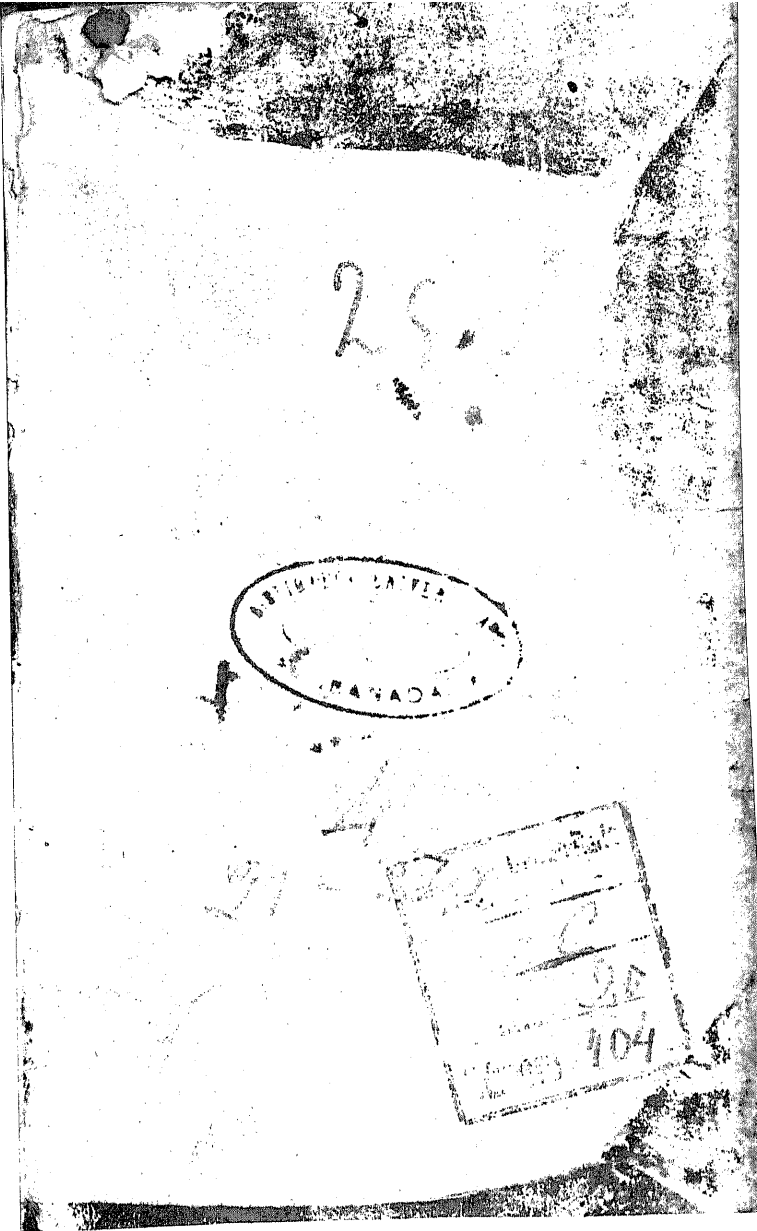

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18

R-20154

e. 7.
c. 8.

R. 28

D. RADVLPHI
ARDENTIS PICTAVI,
DOCTORIS THEOLOGI
perantiqui Illustrissimi Aquitaniz Ducis Gu-
lielmi, Concionatoris disertiff. in Epistolâs &
Euangelia Dominicalia, Homilia, Ecclesiasticis
omnibus plurimum necessariâ, & ante
annos propè quingentos ab Au-
ctore conscriptâ, nunc pri-
mum in lucem
edita.

BE

ANTVERPIAE,
In ædibus Petri Belleri.
M. D. LXXVI.
Cum Gratia & Privilegio.

REVERENDO PATRI
IOANNI COVVCIO, ABBATI
MORIMVNDI, AC DOCTORI
Theologo Parisiensi; Claudius Fremy
salutem & pacem per Chris-
tum exoptat.

Compertum habes (Abbas prudentis-
sime) quantus his nostris deprava-
tis temporibus scripturientium sic
pruritus, quantaq; scribendi luxu-
ries & affectatio, ut magis de religione nostra
Christiana, eos mereri existimem, qui antiquo-
rum Patrum libros diuino spiritu afflatos, caris
& vetustate consumptos, transcribunt, repurgant,
emungunt, suo candori restituunt, atq; in lucem
curant emittendos, quam istos, qui philauria spiritu
rapti, non sine magna nostrorum hominum iactura,
suas fuitiles, vanas, ac interdum noxias nectias &
questiones (que lites generant) obtrudunt: quum
interim nihil nisi a veteribus prius dictum, ver-
borum tantum ampullosa libertate absque senten-
tiarum villo pondere, nobis proponant. Quocirca
cum plurimos veterum libros a blattis & tineis
repurgandos suscepissem, maxime autem intellexis-
sem has doctissimi Radulphi Ardētis Homilias
ante quingentos annos apud suos habitas non pau-
corum, eorumque; Doctorum ac piorum hominum
calculis comprobari, omnem laborem ac studium
in his transcribendis, preloque; committendis ad-
hibui. His etenim quo pacto iustitiam sese assuefa-
cere quis debeat, continetur: Docet quippe no-

A 2 ster

Regia Maiestas permittit, ut
Homilia Radulphi Ardentij Docto-
ris Theologi perantiqui impunè im-
primerentur, perque omnes regiones
suas liberè distraherentur, veluti pa-
tet in literis ab eadem Maiestate con-
cessis, & subsignatis,

Facuuez.

EPISTOLA.

ster Ardens vnicuique suum esse reddendū: vapore Deo religionē, nobis munditiā, parentibus honorem, domesticis providentiā, maioribus obedientiā, minoribus gubernationē, æqualibus societatem, bonis dilectionem, malis correctionem, oppressis misericordiam, omnibus autem æquitatem. His denique Homiliis instrui-
 quo pacto dilectio proximi sit cōseruanda. Quæ (vt nostri Ardenti verbis vtar) Deū nobis reddit propitium, proximōs beneuolos efficit, inimicos reconciliat, diabolum superat, malū ignorat, aduersa æquanimitèr portat, prospèra sapienter temperat, omnia comunicat, & nunquam excidit. Quod mecum reputans, lubenti animo illas edendas curauī, vt populus Christianus & Catholicus in illa vnionē, charitate, & dilectionē, quam à parentibus antiquis accepit, permaneat: tum vt tanti auctoris scriptis hæc nostri seculi sectæ ac dissentionis pestes, quæ indies, magis ac magis pullulant, radicitos euellantur. Deceui autē me tibi antiquitatis & pietatis amantissimo, illas credere, vt harum patrociniū suscipias. Quod si egeris, quæ restant illius Ardenti opera breui accipias. Seruet te Deus Opt.

Maxim. Abbatum decus, Ecclesiæ suæ

sanctæ multo tempore incolu-

men. Vale. Parisiis

Nonis Maij.

1564.

AUCTO-

AUCTORIS VITA
 EX EIVSDEM LIBRIS
 EXCERPTA.

*R*adulphus Ardens Pictauus, viculo qui vulgò (Beau-lieu) dicitur, in agro Berchoratum, quorum Plinius meminit libro. 4. cap. 19. claris parentibus & perquam nobilibus ortus: subinde à pueris libris operam dedit. In quibus (vt erat ingenij ardens) ita profecit, vt ante tricesimum suæ ætatis annum, Doctōris Theologi assequeretur gradum. Fuit in docendo in scholis promptus, & in declamando ad populum in templis (maximè in Ecclesia cui præfuit) assiduus, vnde celebrior factus, à Guiljelmo quarto Aquitanorum Duce, in Curiam (vt de se scribit in Prologono) raptus, has Homilias inter arma descripsit, dum interesset Principi à conciliis & concionibus. Scripsit sermone equidem dulci atque facundo.

Item grande opus, quod Speculum Ar-

A 3 dentis

dentis inscripsit, quatuordecim libris distin-
ctum. Habetur Berchorij in bibliotheca
Franciscanorum, nondum typis excusum.

Item epistolarum lib. 2.

Item historiam sui temporis, nep̄e Belli
Godofredi de Buillon in Sarracenos, cui
assecla Ducis Aquitania interfuit.

Scipsit pleraque alia, ut ipse de se te-
statur in suo speculo. Floruit verò circa
tempora Philippi primi Francorum

Regis, ab Anno Domini

I 0 4 0. vsque ad

I I 0 0.

DOMINICA

DOMINICA PRIMA

A D V E N T V S.

Ora est iam nos de somno surgere, &c.

His verbis, fratres charissimi, hortatur
nos Apostolus, ut ad secundum filij Dei
aduentum præparemur. Duo quippe sunt
eius aduentus visibiles: primus præterit,
secundus venturus est. Primus fuit in hu-
militate, secundus erit in maiestate. Primus fuit occultus,
secundus erit apertus. Primus misericordiae fuit: secundus
erit iustitiae. In primo venit iudicandus: in secundo veniet
iudicaturus. In primo venit vocare peccatores per miseri-
cordiam: in secundo veniet reddere unicuique quod meruit
per iustitiam. Ad hunc ergo vigilanter expectandum ex-
hortatur nos Apostolus hoc modo: Primò monet nos
surgere à somno. Secundò subdit causam quare citò sur-
gendum sit. Tertio ostendit quomodo ab isto somno sur-
gatur. Monens ergo nos surgere, ait: *Hora est iam nos de
somno surgere.* In quo fratres, considerandum nobis est,
quis sit iste somnus, & quæ sit hora surgendi. Est autem
somnia, triplex: Primus est naturæ, secundus mortis, ter-
tius peccati. De primo dicit Poëta: *Quod caret alterna re-
quie, durable non est.* De secundo dicit Apostolus: *Nolo vos
ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini,
sicut & ceteri qui spem non habent, vocans mortuos dor-
mientes: quoniam Deo non pereunt corpora nostra mo-
riendo, sed mutantur in melius: quoniam quantum facile
est alicui excitare dormientem, tam facile, imò facilius est
Deo excitare defunctum.* Vnde ipse Dominus ait, *Laza-
rus amicus hostis dormit, sed vado ut à somno excitem
illum.* De tertio legitur, *Surge qui dormis, & exurge à
mortuis, & excitabit te Christus.* Vocat dormientes &
mortuos qui in peccatis mortalibus perseverant, & con-
tinenter, quoniam bene dormit, qui non sentit quam
male dormiat. Sicut enim dormiens clausis oculis, non
cauet ne quid sibi mali inferatur: ita dormiens in peccatis,
clausis oculis rationis, non cauet sibi a gehenna quæ est

Rom. 13.

Duo Chri-
sti adven-
tus.

Somnia
triplex, na-
tura, mor-
tis, & pec-
cati.

Corpora
nostra mo-
riendo non
pereunt,
sed mutantur
in melius.

paratur. Ab hoc ergo peccati somno hortatur nos Apostolus surgere, dicens: *Hora est iam nos de somno surgere.* Porro hora est, alia tēpestiua, alia sera, alia infructuosa. Hora tēpestiua est, vt dū viuimus, dum valeamus, dū peccare possumus, peccare cēsemus: vnde Apostolus, Operemur bonum fratres, dum tempus habemus. Hora sera est hora mortis. Vnde Augustinus, Age pēnitentiā dum sanus & securus es: quia pēnitentiā egisti, cū peccare potuisti: si verō vis agere pēnitentiā cū iā peccare nō potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Non negatur tamen hic fratres, quin in fine veram possit consequi misericordiam, qui veram habuerit contritionem, cū scriptū sit: Pēnitentiā quantumcūq; sera, nō est infructuosa. Et quacūq; hora peccator ingemuerit, vita viuēt. Sed quoniam vix vel rarō in fine dātur peccatori vera contritio: Alius enim exigentibus peccatis morte prāuenitur: alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriā, alius loquelam, alius plus dolet temporalia nimis amata relinquere, quā peccata cōmississe, hinc contingit quod rari in fine verē pēniteant. Sed & si quis verē pēniteat, transeundum tamen ei est per purgatoriū ignē, qui excedit omnē, quā hic sentiri possit, asperitatem. Hora verō infructuosa est pēnitere post mortem. Pēnitebunt quidem damnati in inferno, & valde pēnitebunt, sed illa pēnitentiā non erit eis ad remediū indulgentiā, sed ad augmentum pēnē. Pēnitentes namq; plangent & dicent, operari dum licuit, voluntas mihi defuit. Nunc voluntas tribuitur, sed facultas adimitur. Itaque fratres, dum licet pēniteamus: Et bona operemur dum dies est, quia venit nox in qua nemo potest operari. Tunc enim tempus erit non ferendi, sed metendi.

Hora tēpestiua.
Hora sera.

Hora infructuosa.

Dum licet pēnitendū.

Sequitur pars secūda, in qua ostēdit Apostolus causam quare à somno peccati citō surgere debeamus, dicens: *Nunc enim propior est nostra salus, quā cū credidimus,* id est, quā cū ad fidē vocati fuimus. Ac si dicat, citō fratres, à somno peccati surgere debemus quoniam iam instat tempus salutis nostrae. Tempus autē, fratres, nostrae salutis est, vel dies mortis vniuscuiusq; , in qua anima induitur stola incorruptionis: vel dies iudicij, in qua corpus cū anima, stola gaudebit immortalitatis. Hæc verō dies iam propē

est:

est: quoniam, & si dies iudicij quibusdam videtur remotior, tamen vnicuique dies mortis suae instat propinquior. Et in quo puncto quis exibat de seculo, in eo est iudicandus à Domino. Vnde Salomon: Vbi cūque lignum ceciderit, siue ad austrū, siue ad aquilonem, ibi erit. Surgamus igitur fratres, surgamus de fœce peccatorum nostrorum dū possumus, quoniam iam adert tempus in quo non poterimus. Nemo confidat de iuuentute sua, quoniam iuxta Euangelium quosdam Deus vocat in prima vigilia, id est in pueritia: alios in secunda vigilia, id est in iuuentute: alios in tertia vigilia, id est in virili ætate, alios in quarta, id est, in senectute. Nemo dicat, Cū senex fuero, pēnitentiā agam. Nam quis dedit tibi tantum spatium vitæ? Et quotidie pueri moriuntur: & si tu viuere non potes, hæc est senectus tua. Heu quā multos subita mors prāuenit. Et reperitur in lecto gelidus, qui modō sanus erat. Idē enim fratres Deus nos mortis nostrae terminum ignorare voluit, vt semper timeremus, semper mortem expectaremus, & ad eam suscipiendam prāparemur. Conuertimini igitur fratres, conuertimini dum licet. Nam differentibus hæc contingunt, quod aut à morte prāueniuntur, aut à cupiditate impediuntur. A morte prāueniuntur, qui antequam putarent, sine testamento & sine emendatione moriuntur: à cupiditate impediuntur, qui consuetudine cupiditatum impediti, nec in senectute corriguntur. Prāparemur igitur fratres ad mortem, antequam veniat: & vincamus cupiditatem, antequam in consuetudinem dureseat. Vigilemus, quoniam nescimus diem neque horam: Quoniam dies Domini sicut fur, ita in nocte veniet. Aliam causam quartē surgere debemus, subdit Apostolus, dicens: *Nox præcessit, dies autem appropinquauit.* Vocat autem fratres, hic noctem, tenebras ignorantiae vel peccati, quæ præcesserunt aduentum Christi: diem verō, tempus gratiæ, in quo nuptiæ Christi & Ecclesiae incipiunt celebrari. Vt ergo fratres, tempori gratiæ & nuptiarum concordes & concolores simus, à tenebris peccatorum surgamus. Vnde & subdit: *Abiciamus ergo opera tenebrarū.* Est autem fratres, hæc pars tertia, in qua ostēdit Apostolus quomodo à somno peccatorum sit surgendum:

Nemo confidere debet in fine iuuentutis.

Mat. 25.

A 5 hoc

hoc autem fit per poenitentiam, declinando scilicet à malo, & faciendo bonum: fugiendo vitia & sequendo virtutes. Itaque fratres, secundum preceptum Apostoli, abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Dicuntur autem peccata opera tenebrarum triplici ratione, tum quia qui malè agit, odit lucem naturaliter. Vnde & primus homo post peccatum, se sub ficu abscondit. Tum, quoniã peccata mentem excitant interiorius. Vnde Dominus, qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat: Tum quoniã ad exteriores tenebras, id est, infernales, pertrahunt. Econtrario, bona dicuntur arma lucis: Arma, quia per ea diabolus repellimus & expugnamus. Lucis, tum quoniã bene operans, non habet necesse sese recondere. Qui, & si ob humilitatem quandoque se recondat, si in opere periciatur non habet vnde erubescat: tum quoniã mètè illuminaat: tum quoniã ad lucem nos ducunt sempiternam. His itaq; fratres armis lucis induamur, & sicut in die honestè ambulamus, vt in nuptiis Christi cum nuptiali veste nos exhibeamus. Quæ verò sint opera tenebrarum enumerat Apostolus, dicens: *Non in commestationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicijs, nõ in cõtentione & æmulatione.* Est autem commestatio, superflua, frequens & luxuriosa epulatio, nec in mèsura, nec in tempore, nec in modo, modum obseruans. Hæc fuit causa Sodomitis vt caderent in luxuriam abominationis. Hæc fecit Israëlitas manna fastidire: & malo suo carnes postulare. vnde scriptum est, Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ita Dei descendit super eos. Ebrietas est mentis alienatio, ex potu intemperato proueniens. Hæc virilia Noë nudauit, hæc Loe filiabus miscuit, hæc hominem à se alienat, officio memorum priuat, in multâ crimina præcipitat. Per cubilia verò hic inrelligimus somnolentiam & torporem, quæ hominem emolliunt & enervant, & in vana, prauaq; desideria præcipitant: secundum illud Sapientis: In desidijs est omnis otiosus. Nam vbi desidia, ibi vana desideria. Sanè cibus & potus & somnus sumendi sunt cum temperantia, sicut medicamenta, loco, tempore, modo & mensura: & sic sumpta iuuant, alias nocent. Per impudiciam quoque intelligimus hic omnem luxuriam, quæ sit præter legiti-

Peccata dicuntur opera tenebrarum triplici ratione.
Ioan. 12.

Bona dicuntur arma lucis.

Operate tenebrarum.

Commestatio quid.

Ebrietas quid.

Cubilia.

Impudicitia.

um complexum, vt fornicationem, adulterium, inceciam, incestum, Sodomiticam luxuriam. Amor etiam vsus propriæ mulieris intemperatus, crimen habet. Hæc autem quæ diximus quatuor vitia corporalia, tripliciter nocent: animam damnant, corpori infirmitates generant, res paternas dilapidant. Contentio verò est impugnatio veritatis, per confidentiam clamoris. Verum, vt ait alibi Apostolus, seruum Dei non oportet ligitare. Si tua nihil refert, cede contententi. Si verò refert, cum ratione age, contentionem fuge. Æmulatio est peruersitas mentis de bono alterius dolentis, & de damno gaudentis. Hæc fratres, tantò nobis fugienda est, quanto plus est opposita charitati, quæ nouit gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Est autem quædam æmulatio bona: Æmulari, scilicet bonum alterius per imitationem. Vnde Apostolus, Æmulamini carismata meliora. Postquam verò Apostolus vitia à corpore, ab ore, & à mente iussit remouenda, iubet nos virtutes prædictis vitijs contrarias induere, dicens: *Sed induimini Dominum Iesum Christum*, id est, nouitate eius cum scilicet imitando. Itaq; fratres, dum licet, cum omni celeritate vitia abiiciamus, & eorum virtutes contrarias induamus, abstinentiam, sobrietatè, & vigilantiam, castimoniam, pacem, charitatem sectemur: vt his ornati, Christo venienti ad nuptias securi obuicemus, vt cum eo in æternum regnare valeamus, ipso largiente (cuius aduentum hodie celebramus) Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

In *Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei sicut scriptum est in Esaia Propheta, & reliqua.* Sicut audistis fratres charissimi, Marcus Euangelista, Euangelium suum incipit à præcursione Ioannis: & quare hoc faciat statim in exordio redit causam, cum dixit, *Initium Euangelij Iesu Christi, &c.* Facit itaq; tria: Primò dicit præmissionem Ioannis esse initium Euangelij, Secundò idem probat prophetica auctoritate. Tertiò demonstrat quomodo Ioannes Christus viam præparauit. Inchoans ergo ait: *Initium Euangelij Iesu Christi, subaudis, hoc est, quod scilicet Ioannes ante Christum præmissus est.* In quo fratres tria consideranda sunt.

Contentio quid.

Æmulatio.

Marc. 1.

Quid

*Euange-
lium quid.*

Quid sit Euangelium: Et quare dicatur Iesu Christi filij Dei, & quomodo exordium à Ioanne habuerit. Est igitur Euangelium bona annuntiatio de fide & moribus ad salutem. Ostenditur autem in hac definitione vnde dicatur Euangelium, & de quibus sit, & ad quem finem ducatur. Vnde dicatur, ostenditur per nominis Etymologiam.

Euangelium enim bona annuntiatio interpretatur, ab eu, quod est bonum, & angelos, quod nuncium dicitur. De quibus sit ostenditur, cum subiungitur de fide & moribus. Est enim Euangelium de fide trini & vnus Dei, & de mysterio incarnationis filij, & de cæteris articulis fidei, quæ in Symbolo continentur. Est & de moribus, id est, de doctrina rectè viuendi. Ad quem verò finem nos ducat, declaratur cum dicitur, ad salutem. Per fidem enim veram & bonam vitam ducit nos in salutem æternam. Nō enim fratres sufficit fides sine moribus bonis, nec boni mores sine fide. Fidem enim habet diabolus, sed non habet bonos mores. Et Gentilis aliquis vel ludæus habet bonos mores, sed non fidem: & ita vterque reprobatur. Sed si quis habet fidem & bonos mores, prouidubio ad salutem tendit. Et quæ, fratres mei, quæ annuntiatio potest esse melior, quæ annuntiare illa per quæ perpetua salus habetur. Itaque fratres, semper Euangelium & auribus captemus, & corde tenemus, & ore pronuntiemus, & operibus impleamus. Quid enim infanlius quàm contempto vitæ verbo, aures fabulis scurrilibus & detractionibus aperire?

Ioan. 3.

Quid infanlius quàm contempto Euangelio, bucolica carmina, Comædias, & cæteras vanitates legere & docere? Talibus quippè veritas dicit, Qui est ex Deo, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Et quare Euangelium dicitur Iesu Christi filij Dei? Quia & si plures sint Euangelij scriptores, tamen solius Christi est Euangelium tanquam auctoris materie & promulgatoris. Ex eo namq; & de eo, & per eum, habemus Euangelium: vnde de Paulus Euangelium, non ab homine, neq; per hominem, sed per reuelationem Iesu Christi se accepisse gloriatur.

Prærogatiua Euangelij.

In quo, fratres, super omnes doctrinas Euangelij prærogatiua demonstratur quæ non solum sua honestate & utilitate sublimatur, sed etiam dignitate auctoris, materie, &

pro-

promulgatoris Iesu, scilicet Christi filij Dei, commendatur. Exorsus est autem Ioannes Euangelium prius prædicare, quoniam ministerium Trinitatis & incarnationis præcedentibus obuelatū, apertè prædicauit: dum & agnum tollentem mundi peccata demonstrauit: Et super ipsum baptizatū, Patrem in voce, in columba Spiritum intellexit. Pœnitentiam quoque, & cœlorum regnum, antiquis inauditum prædicauit. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.

Ioan. 1.

Sequitur pars secunda, in qua probat Euangelista testimonio Prophetæ, præcurionem Ioannis, initium esse Euangelij: iuxta id quod Dominus in Euangelio ait, Lex & Prophetæ vsq; ad Ioannem, quasi diceret, A Ioanne incipit Euangelium. Hoc ergo est quod ait Propheta loquens in persona Patris ad Filium: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem, id est ante præsentiam siue notitiam tuam. Sanè angelus, id est nuntius, tria facit. Domini aduentum præcedit, non suam, sed Domini auctoritatem gerit, non sibi, sed Domino hospitium parat, & honorem quaerit. Sic Ioannes aduentum Christi tanquam præcursor præcessit, iuxta quod angelus prædixerat de eo: Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ. Non suam sed Christi auctoritatem prædicauit. Non sum, inquit ego Christus, non sum sponsus, sed amicus sponsi. Non sibi sed Domino viam & hospitium præparauit. Vnde & sequitur, Qui præparauit viam tuam ante te. Præparauit enim Ioannes Christo viam prædicando, baptizando, demonstrando. Non solum autem Ioannes, sed etiam quilibet prædicator, & quilibet fidelis, qui verbum vitæ peccatoribus annuntiat, angelus Dei dici potest, dum ei viam & hospitium in cordibus hominum præparat. Vnde Malachias: Labia, inquit, Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore eius: Angelus enim Domini exercituum est.

*Prærogatiua
Ioannis
initium
Euangelij.*

Itaq; fratres, nos qui nouimus legem Dei, aliis annuntiare nō cessemus, & ei viam ad corda hominū præparemus, non nostrum, sed eius honorem in omnibus queramus, vt officio & nomine angelorum digni esse mereamur. Ad quod nos hortatur Psalmista, dicens. Iter facite ei qui ascendit super occasum, Dominus nomē illi. Super occasum dominus ascendit,

scendit,

cendit, cum mortem resurgendo superauit. Huic iter faci-
 mus, dum verbum eius aliis annuntiamus. Nam prædi-
 catione personante ad aurem, Dominus venit ad mentem.
 Vnde & sequitur: *Vox clamantis in deserto*. Porro vox ha-
 bet tria, præcedit verbum, significat verbum, citò transit,
 verbo in corde permanente. Ita fratres, Ioannes fuit vox
 clamantis. Præcurrit verbum Dei, illud prædicando, & de-
 monstrando significauit. Citò eius prædicatio & opinio
 transit, verbo Dei semper permanente. Clamabat autem
 in deserto Iudææ, scilicet ab omni bono iam desertæ, in
 qua non sata virtutum, sed spinæ vitiorum crescebant, &
 monstra scelerum non imago Dei habitabat. Non solum
 autem Ioannes, sed & nos fratres, vox clamantis sumus,
 si in deserto huius mundi peccatores increpamus, si eos
 comminatione gehennæ terremus, si verbum Dei in cor-
 dibus eorum, verbo & exemplo seminamus. Quid cla-
 mabat? *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius*.
 Vna est via magna, per quam multi vadunt. Semitæ sun-
 plures, angustæ & compendiosæ. Via igitur est Christia-
 na religio, per quam plures ad Deum vadunt, & Deus ad
 plures venit. Semitæ, sunt compendiosi & arcti modi vi-
 vendi, vt vita eremitica, claustralis & reclusa. Vtraque fra-
 tres debent parari, vt quatuor habeant, directionem, æqua-
 litatem, rectitudinem, & planiciem. Directionem finis vt
 ad Christum ducat, qui est finis ad iustitiam omni creden-
 ti. Nisi enim ad Christum ducat, non est via, sed inuium.
 Propter hoc ait Propheta: *Rectas facite semitas eius*. Equa-
 litatem, vt scilicet non eleuetur per montes superbiæ, nec
 præcipitetur per valles desperationis. Propter hoc subiun-
 git Propheta: *Omnis vallis implebitur, & omnis mons &
 collis humiliabitur*, vt scilicet æqualitas inter præsumptio-
 nem, & desperationem teneatur. Rectitudinem, vt scilicet,
 nec ad dexteram declinent, nec ad sinistram, sed mediocri-
 ter teneant. Ita, scilicet, teneant rectitudinem iustitiæ, quod
 non declinent à dextris ad nimiam laxitatem, nec à sini-
 stris ad crudelitatem. Ita teneant fortitudinem, quod non
 declinent ad audaciam, nec ad timiditatem. Ita teneant
 sapientiam, quod non declinent ad calliditatem, nec ad
 simplicitatem. Ita teneant temperantiam, quod non decli-

declinent ad nimietatem, nec ad minoritatem. Ita teneant
 largitatem, quod non declinent ad prodigalitatem, nec
 ad auaritiã. Ita castigent corpus, quod non luxuriet,
 nec deficiat. Quid plura? Ita teneant virtutes, quod
 vitia euitent collateralia. Propter hoc ergo subiungit Esa-
 ias. *Et erunt praua in directã*, vt scilicet torturis abla-
 tis, sola rectitudo teneatur. Planitiem, vt scilicet non
 habeat paludes voluptatum & libidinum, nec scrupulos
 seculariũ sollicitudinum. Quid enim fratres mei, quid sunt
 voluptates & libidines, nisi quædam paludes quæ animam
 maculant & retardant. Et quid sunt sollicitudines huius
 mundi, nisi quædam offendicula, quæ animam præcipitant
 vel retardant? Propter hoc ergo ait Propheta: *Et aspera
 in vias planas*.

Esa. 4.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Euangelista quomo-
 do secundum præfatum Esaiæ testimonium, Ioannes Chri-
 sto præparauerit viam, dicens: *Fuit Ioannes in deserto præ-
 dicans & baptizans baptismo penitentis in remissionis pec-
 catorum*. Ioannes quippe more boni prædicatoris, non so-
 lum verbo, sed etiam exemplo viam Christo præparauit.
 Et prius in se, post in aliis. In se viam Christo præparauit,
 vnde sanctitatem eius exponit Euangelista: *Fuit, inquit
 Ioannes in deserto*. In aliis, viam Christo præparauit, vnde
 & plures ad eum confluisse referuntur, cum dicitur:
Et egrediebatur ad eum omnis Iudæe regio, &c. Præcucuro
 igitur lucerna lucens prædicando ea quæ Christus erat,
 prædicaturus. Christus siquidem erat prædicaturus mun-
 do penitentiam, baptismum, vtramque sui naturam, mo-
 ralem doctrinam, secundum aduentum, gloriam iustorum,
 & poenam reproborum. Omnia hæc præcurfor prænun-
 tiauit. Penitentiam namque non solum prædicauit, di-
 cens: *Facite fructus dignos penitentis*, sed etiam in se ex-
 emplo demonstrauit, in asperitate loci, vestitus, & victus.
 Loci, quia habitauit in deserto solitarius, qui locus est con-
 ueniens penitentibus. Tum ne cohabitatione secula-
 rium ad pristina peccata relabantur. Vnde & Dauid: *Eccc*,
 inquit, elongaui fugiens, & mansi in solitudine: tum quia
 fecerunt se cohabitatione hominum indignos, quia malo
 exemplo corruerunt, iuxta quod Cain post fratricidium
 profu-

profugus fuisse narratur. Vestitus, quia erat vestitus pilis Cameli, & zona pellicea circa lumbos eius. Pili enim Camelorum & cilicium signa sunt poenitentiae, tum propter asperitatem & punctiorem, tum quia signa sunt tunicarum pellicearum, quibus induti primi parentes à paradiso exclusi sunt. Zona pellicea signum est poenitentiae, tum propter duritiam & asperitatem, tum propter restrictionis luxuriae significationem. Victus, quia mel sylvestre & locustas edebat. Victus enim vilis, crudus & imparatus, decet poenitentes, qui per ingluuiem saepius peccauerunt. Si ergo fratres, Ioannes ab vetero sanctificatus tanta asperitate se castigauit, quid nos miseri peccatores facere debemus? Baptisimum quoque non solum predicauit, sed etiam pluribus dedit, non quod peccata dimitteret, sed quia ad poenitentiam homines monebat, & ad baptismum assuefaciebat. Vtramque naturam Christi predicauit, etiam ipsum demonstrauit: Ecce inquit, agnus Dei, & qui post me venit, ante me factus est. Moraliter quoque instruxit, dicens: Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et qui habet escas, similiter faciat. Secundum vero aduentum predicauit, dicens: Iam securis ad radicem arboris posita est. Iustorum etiam glorificationem, & reprobatorum damnationem predicauit, dicens: *Et ventilabrum in manu eius, & purgabit area suam. Grana ponet in horreum suum, paleas vero comburet igni inextinguibili.* Per grana fratres significantur boni, quia sui unione conficiunt corpus Christi, id est, Ecclesiam. Et quia eis pascitur & delectatur Deus, & quia digni sunt reservatione. Per paleas exprimentur mali, quia leues vento vanitatis & superbiae: quia aridi, sine rore gratiae: quia sunt apti soli flammæ. Vtrique tamen sicut palea & grana de eodem nascuntur semine, simul crescunt, simul colliguntur & iactantur, tamen in area, id est, in iudicio, summi iudicis ventilabro discernentur, & ibunt illi in gehennam, isti in vitam æternam. Quibus merito & premio nos adunare dignetur Dominus noster. Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, &c. In hac lectione fratres charissimi, ad tria nos hortatur Apostolus, ut, scilicet habeamus in aduersis spem, in fidei

in fidei confessione vnanimitatem, in charitate proximorum susceptionem. Monet igitur nos auctoritate sacræ scripturæ, ut in aduersis spem habeamus, dicens: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Sed dices: Quomodo adulteriū David, superbia Saul, effeminatio Salomonis: & cætera mala quæ in scriptura legimus, ad nostram pertinent doctrinam? Pertinent fratres mei, si intentionem scribentis consideremus. Scribuntur enim in sacra scriptura diuersa intentione quatuor: Mala, bona, supplicia, & premia. Mala scripta sunt ad cauendum, bona ad imitandum, supplicia ad deterrendum, premia ad imitandum, ergo adulteriū David, & cætera peccata scripta sunt ad cauendum, Et si forte contigerit nos in illa cadere, non desperemus, sed exemplo David ad remediū poenitentiae recurremus. Quomodo valere ad nostram doctrinam quæ scripta sunt? ut per patientiam, inquit, & consolationem scripturarum, id est, quæ leguntur in scripturis, spem habeamus. Similiter potuit dicere, ut per comminationem scripturarum habeamus timorem. Sicut enim scriptura sacra dolentibus promittit spem: ita vanè gaudentibus, timorem. Si ergo doles in aduersis, non desperes, sed lege quantam patientiam habuit Iob in aduersis, & quantam Dominus exhibuit ei consolationem, & habebis spem, ut per similem patientiam, ad similem venias consolationem. Si gaudes in prosperis, noli presumere, sed lege quantam prosperitatem habuisset Salomō, & ad quantam inde prolapsus est ignominiam, & habebis timorem, ne per similem prosperitatem ad similem venias ignominiam. Sed quia ad fratres afflictos loquebatur Apostolus, de sola patientia & spe facit mentionem. Sed quia sola spes non sufficit ad salutem, sequitur secunda pars, in qua optat eis dari à Deo consolatore, in fidei confessione vnanimitatem, dicens: Deus autem solatij det vobis sapere. Sed quia quidam malè sapiunt, alij plus quàm oportet sapiunt, subdit: *Secundum Iesum Christum.* Sed quia iterum quidam hæretici & schismatici dicentes se sapere secundum Iesum Christum, scindunt fidem Christi, addit *id ipsum*, id est vnum idem. Sed quia iterum quidam bene sapiunt, sed rudes & errantes erudire contemnunt, subdit: *in alterutrum.* Non enim sufficit nobis, ut nobis bene

Quomodo mala pertinent ad nostram doctrinam.

Adulteriū David.

In prosperis non presumendum.

*Nō solum
nobis sa-
piendum.*

sapiamus, nisi & aliis bona benè sapiamus. Qui enim ta-
lentem sapientiae abscondit, iuxta Euangelicā parabolam
reprobatur. Vnde & scriptum est: Ne retineas verbum in
tempore salutis. Et iterum, qui abscondit frumenta, ma-
ledicetur in populis. Itaque fratres, qui benè sapit, aliis
benè sapiat, qui scit corrigere, errantem corrigat: Qui scit
bene consulere, inconsulto consulat. Nam si vides erran-
tes & taces, tot animarum reus es, quot potuisti ab errore
liberare. Et ad quid est nobis vult sapere secundum Iesum
Christum, id ipsum in alterutrum? *Vt unanimes*, inquit,
vno ore honorificetis Deum, & patrem Domini nostri Iesu
Christi. Sicut fratres, non sufficit nobis vno ore confiteri
Deum, nisi consisteamur ipsum & vno corde. Ita non suf-
ficit vno corde confiteri eum, nisi consisteamur ipsum &
vno ore, maxime quando fides periclitatur. Si enim sola
oris confessio sufficeret, non diceret Dominus per Pro-
phetam: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum
longè est à me. Si rursus sola confessio cordis sufficeret,
sine oris confessione, non diceret Dominus, qui me eru-
buerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet
cum venerit in maiestate sua. Tam igitur oris quam men-
tis necessaria est confessio. Sicut Apostolus alibi dicit, cor-
de creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salu-
tem: Quia verò confessio cordis & oris sine bona opera-
tione non sufficit habenti tempus bene operandi, ideo di-
citur, quia fides sine operibus mortua est.

*Vno ore
& vno
corde Deū
confiteamur.*

Sequitur pars tertia, in qua subdit Apostolus charita-
tis operationem, dicens: *Propterea*, ut, scilicet perfectè ho-
noretis Deum, *suscipite inuicem, sicut & Christus suscepit*
vos. Suscipere est deficientem ne cadat subito capere. Mo-
net igitur Apostolus fratres charissimi, ut fortis, per cha-
ritatem suscipiat debilem, sapiens insipientem, diues ino-
pem, sanus infirmum, stans cadentem. Cum enim Deus
posset omnes facere fortes, sapientes & diuites, noluit.
Sed voluit hos esse fortes, illos debiles, hos sapientes,
illos insipientes, hos diuites, illos pauperes. Si enim om-
nes essent fortes, sapientes & diuites, alter alterius non
indigeret. Rursus si omnes essent debiles, insipientes &
pauperes, alter alteri non subueniret. Voluit ergo hos esse
fo. tes,

*Suscipere
quid.*

*Quare
Deus no-
luit omnes
esse fortes,
sapientes,
& diuites.*

fortes, sapientes, vel diuites, ut animas suas saluare pos-
sent, alius per charitatem subueniendo. Voluit illos esse de-
biles vel insipientes, vel inopes, ut animas suas saluare
possent, aduersa per patientiam tolerando. Hinc Domi-
nus ait: Pauperes semper habetis vobiscum, & cum vo-
lueritis, potestis eis benefacere. Cum igitur egentes ma-
nent iuxta abundantes, sunt eis aut materia bonæ ope-
rationis aut reprobationis. Quod autem sic nos inuicem
suscipere debeamus, ostendit Apostolus exemplo Chri-
sti, qui in sua persona suscepit, nō solum causam nostram,
sed etiam naturam nostram. Cum enim esset sapiens, im-
d ipsa sapientia, suscepit insipientiam nostram. Cum esset
diues omnium, suscepit paupertatem nostram: hanc viam
charitatis ostendit in se, ut per eam sequeremur se: Et hoc
in honorem Dei, ut quemadmodum Christus in omnibus
quæsiuit gloriam patris, non suam, ita & nos in omnibus
Dei gloriam, non nostram quæramus. Suscepit autem in-
firmitatem non solum circuncisionis, id est, Iudæorum, ad
quam secundū promissiones Prophetarū fuit missus: imò
etiam gentium, quibus non erat promissus. Vnde vtrique
Deum debent honorare & glorificare. Et Iudæi etiam de
promissionis adimplerione: Et gentes de insperatæ gratiæ
collatione. Quod auctoritatibus Prophetarum probat, di-
cens, *Sicut scriptum est*: Propterea ait filius patri, *Confitebor*
tibi in gentibus, & nomini tuo cantabo. Et iterum, *letami-
ni gentes cum plebe eius*, id est, gentiles cum Iudæis: Et lau-
date Dominum omnes gentes, &c. Sicut autē Christus nō
solum propinquos Iudæos, sed etiam gentiles longinquos
suscepit. Sic & nos fratres nō solum propinquos nobis vel
genere vel amicitia suscipiamus, sed etiā longinquos & pe-
reginos. Non enim propter nos solos tradidit Deus no-
bis bona suā, sed propter pauperes. Nec fecit nos Domi-
nos, sed dispensatores, præcipiens nobis ut de suis rebus,
suis filiis indigentibus provideamus. Qui enim res Dei re-
tinēs, sinit filios Dei ægestate perire, quid fratres mei, quid
est auditurus à summo Iudice, nisi illā terribilem vocem:
Ite maledicti in ignem æternū? Et quare? Esuriui enim, &
non dedistis manducare mihi de escis meis: Sitiui, & de
potu meo non dedistis mihi potum: Hospes eram, & in
fo. tes,

hospitium meum nolistis me suscipere. Nudus eram, & de vestibus meis non cooperuistis me. Hæc igitur fratres, hæc cogitemus, hæc in corde teneamus, & de rebus nobis à Deo commendatis, ipsum in pauperibus pascamus, vestiamus, suscipiamus, ut æternam benedictionem ab eo suscipere mereamur, Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

LUCA 21.

Erunť signa in Sole, & Luna, & Stellis, & in terris pressura gentiũ, præ confusione sonitus maris & fluctuum, &c. Pius & misericors Dominus & Redemptor noster, volens electos suos in omnibus prouidos esse, de secundo aduentu suo, in hac eos præmunit lectione. Quæ ratio nescit triplici. Vt præsciẽtia eius esset eis ad certitudinẽ, ad vigilantiam, ad consolationem. Ad certitudinem, ut certius expectarent aduentum suum, quàm cœli & terræ permanentiam. Vnde post subdit: Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant, cœlum & terra transigent, id est mutabuntur in alium statum: verba autem mea non transigent, quin scilicet, omnia opere compleantur. Ad vigilantiam, quoniam leuius nocent ea quæ prævidentur, quàm quæ non præuidẽtur. Vnde ipse ait: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Ad consolationem, ut de certitudine aduentus sui, inter miseras huius seculi, sumerent sibi consolationẽ. Vnde post subdit: Cũ videritis hæc fieri, leuate capita vestra, quia appropinquauit redẽptio vestra. Nam quàm dulcis est fratres mei, in terra miseriæ, recordatio patriæ: Primò igitur ponit Dominus signa sui aduentus prænuntia: Secundò ostendit quomodo ipse venturus est: Tertio quid boni in bonis proueniat: Quartò, dicta per similitudinem declarat. *Ait ergo: erunt signa in Sole & Luna.* Sicut prius Dominus signa aduentus prænuntiavit, ut suis qui in hoc mundo lugent, essent ad consolationem: ita reprobis qui hic consolantur, essent ad confusionem: Vnde ipse post subdit. *Arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superuenient vniuerso orbi.* Quia enim mali omnibus elementis abusi sunt, ab omnibus punientur, ut impleatur quod scripũ est: pugnat bit pro eo orbis terrarum cõtra insensatos. Quia enim claritate Solis, & Lunæ, & Stellarum abutebantur, videndo

Signa aduersus Christum, bonis ad consolationem reprobis ad confusionem

per ea quid concupiscerent, & quid mali facerent, vertetur eis Sol in tenebras, & Luna in sanguine, & stellæ cadent de cœlo. Quia verò pace temporali per stultam securitatem abutebantur, fiet pressura gentium. Quia verò tranquillitate maris ad prædandum & rapiendum abutebantur, fiet confusio maris & fluctuum. Nam ut tradit Hieronymus in Cathalogo 15. signorum quæ ex Hebræo translulit, prima die ascendet mare quadraginta cubitos super altiores montes quasi murus. Secunda verò tantum descendet, ut vix videri possit. Rursus, quia bonis terræ per superfluitatem abutebantur, fiet eis sicut idem Euangelista superius dicit, terræ motus & fames. Quia aëris serenitate per inanem delectationem abutebantur, fient eis terrores de cœlo, & tempestates. Quia salute corporum, vitiose viuendo, abutebantur, fient eis pestilentia, id est, inæqualitates, & corporum passionem. Porro istorum signorum quædam fratres, iam cernimus: Nam pressuræ gentium quotidie fiunt, terræ motus in plerisque locis vrbes diruunt. Tempestates nos quotidie terriant, pestilentia vrbes hominibus euacuant. Et impletio istorum, certos nos facit de impletione cæterorum. Ecce fratres, tot mundi ruinæ, iam finem illius adesse denuntiant. Quare ergo illum diligimus? Quare cum cadente cadimus? & cum pereunte perimus? Si domus nostra ruinam minatur, fugimus, & quæ possumus de nostris saluamus. Ecce mundus cadit, ut quid ergo cum desiderio non relinquimus? Ut quid quæ possumus de eius naufragio non saluamus? Saluemus ergo fratres, saluemus dum licet nos & nostra. Nos desiderio ad cœlestia transeamus, nostra per manus inopum & afflictorum ad cœlestes thesauros transeamus. Sequitur: *Arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superuenient vniuerso orbi.* Arescent quidam mali, & timebunt in statu iudicio, sed frustra, cum non poterunt emendari. Nos ergo fratres, dum emendari & emundari possumus, ab amore mundi arescamus, futura timeamus, & timentes caueamus. *Nam virtutes, inquit, cœlorum mouebuntur.* Quare? Nõ, quia de se timeant, sed quia de seueritate iudicantis perhorrescent. Fratres, si Angeli timebunt, si contremiscent, ut ait Iob, columna

Signa sunt aduersus Christum quotidie fiunt.

Iob 28.

1. Pet. 4.

cœli, quid facient peccatores? Si verò, ait Petrus, vix iustus saluabitur, impius & peccator ubi parebunt?

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Dominus quomodo ad iudicium venturus est, dicens. *Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, cum potestate magna & maiestate*: Et qui videbunt? Omnes, tam boni quam mali, vnde & Ioannes, Ecce venit cum nubibus cœli, & videbit eum omnis oculus. Non enim veniet occultus, humilis, mitis, vt primò, sed potius apertus, altus. & terribilis, vt ipse de se testatur. Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in Occidentem, sic erit aduentus filij hominis. Quem videbunt? *Filium hominis*. Solus enim filius tunc apparebit iudicaturus, qui primò fuit iniuste iudicatus. Iuxta illud, videbunt in quem pupugerunt, Iudæi scilicet & gentes, sed etiam & falsi Christiani, quòd sine gemitu dicere nequeo, videbunt quem contempserunt, quem abnegauerunt, quem iurauerunt, & peierauerunt, & quem dedecorauerunt. Gloriam verò diuinitatis non videbunt reprobi, quia scriptum est. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Videbunt autem venientem in nubibus, sicut ascendit cum nubibus ei ministrantibus, eius gloriam ab impiis occultantibus. Cum potestate magna veniet, ante quem omnes potestates, cœlestium, terrestrium, & inferorum contremiscent. Cum potestate magna veniet, qui suo aduentu omnia conuertet elementa, qui cœlum & terram conuertent, & noua faciet omnia, qui conscientias hominum propalabit, qui solo nutu, electos glorificabit, & reprobos in æternam cruciabit. Cum maiestate quoque magna veniet, ad cuius gloriam Sol obscurabitur, abscondita tenebrarum illuminabuntur, omnes electi illustrabuntur, & in eius amore inflamabuntur. Hoc fratres, hoc quotidie cogitemus, hoc pensemus, manifestemus hic immunditias conscientiarum nostrarum per confessionem ad veniam, ne ibi à Domino manifestentur ad confusionem & pœnam. Hic nos iudicemus, ne ibi iudicemur. Hic nos accusemus, ne ibi accusemur.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid boni tunc electis proueniet, dicens: *His autem fieri incipientibus, leuate capita vestra, & exultate corda vestra. Quare?*

re? quia appropinquauit redemptio vestra. Ac si dicat. Cùm hæc videritis, gaudete, quia cum finitur mundus (cui amici non estis) prope est salus æterna, quam desiderabatis. Redimet autem tunc nos fratres, redemptor noster, à tribus miseris tam in anima quàm in corpore, ab indigentia, ab afflictione, à morte. Redimet siquidem Dominus animam nostram ab indigentia sapientiæ & virtutis, dans ei totius sapientiæ & virtutis abundantiam. Redimet quoque eam ab afflictione passionum, timoris, scilicet, & tristitiæ, inuidiæ, & cæterarum, dans ei omnimodam securitatem, iucunditatem & amorem. Redimet etiam eam à morte malarum cogitationum & peccatorum, dans ei omnimodam mundiciam & puritatem. Corpus quoque redimet ab indigentia ciborum, vestimentorum, cæterorumque; temporalium dans ei omnimodam sufficientiam. Redimet etiam illud ab afflictione morborum, senectutis & grauitatis, dans ei omnimodam incorruptionem & agilitatem. Redimet quoque illud à morte, dans ei veram immortalitatem. O fratres mei pensate quàm ineffabiliter gaudebunt electi, quando veniet spes sua, desiderium suum, Deus & Dominus suus, quando transferet eos à valle lachrymarum ad altitudinem gaudiorum, ab exilio ad patriam, à miseria ad beatitudinem. Sequitur pars quarta, in qua Dominus explanat dicta per similitudinem, *Videte, inquit, si ulnam & omnes arbores cum producunt iam ex se fructum, scitis quia prope est æstas: Ita & vos cùm videritis hæc fieri, scitote quia prope est Regnum Dei.* Comparat autem signa præcedentia aduentus Christi, arborum fructificationi, æternitatem verò ætati. Vnde patet, quia fructus mundi ruina est. Ad hoc enim pullulat, vt marcescat, ad hoc surgit, vt cadat. Æstas autem est calida, clara, fructuosa. Æterna quoque beatitudo, erit calida, calore charitatis. Clara, illuminatione veri solis. Fructuosa, mensibus æternæ retributionis. Contra, vita præsens est quasi hyems, quia est frigida, tenebrosa & sterilis. Frigida, sine calore charitatis: Tenebrosa, ignorantia, tribulationibus & peccatis. Sterilis, quia hic non metuntur, sed seruntur semine bonæ operationis. Mali quoque qui hic vacant somno & otio, sunt quasi piger, qui operari non valens propter frigus, mendicat in æstate, nec datur ei.

Aquibus nos redimet redemptor.

Filium hominis solū.

Vita præsens quasi hyems.

Sic mali in futuro non metent, nisi quam in carne seminas uerunt corruptionem. Boni uero, qui spe retributionis eternae hic laborant, sunt quasi bonus agricola qui spe messium, in hyeme per pluuias, grandines & niues seminat. Qui cum uidet ficum, ceterasque arbores pullulare, gaudet, sciens quod hyems iam transit & aestas messium uenit. Nos quoque fratres, in spe caelestium gaudiorum per lachrymas peccatorum, & patientiam tribulationum seminemus in spiritu, ut in resurrectione metamus de spiritu vitam aeternam, ut mereamur adunari eis quibus dicitur: Qui seminant in lachrymis, in exultatione uigent. Euntes ibant, id est, de uirtute in uirtutem proficiebant, & flebant, tum de recordatione peccatorum, tum de desiderio caelestium gaudiorum, mittentes, id est, praemittentes semina sua. Venientes autem uenient cum exultatione, portantes manipulos suos. Quod ipse praestare dignetur, qui uiuit & regnat Deus in aeternum, Amen.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, &c. Haec scribit fratres charissimi Apostolus ad Corinthios, in quibus non solum eos instruit, sed etiam nos. Sunt autem huius lectionis, quatuor partes. In prima parte arguit Corinthios de falsa opinione sacramentorum: Putabant enim sacramenta data a sanctioribus esse sanctiora, & a minus sanctis data, esse minus sancta. Vnde & dicebant: Ego sum Pauli, ego sum Cephae, ego Apollo, ego Christi baptismo baptizatus, Putantes quod baptizatus a meliori, melius esset baptizatus. Vnde & serutabantur curiosius vitam ministrorum. Illis sunt similes hodie quidam in Ecclesia, qui Missas a concubinariis, vel minus honestis sacerdotibus nolunt audire, vel alia sacramenta sumere. Sed tam hi quam illi tripliciter peccabant. Tum quia, quod Dei solius est, hominibus attribuant: tum quia de meritis iudicabant, tum quia in hominibus gloriabantur, cum scriptum sit. Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Contra hos ergo loquens Apostolus dixerat superius, neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat Deus, id est, sicut plantans & rigans non sunt aliquid, quantum ad potestatem uiuifica-

uiuificandi & augmentandi arborem, sed solus Deus: Ita nec qui praedicat, nec qui baptizat, sunt aliquid, quantum ad efficaciam sacramentorum, sed solus Deus, qui intus inuisibiliter operatur. Vnde & a spiritu sancto dictum est Ioanni: super quem uideris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat, id est, hic & non alius habet auctoritatem baptizandi. Itaque qualiscunque sit minister, sacramenta eadem sunt, nec a meliori meliora, nec a minus bonis, minus bona dantur. Hinc ergo ait Apostolus: Sic nos existimet homo, ut ministros sacramentorum Christi, non auctores. Nos enim tantum ueros imitamus fontem, & Deus baptizat. Nos tantum manus eleuamus, & Deus benedicit. Nos tantum uerba sacra profertimus, & Deus consecrat. Nos satisfactionem imponimus, & Deus absoluit. Sumus etiam dispensatores ministeriorum Dei, discernentes scilicet, quis sit ligandus, & quis soluendus, quis baptizandus & quis non, quis ordinandus sit sacerdos, & quis diaconus. Quamuis uero merita ministrorum nihil operentur ad efficaciam sacramentorum, tamen quia plus proficit exemplo fidelis in populo, quam infidelis, hic, id est, in hac uita quaeritur ut quis inueniatur fidelis inter dispensatores. Sequitur pars secunda in qua ostendit Apostolus exemplo sui, sana conscientia iudicium hominum esse paruipendendum. Quare? Quia iudicium hominum fallitur & fallit. Fallitur, quia saepe bonum iudicat esse malum, & malum bonum. Fallit, quia cum indignus a populo laudatur, saepe ob hoc interius gloriatur. Et ad hoc inducitur ut plus aliis de se credat quam sibi, cum scriptum sit. Plus aliis de te quam tu tibi credere noli. Ait ergo Apostolus: *Mibi autem pro minimo est, ut a uobis iudicem, aut ab humano die.* Non tamen ait *pro nibilo*. Quia quamuis fama & iudicium plebis de nobis sit uili pendendum nobis pro nobis: tamen propter profectum proximorum non est omnino negligendum. Sicut enim munda conscientia necessaria est ante Deum, ita munda fama ante proximum. Vel parum enim uel nihil ualet bona praedicatio, sine bono exemplo. Nam cuius uita despicitur, rellat ut eius praedicatio contemnatur? Vnde Dominus, Sic luceant opera uestra bona coram hominibus, ut glorificent patrem uestrum qui in caelis est. Hinc etiam dicitur: Cui delis est qui

Ioan. 8.

Sacerdotes sunt dispensatores ministeriorum Dei.

3. Cor. 4.

Iudicium hominum fallitur & fallit.

Mat. 5.

Psal. 125.

E. Cor. 4.

E. Cor. 1.

Tripliciter peccat qui sacramenta a malis ministris accipere uoluit. E. Cor. 3.

famam negligit. Itaque fama propter nos est negligenda, sed tamen propter profectum populi est quaerenda. Sed neque, inquit, ego qui melius me noui quam vos, meis sum iudico, id est, me esse bonum non affirmo. Ecce fratres, ipse vas electioinis Paulus non audeat affirmare se esse bonum. Quis ergo nostrum peccatorum presumere audebit se esse bonum vel religiosum? Qui autem, inquit, me iudicat, id est, opera mea, & cogitationes solus inuisibiliter discernit, Dominus est. Nihil, inquit, mihi conscius sum, id est conscientia mea non me remordet, sed non ideo iustificatus sum. Nam delicta quis intelligit. Et qui gloriatur, in Domino gloriatur se mundum habere cor. Sequitur pars tertia, in qua nos prohibet Apostolus iudicare. Tria sunt fratres mei, de quibus nec debemus nec possumus iudicare: De dubio scilicet factis, de dubia intentione, de dubio fine. Dubium factum est, quando non verè scimus an quis fecerit aliquod factum. Dubia intentio est, quando scimus esse factum, sed qua intentione factum sit, nescimus: ut quando videmus aliquem loqui cum vxore alterius. Dubius finis est, ut quando scimus esse factum, & mala intentione factum esse, sed tamen ignoramus, an sit inde aliquis damnandus, vel veniam per poenitentiam consequuturus: in quibus omnibus temerarium iudicium cauere debemus: Et si etiam hanc in peiorem partem magis declinare videantur, tamen nos in melius estimationem nostram vertere debemus. Vnde Apostolus, tu quis es qui iudicas alienum seruum, suo Domino stat, aut cadit. Stabit autem, potens est enim Deus statuere illum. Si vides presbyterum loqui cum vxore alicuius, die enim illi manum leuata benedicere. Sunt autem quaedam aperta & manifesta, de quibus nobis iudicare permittitur. Vnde Apostolus, sic non est inter vos qui iudicet inter fratrem & fratrem. Itaque fratres, non aliena corda, vel intentiones quae ignoramus iudicemus, sed nostras. Scriptum est enim: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Et si nosmetipsos iudicemus, non vti que iudicemur. Ait ergo, Nolite ante tempus iudicare. Ante tempus iudicat qui antequam sit de re certus iudicat, Dum autem sumus in hac vita, aliorum cogitationes

opera,

opera, & finis operum, occulta sunt nobis, & ideo de eis iudicare peccatum est.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus quando securè de nobis vel de aliis iudicare poterimus. Nolite, inquit, iudicare, quoad usque veniat Dominus. In quo fratres, innuit quod tunc Deo omnia occulta nobis reuelante iudicabimus, si scilicet fuerimus de perfectis. Quatuor enim ordines erunt in iudicio. Alij enim iudicabunt, & non iudicabuntur, ut perfecti. Alij iudicabuntur & saluabuntur, ut mediocriter boni. Alij iudicabuntur & damnabuntur ut falsi Christiani. Alij non iudicabuntur & damnabuntur, ut infideles. Vnde Ioannes: Qui non credit, inquit, iam iudicatus est. Illuminabit autem tunc Dominus abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, id est, occulta facta, & etiam cogitationes occultas pro palabit, tam bonorum quam malorum. Tunc fratres, patebunt occulta adulteria, occultae turpitudines, & ignominiae, quae sunt in tenebris & in cubilibus. Tunc etiam patebunt occulta turpium voluntatum, quamuis non venerint ad effectum. Pensate ergo fratres pensate quantum pudor, quanta turpitudine & confusio tunc tenebit reprobos, cum omnes turpitudines & abominaciones suas in conspectu tremendi iudicis, & Angelorum, & omnium sanctorum viderint reuelari. Ne igitur fratres illo tam magno & aeterno pudore erubescatis, erubescite nunc, & poenitemini, & quae dicitis in cordibus & in cubilibus vestris compungimini. Tunc etiam contra omnia bona opera sanctorum quae pro humilitate clam faciebant, & etiam omnes eorum bonae voluntates patebunt ad laudem & gloriam eorum. Vnde & subditur: Et tunc laus erit unicuique electorum à Deo. Quae enim maior laus, maior honor & gloria poterit esse quam quando serui vocabuntur & sicut filij: quando terreni sicut coelestes, quando homines sicut dii, quando benedicentur, & honorabuntur, & glorificabuntur à diuina maiestate. Nos interim fratres, turpitudines nostras, lachrymis, confessionibus, orationibus, elemosynis tergimus. Quoniam qui hoc faciunt & si non sint de perfectis qui iudicabunt, tamen erunt beati, quoniam beati quorum remissa sunt iniquitates & quorum

recta

Psal. 18.
2. Cor. 1.

Iudicare
non debe-
mus.
Dubium
factum.
Dubia in-
tentio.
Dubius
finis.

Rom. 14.

Rom. 14.

Mat. 7.
Luc. 11.

Quatuor
ordines in
iudicio.

1 Cor. 13.

Psal. 4.

recta sunt peccata. Recta dico, ne videantur vel ad poenam vel ad pudorem. De quorum numero nos faciat Deus & Dominus nosse qui in trinitate perfecta viuunt & regnant Deus, Amen.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittens duos ex discipulis suis ait illi, & reliq. Auditis fratres charissimi, ex Euangelica lectione, quod Christus suo in carcerato praeursore, diuinitatis suae potentiam coepit clarius demonstrare. Disponens quippe ordinatè vnuerſa, noluit antè manifestus praedicare, quàm praecursor suae praecursoris officium consummasset vt scilicet quemadmodum Ioannes eum praecurrerat nascendo, praedicando & baptizando : ita eum praecurreret & moriendo. Tendente igitur Lucifero, id est, Ioanne ad occasum, coepit verus Sol iustitiae, Christus, sui splendoris radios paulatim demonstrare, hoc est, ergo quod hic dicitur : *Cum audisset Ioannes, &c.* Sūt autem tres partes huius lectionis: Prima continet Ioannis interrogationem, secunda Christi responſionem, tertia Ioannis commendationem. Ostendit igitur Euangelista, quando, vnde, per quos, & quid Ioannes Dominum interrogauerit: quādo? *Cum audisset opera Christi.* Si credis à quo audisset, credendum est quod à spiritu reuelante. Et quod etiam à discipulis suis, quod frequenter ad Iesum mittebat, vt sibi tam facta, quàm dicta eius reportarent. Vnde? de carcere vbi erat in vinculis. In quo nobis fratres, imitadum proponit exemplum vt si in vinculis, si in infirmitate, si in aliquo impedimento detenti quandoque fuerimus, familiares nostros pro nobis ad Ecclesiam mittamus, qui bona ibi dicta vel facta nobis manifestent. Per quos? per discipulos suos, qui etiam ei in vinculis assidebant, & magistrum suum in aduersis non dereliquerunt, sed vsque ad passionem & sepulturam ei diligenter ministrauerunt. Hinc discamus & nos fratres, magistris & amicis nostris in omni aduersitate constantiam exhibere fidelitatis. Sicut enim rogas aurum, cursus equum, ita aduersitas probat amicum. Vnde Sapiens: Non agnoscitur, inquit, in bonis amicus, & non absconditur in malis inimicus. Et Salomon: Deus putridus, amicus deficiens in

via.

via. Quid interrogauit? *Tu es, inquit, qui venturus es, an alium expectamus?* Quærit autem hoc Ioannes, non propter se, qui eum esse Redemptorem mundi praedicando, baptizando, demonstrando, testatus fuerat, sed propter discipulos, ne alium à se praedicatum æstimarent, sed certitudinem acciperent fidei, tum ex miraculis, tum ex responſione Christi. Vnde & ad hoc quærendum non prius suos discipulos misit, quàm Christus miracula facere incoepit. Quam causam innuit ipse Euangelista cum ait, *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittens duos ex discipulis suis, &c.* Ac si diceret, ideo discipulos suos misit ad Iesum, quia cum apertè facere miracula audivit, vt hoc aduerbium (*cum*) non tam temporale quàm causale accipiatur. Sequitur pars secunda, quæ Christi continet responſionem, *Etites, inquit, renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis.* Ac si diceret, Cessent verba, loquantur opera. Fecit enim in conspectu nuntiorum Ioannis multas virtutes. Vnde dixit: *Quæ vidistis* scilicet, per vos, & *audistis* per alios. Et quæ? *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur,* id est, visitantur. *Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Est autem hac responſio cõueniens, quamuis non videatur precedenti satisfaciens interrogationi. Quærebatur enim vtrum redemptio mundi esset, faciendâ per eum. Ipse verò respondet potentiam diuinitatis & patientiam humanitatis, per quas redemptio facta est. Nisi enim homo esset, pati pro mundo non posset: & nisi Deus esset, mortem superare non posset. Est ergo ac si diceret, redimere mundum iam incepti. Nam cum operer vt Deus, scandalizor & patior vt homo. Credimus autem fratres, Dominum opera, quæ hic enumerantur, tam corporaliter quàm spiritualiter egisse. Reddebat quippe cæcis illuminationem tam cordis quàm corporis: Claudis rectitudinem, tam cordis quàm corporis: Leprosis mundationem, tam cordis quàm corporis: Mortuis resurrectionem, tam cordis quàm corporis: Pauperibus visitationem, tam cordis quàm corporis. Et cum tot signis attestaretur diuinitatè, rarus erat qui non scandalizaretur in eius humanitatè. Alij enim ei detrahebant, alij insidias ponebant: Et sermone

omnino

Mat. II.

A quo Ioannes audiuit opera Christi.

Eccle. 32.

Prouer. 25.

omnes de eius diuinitate dubitabant. Et quid mirum fratres, si in Christo adhuc mortali multi scandalizarentur, cum in eo iam in caelo regnante, multi, vnde dolendum est, etiam hodie scandalizentur: Nam vt taceam de infidelibus, etiam quidam solo nomine Christiani eum contemnunt, eius sanctum nomen peierant: factis eum impugnant, verba Euangelij pro vanitate habent, nec ipsam resurrectionem futuram putant.

Sequitur pars tertia, in qua dominus Ioannē commendat: Vnde & subditur: *Illis autē abeuntibus, coepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne.* Noluit quippē Dominus Ioannē coram discipulis suis commendare, ne eius commendatio adulationem redolere videretur. In quo fratres dat nobis exemplum, ne amicū nostrum in sua vel suorū familiarium praesentia laudemus, ne hoc gratia videamur facere assentandi, ne illi occasionem demus gloriandi. Ceterū ne turbā Ioannem nullius virtutis esse, eō quod nulla miracula faceret, aestimarent: ipse qui eum elegerat nouerat, eum commendat. Commendat eum in quatuor. In fortitudine, in seueritate, in prophetandi excellentia, in praecursionis gratia. In fortitudine eum commendat, cum dicit: *Quid existis in desertum videre? Arundinē vento agitatam:* ac si diceret: Non sed potius virum fortem. Sane arundo nascitur in palude, quae exterius est formosa, interius vacua & omni vento agitur. Tales sunt homines huius mundi, qui in crassitudine & voluptate nutrierunt animas suas, qui exterius sunt per hypocritism & gloriam nitidi, interius autem à virtute vacui, prosperis eleuantur, & aduersis deprimuntur: Laudibus efferuntur, minis & conuiuiis humiliantur: in quibus diabolus requiescit. Vnde Iob, sub umbra, inquit, dormit in secreto eslamī: quia videlicet mentes tenebrosas, simulatrices & fluxas diligit. Ioannes verò arundo non erat, qui in abstinentiae duritia crescebat: exterius hispidus & neglectus: interius virtute plenus, non elatus blanditiis, nec detectus aduersis.

Discamus & nos fratres, inter varietates huius mundi, fortes & constantes esse. Non diligamus diuitias huius mundi, & sic non superbiemus de earum possessione, nec dolebitur de earum amissione. Non diligamus gloriam hu-

ius mundi, & sic nec laus humana nos inflabit, nec infamia coestificabit. Nō presentem vitam, sed futuram diligamus, & sic voluptas corporis nos non illaqueabit, non poena vel dolor terrebit. In seueritate eum commendat cum dicit, *Hominem mollibus vestitum?* Ac si diceret. Nō Lipto te est, quia minus dicit & plus significat Ioannes quippē in nullo mollitiem sequutus est, sed durus fuit in victu, in vestitu, in factio, in verbo. Victus eius locustae, & mel siluestre. Vestitus, pili cameli, zonaque pellicca facta, contemptus mundi, desiderium caeli. Dicta, non palpatio, sed dura correctio vitorum. O gemina, inquit, viperarum quis docebit vos fugere à ventura ira? Iam securis ad radicem arboris posita est. Sequitur: *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regū sunt.* Ac si diceret: Nō in deserto vt Ioannes, sed in domibus Regum inueniuntur, qui mollibus gaudent. Qui scilicet mollibus vestiuntur, molliter epulantur, molliter operantur, molliter loquuntur. Nemo igitur fratres, putet in fluxu & studio vestium non deesse peccatum. Nisi enim in hoc peccatum esset, Dominus in suo praecursore vestium vilitatem non laudaret, nec de fluxu vestium diuitū purpuratū reprehenderet, nec Petrus mulieres à veste preciosa reuocaret. Quinque praecipue modis, fratres, in vestibus peccamus. Primò in nimio sumptu, vt cum tanto comparamus vnam vestem nobis, quanto plures pauperes possent vestiri. Secundò in gloria, quando scilicet in speciosis, preciosisque vestibus delectamur. Tertiò in contemptu proximorum, quando scilicet considerantes vestium nostrarum pulchritudinem, & proximorum vilitatem, nos miramur, & proximos aternamur. Quartò in superfluitate, vt quando plura mutatoria vestium habemus otiosa, quae melius pauperes vestirent, quam tineas pascerent, cum scriptum sit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti, id est, qui habet vestem sufficientem, det superfluum.* Quintò in modo, vt eum scilicet facimus nostras vestes, vel gerimus, quo non deberemus. Et cum haec dicimus, non damnamus vestes, sed vitium vestibus abutentium. Scio enim sub purpura plures Deo placuisse: & contra, plures sub sacco Deo displicuisse. Sunt enim qui in purpura non efferuntur, &

Arundo
Christiani
Deum con-
temnunt.

Christus
Ioannem
non com-
mendat eo-
rum disci-
pulis suis.

Iob. 40.
Arundo
Inuincibilis
Arundo non
erat.

Mat. 3.

Quidam
ceter in ve-
stibus pec-
catis.

Luc. 3.

Luc. 3.

funt qui se vestitos sacco, vel dolent vel gloriantur. Magnus vero est quem sacco non deiecit, & quæ purpura non extollit. Talis erat David, talis Ioannes Baptista, quoniam nec ille sub purpura, nec iste sub cilicio erat arundo ventis agitata. Vos autem fratres qui imperfecti estis, unusquisque in gradu suo mediocritate tenete, secundum homines ordinis & gradus vestri vos induite, ne sitis nitidiores eis, ne forte inde præ vobis eos contemnatis, ne fordidioreis eis, ne forte præ eis vos fordidioreis doleatis. Ne hinc vel inde vos ageret ventus gloriæ vel pudoris. Sub veste mediocri sacco latenter vestite, maxime in diebus ieiuniorum, ut tanto sit magis gratum Deo, quanto magis occultum. Vestem verò vobis non necessaria nudo præbete. Et si non vultis dare novam, date vel veterem meliusculam, ut si quid in nova veste deliquistis, in veterem redimatis. Mollitiam quoque fratres, ciborum euitate, quoniam lautorum ciborum consuetudo luxuriam generat, corpus molliciat, cibos viliores fastidire facit, patrimonia consumit, sollicitudinem immittit. Minus est sollicitus qui minoribus est contentus, Sicut enim Mars duro milite gaudet, qui fortiter sustineat calores, algores, & labores: ita Dominus duros amat milites, effeminatos contemnit & molles. Inde est quod S. Patres, sicut in vitis patrum legimus, balnea, unguenta, huiusmodi mollia deuitabatur, ne corporis sui duriciem emolliant. Mollia etiam fratres, opera fugite, quæ faciunt qui carni seruiunt, qui ædificant lignum, fœnũ, stipulam igne concremandam. Mollia quoque verba, id est, adulationes, caute, quæ quantum fugienda sint, ostendit Propheta. Væ, inquit, eis qui sub cubito puluinar ponunt. Puluinar quoque sub cubito ponit, qui cadentem à rectitudine animam blandè per adulationem suscipit. Et Psalmista, Quoniam, inquit, laudatur peccator in desideriiis animæ suæ, & iniquus benedicitur.

In Prophetiæ excellentia Ioannem commendat, cum subdit. *Sed quid existis videre? Prophetam est. Etiam dico vobis, et plusquam Prophetam.* Officiũ Prophetæ, fratres charissimi, est ventura Prædicare. Ioannes verò Christum non solum prædixit, ut, venit fortior me, post me: sed etiam ostendit, Ecce, inquit, agnus Dei. Nos quoque fratres, quasi

Mediocritas tenenda in habitibus.

Mollities ciborum euitanda.

Mollia opera fugienda.

Psalm.

quasi Prophetæ sumus, si secundum Christi aduentum ad iudicium, verbis & factis prædicamus, si impiis comminamur, si electis promittimus gloriam sempiternam.

In præcursoris quoque gratia eum commendat cum dicit, *Hic est de quo scriptum est, per Malachiã Prophetã: Ecce ego, inquit pater ad filiũ, mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.* Verè fratres, verè hic Ioannes magnus & admirabilis est quem longe antequam cõciperetur, Prophetam, imo Dominum per Prophetam, vnigenito suo nuntium pollicetur, & præcursor forem. Nec solum Ioannes nomine Angeli & præcursoris dignus est, sed & tam nos quam vos fratres, Angeli, & præcursores Christi merebimur appellari, si verbo & exemplo eum annuntiemus, si iam ad nostra quam ad aliorum corda per correctionem emendationem et viam præparemus. Ipso largiente, qui cum patre & spiritu sancto viuut & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, etc.

Quatuor facit Apostolus, fratres Charissimi, in hac lectione. Primò monet nos in Domino gaudere. Secundò modestos esse. Tertio sine sollicitudine orare. Quarto rogat nos custodiri in pace. At ergo, *Gaudete in Domino.* Si una re fratres, omnis homo gauderet, nunquam Apostolus cum determinatione, gaudete in Domino, dixisset. Est enim gaudium triplex, malignũ, vanum & bonũ. Quisdam enim gaudent de malo, de quibus dicitur: Lætantur cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. His adeò placet malũ, quod etiã sine sua utilitate gaudeat in eorum dolore. Alij verò gaudent de vano, id est, de vanis & mundana prosperitate, de quibus Salomon: Risum deputavi errorem, & gaudeo dixi, quid frustra deciperis? Illa duo gaudia fratres mei, mala sunt. Et de ambobus intelligitur illud Salomonis: Risus dolore miscbitur, & extrema gaudij, luctus occupat. Et illud Euangelij, Væ vobis qui ridetis, quia iugebitis. Et alibi, Væ vobis diuitibus, qui habetis hic consolationem vestram. Alij gaudent de bono, illi scilicet qui in Domino gaudent. Vnde Apostolus alibi. Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Et hic, Gaudete, in

quit,

Philip. 4.

Gaudium triplex. Prouer. 2.

Eccle. 2.

Luc. 6.

1. Cor. 2.

In quibus
gaudendū.

quit, in Domino. Sed quare duplicauit. *Iterum dico, gaudete.* Quia gaudium, est in spe, vel in vsu rei amaræ, dilectio. Hinc enim fratres, tantum in spe celestium gaudiorum gaudemus, non in re, tamen plusquam in spe gaudemus: quoniam & si non habemus hinc rem, habemus tamen arram, quam Apostolus primitias Spiritus vocat virtutes videlicet, & dona Spiritus sancti. Monet igitur Apostolus, vt gaudeamus in vsu virtutum, & in spe præmiorum. Gaudeamus in vsu bonitatis, & in spe beatitudinis. Gaudeamus in vsu mundæ conscientiæ, & in spe beatæ vitæ. Primum fratres, gaudium est magnum, sed secundum est maximum. Quid enim hic latius, quid iucundius, quid delectabilius haberi potest, quam inter mundos mundè, & inter ebrios viuere sobriè, quam omnia mundana sub pedibus habere, non aduersis frangi, prosperis non emoliri, solum Deum timere, mundam conscientiam habere, securè viuere, mortem non timere, sed etiam celestia gaudia optare, & cum certitudine expectare? Per hoc quippè, fratres, diuina dulcedo, non solum expectatur, sed & præodoratur & prægustatur. Hoc prægustauerat Propheta, qui admirans & gaudens dicebat.

Psal. 33.

Quam bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde. Ad quod degustandum nos etiam hortatur, dicens: Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Hoc fratres, hoc est gaudium in Spiritu sancto. Hoc est verum gaudium, verum sabbatum mentis. De quo etiam Salomon: Secura mens, inquit, iuge cōiuuium. Hoc fratres, gaudium non miscbitur dolore, sed ad summum & sempiternum nos ducet gaudium, videlicet ad gaudium sine mœrore, sine fine, sine meru, sine defectu: Ad gaudium in visione Dei, in quam desiderant Angeli prospicere. Quoniam autem magna gaudia solent hominem hic resolvere, & improuidum facere, addit Apostolus. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Est autem fratres hæc pars secunda, in qua monet in omnibus nos modestos esse, ac si diceret, Gaudete fratres, sed modeste: psallite Domino, sed sapienter. Porro modestia est virtus inter nimis & minus, tenens mediocritatem. Hæc virtus cæterarum omnium virtutum condimentum est. Imperus enim est, nō ratio, quicquid sit

Modestia
quid.

fit sine moderantiæ freno. Sanè modestia tria, facit enim hominem suæ mentis habere dominium: reddit eum hominibus gratum: facit ei Dominum propinquum. Quod faciat hominem habere sui dominum, inuuit cum adiungit, *vestra*: Quasi diceret, Modestia faciat vos vestros, iuxta quod Philosophus ait: Vis habere magnum imperium? Dabo tibi magnum imperium: Impera tibi. Vis multos regere? regè te ipsum. Multos enim reges, si te ratio rexerit, hinc Salomon ait: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore verbum. Quod reddat hominem hominibus gratum & famosum, ostendit cum ait: *Nota sit omnibus hominibus*, ac si dicat: Tanta sit modestia vestra, quod sui admiratione & exemplo, homines ad se attrahat. Quod faciat Dominum homini propinquum ostendit, cum subdit: *Dominus propè est.* Est quippè Dominus modestis propè. Propè similitudine, propè dilectione, propè remuneratione. Quoniam quos per modestiam sui similes spectat, diligit, & remunerat. Hæc virtus fratres, Mosè & Dauid, Deo gratos & hominibus effectit: quorum alter legitur pro inimicis suis orasse, alter verò inimico, suum sanguinè quarèti pepercisse. Discamus & nos fratres, modestiā in omnibus tenere, motus cordis nostri refrenare, nobismetipsis dominari, aliorum dissonantias modarari, Deo, qui sine motu omnia facit, assimilari, vt ab eo mereamur diligi & remunerari, iuxta quod ipse promissit: Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus sine sollicitudine orare, dicens: *Nilil solliciti sitis, sed in omni oratione, etc.* Et conuenienter fratres, dum hortatur nos ad orandum præmisit, *Nilil solliciti sitis.* Nihil enim plus impedit orantem quàm sollicitudo. Si enim fratres, nullus ita liber est à curis secularibus: & orationi deuotus, qui in oratione quandoque insultat dæmoniorum, & phantasmata cogitationum vanarum non sentiat. Quid fratres mei, quid putatis de illis, quorum tota mens & desiderium versatur in temporalium sollicitudine? Hi nimium si quandoque orare cœperint, statim reuolat mens ad cōsuetam, quoniam vbi est thesaurus suus, ibi est & cor suum. Proinde fratres, purgandus est prius animus ab amore &

Modestia
tria facit.

Prover. 16.

Modestia
in omnibus
te-
nenda.

Sollicitudo
impedit
orantem.

sollicitudine temporalium, & in Deo totus figendus, vt liberè possit ad orandum Deum vacare. Sed etsi quandoque nos orationi incumbentes, pulsauerint suggestiones dæmonū & nebulæ vanarum cogitationum, cauendum est summopere fratres, ne immerentur, ne foriè iuxta Salomonem, muscæ morientes perdant suauitatē vnguenti, sed statim in nosmetipsos indignantes, vanas quātotius meditationes à nobis repellamus, & ad ipsum redeamus. Scriptum est enim, Descenderūt volucres cœli, & abigebat eas Abraham. Quid enim per sacrificia, nisi orationes? Et quid per volucres, nisi vanæ cogitationes designantur. Sed deuotus orator, cum vanæ cogitationes super orationē suam descendunt, exemplo Abrahæ, eas protinus expellit.

Gen. 15.

Sed in omni oratione, inquit, & obsecratione, cum gratiarum actione, petitiones vestre innotescant apud Deum.

Oratio fratres, tantum sit pro bonis adipiscendis: Obsecratio pro malis remouendis. Hæc, inquit, innotescant apud Deum, id est, talia taliter & tali intentione petantur, vt digna sint quæ Deus noscat & audiat. Petamus igitur fratres à Domino non opes, non honores, non vitam in hoc sæculo longam, quæ qui petunt, non exaudiuntur, vt ait Iacobus, eò quod indignè petant. Sed Domino docente, petamus primum regnum Dei & iustitiam eius. Petamus & qualiter debemus, corde scilicet & opere, & cum fiducia.

Peccandum
in fide.
Iacob. 1.

Vnde Iacobus: Si quis, inquit, indiget sapientia, postulet à Domino, qui dat omni affluenter, & non improperat: postulet autè in fide nihil hæsitans, quoniã qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur. Petamus quoq; fratres, ea intentione qua debemus, id est, petamus omnia propter Deū, & ipsum Deum nõ propter aliud, sed propter seipsum petamus & diligamus. Ipse enim eis qui non simplici intentione eū quærebant, fertur respondisse: Amen dico vobis, quæritis me, quia comedistis de panibus. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Ac si diceret, non propter panem temporalem me debetis quærere, sed propter me ipsum, qui sum verus panis, satians in æternum.

Ioan. 6.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus orat nos custodiri in pacē; & à pacē, dicens: *Et pax Dei quæ exuperat*

om.

omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Dicit autem pax Dei, id est, Deus, qui est pax, & Christus, qui est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum. Vel Spiritus sanctus, qui est concordia patris & filij. Hæc pax exuperat omnem sensum, non solum in se, sed & in creaturis.

Si enim pax Dei in creaturis exuperat omnem sensum, quantum magis in se exuperat omnem sensum? Quis enim sensus fratres charissimi, comprehendere potest, quomodo quatuor elementa cum sint adiuicem contraria, in vnam conuertentur concordiam? Quis comprehendere potest, quomodo contrarij humores in homine, in vnam pacificentur sanitatem? Quis comprehendere potest quomodo contrarij soni in cithara in vnâ conueniant consonantiam? Et vt de cœlestibus creaturis loquar, quis sensus comprehendere potest quomodo superni spiritus & Sancti, cum sint in gradu & in merito dispares, & in gloria, in vnius gaudij, voluntatis, & amoris consonent vnitatem? Et si illa fratres charissimi, pax Dei in creaturis omnem sensum exuperat, quantum magis in seipsa omnem sensum & omnem intelligentiam exuperat? Quæ enim intelligentia inuestigare poterit pacem & concordiam Trinitatis, quo modo scilicet, cum sint tres in personis, in vnam vniantur essentiam, voluntatē, & maiestatem. Hæc igitur pax Dei, inquit, Apostolus, *quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, vt scilicet bene velint: & intelligentias vestras, vt ritè intelligant.*

Oremus & nos fratres, vt pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra, vt pacem erga eum habeamus, ei obediendo: pacem erga nos, noxia cauenda: pacem erga proximos nostros, eos diligendo. Quam pacem nobis largiri dignetur pax nostra Deus & Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, vt interrogarent eum, Tu quis es &c. Hæc lectio fratres charissimi, continet alternatim Iudæorū interrogationes, Ioannisque præcursoris responsiones. Nouerant siquidem Iudæi ex libro Danielis ad-

Ioan. 6.

C ; uentum

uentum Christiam instare. Videbant quoque Ioannem Baptistam ab Angelo prænuntiatum, miraculose natum, sanctissimè conuersatum, penitentiam prædicantem & baptizantem. Et ideo eum esse Christum suspicati sunt. Hac igitur de causa, legis Doctores ad interrogandū eum, legant. Et eum, an ipse sit Christus, interrogant. In quo patet Iudæorum curiositas summa & duritia, quoniam curiosi erant ad interrogandum, & duri ad credendum. Sed quare interrogabant, qui credere nolebant: vel qui credere nolebant, cur interrogabant? Ioannes enim eos à se remouet, & ad Christum mittit, & ei non acquiescunt. Et puto quod si Ioannes se esse Christum diceret, non crederent, sed quod Christo dixerunt, dicturi erant, tu de teipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum. Similiter enim interrogabant Christum, Si tu es Christus, dic nobis palam. Quibus ipse dicebat: loquor vobis, & non creditis. Tales sunt hodie multi, vnde dolendum est, qui à sanctis Ecclesiæ doctoribus, curiose multa inquirunt, sed ad acquiescendum duri sunt. Nos quoque Doctores fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, Scribis & Phariseis similes videmur, qui ad perscrutandum scripturas curiosi sumus, ad operandum verò duri & tardi. Sed quæ nobis fratres, inde est utilitas? nisi quod Dominus nobis comminatur, quod seruus sciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulabit multis? Econtrariò verò fratres charissimi, responsio Ioannis magnum dat nobis fidei & humilitatis documentum: fidei, cum in quo nobis credendum & sperandum sit, Dominum nostrum Iesum, qui solus verè baptizat, proponit. Cuius & se vocem esse commemorat & præconem. Humilitatis, cum humiliter de se in omnibus sentit & respondet. In quo fratres, sollicitè pensare debemus, quomodo sancti, cum tanta radiaant virtutum excellentia, de sola humilitate gloriantur. Sciunt quippè quod ædificatio virtutum sine humilitate ruina est. Sicut enim superbia est ruina omnium virtutum, ita humilitas est earum fundamentum. Superbia primum Angelum & primum hominem, ab alto præcipitavit in infimum. Humilitas quoslibet infirmos reuocat ad cælum. Sanè ran-

tunt

tum bonum est humilitas, quod melior est quilibet peccator cum humilitate, quàm quilibet iustus cum arrogantia. Nam humilitas corrigit peccatorem. superbia verò damnat iustum. Hinc est quod redemptor noster exemplo & verbo proposuit nobis viam humilitatis, per quam ad cælum ascenderemus, qui per superbiam lapsi eramus. Discite, inquit, à me, quia mitis sum & humilis corde.

Mat. II.

A quo beata mater & virgo edocta, virginitatem ceterasque virtutes, quibus incomparabiliter præfulgebat, dissimulat, & hanc solam confitetur. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. David quoque, vir secundum cor Domini, cum ab vxore despiceretur, eò quod coram arca Domini saltasset, ait: Ludam, & humilior sum, plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. Et Dóctor gentium, qui vsque ad tertium cælum raptus fuerat, Ego sum, inquit, minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Ecce fratres vetus & nouum Te-

Luc. I.

2. Reg. 4.

1. Cor. 15.

stamentum percurrendo, inuenietis omnes Sanctos in virtute humilitatis suam posuisse fundamentum. Hinc est quod Ioannes iste, quo nemo, teste Domino, inter natos mulierum maior surrexit, solam & omnem in se confitetur humilitatem. Quod melius intelligetis, si quid sit humilitas, & quot eius partes cognoscatis. Est autem hu-

Mat. II.

mililitas virtus, qua homo verissima sui cognitione, sibi ipsi vilescit. Multi quidem miseri & desperantes, sibi met vilescunt, & hoc non est ex virtute, quia non ex vera sui cognitione, sed ex aduersitate. Sed omnis homo etiam in prosperitate, si bene cognoscat se, intelligit, quod nihil, nisi malum, habet in se. Si quid autem boni habet, à Deo habet. Vnde Apostolus: Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti, quod gloriaris quasi non acceperis? Ergo fratres nihil habemus ex nobis vnde superbiamus, sed vnde humiliemur. Sunt autem humilitatis quatuor gradus.

Humilitas
quid.Malum à
nobis.Bonum à
Deo.

1. Cor. 4.

Primus est, vt quis sibi quod non est, non attribuat. Secundus, vt quod habet non à se, sed à Deo se habere credat. Tertius est, vt quis admirando aliorum bona sua nulla vel modicum æstimet. Quartus, vt bonum quod habet non meritis suis, sed gratiæ Dei attribuat. Itaque fratres, beatus Ioannes, verissima sui cognitione sibi met vilescens,

Humilitas
eis quatuor
gradus.

primum humilitatis gradum se habere demonstrat: cum quod putabatur, se Christum esse negat. Maluit enim de se sibi credere quam alij. Maluit solidè subsidere in se, quam humana opinione rari super se. Negat etiam se esse Eliam corpore, quamuis iuxta verbum Domini, Elias esset simili-præcursor. Sicut enim ille futurus est præcursor Iudicis, ita iste fuit Redemptoris præcursor. Negat enim se Prophetam esse, quia non venturum prædicabat, sed iam venisse ostendebat. Vel certè sicut ad bonitatem Dei, nullus est bonus, ita ad præsentiam Dei, nullus est Propheta, qui solus omnia novit antequam fiant. Ergo fratres, qua fronte audet aliquis in hoc seculo sibi aliquid iultrix vel bonitatis arrogare, cum ipse filius Dei dicat, Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus Deus? Et cum Ioannes plusquam Propheta, dicat non sum Prophe-
 ta? Nemo igitur fratres, bonum sibi attribuat, quod non habet: nemo melior vel sanctior quam sit, dici velit. Nam iuxta Poëtam: *Quem falsus honor iuvat, et mendax infamia terret*: nisi mendosum & mendacem. Si ergo cum sanctus non sis, sanctus prædicaris, non inde gaudeas, sed erubescere & plange, quia non es quod diceris, & ut id valeas, labora cum omni intentione.

Postquam autem Ioannes remouit à se quod non erat, ostendit cum hilaritate quod erat. Nam inquisitus quis erat, ait: *Ego vox clamantis in deserto*. Non autem ait, Ego sum homo, vel ego sum filius Zachariæ. Nihil impedit enim quod erat ex natura, ad id quod erat ex gratia, sed ait: *Ego vox clamantis*. Vox quippè, non est, nec signat aliquid ex se, sed ex loquente. Est ergo, ac si diceret: Ego nec sum, nec loquor aliquid ex me, sed ex Deo in me loquente. Ego sum tantum organum loquentis in me Dei. Ego tamen sum præco verbi, proferens ea quæ dicuntur per me, sed non ex me. Ecce fratres, secunda species humilitatis, qua ostenditur, quod id quod est, non à se, sed à Deo est. In quo bene consonat illi verbo, quod prædicauit qui de se testatur, Mea, inquit, Doctrina non est mea, sed eius qui mihi sit me patris. Vnde idem ait discipulis suis: Non enim estis vos qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et per Prophetam, Annuntiabunt, inquit, ex me.

Et

Et Petrus: Si quis loquatur, quasi sermones Dei. Quantum ergo fratres mei insaniunt, qui putant se aliquid esse vel posse ex se: Qui dicunt labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Filius Dei dicit: Mea doctrina non est mea: Et tu superbe cinis, dicis doctrinam esse tuam? Itaque fratres, si quid boni dicimus vel facimus, non nobis, sed no-
 mini Domini demus gloriam, qui ait, sine me nihil potestis facere. Non solum autem Ioannes, sed & quilibet, siue clericus, siue laicus, qui verbum vitæ annuntiat in deserto huius mundi, vox clamantis in deserto potest dici. Itaque & nos fratres quantum possumus, verbo & exemplo clame-
 memus cum Ioanne, dirigite viam Domini. *Quid ergo inquit, baptizans situm non es Christus, neque Elias, neque Prophe-
 ta? Quod ex sola inuidia eos dixisse Evangelista innuit, dicens: Et qui missi fuerunt, erant ex Pharisæis, qui doctrinam nesciunt quærere, sed inuidere. Sed sanctus quisque & cum peruersa intentione requiritur, & à bonitate sua non mouetur nec mutatur. Vnde Ioannes ad verba inuidiæ, verba respondet vitæ. Ego, inquit, baptizo in aqua, id est, sola corpora, non animas lauo. Sed dicis, quare ergo baptizabat? Triplici de causa. Prima ut sicut nascendo & prædicando, ita & Christum præcurret baptizando. Secunda ut populum ad baptismum assuefaceret. Tertia ut populum ad poenitentiam inuiteret, ego, inquit, baptizo in aqua: medius autem vestrum stat quem vos nescitis: qui subaudis baptizat in Spiritu sancto. Ecce tertia species humilitatis, qua Ioannes ministerium suum humiliat, & Christi auctoritatem commendat. Sic enim fratres mei, sic semper consueuerunt Sancti, non solum Christi, sed & aliorum sanctorum virtutes admirari, & suam imperfectionem considerare, ut sic discant alios sibi præferre & se humiliare. Hinc est quod Princeps Apostolorum Petrus, non illam tantam virtutem, qua, sola vmbra sanabat infirmos, non principatum suum considerat, sed sapientiam Pauli admiratur: Sicut, inquit, charissimus frater noster Paulus, secundum sapientiam à Deo sibi datam docet. Ut quid hoc? Ut ita Pauli sibi præferat excellentiam, & se humiliet, suam attendens imperfectionem. Econtra verò superbi sua bona in corde suo semper considerant & extollunt, aliorum im-*

C 5

perfe-

Quare Ioannes negat se prophetam.

Mat. 9. Nemo sibi attribuat quod non habet.

Ioan. 7. Mat. 10.

1. Pet. 4.

Psal. 11.

Ioan. 15.

Mar. 1.

2. Pet. 5.

Hsa. 5.
Rom. 12.

1. Reg. 17.

Mala pro-
ximorum
distinguis
vid.

perfectionem semper increpant, ut ita se semper aliis præferant, & alios præ se vilipendant. De quibus Propheta, Væ vobis qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes, Et Paulus: Nolite, inquit, esse prudentes apud vosmetipsos. Hinc superbienti Sauli Dominus dicit: Cum esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es. Quasi diceret: Cum te paruulum conspiceres, ego te præ cæteris magnum feci. Nunc vero, quia tu te magnum conspicis, à me paruulus æstimaris.

Nos itaque fratres si qua bona habemus, ea quodammo-
do in animo nostro attenuantes parua esse æstimemus: nostra verò mala in oculis nostris multiplicemus, ut scilicet semper nobis humiles simus. Econtra verò mala proximorum, maximè qui nobis commisisi non sunt, vel dis-
simulemus, vel attenuemus. Eorum autem bona semper admirantes, imitari fatagamur. Ut ita semper eos nobis proponamus. Sequitur: *Qui post me venit ante me factus est:* Ac si diceret: Qui post me venit, nascens in humanitate, mihi præpositus est maiestate. *Cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti eius.* Ecce species quarta humilitatis. Nihil enim meritis suis attribuit, qui ad soluendum calceamentum se indignum dicit: Sed fratres mei, si ad soluendum calceamentum Ioannes non fuit dignus, quomodo ad officium prædicandi, vel baptizandi Christum, dignus fuit? Nunquid fratres mei, vel Christus dicendus est, non dignum elegisse? vel Ioannes humilitatis causa, mentirus fuisse? Sed absit ut Christus non dignum elegerit, qui falli non potest, vel Ioanes mentitus sit, qui veritatis præco est. Quomodo ergo dignus & non dignus? Dignus erat fratres, ex Dei dignatione & electione: non dignus ex se, dignus ex gratia, nõ dignus ex vi propria. Erubescat igitur præsumptio & superbia nostra. Ioanes quo inter natos mulierum non surrexit maior, dicit se non dignum calceamento soluendo, & tu dicis te dignum Sacerdotio, dignum Pontificio? Ioannes lucerna ardens & lucens, idcirco se non dignum calceamentum soluere. Et tu carbo fumigans, dignum te dicis corpus Christi tractare mysterium incarnationis, quæ per calceamentum significatur, inuestigare vel prædicare. Quid ergo dicemus

cemus fratres, nisi vel quantumcumque bonum fecerimus, semper nos indignos dicamus. Nec hoc dicamus solum ore, quasi mentiendo ex humilitate, sed mente credamus, ore confirmemur. Iuxta quod ipsa veritas admonet, dicens: Cum omnia feceritis quæ præcepta sunt vobis, dicite serui inuiles sumus, quod debuimus facere nos fecimus. Quam humilitatem det nobis tenere ille qui propter nos humilis & pauper factus est, Dominus noister Iesus Christus, qui viuit & regnat, &c. Amen.

Luc. 17.

IN NATALI DOMINI, LECTIO

Esaiæ Prophetae ad Missam de nocte.

Populus qui ambulat in tenebris, vidit lucem magnam, &c. Hodie dilectissimi, temporalem saluatoris nostri celebramus natiuitatem. In qua tantò maiore mentis exultatione solemnizare debemus, quantò maiorum hodie suscepimus materiam gaudiorum. Hodie quippè humani generis calamitas reducta est de seruitute ad libertatem, de miseria ad felicitatem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem. Hodie siquidem omnipotens & misericors Deus, quam ab æterno præordinauerat, Patriarchis promiserat, in lege figurauerat, per Prophetas prædixerat, humano generi iam de salute desperanti, diu præstolatam & prædesideratam persoluit promissionem. Hodie aduenit desideratis cunctis gentibus. Hodie veritas de terra orta est, & iustitia de caelo prospexit. Hodie fratres, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, ut modò in prophetia legimus. Hodie caelis rorantibus desuper, & nubibus pluentibus iustitiam, aperta est terra & germinauit saluatorem. Porrò huius lectionis quinque sunt partes. Primò enim ostendit Propheta, populum in tenebris ambulanti, lucem exortam fuisse, scilicet, Christum. Secundò ostendit eius dignationem. Tertio eius exaltationem. Quarto ponit sacramenta nominum eius: Quintò magnitudinem & perpetuitatem regni eius. Ait ergo Propheta: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam.* Sanè fratres charissimi, ante aduentum Christi, ob primi parentis præuaricationem, vniuersa eius posteritas in tenebris ambulabat. In quibus? In tenebris ignorantia, peccatorum & miseria. In tenebris ignoran-
tia,

Esa. 9.

Esa. 45.

Deut. 32.
Psal. 106.
Psal. 50.
Rom. 5.
Psal. 13.
Psal. 52.
Iob.
4. Reg. 20.
Esa. 38.
Ambulare est in tenebris et are
Ioan. 12.
Ioan. 3.
Ioan. 1.

tia, dum homo per esum pomi vetiti, voluit esse sciens bonum & malum, & cecidit in ignorantiam. Unde Moyses: immolauerunt daemioni & non Deo, diis quos ignorabant. Et David: errauerunt, inquit, in solitudine, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. In tenebris peccatorum ambulat, quia omnes de massa praeuaricatrice, per concupiscentiam, descendentes, in peccatis concepti, cum peccato nati sunt. Unde Apostolus, regnavit, inquit, mors in mundum ab Adam usque ad Moysen. Sed si per legem mors peccati fuit cognita, non tamen fuit ablata, sed aucta. Et David, omnes, inquit, declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Unde & legitur, Nemo mundus a sorde, nec & infans cuius vita est vnus dies super terram. In tenebris miseriae ambulabat populus, quoniam quantumcunq; iustus, miser erat in hac vita, miserior in morte, miserimus post mortem. De qua miseria Ezechias: Ego, inquit, in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Heu fratres, heu in quantis tenebris ante aduentum Christi humanum genus ambulabat, imò errabat. Ambulare enim in tenebris, non est ambulare, sed errare: Quoniam, sicut ait Dominus, qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat.

Cùm autem Sol iustitiae Christus oriens ex alto, visitauit mundum, vidit lucem magnam. Notate fratres, notate, vidit lucem magnam. Non ipse sibi accendit, non pretio emit, non meritis suis acquisiuit, sed gratis sibi oblatam vidit. Sed quomodo hanc videre potuit, qui caecus natus erat? Nullatenus potuisset nisi illuminatus fuisset. Vt ergo lucem sibi oblatam videre posset, illuminauit eum prius Christus in mente, collirio, ex sputo & terra, id est, ex diuinitate & humanitate facto. Sic itaque fratres vidit lucem magnam. Quam? lucem veram quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. A luce illumis natus, vidit lucem ipsam: vidit ipsum illuminatorem. Nec solum charissimi, qui tunc in carne erant, viderunt hanc lucem, sed & habitantibus siue sedentibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis, hoc est Patriarchis & Prophetis, cæterisque sanctis, qui carne soluti prætollantur aduentum mediatoris quasi exules, habitantes non quidem in morte, sed in vmbra, id est, in similitudine mortis,

tis,

tis, carentes visione Dei. De quibus David, exortum est, inquit, in tenebris lumen rectis corde, misericors & miserator Dominus. Et alibi, Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Itaque fratres, lux vera Christus veniens in hunc mundum, & tenebras ignorantiae fugauit, veritatem prædicando, & tenebras peccatorum soluit, suo sanguine expiando, & tenebras miseriae terminauit, æternam beatitudinem conferendo. Vt autem Christus mundi tenebras à se demonstraret illuminandas, natus Christus media nocte, ipsam noctem splendoribus & laudibus angelorū illustrauit, & noni syderis claritate. Et ideo quam modo explanamus, lectio legitur ad Millam in nocte.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur dignatio Christi, cùm dicitur: *Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis*. Nisi enim intuens paruus fieret, non nos illuminaret.

Nisi enim splendorem suum inaccessibilem nube carnis obuelaret, infirmitas aciei nostræ eum speculari nō posset. Factus est igitur ex immenso paruulus. Paruulus corpore, paruulus humilitate, paruulus reputatione. Primò, paruulus corpore, quia modò natus de virgine, in angusto præsepio collocatus est. Paruulus humilitate, quia humiliavit semetipsum, & pauperes elegit parentes, paupertatem elegit omnibus & prædicauit: Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Paruulus reputatione: quia dici voluit filius fabri, iuxta quod ipse dixerat per Prophetam: Ego sum vermis & non homo, opprobriū hominum & abiectio plebis. In omnibus exemplum humilitatis nobis demonstraui, vt ostenderet per quam viam ad cælum ascendere possemus, qui per superbiam lapsi eramus. Iste igitur paruulus natus est nobis ex matre, & filius Dei datus est nobis à patre. Non sibi quidem natus est qui nullius indigebat, sed nobis natus est, & datus, qui multum indigebamus. Nobis natus est, vt suam dilectionem in nos commendaret, quia, vt ait Apostolus, iste prior dilexit nos. Nobis natus est & datus, vt nobis iter vitæ demonstraret, vt scilicet sequamur vestigia eius. Nobis natus & datus est, vt nos à morte redimeret: quoniam ipse posuit animam suam pro ouibus suis. Sed quid prouenit ex hac

*Psal. 111.**Psal. 96.**Psal. 12.**Mat. 11.**Psal. 22.**1. Ioan. 4.*

dile

dilectione, ex hac humilitate, ex hac patientia? Hoc quod sequitur: *Et factus est principatus super humerum eius.*

Est autem hæc pars tertia, in qua post humiliationem Christi, exaltatio Christi prædicatur. Vocatur autem hic fratres, principatus Christi, transumpto nomine confitentis ad antecedens: quoniam per crucem, quam super humerum suum tulit, omnis potestas in cælo & in terra ei data fuit: Et hoc est quod ait Apostolus: humiliavit semetipsum, factus obediens patri usque ad mortem: mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen, &c. Hic est & illud paruum granum sinapis, quod minimū omnium seminum, iactum excrevit in magnam arborem. Hic est ille parvus lapis, qui iuxta Daniëlem, excisus de monte sine manibus, excrevit & occupavit totum orbem.

Sequitur pars quarta, in qua exprimuntur sex nomina Christi, cum subditur. *Et vocabitur nomen eius admirabilis, Consiliarius, Deus, fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.* Admirabilis, noua inaudita miracula faciendo: Consiliarius, prædicatione, passione, ereptione, miseris consulendo. Deus, corpus suum & aliorum à mortuis suscitando. Fortis, fortem ligando, vasa eius diripiendo, & cælum eis aperiendo. Pater futuri seculi. Id est Christianorum, eos fouendo, defendendo, Patrem, pro eis interpellando. Princeps pacis, iustos coronando, & prauos damnando. Tunc quippe sancti omnimodam pacem habebunt cum omnibus, & ab omnibus. Cum omnibus, cum Deo, cum Angelis, cum proximo, cum corpore & anima. Cum Deo, idem volendo: Cum Angelis, eis in puritate consentiendo: Cum corpore & anima, in bonum concordando: Cum proximo, eum sincerè diligendo: Ab omnibus, à diabolo, & à membris eius nihil timendo.

Sequitur pars quinta, in qua multiplicatio & perpetuitas Regni Christi demonstratur, cum subditur: *Multiplicabitur eius imperium.* Qui enim nunc solis bonis imperare videtur, & non malis: in futuro sine contradictione imperabit vtrisque, hos glorificando: illos in æternum puniendo. Nunc in cælo tantum regnare videtur, & non in inferno: in futuro apparebit eum regnare vbiq̄ue. *Et regni eius*

Philipp. 2.

Quomodo
sancti cum
omnibus
pacem ha-
bebunt.

eius non erit finis, nec temporis, nec loci, nec præmiorum, nec poenarum. Itaque fratres, si volumus esse hæredes regni Christi, simus primò hæredes charitatis suæ humilitatis & patientiæ: per has enim virtutes veniemus ad illud præmium. Non timeamus quælibet vilita & aspera pro eo, qui tantus & talis, tot abiecta & aspera passus est pro nobis. Diligamus eum plusquam nos qui tantillus factus est propter nos. Eius sanctum nomen, eius sancta verba & exempla, toto desiderio diligamus & imitemur. Eius natalitia in gaudio celebremus: in gaudio non temporali, sed spirituali, non in ebrietate, sed in sobrietate, non in commestationibus, sed in communitatibus. Si nouis & splendidis hodie vestibus vestimur, non sit ad iactantiam, sed ad eius, cuius natale celebramus, honorem: ita fratres vt nudus, & si non nouam, saltem vel veterem accipiat vestem. Si quoque largius, si splendidius hodie cibaria procuramus, non fiat vt inde largius sumamus, sed vt inde largius, pupillis, viduis, hospitibus, & pauperibus diuidamus. Vt participes fiant nobiscum in omnibus bonis temporalibus, qui participes futuri sunt in cælestibus. Ipse largiente qui pro nobis hodie de virgine nasci voluit. Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus, Amen.

IN NATALI DOMINI.

Apparuit gratia Dei & Saluatoris nostri omnibus hominibus, &c. Hodie fratres charissimi, temporalem Christi celebramus natiuitatem, in qua communiter & multipliciter nobis est gaudendum. Communis quidem est, quoniam Christus sicut communem suscepit naturam, ita communem operatus est redemptionem. Multiplex verò est, quoniam eius natiuitas multiplicem nobis operata est utilitatem. Vtrumque ostendit in prælibata lectione Apostolus, methonomica vtens locutione, hoc modo: *Apparuit gratia, id est, Deus per gratiam, omnibus hominibus, erudiens nos, &c.* Ostendit autem hic, quis & quantus apparuit, quomodo & quibus & ob quas utilitates nostras. Quis & quantus? Deus Dei filius. Sed quomodo inuisibilis apparere potuit, cum scriptum sit, Deum nemo vidit vnquam. Verum quippè est fratres quod Deum claritas

Quomodo
hæredes ve-
ri Christi
erimus.

Rom. 13.

Th. 2.

Ioan. 1. claritas immensa, nec carnali, nec spiritali oculo prout est, videri potest. Re vera enim ille splendor, & illa gloria, superexcellit vniuersam contemplationem, non solum hominum, sed etiam archangelorum. Sed cum immensa Dei misericordia, humanæ tenebras cæcitatæ splendore suo vellet illustrare, carnis velamine suum velauit fulgorem, vt sic infirmitas humanæ contēplationis, quoquo modo eum valeret intueri. Sanè sol temporalis, de illo aternos nos instruit. Si eius fulgorem inspicere contēdimus, excæcamur, sed latentem sub nube melius possumus eum videre. Quomodo apparuit? gratis. Non enim ideo nobis apparuit quod ipse indigeret, vel quod nos meriti essemus, sed tantum ob gratiam suam nobis immeritis apparuit. Vnde idem Apostolus alibi: Non ex operibus inquit iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Est quidem fratres magna gratia, illi, qui nec bona, nec mala nobis intulit, misereri. Sed maior est & illi, qui immeritis nobis mala intulit, misereri. Maxima verò est, & illi, qui nobis bene meritis mala intulit, pro bonis misereri. Hoc fecit Dominus. Vnde Apostolus, Non quia, inquit, nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos. Et alibi: Cùm inimici essemus, reconciliati sumus sanguine ipsius. Nos ergo fratres Christum imitari satagamus, Christum imitamur, si inimicos nostros nobis per beneficia reconciliamus. Quibus apparuit? *omnibus hominibus*, subintelligendum est sese offerens. Quamuis enim Dei gratia non ab omnibus agnita sit, tamen Deus quantum in eo est, eam nobis obtulit: quemadmodum sol, quantum in eo est, omnibus lucet, nec aliquis potest se subtrahere ne luceat sibi. Itaque fratres, cùm gratia Dei se nobis omnibus offerat, non nos ei subtrahamus, sed potius ei toto desiderio occurramus. Tempore, & cæteris Dei donis nobis ad bene agendum præstitis, non abutamur, nō otiose prætereamus, non negligenter vtamur; quoniam iuxta Euangelium, abscondens talentum iustè spoliatur: Et siculnea occupans terram succinditur. Et iuxta Hieremiam, maledictus est qui facit opus Dei negligenter. Ob quas utilitates apparuit Christus? Ob quatuor:

Prima

Prima quidem est fratres, vt exemplo & verbo quomodo viuendum, & quò festinandum nobis sit, demonstraret. Hanc ponit Apostolus cùm dicit: *Erudiens nos. vt abnegantes impietatem*, id est, infidelitatem, & *secularia desideria*, id est, omnia vitia; *viuamus sobriè in nos*, & *iuste in proximum*, *piè in Deum*, *expectantes securè beatam spem & aduentum Domini*. Ordo præposterus, aduentum Dei secundum, scilicet ad iudicium: Et beatam spem, id est, spem beatitudinis. Secunda verò causa utilitas nostra est, qua Christus apparuit, vt charitatem quam erga nos habebat, nascendo, patiēdo, mōriēdo pro nobis demonstraret, iuxta quod ipse ait: *Maiorem dilectionem & charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis*. Hanc causam ponit Apostolus cùm dicit: *Qui dedit semetipsum pro nobis*. Tertia causa est, utilitas nostra, vt de prima præuacatione satisfaceret: illa autem præuacatio fuit superbia tanta, vt se eleuaret mente homo vsque ad æqualitatem Dei. Cùm verò contraria contrariis curentur, oportuit vt ad satisfactionem illius superbiæ aliquis homo humiliaretur, ab altitudine diuinitatis vsque ad humilitatem hominis. Hoc autem nemo potuit facere nisi esset Deus & homo. Propterea Deus factus est homo. Hanc causam innuit Apostolus, cùm dicit, oblatione, Deo ad reconciliandum scilicet hominem. Quarta causa & utilitas nostra, quare Christus apparuit, est redemptio, & emundatio, & satisfactio generis humani. Redemptio à potestate diaboli per sanguinem Christi. Emundatio à delictis per baptismum. Satisfactio per virtutem, & opera virtutum. Hanc innuit Apostolus cùm dicit hostiam, ad deuincendum scilicet hostem, vt emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. In prima igitur causa fratres, Christus ostendit se esse verum magistrum, verbo & exemplo nos erudendo. In secunda ostendit se esse verum amicum semetipsum pro nobis tradendo. In tertia ostendit se esse summum Pontificem, oblatione proprii sanguinis nos Patri reconciliando, secundum illud: Et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio. In quarta ostendit se esse redemptorem, purificatorem, & sanctificatorem nostrum, nos à potestate

D te dia.

*Mat. 28.
Hier. 18.**Ioan. 13.**Contraria
contrariis
curantur.**Eccle. 4.*

te diaboli liberando, à vitis purificando, & virtutibus sanctificando. Nos itaque fratres, recognoscamus Dominum nostrum Iesum Christum esse verum & summū magistrū, eius exemplum & doctrinam imitantes & sequentes. Recognoscamus eum verum & summum amicum nostrum esse, ei vicem prout possumus, reddentes, & animas nostras pro eo ponētes. Recognoscamus eum verum & summum esse Pontificem, nosmet ei pueros offerentes. Recognoscamus eum verum redemptorem, purificatorem, & sanctificationem nostrum esse, hos tanquam suos emptos, mundatos & sanctificatos ei exhibendo: vt venientem eum iudicem securi videre mereamur Dominum nostrum Iesum Christum, Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

IN NATALI DOMINI.

Luc. 2.

Exiit, edictum à Cesare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis, & reliqua. In hac sancti Euangelij lectio ne fratres charissimi, exponit nobis Lucas manifestè causas solemnitatis hodiernæ. Exponit enim hic sex res nobis, videlicet quo tempore natus sit Christus, quo loco, & quibus, quo cultu nutritus, quibus, & per quæ iudicia sit reuelatus. Porro quo tempore natus sit Christus ostēditur, cum ait: *Exiit edictum, &c.* Cū Augustus Cæsar monarchiam penè totius mūdi in tāta pace possideret, vt vniuersum mundū vna descriptione concluderet, nasci voluit fratres charissimi, Christus: vt etiā ad literam tunc cōpleta visa sit illa propheta. *Constabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces, &c.* Non leuabit gens contra gentem, &c. Quantum ad literam. In tali tempore nasci voluit Christus, vt se Principem pacis & monarchā cœli & terræ, & suos in libro vitæ descripturum, demonstraret. Moraliter verò fratres, sub seruitute tributi voluit Dominus nasci, vt nobis in se voluntariæ humilitatis & mutæ subiectionis præberet exemplum. Si enim ipse, cū sit Rex Regum & Dominus dominantium, propter nos venit in hūc mundum, non dominari, sed subdi: non ministrari, sed ministrare: quid nos miseri serui, quid facere debemus propter eū? Propter eum dicam, an propter nos? Sed melius dicam & propter eum, & propter nos. Nam & propter Christum lu-

crandum,

crandum, & propter nos saluandos nos humiliare debemus. Si ergo Deus propter hominem se subdit homini, homo qua ratione subdi homini refugit? Itaque fratres, cū sponte nos humiliamus, cū seruimus proximo & ministramus: Christus imitatur. Quando verò dominari hominibus, seruari & ministrari cupimus, non ipsum in hoc, sed Satanæ superbiam imitatur. Quomodo ergo fratres humilitatē & subiectionem Christi sequuntur Episcopi, Sacerdotes & Monachi, qui contendunt de dominatione, qui non solū personas, sed & Ecclesias suæ ditioni gestiunt subiugare? Nos ergo fratres, securiorem & firmiorē viam Christi sequamur, humilitatē & subiectionem. Iuxta quod Apostolus ait: *Si seruus es, non sit tibi curæ: sed si potes liber fieri magis vttere.* Mysticè autem, Augusto Cæsare, superbo diabolo, pendē iam super vniuersam mundum tyrannidem exercēte, & ad suum seruitium transcribente, natus est Christus. Hæc descriptio, inquit, prima facta est à præfide Syriæ, Cirino, id est, à primo apostata Angelos sibi super alios per superbiam dominationem vsurpante. Cirinus autē, dominans siue Dominus interpretatur: *Et ibant singuli, vt profiterentur in suā ciuitatē.* Ciuitas fratres, avarorum, auaritia est. Ciuitas luxuriosorum, luxuria est. Ciuitas gulosorum, gulositas est. Et auari ibant & conueniebāt per consensum in vitium auaritiæ, vt si non ore, tamē opere se seruos diaboli profiterentur. Luxuriosi quoque ibant & conueniebant propter consensum in vitium luxuriæ, vt & si non ore, tamen opere se seruos diaboli profiterentur: & similiter ceteri vitiosi. Aded autem fratres, hic diaboli seruitus ante aduentum Christi inualuerat, quod & mater Christi, & sponsus eius, id est, Synagoga & Sacerdotium, irent in Bethleem, id est, in amorem terreni, non cœlestis panis: per hoc diabolo professionem faciētes. Hanc autem in qua tunc mundus erat miseriam, etiam hyems, & nox in qua Christus natus est, designat. Cū igitur in tanta seruitute esset totus mundus, natus est Christus, factus adiutor in oportunitatibus, in tribulatione. Sed & hodie fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, multi falsi Christiani postquam à seruitute diaboli per Christum sunt emancipati, rursus peccando in dia-

D 2 boli

Quomodo
imitari deo
beamus
Christum.

1. Cor. 7.

Peccatorum
ciuitates.

Psal.

Evan. 8.

boli redeunt servitutum. Qui enim diaboli opera facit, quid aliud quam diabolo facit professionem? Qui enim peccatum facit, servus est peccati: Et qui facit opera diaboli, servus est diaboli. Quo autē loco Christus natus sit, ostenditur eū dicitur: *in civitate David*, quæ vocatur Bethleem: Effrata nequaquam minima es in principibus Iudæ, ex te enim exiit dux qui regat populū meum Israel: Bene autem in Bethleem quæ domus dicitur panis, nascitur qui verus panis est, suos externa satietate refecturus. Bene etiam non in parentum domo, sed in via nascitur, ut in hoc ostenderet quia per humanitatem, quam assumpsit, quasi in alieno nascebatur. Alieno dico, non quantum ad potestatem, sed quantum ad naturā. In quo & fratres nobis innuitur, quod non solum ipse, sed & nos omnes homines eū in hunc mundum nascimur, non in nostram patriā, sed in viam, peregrinationem, & exilium venimus. Unde & David licet Rex diues: Advena, inquit, ego sum & peregrinus sicut omnes patres mei. Hinc est fratres, quod quando infans nascitur, flere potest, ridere non potest. Plorat & ipse Christus. Sed quod ceteri infantes plorant, nec cessitatis est: quod Christus plorat, dignationis. Ceteri infantes plorant, quia patiuntur: Christus, quia compatitur. Si ergo fratres, Christus plorat propter nos, quare ipsi propter nosmetipsos non ploramus? Et si infantes ex infirmitate naturæ ploramur, quare adulti cum miseria nostram intelligimus, non magis ploramus? Resemus ergo fratres, quanta sit miseria humana, ob cuius medicinā Christum necesse fuerit plorare, & à tanto tantum nobis exhibitam medicinam non spernāmus, sed tanta devotione venemur, diligamus, & imitemur. Ex quibus verò Christus natus sit, ostenditur, cum subditur. *Ed quod essent de domo & familia David*. Ioseph, scilicet & Maria. Vnusquisque enim secundum legem de tribu sua ducebat uxore. Natus est igitur Christus, fratres, ex matre nobili, sed paupere: virgine, sed desponsata. Quod verò de matre nobili natus est, est mysterij. Quod de paupere, est humilitatis. Quod de virgine, est munditiæ. Quod de desponsata, est sacramenti. De matre nobili natus est, quæ non solum ex regia stirpe trahebat originem, sed etiam ex Sacerdotali, unde

Bethleem dicitur domus panis.

Psalm. 38.

de & Elizabeth cognata Mariæ fuisse commemoratur. Porro ex Regia & Sacerdotali tribu nasci voluit Christus, quia est Rex Regum, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech erat futurus. De matre paupere, quia nec & in sua purificatione agnum offerre potuit, natus est, ut nobis voluntariæ humilitatis & paupertatis exemplum donaret. De matre semper virgine natus est, ut se munditiā diligere, & in mundis cordibus habitare demonstraret. Desponsata verò matre nasci voluit, ut sacramentum incarnationis suæ diabolo occultaret. Mater Christi fratres charissimi, quæ in nobilitate non se extulit, sed paupertatem & humilitatem dilexit, eos redarguit, qui de nobilitate superbiunt, & humilitatem oderunt atque paupertatem. In hoc verò quod in paupertate, à naturali nobilitate degenerare parvipendunt. Rursus in hoc fratres, quod virginali castitate coniugium decoravit, dat matronis exemplum in coniugio castitatem conservandi. Quæ si penitus etiam à licito complexu continent, profecto castitatē beatæ Virginis imitantur. Sed & si quandoque debitam virginitatem reddunt, non sine merito castitatis, dum fidem thori servant intemeratam. In hoc quoque, quod beata virgo sub cōiugio virginitatem celavit, dat omnibus exemplum, castitatē, ceterasque virtutes celandi. Nam flores virtutum corā Deo, tantò plus vernant & flagrant, quantò favoris popularis eos non exurit. Similiter & Ioseph fratres charissimi, qui ex omnibus viris mundi electus est, ut esset virginis sponsus coelestium secretorū conscius, familiaris Angelis, nutritius Christi, viris proponitur in exemplum iustitiæ & fidei, humilitatis & castitatis, qui & ipse quoque coniugium castitate ornauit, & castitatem sub cōiugio celavit. Quo autem cultu educatus sit Christus, ostendit, cum dicitur. *Et panis eum involuit, & reclinauit in præsepio, quia non erat ei locus in diverforio*. Fuerunt igitur indumentū Christi, panni viles, lectus, arctam præsepio, sibus, lac virginale. Lac enim de carne corrupta elicitum, eum manducasse, non credo. Unde & legimus, ipsum Regem Angelorū, scilicet virgo lactabat, vbera de coelo plena. In hoc cultu fratres charissimi, quatuor inuenimus, primò admirationem, in hoc quod ille, qui lucem habitat inaccessibilem, & qui colum

Luc. 2.

Exemplum matris Christi in quibus nos doceat.

Laudes Ioseph.

luce vestiuit, vilibus pannis circumamicitur: quod ille qui totum mundum continet in arcto praesepio continetur: Quod ille, qui omnibus dat escam in tempore oportuno: modico lactis educatur. Quis enim his non poterit admirari? Ministerium: Quia ideo Dominus voluit indui pannis, ut se vilitatem & corruptibilitatem nostram induisse demonstraret. Ideo poni voluit in praesepio, ut se refectionem piorum esse significaret. Ideo lacte virginali voluit pasci, ut se in pura matris Ecclesiae doctrina delectari demonstraret. Medicinam, quia ideo dignatus est Dominus pro nobis pannis vilibus inuolui, ut nos stola incorruptionis vestiret. Ideo voluit pro nobis in arcto praesepio poni, ut nos in lato caeli palatio collocaret. Ideo voluit lactis pro nobis egere nutrimento, ut nos angelorum pane satiaret. Exemplum, quia ideo vilibus pannis propter nos circumdatus est, ut nos vilitatem pannorum propter eum non abhorreremus, sed amaremus. Ideo in angusto praesepio propter nos positus est, ut nos propter eum paruo & vili tugurio contenti essemus. Ideo simplici cibo pascus est, ut nos quoque simplicitate & vilitate ciborum esse disceremus contenti. Et hoc fratres mei, contra illos est, qui in preciosis & mollibus vestibus delectantur, qui in constructione palatiorum & turrium gloriantur, qui auiditate preciosorum cibarium capiuntur. Quibus Christus reuelari voluit, ostenditur, cum subditur. *Et passi oves erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum.* Quantum ad literam fratres, Christus tanquam verus pastor, tanquam humilis, tanquam pauper, pastoribus, humilibus, & pauperibus, voluit primo reuelari. Mystice vero isti pastores gregum significat. quosque pastores fidelium animarum, qui si fuerint in eadem regione, si vigilauerint super gregem suum, & custodierint vigilias noctis, profecto illis praecipue Dominus suorum arcana Sacramentorum dignabitur reuelare. Isti sunt pastores in eadem regione in qua natus est Dominus qui in mundicia & castitate, in qua natus est Christus & permansit sese, quantum possunt, regere contendunt. Vigilant super gregem suum, qui in regimine animarum sibi commissarum solliciti sunt. In quo etiam pen-

Quid agere
debeant
pastores.

sanctum est fratres charissimi, quod dicitur, *super gregem suum.* Non enim sufficit pastoribus si sint in scientia & vita sicut populus, vnde & in opprobrium dicitur eis, & erit sicut populus, sic Sacerdos. Et sicut praeminet pastor gradu, sic sapientia & vita debet eminere. Vnde & dicitur: *Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion.* Hinc est quod Sacerdos accipiebat armum separatum, quia actio pastoris non solum debet esse fortis, sed & singularis. Custodiunt vigilias noctis super gregem suum, qui populum sibi commissum in adolescentia, in virili aetate, in senectute, in decrepita aetate, in formare continent. Et quos in adolescentia nequierunt, saltem vel in virili aetate, vel in senio, vel in decrepita aetate, corrigere concupiscunt. Sed quomodo, fratres, hic dicitur, vigilias noctis custodientes super gregem suum, cum in manu hominis non sit custodire vel se, vel alium, praesertim cum scriptum sit: *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Neque enim potest pastor tace re solus, sed socius, nec ad Dominum ire solus, sed socius eius. Verum utique est fratres mei quod in manu pastoris, non est gregem custodire, sed tamen ei ex necessitate officij inditum est, quoad potest, ad custodiendum vigilare. Nam si aliquis vestrum committat centum oves opilioni sito, & ille deuoratis & perditis cunctis otibus, solus ad Dominum reuertatur, quid ei dicturus est Dominus suus? Nonne incarcerabit vel turpiter fugabit eum? Quid ergo fratres, quid dicturus est Deus illi pigro Pastori, qui nullam animarum sibi commissarum ad ipsum reducit? Nonne illum tanquam multarum animarum homicidam acrius ceteris damnabit? Utique: Nam durius iudicium his qui praesunt, fiet. Per que iudicia voluit Christus reuelari ostenditur, cum dicitur: *Et ecce Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas eius circumfulsit illos.* Bene fratres, Angelus nuntians natiuitatem Christi stetit legitur, stare enim pugnantium est. Et ille natiuitatem eius nuntiabat, qui aereas potestates debellare veniebat. Ille vero Angelus, qui eius resurrectionem nuntiavit, super lapidem reuolutum sedit, quia profecto illum nuntiabat, quia iam victor sedebat. Bene

& Angelus natiuitatis nuntius iterisse iuxta pastores memoratur, quia videlicet Christum propè & propitium fieri hominibus per carnem & misericordiam denuntiabat. Iuxta illud. Propè timentes eum salutare ipsius. Bend quoque Angelus eum luce in Christi natiuitate, quod in toto veteri testamento non legitur, apparuit: quoniam iuxta Prophetam: Tunc exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors & miserator Dominus. *Et timuerunt*, inquit, *timore magno*. Quia humana infirmitas concutitur, ubi diuina sublimitas manifestatur. Sed quia digni erant consolatione, dixit eis Angelus. *Nolite timere*. Sicut enim diaboli & diabolicorum hominum est, hominem ad tremorem & desperationem commonere, ita bonorum Angelorum & hominum est, homini consolationem & spem præbere. Quare autem pastoribus non timendum, sed gaudendum esse, ostendit Angelus cum subdit: *Ece nuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo*, subaudiis, electorum. Gaudium magnum & commune fratres, nuntia Angelus pastoribus: quia quoddam gaudium est quod non est magnum sed paruum, vel potius nullum, ut gaudium quod habetur de aliqua re transitoria, de quo dicitur, *væ vobis qui ridetis*. Sed gaudium istud erat magnum, quia de salute nostra. Rursus erat commune, quia omni populo credenti erat comunicandum. Idem enim factus est Deus homo, ut homines deos faceret, & gaudium quod habebat solus, communicaret pluribus. Hoc fratres contra illos qui soli sibi viuere volunt, & bonum quod habent, cæteris communicare nolunt: Et idem communi sanctorum bono, iuste priuantur. Quod autem illud gaudium sit, exponit Angelus cum subdit: *Quia natus est hodie vobis saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate David*. Tribus nominibus, fratres, vocat angelus puerum, Saluatorem, Christum, & Dominum. Christum, quia vnctus est plenitudine omnium gratiarum, de quo omnes accepimus. Saluatorem, quia saluat & glorificat electos. Dominum, quia dānat reprobos, sed quare fratres ait, *hodie*, cum in nocte natus sit Christus? Quia eam noctem, sacramēto natiuitatis suæ splendidā Christus reddidit, & solennem, iuxta quod scriptum est. *Et nox sicut dies illuminabitur*. Et nox

illumina-

Psal. 84.

Luc. 6.

*Tribus nominibus
vocat angelus
puerum
Iesum.*

Psal. 138.

illuminatio mea in deliciis meis, in ciuitate David. Idem dicitur, ut ostendatur verè Christus esse, qui in Bethleem secundum Prophetas erat nasciturus. Sed quia Iudæi signa petunt, subdit Angelus: *Et hoc vobis signum, inuenietis infans in pannis inuolutum & positum in præsepio*. Ac si diceret, Ex hoc potestis probare quod dico, cum cognoueritis esse vera & absentia quæ nuntio, & futura quæ prædico, ut cum me veracem in his cognoueritis, in cæteris quoque me veracem esse non dubitetis. Signum verò angelus in humilitate & paupertate Christi posuit, ut demonstraret nobis per quæ saluamur, & quæ imitari debemus. Cæterum, ne attestatio vnus Angeli insufficiens videretur, non duorum tantum subiungitur vel trium testimoniū, sed etiā multorum, cum dicitur: *Et facta est cum Angelo, cōcors, scilicet, in testimoniū, multitudo militiæ celestis laudantium Deū, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Ac si diceret: Ex natiuitate Christi, Deus ab altissimis virtutibus glorificatur & benedicatur, eò quod ruina angelica ex reparatione hominis suppletur. Et pax & reconciliatio cum Deo hominibus bonæ voluntatis præbetur. Non autem ait hominibus bonæ operationis, quia bona operatio sine bona voluntate non sufficit. Bona verò voluntas sine bona operatione, si facultas deest, sufficere potest. Itaque fratres mei, si multum laborare, si multum largiri, si multum ieiunare non potestis, saltem habeatis bonam voluntatem, quæ si prompta fuerit, proculdubio pro facto reputabitur. Non enim p̄stat Deus quantum quis offerat, sed ex quanto. Reliquerunt, quippe Petrus & Andreas nauem & retia, & omnia reliquissē iudicantur. Obrulit vidua minuta duo, & diuitibus multum offerentibus præfertur. Offeramus & nos fratres, quod possumus, & si non habemus facultatem, saltem offeramus bonam voluntatem, quoniam natiuitas Christi dat pacem hominibus bonæ voluntatis, quam ipse nobis largiatur, qui hodierna die pro nobis de virgine nasci dignatus est, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuat & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

IN NATALI DOMINI.

In principio erat Verbum, & reliqua. Merito fratres charissimi, Ioannes Apostolus & Euangelista. Boanerges, id est,

*Mat. 4.
Luc. 21.*

*Ioan. 1.
Luc. 21.*

D 5 est,

Mat. 17.

est, filius tonitruum nuncupatur: tum quia in monte cum Iacob fratre suo, & Petro audiuit vocem patris, super filium intonantem. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui: tum quia de coeternitate eiusdem verbi cum patre, sic aliter meruit intonare. Filius igitur tonitruum est, qui hic loquitur, & tonitruum est quod loquitur. Nam altissimè, obscurissimè, cœlitus, imò super cœlitus loquitur. Vniuersum quippè intellectum non solum humanum, sed & angelicum superexcellit quod loquitur. Vnde non immerito in figura quatuor animalium Aquilæ volanti altiuolo videlicet, & altitudo præ cæteris volatili comparatur. Cæteri quippè Euangelistæ, qui temporalem Christi natiuitatem, & temporalia eius gesta quæ gessit in homine, sufficienter exponunt, & de diuinitate eius pauca dixerunt, quasi animalia gressibilia cum Domino in terra ambulant: Hic autem pauca de temporalibus eius gestis edisserens, sed diuinitatis eius potentiam sublimius contemplan, cum Domino ad cœlum volat. Et talia tali congruebant, quia namque altus erat vita, altus factus est intelligentia, altus & doctrina. Altus siquidem erat vita, quoniam virgo est electus à Domino: quoniam præ cæteris dilectus est à Domino, quoniam supra pectus Domini recumbens altius hausit: quoniam virginem matrem ei virgini commendauit, quoniam familiaris & profundius cæteris, sua secreta ei reuelauit. Igitur sicut altissimè volauit penna virtutis, sic altissimè vidit oculo contemplationis, sic altissimè intonauit verbo prædicationis. Nec duntaxat cæteros Euangelistas, verum etiam seipsum supergreditur & superuolat. Iuxta quod ab Ezechiele dictum est: Facies, inquit, Aquilæ desuper ipsorum quatuor. Cum enim aquilam, non solum tribus, sed & quatuor describat superesse, cum proculdubio non solum cæteros Euangelistas, sed & seipsum designat superuolare. Enimuerò cum loquens de æterna verbi natiuitate, Ioannes intellectum superuolet vniuersum, suum etiam intellectum superuolet, quia sancti spiritus gratia illustratus plusquam homo & videt & resonat. Haec attestatur & illud Apostoli Pauli: Nec oculus, inquit, vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparat Deus diligentibus se. Nobis autem Deus reuelauit,

Ioan. vii.

Ioan. i. 4.

Ezech. i.

1. Cor. 2.

Mat. 18.

lavit, per spiritum suum. Acti apertè dicat, quod spiritus sancto illustrati super humanum intellectum contemplantur iam plusquam speculantur. Hic & ipse Dominus cum interrogasset discipulos suos, dicens: Quem dicunt esse homines filium homines? Et illi humanas opiniones retulissent, ait: Vos autem quem me esse dicitis? Ac si dicat, illa dicunt homines tantum humana sapietes: vos autem, qui per gratiam sancti spiritus plusquam homines videtis, quem me esse dicitis? Sic igitur noster spiritualis aquila, creaturam superuolans vniuersam, primum intonat Christum ante tempora Deo patri consubstantiali esse. Secundò per eum omnia facta esse. Tertio, per eundem hominis ruinam restauratam esse. Primum igitur Christum ante omnia tempora: Deo patri consubstantialè esse, intonat, dicens: *In principio erat verbum.* In quibus verbis, & veritas insinuat, & hæretica falsitas iugulatur, & istius Euangelistæ superexcellencia demonstratur. Et in his quidem verbis veritas insinuat nobis, si tamen ipsorum transumptio verborum, spiritu reuelante, nobis vigilanter aduertatur. In rebus quippè temporalibus per cognitionem rerum, venimus ad cognitionem ipsorum vocabulorum. In diuinis verò necesse est nos per cognitionem vocabulorum peruenire ad quantulamcunque intelligentiam rerum. Si enim de incognitis rebus per incognita nomina nobis sermo fieret, nulla nobis eruditio proueniret. Inde necesse fuit Theologis, cognita rerum cognitarum, ex alia qua similitudinis proportionione vocabula mutare, & sic per cognita vocabula, aliquantulam incognitæ rei cognitionem nobis intimare. Cum igitur hæc omnia filius, verbum, splendor, speculum, & huiusmodi, ad Theologiam transferantur, nemo putet ea inuentionis suæ ibi tenere significationem, sed causam transumptionis sapienter inuestiget, nec ipsa transumptione absolutam similitudinem vel proportionem esse existimet: quoniam comparatio creaturarum ad Creatorem, nulla est. Sed Theologus qualibus potuit iudiciis, de re ineffabili nobis effatus est. Logos igitur Græcum, pro quo nos habemus verbum, triplicem gerit significationem. Significat enim rationem, significat & verbum corde conceptum, significat

Logos quid significat.

&

& verbum prolatum. Porro logos siue verbum à qualibet istarum acceptionum, satis conuenienter transsumitur ad filium Dei significandum. Dicitur quippe filius Dei logos. siue ratio patris, ea proportione, quoniam sicut ratio est ipsi homini coæua, sic & suo modo filius Dei, est Deo patri coæternus. Et sicut homo per rationem & sapientiam suam prudenter operatur, ita Deus pater per filium suum sapienter operatur vniuersa. Vnde & ei per sapientiam dicitur, omnia in sapientia fecisti. Rursus & à verbo mente concepto non incongruè transsumitur ad filium Dei designandum, quoniam sicut verbum mente conceptum ex mente oritur, & cum mente manet, sic & suo modo filius Dei ex Deo patre oritur, & cum eo manet semper. Vnde ei per Psalmistam dicitur: In æternum Domine verbum tuum permanet in cælo. Rursus & à verbo prolati, & proportione, transumptio fit ad filium Dei, quoniam sicut homo ex ore suo profert verbum, & per illud suam aliis manifestat voluntatem, & per mandatum verbi sui operatur: sic & suo modo Deus pater, ex substantia sui genuit Deum filium, ipso filio sic testificante: Ego sapientia ex ore patris prodij primogenita ante omnem creaturam, & per ipsum pater operatur, sicut testatur Psalmista, dicens: Verbo Domini cæli firmati sunt. Et per eundem filium pater hominibus suam manifestat voluntatem, ipso filio sic testante. Manifestaui nomen tuum hominibus. *Sum* quoque verbum substantiuum significat substantiam simplicem & solitariam. Diuina quoque essentia est substantia simplex & solitaria. Et substantia quidem est, quoniam res est per se existens, utpotè quæ nullo alio indiget, cuncta verò alia ea indigent ad sui existentiam. Simplex verò est sine partibus, & sine omni formarum concretionem. Solitaria, & est sine omni formarum adiectione. Licet enim Deus dicatur vnus, verus, sapiens, iustus & pius, tamen omnia hæc in Deo non sunt plura, sed vnus hoc. Hinc est quod hoc verbum *Sum*, magis propriè cæteris verbis de Deo prædicatur, & maximè in præsentem tempore. Vnde ipse Deus ad Moysen: Ego sum, qui sum. Sic dices filiis Israël, qui est, misit me ad vos. Ac si apertè dicat: Ego solus verè sum. Cætera quippe omnia ad comparationem diuinæ æternitatis non sunt,

Psal. 103.

Psal. 118.

Ecl. 24.

Psal. 32.
Ioan. 17.

Sum significat substantiam simplicem & solitariam.

Exod. 3.

sunt, quoniam generationi & corruptioni, augmento & diminutioni, alterationi, & locorū mutationi subiecta sunt, & secundum temporū mutationem, accedunt & recedūt. Solus verò Deus verè est, quoniam æternus, quoniã immutabilis, quoniam semper præsens est. Aternus, sine principio & fine. Immutabilis, sine omni motuum varietate. Semper præsens, sine temporis accessione vel recessione. Igitur, si ad præsentiam æternitatis diuinæ respiciamus, semper specialitèr est; & nunquam fuit vel erit inuenimus. Cæterum quando Deum, nulli temporis defore, & omnia transcendere tempora, significare volumus, quoniam temporales sumus, & sine temporalibus verbis loqui non possumus extra proprietatem, præterito & futuro verbo ad loquendum de Deo abutimur. Vnde Ioannes: Qui erat, & qui est, & qui erat venturus. Similiter & hic dicit: *In principio erat verbum*. Vigilanter autem non ait, fuit vel fuerat, sed ait erat, fuit quippe præteritionem perfectam: fuerat, plusquam perfectam ostendit, & idè minus Deo congruit. Erat verò, quia præteritionem nondum perfectam designat, & præsentem tempore magis coniunctum est, significantius positum est. Hoc autem verbū erat in principio siue temporis, siue creaturarum: tempus enim & creatura sunt coæua. Est ergo acsi dicat: in principio temporis non incepit esse verbū, quoniam ante principium temporis erat verbum. Quod autem sic intellexerit Euangelista, probatur ex hoc quod per idem verbum, facta confirmat vniuersa. Si enim & tempus, & creaturæ omnes per verbum factæ sunt, patet præcudubio quoniam auctor præcessit omnia ipsa quæ fecit. Vnde & in sequentibus sic orat ad patrem: Clarifica me Pater, apud te ipsum, claritate quam habui priusquam mundus fieret. Itaque quod præcessit omne tempus, æternum est. Et quod fecit omnem creaturam, creator est. Potest etiam dici, quoniã verbum erat in principio, id est, in patre. Erat igitur verbum in patre, principium in principio. Filius quippe se esse principium testatur, quando quærentibus Iudæis, Tu quis es? Respondit, Principium qui & loquor vobis. Sed pater est principium sine principio. Filius verò sicut est Deus ex Deo, ita est principium de principio; nec tamen duo principia,

Solus deus verè est.

Apoc. 11.

Erat, præteritionem nondum perfectam designat.

Ioan. 17.

Ioan. 8.

Psal. 109.

cipia, sed vnum principium: vnde ipse pater ad filium loquitur. Tecum principium, subaudis est mihi. Ceterum pater dicitur principium triplici ratione. Est enim principium filij per generationem. Est principium spiritus sancti per spirationem. Est & principium creaturarum per creationem. Filius verò duplici ratione dicitur principium. Est enim principium cum patre spiritus sancti per spirationem. Est & principium creaturarum per creationem. Spiritus verò sanctus vno tantummodo dicitur principium, quoniam est vnum principium cum patre & filio creaturarum per creationem. Sed quomodo verbum erat in principio, id est, in patre? vt simile in simili. Qualis enim pater, talis filius. Si enim de duobus valde similibus dicitur per expressam similitudinem, quoniam alter est in altero, qui videt vnum, videt & reliquum: quanto magis de Deo patre & eius filio, quorum essentia non tantum similis, sed & vna, eadem est. Vnde cum Philippus dixisset Domino: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis: audiuit ab eo, Philippe, qui videt me, videt & patrem. Non credis quia ego in patre, & pater in me est? *Et verbum, inquit, erat apud Deum.* Sanè hæc præpositio, *Apud*, non localem, sed personalem designat distinctionem. Nihil enim proprie apud se esse, vel secum esse, dicitur, nisi fortè per figuram dicatur, quod ille apud se est qui per mentis alienationem extra se non est. Itaque in principio erat verbum apud Deum, tanquam alius, apud alium.

Et Deus erat verbum. Deus ex parte prædicati debet intelligi: Et de filio Dei non quis, sed quid esset, hic demonstratur. *Hoc erat apud Deum.* Quoniam cum in tribus clausulis posuerat Euangelista hoc appellatiuum nomen, *verbum*, vt æquiuocationis & inuocationis excluderet calumniam, de eadem verbi persona per demonstratiuum pronomen, se demonstrat texere narrationem. Verum apud Græcos non hoc, sed hic ponitur, quoniam logos est masculini generis. Propterea ad vtrumlibet, siue ad logos, siue ad Theos referri potest, sed tamen sensus idem est. Consideremus igitur fratres, quoniam quinq; dicit hic Euangelista de verbo, videlicet quando erat, vbi erat, quid erat, apud quem erat, quid faciebat. Quando erat?

In prin-

In principio erat verbum. Vbi erat? Et verbum erat apud Deum. Quid erat? Deus erat verbum. Apud quem erat? Deus enim erat apud Deum. Quid faciebat? omnia per ipsum facta sunt. In primo demonstrat verbi cum patre coeternitatem: in secundo, personalem distinctionem: in tertio eius diuitatem: in quarto eisdem cum patre identitatem, pariter & distinctionem, in quinto, operandi auctoritatem. Et idem quoque verbum suggillat hæreticam falsitatem. Fuerunt namque hæretici qui dicerent: Si filius Dei natus est, ergo non semper fuit. Hos in principio redarguit, dicens: *In principio erat verbum.* Fuerunt rursus hæretici, qui dicerent: Idem Deus aliquando est pater, aliquando filius, aliquando spiritus sanctus. Hos quoque confutat, cum subiungit, *Et verbum erat apud Deum.* Fuerunt rursus hæretici, qui & si dicerent filium Dei & semper alium à patre fuisse, tamen Deum esse negabant. Hos & suggillat, cum subditur: *Et Deus erat verbum.* Fuerunt namque hæretici, qui, & si Christum cõcedant esse Deum, tamen non naturalem, sed adoptiuum & temporalem esse Deum contendebant. Hos nihilominus damnat cum addit: *hoc erat in principio apud Deum.* Fuerunt etiam hæretici, qui visibilia omnia à diabolo facta, sola verò facta inuisibilia à Dei verbo contenderent. Eisdem etiam verbis, excellentia huius Euangelistæ demonstratur. Alij siquidem Euangelistæ Christum in tempore natum describunt: Ioannes verò eundem in principio fuisse testatur, dicens: *In principio erat verbum.* Alij cum commemorant inter homines subito apparuisse. Ioannes verò eundem apud Deum semper fuisse declarat, dicens: *Et verbum erat apud Deum.* Alij cum verum hominem: Ioannes verò verum esse Deum affirmat, dicens: *Et Deus erat verbum.* Alij cum hominem apud homines conuersatū temporaliter. Ioannes verò apud Deum manentem æternaliter ostendit, dicens: *Hoc erat in principio apud Deum.* Alij magnalia quæ in homine gessit, perhibent: Ioannes verò quod omnis creatura visibilis & inuisibilis per eum facta sit, ostendit, dicens: *Omnia per ipsum facta sunt.* Est autem hæc pars secunda, in qua de Dei verbo tria dicit Euangelista, scilicet per illud factum esse omne bonum & nullū malū. Et quod factum est

Hæreticorum peruersitas refellitur à dno Ioanne.

Omne bonum à Deo.

est in tempore, in verbo semper fuisse. Porro per ipsum omne bonum factum esse dicit, cum dicit: *Omnia per ipsum facta sunt.* Sanè cum omnia dicit, nihil excipit, sed omnem creaturam comprehendit, tam visibilem, quam invisibilem, tam subiecta formarum, quam formas subiectorum, tam singula generum, quam genera singulorum, tam operationes generum, quam genera operationum. Operatus est enim omnia ab æterno in presentia. Vnde & de eo legitur: Qui fecit quæ futura sunt, & in cõnienti. *Quod factum est in ipso vita erat.* Operatus est in principio, creando omnia corpora in materia. Vnde legitur: Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Operatus est per sex dies, distinguendo & formando de elementis novas rerum species. A quarum novitate legitur in die sabbati quiescisse, operatur & adhuc omnia gubernando & similia de similibus propagando, & novas animas procreando. Vnde ipse dicit: Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Operatur quoque per ministerium artificum. Vnde legitur: Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam. Operatus est & in plenitudine temporum salutem nostram. Operatus est, & adhuc operatur quotidie opera miraculorum, opera virtutum, opera misericordiae, & opera iustitiae. Ceterum quaedam istorum operatur tantum per se, quaedam per ministerium subservientis naturæ, quaedam per ministerium rationalis creaturæ, cum tamen ipse solus sit auctor vniuersorum. Quod aperte confutat illos, qui vel ex viribus, vel ex ingenio, vel ex industria sua, aliquid boni opinantur se posse, vel velle, vel operari. Vnde & Apostolus: Deus, inquit, est qui operatur in nobis & velle & perficere. Et alibi: Non, inquit, ego solus, sed gratia Dei mecum. Et Marcus: Illi autem profecti prædicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Verum quando audis, gratia Dei mecum, vel Domino cooperante, caue ne intelligas hanc præpositionem, cum vel con, ibi numerum consignificare (non enim proprietates & proprietates in numerum surgunt) sed potius ministerium siue instrumentum habent ibi designare. Non enim nos & Dominus cooperamur; sed potius ipse cum nobis, quasi cum ministris, vel quasi cum quibusdam

in

instrumentis operatur. Et hæc omnia diximus pro eo quod scriptum sit, *omnia.* Cum verò subiungitur per ipsum, caue ne per hanc præpositionem, per, ministerium intelligas, sed potius intelligas auctoritatē. Nō enim pater per filium, tanquā per ministrū operatur, præsertim cum eiusdē auctoritatis & potestatis sit filius, cuius est & pater. Sed pater dicitur operari per filium, non filius per patrem: quoniā auctoritatē operandi, quā habet filius, habet à patre, nō pater à filio. Sic igitur demonstrato, quod omnia bona facta sunt per verbum, consequenter ostenditur, quod nullum malum factum est per ipsum, cum subditur: *Et sine ipso factum est nihil,* id est, peccatum vel vitium. Hoc est quod dicit Iacobus in epistola Canonica: Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descensum à patre luminum: apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio: Acti aperte dicat: Ita Deus confert bona, quod non infert mala. Ita mutat homines à malo in bonum, quod nō transmutat eos de bono in malum. Ita illuminat homines luce virtutum, quod non vicissim obumbrat eos tenebris vitiorum. Quod enim legitur Deus excæcare iniquos, vel indurare. Hoc facit vitique non tenebris vitiorum infundendo, sed lumen gratiæ suæ subtrahendo. Veruntamen animaduertendū est, quoniam hoc nomē malum in sacra scriptura, tripliciter accceptionē. Quandoque nāque malū nūcupatur pena, tribulatio, anxietas, vel flagellum: quæ quoniam à summo Iudice iusto iudicio immutuntur, proculdubio à Deo sunt, vnde legitur: Non est malum in ciuitate quod nō fecerit Dominus. Iuxta quod ipse per Esaiā dicit: Ego sum Deus, & non alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malū. Quandoque verò dicitur malum, mala res, vtputa malus homo, vel actio mala. Quæ quidem in quantum est à Deo auctore, bona est. Quandoque etiam dicitur malum, malitia, vel iniustitia, & quodlibet peccatum: quod quoniam est priuatio iustitiæ, nihil est, & ideo à Deo non est. Quando ergo legimus quod peccatum, quod vitium, quod idolum nihil est distinctio ne opus est. Si enim de nominis appellato sermo textitur, falsa est loquutio. Quoniam illud quod est peccatum, vel

E idolum,

Eccle. 13.

Leu. 24.

Psal. 124.

Quotidie operatur Christus.

Philip. 1.

1. Corin. 15. Marc. 16.

Iacob. 1.

Deus ita confert bona, quod non infert mala.

Quomodo Deus dicitur excæcare iniquos.

Malum in scriptura tripliciter accipitur. Amos. 3. Esai. 43.

Quomodo peccatum nihil est.

idolum, non nihil est. Homicidium quippè actus crudelis & immanis, & idolū corpus est. Si verò de nominis qualitate sermo proponatur, proculdubio verus est sermo. Illud quippè vnde idolum nomen accipit, nihil est, quoniam conformis deitas, quam falsa hominum opinio ei attribuit, nihil prorsus est. Similiter & illud vnde homicidium cognominatur, nihil est, quoniam nō naturæ, sed potius iustitiæ, debitiq; finis priuatio est. Et cum subtilius rem inquiramus, nullus actus quantūcunq; peruersus sit, à debito sine frustratur. Et si enim praua intentio ageris, quantum in se est, actum peruertit, tamen summus Auctor opus suum ad debitum finem, id est, ad iustitiæ vel misericordiæ suæ laudem semper dirigit. Et tamen inde prauus minister iustè damnatur, quoniam actum quantūcunq; in se est, à debito sine priuauit. Quæadmodum ille qui Regem voluit prodere, damnatur: non quia prodidit, sed quia quantum in eo est, fecit. Postquam autem dixit Euāgelista per verbum facta esse vniuersa, ne cui videretur secundū rerum accessionē & mutabilitatem, accedentem quoque & mutabilē fuisse in Deo voluntatem & dispositionem, per quam subito aliquid voluisset, ostēdit ea quæ facta sunt in tempore, in & esse diuina per præsentiam & dispositionē semper fuisse mente, cum subiungit: *Quod factum est in ipso, vita erat*, hoc est quod alibi legitur, qui fecit quæ futura sunt. Hinc & Psalmista: Populo, inquit, qui nascetur, quē fecit Dominus. Quicquid enim Deus tēporaliter facturus erat, præuidit ab æterno, quid, quantum, quale, vbi, & quando, illud facturus erat. Si enim architectus temporalis arcam facturus, prius habet eam in mente per præuidentiam, & postea ad exemplar mentis suæ frabricat & figurat illam: Et arca quidem materialis perit: Arca verò mentalis consistit: ita quod ad exemplar eius alia & alia fieri possit: quāto magis exemplar diuinę mentis immutabiliter manet: licet res ad illud factæ tēporaliter accedant & recedant.

Sequitur pars tertia, in qua incipit Euāgelista demonstrare, hominum ruinam per verbum Dei esse reparatam. Et hoc modo: primò demonstrat, quòd Dei verbū, quod dedit cæteris rebus esse vel viuere, homini etiā cognitio-

nem

nem sui creatoris dedit. Secundò quòd homo vitio suo illam amisit. Tertio, quòmodo per verbum Dei illam recuperauit. Primum igitur ostendit, quòd Dei verbum, quòd cæteris rebus dedit essentiam vel vitam, hominibus etiā dedit sui cognitionem, cum subditur: *Et vita erat lux hominum*. Ac si apertè dicat: Verbum quòd erat per methoniam, quibusdam rebus essentia, quibusdam enim vita erat, hominibus essentia, & vita, & lux. Non enim insensatis rebus, non brutis animalibus, sed soli creaturæ rationali dedit Deus sui cognitionē. Porro tripliciter illuminat Deus hominem, rationis discretionē, fidei, cæterarumque gratiarum illustrationē, & sui ipsius reuelationē. Primum facit hominem creans: secundum illum recreans: Tertium illum glorificans. Primum est homini natura: secundum gratia. Tertium merces æterna. Vnde & legitur illū plasmasse ad imaginem & similitudinem suam. Ad imaginem, in ratione: ad similitudinem in bonitate: vt videlicet quemadmodū Deus est rationalis & bonus: sic, sed suo modo, homo esset rationalis & bonus: & ratione quidem sciret discernere verum à falso, bonū à malo, & maius bonū à minus bono: Et ita super omnia reperiret & cognosceret verū & summū bonū: Bonitate verò imitaretur & coleret ipsum. Vnde cum Psalmista quæstionem posuisset quorundam dicentium, quis ostender nobis bona? Statim quis bona nobis ostenderit, ostendit, cum subiungit: Signatū est super nos lumen vultus tui Domine. Vultus quippè Dei, filius est: Per quem Deus cognoscitur, cuius lumē dicitur gratia virtutū eius, quarum radio nos signat & insignit: & hoc super nos, id est in superiori parte rationis, in qua sola relucet imago Dei, tanquam exemplar in speculo & forma sigilli ceris impressis. Hæc enim originaliter summum sapit, amat & querit bonum, & naturaliter ad suum semper reuolat & tendit exemplar & principium. Sicut Psalmista testatur ad ipsam loquens, tibi dixit cor meum: exquirit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Et quāto magis imago diuina in nobis à vitio purificatur, & virtutibus Deo assimilatur: tantò magis eum cognoscit, ardet, & querit. Cæterum dum à carnali in habitatione mens

E 2 aggra

Nullus à debito sine frustratur.

Tripliter Deus illuminat hominem.

Gen. 1.

Psal. 42.

Psal. 26.

aggravatur, nequit, vsquequaque sordes vitiorum à se declinare, nec omnes Christi virtutes æmulari, nec ipsas, quas habet, ad vnguem perfectas obtinere. Propterea non potest hic summum bonū speculari, nisi, vt ait Apostolus, per speculum & in ænigmate. Ex parte enim hic cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cū autem deposita mortalitate venerit quod perfectum est, remota omni nube videbimus eum facie ad faciem atque sicuti est. Qui verò diuinam in se imaginem negligunt purificare, patientes eam paulatim vitiis obscurari, non solum diuinam amittūt similitudinem, sed etiam ipsa in eis imago diminuitur & obnubilatur, vt Dei, cœlique ad quæ creati sunt, oblitū, more pecudum ad terrā totis desiderijs incuruantur, iuxta illud Psalmistæ. Homo cū in honore esset, non intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Cæterū & si diuina in nobis imago per sordes vitiorū violetur, & obsufcetur, nequaquam tamen vsquequaq; suffocatur & destruitur, sed in quantumcunq; peccatore semper viuūt scintilla rationis, quæ conscientiam accusat, malum reprobatur, bonūque cōmendat. Vnde in Euāgelio Lucæ, ille qui incidit in latrones, cū legatur & spoliatus & vulneratus, nequaquam tamen dicitur interfectus, sed semiuuius derelictus. Et hoc est quod hic Euāgelista subiungit: *Et lux in tenebris lucet*. Ac si apartē dicat, licet homines vitio suo tenebrosos se faciāt, & quantum in eis est, lucem diuinam à se expellant, tamen lux diuina in mente eorum, tanquam in speculo suo resultat, quæ eos accusat & damnat. Nec solum in mente, sed etiam in clemētis, cæterisque creaturis relucet imago creatoris: quoniam perpetuitas, pulchritudo, bonitas, sapienna, creaturæ perpetuitatem, pulchritudinem, bonitatem & sapientiam comprobant creatoris. *Et tenebræ*, inquit, *eam non comprehenderunt*: id est, non intellexerunt, non quia non potuerunt, sed quia noluerunt. Noluerunt enim intelligere, vbi bene agerent, vel certè tenebrosi homines quantumcunq; vitiis se inuoluerunt, diuinam mētis suæ imaginem penitus comprehendere, id est, extinguere nequiverunt: hæc enim eos in inferno positos accusabit, & vermis malæ cōscientiæ semper eos cruciabit. Sequitur

Fuit

Fuit homo missus à Deo. Hic incipit Euāgelista tractare de humani generis redemptione, siue reparatione: contra illos qui dicebant humanam naturam, sic in prothoplastro deprauatam, quod irreparabilis deperiret. Agit autem hoc modo: primò demonstrat quod humana redemptio prænuntiata sit: secundò per quem facta sit: tertio, quod non ab omnibus suscepta sit: quarto, quid boni eam suscipientibus cōtulerit: quinto, quomodo facta sit: sexto, quorum attestationibus approbata sit. Cū autem ab exordio mundi primum à Patriarchis, deinde & à Prophetis præfigurata fuerit, tamen Euāgelista breuitatis causa ea prætermittit, quæ conuenientia suis in locis occurrerint positura: & à propinquiori prænuntiatione incipit præcursoris, qui tanquam lucifer propinquum solem, & tanquam aurora propinquum diem præcurrit, Hunc igitur talem fuisse describit, qualem præcursorem redemptoris esse conuenit, & cui meritò credendum sit. Commodat autem eum à natura, à dignitate, à nomine & ab officio. Porro à natura eum commendat, cū dicit, *Fuit homo missus à Deo*. Hoc est rationabilis, & illustratus imagine & similitudine sui creatoris. Hoc enim nomen, homo, quandoque ponitur in plenitudine suæ significationis, vt quando dicitur: Homo est animal rationale & mortale. Quandoque verò in parte plenitudinis, & tunc aut ponitur pro superiori, vt cū dicitur: *Deus creauit hominem ad imaginem & similitudinem suam*: aut pro inferiori, vt quando dicitur: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs*. A dignitate eum commendat, cū dicit: *Missus à Deo*. Apostolus Græcè, missus Latine dicitur. Fuit igitur maximus, qui nō solum Apostolus, sed etiā à Deo ante Apostolos missus, Apostolorum Apostolus est factus. A nomine eum commendat, cū subdit: *Cui nomen erat Ioannes*. Enimuerò, Ioannes gratia interpretatur. Et bene à gratia nomen habebat, qui gratia refertus erat, gratiamque prædicare veniebat, lex enim & Prophetæ vsque ad Ioannem. Ab officio eum commendat, cū subiungit: *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine*. Non enim casualiter, non incidenter, de lumine testimoniū perhibuit,

2. Corin. 13.

Psal. 48.

Luc. 10.

Gen. 1.

Iob. 14.

Luc. 16.

Quatuor
in prædica-
tore requi-
runtur.

sed specialiter ad hoc & principaliter missus est, ad hoc ve-
nit, ad hoc sollicitus fuit. *Vt omnes, inquit, crederent per
illum:* Quasi ille dicat, quantum in se fuit, fecit, vt omnes
crederent: Et si quis non credidit, in eo non remāsit. Sanè
hæc quatuor quæ hîc cōmendantur in Ioāne, in quolibet
requirenda sunt prædicatore, videlicet vt sit non brutus,
sed rationalis & ingeniosus: vt nō se ingerat, sed à Deo
sit missus, vt sit gratiofus & gratus: vt veniat non opes,
non gloriam quærere, non voluptatem, non honorem,
sed testimonium perhibere de lumine. Quomodo? ope-
rando, viuendo, docendo, vt omnes, quantum in eo est,
credant per illum, nullusque in eis pereat somnolentia.
Certe: ùm Ioannes, & si tantis radiaret radiis titulorum,
tamen non erat ille lux, subaudi ex se lucens, sed potius
lucerna à vera luce ad hoc illuminata, vt testimonium
perhiberet de lumine: hoc est, nō erat Christus, sed Chri-
sti præcursor & præco. Per quem autem humana redem-
ptio facta sit, demonstrat, cum subdit: *Erat lux vera, quæ
illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*
Sanè Christus & erat, & est lux vera, quoniā non aliunde,
sed ex se est lucens, & ex se est alios illuminans. Vera lux
est, & veritate in se lucendi, & veritate ex se alios illumi-
nandi. In se quippè lucet, & luce summe bonitatis, & bo-
nitate summe lucis. Alios verò illuminat, & veritate lu-
cis, & luce veritatis: vera luce fidei, spei, & charitatis, &
fide, & spe, & charitate veræ lucis. In se lucet substantia-
liter, æternaliter, inde mutabiliter. Alios illuminat spiri-
tualiter, vniuersaliter, potentialiter. Spiritualiter, quo-
niam non bruta animalia, sed solam spiritualem, rationa-
lemque creaturam, luce suæ cognitionis illustrat, vnde &
dicit, *illuminat hominem.* Vniuersaliter, quoniam ad mo-
dum Solis, quantum in eo est, vniuersos (nisi quis se sub-
trahat radiis eius) illuminat. Vnde & adiungit, *omnem.*
Potentialiter, quem & quemlibet, quantum eumque pec-
catis tenebrosam, quantum in eo constat, potenter pur-
gat & clarificat. Vnde & subiungitur? *Venientem in hunc
mundum,* id est, cadentem in noctem huius mundi tene-
bris peccatorum, ignorantie, miseræque pariter exæcati.
Quod verò lux vera, non ab omnibus suscepta sit, subse-
quenter

quenter ostendit cum subdit: *In mundo erat, & mun-
dus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. In
propria venit, & sui eum non receperat.* In quibus verbis,
& diuinā Christi naturā per quam in omnibus creaturis
infusus & præfens est: & humanam, per quam accessit ad
nos, cōprehendit. In mundo erat, & in mundum venit. In
mundo erat per diuinitatem, & in mundum venit per hu-
manitatem. Manere siquidem est diuinitatis: venire verò
vel abire, humanitatis. Est ergo ac si dicatur: Licet verbū
Dei esset præfens in mundo per diuinitatis essentiam: &
appareret in creatura sua per facturam, gubernationem,
& conseruationem: tamen mundus, id est, mundani eum
non cognouerunt. Propterea per assumptam humanita-
tem visibilis venit, vt vel sic cognosceretur: Et cum sui, id
est, homines, & specialiter Iudæi, peculiariter sui, non di-
co eum non cognouerunt, sed non receperunt. Quid ve-
rò boni suscipientibus se verbum Dei contulerit, ostendit
cum subdit: *Quotquot autem receperunt eum,* subaudi per
fidē ex charitate operantē, quod postea determinat, cum
subiungit, *his qui credunt in nomine eius, dedit potestatem
filios Dei fieri.* Sed nunquid mali hanc non habent pote-
statem? minimè. Licet enim habeant liberum arbitrium
ex se ad malum, tamē soli boni habent arbitriū ex gratia
liberatū ad bonum, vt possint esse filij Dei, & habere per
adoptionem, quod vnigenitus Dei habet per naturam
quinquepartitam, scilicet filij proprietatem. Quam? Nati-
uitatem, amorem, imitationem, similitudinem, hæredi-
tatem. Natiuitatem, vt videlicet ex Deo per spiritum san-
ctum, & aquam, in filios renascamur: Amorem, vt Deus
paternè nos diligat, & nos eum filialiter diligamus: Imita-
tionem, vt nos eum pro modulo nostro, moribus &
virtutibus imitemur: Similitudinem, vt in futura glori-
ficatione similes ei efficiamur: Hæreditatem, vt æternæ
beatitudinis hæreditatem sortiamur. O mira filij Dei di-
gnatio, mira charitas, mira communitas: Mira dignatio,
quòd tantus, tantillos in fratres elegit. Mira charitas,
quòd pro nostra sublimatione tantū se humiliavit. Mira
communitas, quòd nos indignos seruos, regni sui cohæ-
redes constituit. Quomodo sunt homines filij Dei?

Manere di-
uinitatis
est, abire
humanita-
tis.

Gala. 4.

Quomodo
fuit homi-
nes filii
Dei.

Non ex sanguinibus, id est, non ex feminibus parentum, neque ex voluntate carnis, id est, mulieris, neque ex voluntate viri. Hoc est, non voluptuosa voluntate concubitus, ex qua nascuntur filij Adæ: Sed ex Deo nati sunt, per baptismum eos regenerare. Quomodo autem redemptio facta sit, ostendit cum subdit: *Et verbum caro factum est.* Sine doctricè carnem posuit pro homine. Sed nunquid Deus omnipotens alio modo nos redimere non potuit? Vtique. Sed modus hic magis erat conueniens, magis nos inflammas, magis nos informans, magis nobis Deum manifestans, magis nos ad spem dirigens, magis erat conueniens, quod sicut homo per inobedientiã peccauerat, ita homo per obedientiam satisfaceret. Magis nos inflammas ad Deum amandum erat, quod ipse tantum nos dilexit, & tanta passus est pro nobis. Magis nos informans ad humilitatem, ad patientiam, & charitatẽ erat, quod ipse huiusmodi se dedit, prius exemplum & Magistrum. Magis Deum nobis manifestans erat, cum sub forma apparuit humana, qui incomprehensibilis erat in diuina. Magis nos ad spem dirigens erat, quod, scilicet, non dubitarem nos posse filios Dei fieri, cum propter hoc filius Dei, factus sit filius hominis. *Et habitauit in nobis*, per habitum, per latitudinem, per conuersationem. Per habitum, quoniã nostræ humanitatis habitum humanitas habuit. Vnde Apostolus, habitu inuentus ut homo. Per latitudinem, quoniam diuinitatem suam sub nube carnis sic velauit, quod fidelibus appareret, infidelibus lateret. Vnde Apostolus, Si Regem gloriæ cognouissent, nunquam eum crucifixissent. Per conuersationem, quoniam sicut Propheta predixerat: Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Quorum verò attestacionibus redemptio nostra attestata sit, consequenter ostendit, inducens primò suam, cæterorumque Apostolorum auctoritatẽ, cum subiungit: *Et vidimus gloriam eius.* Vidimus oculis carnis, vidimus oculis mentis. Oculis quidẽ carnis vidimus eius humanitatem: Operibus & doctrinam gloriosam, in qua videlicet docuit & miracula fecit, in qua transfiguratus est, in qua à mortuis resurrexit, & cœlos ascendit. Et sic per gloriosam eius humanitatẽ, vidimus spiritualibus oculis

Phil. 2.

1. Cor. 2.

Baruch. 3.

inter

interiorem diuinitatis eius maiestatem & gloriam. *Gloriam quoque unigeniti à Patre.* Gloriam non quasi ministri, sed quasi auctoris, non quasi cuiuslibet sancti, sed quasi ipsius Dei, non quasi adoptiuum, sed quasi naturalis & unigeniti filij Dei. Non enim hoc aduerbium, *quasi*, significat hic solam similitudinem, sed magis veritatis expressiõẽ. Vidimus etiam eum plenum gratiæ & veritatis. Plenum gratiæ, plenum veritatis. Plenum veritate gratiæ, & gratia veritatis. Plenum gratiæ, quoniã cum cæteri ad mensuram, ipse plenitudinem omnium spiritualium virtutum & donorum habuit vniuersaliter. Plenum veritatis, id est, diuinitatis, quoniam in eo complacuit omnẽ plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter: Plenum veritate gratiæ, quoniam, gratuita promissiones patriarchis olim factæ, & figuræ Legis & Prophetarum, in eo sunt impletæ veraciter, plenum gratia veritatis, quoniam diuinitas, quæ erat eius vera natura, facta est ei homini gratia specialiter. Hanc fidẽ, fratres charissimi, firmiter teneamus, operibus exerceamus, Christum, qui tantum nos dilexit, toto corde diligentes, eius voluntariam humilitatem, paupertatem, subiectionem, obedientiam, patientiam, charitatem, misericordiam, quoad possumus, imitantes, quatenus filij Dei & coheredes Christi esse mereamur, ipso presentante, qui cum Patre & Spiritu sancto viuuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA POST

Natale Domini.

Quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit Dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus est, vsque ad præfinitum tempus à patre. Gal. 4.

Quoniam Apostolus, fratres charissimi, debitor erat omnibus hominibus, sapientibus & insipientibus: ideo de diuinis loquens, humanis & consuetis vritur verbis, ut per cognita, incognita melius intelligere valeamus. Vnde idem alibi dicit: Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ. Comparat igitur in capitulo præmisso, hæredi mundi, hæredem cœli, siue adoptiuum, siue naturalem. Nos ergo fratres, primò de hærede temporali, secundò de hærede cœli naturali: tertio de hærede cœli adoptiuo

Gal. 4.

Rom. 6.

no per ordinem videamus. Scitis, fratres mei, igitur, quod in domo temporalis patrisfamilias sunt liberi, & sunt serui, sed diuerso modo. Nam pater diligit filium tanquam hæredem, & tamen dum paruulus est, eum educat in paupertate, in subiectione, in disciplina. In paupertate, nullus rei potestatem ei relinquens. In subiectione, eum sub pedagogo constituens. In disciplina, eum magistrati virgæ subdens. Et in his omnibus habet pater in filium magnum affectum dilectionis. Quoniam pater filium, quem plus diligit, corripit; filius quoque patrem diligit, & ei ex amore obedit. Seruum autem paterfamilias non diligit ad hoc vt hæredem constituat eum, sed eius vtitur seruitio pro sua voluntate, & hæredis vtilitate. Res tamē suas & hæredis, serui procuratori committit, ipsum etiā hæredem custodiendum & corrigendum ei submittit. Sic itaque fratres, dum hæres est paruulus, nihil differt à seruo, imò & plerunque, ipsi subditur, & ab eo corripitur, cum tamen iure hæreditario sit Dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus, id est, sub pædagogis & doctoribus est, vsque ad præfinitum tempus à patre. Cum enim fuerit adultus, Dominus à patre constituitur, & seruis, qui ei dominati fuerant, dominatur. Cœlestis quoque pater, fratres charissimi, habuit & habet filium hæredem, naturalem & eomnipotentem, cœternum & consubstantiallem. Qui in hoc, fratres, differt à temporali hærede, quoniam temporalis hères vix vel nunquā sibi facit cohæredes, imò potius gaudet, quod sit vnicus & solus hæreditatem habiturus. At filius Dei, cuius benignitas ignorat inuidiam, angelum & hominem sibi adoptauit in hæreditatem. Verum quoniam homo deceptus à diabolo, ab æterna hæreditate erat exhæredatus, placuit filio Dei, vt cohæredem suum per fraudem exhæredatū, per misericordiam hæredaret. Quia verò conueniens erat, vt qui per superbiam ceciderat, per humilitatem erigeretur, humiliabit se filius Dei, & factus est in forma serui paruulus, ita vt nihil a seruo differret, cum esset Dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus fuit vsq; ad præfinitum tempus à patre. Quare hoc vt ita nos redimeret, vt ita nobis suam in nos charitatem ostenderet; vt ita viam humilitatis, per quam

quam hæredaremur, nobis demonstraret. Fuit igitur hic in mundo, in paupertate, in subiectione, in patientia. In paupertate, quia de pauperula virgine natus, pannis vilihus obuolutus, in præsepio positus, nihil in hoc mundo possedit. Vnde ipse ait: Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidus, filius autē hominis non habet vbi caput suum reclinet. In subiectione, quoniam subditus fuit Mariæ & Ioseph seruis suis, vt Lucas testatur. Tributum Cæsari reddidit, Apostolorum pedes lauit: & vt ipse testatur, nō ministrari, sed ministrare venit. Cum vellent eum constitucere Regem, recessit, qui tamen ad passionem volens se obtulit. In patientia, quia eluriuit, sitiuit, contumelias, vincula, flagella, sputa, crucem sustinuit, & quod est grauius à seruis suis, pro quibus etiam orauit: Cum autem tempus definitum à patre, id est, resurrectio aduenit, data est ei omnis potestas in cœlo & in terra, etiam super seruos suos & inimicos. Vnde pater ad eum ait: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedū tuorum. Et alibi: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, &c. Nos etiam fratres, si adoptui hæredes Dei esse volumus, viam naturalis hæredis, non iniquorum seruorum, sequamur. Serui quippè sunt filij ancillæ, qui non hæredes cum filiis liberæ: qui non ad hæreditatem, sed ad perditionem deputati sunt: qui sicut Israhel, Isaac, ita filios liberæ persequuntur. Possessione rerum, dominatione potestatum, correctione minorum à Deo sibi in vtilitate electorum commissis abutuntur, tamen in hoc velint nolint, Deo & electis eius, hæredibus suis famulantur, qui de malis eorum nouit benefacere. Nos verò fratres, si filij Dei, si hæredes Dei, & cohæredes Christi esse volumus, sequamur vestigia eius: simus tanquam hæres paruulus in hoc seculo, non timeamus, imò amplectamur paupertatem: & iuxta eundem Apostolum, victum & vestitum habentes, his contenti simus. Quoniam, vt ait Apostolus, qui volunt diuites fieri in hoc seculo, incidunt in laqueum & in temptationem diaboli. Non timeamus, sed amemus subiectionem, & iuxta Apostolum Petrum, subditi simus Dominis, non tantum bonis & modelis, sed etiam discolis. Hæc est enim

Math. 3.

Luc. 9.

Luc. 2.

Math. 17.

Ioh. 13.

Mat. 20.

Ioh. 6.

Mar. 11.

Psal. 109.

Psal. 2.

Gala. 4.

Gene. 21.

1. Tim. 6.

1. Pet. 2.

PRIMO.

enim gratia. Habeant filij ancillæ honores & prelationes, per simoniam, per ambitionem, per fas nefasque, qui exteriores erunt hereditatis æternæ: quoniam iuxta Salomonem hereditas ad quam festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit. Nos verò humiliemus in conspectu Domini, vt nos exaltet in tempore visitationis. Non timeamus, sed amemus disciplinam, quia vt Sapiens ait: Beatus est vir, qui corripitur à Domino. Auferant nobis res, proferant vitia, inferant supplicia filij ancillæ, quoniam cadent, cum dominati fuerint pauperum, & dominabuntur eorum iusti in matutino. Interim ergo dicamus Domino: Hic vre, hic seca, ne in æternum perdas: Quoniam beatus qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam remisit Deus diligentibus se. In his autem omnibus fratres, teneamus firmiter dilectionem Dei & proximi. Ita habeamus vitia hominū odio, quod eorum naturā diligamus, pro inimicis nostris oremus, & eos obsequiis vincere satagamus, si quo modo vasa captiuitatis eripere, & Deo lucrari valeamus. Vnde etiam duplicem coronam nobis acquiramus. Hæc namque, charissimi, facientes, cum venerit tempus præfinitum à patre, accipiemus prædesideratam hereditatem in cælo: Quia iuxta Prophetam, cum dederit dilectis suis somnium, ecce hereditas Domini, in qua cum suis coheredibus faciat nos gaudere Iesus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in æternum, Amen.

DOMINICA INFRA OCT. NAT. DOM.

LUC. 2.

Erat Ioseph pater Iesu & Maria mater eius, mirantes super his quæ dicebantur de illo, &c. Quadrupartita est hæc lectio fratres charissimi. Primò enim inducuntur Ioseph & beata virgo mirantes super his quæ dicebantur de Iesu. Secundò inducitur Simeon eis benedicēs, & de puero prophetizans. Tertio quoque inducitur Anna prophetissa, Christo ferens testimonium. Quarto verò subiungitur eorum regressus, & pueri profectus. Primò igitur Ioseph & Maria inducuntur, mirantes super his quæ dicebantur de illo. Sed fortassis fratres, mouet vos, cur Euangelista Ioseph patrem Christi appellet, cum ipse eundem non

non ex virili semine, sed ex Spiritu sancto conceptum esse superius construxerit. Sed pluribus modis patrem appellare consueuimus. Nā æquiuocè pater est carnalis, spiritalis, & longæuius, prædecessor benefactorū. Quia igitur Ioseph faber, nutritius, & amator erat Iesu, & sponsus matris eius, voluit enim dici patrem suum, & hoc ad mysterium, quoniam ipse verè erat filius fabri, eius scilicet, qui fabricatus est auroram & solem. Ad exemplum, vt nullus quantuscunque, viliozem se dici erubesceret. Hoc plane cōtra illos qui patres suos decrepitos, debiles & viles erubescunt. Similes multi, qui, vt fabula narrat inquisitus quis esset pater eius, tacens vilem patrem, equum generosum auunculum suū esse professus est: Erubescit igitur superbe vermis. Deus se dici voluit filium fabri, & tu tui patris vilitatem erubescis? Erant, inquit, mirantes super his quæ de illo dicebantur. A quibus dicebantur? Ab Angelis, à Pastoribus, à Magis, à Simeone, à cæteris Prophetis, Zacharia, Elizabeth, Anna. Et quæ dicebantur de illo: quod ille tantillus puerulus ab Angelo saluator vocabatur, ab Angelico choro glorificabatur, à Pastoribus adorabatur, à Stella demōstrabatur, à Magis mysticis muneribus venerabatur, à Simone lumen Gentium & gloria plebis Israel dicebatur. Nec tam mirabantur diuinitatis altitudinem, quam eius dignationē. Mirabantur quippè in excelso humilitatem: in maiestate dignationē: in gloria vilitatem: in cælestibus diuitiis, paupertatem. Has sanè virtutes mirabantur, emulabantur, imitabantur. Audi quomodo mater emulatur humilitatem filij. Obliuata quippè se esse virginem, & matrem Dei, & reginam cæli, ait: Ecce ancilla Domini: et quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Nos itaque, fratres, non miremur falsas diuitias, honores, & gloriosas huius miseri seculi, quæ amatores suos decipiunt. Nam iuxta Poëtam: Terreni nil admirari, res est, quæ penè sola potest facere & conseruare beatum. Iste quoque spernentes, admiremur, emulemur in Christo & in matre eius humilitatem, dignationē, vilitatem, & voluntariam paupertatē, cæterasque virtutes, per quas homines, similes Deo & filij Dei efficiuntur. Sequitur pars secunda, in qua Simeon inducitur benedicens illis: Mariæ scilicet & Ioseph,

LUC. 1.

Ioseph, & prophetizans de puero, cum dicitur: *Et benedixit illis Simeon*. Puto charissimi, quod benedicens, matri hæc vel similia dicebat. Beata es incomparabiliter, quæ sine exemplo credidisti, cõcepisti, peperisti, portasti, lactasti, istũ tuum filium, tuum patrem, tuum creatorẽ, tuum Deum. Tu quoque Ioseph beatus es, qui inter omnes huius mundi homines electus es, vt Christum nutires. Foveres, balulares lumen gentium, gloriam populorum. Sic benedictio boni filij fratres mei, redundat in parentes, nutritoresque suos, iuxta illud Salomonis: Gaudium parẽtum, filius sapiens. Vos itaque patres & matres familiaris, vigilate in bona nutritura, eruditione, & in formatione filiorum, vt propter bonam filiorum indolem mereamini & vos benedicti. Sicut enim filius indisciplinatus, veritur parentibus in maledictionem, sic benedisciplinatus in benedictione. Deniq; prophetizans Simeon, ait ad Mariam matrem eius. Ecce fratres, beata virgo, licet & mater, fontem omnium scientiarum & gratiarum pareret & nutriet: tamen quædam auis nouerat quæ à prophetis edoceretur. In quo profectò pater nullũ quantumcunque sanctum, in via posse consequi omnium plenitudinem gratiarum. Ad reprimendam ergo mortalium superbiam, noluit Dominus aliquẽ habere omnem gratiam, vt sic alter altero indigeret, & quod in se non haberet, in altero miraretur. Sed & in hoc quod Regina cœli, à vilioribus personis non refugit edoceri, confugerat quorundam superbiam, qui à minoribus personis doceri erubescunt, cum sepe in vili testa optimum vinum contineatur, & aureo vase, prauũ. Vnde Apostolus Habemus autem thesaurum istũ in vasis fictilibus. Et alibi: Si quid reuelatum fuerit minori, taceat maior. Et Philosophus. Non te moueat dicentis auctoritas, nec quis, sed quid dicat. intendito: Ecce, inquit, *positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*. In ruinam, scilicet incredulorum, & in resurrectionem credentium, in ruinam superbiorum, & in resurrectionem humilium. Vnde ipse Dominus ait: In iudicium ego veni in mundum, vt qui non vident, videant. Et qui vident, cæci fiant. Et Apostolus. Nos prædicamus, inquit, Iesum crucifixum: Iudæis

quidem scandalum: Gentibus autem stultitiam. Ap-
 sis verò vocatis Iudæis & Græcis, Christũ Dei virtutem,
 & Dei sapientiam, Nec solum Christus, fratres, sed etiam
 quilibet recte viuens, & recte docens in populo, positus
 est incorrigibilibus in ruinam: respicientibus verò in re-
 surrectione. Vnde Apostolus, Christi bonus odor factus.
 aliis odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. *Et
 in signum*, inquit, *cui contradicetur*, id est, in exemplum &
 doctrinam cui contradicetur ab incredulis & peruersis,
 qui Christi doctrinæ & exemplis, vel verbis, vel factis con-
 tradicent: Vnde & subdit, *Et tuam ipsius*, inquit, *animam
 pertransibit gladius*, id est, dolor habitus de passione eius
 tua viscera transfodiet. Cum igitur vehemens passio
 sit martirium, patet, quia beata virgo à corona martirij
 non est extranea, imò plusquam martyr dici potest, quæ
 in anima (quæ immortalis est) passa est. Hinc, fratres, dis-
 camus & nos compati passionibus, afflictionibus, ne-
 cessitatibus sanctorum, pupillarum & viduarum: quo-
 niam qui eis propter Deum compatitur, à corona eorum
 non erunt alieni, restante Domino, quoniam qui recipit
 Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ
 accipiet. *Vt reuelentur*, inquit, *ex multis cordibus cogi-
 tationes eorum*, id est prophetiæ, quæ erant occultæ, tan-
 quam cogitationes in corde, reuelentur in puero esse im-
 pletæ. Vel certè corda hominum per exteriora opera
 aperiantur, an sint erga Christum deuota, an non. Se-
 quitur pars tertia, in qua inducitur Anna Christo testi-
 monium ferens, vt in ore duorum vel trium testium stet
 omne verbum. Commendat autem eam Euangelista, &
 à sancta progenie, & à coniugali sanctimonia, quia scilicet
 septem annis vixerat à virginitate cum viro suo: & à
 viduali castimonia, & ab obsequio diuino: Et quia erat
 intenta ieiunij & obsecrationibus. vt talis demonstretur,
 quæ digna sit spiritu prophetiæ illustrari, & de Christo
 vaticinari. imò etiam eum in carne agnoscere, & cæ-
 teris prædicare. Hanc imitantur patres & matres fami-
 liaris, vt sanctè cum coniugibus à virginitate conuersan-
 tur. Hanc imitantur vidui, viduæque eorum, vt obli-
 uiscantes, quæ sunt mundi, soli Deo vacent, ieiunij &
 obse-
 crationibus

1. Cor. 2.

Mat. 10.
Marc. 9.Anna pro-
phetissa
commen-
datur ab
Euange-
lista.

obsecrationibus, & bonis operibus intendant, ut à spiritu mereantur illuminari, & Christum verbo & exemplo prædicare & contemplari. Et hæc inquit, ipsa hora superueniens, quia scilicet eodem spiritu, quo Simeon adducta confitebatur Domino, & confessione fidei, & actione laudis, & verbo prædicationis. Vnde & subditur. *Et loquebatur omnibus de eo, qui expectabant redemptionem Israel.*

Mat. 7.

Cæteris autem non, quia non sunt margaritæ ante porcos proiciendæ, nec sanctum dandum est canibus. Sequitur pars quarta, cum dicitur: *Et postquam perfecerunt omnia secundum legem Moysi, reuersi sunt in ciuitatem suam Nazaret.* In quo fratres, proponunt nobis exemplum, ut ab Ecclesia non discedamus, donec vota & oblationes & orationes nostras, iuxta quod lex præcipit, perfecerimus. Quod contra illos est, qui antequam debita vota & oblationes persoluant Deo, antequam ministeria diuina expleantur, ab Ecclesia redeunt, morari in Ecclesia damnatum temporis aestimantes. *Et uer autem crescebat & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.* Fratres mei, quod Christus filius Dei crescebat, & confortabatur, carnis erat. Dignatus est quippe momenta ætatum nostrarum subire, ut immutabilitatem suæ æternitatis nobis donaret. Sapientia uero plenus erat, qui etiam ipsa sapientia & est & erat. In qua nos primò creauit, & post recreare uenit. Gratia uero Dei erat in illo, non ad mensuram, sed ad omnem plenitudinem. Omnem enim gratiam in potestate habuit, ad distribuendum singulis, ut Deus, & omnem gratiam, quam uoluit habuit, ut homo in usu. Nos itaque ipsum stetitibus exoremus, quatenus de plenitudine sapientiæ & gratiæ suæ nos diret, ut de suo ipsum credere, diligere, & uenerari ualeamus. Qui cum Patre & Spiritu sancto uiuit & regnat Deus in æternum. Amen.

Ab Ecclesia quando discedendum.

IN CIRCUNCISIONE DOMINI.

Luc. 2.

Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer, uocatum est nomen eius Iesus. Hodierna dies, fratres charissimi, duplici decoratur dignitate: Et quia est octaua à Christi natiuitate, & quia est consecrata ipsius Circuncisionem. Tanta quippe claritas Dominicæ natiuitatis fuit, ut omnes septem dies sequentes ab ea reddantur solennes.

Insuper

Insuper & eiusdem circuncisio, nostrorum geminat materiam gaudiorum. Sunt autem fratres Charissimi, tres circuncisiones: Prima est carnalis, secunda spiritualis, tertia cœlestis. Prima est legis, secunda gratiæ, tertia gloriæ. Prima est bona suo tempore, secunda melior & in omni tempore, tertia optima, & in perpetuitate. Prima est Sacramentū sacrę rei: secunda sacra res & Sacramentum; tertia res Sacramenti: Dicamus de singulis per ordinem. Erat igitur circuncisio carnis, circuncisio superflua: pellis, à virili membro facta octaua die, & lapideo cultro. Videamus igitur, fratres, primò, quare de causa fuerit instituta. Secundò, quare fiebat in octaua, & in virili membro, & lapideo cultro. Tertio, quid utilitatis conferebat. Quarto, quare tunc nomē nouum imponebatur. Quintò, quare Christus uoluit circumcidi. Fuit igitur, fratres, iussa circuncisio ob tres causas, ut esset in signum magnæ fidei Abraham: Et ut per obedientiam homo circumciscendo mereatur, sicut per inobedientiam primus homo demeruerat: Et ut per circuncisionis characterem populus Dei à cæteris discernereetur. Fiebat uero octaua die, quia corruptionis circuncisionem significabat, quæ facta est octaua die, id est, in resurrectione in Christo personaliter. Et fiet in octaua, id est, in resurrectione, in omnibus generaliter. Fiebat & in virili membro, per quod genus humanum in concupiscentia propagatur: quia erat remedium contra originale peccatum, quod per carnalem concupiscentiam traducitur. Fiebat etiam lapideo cultro, quia omnis circuncisio, siue peccati, siue corruptionis, per Christum in petra significatum faciendā est. Quia non est aliud nomē datum hominibus, in quo oporteat nos saluari. Utilitatem uero conferebat tempore suo circuncisio, eandem quam nunc confert Baptismus. Vnde Beda: Idem salutiferæ curationis remedium conferebat tempore suo Circuncisio, quod Baptismus tempore reuelatæ gratiæ conferre consueuit, excepto quod ianuam Paradisi non aperiebat, quia nondum hostia sanguinis Christi data erat. Nouum uero nomen in circuncisione dabatur, quia quando aliquis circumcidebatur, tunc primò fidelis, & de numero fidelium uocabatur, sicut nunc fit in

Quare insula circuncisio.

Apo. 4.

Beda.

F baptismo.

Circumcisio
spiritualis.

baptismo. Christus etiam licet non indigeret, circumcidi voluit, ob tres causas, ut legis Sacramenta sacra esse demonstraret, ut exemplum humilitatis & obedientiae nobis in se demonstraret, & ut se non soluere legem, sed adimplere demonstraret. Vocatum etiam nunc nomen eius Iesus, non autem impositum. Hoc enim nomen Deo providente à Patriarchis, ut in Iosue, & Iesu magno sacerdote, est figuratum, à Prophetis prædictum, ab Angelo prænuntiatum. Et cum cæteris datū sit, tantum nuncupatione, soli Christo conuenit substantiue. Circumcisio verò moralis siue spiritualis fit, quando circumcidimus à nobis omnia vitia & omnia superflua: vitia à nobis circumcidimus, cum gulositatem, luxuriam, cupiditatē, auaritiam, iram, inuidiam, tristitiā, accidiam, cenodoxiā, superbiam, mendacium, cæteraque vitia amputamus. Superflua à nobis circumcidimus, quando refecamus à nobis superfluitatem curarum, diuitiarum, deliciarum, possessionum, vestimentorum, laborum, viarum, solis contenti necessariis. Hanc igitur vitiorum & superfluitatem circumcisionem, significat etiam refectio capillorum, barbæ & vnguium & longiorum decurtatio vestimentorum. Per capillos quippe siue per barbam, quæ de nostra carne nascuntur, & tamen abscessa non sentiuntur: curæ necessariorum significantur, quæ non omnino possunt refecari, sed sola superfluitas debet circumcidi, ne scilicet visum contemplationis, ne auditum verbi Dei, ne fructum orationis in nobis impediunt. Vnde etiam Dominus præcipit Leuitis ut crines carnis radant. Vnguium, etiam manuum & pedum superfluitas circumcidi debet, id est superfluitas operum & itinerum. Hanc etiam præcepit Dominus, quod si Israëlita in bello cepisset virginem puellam, & vellet eam habere uxorem, faceret ei caluitium, vngues præfecaret, pilos auferret, & sic in eius complexu transiret. Israëlita puella virginem capit, quando prædicator per bellum prædicationis animam fructu sterilem, à potestate diaboli tollit. Hanc si velit Deo fecundare, necesse est ut non solum infidelitate & cæteris vitiis eam spoliēt, sed etiam à superfluitate curarum, operum, & itinerum secularium circumcidat. Superfluitas etiam vestis longioris subcur-

tanda,

tanda, & zona restringenda est, id est, superfluitas diuitiarum & rerum secularium circumcidenda & breuianda est, ne cursum nostrum retardent. Vnde Apostolus: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Fit etiam hæc circumcisio in octaua, id est, in spe resurrectionis, tam à morte animæ, quàm à morte corporis. Fit etiam petrino cultro, id est operante Christo, iuxta illud: Beatus qui tenet & allidet paruulos suos ad petram, id est Christum: hoc est eius amore & auxilio eos extinguet. Tunc etiā nomen nouum datur, quia ex tunc inter sanctos numero & merito nominatur, iuxta illud: Et scribam super illud nomen meū nouum. Circumcisio verò cœlestis fiet in octaua, id est, in generali resurrectione, tam in anima quàm in corpore. Ab anima quippe circumciduntur vitia, defectus, perturbationes. Vitia, id est, peccata, malæ scilicet cogitationes, & mala opera. Defectus, ut ignorantia, obliuio, hebetudo, & huiusmodi. Perturbationes, ut timor, tristitia, & huiusmodi. A corpore circumciduntur vitia, necessitas, defectus, corruptio. Vitia ut turpitudinis: nam tunc nimietates refecabuntur, & minoritate supplebuntur. Necessitas, ut comedendi, bibendi, vestiendi, dormiendi. Defectus, ut morbi senectutis: Corruptio, ut mortis. Hæc omnia tunc auferentur à Christo, qui est vera petra, sanctos suos glorificante. Tunc dabitur eis nomen nouum, quod os Domini nominabit. ut scilicet tunc vocentur, non solum filij, amici, hæredesq; Dei, imò etiā dij: Iuxta illud: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Itaque fratres charissimi, prima istarum circumcisionum, significat secundam & tertiam, nec valet sine illis. Istæ verò duæ sine illa, multum valent. Primam sine secunda & tertia faciunt nunc Iudei, & ideò non tantum non prodest eis, imò etiam nocet: & iuxta Apostolum, Circumcisio talis præputium facta est. Secundam verò faciunt nunc veri Christiani sine prima, & tertiā expectant. Nos ergo fratres charissimi, tunc verè Christi circumcisione celebramus, cum vitia, & superfluitates necessariorum in nobis refecamus. Circundamus itaque corda & sensus nostros. Corda, ne noxia vel vana meditentur: Sensus, ne noxiis vel vanis occupentur. Circundamus oculos, ne videant vanitatem: Aures, ne audiant

F 2 deteriora

deteriora vel noxia verba. Odoratum, ne luxuriosos odores affectet. Gustum, ne deliciis, vel lenociniis capiatur. Linguam, ne noxia vel vana verba loquatur. Sic sic, fratres charissimi, facientes, per istam circuncisionem spiritualem, venimus ad illam veram & aeternam circuncisionem. Vbi erit omne bonum sine malo, verum sine falso, satietas sine fastidio, regnum sine termino, gaudium sine moerore, festum sine interpositione, dies sine nocte, vita sine morte. Ad quam Circuncisionem perducat nos qui hodie propter nos circūcidi voluit Deus & Dominus noster Iesus Christus, Amen.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Esa. 60.

Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, &c. Hæc loquitur, fratres charissimi Propheta, imò Dominus per Prophetam, ad primitiuam ex Iudæis Ecclesiam, vel ad vnāquamque animā. De vtraque enim potest hæc locutio interpretari. Primò igitur hortatur Hierusalem, vt surgat & illuminetur. Secundò subdit causam, quare surgere & illuminari debeat. Tertiò ostendit quæ mala sequantur eum, qui surgere contemnit. Quartò ponit bona quæ sequuntur surgentē. Exhortans igitur Propheta Hierusalem, siue qualibet animam, ait: *Surge illuminare Hierusalem.* Sed quomodo, fratres, dicit Dominus animæ vt surgat & illuminetur? In manu enim Dei est, non in nostra, vt surgamus, vel illuminemur. Homo enim talis est creatus, vt stare & cadere per se potest, surgere autem per se non potest. Et per se quidem cecidit, surgere verò per se non potuit: Similis Elephanti qui inflexibilis est, & rigidæ naturæ: & prostratus, surgere non potest per se. Huic venator insidiās, notat arborem cui se apodiat, cum requiescit, & illam latenter penè totam subsecat. Veniens igitur elephas ad solitam arborem incumbit, & cum arbore ruente ruit, & non valens surgere, barrit: ad cuius vocem veniunt cæteri elephantes, qui cum eum surgere non possint, omnes simul barriunt, vsquequo veniat aliquis paruus elephas, qui cum sua promuscido, prostratum subleuat Elephantem. Mysticè fratres charissimi, elephas iste est homo, qui rigidæ naturæ est, talis creatus, vt magis sit aptus stare quàm surgere. Hunc malignus venator,

nator, per fraudem arboris vetito præcipitavit, qui per se nequies surgere, longo tempore terræ adhærens, fleuit, & auxilium inuocauit. Cui per compassionem appropriauerunt Patriarchæ & Prophetæ, sed eum subleuare non potuerunt, sed simul fleuerunt, & auxilium inuocauerunt, quousque paruulus de progenie eorum natus adueniens Christus, sua prædicatione & gratia eum releuauit. Sicut igitur homo per se cecidit, sed per se surgere non potuit: Ita per se excæcatus est, sed per se illuminari non potuit. Hic est enim ille in Euangelio cæcus à natiuitate, cuius oculis Dominus lutum ex terra & saliu factum, superimposuit, & lauatam illuminauit. Ostendens quod ipse qui hominem de limo videtem creauerat: ipse de eadem materia ei oculos recreauerat. Saliu enim, quæ salua & condita est, & à capite defluit: Sapientiam veram, quæ à patre descendit, significat: ex se & ex terra, id est ex diuinitate & humanitate, cataplasma & collirium fecit, quo homo cæcatus, per baptismum visum mentis recuperauit. Sic ergo anima, nec per se surgere, nec illuminari potest. Dicat ergo Deo: Domine quid est hoc, quod me surgere & illuminari iubes? Ex me, nec hoc, nec illud possum. Tu solus es qui hoc & cætera potes. Ergo si vis vt surgam, da mihi manum. Si vis vt illuminer, da mihi lumen.

Sequitur igitur pars secunda, in qua ostendens Dominus quare surgere debeat, ait: *Quia venit lumen tuum.* Ac si dicat: Ecce porrigitur à me tibi manus, vt surgas: Venit lumen, vt videas, quod si recipis, facis lumen tuum, si non recipis, erit quidem semper lumen, sed non tuum, imò à te alienum. Venit tibi quia tu per te ad eam venire non poteras. Quod verò sit hoc lumen, ostendit, subdicens: *Et gloria Domini super te orta est,* id est, Dominus gloriosus. Ortus est non tantum carnaliter ex beata virgine, imò etiam spiritualiter per fidem in mente. Et hoc, *Super te,* quia à summo coelo egressio eius. Et in superiore tui parte, id est in ratione, ortus est per fidem, secundum illud: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Nisi ergo surgas & illumineris, nullam habebis excusationem, cum iam lumen tuum venerit, & iam gloria Domini super te orta sit. Hoc fratres, contra nos est, qui

Ican. 20.

Psal. 3.

in tempore gratiæ sumus, quibus Christus lumen & gloria Domini per fidem ortus est, & gratia Dei parata est, sed nosmetipsos subtrahimus. Et gratia Dei quæ nobis oblata est, à nobis contemnitur, dum à peccatorum nostrorum tenebris surgere non curamus. Unde hoc quod Dominus ait Iudæis, nobis nunc dici potest. Si non venissem & nō loquutus eis fuisset, peccatū non haberēt: Nunc ergo exultationem non habent & peccato suo. Hic nos monet Apostolus Paulus: Contemplantes, inquit, ne quis desit gratiæ Dei. Non autem ait ne quibus desit, sed ne quis desit gratiæ Dei. Ostendens quod cū gratia Dei, ad modum solis, omnibus præstō sit, nobis tamen negligentia nostra se subtrahit, dum sensus nostros, dum tempus vitæ nostræ, dum res tēporales ad bene merendum nobis collatas à Deo, vel iniustiliter consumimus vel etiam abutimur.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ mala sequantur surgere contemnentem, cū subditur: *Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo pupulos.* Quasi diceret: Surge citō & illumina, quoniam nisi citō surrexeris, tenebris operieris. Qui opertus est tenebris, fratres mei, nō videt, nec videtur? Porro, qui vel ex ignorantia, vel ex fragilitate in peccato iacet, & si ipse mundo oculo Deum nō videat, tamē nunquā à Deo per misericordiā videtur. Ceterū qui ex contēptu & contumacia à peccato suo surgere contemnit, exigente prauitate sua, intantum exæcatur, vt nec ipse Deum videat, nec à Deo per misericordiam videatur. Sunt autem hæ tenebræ, quæ terram, id est amatores terrenorum, operiunt, mentis cæcitas ex diuina consuetudine peccati nata: ob quam meritō mittitur reus in tenebras exteriores. Sed & si in amatoribus terrenorum, aliqua rationis scintilla adhuc remanserit caligo ignorantie & infidelitatis, paulatim illam exæcabit, vt iam non solum Deum contemnant, sed etiam eum esse non credant. Notate fratres, notate, quæ dico. Primō enim homo ex ignorantia vel ex fragilitate peccat, qui si surgere & corrigi contempserit, peccata peccatis accumulando, tandem in mentis cæcitatē cadit: Deinde caligo infidelitatis eum operit, vt Deū esse iam dubitet,

bitet, & resurrectionē siue extremum iudicium futurum non credat. Hæc fratres mei, assidue pensate, & de peccatis vestris surgere festinate, ne contemnentes, vel tenebræ peccatorum, vel caligo infidelitatis operiat.

Sequitur pars quarta in qua ostenditur, quæ bona sequantur surgentem cū subditur: *Super te autem orietur Dominus, &c.* Distinguuntur autem hic quatuor bona: Primū est quod super te orietur Dominus. Tunc dicitur Deus oriri in nobis, cū amor eius oritur in nobis, Et e contra Deus tunc moritur in nobis, cū amor eius moritur in nobis. Ergo fratres, magis ac magis Deum diligamus, vt ipse magis ac magis oriatur in nobis. Semper eum diligamus, vt semper eū viuū in nobis habeamus. Secundum est, quod gloria eius in te videbitur. Porro gloria Dei in nobis videtur, cū in his quæ Deus operatur in nobis, gloriosus demonstratur. In nullo autem Deus plus apparet potens & gloriosus, atque admirabilis quā in hoc quod facit de iniusto iustum, de carnali spiritualem, de demoniaco diuinum, hoc est enim spoliare infernum. Et hæc gloria Dei, fratres charissimi, in nobis videtur, quando per exteriorum operum nostrorum sanctitatem, nos intus à Deo esse illuminatos demonstrat. Tertium est, *Quod ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Sancta enim vita iusti, est quasi lux in tenebris huius mundi. Quādo ergo exēpla Sanctorum sequimur, quid aliud quā in lumine eorum ambulamus? Et quādo bonam conuersionem & conuersionem aliorum nos bene regendo imitamur, quid aliud quā Reges in splendore ortus eorum gradientes effici-mur? Ad quam quisque fidelis sequatur viam vitæ: Unde Dominus: Vos estis, inquit, lux mundi. Sicut enim stella præuia, duxit tres Reges hodie rectam viam vsque ad Christum, ita Sanctorum vita, quæ est in hoc mūdo, quæ si stella nos Regit, & aliorū Reges facit, vt sequentes eam, ad Christum perueniamus. Et quid boni ex imitatione tui exempli proveniet, quod multi ad sequendum te & imitandum congregabuntur? Unde sequitur, *leua in circuitu oculos tuos & vide: Omnes isti congregati, in vna fide & charitate, venerunt tibi, filiū tui,* per imitationem,

Rom. 15.

Heb. 12.

Quomodo
Deus dicitur
oriri
in nobis.In quo
Deus maxime
potens
est & gloriosus.

Matth. 23.

de longè, id est, de remotissima vita ad te venient. Et filie tue, id est, imperfectiores, lac sugèr, id est, doctrinā suam. Quartū est quod tunc omnis Ecclesia videbit impletum quod tibi prædixi, & affues, subitis filiis. Et cor tuum mirabitur multitudinem, & dilatabitur, præ gaudio, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, per fidem, id est, mundi, fortitudo gentium, id est, Reges & Principes venerunt tibi. Inundatio, id est, abundantia, camelorum, id est, diuitum huius mundi, qui sunt gibbosi, peccatis & diuitiis onerati. Operiet te, muneribus, Dromedarij Madian, et Effa. Dromedarius velox interpretatur: Madian, iniquitas. Effa resolutus. Per Dromedarios ergo Madian & Effa, significatur conuersio velocium ingenio, qui ab iniquitate resoluti ad Ecclesiam reuertuntur. Et non solum ipsi, sed etiam omnes, id est omnium hominum genera, de Saba, id est, de captiuitate, venient ad fidem: Aurum & thus deferentes, id est, munditiam & orationem, & laudem Domini, id est, opera filij in quibus laudatur pater, annuntiantes & aliis prædicantes. Hæc fratres mei, non solum spiritualiter, sed etiam historialiter hodie impleta sunt. Nam tres reges in splendore ortus Domini venientes, aurum & thus Domino obtulerunt. Per aurum cum Regem, & per thus, verum Deum protestantes. Et per adiutam mirrhæ mortalem signantes. Quos nos quoque, fratres, imitantes, eum verum Regem, verum Deum, verum hominem constitemur: & ei moraliter munditiam mentis, deuotionem orationis, mortificationem carnis nostræ offeramus, quatenus ab eo recipi, & æterna benedictione benedici mereamur, qui cum patre & spiritu sancto viuat & regnat Deus, Amen.

IN DIE EPIPHANIAE,

Matth. 2.

CUM natus esset Iesus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, &c. Lectio sancti Euangelij, quam modò audistis fratres charissimi, exponit nobis historiam hodiernæ solennitatis. Porro huius lectionis partes sunt quinque. In prima ostendit nobis aduentū Magorū in Hierusalem, eum dicitur: Cū natus esset Iesus, &c. Ostenditur autem hic qui, & quando, & ynde, & quò venerunt. Qui? Magi.

Non

Non autem dicti sunt hi Magi quasi malefici, sed quasi sapientes. Nam quos nos Philosophos, Chaldæi appellant Magos. Quando venerunt? Cū natus esset Iesus in diebus Herodis Regis. In quo & illud, fratres, nobis insinuat, quod quando Herodes, id est, diabolus, in hoc mundo regnabat, Christus natus est. Possidebat quippè fortis armatus atrium suum in pace, sed fortior eo superueniens Christus cœpit paulatim vasa eius diripere. Ita ut ipsa veste qua natus est, ad se traxerit pastores. Tertiadecima vero die, id est, hodie, ad se adduxerit tres Reges: illos, primitias Iudæorum: istos primitias Gentium, illos de propè quasi proximos Deo peccaturam: istos de longinquo quasi remotos à Deo per idolatriam, illos tanquam rationales vocauit per rationalem creaturam: istos tanquam irracionales vocauit per irrationalem creaturam, id est, per stellam. Vnde venerunt ab Oriente. Sed quomodo fratres, Christum modò natum in tam remotis regionibus scire potuerunt? Illi qui propè erant, ignorabant: Et illi qui tam remoti erant, quomodo sciebant? Quis eis indicauit? Stella. Et stellam hoc significare quis eis significauit: Non caro & sanguis, sed pater cœlestis. Non humana ratio, sed spiritus cœlestis inspiratio. Sed quomodo de longinquo tam citò venerunt? Potuit esse, fratres, ante ortum Christi stellam per aliquot dies apparuisse eis, & eos tunc iter cepisse: Vel si in primo ortu Christi apparuit, eos Domino ducete, in cursoribus Dromedariis longum iter citò peruolasse. Quò venerunt? Hierosolymam: Vt regali ciuitate regalem quærent hæredem, Domino sic ordinante, ut iidem audirent legem stellæ consonante in Christi testimonium, ut ita in ore duorum vel trium testimonium staret omne verbum.

Sequitur pars secunda continens inquisitionem Magorum dicentium: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Quid hoc fratres? Gentiles erant. Et quare Regibus Gentium spreis, Regem quærebant Iudæorum? Vel si Regem Iudæorum quærebant, quare Herodem, filiosque eius contemnebāt? Non hoc fratres, non hoc intuitu humanæ rationis, sed dispositione diuinitatis gestum est. Spernitur Archelaus filius Regis, & queritur filius pauperculæ mulieris.

F 5

lietis.

licis. Spernitur Archelaus in Palatio, & quaeritur Christus in diuersorio. Spernitur Archelaus in regio lecto, & quaeritur Christus in praesepio. Spernitur Archelaus in uolutis feticis, & quaeritur Christus in uolutis vilibus panis. Personas accipere nesciunt, qui illum, qui personas non accepit, quaerunt. Nos quoque fratres charissimi, si Christum, qui non accipit personas, quaerimus, personas non accipiamus. Non honoremus potentem ob suam potentiam, nec contemnamus pauperem ob suam paupertatem. Scriptum quippe est: Non confundas vultum pauperis, nec honores vultum potentis. Et alibi: Usquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis, ac si dicat: In hoc iniquitatem iudicatis, quod facies peccatorum accipiendo honoratis. Nos ergo in susceptione hominum, non pensamus conditionem, sed naturam: non potentiam, sed virtutem: non quantum habent, sed quantum valent. Quomodo autem sciunt Regem Iudaeorum esse natum, ostendunt Magi, cum subdunt: *Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Nos positi in Oriente, vidimus stellam eius, quae nos antecessit ad eum adduxit. Stellam, inquiunt, eius; hoc est, opus eius, ministram eius, significatiuam eius. Cauete, fratres, cauete, ab eis qui mentiuntur, quod quando quisque nascitur, stella sua secum nascitur, quae fatum eius constituit, suas mentes in erroris sui argumentum, quod hic dicitur, *stella eius.* Sed cum hic legamus quod non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit (si dici debeat) non stella fatum pueri, sed fatum stellae puer fuit. Sed absit à fidelium cordibus, quod esse aliquid fatum dicant. Vitam enim hominum solus qui creat, administrat. Cauete fratres, nihilominus ab eis qui vnam horam dicunt fortunatam, aliam infortunatam, vnam diem bonam, aliam malam, putantes à die vel ab hora, in qua aliquid fit, causam contrahere aduentus sui. Quod falsum esse inde probatur, quoniam eadem hora Iacob & Esau concepti & nati sunt: & tamen vnus probus, alter reprobus fuit. Multi quoque eadem hora concipiuntur, & tamen eorum alij diuites, alij pauperes, alij subtiles, alij hebetes, alij boni, alij mali sunt. Multi & eadem hora vel iter, vel pugnam, vel causam incipiunt, & tamen

Leuit. 19.
Psal. 81.

Fatum nullum inter Christianos.

Gen. 28.
Rom. 9.

tamen his succedit bene, & illis male. Contra autem eos loquitur Apostolus. Dies, inquit, obseruatis & mensis, & tempora, & annos. Timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. Cauete etiam ab illis fratres, qui diuinationibus, obuiationibus & auguriis intendunt, cum lex ista prohibeat, dicens: Non auspicemini, neque auguriis intendatis. Cauete quoque ab illis qui dicunt quosdam oculis ventibus, alios fascinare, fascinum enim nihil est. Sed quodam homine alium vidente, diabolus viso nocere solet, vt sic noceat & illi, quem reddit infamem, & isti, quem facit detractorem. Quos omnes increpat Psalmista, dicens: Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quaeritis mendacium. Et alibi: Beatus est, inquit, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanas falsas. Sequitur pars tertia, quae perturbationem & fraudulentam Herodis inquisitionem ostendit, cum subditur: *Audiens autem Herodes Rex, turbatus est, & omnibus Hierosolyma cum illo.* Turbatus est Herodes timens successorem: Turbati sunt sui propter eius fauorem. Turbati sunt alij propter eius rumoris nouitatem. Inquisiti autem ab Herode Magistri legis, testimoniū de loco natiuitatis Christi proferunt, vt eis fieret in testimoniū damnationis, & nobis in adiutorium fidei. Et qui per hos fratres mei, nisi praui doctores designantur, qui dicunt, & non faciunt, & aliis profunt, & sibi obsunt, qui sunt tanquam es sonans & cimbalum tinniens, quod alios citat & seipsum coquassat. Qui sunt tanquam candela, quae alios illuminat, & seipsam annihilat. Herodes verò, qui locum & tempus Christi nati diligenter inquirēs, malitiam cordis colore depingit humilitatis, quid fratres mei, qui nisi hypocritas designat, qui verba veritatis inquirunt & laudant, & tamen Christum in suis pauperibus corde, & quando possunt opere, persequi non cessant.

Sequitur pars quarta, quae per ductionem Magorum per stellam ad Christum demonstratur, cum subditur: *Qui cum audissent Regem, abierunt. Et ecce stella, &c.* Stella fratres, ista quae Magos praecessit, & ad Christum perduxit, quid aliud significat quam gratiam Dei, quae nos, vt ad Christum perueniamus, praecedat & ducit. Sicut enim isti nec

Galat. 4.

Psal. 4.

Psal. 30.

1. Cor. 13.

Stella gratia Dei significat.

viam

Rom. 9.

viam inciperent, nec perficerent, nisi à Deo ducti per stellam: ita nos nec bene velle, nec bonam voluntatem perficere valeamus, nisi præueniente Dei gratia & subsequente. Vnde Apostolus: Non est volentis, inquit, velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei. Porrò sicut stella Magos ad Herodem declinantes deseruit, & recedentes reilluminauit: ita fratres, quando ad malum declinamus, gratia Dei non deserit nos, imò nos deserimus eam. Quando verò à malo recedimus per penitentiam, gratia Dei, nos reilluminauit. Stella antecedebat Magos, donec veniens staret supra vbi erat puer: & gratia Dei antecedit nos, vsquequo veniamus ad Christum, qui est finis ad iustitiam omni credenti, vltra quam non est procedendum: quia non est aliud nomen in caelo, neque in terra, in quo oporteat nos saluari. *Videntes autem eam Magi, gauisi sunt gaudio magno.* Nos quoque, fratres, cum viderimus gratiam Dei perduxisse nos vsq; ad videndum Deum Deorum in Sion, gaudebimus gaudio magno & ineffabili, & gaudium illud nemo tollet à nobis. Et intrantes domum aeternae beatitudinis, inueniemus puerum cum Maria matre eius, id est, hominem cum diuinitate contemplantis, adorantes, & benedicentes in secula.

Rom. 10.

Act. 4.

Ioan. 16.

Procidere.
Adorare.
Thesaurus
aperire.

Sequitur pars quinta, in qua adoratio & oblatio Magorum ostenditur, cum subditur. *Et procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, &c.* Quatuor faciunt, procidunt, adorant, thesauros aperiant, offerunt. In quo, quid, & quo ordine facere debeamus, ostendunt. Itaque fratres, ante maiestatem Dei procidamus, id est, nostram superbiam humiliantes, nos peccatores infirmos & indignos confiteamur. Adoremus, id est, Deum auctorem & Dominum nostrum recognoscamus. Thesaurus cordis nostri per confessionem aperiamus, mala nostra nobis adscribentes. Et si quid boni vel pretij habeamus in nobis, Deo attribuentes & offerentes. Porrò trino dono trinum confitentes, aurum offerunt Regi, thus Deo: mirram, qua corpora defuncta condiuntur mortalia. Nos quoque, fratres mei, eandem offerendam ei offeramus. Et cum verum Regem, verum Deum, verum hominem corde credamus, & ore confiteamur, atque operibus

tribus comprobemus. Moraliter etiam fratres, aurum ei offerimus, si ei cor nostrum mundum & purum sanctificamus. Thus ei offerimus, si purae orationis odore, eum delectamus. Vnde Psalmist. *Duigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Mirram ei offerimus, quando hoc mortale corpus à luxurie putridine, per continentiam continentiae custodimus. Quid enim aliud est per luxuriam fetorem corpus desfluere, quam ipsum putrescere. Hinc de quibusdam per Prophetam dicitur: *Putrescunt ut iumenta in stercore.* Ne ergo per luxuriam putrescat corpus, illud mirra abstinentiae condiamus.

Psal. 140.

107. 2.

Sequitur pars sexta, in qua ostenditur Magos in somnis monitos, per aliam viam rediisse in regionem suam. Nos quoque, fratres, horum exemplo, cognito Iesu, ad caelestem patriam, non per viam qua descendimus, sed per aliam reuertamur, à regione enim nostra superbiendo, visibilia sequendo, cibum vetitum gustando, peccata nostra excusando, discessimus: Et ad eam necesse est, ut nos humiliando, obediendo, visibilia continendo, appetitum carnis refrenando, peccata nostra accusando, redeamus. A Paradisi gaudiis per delectamenta discessimus: ad haec per lamenta oportet ut reuocemur. Scriptum quippe est: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Va vobis qui ridetis, quia lugebitis. Hinc Salomon ait: *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.* Abluamus igitur gemitibus & lachrymis culparum nostrarum maculas, quoniam, ut ait Psalmista: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, ut ita per aliam viam in nostram reuertamur regionem, ipso ducente, qui Magos de longinquo hodie ad se adduxit, Domino nostro Iesu Christo, Amen.*

Mat. 9.

Luc. 6.

Prone. 14.

Psal. 30.

DOMINICA PRIMA POST

Epiphaniam Domini.

Obfecro vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, &c. In hac lectione fratres charissimi, instruit nos Apostolus quomodo viuere debeamus, docens quid debeamus nobis, quid Deo, & quid proximis. Debemus enim nobis castigationem, Deo obedientiam, proximis compassionem. Et in his tribus perfectio Christianitatis consistit. Hortans igitur nos Apostolus

Rom. 12.

Quid nobis

& Deo

debeamus.

stolus

stolus primò ad nostræ catigationē, obsecrat nos per misericordiam Dei, id est, per Deum misericordem, nos adiurat: vt si eius volumus consequi misericordiā, exhibeamus corpora nostra hostiam viuētem, sanctam, Deo placentem. Hostia, fratres mei, in lege veteri sacerdoti offerebatur, post mactabatur, pelle spoliabatur, abluēbatur aqua, per membra secabatur, igne cremabatur in odorem suauitatis. Quod ergo in lege fiebat carnaliter: Apostolus nos præcepit facere spiritaliter. Præcepit enim nos non corpus nostrum, sed vitia corporis nostri immolare, vt scilicet corpus nostrum moriatur peccato, & viuat Deo: iuxta quod idem Apostolus alibi dicit: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, quæ sunt fornicatio, auaritia, immunditia, &c. vt iuxta eundem Apostolum, destruat corpus peccati. Hostiæ igitur membra vincimus, quando membra nostra ne amplius peccent, per propositum poenitentia ligamus. Hostiam vincitam sacerdoti offerimus, quando cum proposito cessandi à peccato, per confessionem nos Sacerdoti præsentamus. Hostia mactatur, quando cultello compunctionis peccatum mortificatur. Excoriatur, quando remoto excusationis velamine, peccatum per confessionem denudatur. Aqua abluatur, quando lachrymis sordes peccatorum lauantur. Per membra secatur, quando partes peccatorum per discretionem secernuntur. Igne hostia crematur in odorem suauitatis, quando igne Sancti Spiritus omne peccatum consumitur, vt inde Deus & proximus deleatur, secundum illud: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Et illud: Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore poenitentiam agente. Non autem sufficit, fratres, ita corpora nostra exhibere hostiam per peccatorum mortificationem, nisi exhibeamus eam viuētem. vt scilicet ita moriamur peccato, quod viuamus Deo. Secundum illud Apostoli, Quem admodum exhibuistis membra vestra seruire iniquitati ad iniquitatem, ita exhibeatis seruire iustitiæ in sanctificationem. Et illud Psalmistæ: Declina à malo & fac bonum. Quia verò quidam exhibent hostiam viuētem, sed non perseuerantem, addit: *sanctam*, id est, perseuerantem

Exhibere
corpora
nostra
hostiæ
viuentem
quid.

Colos. 3.

Rom. 6.

Psal. 50.

Luc. 15.

Rom. 6.

Psal. 36.

sem & firmam. Vnde & in lege caput cum caudo offerrebat. Quia rursus etiam quidam perseuerant, sed tamen per admixtionem inanis gloriæ vel temporis displicent, subiungit: *Deo placentem*, per rectam intentionem. Vnde scriptum est: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Quia rursus quidam indiscretè vel nimis attenuant, vel minus nutriunt corpus suum, ait: *Rationabile obsequium vestrum*. Quod est enim in se laudabile de nimietate fit culpabile. Quia rursus quidam dum vident hic malos florere, & quod filii eorum sunt sicut nouella plantationis in iuuentute sua, filia eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi. Promptuaria eorum plena, erudantia ex hoc in illud. Oues eorum foetosa, abundantes in egressibus suis. Boves eorum crasse. Non est rama maceræ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Et quod beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Econtrario vident hic bonos affligi, penè mouentur pedes eorum à via recta. Iuxta illud: Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, quia zelauit super iniquos pacem peccatorum videns, adiungit: *Et nolite conformari huic seculo*, id est, per emulationem imitari. Vnde David: Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua. Sed à deformatione que fuit facta per peccati vetustatem, reformamini in nouitate sensus vestri, vt sensus videlicet vestri emulentur, & imitentur, non veterem sed nouum hominem.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur, quid Deo debeamus, cum subditur: *Vt probetis quæ sit voluntas Dei*, ac si diceret: Exhibete corpora vestra hostiam viuētem, & reformamini in nouitate sensus vestri: *Vt ita probetis*, id est, faciendo cognoscatis, quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta. Cum vna sit semper Dei voluntas in se, tamē multa sunt eius signa in operibus: promissiones, prohibitiones, mandata, consilia. Permittit enim minora mala, prohibet maiora, præcipit bona, consulit perfecta. Hæc signa diuinæ voluntatis considerans Psalmista, dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Declinare à malo, est bona Dei voluntas. Facere bonum, est voluntas Dei beneplacens. Contemnere omnia propter Deum, & dare pauperibus, est volu-

Mat. 6.

Psal. 45.

Psal. 71.

Psal. 36.

Non imitandi
quibus
omnis
prospera.

Psal. 110.

voluntas Dei perfecta, id est, perfectio quam Deus nobis consulit. Nos ergo, fratres, in omnibus debemus voluntatem Dei quaerere, & illud quod plus ei placere cognoscimus, plus appetere. Si enim mundani homines, vt Regis mortalis mereantur habere gratiā, eius volūtatem etiam malam facere festinant. Nōne fratres mei, multò magis debemus facere voluntatem Dei semper bonam, & nobis vtilem, vt eius gratiam mereamur indeficientem?

Sequitur pars tertia in qua ostendit Apostolus quid proximis debeamus, cum dicit: *Dico enim*, id est iubeo, *per gratiā quae data est mihi*, id est, per auctoritatem mihi datā gratis, *non sapere plusquam oportet sapere*. Plusquam oportet sapere sapit, qui superbe sapit, vt qui in cibo, vel potu, vel humilimodi communibus, infirmis scandalū ponit, vt qui vtilitatem proximorum quaerere contemnit, dicens non alienas animas, sed solam suam animā sibi commissam, vt qui praesumens de conscientia sua, malè de se opinari permittit, & in his multū à quibusdam precatur. Propter eā praecipit Apostolus sapere ad sobrietatem, vt vnusquisq; nō suam solā vtilitatē, sed etiā proximorū querat. Et sicut Deus vniciq; diuisit gratiā suā, ita eā nō sibi sed proximis administret. Noluī enim Deus omnes gratias omnibus dare, sed singulas singulis, vt nullus superbiret, vel alium contēneret, & videns se egere gratiis aliorum, aliam quā haberet, aliis subministraret. Sicut enim officiū habet aliud pes, aliud manus, aliud oculus, & c. & tamen pes non se solū portat, sed & alia membra: Et manus non sibi soli laborat, sed & aliis membris: Et oculus nō sibi soli videt, sed & aliis membris. Ita Deus ordinauit in Ecclesia, vt alius sit pes portando alios labore suo, vt agricolae: alius sit manus defendendo alios, vt Principes: alius sit oculus, aliis per sapientiam prouidendo & consulendo, vt sapientes. Ita fratres charissimi, vnusquisque gratiam quam à Deo accepit, studeat aliis communicare, ne fortè talentum commissum abscondens, illo iustè priuetur & damnetur. Qui habet diuitias, inde pauperibus subueniat. Qui habet potestatem, inde imbecilles defendat. Qui habet sapientiam, alios corrigit & instruat. Qui habet eloquentiam, viduarum & orphanorum patronum se fa-

se faciat. Qui habet artem viuendi, inde aliis valeat, vt de gratia sibi commissā, vnusquisque Deo acquirat lucrū & sibi praemium. Quod ipse praestare dignetur, qui viuūt & regnat Deus in aeternum, Amen.

DOMINICA I. POST EPIPHANIAM Domini.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendenti. *Luc. 2.*
bus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummat: q; diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, & reliq. Huius Euāgelicę lectionis, fratres charissimi, partes sunt quinq;. Primò enim ostenditur Iesus cum parentibus suis secundum consuetudinem diei festi Hierusalem ascendisse. Praecepit quippè Dominus in lege quòd quisq; ter in anno coram eo appareret & nō vacuus. Conueniebant igitur etiam è remotis partibus, ad tres praecipuè sollennitates: Pascha scilicet, Pentecosten, & Scenophegiam, quod octo diebus protelabantur: praetotisque corporibus, dealbatisque vestimentis, celebrarent in gaudio sollennitates cum hostiis & muneribus. Ex hac igitur consuetudine, ascenderunt beata Virgo & Ioseph cum puero Hierusalem, dantes nobis exemplum celebrandi sollennitates cum deuotione. Nam si Dominus noster Iesus Christus, cum non indigeret, sollennitates celebravit, quid nos miseri peccatores, qui maximè indigemus, quid facere debemus? Cum igitur fratres mei sollennitates Domini, eiusque Sanctorum adueniunt, celebremus eas cum summa deuotione, loti plus membris, quàm corporibus: ornati plus virtutibus, quàm vestibus, ne simus vacui coram Domino. Vacuus certè coram Deo est, non qui non habet in manu pecuniam, sed qui non habet in animo deuotionem. Non est enim manus vacua munere, si arca cordis est repleta bona voluntate. Sed & in hoc quod Beata Virgo & Ioseph, puerum Iesum quotannis ad sollennitates ducant Hierusalem, praestant vobis patres & matres familiās exemplum, vt filios vestros postquam intelligere coeperunt, ad Ecclesiam ducatis, & eos Deum timere, supplicare & orare doceatis: illā enim vitam firmitus tenemus, quam ab infantia sectari consueuimus. Sequitur pars secunda in qua ostenditur puer

Sollennitates celebranda.

Iesus in Hierusalem remansisse, & à matre & Ioseph quæsitus fuisse, cum subditur: *Remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius.* Et quomodo fratres mei, filius Dei qui cum tanta diligentia à parentibus nutriebatur, potuit obliuisci? Quia mos erat Iudæorum, ut ad festum cuncte siue redeunte, seorsum viri, seorsum mulieres incederent: sed & in ipso templo atrium mulierum, ab atrio virorum prorsus erat sequestratum. Pueri verò teneriores eum utroque parente indifferenter ibant. Putabat igitur beata Virgo quod puer esset cum Ioseph, & Ioseph putabat quod cum matre esset, & ita ut ei placuit, relictus est. Porro fratres, consuetudo hæc Iudæorum optima erat, & nobis imitanda. Ut cum sumus in Ecclesia, à mulieribus sequestrati maneamus. Nihil enim plus remouet ab oratione animum nostrum, quam inspeccio mulierum. Si enim fratres, etiam cum solitarij oramus, vana cogitatio nos infestat, quid fit cum vir aspiciat uxorem suam, stultus stultam, peccator peccatricem?

Nōne plus auget culpam, quam impetret veniam? fiant itaque fratres, in Ecclesia tres distinctæ mansiones. In prima parte, id est, in choro, oret Episcopus siue Sacerdos cum clericis: In secūda, Rex vel Dominus vilgæ, cum subditis suis: In tertia, Domina cum mulieribus suis. Legimus enim in Ecclesiastica historia, quod cum Theodisus Imperator vellet apud Mediolanum in chorum clericorum introire, prohibuit eum beatus Ambrosius: *Distinctio*, inquit, debet esse inter clericos & laicos. Ego cum clericis meis in choro deo psallere, tu verò cum laicis tuis extra orare. Veniens autem Imperator Constantinopolim, mansit extra chorum. Cui cum Episcopus diceret, quare solito more nō intraret in chorum, respondit: Vnum solum Episcopum in mundum inueni, qui quæ differentia sit inter laicos & clericos me docuit.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur Iesus post triduum in templo repertus, sedens in medio Doctorū, audiens eos & interrogans. Porro quod Iesus quæritur, & post triduum reperitur, significat quod ante legem & sub lege quæsitus fuit, sed tantum in tempore gratiæ repertus est. Quod verò in templo in medio Doctorum seder,

au-

audit & interrogat, dat exemplum pueris & adolescentibus, ut Ecclesiam frequentent, Doctores audiant, & eos de doctrina animæ interrogent. Hoc etiam norandum est fratres mei, quod redēptor noster legitur cum esset duodecennis tantū, audisse & interrogasse, nec vsque in trigesimo anno publicè docuisse. Ezechieli quoque in trigesimo anno aperti sunt cœli, & vidit visiones Dei. Canones etiā prohibent, ne aliquis nisi tricenarius ad sacerdotiū accedere præsumat. Hinc itaque confunduntur qui ante præscriptam ætatem, vel ad sacerdotium, vel ad officium prædicationis audent aspirare. Sapientia Dei parisi noluisti ante triginta annos publicè prædicare. Et tu stulte, superbe, antequam noueris esse discipulus, cupis magister esse? Quod verò mirabantur omnes super prudentia & responsis eius, signum erat diuinæ sapientiæ, quæ quodammodo eos docebat, dum prudenter eos interrogabat.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ostendit, quid patri cœlesti, & quid matri carnali debeamus. Nā cum beata Virgo conquereretur: *filii quid fecisti nobis, sic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Respondet: Et quid est quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?* Non autē in hoc quod eū quasi filiū quærit vituperat, sed quis sibi verus pater sit, insinuat: in quo fratres, nos docet, præceptū Dei patris & matris Ecclesiæ, præcepto carnalis, patris & matris præponere. Sicut idē alibi dicit: *Qui amat patrē aut matrē plus quam me, nō est me dignus.* Quando tamen præceptū terreni patris vel matris, nō obuiat præcepto Dei, debemus ei humiliter obedire. Vnde Dominus Iesus, cum quasi increpando matri suæ, & Ioseph prius respondisset, mox tamen in humilitate eis pareat. Sequitur enim quod *descēdit cū illis, & venit Nazareth, et erat subditus illis.* Erubescere superbe cinis, erubescere. Deus se subdit homini, & tu homo dignaris subdi homini. O homo: Deus se subdit tibi, causa salutis tuæ non suæ: & tu dedignaris subdi Deo, vel homini, causa salutis tuæ non suæ: hinc fratres, hinc discamus subdi Deo, subdi parentibus, & etiam cuilibet personæ propter Deū, quotiens enim alij subdi contēnimus, exemplo & præcepto Christi contraimus, & diaboli superbiā imitamur.

G 2 Disca-

In Ecclesia
tres distin-
ctæ mansio-
nes.

Matth. 10.

Cuilibet
obedi-
dū pro-
pter Deū

Discamus præcipuè subdi parentibus, & eis nutrituræ nostræ vicissitudinem reddere. Qui enim honorat propter Deum patrem vel matrè, nõ erit inhonorus ante Deum.

Sequitur pars quinta, in qua diligentia & prudentia beatæ virginis ostenditur, cum subditur: *Maria autè conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.* Nõ minus enim castitate oris, quàm corporis imitabilis, omnia, quæ de Domino, vel à Domino facta, dictaue cognoscebat, siue intelligeret, sub silètio in memoria recõdebat: vt quando tempus adesset, vniuersa, prout, gesta, dictaue fuerant, querentibus & scribentibus explicaret. Cuius exemplum pro modulo nostro fratres charissimi sequamur, habentes labia circumcisa, modestamq; taciturnitatem, omniumque honorũ in cordis nostri armariolo conseruantiam. Sequitur pars sexta in qua ostenditur profectus pueri Iesu, cum subditur: *Puer autè proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deũ & homines.* Quod ætate secundum naturam humanitatis proficiebat, apparet. Sed quomodo fratres mei, qui ab æterno sapietia plenus erat, imò ipsa sapientia erat, sapientia & gratia proficiebat? Proficiebat quidem nõ sibi, sed aliis sapientia & gratia, dum eas paulatim hominibus declarabat. Vnde Deus pater glorificabatur, & homines mirabantur. Vtinam fratres mei, proficiat & in nobis, vt ipsam sapientiam, & gratiam suam, nobis clemèter donet, quatenus virtutibus & bonis operibus mereamur abundare: & ipsum de bonis donis suis in æternum benedicere: ipso largiente qui cum Patre & Spiritu sancto viuuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA SECUNDA POST

Epiphaniam Domini.

Rom. 12. **H**abentes donationes secundum gratiam quæ data est nobis, differentes. tec. Omnisciens & præuidens Dominus Deus, noluit omnes gratias alicui dare, ne superbiret, sicut Angelus, qui præ largitate gratiarum, superbiuit: Nec voluit alicui nullã dare, ne sicut despectus despectaret: sicut Iudas, qui videns se propter peccatũ omni gratia nudatum, desperauit. Sed voluit dare vnã vni, alteram alteri, vt quisque de habita mereri possët, de non habita humiliaretur, & habetẽm sibi præferret: & vt de propria gra-

gratia ministraret aliis, sicut volebat alium de suis gratiis ministrare sibi: vt more membrorum humanorum sibi inuicem subseruirent, & pro communi salute communiter laborarent. Hoc est ergo quod Apostolus ait. *Habentes donationes differentes, secundum gratiam quæ data est nobis:* id est, habentes dona diuersa secundum hoc quod Dominus vniciq; nostrũ gratis dedit. Et subdiuidit gratias, siue Prophetiã habentes, habeamus eam, secundum rationem fidei. Prophetiam verò vocat occultorum notitiam, & scripturarum interpretationem, quàm gratiam, si quis habet, habeat eam secundum intentionem fidei, vt à fidei veritate scripturas non distorqueat, sicut Arrianus, Sabellianus, & cæteri hæretici. Hoc contra illos est, qui scripturas non exponunt, sed apponunt, qui non referunt, sed afferunt, qui voluntatem suam non explicant scripturæ, sed scripturam applicant voluntati suæ. Sed quid est fratres, quod ait *secundum rationem fidei*, cum fides in multis contra rationem, vel supra rationem habeatur. Et fides non habeat meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Cum enim dicitur quod immortalis mortuus est. Et quod virgo concepit & peperit, contra rationem esse videtur: sed & de ratione est fratres charissimi, vt qui rationem & naturam condidit humanã, super eam sit, & ab ea capi non possit, siue ministerium in ministrando, id est, qui habet gratiam ministerij, vt sacerdotij, vel diaconatus, vel cæterorum, habeat eam in vsu ministrandi, vt, scilicet in ministerio nõ sit piger vel negligens, sed sollicitè, deuotè & grauius ministret, quia, vt ait Hieremias, maledictus qui facit opus Dei fraudulenter. Hoc fratres, cõtra illos est qui malunt præesse, quàm prodesse, qui sunt solliciti ad congregandum argentum, spernentes damnum animarum, quos plus tangit perditio alicuius quàm animæ. Siue qui docet in doctrina, id est, qui habet officium docendi, doceat in doctrina, id est, ad doctrinam auditorum, & hoc contra illos est, qui docent ad gloriam vel ad lucrum. Qui exhortatur in exhortando, id est, qui habet gratiam exhortandi, sit sollicitus in exhortando, ne de abscondito talento damnetur. Hoc fratres, contra illos est qui gratiam habentes loquendi ad populum, ex-

*Scripturarũ
interpretatio
quomoda
habenda.*

Hier. 48.

Mat. 6.

negligentia silēt. *Qui tribuit, tribuat in simplicitate*, id est, simpliciter propter Deum, non propter gloriam, vel mercedem temporalem, vt nesciat sinistra quid faciat dextera. id est, rei propter Deum factæ, non se admisceat, nec in principio, nec in medio, nec in fine, intentio temporalis. *Qui preest, preest in sollicitudine*, quia maledictus Prælatu negligens, vt Heli, cuius negligentia, causa eius perditionis & sui, & filiorum. Maledictus enim Pastor dormitans, qui commissas oues sinit à lupis deuorari, & vacuus redit. *Qui miseretur, miseratur in hilaritate*, hilarem enim datorem diligit Deus. Non enim penfat Deus quanta sit eleemosyna, sed ex quâta deuotione fiat. Parua enim eleemosyna, si lætè, si citò, si deuotè detur, vincit magnâ eleemosynam, obscure, tardè & tepidè datam. *Dilectio sine simulatione*. Simulata enim dilectio, nō est dilectio, sed decipio. Qui enim fingit se aliquem diligere, ad hoc fingit vt eum melius possit decipere: Hoc contra illos est qui blandis salutationibus, & invitationibus, falsis promissis & obsequiis se fingunt amicos illorum, quos in hoc mundo florere vident. Contra quos Ioannes ait: Filij, inquit, non diligamus verbo neque iniqua, sed opere & veritate.

2. Cor. 9.

Odientes malum, adherentes bono. Hoc est, omne malum naturaliter odientes, & omne bonum naturaliter diligentes. Hæc virtus dicitur benignitas: huic fratres, contraria est malignitas, quæ de malo gaudet, & de bono dolet. *Charitatem fraternitatis inuicem diligentes*. Hoc cōtra illos est, qui cum fratribus viuunt tanquam cum extraneis nulum signum dilectionis & familiaritatis eis exhibentes. Hos vocat Apostolus sine affectione, sine scedere. *Honore inuicem præuenientes*. Concedentes, scilicet, aliis priorem locum, priorem honorem, primum ordinem sanci, sedendi, bibendi, & huiusmodi: secundum illud: Cum inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco. Sicut enim superbi semper amant sibi deferri, ita humiles semper amant aliis deferre. *Sollicitudine non pigri*, in spiritualibus, scilicet, studiis: in temporalibus enim negotiis sollicitudo prohibetur. Vnde Dominus. Nolite solliciti esse, dicentes, quid manducetis, aut quid bibetis? *Spiritu feruentis*: quoniam Deus naufeat & vomit; vnde ait: Tu neque

1. Ioan. 3.

frigidus neque calidus es, vtinâ frigidus aut calidus esses. Sed quia neque frigidus, neque calidus es, incipiã te euomere de ore meo. *Domino seruientes*, non mūdo, non carni, non diabolo. *Spe gaudentes*, etiam inter aduersa & tristitias huius mūdi. Inter aduersa spe gaudere spiritualium est virorum, vbi mundani homines turbantur & desperant. *In tribulationibus patientes*, id est, tribulationes æquanimiter patientes, & inferentibus cōpatientes. Hoc cōtra illos est, qui lacelessi, statim reddunt malū pro malo, maledictū pro maledicto. *Orationi instantes*: & si semper non orado tamen semper benè operando, & benè viuēdo. Benè enim instat orationi, qui semper dum viuūt, facit orationē suam dignam exaudiri. *Necessitatibus sanctorū cōmunicantes*, id est, rem vestram, vel si nō habetis, compassionem. Hoc contra illos est qui quasi homines non essent, hominibus cōpati nesciunt. *Hospitalitatem sectantes*, id est, nō vos sectemini propter hospitalitatem dandam, imò vos sitis sectantes & offerentes eam, sicut Abraham & Loth leguntur fecisse. *Benedicite ore persequētibz vos*. *Benedicite etiã corde, & nolite maledicere*. Hoc cōtra illos est qui & si ore benedicant persequutoribus, tamen corde maledicunt. Gaudere etiam studeamus cum gaudentibus, subaudis in Deo: nam cum gaudentibus in seculo, non est gaudendum. *Elete cum stentibus*, eis videlicet compatiendo. Hoc facimus, cum bona & damna proximorum, nostra propter charitatem putamus. *Id ipsum*, id est, vnum idem *sapientes inuicem*, id est, non diudentes vos per scismata & hæreses, sed per eandem fidem & spem & charitatem, idem sapientes. *Non alta sapientes de vobis*, id est, non superbè, vt, scilicet vos super vos superba estimatione non eleuetis, sed sapientes humiliter de vobis, id est, infra vestram imperfectionem vos cohibentes, & humilibus consentientes. Hoc ideo dicit, quia superbi superbis non possunt consentire, nec cum eis pacificè viuere. Humiles autem semper humilibus consentiunt, & cum eis pacificè viuunt. Has & cæteras virtutes largiatur nobis obtinere largitor gratiarum Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuūt & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Luc. 14.

Matth. 6.

HOMILIAE
DOMINICA SECUNDA
post Epiphaniam.

Nuptiae factae sunt in Chana Galilee, & erat mater Iesu sibi, & reliq. Fratres charissimi, tempus nunc redit nuptiarum, & de nuptiarum honestate loquitur Euangelium. Non enim damnabiles sunt nuptiae, ut quidam haeretici praedicauerunt, sed vrait Apostolus, honorabile conubiū in omnibus & thorus immaculatus. Quanta enim honestatis sit coniugiū, ostendit eius institutor, tempus, locus, diffinitio. & bona eius, meritū personarū, & ipsius Domini praesentia. Quis enim constituit coniugiū? Dominus Deus, qui nihil nisi bonū instituit. Et quādo? ante peccatum. Bonū igitur est, & fuit, quod ante peccatū fuit, Vbi? in Paradiso. Vbi Dominus de latere viri dormientis sumptā costam, operatus est in mulierē, quam viro cōiunxit. Vnde & dixit, hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrē & matrē, & adhærebit vxori eius, & erunt duo in carne vna. Non formauit autem Dominus mulierē de capite viri, ne inde super virū superbiret, nec de pedibus, ne vir eam despiceret, sed de latere, vt tanquā sociā diligeret. Quid est coniugium? Legitima cōiunctio maris & foeminae, indiuiduam vitæ consuetudinē retinens. Si igitur coniugiū legitimum est, utiq; bonū est. Quæ sunt bona coniugij? Tria: fides scilicet, sacramentū, & proles. Coniuges enim debent esse fideles, non solū Deo & proximo, sed etiam sibi inuicē, vt sicut adiuvicē promittūt, vnio sit animorū, & corporum, & rerum. Sacramentū est, quoniā est sacræ rei signū. Sicut enim mulier de latere viri est formata & ei coniuncta: ita Christus per sanguinem & aquā de latere suo fluentē, formata Ecclesiā sibi sponsam coniunxit, quæ sibi filios spirituales per baptismum gignit. Proles est etiā fructus coniugij, propter quā coniuges debent coniungi. Meritū etiā personarū cōmendat coniugiū: quoniam nisi bonū esset, Abraham, Isaac, & Iacob, & cæteri sancti, cōiuges nō duxissent. Vnde legitur quod non minoris meritū fuit cōiugium Abraham tempore suo, quā cōiugium Ioannis tempore suo. Praesentia etiam Christi nuptias commendat.

qui

qui vt praesens Euangelū testatur, sua praesentia nuptias honorauit, & miraculo decorauit. Ostenduntur igitur fratres charissimi, in hac lectione quinque: qua intentione sint nuptiae celebrandae, qui sint vocandi, quid debeat desicere, quid debeat adesse, & quid mutari. Quia intentione sint celebrandae, ostenditur cū subditur. *Nuptiae factae sunt in Chana Galilee.* Chana enim est zelus, Galilæa interpretatur transmigrationis. Hoc enim zelo vxorem ducere debemus, nō vt cum ea maneamus in luxuria, sed vt cum ea euitemus luxuriam, & transmigremus ad castitatem: Fugiamus vitia, & transmigremus ad virtutes: spernamus terrena, & transmigremus ad caelestia, vnde Apostolus: Propter fornicationem, subaudi, euitandam, habeat vnusquisq; vxorem suā. Habent enim nuptiae castitatem suam. Peccant igitur fratres mei, qui non recta intentione, sed propter libidinē, propter pulchritudinem, propter pecuniam vxorem ducunt. Qui sint vocandi ostenditur, cū subditur: *Vocatus est autem Iesus & Discipuli eius ad nuptias.* Non ergo vocandus est ad nuptias diabolus per carnem & magicam artem, non mimi & mimae inimici honestatis & pudicitiae, non turpes & infames personae, sed Christus cum matre & discipulis suis. Christus verō tripliciter ad nuptias vocatur, per orationem, per munditiam, per pauperum susceptionem. Oratione quippē debemus Christum cum matre & sanctis suis vocare, non solum ad nuptias, sed etiā ad omnia opera nostra, vt ipse actiones nostras aspirando praueuiat, & adiuvando profequatur. Vnde sapiēs ait: In omnibus cogita Deum, & ipse se diriget gressus tuos. Male enim fit, quicquid sine Deo fit. Orandus est igitur Dominus, vt ipse custodiat introitum & exitum nostrum, ex hoc nunc & vsq; in seculum. Per munditiam vocandus est Deus, quoniam per immunditiam fugit, & in corde mundo requiescit. Si igitur in sanctitate & munditia nuptias celebratis, Deus proculdubio praesens erit. Sicut ipse testatur. Vbiunque, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio eorum. Accessari igitur sponsus & sponsa ad Sacramentum nuptiarum, debent de prateritis poenitere excessibus, & peccata sua confiteri. Non enim potest no-

G 5 uam

Praesentia Christi nuptias commendat.

Quo zelo vxorem ducere debemus.

1. Cor. 7.

Qui non vocandi ad nuptias. Christus ad nuptias tripliciter vocatur.

Prover. 3.

Matth. 18.

Heb. 13.

*Psal. 8.
Mat. 19.
Eph. 5.
1. Cor. 6.
Quid est coniugium.*

Bona coniugij.

Sacramentum.

Proles.

nam vitam inchoare, qui veterem non deponit hominem. Nec potest recipere benedictionem, qui in corde suo reserat iniquitatem. Percepta igitur benedictione nuptiali, non statim debent sese cognoscere, sed dare honorem Sacramento, & prima nocte cum luminariis in Ecclesia vigilare & orationi vacare. Legimus enim quod Sara filia Raguelis septem sponsis nupsit, qui mox in prima nocte volentes intemperanter ad eam accedere, à diabolo suffocabantur. Quod timens Tobias, cum nollet eam ducere, Raphael Angelus ei dixit: Noli timere, super petulantem, & Deum non timentes, potestatem habent daemonia. Tu autem cum acceperis eam, tribus diebus continebis ab ea, & per noctes vacabis orationibus. Prima nocte incensio iecore piscis, precibus vestris fugabitur demonium. Secunda nocte orabitis, ut in societate Patriarcharum admittamini. Tertia, benedictionem consequamini, ut filij ex vobis procreentur incothumes. Quarta, accipies eam in timore Dei, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in filiis benedictionem consequaris. Per pauperum etiam susceptionem vocandus est ad nuptias Christus, quoniam in pauperibus suscipitur Christus, ut ipse testatur; Qui recipit vnum de pusillis his in nomine meo, me suscipit. Vnde & in iudicio dicturus est: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Cum itaque nuptias celebratis, facite quod veritas dicit. Cum facis conuiuium noli vocare diuites, sed voca pauperes, qui non habent unde retribuunt, & pater caelestis reddet tibi. Quid debet in nuptiis deficere? vinum, id est, ebrietas, luxuria, rixa, tumultus, & omnis intemperantia. Vnde Salomon: Luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas. Et Apostolus: Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria. Et alibi: Vinum & mulieres apostatate faciunt sapientes. Quae in nuptiis adesse debent? Sex hydris, id est, sex misericordiae, quas Dominus in Euangelio enumerat. Prima est, dare cibum esurienti, secunda dare potum sitienti, tertia vestire nudum, quarta suscipere hospitem, quinta visitare infirmum, sexta redimere vel consolari captiuum. Et haec sunt lapideae, quia contra aduersa fortes sunt, & positae secundum purificationem Iudaeorum.

Sicut

Sicut enim Iudaei propter quoslibet excessus se quotidie lauabant: ita coniuges, quae frequenter excedunt, vel in amore coniugum, vel filiorum, vel in cura rei familiaris, se debent quotidie per opera misericordiae lauare. Iuxta illud, date elemosynam, & omnia munda sunt vobis. Sex hydris Dominus impleri iubet in nuptiis, quia sex opera misericordiae iubet nubentes adimplere, & per ea quotidianos excessus lauare. Eo autem praecipiente, illae usque ad summum implentur: quia eo iubente & auxiliante, opera sex misericordiarum, à piis coniugibus abundanter, & usque in finem implentur. Quid debet in nuptiis mutari? aqua in vinum. Aqua hydriarum fratres mei, in vinum mutatur, quando operante Dei gratia, sic sunt coniuges purificati & virtutibus perfecti, ut aquae misericordiarum iam non habeant timorem culpae abluendae, sed feruorem charitatis diuinæ. De quo Prophetia: Et calix meus inebrians quam praeclarus est. Bene fratres mei, aqua mutatur in vinum, quando, qui prius erant frigidi, fiunt calidi: qui erant carnales, fiunt spirituales, qui erant seculares, fiunt religiosi. Beati sane qui tales in coniugio viuunt, qui propter amorem coniugum & filiorum, & propter curam familiaris rei, non retardantur ab amore Dei. Beati quidem coniuges Dei huiusmodi, sed beatiores virgines vel viduae, quae temporalibus nuptiis spreis, superno adherent sponso. Beatiores re vera qui liberiores & deuotiores: quia quanto minus hic delectantur, tanto magis caelestia quaerunt. Vt enim ait Apostolus: Tempus breue est, & praeterit figura huius mundi. Reliquum est, ut qui sunt nubentes, sint tanquam non nubentes: & qui videntur mundo, tanquam non videntes sint. Et qui gaudent, tanquam non gaudentes. Propterea omnes siue coniugati, siue vidui, siue virgines, non quae super terram, sed quae sursum sunt, sapiamus & quaeramus, vbi Christus est in dextera Dei sedens, cum quo viuunt & regnat in aeternum. Amen.

DOMINICA TERTIA

post Epiphaniam.

Nolite prudentes esse apud vosmetipsos, &c. Tripartita est haec lectio, fratres mei. Nam primo nos monet Apostolus

Tob. 9.
67.

Mat. 9.

Mat. 25.

Luc. 14.

Prou. 20.
Eph. 5.
Eccl. 39.

Lac. 11.

Psal. 22.

1. Cor. 7.

Rom. 12.

Mat. 13. solus ne simus prudentes apud nos, sed apud Deum. Secundò hortatur nos ad obseruandum pacem. Tertiò monet nos ne reddamus malū pro malo, sed potius bonum pro malo. Monens igitur nos primò ne simus prudentes apud nos, ait: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos.* Sicut autè ex scripturis sacris colligimus, fratres charissimi, quidam sunt prudentes apud Deū, & boni sunt, quidam sunt prudentes apud seculum, & mali sunt, quidam sunt prudentes apud semetipsos, & superbi sunt. Prudentes apud Deū sunt, qui omnia vanā propter ipsum cōtemnunt. De quibus dicitur: Simile est Regnū cœlorū homini negotiātorī quærenti bonas margaritas: Inuenta autem vna præciosa margarita, dedit omnia sua, & comparauit eam. Prudentes autem apud seculum sunt, qui nescientes vel spernentes cœlestia, solum mundum diligunt, de quibus dicitur: Carnalis homo non sapit ea quæ sunt Dei. Et illud: Sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum. Prudentes apud semetipsos sunt, qui cæteros quasi stultos spernentes, se solos putant sapientes. De quibus per Prophetā dicitur: Væ qui prudentes estis apud vosmetipsos, & coram vosmetipsis prudentes. De quibus etiam hīc dicitur: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos.* Et quia superbi impatientes sunt, aliorum iniurias ferre non possunt, addit: *Nulli malum pro malo reddentes.* Sed potius estote sapientes apud Deum. *Prudentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Coram Deo & hominibus bona prouidet, qui ita quærit amare Deū, quod non contemnit amare proximū: qui ita quærit placere Deo, quod etiam quærit prodesse proximo, qui ita prouidet se coram Deo bonam consciētiam habere, quod etiam prouidet per bonorum operum opinionem proximo exemplum præbere. Vnde Dominus: Sic, inquit, luceant opera vestra bona, coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Et alibi: Crudelis est qui famam negligit. Qui verò proximis prodesse contemnit, qui bonum exemplum eis præbere spernit, & si corā Deo habet bonam consciētiam, tamen non prouidet bonum coram hominibus. Vnde Greg. Qui humanam laudē calcare iam sufficit, pœnaliter peccat, si bonum quod agit, occultat.

Mat. 5.

occultat. Ergo multò magis fratres mei peccat, qui & si interius rectè viuūt, tamen coram populo de se malè opinari permittit, quàm qui coram fratribus scandalum ponit: cum propter vitandum scandalum, etiam quædā minora bona sint dimittenda. De huiusmodi Dominus dicit: Qui scandalizauerit vnum ex pusillis his qui in me credunt, expedit ei vt mola asinaria suspēdatur in collo eius, & submergatur in profundum maris. Qui enim huiusmodi est, tot reus est animarum, quot percunt propter malum exemplum suum,

Mat. 18.

Sequitur pars secunda, in qua nos monet Apostolus ad pacem dicens: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Hic tria consideranda sunt vobis, fratres mei, quæ sit pax, & inter quos esse possit, & cum quibus, & quomodo habēda sit. Est igitur pax quietus rerum status, cunctis sibi ordinatè concordantibus, vel saltem aliis ordinatè cedentibus. Pax verà alia est perfecta, alia imperfecta. Perfecta pax erit in alia æterna patria, vbi erit omnimoda consonantia: vbi electi ita erūt Deo coniuncti, vt à voluntate eius dissonare non possint. Hæc est pax Dei quæ exuperat omnem sensum. Quantum ad illam pacem dictū est, quod pax est quietus rerum status cunctis ad inuicem ordinatè concordantibus. Pax verò imperfecta nunc est, quoniam tanta est in mundo varietas, quod vix etiam aliquis perfectus semper possit sibi concors esse, necdum plures omnino sibi sint concordes. Sed tunc dicimus hīc pacem esse inter aliquos, quando, & si non omnino concordant, tamen alij aliis acquiescunt & cedunt, & hoc ordinatè, vt scilicet minus bene volentes, meliùs volentibus cedant.

*Pax quid.
Pax duplex.*

Philip. 4.

Quantum igitur ad hanc pacem dictum est, vel saltem aliis ordinatè cedentibus. Pax vera inter malos esse non potest, quia malus à seipso dissidet, & alter ab altero, cum vitia vitis contraria sint. Hic est enim auarus, ille prodigus: hic crudelis, ille remissus: hic timidus, ille temerarius. Hinc dicitur, non est pax impiis, dicit Dominus. Et in Euangelio: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Et cum mali ita inuicem dissideant, tamen in persequutione bonorum conueniunt: vt Herodes & Pilatus

*Pax inter malos esse non potest.
Esa. 57.
Luc. 11.
Mali in persecutio-
ne bonorū conueniūt.*

latus in mortem Iesu: vt Pharisæi & Saducæi in persecu-
 tione Pauli. Est autem hæc pax mala, & iustus inimica. In-
 ter bonos pax vera est, & quanto meliores sunt, tanto in-
 ter eos maior consonantia est. Virtutes enim à se disside-
 re nō possunt. Hinc est quod in æterna patria, vbi erit om-
 nium virtutum consonantia, pax erit tranquillissima. Nūc
 verò, quia hinc non sunt virtutes omnino temperatæ, hinc
 nec est pax perfecta. Inter bonos autem & malos pax esse
 non potest: quia hi iusti, illi iniusti: hi pij, illi crudeles: hi
 casti, illi incoesti: hi patientes, illi impatientes. Nec potest
 esse vera concordia inter quos est tanta dissidentia. Hoc
 sentiens Apostolus ait: *Si fieri potest cum omnibus homini-
 bus pacem habentes*, quasi diceret: hinc nō potest fieri, quia
 & si vos haberetis pacem cum malis, illi non haberet vos
 bescum. Propter hoc subiungit: *Quod ex vobis est*. Tunc
 fratres charissimi, cum omnibus hominibus quantum ex
 nobis est, pacem habemus: quando nulli facimus, vnde
 debeat esse nobis inimicus: quando omnium bona volu-
 mus & quærimus: quando pro Christo eis lucrands, à
 perfectione nostra nō relaxamus. Cum quibus debemus
 habere pacem: cum Deo, cum anima nostra, cum proximi-
 nis nostris, tam amicis quàm inimicis. Habeamus igitur
 pacem cum Deo ei obediendo, & eius voluntati quantum
 possumus concordando. Habeamus pacem nobiscū, ani-
 males motus & sensus spiritui subdendo: Habeamus pa-
 cem cum amicis, illos Deo amando. Habeamus pacem
 cum amicis, illos Deo reconciliando. Ad hoc enim debe-
 mus familiaritatem malorum, & amorem inimicorum
 captare, vt eos bono verbo & exemplo, & conuersatione,
 possimus Deo lucrifacere. Hinc præcepit Paulus fidei, vt
 habitet cum infideli, secū habitare consentienti. Et si non
 consentit, discedat. Melius est enim quemque solum salua-
 re animam suam, quàm cum alio perire. Inde Dominus,
 Non veni, inquit, pacem mittere in terram, sed gladium.
 Veni enim separare filium à patre, &c. cum diabolo verè
 & cum vitis, non pacem, sed bellum semper habeamus,
 diabolo resistendo, & vitia de nobis & aliis eradicando.
 Nec debemus vitis & peccatis nostris indulgere, sed plus
 persequi in nobis quàm in aliis: & inimicam carnem no-
 stram

Cum qui-
 bus pacem
 habere de-
 bemus.

Mat. 10.

stram domare, vt spiritui, & si non concordet, saltem cedat.
 Quantum sit autem appetenda vera pax, ostendit Do-
 minus: Beati, inquit, pacifici, quoniam filij Dei vocabun-
 tur. Et Propheta: Et factus est in pace locus eius, id est,
 tranquillo animo & tranquilla congregatione: ipse enim
 facit solus vnanimis habitare in domo.

Mat. 18.

Psal. 79.

Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus non
 reddere malum pro malo, sed potius bonum pro malo,
 cum subdit: *Non vosmet ipsos defendentes charissimi*, id est
 vindicantes: repellere enim iniuriam sine alterius læsione
 licet. Sunt autem, fratres mei, quatuor retributiones, red-
 dere malū pro malo, quod mediocriter malorum est. Red-
 dere malum pro bono, quod malignissimorum est. Red-
 dere bonum pro bono, quod mediocriter bonorum est.
 Reddere bonum pro malo, quod summæ bonitatis est.

Quæ sunt
 retributi-
 ones.

Quando verò Deus iudex infert poenā pro peccato, non
 reddit malum pro malo, sed potius iustū pro iniusto. Mo-
 net igitur Apostolus nos, vt non reddamus malū pro ma-
 lo: *Sed date*, inquit, *locum iræ*, id est vindictæ diuinæ. Qui
 enim nō dat locum vindictæ Dei, tripliciter peccat. Tum
 quia præsumit quod suum non est: tum quia tēpus iudicij
 præuenit: tum quia de verbere, de quo melior esse debe-
 ret, deterior est. *Scriptū est enim: Mibi vindictam*, subau-
 dis referuate, & *ego retribuam*. Et non tantum modo non
 reddas malum pro malo, imò etiam reddas bonū pro ma-
 lo. Et hoc est quod ait: *Sed si esurierit inimicus tuus*, vel
 corporaliter vel spiritualiter, *ciba illum: Si sitit, potum da
 illi. Hoc enim faciens, congeres carbones ignis super caput
 eius*. id est ardorem charitatis in mēte eius, vt cōuertatur
 & tibi recōsuetur. Vel si noluerit, cōgeres carbones æter-
 ni supplicij in caput eius. Ed enim quod nec per beneficia
 mitigare noluerit, plus in inferno cruciabitur. *Noli vinci
 à malo*. A malo vincitur, qui malum pro malo reddere
 conatur: à malo vincitur, qui de illata iniuria deteriora-
 tur: à malo vincitur, qui malignorum prosperitati emu-
 latur. *Sed vince*, inquit, *in bono malum*. Tunc vincis in bo-
 no malum, quando illatam iniuriam per patientiam su-
 peras: quando inimicum per beneficia tibi reconcilias:
 quando malos bono exemplo ad meliora inuitas.

Quis dat
 locum iræ
 diuine, tri-
 pliciter
 peccat.

Quis à ma-
 lo vinci-
 tur.

Quod

Quod nobis fratres mei, & vobis adimplere concedat, qui pro inimicis suis oravit, & animam suam posuit, Dominus noster Iesus Christus, Amen.

DOMINICA TERTIA

post Epiphaniam.

Mat. 8. **D**escendite Iesu de monte, sequuntur eum turbæ multæ, & reliquæ. Duobus capitulis distinguitur hæc lectio fratres charissimi. In primo quatuor ostenduntur. Primo ostenditur Iesum de monte descendentem, turbas multas sequutas fuisse. Secundo accessus Ieprosi ad Iesum. Tertio curatio eius. Quarto præcipitur ei ne cui dicat, sed Sacerdotibus se ostendat. Ait igitur: *Descendente Iesu de monte, sequuntur eum turbæ multæ.* Quid est fratres mei, quod Iesum descendentem de monte, sequuntur eum turbæ multæ? nisi quia Iesum descendentem de caelo, multi populi, multæq; sunt nationes sequuntur? Si enim in caelo semper maneret, nullus eum sequeretur, nullus eum cognosceret, nullus amaret. Quomodo namque tardus sequeretur incomprehensibilem? quomodo hebes cognosceret inuisibilem? quomodo frigidus amaret incognoscibilem? Quia ergo homo ad Deum ascendere non poterat, pius & misericors Deus ad hominem descendit: descendit autem in forma hominis se exinaniendo: descendit nostræ miseriæ compatiendo: descendit infirmitates nostras in se suscipiendo: Vnde Propheta: Verè languores nostros ipse tulit. Et Apostolus: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, per omnia autem tentatum pro similitudine absque peccato. Qui enim, fratres charissimi, consuevit pati, melius scit compati. Vnde Dido in Poëta: *Non ignara mali miseris succurrere disco.* Quia igitur pius & misericors Dominus descendit & condescendit infirmitatibus omnium, *sequuntur eum turbæ multæ.* Quæ? Rudes, egeni, peccatores & infirmi. Quare? quia rudes erudiebat, egenos pascebat, peccatores absoluebat, infirmos curabat. Non enim obiurgabat, non irridebat rudes, nec eis altiora secreta, ut quidam superbi magistri solent, intonabat: sed eorum compatiens simplicitati, simplicibus verbis erudiebat eos: Et discipulos perfectiores, in perfectiori doctrina in montibus

*2/a 53.
12eb. 4.*

bus edocebat. Quem nos sequentes charissimi, discamus secundum capacitatem singulorum, doctrinam Dominicam dispensare. Vnde Apostolus: Sapientiam, inquit, loquimur inter perfectos. Vobis autem sicut potum dedi, non escam. Prima enim (iuxta Philosophum) pars sapientiæ est, æstimare personam cui loquaris. Rursus non abhorrebat, non subannabat egenos, sicut quidam diuites superbi solent: sed potius condescendens eis, euangelizabat & souebat eos: de quibus ipse ait: Nolite prohibere paruulos venire ad me, talium est enim Regnum caelorum. Nos quoque fratres eius exemplo discamus condescendere & compati pauperibus, secundum illud Sapientis: Fili non auertas oculos tuos a paupere, Et alibi: Congregationi pauperum affabilem te facito. Rursus non abhorrebat, non exufflabat peccatores, sicut quidam superbi iusti solent: De quibus Salomon dicit: Est iustus qui perit in iustitia sua. Et sicut superbus Phariseus de Christo suscipienti Magdalenam ait: Hic si esset Propheta, sciret utique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est: Sed potius eis compatiens, veniam per misericordiam donabat, ut mulieri in adulterio deprehensæ, cui ait: Vade & amplius noli peccare. Nos quoque, fratres non prætereamus, nec ad desperationem moueamus peccatores, sed sicut Samaritanus vinum oleo, & increpationi lenitatem admiscens, timentes simul & sperantes ad salutem trahamus: iuxta illud Apostoli: Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Rursus infirmos non abhorrebat, sicut quidam crudeles solent, qui infirmorum halitum, lectum, & contactum abhorrent? Sed potius eis compatiens, palpabat eos, & curabat, sicut in hac lectione demonstratur: Hinc discamus & nos fratres mei, compati infirmis, assidue ministrare, ut mereamur ab ipso audire, infirmos sui, & visitasti me. Cum autem hæc compassio cuiuslibet sit necessaria; maximè necessaria est Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & Patribus familiæ. Nisi enim condescendant sibi subditis, illi non diligunt, nec sequuntur eos. Vide enim nonnullos Abbates & Priores,

*1. Cor. 2.
1. Cor. 3.*

Mat. 19.

Eccle. 4.

*Eccle. 7.
Luc. 7.*

Mat. 20.

*Gal. 6.
Onera fratrum portanda.*

Mat. 23.

H
qui

qui quamvis in se essent satis Religiosi, tamen quia infirmitati singulorū nesciebāt condescendere, sed paritatem & aulteritatem suā eis indiscretē disponebāt, gregē suum dissipasse & fugasse. Nō enim sic est faciendū charissimis: Non enim omnia possumus omnes, & habemus donum à Deo: alius quidem sic, alius verò sic. Propterea praelatus omnium infirmitati condescendat: fiat infirmis infirmus: gaudeat cum gaudentibus, fleat cum flentibus: sit omnia omnibus, sicut Apostolus ait: Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?

1. Cor. 7.

1. Cor. 11.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur accessus Leprosi ad Iesum, cū subditur: *Et ecce leprosus veniens adorabat eū, dicens: Quia enim nouerat Iesum omniū infirmitatibus condescendere, inde ausus est ad eum accedere. Accessit ad eū, sicut pede, ita humilitate & fide. Humilitate ad eum accessit, quādo eum sola voluntate omnia posse credidit, & confessus est dicens: Domine, si vis, potes me mundare.* Ac si diceret: Domine sum quidē vilis & indignus quem tu tangas & fanges, sed tu non ex meritis meis, sed ex sola tua voluntate & gratia, potes me mundare. Huius leprosi exemplo, nos quoq; fratres mei, qui lepra turpiū criminū respersi sumus, humiliemus nos in conspectu Dei, & dicamus: Nos quidē indigni sumus, sed tu solus ex tua voluntate & gratia nos potes curare.

Sequitur pars tertia, in qua curatur leprosus cū ei à Domino dicitur: *Volo mundare.* Vbi fratres mei ineffabilia diuinæ misericordiæ viscera pēsanda sunt, qui leprosum, quem homines abhorrebant, venientem expectat, adorantem sustinet, loquētem audit, quod postulat, imò plusquā postulet, facit. Cū enim leprosus dixisset: *Domine, si vis, potes me mundare.* Dominus nō tantū voluit & mundauit sed etiam tetigit. Quamobrem? Ob humilitatis compassionem, ob legis intelligentiam, ob mysterij significationem: ob humilitatis compassionem, vt infirmos non abhorere, sed compati eis nos doceret: ob legis intelligentiam, vt per lepræ & mortui contactum in lege prohibitum, non ipsum leprosum & mortuum, sed mortalis peccati consensum, per illam significatum, fugientium esse demonstraret. O mysterij significationem, vt malorum

lorum peccatorum lepram, indigere opere satisfactionis significaret. Veniales autem culpæ, sine operis satisfactione, sæpè dimituntur. At lepra maioris criminis indiget manu satisfactionis.

Sequitur pars quarta, cū dicitur: *Vide nemini dixero, sed vade ostende te sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.* In hoc autem fratres charissimi, quōd præcepit Dominus curato leproso, hoc miraculum filere, instruit nos, vt in bonis quæ facimus, non hominum, sed solius Dei laudes quæramus. In hoc verò quōd ille miraculum publicat, demonstratur, quōd Dominus sanctorum virtutes non vult latere, sed eis inuitis ad vtilitatem aliorum manifestat: iuxta quod ipse ait. Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Præcipit verò eum ostendere se sacerdoti, vt nemo de sua penitentia confidat, sed ad arbitrium sacerdotis satisfaciatur. Et propter inobedientiam & contemptum lepram criminis reditionem timeat, nisi sacerdoti per confessionem se ostendat. Præcipit etiam offerre munus, vt legem se non soluere ostendat, vt mundatum à peccato Deo agere gratas edoceat, vt oblationes sacerdotibus faciendas demonstrat, vt eis in testimonium fiat, vel fidei si credant, vel damnationis si non credant. *Cum autem intrasset Capharnaū, &c.* In hoc secūdo capitulo fratres charissimi, primò considerandæ sunt virtutes huius Centurionis, deinde circa eum opera Christi. Fuit enim hic Centurio, quatuor magnis virtutibus insignis & nobis imitabilis. Habuit quippe misericordiam, fidem, humilitatem & sapientiam. Misericordiam, qua infirmitati sui serui compatitur, dum per seniores Iudæorum, vt alius Euangelista testatur, Dominum rogat: & vt Dominum magis ad misericordiam commoueat, dolorem serui miserabiliter exaggerat. In tribus enim eum miserabilem demonstrat: quod iacet, quōd Paralyticus, quōd malè torquetur. Sicut enim iacere est requis sano, ita est tormentum infirmo. Paralyticus, id est officio membrorum dissoluitur. Paralysis enim dissolutio interpretatur. Et quia sic possent arida membra esse quod ea non dolerent, ait: *Et malè torquetur.* Huius

In bonis
quæ faci-
mus Dei
laudes
querēde.

Lucæ. 11.

*Pietas ha-
benda in
seruos.*

exemplo fratres charissimi, discamus pietatem habere in seruos nostros, non eos spernere, non eos durè tractare, non infirmos statim expellere, sicut quidam superbi solent, sed diligamus eos tãquam homines & fratres, necessaria eis administremus, meritum reddamus, infirmis cõdescendamus: sufficiat nobis, quod Deo sufficit, si ab eis colimur & amamur. Cogitemus etiam nos & eos habere vnum Dominum Deũ. Et si cogitamus eos seruos hominum, cogitemus ne fortè nos, quod grauius est, simus serui peccatorum. Ne contemnamus quod non contempsit Iob, subire cum seruo nostro & ancilla nostra iudicium.

Fidem fratres, habuit Centurio, qui Christum potentem dare solo verbo sanitatem credidit: credens etiam quod sicut ipse suis militibus imperabat, & per eos voluntatem suam implebat: ita Dominus poterat angelis imperare, & per eos, quod vellet, facere: Dicere ægritudini vt recedat, & recederet: & sanitati vt veneat, & veniret. Et quia sic credit, à Domino meruit laudari, & quod postulaue rat impetrare. Discamus & nos fratres charissimi, habere fidei feruorem, quoniam ipse Dominus ait: Omnia possibilia sunt credenti. Humilitatem magnam habuit, quoniam indignum se reputauit, quòd ad eũ accederet, quòd per se eum rogaret, quòd in suam domum Dominus intraret. Cũ enim Gentilis esset, non per se, sed per seniores Dominum rogauerat. Hoc exemplo discamus & nos fratres, de nobis humiliter sentire: in omnibus nos indignos iudicare, non esse dignos qui ore nostro polluto eum rogemus, sed per intercessionem Sanctorum eum ad nostri misericordiam inclinemus: Corpus & sanguinem suum, in sœdum hospitium corporis nostri reformidemus suscipere, non idèd quòd in sœditate manere velimus, sed vt magis mundi & digni esse desudemus. Ecce fratres & iste Centurio & Zachæus Dominum honorauerunt, sed diuerso modo: Zachæus eum lætè suscipiendo, iste se indignum reputando. Zachæum imitatur, qui Eucharistiam frequenter & lætè suscipit. Centurionem verò imitantur, qui se indignos reputando Eucharistiam suscipere metuunt & se retrahunt: Hinc Augustinus, Cotidianas, inquit missas celebrare, nec laudo nec vitupero,

id est,

id est, nec laudo indignis, nec vitupero dignis. Sapientiam magnam verò habuit, quia quem per humanitatem in vno loco videbat esse, intelligebat nulli locorum per diuinitatem deesse. Huius exemplo credamus fratres charissimi, Christum ita per humanitatem esse in cœlis, quod per diuinitatem adest omnibus locis. Cõsideremus e contrario fratres charissimi in Christo quatuor, dignationem fidei, Centurionis commendationem, Prophetiam de electione Gentium, & reprobatione Iudæorum, petitionis exauditionem. Magna dignatio Christi fuit, quando Respondit: *Ego veniam & curabo eum.* Ad seruum fratres mei, non vocatus se iturum promittit: Ad filium verò reguli rogatus ire noluit. Vt quid hoc? Nisi vt nostram peruersitatem retundat, qui diuites honoramus & pauperes contemnimus. In honore hominum diuitias, non naturam: potentiam, non Dei imaginem attendentes. Euitemus ergo fratres, personarum acceptionem: & discamus honorare in hominibus naturam, non fortunam, virtutem, non potestatem. Fidem verò Centurionis laudat Dominus, quando admirans sequentibus se dixit: *Non inueni tantam fidem in Israel.* Non autem in se miratur qui ei fidem illam dederat, sed eum in fide mirandum & imitandum demonstrat, qui sine lege & prophetia credit, cum Israel per legem & Prophetas edoctus credere nolit. *Non inueni tantam fidem in Israel,* id est, in eis quibus tũc prædicabat. Inuenerat enim prius in Patriarchis, Prophetis, & Apostolis. Prophetabat autem de electione Gentium, & de reprobatione Iudæorum, cum subiungit. *Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob: Illi autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.* Ecce fratres charissimi, hæc Prophetia hodie completa est: Nam electi ex Gentibus ex toto orbe cum moriuntur, ascendunt in cœlum, & glorificantur cum Patriarchis, quorum mores & fidem sequuti sunt. Iudæi verò in quibus Deus primò regnauit, & quibus promissio Regni facta fuerat, cum moriuntur, mittuntur in tenebras exteriores, qui hic spondè incurrerunt tenebras interiores: *ibi erit fletus & stridor dentium.* Per fletum oculorum & stridorem dentium, indicatur

Honoranda in hominibus natura.

Mar. 9.

H 3 corpus

corporum vera resurrectio futura. Dentes strident, qui hinc de edacitate gaudebant. Oculi flent, qui illicita cupiebant. Lingua ardet, quae detrahebat, & similiter caetera membra, secundum varietatem vitiorum incurrent varietatem poenarum. Penitentem vero Centurionis perficit Christus, cum dicit: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.* Fratres mei, magnum est meritum fidei, dum propter quod credidit Deum omnia posse, indicat eum meruisse, & promensura fidei facit ei. Unde & subditur. *Et sanatus est puer in illa hora.* Probatur fides Domini, dum sequitur sanitas ferui. In quo fratres, considerandum est quantum valeat unicuique fides propria, cum tantum valeat abena. Imitemur ergo virtutes istius Centurionis, & misericordiam, fidem, humilitatem, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in aeternum, Amen.

DOMINICA QUARTA

post Epiphaniam.

Rom. 13.

Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem diligatis, & reliqua. In hac lectione, fratres charissimi, tria facit Apostolus: Primum nos hortatur ad iustitiam, secundo ad dilectionem, tertio probat dilectionem esse legis impletionem. Exhortans igitur nos ad tenendam iustitiam, ait: *Nemini quicquam debeatis.* Est enim iustitiae proprium, fratres mei, nemini quicquam debere, sed unicuique quod suum est, reddere, ut, scilicet, reddamus sicut ipse Apostolus ait superius: Cui honor, honor: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Haec autem iustitia est conservatrix pacis, & societatis humanae. Sicut e contrario iniustitia non reddendi alicui sua, est dissipatrix pacis & concordiae: unde enim fratres mei, lis & discordia, unde seditiones & caedes, nisi ex hoc quod unus non facit alij quod debet. Propter hoc fratres, voluit Dominus in hoc mundo ordinari Iudices & Potestates, ut unusquisque, si nollet, cogeretur reddere alicui quod deberet. Qui autem per se iustus est, & sponte reddit unicuique sua. Iudice non indiget, & Potestatem non timet. Unde Apostolus: Vis non timere Potestatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Si vero peccas, time: non enim sine causa gladium portat. Vos igitur fratres, ut

Rom. 13.

mea

mereamini ab aeterno & summo Iudice laudem, spontaneam iustitiam tenere: Reddite sua unicuique. Reddite Deo quam ei debetis religionem: Ecclesiae cultum, vobismetis munditiam. Maioribus reverentiam, minoribus dignationem, aequalibus societatem, parentibus honorem, filiis disciplinam, familiaribus providentiam, indigentibus pietatem, amicis dilectionem, inimicis patientiam, omnibus aequitatem. Sic enim iuste apud Deum & homines vivetis, nemini quicquam debentes.

Quo pacto iuste vivendum.

Sequitur pars secunda, in qua hortatur nos ad dilectionem, sicut subiungit. *Nisi ut invicem diligatis:* ac si diceret: Reddite unicuique sua, ut nulli aliquid debeatis, nisi solum dilectionem. Hoc ideo fratres mei, dicit Apostolus, quia cum caetera reddita non debeantur, dilectio semper redditur & semper debetur. Sic enim necessarium bonum est, quod in omni tempore sit necessarium eam habere, & ad omnes in omnibus. In omni tempore, quia sicut animal sine anhelitu nec dormiens, nec vigilans, vivere potest, & eo intercepto, moritur. Sic anima sine amore Dei & proximi, vivere non potest, & ea amissa moritur. Semper ergo fratres, diligere debemus, & si non semper opera dilectionis habere valemus: ad omnes quoque dilectionem habere debemus, ad Deum, ad nos, ad proximos, tam amicos quam inimicos. Et si ad aliquem dilectionem non observamus, frustra eam ad alios observamus: In omnibus etiam operibus eam habere debemus, quia sicut opus sine intentione Deo placere non potest, ita nec sine dilectione. Bonum quidem est opus fratres charissimi, dare eleemosynam, honorare parentes, diligere filios, frequentare Ecclesiam, credere Deum, praedicare Evangelium: & tamen nullum harum sine dilectione Dei & proximi valere potest. Unde Apostolus: Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero omnem fidem & omnem scientiam: & si distribuero facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, nihil mihi prodest. Et e contrario, fratres, vera dilectio cum modico opere, vel etiam sine opere non habenti facultatem, sufficit

Dilectio necessarium bonum.

Semper diligendum.

1. Cor. 13.

Luc. 21.

ad vitam æternam. Non enim pensat Deus quantum, sed ex quantâ dilectione tribuatur. Hinc est quod vidua offerens duo minuta, præfertur diuitibus qui magna dona contulerant.

Charitas
quid.Quomodo
diligentius
proximus.
Dilectio
Dei &
proximi
cõiuncta.
1. Ioan. 4.Exod. 20.
Deut. 5.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apostolus, quod vera dilectio est legis impletio, cum subditur: *Qui enim diligit proximum, legem impleuit.* Quod ut fratres melius intelligamus, videamus quid sit dilectio. Et quomodo dilectio Dei & proximi connexæ sint, & quomodo per dilectionem Dei lex impleatur. Est ergo charitas dilectio, qua diligimus Deum propter se, & proximum propter Deum. Vna est ergo dilectio, sed duo mandata. Vnus est enim Deus, scilicet quem diligimus, vel in seipso, vel in proximo. Qui enim in proximo aliud quàm Deum, vel ob aliud quàm propter Deum eum diligit, nõ verè eum diligit. Diligamus ergo proximum, quia bonus est vel esse potest, quia opus Dei est, quia Deus iubet eum diligere. Sunt autè dilectio Dei & proximi sic cõiunctæ, quod Deus nõ potest verè diligi sine proximo, nec proximus sine Deo. Vnde Ioannes. Qui non diligit proximum suum quem videt, Deum quem non videt quomodo diligere potest? Qui verò Deum nõ diligit, nec se nec alium verè diligit. Cum ergo dicit Apostolus dilectionem proximi, intellige simul dilectionem Dei, cum altera sine altera vera esse non possit. Per dilectionem ergo Dei & proximi, lex impletur, id est decem mandata legis, quorum prima quatuor pertinent ad Deum, reliqua sex ad proximum. Primum est: Audi Israël, vnus est Deus tuus. Si vnus est, fratres, ergo mentitur insipiens qui dixit in corde suo, non est Deus. Si vnus est, mentitur Gentilis qui dicit plures esse, Si vnus est, semper mentitur hæreticus, qui cum variabilem asserit: est enim vnus solus, indiuisus, inuariabilis. Secundum est: Non facies tibi sculptile, id est nec opinionione, nec amore, aliquid Deo præferes. Tertium est, nõ accipies nomẽ Dei tui in vanum, id est, in contemptum. Quod facit qui ad testimonium vanitatis vel falsitatis, vel fraudis, illud inducit. Quartum est: Memento sanctificari diem Sabbathi. Hoc Iudæus obseruauit legaliter, nunc verò nos spiritualiter obseruamus, cum per totum

Sabbat-

Sabbatũ huius vitæ, à seruili opere, id est, peccato, seruiamur, ut in futuro ab omni labore sabbatizemus. Quintũ est: Honora patrem tuum & matrem tuam, quod de honore tam deferendi, quàm benefaciendi intelligendũ est. Sextum est: Non occides, nec voluntate, ut qui odit fratrem suum: nec opere ut vir sanguinum: nec mala doctrina, ut hæreticus: nec malo exemplo, ut prædicator male viuens: nec subtractione temporalium bonorum, ut auarus: nec subtractione prædicationis, ut prædicator occultans talentum. Septimum est: Non mœchaberis, nec spiritu per idololatriam: nec corpore per fornicationem, adulterium, mœchiam, incestũ, Sodomiticam libidinem, & immunditiam. Octauum est: Non furtum facies, in quo damnantur latrocinium, rapina, vsura & dolus.

Nonum est: Non falsum testimonium dices: in quo prohibetur omne mendacium, periurium, detractio, susurratio, adulatio. Decimum est, Non concupisces, id est concupiscentiam refrēnabis: & si moueatur, non consenties, nec adimplebis. Hæc sunt fratres charissimi, decem mandata quæ per dilectionem adimplentur: quia qui verè Deum diligit, omnibus mandatis eius obedit: Et qui proximum diligit, non eum occidit, non eius vxorem mœchatus est, non eius res furatur, non ei mentitur, nec cætera mandata, quæ de proximo sunt, transgreditur. Sine verò dilectione vera, impleri non possunt. Nam siue honores patrem, siue non occidas, siue nõ mœcheris, siue quod aliud mandatum facias, si sine charitate facis, nihil præmij mereris. Charitas enim est latum mandatum Domini, in quo tota lex consummatur. De quo Propheta: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatũ tuum nimis. Est autem charitas latum mādātum, quia extēditur ab amicis vsque ad inimicos, & quia etiam dilatat nos ad currēdum, & ad implēdum legem Dei. Cum etiam via Dei insipientibus sit grauis & ardua, tamen quia amanti nihil est difficile, ei sit facilis & lata: iuxta illud: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meũ. Vos itaq; fratres, si totam legem, si totum Euangelium scire non potestis, saltem tenete charitatem. Quia ille tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis sermonibus, qui charitatē tenet in moribus.

Psal. 118.
Charitas la-
tum man-
datum.

Psal. 118.

H 3 Dile-

*Dilectio
quid do-
ceat.*

Dilectio enim vos docebit reddere quod debetis Deo, quod proximo, quod amico, quod inimico. Et si in aliquo minus sapitis, illud charitas excusabit, & quicquid facitis, Deo placere faciet, ipso largiente, qui vivit & regnat per omnia secula seculorum.

DOMINICA IIII. POST EPI-
phaniam Domini.

Matth. 2.

Ascendente Iesu in nauiculā, sequenti sunt eum discipuli eius, & reliqui. Hæc lectio fratres charissimi, iuxta literam instruit nos de fide mediatoris Dei & hominum Iesu Christi. Ostendit eam in eo veram diuinitatem & humanitatem esse. Quod enim vehiculo nauis cum cæteris hominibus vehitur, & quod dormit, humanitatis est.

*Mare præ-
sen. secu-
lū notat.*

Quod vero tempestatem sedet, & mari imperat, diuinitatis est. Iuxta verò in ylicium sentium: Mare præscas seculum est, quoniam ad modum maris foetet & tæmet, salisum & instabile est, foetet per luxuriam, tæmet per superbiam. Salisum est per amaritudinem, instabile est per vanitatem. Et sicut in mari maiores piceæ glutunt minores, sic in hoc seculo fortiores deuorant debiliores. Nauis est Ecclesia, in qua transmatamus tempestates huius seculi, ac redimus ad portum patriæ cœlestis: in qua quisquis non est, non perueniet ad portū salutis, sed demergetur in abyssum. In hac Christum sequentes nauigant & transeunt,

Matth. 18.

& Christus cum eis, quia ipse ait: Vbiunque duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio eorum. Et alibi: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi. Motus magnus maris, tribulatio & persecutio est huius mūdi. Ventus contrarius, malignus spiritus est. Sicut enim spiritus sanctus ducit nauem Ecclesie ad portum salutis: ita malignus spiritus conatur eam precipitare in naufragium perditionis. Nauicula operitur fluctibus, quando Ecclesia in persecutionibus & tempestatibus penè periclitatur. Ostenduntur ergo hic nobis quinque. Primò ostenditur quod etiam illi qui sunt cum Christo, penè periclitantur. Secundò ostenditur quare hoc fiat. Tertio, quomodo sit Dominus excitandus. Quarto quomodo Deus suos increpet & liberet. Quintò quomodo liberatori fiat gratiæ referendæ.

Ostendit

Ostenditur igitur quod Ecclesia in qua Christus est cum fidelibus suis, penè periclitatur, cum dicitur, quod *Nauicula operiebatur fluctibus*. Vult enim fratres mei, Christus quod sui per tribulationes transeant per quas ipse transit. Vnde ipse ait: Qui mihi ministrat, me sequatur. Et Apostolus: Omnes qui pie volūt vivere in Christo, persecutiones patientur. Et hoc fratres mei, contra illos est qui per mollietiam, & per prosperitatem huius seculi volunt tenere ad præmiū regni, cum duri & laboriosi milites, non molles & efformari, coronantur. Secundo verò subditur causa, quare tribulationes sanctis eueniant, cum subditur: *Ipse verò dormiebat*. Ideò Ecclesia patitur, quia Christus dormit. Sed quomodo fratres, dormit, cum de eo scriptū sit: Non dormitat, neque dormiet qui custodit Israël. Fratres, dormitio Christi, dissimulatio est auxilij, Tunc Christus in Ecclesia vigilat, cum eam liberat: tunc dicitur dormire, quando differt liberare. Vnde Propheta in tribulatione positus, ad eum clamat: Exurge, quare obdormis Domine, exurge & ne repellas in finem. Et quare fratres, Christus Ecclesiam suam differt liberare? Quia nouit tribulationem ei vtilē esse. Reddit enim tribulatio iustum emendatiorem, humiliorem, clariorem, cautiorem, fortio-rem, terrestrium contemptorē, & cœlestiū desideratorem. Emendatiore reddit, quia peccatorū maculās abluat. Vnde Dominus per Prophetam: Excoquam ad purū scoriā tuā: Quod apparet in Maria sorore Moysi, quæ quia peccauerat murmurando in fratrem, punita, & abluta est per lepræ passionem. Humiliorem reddit, quia eum per prosperitatem superbire non sinit. Sicut enim prosperitas solet esse causa elationis, ita aduersitas humilitatis. Vnde Paulus: Ne, inquit, magnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanae qui me colaphizet. Clariorem reddit, quoniam quanto plus infestatur, vigilantior efficitur: Sicut enim prosperitas parit securitatem, securitas cōtemptum, ita aduersitas generat timorem, timor vigilantiam. Vnde Petrus: Vigilate, inquit, in orationibus, quia aduersarius uester diabolus

*Ioan. 12.
2. Tim. 3.*

*Dormitio
Christi, dis-
simulatio
auxilij.
Psal. 43.*

Esai.

1. Cor. 12.

1. Pet. 4.

tanq

tanquā leo rugiens, circuit quærens, quem deuoret. Fortiorem reddit: quia quantò plus oppugnatur ad resiliendū exercitator & durior efficitur. Non enim Athleta potest ad certamen magnos spiritus afferre, qui nunquā sugillatus, nunquam percussus est. Et fortior est arbor quæ agitatur à ventis in monte, quā quæ crescit in aprica valle. Sic fortior est qui in aduersitate nutritus est, quàm qui in prosperitate. Vasa enim figuli probat fornax, & iustos tribulatio. Terrestriū contemptorē & celestiu appetitorē reddit, quia qui nō habet in terrenis quo delectetur, facilius ad amorē celestiu inflāmur. Hinc est quod Propheta sciens tribulationē iustus esse tam vtilē clamat: Domine, ne derelinquas me vsquequaque. Aliquo modo se derelinqui sibi vtile esse videbatur, qui ne vsquequaq; derelingeretur, rogabat. Idem: Da mihi, inquit auxiliū de tribulatione. Non ait, à tribulatione, quia non rogat à se tribulationē auferrī, sed de tribulatione auxiliū prouenire sibi. Hoc præuidens Dominus quasi dormitat, dum eos liberare prolongat. Tertio ostēditur quomodo Dominus sit suscitandus, cum subditur. *Et accesserunt, & suscitauerunt eum dicētes: Domine, salua nos, perimus.* Nos quoq; fratres, cum tentamur & tribulamur, accedamus ad Christum, fide per dilectionē operāte, suscitemus eum clamore precū. De sapiētia, de viribus, de diuitiis nostris, de auxilio hominū nō cōfidamus, quoniā scriptū est: Qui cōfidit in diuitiis suis, corruet. Et maledictus qui cōfidit in homine, sed de solo Deo, qui nō derelinquit sperantes in se: quoniā qui cōfidant in Domino, sunt sicut mōs Sion. Clamemus igitur ad eum suspiriis, gemitibus, lachrymis, & precibus eum ad miserendū excitemus. Dicamus, Perimus in nobis: sed tu qui solus potes, salua nos. Si enim fratres, hæc quatuor habuerimus, fidem veram, precem mundam, diffidentia de nobis, in eo solo salutis fidutiam: ipse qui dixit, Clamabitis, & ego exaudiam vos, exaudiet. Quoniam vt ait Apostolus: Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere: & erit adiutor in oportunitatibus in tribulatione. Vnde subditur: *Quid timidi estis modicæ fidei? Est autem hæc pars*

quæ

quarta, in qua ostēditur quomodo Deus filios suos de modicitate fidei & timore increpat, & eos liberat. Fortē fratres mei, sæpē nos maioribus & longioribus tribulationibus Deus nos probaret, vt magis mereremur, sed quia ex modicitate fidei timemus, cū quasi ante tēpus surgere cogimus, & nos liberare. Quod benē fratres ostenditur per Petrum ambulantē super aquas, qui cerē iturus esset ad Iesum, nisi timeret & dubitaret. Sed quia ventū validū venientem timuit, cœpit mergi. Et ita quodammodo cœgit Dominum sibi ante tēpus extendere manū. Super aquas enim ad Iesum ambulamus, quando tribulationes & tentationes huius mundi contemntes & calcantes, ad eum festinamus: Ad quē, si perseueraremus, cum maiori corona venturi eramus. Sed si ad validam tribulationem dubitamus & timemus, incipimus mergi, & Iesum manum auxiliij nobis ante tempus porrigere concitamus. Propter hoc fratres mei, nos Deus increpat, & de modicitate fidei & de timore ex ea proueniente. Minus enim fidei, & minus timoris inordinati habet, qui Domino presente timet: qui timet quodd Deus sperantes in se deserat: qui obliuiscitur, quodd non obliuiscitur misereri Deus. Quia tamen & si nos minus Deo fideles sumus: Deus tamē semper fidelis nobis erit. Surgit qui dormire se simulat, impet ventis & mari, id est, malignis spiritibus & tribulationi, & sit tranquillitas magna in mente, in vita, in conuersatione. Itaque fratres mei, quia diabolus & omnis tribulatio, & omnis pax in manu Dei est, non oportet nos timere diabolum vel mūdum, nisi solum Deum, quia iuxta Sapiētē: Qui timet Deum, omnia timēt eum. Et qui non timet Deum, timet omnia. Quinto ostēditur quomodo Christo liberatori sint gratiæ referēdæ, cum subditur: *Porrò homines mirati sunt, dicētes: Quis est hic qui uentus & mare obedunt ei? Qui liberatus non agit gratias liberatori, mereretur de cæcio non liberari.* Hinc Hebraei post liberationem, Deo canticum cantabant: Vt Moses post submersionem Pharaonis: Delbora post occisionem Sifaræ: Iudith post interfectionem Holofernis. Hinc dicūt Ezechiam infirmitatē incurrisse, quia de incredibili victoria Deo gratias non egerat. Nouem quoque leprosi

Mat. 14.

Super
aquis ad
Iesum ambulare
quid.

Exod. 15.

Iudith. 13.
Luz. 17.

Psal. 118.

Psal. 50.

Prou. 11.

Hier. 17.

Psal. 124.

Hier. 20.

1. Cor. 10.

à Domino curati reprobantur, quia ad agendum gratias non redierunt. Nos ergo Christo liberatori nostro, nō simus ingrati, sed eius potentiam & benignitatem admirantes, laudātes & benedicentes dicamus, quis, quantus, quā glorioſus, quā admirabilis eſt hic, quia ſpiritus maligni & tribulationes obediunt ei. Et ita poſt naufragium carnem pſalmodiarum cantantes, gratias agamus Chriſto liberatori noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

Neſcitis quod hi qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium, &c. Stadium eſt ſpaciū vitæ præſentis: Brauium eſt præmiū æternæ beatitudinis. Via, fides. Chriſtus dux. Vnde ipſe ait: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumē vitæ. Ipſe enim vobis reliquit exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Qui enim cum eo vult manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Incitamenta verò eundem hanc viam, ſunt ſpes, & amore cœleſtis brauij. Itaq; fratres chariſſimi, per ſtadium vitæ præſentis omnes currimus, quia ſine intermiſſione omnes ad mortem feſtinamus. Sed tamen non omnes ad cœleſtis vitæ brauium tendimus: quidam etiam non eſſe alteram vitam putant: Omnes igitur qui fidem non habent, vt Iudæus, Gentilis, & ſolo nomine Chriſtianus, qui de illa vita dubitant, extra viam ſunt. Quod ſi aliquando aliqui bona opera ex naturali pietate faciunt, non plus eis valet quā celerrimus curſus extra viam: Non enim vadunt, ſed errant. Illorum verò qui in via fidei ſunt, alij currunt velociter, alij tardè, alij retrogradè. Velociter currunt, qui abiectis omnibus impedimentis cum toto deſiderio ad cœleſtia tendunt.

Vnde & à Paulo dicitur: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Et alibi: Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus. Quid enim ſunt diuina, honores, gloria, voluptates, & cætera ſecularia negotia, niſi quædam animæ impedimenta? Hæc impedimenta monebat abicere redemptor noſter, cum dicebat: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & ſequere me. Hęc fecerunt ſancti

Apo-

Apoſtoli & Euāgeliftæ, Martyres, & Eremitæ, qui omnia relinquentes & erogantes pauperibus, nudi nudum Chriſtum ſunt ſequuti. Qui bene ſignificatur per Ioseph cuius cum impudica mulier per laſciuiam pallium tene- ret, & cum turpiter agere cogere vellent, relinquēs pallium fugit. Bene quoque designantur per diſcipulum, qui in Chriſti paſſione tentus, reiecta ſyndone nudus euasit.

Qui enim propter euitandam luxuriam & malitiā mūſi, omnia deſerit, quali reiecto pallio vel ſyndone, nudus fugit. Iſti fratres mei, quia velocius currunt, cum ad finem ſtadij, id eſt, ad mortem perueniunt, ſtatim accipiunt, non ſolum brauium, ſed etiam poteſtatem cæteros iudicandi.

Sic enim promiſit eis Dominus, dicens: Vos qui reliquistis omnia, & ſequuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. Et ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Tardè verò currunt illi, quos cura vxorum, filiorum, familiarū & mundanorum negotiorum, ab appetitu paternæ patriæ retardat, nec tamen eos omnino retardat. Tendunt quippe mente, prece & opere ad cœleſte brauium, ſed propter curas & affectus carnales tardiusculi ſunt. Ita enim quarunt ea quæ ſunt Dei, vt etiam neceſſe ſit, eos querere ea quæ ſunt ſæculi: & vt ait Apoſtolus, diuiſi ſunt, cum amorem cœleſtium, temporalibus præponunt. Quos bene fratres mei, illæ vacæ ſignificant, quæ de terra Philiſtinorum arcam Domini ad terram Iſraël portauerunt.

Quæ ſæpe fuiſſe memorantur, quare vitulos domi recluſerunt: Scriptum eſt enim: Ibant in directum vacæ per viam que ducit Beſſamis. Vno itinere gradiebantur, pergentes & mugientes, nec declinabāt ad dexteram, nec ad ſiniſtram.

Quid fratres mei, quid vacæ iſtæ ſignificant, niſi fideles, qui arcam mandatorum Dei ſemper portant? Qui quauis carnalibus affectibus reuocentur & retardentur, tamen à recto itinere Beſſamis, id eſt, domus ſolis, non declinant. Vos igitur matres & patres familiās, ſi ad habitationem veri ſolis rēditis, propter affectus carnales à recto itinere non declinetis. Sed ſicut vacæ pergunt & gemunt, ſic & vos ita compatiimini proximis, vt tantè propter hoc à via recta nō exorbitetis. Porro illi qui propter curas

1. Cor. 9.
Stadium
quid.
Brauium
quid.
Ios 9.
1. Pet. 2.

1. Cor. 9.
2. Tim. 2.

Mat. 19.

Mat. 19.

Luc. 22.

1. Reg. 6.

curis & carnales affectus à via Dei aliquantulum retardantur, quādo ad metam stadij, id est ad mortē veniunt, plerunq̄ non statim brauium accipiunt, sed de maculis, quas ex curis & affectibus carnalibus contraxerunt, in igne Purgatorio purgantur, & sic tandem brauium consequuntur. Retrogradē autem currunt, qui & si in via Dei sunt per fidem, tamen ad mundana desideria redeunt per concupiscentiam. Hi sunt qui affectus vxorum, liberorum, diuitiarum, honorum, & voluptatum, Deo praeponunt, nec quae Dei, sed quae mundi sunt, toto desiderio requirunt, & iuxta Apostolum: Confitētur se nosse Deum, factis autem negant. Qui benē significantur per filios Israël, quos cūm Dominus de seruitute Pharaonis per trāsitum maris rubri eduxisset, & eos per desertum sustentans manna ad terram promissionis duceret, fastidientes manna, & terram promissionis obliuioni dantes, reuertebantur in Aegyptum corde dicētes: Reuertamur ad Aegyptum, ad ollas carniū, ad pepones & allia. Nōne id ipsum faciunt hodie illi falsi Christiani qui postquam per Christum à seruitute diaboli, & amore mundi liberati, per baptismum ei abrenuntiauerunt, & pane cœli sustentati: per religiosæ vitæ desertum ad cœlestem patriam festinare cœperunt, rursus desiderio redeunt ad amorem & seruitutem diaboli. Quid enim per ollas carniū, nisi fortis consuetudo ingluuicis? Quid per pepones, nisi dulcedo secularis? Et quid per allia, quae calēt & foētent, nisi luxuria denotatur? Quid verò est fratres charissimi, quod ex olla carniū fumus & ex peponibus & alliis, credo, & fletus oculorum procreatur, nisi quod ingluuies, dulcedo, & luxuria secularis, suos amatores ad gehennæ fletus trahunt, & etiam hic cæcitatē mentis & tristitiā pariunt? Tunc enim, vt Dominus ait, amatores talium mittentur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium: & iuxta Solomonem: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupabit. Itaque fratres charissimi, post abrenuntiationē in baptismo factam, non itē redeatis ad seruitutē diaboli, & ad amorē seculi: quia nemo mittēs manū ad aratrū, & respiciēs retro, aptus est regno Dei. Sed obliuiscētes ea quę retro sunt, ad anteriora vos

Purgatorium.
Exod. 14. & 16.
Num. 11.
Falsi Christiani.
Mat. 8.
Prover. 14.
Luc. 9.

exten

extendite. Militia est vitia hominis super terram, & non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Ecce omnes qui dem currunt, sed vnus ille scilicet solus, qui bene curret, accipiet brauium. Sic ergo currite, vt comprehendatis. Et si illi qui ad temporale brauium sic se expediunt, vt corruptibilem coronam accipiant, quid nos fratres, quid facere debemus, qui ad incorruptam festinamus? Ergo fratres, si non curritis ita expedite, vt contemplatiui, & illi qui omnia propter Deum dereliquerunt, saltem currite cum aliis qui possident tanquam non possidentes, qui nubunt tanquam non nubentes, qui gaudent tanquam non gaudentes: qui per temporalia sciunt emere cœlestia. Quia si tardiusculi estis, orate Dominum qui exultauit vt gigas ad currendam viam, & dicite ei: Trahe me post te, curremus in odore vnguentorum tuorum. Quod ipse facere dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuūt & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

Simile est regnū coclorum homini patrifamiliās, qui exitū primū mane cōducere operarios in vineam suam, & reliqua. In hac parabola fratres charissimi, ostendit Dominus quantam curam, quantam, vt ita dixerim, sollicitudinem, ipse habet super genus humanum. In quo confuratur illi, qui dicunt Deum res humanas non curare. Ostendit hic quippē Dominus, quod sicut aliquis paterfamiliās sollicitē prouidet vineæ, ne nimis indurescat, ne in herbetur, ne amittat tempus putationis & reputationis suæ. Ita ipse est à principio, vt ita loquar, curiosus super Ecclesiam suā, ne nimis indurescat, ne vitis occupetur, ne amittat curam prædicationis & commonitionis. Pater igitur familiās, Deus intelligitur: Vineæ, Ecclesia: Operarij, prædicatores, siue quilibet fideles, qui sua vel aliorū corda colunt, vt Deo fructificare possint, Horæ, ætates diuersæ. Mane enim est quasi pueritia: hora tertia, iuuentus: sexta, virilis ætas: nona, senectus: vndecima hora, decrepita ætas: Denarius, præmium beatitudinis. Conuentio fit ex denario diurno, quando promissio fit benē laborantibus de beatitudinis præmio. Sunt autem fratres mei, huius lectionis partes quinq̄. Primò enim fit missio operariorum

Iob 7.
2. Tim. 3.

Mat. 10.

I rariorum

reriorum in vineam: secundò fit in sero remuneratio, tertio fit à primis murmuratio: quartò fit à patrefamiliàs eis responsio: quintò ponitur conclusio: Igitur missio operariorum primò fit, cùm dicitur: *Conuentione autem facta ex denario diurno, misit eos in vineam suam.* In quo fratres mei, pensandū est quod illis qui manè mittuntur, fit ex denario diurno. Illis verò qui mittuntur hora tertià vel sexta, vel nona, nō promittitur denarius, sed tantū eis dicitur: *Quod iustum fuerit, dabo vobis.* Illis autem qui vn decima hora mittuntur, nihil promittitur, sed increpatur, & in vineam mittuntur, cùm eis dicitur: *Ut quid statis tota die ociosi? Ite & vos in vineam meam.* Et quare hoc fratres mei? quia illi qui tota vita sua in opere Dei defudat, iuxta humanæ rationis iudicium, integræ beatitudinis denariū promeruisse videntur. Qui verò partē vitæ suæ in otio & vitio expendunt, & partem in Dei seruitio, non vsquequaque integrum beatitudinis denariū videtur promeruisse. Qui autem in finem benè operari incipiunt, vel nihil promeruisse videntur vel parum. Et reuera fratres, si quis totam vitam suam in bono consumat, dignior est eo qui in media vita, vel in fine benè operari inchoat: si fuerint ambo in eodem gradu charitatis & laboris. Sed sæpè fratres, contingit, vt qui tardius exierunt, priores velociori cursu præueniant. Quia, sicut Hieronymus ait, subitus feruor longum vincit teporem. Priores quippè sæpè ex longo labore laescunt, & ex securitate spei tepescunt: & ex meritum magnitudine se tardioribus præponunt. Cùm econtrà posteriores multotiens ex sera conuersione fiant velociores, & ex timore fiant feruentiores, & ex breui operatione sibi vilescant, & omnes sibi præponant: & ideo sicut Publicanus descendunt iustificati ab illis.

Lucæ. 13.

Sequitur pars secunda, in qua fit remuneratio, cùm subditur: *Cùm serò autē factū esset, dixit Dominus vineæ suæ procuratori: Voca operarios, & redde illis mercedem suam, incipiens à nouissimis vsq; ad primos, &c.* Per serò fratres charissimi, finis mundi significatur: quando scilicet finitis laboribus, Deus pater præcipit vineæ procuratori & redemptori, Domino scilicet nostro Iesu Christo, vt vocet operarios ad iudicium, & reddat illis mercedē suā. Quid est

est hoc quod ait: *Incipiens à nouissimis vsque ad primos.* Præsertim cùm iudicium & retributio sit perficienda, non vni post alium, sed potius, vt ait Apostolus, in ista oculi. Prioritas & posterioritas ista, fratres, non ad tempus, sed ad præmium referenda est. Omnes enim electi in eodem tempore, sed non eadem præmij mensura remunerandi sunt. Vnde Dominus: In domo, inquit, patris mei mansiones multe sunt. Et Apostolus: Stella differat à stella in claritate. Alia est enim claritas Solis, altera claritas Lunæ, &c. Quamuis igitur electi singulos accipiant denarios, tamen hic accipiet clarum, ille clariorem, ille clarissimum. Redditio enim denarij, in quo imago & nomē Regis erat insculptum, nihil aliud est quàm reformatio in nobis imaginis & similitudinis Dei, quæ per peccata erant in nobis deformatæ. Sicut verò vnus denarius habet expressiorem in se imaginem & literaturam quàm alius: ita sanctior habebit in se expressiorem imaginem & similitudinem Dei quàm minus sanctus. Ergo remuneratio incipit à nouissimis vsque ad primos, quando nouissimi magis feruentes: primus minus feruentibus à Deo in mensura retributionis præponuntur.

Sequitur pars tertia, in qua primi arbitrâtes quod plus essent accepturi murmurant aduersus patrem familiàs dicentes: *Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & æstus.* Hæc murmuratio, fratres mei, ad statum vitæ præsentis referenda est. In celestem enim patriam nullus murmurâs intrabit, nec intrâs murmurare poterit. Sed in præsentis vita multi sunt qui in opere Dei, longo tempore sibi videntur laborasse: qui si aliquos tardius incipientes scirent, sibi præponi vel æquari, murmurarent, & dicerent: *Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & æstus, quasi qui in opere Dei longitudinē temporis & ardorem carnis sustinimus.* Peccata autem quatuor modis incurrunt, tum quia iudicium Dei reprehendunt: tum quia fratres suos despiciendo nouissimos vocant, tum quia se de operibus iactant, tum quia fratres suos sibi æquari per inuidiam dolent.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ei qui tam pere-

uerse loquitur vel meditatur, respondet per spiritum, vel per scripturam, dicens: *Amice, non facio tibi iniuriam.* Primo igitur ostendit iudicium suum rectū esse, cū subdit: *Nōme ex denario diurno cōuenisti mecum?* Nemo fratres, ex his verbis putet Deum quasi ex conuentione astrictum esse ad reddendū promissum. Sicut enim Deus est liber ad promittendum, ita est liber ad reddendū, præsertim cū tam merita quā premia sint gratia sua. Nihil enim aliud quā gratiā suam coronat in nobis Deus, qui si uellet in nobis agere districtè, non iustificaretur in conspectu eius omnis uiuens. Vnde Apostolus qui plus omnibus laborauit, dicit: Existimo quod non sunt condignę passionēs huius temporis ad futuram gloriam quę reuelabitur in nobis. Ergo hæc conuentio nihil aliud est, quā uoluntaria Dei promissio. Deinde reprehendit eos Dominus de contemptu fratrum, & de iactantia operū, dum eis æquat uultuos, dicens: Volo autem huic, secūdum opinionem tuam nouissimo, dare, sicut & tibi in oculis tuis magno. An non licet mihi Domino facere misericordiam cui uoluerō? Postea eos reprehēdit, qui fratres sibi æquari, per inuidiam dolent, cū dicit: *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Ecce fratres, quā subtiliter describit malum inuidiæ, quæ tam dolet, quā ipsa parū accipiat, quā quod alius aliquid accipiat. Nec tam desiderat se plus accipere, quā alios nihil accipere, & de alterius bono tabescit. Hanc fratres, inuidiam omni intētionē deuitate, cum qua ad cælum nullus potest ascendere. Nam inuidus qui flet cum gaudentibus, & gaudet cum flentibus, quā remotus est à charitate quæ dicit: Flete cum flentibus, & gaudete cum gaudentibus.

Sequitur pars quinta, in qua Dominus concludit & adaptat similitudinē, dicens: *Sic erūt nouissimi primi, & primi nouissimi.* Non est enim fratres, hæc propositio uniuersalis, sed indefinita: Quoniam nec omnes nouissimi erūt primi, nec omnes primi nouissimi: Sed quidam qui uidentur apud se, uel apud homines esse nouissimi, erunt apud Deū primi: Et quidā, qui uidentur apud se uel apud homines esse primi, erūt apud Deum in ordine iustorū nouissimi, uel etiam reprobati. Quare? *Quia multi sunt uocati,*

Gratiam
sunt in no:
bis coro-
nat Deus.
Rom. 8.

Inuidia
ma lum.

pauc

pauci uerò electi. Ecce fratres, omnes ad uitam uocati sumus, Ecclesię parietes replemus, solus Deus tamen nouit qui sunt eius. Alij enim per exteriorem operationē nobis uidentur esse electi, sed tamē à Deo interiora conspiciente reprobantur, ut Phariseus. Alij per exteriora mala nobis putantur esse reprobi, sed tamen per humilitatem & pœnitentiam interiorem, Deo sunt accepti, ut Publicanus. Alij benè incipiunt, sed finis eorū tepescit & deficit, ut Iudas. Alij malè incipiunt, sed in finem conuersi à Deo recipiunt, ut Iatro: qui pendē in eadem hora & pœnituit & exalauit. Nemo itaq; fratres, de operibus suis bonis presumat. Nemo alium propter exteriora mala iudicet uel condemnet. Nemo in longanimitate bonæ uitæ confidat. Nemo serò pœnitentem despiciat. Sed qui benè uixit, timeat ne cadat, ne tepescat, ne propter præsumptionē corruat, ne propter contemptum fratris tardioris, displiceat. Qui uerò huc usque malè uixit, audiat quod hic dicitur: *Quid hic statis tota die otiosi?* Timeat ergo talis ne morte præueniatur, nec tamen desperet, sed de immensa misericordia confidens, festinet, ploret, satagat, ut quod amisit in tēpore, recuperet in seruore. Nemo dicat in uidecima hora, id est, in senectute incipiam laborare, & tantundem præmij recipiam, quantū primi. Nemo hoc dicat, fratres, quia nemo de uespertina, necdum de præsentī hora certus est, quia nec uita, nec conuersio in manu hominis est. Hora in qua quis moritur, est senectus sua. Omnes igitur in uinea Dei laborare festinemus. Duritiam cordium timore de recordatione peccatorū nostrorum & consideratione gehennæ nato, quasi ligone commoueamus, sacramenta uitiorum, sarpa correctionis à nobis & ab aliis auferamus. Cauemus ne uetus Aquilonis, flores uirtutum in nobis, ne seruor persecutionis fructus iam maturos in nobis ardeat, sed semper solliciti de animabus nostris, nuquam nos dignos, nunquā nos securos æstimemus, quousque præmia percipiamus repromissā, quod nobis concedat pater & filius & spiritus sanctus, Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes, &c.

2. Cor. 11.

Luc. 15.

Iudas.

Iatro.

Non præ-

sumendū

de bonis

operibus.

1. Cor. 10.

reprehendit Corinthios, quibus hæc scribit, de hoc quod pseudopredicadores recipiebant. Secundò se comparat & præfert illis prædicatoribus. Reprehendens ergo Corinthios de susceptione falsorum prædicatorum, ait: *Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes.* Idè enim insipiens est insipiens, quia putat se esse sapientem: & idè non alienum, sed suum vult semper facere consiliùm. Primus enim accessus est ad sapientiam, intelligere se insipientem esse, & saniori consilio acquiescere. Porro sapientiores, insipientes sufferre & recipere hoc intuitu debent, vt eos corrigant & doceant, vt non erroribus eorum consentiant, vt faciebant Corinthij, qui falsos prædicadores, legem tenendam esse cum Euangelio, & alios errores prædicantes, suscipiebant, & eorum erroribus acquiescebant. Quorum, vnde dolendum est, sunt etiam hodie similes in Ecclesia, qui quosdam girouagos & falsos prædicadores libentius quàm proprios prædicadores recipiunt, audientes libentius adulant, quàm corripientes: loquentes placita, quàm loquentes vera. Et iuxta quod Salomon ait: *Furtiua eis aqua dulciores sunt: sed secundum Euangelium, veræ oves proprii pastoris vocem cognoscunt & sequuntur, alienum autem non sequuntur: quia non nouerunt vocem alienorum.* Sant autem fratres mei, quatuor species prædicatorum. Alij autem mala prædicant, & malè viuunt: & hæretici sunt, qui nec audiendi, nec imitandi sunt, sed prohibendi. Alij malè prædicant per ignorantiam, & in cæteris bene viuunt, & insipientes sunt. Qui & si in moribus imitandi sunt, tamen audiendi non sunt. Alij bona prædicant & bene viuunt, & veri prædicadores sunt, qui & audiendi & imitandi sunt. Alij bona prædicant & malè viuunt, qui audiendi sunt, sed non imitandi, de quibus dicitur: *Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secus dum verò opera eorum nolite facere.* Tantra quippè est auctoritas veræ doctrinæ, quod per quemcunque peruersum, & quocunque sine prædicetur, audienda est. Vnde Apostolus: *Sive per veritatem, sive per occasionem Chritus prædicetur, gaudeo: & contra, à quocunque que honesto, & quocunque sine praua doctrina prædicetur,*

Primus accessus ad sapientiam,

Prou. 9. Ioan. 10.

Quatuor species prædicatorum.

Mat. 23.

Philip. 1.

cetur, audienda non est. Vnde Apostolus: *Et si Angelus de cælo aliud vobis prædicauerit, anathema sit.* Quos autem insipientes sustinent Corinthij, exponit Apostolus, cum subdit: *Sustinetis enim si quis vobis in seruitutem redigit.* Quibus sunt etiam hodie similes, qui simpliciter à libertate virtutum, in seruitutem voluptatum & carnalium illecebrarum redigunt, dicentes cuncta ad vsum hominum fuisse creata. Quibus, fratres mei, nolite consentire, quoniam qui intemperanter sequuntur licita, cadunt in illicita: Et ille solus in illicita non cadit, qui à licitis cautè se restringit. *Sustinetis, inquit, si quis accipit vestra, si quis deuoret cibos vestros: si quis extollitur de sanctitate, vel nobilitate: si quis in faciem vos cædit, quod dico secundum ignobilitatem.* Quia namque tanquam facie, ita nobilitate homo cognoscitur rectè, in faciem cædi, est per ignobilitatem contemni. Multi quosque sunt hodie fratres mei, quibus & si falsi prædicadores prædicant non vera, sed grata & placita, sustinent eos sua deuorantes, & de sanctitate se gloriantes, & cæteros negligentes.

Gal. 1.

In seruitutem redigere quid.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus se comparat & præfert pseudopredicadoribus, cum subdit: *subaudi: In quo quis audeat se commendare. Et ego.* Sed quomodo fratres mei, hic seipsum commendat Apostolus, cum idem alibi dicat: *Non enim qui seipsum commendat ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Et Salomon: *Laudet, inquit, te alienus, & non os tuum.* Et reuera, fratres, si quis ad iactantiam seipsum laudat, non venialiter peccat. Nō enim laudabilis est, qui seipsum laudat. Sed Sancti cum sua bona numerant, non ob iactantiam hoc faciunt, sed ob necessitatem. Tres enim causas inuenimus, quibus Sancti sua bona enumerare coguntur. Quando enim premuntur vehemènti aduersitate, ad augmentum spei & solatiij sua bona coguntur enumerare, vt Iob: *Oculus, inquit sui cæco, & pes claudo: Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea.* Quando etiam volunt Deum Iudicem ad misericordiam sui inclinare, solent bona sua enarrare, vt Ezechias: *Memento, inquit, quomodo ambulauerim coram te in*

2. Cor. 10.

Prover. 27.

Tres causas quibus sancti sua bona enumerare coguntur. Iob. 29. Esa. 38.

veritate. Quando etiam sancti Prædicatores volunt persuadere ut sibi magis acquiescant quam pseudoprædicatoribus solent se commendare & illis præferre, ut Apostolus in hoc loco. Commendat autem se Apostolus in quatuor, in genere, in ministerio, in reuelationibus, in humilitate. In primo se æquat aliis: in secundo & tertio se præfert eis, in quarto se humiliat aliis & sibi. De genere se commendat, & aliis æquat, cum dicit: *Hebræi sunt & ego, &c.* Nobilitas & probitas parentum ad nihil aliud valent sequacibus, fratres mei, nisi ad æmulationem imitationis. Hinc est quod antiqui imagines & probitates parentum solent depingere ad incitamentum filiorum, & nepotum, ut eos ad patriandam incitarerent. Si tu verò degeneras, quare parentum tuorum nobilitatem iactas: Non te iuuat, sed damnat. Non enim ex probis parentibus nasci, sed probos parentes imitari, laudabile est. Hinc est quod Dominus Iudæis incredulis in patre Abraham gloriantibus, ait: Si filij Abraham estis, opera Abraham facite. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. De ministerio se aliis præfert, cum dicit: *Ministri Christi sunt & ego, ut minus sapiens dicā, plus ego.* Ac si diceret, in hoc quod me aliis præfero, loquor ut minus sapiens, quoniam minus sapiens sapientium, est se aliis præferre. Vnde & postea dicit: *Factus sum incipiens, vos me cœgissis.* Non tamen in hoc quod se aliis præfererat, incipiens erat, quia non ad iactantiam, sed ob vtilitatem subditorum hoc verè & sapienter faciebat. In duobus autem probat se plus cæteris ministrum Christi esse: quia plus sequitur & imitatur eum in exteriori passione, ut in laboribus, in afflictionibus, in periculis, & in interiori compassione, ut in sollicitudine omnium Ecclesiarum. Et quia infirmatur cum infirmo, vitiorum cum scandalizato. Hæc pensent Prælati Ecclesiarum, qui extolluntur & gloriantur de ministerio Christi, quia sunt Sacerdotes, Episcopi, & populorum magistri. Si sunt verè ministri Christi, imitentur eum, non in diuitiis & delitiis, non in pompa & ambitione seculari, quæ Christus semper detestatus est: Sed in eis in quibus imitatur eum Paulus, in passione exteriori, in laboribus, in afflictionibus in ieiuniis, in Ecclesiarum persecutionibus. Sint solliciti pro Ecclesiis,

ut non

Probitas
& nobilitas
parentum
ad quid
valet.

Ioan. 8.

Quid ministri
Christi
agere debeant.

ut non eas expolient, sed ut eas instruant & supportent. Luceant cum lugentibus, gaudeant cum gaudentibus, infirmantur cum infirmantibus: fiant omnia omnibus. De reuelationibus se commendat Apostolus, cum ait se raptum usque ad tertium coelum. Hinc discant Pastores Ecclesiarum rapti desiderio ad celestia, & ea per lectionem & contemplationem meditari, ut sint digni vocari viri desideriorum cum Daniele, quatenus Dominus aperiat eis secreta sapientiarum suarum, ad suam & aliorum vtilitatem. Quod verò Apostolus fatetur se nescire, an fuerit raptus in corpore & anima simul, an extra corpus anima scilicet assumpta: Hoc fratres, contra illos erroneos est, qui affirmant se in vna nocte corporaliter, multas regiones transmeare, manducare, & bibere, & post remeare. Cum Apostolus Spiritu sancto plenus dicat se nescire quomodo in coelum raptus fuerit. Idem de humilitate se commendat, cum ait: *Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee, angelus satanæ qui me colaphizet, &c.* Ecce fratres mei, cum tot & tantis virtutibus sublimatus esset Apostolus, ad conseruationem humilitatis, datus est ei à Deo stimulus carnis, & angelus satanæ ad inquietandum & humiliandum eum. Et cum rogaret illum à se remoueri, dictum est ei à Domino. *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Magnitudo enim virtutis solet superbiere, nisi temperetur ex humilitate. Quæ humilitas tanta fuit in Paulo, ut contra morem hominum secularium, bona sua vix & coactus enarraret, infirmitates verò suas gaudens aperiret. *Libenter gloriabor,* inquit, *in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* Nemo igitur fratres mei, nemo nostrum infirmitates, labores & afflictiones fugiat, vel à se remoueri deprecet: quia quod caminus auro, quod lima ferro, quod gelu sato, hoc confert tribulatio iusto. Quid? Illum purgat, elimat, splendificat. Vnde David: Da mihi, inquit, auxilium de tribulatione, id est, tribulationem fac mihi in auxilium prouenire. Oremus itaque fidelem animarum purificatorem, ut hic nos purget, nos purificet, ne in futuro, in furore suo arguat nos, ne in ira sua corripiat nos, sed statim exeuntes de corporali miseria, nos in

Afflictiones non
sunt fugiende.
Psal. 50.

thesaurum suum recipiat Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta uiuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Luc. 8.

Cum turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, dixit per similitudinem: Exiit qui semen, ut seminare semen suum, & reliqua. Dominus & redemptor noster, fratres, charissimi, per omnia nos instruens, ut se persèpe figuratè loqui demonstraret, exposuit parabolam istam, ut in parabolis, quas per se non exponebat, significaret spiritualem intelligentiam similiter esse querendam. Est igitur (ut ipse ait) Semen uerbum Dei: Ager mundus: Seminator Christus, qui de sinu patris exiit, ut semen uerbum Dei hoc in mundo seminaret: Et etiam quilibet prædicator, qui secundum suum modulum de se creto contemplationis suæ ad erudiendum homines debet exire. Sed hominum, quibus semen uerbum Dei proponitur, multe species sunt: Nam quidam sunt, qui nec & illud audire uolunt, ut illi quibus Dominus ait: Qui ex Deo est, uerba Dei audit, propterea uos non auditis, quia ex Deo non estis. Et Propheta, furor illius secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas, quæ non exaudiet uocem incantantium.

Ican. 8.

Psal. 57.

Alpis serpens est incurabilis ueneni, quæ ne audiat incantationes, alteram aurem allidere terræ, reliquam obturare cauda perhibetur. Tales sunt homines quidam incurabilis malitiæ, qui aures intellectus sui obturant: Hinc amore terrenorum, hinc amore posterioris partis suæ, id est, carnis, ne uerbum Dei audire uelint. Illorum uerò qui audiunt quatuor species sunt. Nam alij intantum audiunt uerbum Dei, ut nec eius sapore uel opere delectentur, qui bene significantur per terram secus uiam nulla sepe clausam, ubi semen conculcatur, & ab auiibus auferitur. Corda enim talium clausa non sunt, sed omnium rationibus spirituum patent. Venit spiritus luxuriæ, non prohibetur, sed intrat: Venit spiritus avaritiæ, non prohibetur, sed intrat: Venit spiritus uanæ gloriæ, non prohibetur, sed intrat: & similiter cæteri ueniunt, nec prohibentur. Quia uerò corda talium frequentia malarum cogita-

*Hominum
qui uerbum
Dei audiunt
quatuor
species.*

cogitationum trita & conculcata sunt, auditum uerbum Dei in eis adhærere nequit, sed à spiritibus malignis, qui tanquam aues aërii & agiles sunt, à memoria remouentur. Alij uerò audiunt uerbum Dei, & cum desiderio percipiunt, & etiam aliquid boni agere incipiunt, sed à sollicitudinibus & uoluptatibus diuitiarum occupati, desistunt. Qui benè, fratres mei, significantur per terram spinis occupatam. Per spinas quippè dicit Dominus diuitias significari, quia & si uideantur delectare corpus, tamen animam aculeis curarum pungunt, & peccatis cruciant, & uoluptatibus aggrauant & extinguunt. Cum enim diuitiæ cum labore acquirantur, cum timore seruentur, cum cupiditate augeantur, cum dolore perdantur, quid aliud sunt labor, timor cupiditas, & dolor, nisi punctioes uerè cruciantes animam. Hinc & de illis qui inter huiusmodi spinas delectantur, scriptum est. Et esse sub sentibus diuitias computabunt. Alij quoque audiunt uerbum Dei, & cum gaudio suscipiunt, & aliquid boni agere incipiunt, sed tribulationibus & persecutionibus pressi desistunt. Qui bene significantur per petram, quia altitudinem terræ & humoris, id est, fidem & charitatem profundam non habent: & idè seruescente Sole persequutionis, arescunt, & non referunt fructum. Tales erant illi, quibus Dominus per Prophetam promittit: Auferam, inquit, cor lapideum à uobis, & dabo uobis cor carneum. Omnes supradicti non reddunt fructum, quia agrum cordis sui non benè colunt. De quibus per Salomonem dicitur: Per agrum pigri hominis transiui, & ecce totum repleuerant uiticæ, & operuerant superficiem spinæ, & maceries lapidum destructa erat. Alij uerò audientes uerbum Dei, retinent corde optimo, & fructum afferunt in patientia. Qui rectè significantur per terram bonam: Quia sicut terra bona commendatū semen reddit multiplicatū: ita bonus homo auditum uerbum, cogitando, operando, & docendo, sibi & aliis proficiendo, multiplicare non desistit. Afferet autem fructum in patientia: quia nisi bona terra patiatur extirpationes, arationes, frigus & calores, fructificare non potest. Ita nisi homo patienter extirpet à se spinas & tribulos uitiorum, nisi duritiam cordis aret, uome-

Iob. 30.

Ezech. 36.

Prouer. 24.

re pos-

re poenitentiae & compunctionis: nisi maceris carnis afflictiones & persecutiones patienter portet, verbum Dei in eo fructificare non potest. Seminato autem agro, cura non est remouenda: quoniam nisi circumsepiciatur satum, nisi fatiatur, nisi aues exterreantur, nisi temporum oportunitas à Deo postuletur: non veniet ad debitam maturitatis vbertatem. Suscepto quoque in corde verbo Dei, nisi vigili cautela cor à tentationibus custodiatur, nisi renascencia vitia diligenter extirpètur, nisi daemones psalmodiis & orationibus abigantur, nisi assiduis votis incepti boni incrementum & multiplicatio à Deo postuletur, non veniet ad fructus perfectionem. Reddit autem teste Evangelista alio, semen in bona terra fructum, aliud tricesium, aliud sexagesimum, aliud centesimum. Tres enim ordines sunt in Ecclesia, Coniugati, Vidui, & Virgines. Coniugati tricesium: Vidui sexagesimum: Virgines centesimum percipiènt fructum, si perseuerauerint bene in sui ordinis puritate. Et secundum gradum meritorum, erit ordo pramiorum. Vos igitur coniuges, si gradus vestri ordinem bene seruetis, si amorem Dei vxoribus, filiis, & ceteris omnibus prapponatis, si coniuges cum freno modestie diligatis: si filios & familiam secundum Deum doceatis: si excessus vestros eleemosynis redimatis: si in mandatis Dei perseueretis, magni estis ante Deum. Vos autem vidui viduaeque, si gradus vestri religionem custoditis. Si estis tantò Deo deuotiores, quantò liberiores: si mente & corpore sanctimoniam habetis: si ieiunis, orationibus & eleemosynis vacatis, maiores estis. Vos quoque virgines, viri vel foemine, si estis virgines voluntate, non necessitate, vel timore: si toto desiderio caelesti sponso placere desideratis, si vos virtutibus potius quam vestibus exornatis, si prudentes non fatuae virgines gloriam Dei, non mundi quaeritis, maximi estis. Veruntamen, fratres mei, sicut alio quod argentum plus valet, quam aliquod aurum, ita aliquis coniugatus, aliquam viduam vel virginem merito potest superare. Melior quippe est coniugatus in Deo feruens, quam viduus vel virgo tepens. Itaque, fratres mei, omnes conuersetur honestè, unusquisque in ordine suo. Diligamus Deum toto desiderio: mundum spernamus,

carnem

carnem castigemus, vitia de nobis extirpemus: verba Dei deuoto corde suscipiamus. Operando & docendo illa multiplicemus, vt fructum aeternitatis recipere mereamur. Quod nobis praestare dignetur qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

Excellentiorẽ viam vobis ostendo. Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum timiẽs, &c. Inter omnes gratias, quas fratres mei, largitur hic nobis omnipotens & misericors Deus, ad pramium aeternae beatitudinis promerendum, obtinet principatum verae charitatis, Dei videlicet amor, & proximi. Hanc comendat Apostolus quinq; modis: Primò, quod excellentior via est: secundò quod sine ea nihil caetera valent: tertio quod omnia vitia excludit: quarto, quod qui hanc habet, omnia habet: quinto, quod nunquam excidit. Ostendit igitur hic quod charitas est excellentior via, cum ait: *Excellentiorẽ viam vobis demonstro*. Est autem charitas excellentior via, quia magis excellens, magis expedita, magis propria. Magis extollens est, quia nihil plus extollit quam charitas, quae de seruis facit filios, de hostibus amicos, de hominibus deos. Vnde Dominus: iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quae audiui à patre meo, nota feci vobis. Et alibi: Dedit autem eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Et Propheta: Ego inquit, dixi dii estis, & filij excelsi omnes. Sicut enim charitas via est, qua Deus venit ad hominem: ita est via qua homo vadit ad Deum. Quia enim non bene conueniunt maiestas & amor, ideo Deus amans hominem se coequauit ei, vt eum secum sublimaret. Charitas est oleum quod in imo prami non potest, sed superenatat. Charitas etiam magis expedita via est, quoniam per eam compendiosius & facilius ad Deum ascendimus. Si enim magnam sapientiam, si magnam eloquentiam, si multas eleemosynas facere, si martyrium sustinere nequis, sufficit tibi, si Deum & proximum verè diligis. Amor enim seipso contentus est ad merendum Deum, nec tantum Deum expectat,

Mar. 4.

Coniuges.

Vidui &
Viduae.

Virgines

1. Cor. 13.

Ioan. 14.

Ioan. 1.
Psal. 118.

Etat.

stat, sed eum iam habet, dum veraciter eum amat. Caritas etiam magis propria est Dei, suorumque, electorum: quoniam cum cetera bona possint etiam habere reprobi, charitatem soli possident electi. Hinc est enim fons proprius, cui non communicat alienus. Alieni enim sunt, quicumque audituri sunt hanc vocem: Non noui vos. Hæc est tunica nuptialis, qua induti securi recumbunt. De hac Dominus: Hoc est, inquit, præceptum meum ut diligatis inuicem: Ac si diceret: Hoc est excellens & proprium mandatum meum, quo mei à non meis separantur. Itaque, fratres mei, ut filij & amici Dei esse mereamur, charitatem semper custodiamus.

Mat. 7.

Non prædicandum ad bonum vel gloriã

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus ostendit nulla quatumcunque bona sine charitate prodesse, cum subdit: Si linguis hominum loquar & Angelorum. Magnum quippe bonum est fecunda & eloquens prædicatio, sed sine charitate nihil prodest prædicanti, prodest quidem auditoribus. Sed prædicator qui non ex charitate, sed propter nummum vel gloriam prædicat, est quasi æs sonans aut cymbalum tinniens, id est, alios ad Deum vocat, sed se sua voce conquassat & condemnat. Magnum bonum est prophetia de futuris, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippe profuit Balaam, nihil Sybillæ, nihil Caiphæ, quod futura Dei Sacramenta prædixerunt. Magnum bonum est scire mysteria & Sacramenta veteris & noui testamenti, & omnem scientiam diuinam & humanam, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippe Iudæ profuere Sacramenta, quæ cum ceteris Apostolis habuit communia. Nihil prodest diabolo, quod, ut ait Ezechiel, cœlestia nouit mysteria. Nihil Scribis & Phariseis, falsis quæ Doctoribus profuit habere scientiam sanctarum literarum. Magnum bonum est habere omnium fidem ita perfectam, ut per eam transferantur montes ad literam, vel demones à patientibus: sed sine charitate nihil prodest. Nihil enim proderit quibusdam, qui hæc & alia bona sine charitate fecerunt. Qui in iudicio hoc se confitebuntur fecisse: Nonne in nomine tuo prophetauimus? Nonne in nomine tuo demonia eiecimus? Quibus non dicetur, Non habuissetis hæc dona, sed, Non noui vos: quia sine cha-

Mat. 7.

charitate nihil habuerunt. Nihil enim profuit hypocritis, qui ob vanam gloriam ea faciunt. Vnde Iacobus: Qui offendit in vno, factus est omnium reus. Ergo charissimi, charitatem super omnia studeamus habere, sine qua cetera bona nil possunt valere.

Iacob. 2.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus quod charitas omnia vitia excludit, cum subdit: Charitas non emulatur, per inuidiam, imò gaudet cum gaudentibus, & flet cum fletibus. Non agit perperam, id est peruerse, imò omnia facit bono finæ. Non est ambitiosa, non contendit de honore, sed de humilitate. Non querit quæ sua sunt, sed quæ Christi: Christi enim voluntatem & gloriam querit, non suam. Non iritatur per iram, non cogitat malum: fortis scilicet, non solum ad non retribuendas iniurias, sed etiã ad non curandas. Non gaudet super iniquitate, imò deslet, sic & cetera vitia charitas excludit. Vnde & legitur: Qui charitatem habet, non peccat: non quia non peccet, sed quia non peccat ad mortem. Peccatum enim in feruore charitatis, est quasi gutta aquæ in ignem, quæ eum non extinguit, sed inflammat. Feruidam igitur fratres, charitatem habeamus, ut in eius feruore sordēs peccatorum nostrorum excoquantur.

1. Ioan. 4.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus, quod qui habet charitatem, omnes virtutes habet, cum dicit: Charitas patiens est inter aduersa, scilicet benigna est inimicis eos etiam à quibus patitur, amans. Congaudet veritati, id est, bono iustitiæ. Vnde & dicitur: Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam. Omnia credit, quæ scilicet de futura vita in scripturis sacris leguntur. Omnia sperat, quæ scilicet à Deo sunt promissa. Quæ etsi differantur, Omnia sustinet, Ceteras quoque virtutes habet, qui veram charitatem habet: Quarum quasdam & si non habet in usu, habet tamen in affectu. Quauis enim non habet in se, habet tamen in aliis, de quibus gaudet tanquam de se. Teneamus itaque fratres, charitatem, per quam omnia bona habentur, per quam lex adimpletur. Vnde Propheta: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Et Dominus: In hac tota lex pendet & Prophætæ.

Mat. 5.

Psalm. 119.
Mat. 22.

Sequi-

Sequitur pars quinta, in qua ostendit Apostolus, quod Charitas nunquam excidit. Propterea nunquam cadet qui charitati adheret. Vita enim futura non auferet, imò perficiet charitatem. Quae enim nunc data est ad bene merendum, tunc dabitur in praeium. Caetera verò bona, quae nunc habent locum, tunc cessabunt: Cessabunt prophetae, quia non erit tunc absens vel occultum quod de Deo videbitur. Cessabunt linguae, quia res & cogitatio aperta, manifestari significationibus non egebit. Cessabit scientia, quia tunc non erit specularis & vmbrae scientia, sed aperta Dei visio. Cessabit enim fides: Ea enim quae modò inuisibilia credimus, tunc praesentialiter videbimus. Cessabit spes, quando obtinebimus quod sperabamus. Caeteris itaque cessantibus, tunc charitas augebitur & perficitur. Tunc enim ita diligemus Deum quod ab eius amore nullatenus poterimus separari vel tepescere. Pensemus ergo fratres mei, pensemus toto corde, quanta, quam admirabilis erit beatitudo illa, ubi sancti illud, quod semper in hac peregrinatione desiderauerant, sperauerant, exquisierant, contemplantur, amplexabuntur, fruuntur sine metu, sine defectu, sine inuidia. Vbi & si par non erit Sanctorum claritas, tamen par erit gaudium. Omnia enim faciet communia amor vnus, & voluntas vna. Itaque fratres mei, dilectionem Dei & proximi, quae nobis erit praemium in patria, toto corde teneamus in via. Super omnia diligamus Deum, qui super nos est. In bono diligamus animam nostram, quae intra nos est: Sicut nos diligamus proximum nostrum, qui iuxta nos est. Cum discretionem nutriamus carnem nostram quae infra nos est, quatinus pariter peruenire mereamus ad videndum Deum Deorum in Sion, ubi est Regnum sine termino, satietas sine fastidio sanitas sine morbo, iuuentus sine senio, festum sine mœre, gaudium sine fine, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

A Sumpsit *Jesus* duodecim Discipulos suos, & ait illis: *Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia*

*Cessabunt
i prophetae
Linguae.
Scientia.
Fides.
Spes.*

Luc. 13.

omnia quae scripta sunt per Prophetas de filio hominis, &c. Duobus capitulis distinguitur lectio ista, fratres charissimi: Porro in primo considerandum est secundum literam, quare Dominus passionem & resurrectionem suam praedicere voluerit, & quare duodecim Discipulis tantum & quare secreto. Quare se passurum & resurrecturum praedixit: Ob tres causas vt se Deum omniscientem demonstraret, vt se spontaneè passurum probaret, vt Discipulos suos contra mortis suae desperatione praemuniret. Quare duodecim tantum? Vt demonstraret tantum apostolicae doctrinae sequaces esse dignos, humanae redemptionis agnoscere & participare Sacramentum. Quare secreto? Vt sanctum non debere dari canibus, nec margaritas porcis, demonstraret. Vnde idem ait: Vobis, inquit, datum est nosse mysteria Regni Dei, caeteris autem in parabolis. Moraliter autem fratres mei, instruit nos Dominus exemplo sui quomodo supernam Hierosolymam, patiendo, moriendo, resurgendo, ascendit in caelum ad patrem: ita nos fratres charissimi, in a vitiorum vitando, tribulationes patiendo, mundo moriendo, anima & corpore resurgendo, ad caelestem patriam ascendere oportet. Ac si diceret Dominus: Qui mihi ministrat, me sequatur. Et ubi sum ego, illic & minister meus erit. Itaque fratres totis viribus nitendum est. Nam si cum tanto sudore culmina montium ascendimus, quanto labore opus est grauitati nostrae nitenti ad caelum? Tesse enim Domino, lata & spatiosa est via, quae ducit ad perditionem, & multi currunt per eam: Sed angusta & ardua est via, quae ducit ad vitam, & pauci ascendunt per eam. *Facilis est enim* (teste Poeta) *descensus auerni*. Facile est quippe descendere de ingluvie ad libidinem, de libidine ad cupiditatem, de cupiditate ad auaritiam: & ita de vitio in vitium, vsque in aeternam damnationem. Sed valde laboriosum est fratres mei, ascendere ad abstinentiam: de abstinentia ad continentiam: de continentia ad mundi contemptum: & ita de virtute in virtutem, vsque ad patriam caelestem. Hanc ascensionem fratres, non potest facere per se homo, nisi adiutus à Deo. Vnde Dominus: Nemo potest, inquit, venire ad me, nisi pater meus caelestis

*Mat. 7.
Mar. 4.
Luc. 8.*

Ioan. 12.

Mat. 7.

*Virgilius
6. Aeneida*

Ioan. 6.

K. traxerit

traxerit eum. Clamemus igitur ad eum fratres, clamemus & dicamus ei: Trahe me post te, curremus in odore vnguentorum tuorum. Nam iuxta Prophetam: Beatus est vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit existens in valle lachrymarum in loco quem posuit. Et proculdubio fidelibus nihil de se, sed de Deo tantum praesumendum, benedictiones gratiarum dabit legislator & ita ibunt de virtute in virtutem: & tandem videbitur Deus Deorum in Sion. Tribulationes etiam fratres charissimi, necesse est nos pati, dum ascendimus ad patriam. Iuxta illud Apostoli: per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum caelorum. Et alibi: Omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Nam si in viridi ligno hoc fuit, id est in Christo, in arido quid fiet? Has tribulationes oportet iustum pati. Necesse est illum pati, tradi, illudi, flagellari, conspui. Tradi iustum oportet: & haec multitudo exemplorum te docet. A principio: Abel iustus traditus est, in manibus Cain. Ioseph iustus traditus & venditus est Hamaelitibus: Iob iustus traditus est in manu diaboli: & ut magis mireris, ab ipso Deo. Ecce, inquit, caro eius in manu tua est: veruntamen animam eius serva. Dominus iustus traditus est gentibus per manus Iudae & Iudaeorum: & hoc illi non possent, nisi pater, & etiam ipse seipsum traderet: Dicit enim de eo Apostolus, qui tradidit semetipsum pro nobis. Quia ergo fratres mei, non est discipulus supra magistrum, si nos veri discipuli Christi sumus, si verum iustum sumus, nos quoque necesse est tradi in manus impiorum, diaboli scilicet, & malignorum hominum. Sed nos respiciamus ad Christum traditum, & in eo consolabimur. Necesse etiam est iustum illudi. Illusus est Noe iustus a filio. Ioseph a fratribus dicentibus: Ecce somniator venit. Heliseus a pueris dicentibus: Ascende calve. Christus a multis in latus veste coccinea, spinis coronatus, & arundine sceptratus, & dictum est ei dirisoric: Aue Rex Iudaeorum. Nos fratres si ascendere ad caelum volumus, necesse est nos illudi, vel a diabolo per phantasticas illusiones, vel a falsis fratribus, nostram simplicitatem irridentibus, & hypocritas nos vocantibus. Sed nos respiciamus ad

Cent. 1.
Psal. 83.

2. Tim. 3.
Luc. 22.

Gen. 4.
Gen. 37.

Iob. 1.

Ephe. 5.

Gen. 9.

Gen. 7.

4. Reg. 2.

ad Christum illusum, & in eo consolabimur. Necesse est etiam iustum flagellari. Flagellatus est Iob, flagellatus est Tobias, flagellatus est Dominus, & ligatus ad columnam, in qua usque hodie apparent vestigia sanguinis. Apostoli quoque flagellati sunt. Nos similiter, fratres, oportet flagellari, vel in similitudinibus, vel persecutionibus, vel iniuriis, vel damnis. Sed nos fratres, semper respiciamus ad Christum flagellatum, & in eo consolabimur. Necesse est etiam iustum conspui & respui. Spretus & contemptus fuit Ioseph inter fratres: Spiritus quoque, David a suis dicentibus: Quid nobis & filio Isai? Spretus & Iob a suis inter adversa: Spretus & Dominus, & vocatus filius fabri, & consputus, & inter iniquos proiectus. Apostoli similiter spreti & facti tanquam purgamentum & omnium peripsema. Nos quoque, fratres si iusti sumus, necesse est nos a mundanis conspui & expui. Sed nos fratres contemnamus nos contemni, & respicientes ad Christum consputum, in eo consolabimur. Necesse est quoque iustum ad caelos tendentem crucifigi & mori. Abel iustus ab impio fratre occisus est. Esaias ferratus est: Hieremias lapidatus est: Christus crucifixus est: Apostoli & Sancti martyres, variis tormentis passi sunt. Nos quoque fratres si ad caelum ascendere volumus, necesse est crucifigi mundo, & si non materiali supplicio, tamen voluntario, ut scilicet mortificemus membra nostra quae sunt super terram secundum illud Apostoli: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Sed etiam fratres, mors corporalis benigna a nobis expectanda & excipienda est. Necesse est etiam fratres mei, iustum resurgere de vitis ad virtutem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem, ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis, ita & nos in novitate vitae ambulemus. Oremus igitur fratres charissimi Dominum, ut ipse trahat nos post se, faciat ab imis ad alta confurgere: Det nobis suarum benedictiones gratiarum, ut eius passionem, resurrectionem, & ascensionem, quantum possumus, imitemur.

Sequitur: *At illi nihil horum intellexerunt. Erat enim verbum absconditum ab eis.* Idem hodie contingit fratres charissimi: Nam cum praedicamus carnalibus hominibus,

K 2 quod

2. Cor. 4.

Colos. 3.

Rom. 8.

quod iustos oporteat in hoc mundo tradi, illudi, flagellari, conspui, mori, & resurgere: vel non intelligunt, vel cōtemnunt. Est enim diuinum iudicium eis absconditū. Et quando vident hīc iustum pati, putant eum vel non curari, vel reprobari. *Cū autem appropinquaret Ierico, quidam cæcus sedebat secus viam mendicans.* Hoc est secundū Capitulum, in quo Dominus postquā p̄dixit Discipulis suis passionem & mortem suā, illuminat cæcum. In quo fratres charissimi, ostendit se mori sponte, qui cæcos poterat illuminare. Appropinquans verò Ierico, illuminat cæcū. Porro Ierico luna interpretatur, per quam defectus nostræ mortalitatis intelligitur. Dum ergo Deus ad defectus nostræ mortalitatis accedit, humanū genus propter primam p̄uaricationem exæcat, vel ad Dei lucem intelligendam reddit. Fuit autem non parui meriti iste cæcus, fratres mei. Habuit enim paciētiam, fidem, orationis instantiam, petitionis electionem, impetrationem, obedientiam, gratiarum actionem. Pacientiam scippè habuit, quia quamuis duplici miseria, paupertate scilicet, & cæcitate premeretur, non desperat, sed innocentiam seruans mauult mendicare, quàm furari, quàm rapere, quàm scelerari. Et hoc contra quosdam qui flagellis Domini abutuntur: Et de quibus debuerunt fieri meliores, fiunt peiores. Et cum exigentibus meritis suis, aporiantur, vel exæcantur exterius, non corriguntur, sed exæcantur, & aporiantur interius, & fiunt vsurarij, puriuri, rapaces, & fures. De quibus dicitur: Curauimus Babylonem, & non est sanata. Et alibi: Omnes isti æs & stannum, in medio fornacis. Dominus enim, quantum in se est, eos per flagella sanat, sed ipsi non sanantur, sed sunt tanquam æs & stannum, cum rubigne sua in medio tribulationis. Sicut autem abundans, si Eleemosynā comedat, dicitur comedere peccata populi, ita pauper viuens de eleemosyna, viuit de gratia. Fidem verò (teste Domino) cæcus habuit, quia eum, quē tam instanter, vt sui miseretur, vt se illuminaret, rogauit, hoc eum posse nō dubitauit: Et hoc cōtra illōs est, qui dubiè & hesitando petūt. Vnde Iacobus: Si quis indiget sapientia, postulet à Domino nihil hæsitans. Nam qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui à v̄to mouetur,

mouetur, & circumfertur. Non autem æstimet homo talis, quod accipiat aliquid à Deo. Quantum autem vera fides ad impetrandum valeat, ostendit Dominus dicens: Si habueritis fidem quantū granum sinapis, dicetis monti huic, transfer te, & iacta te in mare, & fiet. Cū ergo fratres postulamus, cum magna fiducia fidei, quod postulandum est, postulemus. Orationis quoque instantiā habuit, quia quantò magis à turbis præeuntibus increpabatur, vt taceret, tantò magis clamabat. Fili Dauid misereere mei. Vsq̄uequo & tumultum turbarū vinceret, & Iesum transeuntem, ad standum & ad miserandum cōmoueret. Quem nos imitantes, fratres charissimi, clamemus: totis visceribus cordis ad eum: Fili Dauid misereere nobis. Et si turbæ, & tumultus vanarum cogitationum, vel malignorum spirituum, vt frequenter cōtingit, nos orantes disturbant & impediunt, vt ab oratione cessemus, Iesus propter teporem mentis nostræ nobis transit. Sed nos fratres, turbas & phantasmata cogitationum, à nobis tous viribus repellamus: Et quantò plus nos infestant, tantò magis clamemus: Fili Dauid misereere nobis. Et tunc profectò Christus in cordibus nostris stabit, & nos per gratiam suam illuminabit. Petitionis electionē habuit, quia interrogatus à Domino quid vis, vt faciā tibi? Non petit à Domino sicut à puris hominibus solebat panem temporalem vel argentum, vel aliquid tale: sed lucem, & puto quòd vtrumque petiit, sicut vtrumque accepit: Quem nos fratres imitantes, petamus à Deo patre luminū, non aliquid transitorium, sed lucem: nec lucem quę loco clauditur, & tempore terminatur, sed lucem diuinæ visionis. Impetrationē habuit, quia sicut postulauerat, & exterius & interius illuminatus fuit, quādo dictum est ei: *Respice, fides tua te saluum fecit, & confestim vidit.* Quem nos fratres imitantes, nos illuminationem æternam impetraturos confidamus, si in feruente postulatione perseverauerimus. Obedientiam habuit, quia postquam vidit, eum sequutus est. Videt enim & sequitur qui bonum quod intelligit, operatur. Quod nos indignos prædicatores redarguit, qui per scientiam videmus, & tamen per operationem Christum non sequimur. Viam aliis demonstramus

Matt. 17.
Luc. 17.

Cæci orationis instantia.

Petitionis cæci electio.

Impetratio cæci.

Obedientia cæci.

Luc. 12.

& tamen nos pergere non curamus. Moneamus igitur nosmet fratres charissimi, ad faciendum quod scimus, & quod prædicamus: quoniam seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Gratiarum quoque actionem cæcus illuminatori suo egit, & alios exemplo suo agere fecit, quoniam subiungitur: *Et squæbatur etiam magnificans Deum: Et omnis plebs, ut vidit, dedit laudem Deo.* Nos quoque fratres mei, de immensis beneficiis non sumus iugrati, sed ex toto corde, verbo & opere gratias agamus, eius laudibus quantum possimus, in hoc seculo insistamus, ut in æternum eum videre & laudare mereamur: Per Dominum nostrum Iesum Christum qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

FERIA QUARTA IN
capite Ieiunij.

Ioh. 2.

Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu, & planctu & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, &c. His verbis, fratres charissimi, olim hortabatur Dominus per Prophetam Populum suum, qui peccando recesserat à se, conuerti ad se. Porro quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes: Primò enim monet populum suum, qui peccando recesserat à se, conuerti ad se. Porro quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim monet populum suum peccatorum ad se conuerti. Secundò ponit causam quare debeat conuerti. Tertiò ostendit qui debeant conuerti. Quartò qua uilitate. Primò igitur fratres, monet nos Dominus ad se conuerti, cum dicit: *Conuertimini ad me.* Ecce fratres mei, quantæ sunt viscera pietatis diuinæ. Rogat nos qui rogari debuit. Offensus Dominus, rogat seruum fugitiuum. Offensus sponsus, rogat redire sponsam adulterantem. Unde ipse per Ieremiam Prophetam Iudææ cum dæmonibus adulteranti clamati: Si redicens uxor à viro, duxerit virum alterum, nunquid reuertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me

Ierem. 3.

me dicit Dominus. Quotiens enim, fratres mei, anima criminaliter transgreditur, totiens legitimum sponsum dimittit, & cū diabolo mæchatur. Hanc tamē hanc, infinitæ misericordiæ Domini hortatur, ut recedat: Et iuxta Prophetam rogat, ut audiat vocem post tergum momentis. *Conuertimini inquit, ad me.* Et quasi quæremus, quomodo ad te conuertemur? Modum adiungit: *In toto corde vestro.* Quidam, sunt qui cōuertuntur ad Deum, sed non in toto corde. Non enim in toto corde ad Deum conuertitur, qui quoddam vitium propter Deum deserit, & in alio adhuc moratur. Quod fratres mei, omnino caueamus. Nam impietas est, à Deo qui summa iustitia est, veniam sperare dimidiatam. Deus enim aut omnia dimittit, aut nihil. Propter ea quid prodest fratres mei, fauciato omnia vulnera curasse, si vnum restat moriferum? Quid prodest etiā omnes aditus castri obseruasse, si vnus restat apertus per quem irruat inimicus? Itaque fratres mei, omnia peccata à nobis auertamus, ut toto corde ad Deum conuertamur. Sed nec hoc sufficit, nisi perpetrata etiam peccata in nobis puniamus. Unde & subdit, *in ieiunio, & fletu & planctu.* In duobus enim vera consistit pœnitentia: in euitatione peccati, & satisfactione commissi. Pœnitentia enim est perpetrata mala plangere, & plangenda non committere. Ad vtrumque hic monet nos ne committamus plangenda, cum ait: *Conuertimini in toto corde.* Et plangamus perpetrata, cum ait: *In ieiunio & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Per hoc enim satisfactio de commissis peccatis nobis demonstratur, quæ consistit in tribus, in satisfactione operis, in compunctione mentis, in confessione oris. Porro ad satisfactionem operis nos hortatur cum dicit: *In ieiunio.* Et quia non sufficit sine cordis pœnitentia & compunctione, subsequenter ad compunctionem mentis nos hortatur cum dicit: *in fletu & planctu.* Per fletum quippe & planctum, interior compunctio Sacerdoti propalatur. Sed quia nec operis satisfactio, nec mentis compunctio sufficit sine oris confessione, habenti tempus & locum, ad confessionem nos hortatur, cum subdit. *Et scindite corda vestra.* Quidā etenim sunt qui peccata sua tenent

Quomodo
anima in
chatur.

Pœnitentia
quid.

Satisfactio
in tribus
consistit.

Confessio

abscondita in corde, tanquam putredinem in vlcere. Sed scitis fratres mei, quia vlcer non sanatur, nisi putredo prius eiciatur. Vt ergo vlcera cordis nostri sanentur, putredo peccatorum per confessionem propaleretur. Ad hoc fratres mei, nos hortatur exemplo sui & alius Propheta ad ieiuniū, cum ait: Langua mea infirmata sunt à ieiunio. Et alibi: Quia sicut cinerem tanquā panē manducabam. Et ad cōpunctionem, cum subdit. Et poculum meum cū fleu miscēbā. Et alibi: A voce gemitus mei adhæsit os meū carni, meæ. Quasi diceret: Tātus erat dolor gemitus mei, quod ossa adhæserunt meæ carni. Et quis nostrum miserimorū peccatorū facit hodie, quæ ille tam magnus & tam sanctus Rex dicit se fecisse? Idem rursus exemplo sui ad confessionem nos hortatur, cum dicit. Delictū meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meā non abscondi: Dixi confitebor iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Porro in hoc quod postquam ait: *Scindite corda vestra*, adiungit. *Et non vestimenta vestra*, morē reprehēdit Iudæorum, qui in afflictionibus scindebant vestimēta sua, magis quā corda sua. Quorū etiam hodie similes sunt, qui pœnitentiam magis in exterioribus volunt ostentare, quā in interioribus habere.

Sequitur pars secunda, in qua ponit causam quare debeamus conuerti. *Quia benignus, inquit, & misericors est, patiens & multū misericors præstabilis super malitia*. Quasi diceret: Conuertimini ad Deum, quia ille facilis est ad recipiēdum, quia benignus est naturaliter, & omne bonū diligens. Et misericors etiam erga peccatores, qui non si statim conuertantur, ipse tamen est patiens, eos ad pœnitentiam expectans. Qui si abutantur Dei patientia, crimina criminibus addentes, ipse tamen super peccata multa est multum misericors: intantum vt etiam sit præstabilis super malitia, id est, eius misericordia præstat, & præualet omni malitiæ: quoniam nulla quantacunque malitia, dignam potest vincere misericordiam. Ecce fratres mei, quid studeat pensare viscera diuinæ misericordiae. Ergo fratres nullas quantuncunque flagitiosus, quātuncunque facinorosus desperet, sed currat ad fontem Dauid, qui iuxta Prophetam est patens in ablutione mē-

struata,

struata, quoniam omni conuerso Deus conuertitur? Et illi soli venia denegatur, qui ad Deum conuerti designantur. *Qui scit, inquit, si conuertatur, & ignoscat Deus. Et relinquat post se benedictionem? Sacrificium & Libamē Domino Deo nostro? Quasi nullus.* Ponitur autem hæc coniunctio, si, pro quōd non: sicut & ibi: Quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meā. Ac si dicatur: Nullus nouit quod Deus nō conuertatur, imō semper ad nos eum conuerti sperare potius debemus, quia piger ad pœnas, Princeps ad præmia, velox nec obliuiscetur misereri Deus, nec continebit in ira sua misericordias suas, sed relinquat post se, id est, cōuersis, benedictionē, sacrificium & libamen. Benedictio dicitur donū siue gratia realiter, quia propter eam donans benedicitur. Sacrificium verō fiebat olim de carnibus: Libamē de liquidis. Porro fratres mei, dum peccator perseuerat in peccato, Deo nec benedicere, nec sacrificare, nec libare potest: quia nec est speciosa laus in ore peccatoris. Et iuxta Sapiētem, victima impiorum abominabiles. Sed Deus conuersus dat peccatori gratiam, aperiens eius labia, prius in vita, vt iam eum benedicere possit: dat & ei sacrificium, id est, mētis deuotionem igne Sancti spiritus concrematam, vnde Deo sacrificare & placere possit, dat quoque ei libamen, id est, lachrymosam contemplationē, qua hic cœlestia desiderare, & quodammodo prælibare possit. Oremus ergo eum, fratres mei, vt secundum infinitam suam misericordiam cōuertatur, & ignoscat Deus nobis, & relinquat nobis post se conuersis benedictionem gratiæ suæ, vnde ipsum benedicere valeamus. Et sacrificium cordis deuoti & compuncti amore suo concremati, vnde ipsum delectare possimus. Et libamen lachrymarum contemplari, vnde gloriam bonitatis suæ in hac valle lachrymarum prælibare præsuspirare, & prædesiderare queamus.

Sequitur pars tertia, in qua qui conuerti debeant, ostēdit: *Canite tuba in Sion, &c.* Fratres mei, plaga generalis, generali indiget medicina. Si enim vnus peccasset, lingulari remedio curari potuisset. Sed sicut olim in tempore Iudæorum, ita & nunc in tempore Christianorum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui fa-

K 5 ciat

Zach. 13.
Quibus venia denegatur.

Ioel. 2.
Psal. 94.

Benedictio quid.

Pron. 15.

Plaga generalis indiget medicina.
Psal. 135.

Psal. 108.
Psal. 101.

Psal. 31.

Esa. 2.

ciat bonum, nō est vsque ad vnū. Et sicut ait Esaias: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticē non est in eo sanitas. Ferē nullum in toto corpore Ecclesiæ membrū est, quod sit sanum. Nos enim Sacerdotes, & Doctores Ecclesiæ, qui deberemus esse lux mundi, quod sine gemitu nequeo dicere, potius sumus fumantes quàm flammantes. Et si lumen quod in Ecclesia est, tenebræ sunt, ipsæ, inquit, tenebræ quātæ erunt? Quales sunt Principes terrarū & iudices? raptores sunt, vt ait Propheta, impiis vespertinis & triburis, & exactionibus deuorāt plebem, sicut escam panis. Et qualis est populus? Omnes in sanguine insidiantur, & vir fratrem suum venatur ad mortem. Non est veritas, non est misericordia, non est scientia Dei in terra. Maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium, inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Quia ergo omnes declinauerunt, omnes hortatur Propheta ad pœnitentiam: vt cum generali edicto omnes ad Ecclesiam conuocentur, cum ait: *Canite tuba in Sion.* Quod nos fratres mei, hodie fecimus, quando cum campanis ad Ecclesiam nos vocati sumus. *Sanctificamini,* inquit, *ieiunium.* Ieiunium fratres, per se nullius meriti habetur, nisi bonis operibus sanctificetur. Monet ergo nos, vt per euitationē mali, & operationē boni, ieiunium nostrum sanctificemus. Et tunc præcipuē orationi, elemosynæ, vigiliis, & cæteris bonis studiis insistamus. Dein de omnem gradum, omnem ætatem, omnem sexū præcipit conuocari: Maiores cum ait: *Conuocate cœtum:* qui quasi irrationabiles conuocantur: Minores, cum ait: *Congregate populum,* qui quasi irrationabiles & bruti congregari debent & cogi. Et ætatem, cum ait: *Coadunate senes & fugentes vbera,* quoniam nemo mūdus à sorde, nec etiam infans cuius vita est vnus diei super terram, qui & si non actualiter, tamē originaliter maculatur. Sextum cum ait: *Egrediatu r sponsus de cubili suo, & spōsa de thalamo suo.* Quos ideo diuidit, quoniam in tempore ieiuniorū à complexibus est abstinendum. Interponit etiam sanctificare Ecclesiam. Ecclesia autem sanctificatur, quādo omne malum de ea aufertur. Sæpē enim peccatum vnus personæ in totam redundat Ecclesiam. Nec solum peccatum Principis,

Psal. 119.

Mich. 7.

Osee. 4.

Peccata

populi.

Iob. 25.

Quomodo
Ecclesia
sanctifica
tur.

cipis, vt David: vel Sacerdotis, vt filiorum Heli: sed priuata personæ, vt peccatum Achior, qui furatus est laminam auream de anathemate Hierico, ob cuius peccatum multi de populo ceciderunt. Hæc itaque fratres mei, formidantes, de medio Ecclesiæ propellamus sacrilegos, & præcipuē excommunicatos & contumaces, ne ob contagium vnus scelerati, pereant multi. Quod contra illos est qui excommunicatis communicare non timent, non attendentes quoniam qui tangit impundum, immundus est: & qui comunicat excommunicato, excommunicatus est, Cùm autem omnes moneat Propheta ad pœnitentiam & emēdationem, præcipuē monet Sacerdotes. Quoniam sicut ruina Sacerdotum, est ruina populi, ita eorum profectus, est profectus populi. Qui non solum pro suis, imò pro aliorum peccatis tenentur plorare & orare, vnde & subdit: *Inter vestibulū & altare plorabant Sacerdotes ministri Domini, & dicebant: Parce Domine, parce populo tuo, &c.* Porro tria iubet eos fratres, stare inter vestibulum & altare, plorare, & pro populo orare. Inter vestibulum & altare, id est, inter Deū & populū debent stare Sacerdotes medij, ordine, familiaritate, & mediatione. Medij ordine debent esse, vt sicut sunt maiores quantum ad Deum, ita sint maiores quātum ad populum. Non enim debet esse Sacerdos vt populus. Medij familiaritate, vt, scilicet, cum Deo & cum hominibus sint familiares per dilectionem. Medij meditatione, vt, scilicet per intercessionem suam possint reconciliare & populum Deo, & Deum populo. Plorare etiam eos iubet, non solum sua, sed etiam aliorum peccata. Sicut enim Sacerdotes viuunt de oblationibus & elemosynis fidelium, ita plorando, ieiunando, & cætera bona faciendo, debent portare peccata eorum, vt sicut populus portat laborem pro Sacerdote in temporalibus, ita Sacerdos portat onus pro populo in spiritualibus. Sic plorabat Samuël Saul, cum audiuit à Domino. Vsq̄quo tu luges Saul: cum ego proiecerim eum? Orare etiam eos iubet, non solum pro suis, sed etiam pro aliorum peccatis. Vnde tam pura & inunda debet esse eorum oratio, vt Deum iratū possint placare, & populo reconciliare.

10. iuc. 7.

Ruina sacerdotum,
est ruina
populi.

1. Reg. 26.

Sequitur

Sequitur pars quarta, in qua ostēditur quæ utilitas sequitur ex pœnitentia, cum subdit. *Et zelatus est Dominus populum suum, & pepercit populo suo.* Quasi diceret, quem aduersum minatus fuerat, conuersum zelatur & recipit. *Ecco ego, inquit, mittam vobis frumentum, vinum & oleum, & lætabimini in eis.* Olim Iudæi carnales, qui ob carnalia feruiebant, carnalibus promissis gaudebant. Vt nos fratres, si spirituales sumus, non promittit nobis ad se conuersis temporale frumentum, vinum, aut oleum, quæ etiam infidelibus largitur, sed potius promittit nobis spirituale frumentum, vinum & oleum. Per frumentum quippè quod prius ornat mensam, & cor hominis confortat, significatur prima virtutum fides, quæ mentem hominis confirmat. Per vinum, quod lætificat & inebriat mentem hominis, significatur spes celestium, quæ mentem nostram exhilarat, & desiderio vitæ celestis inebriat. Per oleum quod superfertur omnibus liquoribus, significatur charitas quæ omnibus virtutibus superfertur. Has igitur magnarum charismata virtutum promittit nobis conuersis Dominus, vt in eis, & hic inter aduersa huius seculi, & in futuro in æterna beatitudine lætemur contemplantes & benedicentes Deum in secula. Amen.

FERIA QUARTA IN CAPITE

Ieiuniorum.

Mat. 6.

Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Quomodo fratres charissimi, nobis sit ieiunandum. Dominus in hac lectione nobis ostēdit, præcipit enim nobis quatuor, videlicet, vt habeamus rectam intentionē in ieiunio, in mente, misericordiæ compassionem, in conscientia munditiam, in cælo thesauri repositionem. Præcipit igitur primo nobis, vt in ieiunio habeamus rectam intentionem, non simulationem, cum ait: *Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes*, id est, nolite ad modum hypocritarum tristitiam simulare. *Exterminat enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.* Non autem fratres charissimi, prohibet Dominus ieiunantibus tristitiā, nec pallorem vultus, nec cāndorem vestis, nec cætera huiusmodi, quæ sunt signa pœnitentiæ, quæ iustè coram Deo à multis habentur religiosi. Non prohibet siquidem ne habeantur

habeantur, sed ne habere appetantur. Vnde non ait: *Nolite fieri tristes, sed nolite fieri sicut hypocritæ tristes.* Qui enim tristatur de suorum recordatione peccatorū, vel de alieno malo, vel de dilatione patriæ celestis, bene contristatur. Vnde Propheta: *Cor cōtritum & humiliatū Deus non despiciet.* Et alibi: *Heu me, quia incolatus meus prolongatus est.* Qui verò tristatur de amissione rerum temporalium, vel de aliqua re vana vel mala, malè tristatur. Hypocritæ verò vel non tristantur, sed tristitiam simulant, vel si tristantur, simulāt intentionem: quia simulant se ex bona intentione contristari: cum ipsi de dilatione vanæ gloriæ, quam desiderant, contristantur. Quod vt melius possint simulare, à naturali colore, exterminant faciē suā, & artificiose eam pallere faciunt, sed quæ eius utilitas? *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Laudem scilicet humanam, propter quam totū illud faciebant. Cum igitur fratres mei, ieiunatis, cum elemosynam datis, vel cum aliquid aliud bonum facitis, non faciatis illud ad laudem hominum, sed ad amorem Dei promerendum. Nam quæ vita miserabilior est vitæ hypocritæ, qui ob vanos hominum rumusculos & præsentem vitam perdet & futuram. Porro fratres mei, perfectis, qui gloriam hominum non appetunt, & oblatam contemnunt, non est necesse pallorum vultus, & squallorem vestis euitare, vel sua bona opera abscondere, imò & peccarent, si absconderent. Quoniam talibus dictum est. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Imperfectis verò, qui gloriam hominum nondum penitus cōtemnunt, & laudem oblatam respuere nesciunt, euitandus est pallor, tristitia & squalor vestis, & bona sua occultè facienda. Vnde & iuxta literam huiusmodi imperfecto subdit Dominus, dicens: *Tu autem cum ieiunas, unge caput oleo, quod scilicet Palæstini in solennitatibus faciebant. Et faciem tuam lana, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui videt in abscondito: Et pater tuus qui videt in abscondito, id est in conscientia, reddet tibi.* Spiritualiter verò præcipit Dominus in his verbis ieiunantem habere in mente misericordiam. Oleo namque quod supernat omnib⁹ liquoribus, misericordia significatur.

psal. 50.

Vita hypocritæ miserabilis.

Mat. 5.

quæ

Per frumentum
fides significatur.
Per vinum
spes celestium.

quæ superexaltat iudicium. Vnde & oleos Græcè, misericordia dicitur Latine. Per caput verò mens significatur, quæ in toto homine principatur. Præcipit ergo Dominus ieiunantem oleo caput vngere, id est, gratia misericordie mentem impinguare. Est enim mens arida, quæ oleo non est impinguata. Quales sunt (vnde dolendum est) hodie multi, qui miserorum dolore, miseria & anxietate non magis mouentur, quam si non homines, sed lapides essent. Sunt enim, vt ait Apostolus, sine affectione, sine misericordia, sine fœdere. Qui sicut immisericordes sunt, ita summum Iudicem sibi sentiant immisericordem. Scriptum est enim: Iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam. Et Dominus in Euangelio: Nisi remiseritis ex corde fratribus vestris, nec pater vester coelestis remittet vobis. Econtrario verò de piis & misericordibus Dominus dicit: Beati misericordes, quoniam ipsi consequentur misericordiam. Itaque fratres mei, excludamus à nobis omnem duritiam & inhumanitatem, & induamus viscera misericordie. Et cum in omni tempore debeamus pinguescere oleo misericordie, iuxta illud: Oleum à capite tuo non deficiat, tamen præcipuè in diebus ieiuniorum misericordia debemus si perseruare, quando de peccatis nostris misericordiam expectamus. Scriptum est enim: Misericordiam volo & non sacrificium. Misericordia sine ieiunio valet, ieiunium sine misericordia valere non potest. Cum igitur ieiunamus fratres mei, primò misericordiam habeamus in nos, iuxta illud: Misereeri animæ tuæ placens Deo. Animæ nostræ tunc misereamur, quâdo à seruitute vitiorum eam per penitentiam reuocamus, Misereamur & proximorū nostrorum in nos peccantiū, eis dimittendo Misereamur & maiorū hominū, pro eis supplicando. Misereamur afflictorū & pauperū, eis subueniēdo, iuxta quod Esaias dicit: Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domū tuā. Cum videris nudum, operi eum, & carnē tuā ne despexeris. Præcipit quoq; Dominus ieiunantē habere munditiā in conscientia, si spiritaliter intelligamus hoc quod dicit, faciem tuam laua. Facies quippè per qua nos cognoscit Deus, conscientia est. Hanc ergo præcipit per

penitentiam lauari: iuxta illud: Lauamini, mundi estote, auferite mala cogitationū vestrarum, &c. Et illud Psalmistæ: Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Porrò sine munda conscientia, nec ieiunium, nec aliud bonū opus valet. Vnde Dominus per Esaiam: Nunquid hoc est ieiuniū, dicit Dominus? quasi circumam contorquere caput suum, & saccum, & cinere sternere? nonne hoc est maius ieiunium quod elegi? Dissolue colligationes impietatis, depone fasciculos deprimentes. Lauemus ergo fratres mei, maculas conscientie nostræ, singultibus, suspiriis, & lachrymis veræ penitentie: quoniam lachrymæ lauant delictum, quod pudor est ori confiteri. Non quod lachrymæ sine confessione sufficiant, sed quia pudor ex crimine auget lachrymas in confitente. Faciamus fratres, quod Psalmista exemplo sui nos facere monet: Laboravi in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meū rigabo. Præcipit etiam Dominus ieiunantem habere in cælo thesauri sui repositionem, cum subdit: Nolite thesaurizare vobis in terra. In terra thesaurizat, qui vel ad literam diuitias suas in terra, & ob terrenam intentionem abscondit, vel qui spem suam in terrenis ponit. In cælo verò thesaurizat, qui ad literam per opera misericordie & iustitie, diuitias suas in cælum transfert: vel mysticè qui totam spem suam in cælestibus cõfert. Quare autem in terra nõ sit thesaurizandū, ostendit cum subdit: Vbi erugo & tineæ demolitur, & fures effodiunt & furantur. Porrò erugo corrodit metalla, tineæ vestes: quod ab his non tangitur, fures furantur. Per hæc ergo tria, omnis avarorum thesaurus perdendus esse significatur, aut enim relinquent diuitias suas, aut relinquentur ab illis. Vnde scriptum est: Qui congregauit diuitias, misit eas in sacculum pertusum. Et alibi: Thesaurizat & ignorat, cui congregauit ea. Quoniam cum interierit, non sumet omnia, neque cum eo condescendit gloria eius. My-
 sticè verò erugo, id est, superbia, & tineæ, id est, inuidia: & fures, id est, demones, thesauros sperantium in terrenis dissipant & perdunt. Spem verò thesaurizantium in cælo, nec superbia, nec inuidia, nec demones eorum

Esa. 1.

Esa. 30.

Esa. 58.

Psal. 62.

Agg. 1.

Psal. 38.

Erugo fig-

perbia fig-

nificat, &

tineæ inui-

diam.

perce

pere possunt. Aliam enim causam, ob quam non in terra, sed in caelo thesaurizandum est, ponit cum subdit: *Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum*. Ac si diceret: quoniam cor nostrum in caelestibus, non in terrenis figere debemus, ideo thesaurum spei nostrae semper in caelo collocare debemus, ut multa antequam moriamur per eleemosynas ad caelum transmittamus. Nam si recolligamus quot quotidie in visibus corporis, quot in vanis, quot in malis expendamus, ferè nulla videbuntur, quae pro salute animae nostrae fecerimus: cum omnia pro salute eius facere deberemus. Ploremus ergo fratres, nihil vel parum nos in caelo thesaurisasse: & quod minus fecimus facere festinemus. Cogitemus quanta quotidie pro corpore expendimus, & plura pro salute animae expendere satagamus. Illa quae pro corpore expendimus, perdita reputamus. Illa quae pro anima expendimus, benè collata gaudeamus: quatenus tam thesaurus, quam cor nostrum sit in caelo. Et cum illuc in resurrectione ascenderit, indeficientem thesaurum inueniamus: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuuit & regnat Deus in aeternum, Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

1. Cor. 6.

Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, &c. Duobus capitulis distinguitur haec lectio, fratres charissimi: In primo duo facit Apostolus. Primò hortatur ne gratiam Dei vacuum in nobis habeamus: secundò ostendit quam gratiam praecipuè in vacuum non debemus habere. Hortans igitur nos primò ne vacua sit in nobis gratia Dei, ait: Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Gratia fratres charissimi, dicitur, quicquid gratis datur. Nos autem nihil boni habemus, quod à Deo gratis non acceperimus. Vnde idem Apostolus ait alibi: Quid habes quod non accepisti? Itaque fratres, quicquid sumus, quicquid possumus, quicquid possidemus, Dei donum & Dei gratia est. Hortatur igitur nos Apostolus, ut quamcunque à Deo acceptam gratiam non in vacuum habeamus. Sunt autem quatuor modi quibus gratia Dei in vacuum habetur. Primus est, quando de accepta gratia aliquis Deo ingratus existit: de quo Dominus arguit no-

1. Cor. 7.

Modi quatuor qui gratiam Dei in vacuum habent.

uem leprosum, nonne, inquit, decem mundari sunt, & nouè ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Porro qui de accepta gratia Deo ingratus existit, meretur non solum non accipere gratiam accipiendam, sed etiam perdere perceptam. Hinc est quod saepe videmus nonnullos qui cum acceperint à Deo bonum ingenium, vel magnam scientiam, qui tamen superbiunt, & Deo auctori ingrati existunt, accepta gratia in eis non augmentatur, sed potius minoratur. Quidam verò sunt, qui etsi in prosperis gratias agant, secundum illum: Constitutebuntur tibi cum benefeceris eis, tamè in aduersis tacent, vel murmurant, vel etiam, quod peius est flagellis, tempore & ordinationi Dei, & ita gratiae Dei, malè dicunt. Sunt quippe flagella quibus nos Deus corripit, gratia magna, & misericordiae suae magnae signa. Flagellat enim pater filium quem diligit. Sicut econtrariò, non flagellare delinquentem, diuinæ irae signum est, ipso attestante per Prophetam: Iam, inquit, non irascar tibi, zelus meus recessit à te. Hoc intelligens Sapiens, de illatis flagellis Deum benedicit, & ei gratias agit. Hinc est quod sanctus Iob, vxore sibi imperante, ut benediceret Deo, & moreretur, ait: Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Nos itaque fratres charissimi, huius exemplo, tam in prosperis quam in aduersis, Deo gratias agamus. In aduersis enim lætari & Deum benedicere tantum est bonorum, cum in prosperis benedicere, possit esse etiam malorum. Porro parum placet Deo vox confessionis, quam format exultatio prosperitatis. Sed in die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius, ut scilicet in prosperis eleemosynam faciamus, & in aduersis Deo psallamus. Secundus modus est, quando quis acceptam gratiam inutiliter abscondit, de quo damnatur iuxta Euangelicam parabolam, piger ille seruus, qui acceptum abscondit in terra lateatum. Quod enim ibi talentum, hic gratia nuncupatur. Damnatur igitur fratres, quicumque acceptam gratiam à Deo, siue sapientiâ, siue diuitiis, siue potestate, siue ministerio, siue quam-

Luc. 17.

Psal. 48.

Flagella, signa misericordiae

Dei.

Heb. 12.

Ezech. 16.

Iob. 2.

Ezech. 2.

Psal. 14.

Mat. 25.

L. libet

libet aliam rem, non vitium & distribuit, ad profectum animarum. In quo & illud pensandum est, quoniam talentum quod pigro aufertur, alij qui perceptis bene egerat, confertur. Quod quotidi fratres charissimi, videmus, quoniam gratia pigro aufertur, & ei qui in cæteris probus fuerat, confertur. Itaque fratres, gratiam à Deo acceptam non inutiliter abscondamus, sed eam aliis communicemus, ut inde & nobis & aliis proficiamus. Scriptum est enim: Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Et alibi: Non retineas verbum in tempore salutis.

*Præter. 11.
Eccle. 4.
Eccle. 30.*

*Qui Dei
gratia ab-
stinentur.*

Sec. 8. 13.

Et alibi: Thesaurus absconditus & sapientia abscondita, quæ utilitas in vtrisque. Sapientia enim nobilis possessio, distributa suscipit incrementum, & auarum indignata possessorem, nisi publicetur, elabitur. Tertius modus est, quando aliquis accepta gratia abutitur: ut ille qui scientia, vel diuitiis, vel potestate, vel qualibet alia re, male vitur, inde persequendo Deum & proximum, unde Deo & proximo debuit seruire. Unde Dominus per Oseam arguit Israëlitas, quod aurum, quod argentum, frumentum & vinum, lanam & linum, à Deo sibi præstita, Baal Deo suo offerebant. Quod etiam hodie faciunt qui sapientiam, vel eloquentiam, ut abundantiam, vel cætera bona sibi à Deo collata, contra Deum in usu criminum & diaboli seruitio expendunt. Nos ergo fratres, Deo de donis suis seruiamus, & ad eum, à quo solo habemus, omnia referamus, qui solus est Alpha & ω, omnium scilicet bonorum initium & finis. Quartus modus est, quando aliquis acceptam gratiam perseueranter non custodit. Nullum enim bonum, quod perseuerantia caret, Deo placere valet. Unde in lege præcipitur, ut caput animalis cum cauda in sacrificiis offeratur. Quoniam ille bene sacrificat, qui bene incipit & bene consummat. Hinc etiam Dominus per

*Apost. 1.
Cor. 12.*

*Gratia eu-
sodienda.*

Apost. 2.

Ezech. 3.

Ioannem dicit: Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ac si diceret, alias non dabo. Hinc per Ezechielem dicitur: Si aduersus fuerit iustus, & fecerit iniquitatem, in iniquitate sua morietur: & omnes iustitias eius quas fecerat, non recordabuntur. Vos ergo fratres mei, qui per peccata à Deo auersi estis, per penitentiam cito conuertimini. Vos verò qui in bono proposito estis,

per-

perseuerate, de bono in melius in finem usque perseuerantes. Secundo ostendit Apostolus quam gratiam nos hortetur non in vacuū habere, cum subdit: *Aut enim Dominus*, scilicet per Esaiam Prophetam, de tempore gratiæ: *Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te*, gratiam, scilicet cooperantem conferendo. Quod Apostolus exponens, subdit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*, scilicet promerendæ. Ergo fratres mei, gratia quam hortatur nos Apostolus, non in vacuum recipere, est gratia operans, qua Deus operatur primò in nobis sine nobis, cordis contritionem dando & peccata dimittendo. Est gratia cooperans, qua Deus post operatur in nobis & cum nobis, dans nobis facultatem ut faciamus bonum. Ipsum etiam tempus gratiæ, in quo Deus non solum gratias, sed etiam proprium sanguinem dedit in redemptionem generis humani, gratia potest appellari, in quo Deus plus quam in cæteris temporibus propitius est peccatori, gratis impium iustificando, & gratias adiutrices conferendo. Itaque, fratres mei, qui primam gratiam, id est, peccatorum remissionem iam percepit, ingratus vel inutilis existendo, caueat ne in vacuum eam perceperit, qui verò neutram adhuc in peccato perdurans accepit, timeat ne tempus acceptabile, & diem salutis transeat otiose, sed potius tempore accepto clamet, ut Deus exaudiat eum, & trahat eum de lacu miseriæ & de luto facis. Clamet, inquam, dum licet, & pœniteat dum tempus habet. Quoniam pœnitentia in hac vita tantum valere potest, & salus promereri potest. In alia vita verò non erit tempus seminandi, sed metendi: non promerendi, sed accipiendi. Propterea fratres charissimi, omni vigilantia caueamus, ne tempus nobis præstitum ad salutem promerendam, in vacuum expendamus. Sed heu fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, spatium temporis datum ad pœnitentiam negligimus, & quando deberemus flere peccata, ea augemus. Magnam temporis partem transimus dormiendo, magne otio vacando, magnam male agendo. Ecce fratres, præterit dies hesternæ non amplius reditura, & præsens hora iam non erit. Omne tempus more fluij irremediabiliter transit. Itaque fratres, illud modicum temporis, quod nobis à

*Gratia
operans,
Gratia
cooperans.*

*Clamandum
et pœnitentia
dum datur
licet.*

*Spatium
temporis
datum ad
pœnitentiam
non negligendum.*

Tempus
perd. in
quando.

Deo datur, non inutiliter transeamus. Perdimus enim omne tempus illud, in quo de Deo, & de anima nostra non cogitamus. Videamus igitur ne diem, ne horam amittamus. Sed sicut solebant antiqui Patres in sero omnem diurnum laborem, & in mane nocturnam cogitationem, vel delectationem ad memoriam reuocemus. Et si quid mali contraximus, poenitentia tergamus: si quid boni magis augeamus, & tempus in quo nihil boni fecimus, nos amisisse ploremus: & in tempore quod superest nobis, amissi damnum temporis recto pensare satagamus. Cum autem vniuersum tempus obseruandum sit nobis, maxime Quadragesimale tempus obseruare debemus. Hoc enim quasi decima totius anni Deo consecrandum est, vt in hoc emedemus quod in caeteris temporibus transgressi sumus. Celebrate itaque fratres mei, inchoata ieiunia, non qualicumq; modo, sed sicut ait Propheta Ioel: Sanctificate ieiunium. Sanctificatur enim ieiunium per poenitentiam, per eleemosynam, & per orationem. Sic maceretur corpus per ieiunij abstinentiam, quod humilicetur & purificetur anima per poenitentiam, Dei misericordia imploretur per eleemosynam, mala repellantur & bona impetrantur per orationem. Considerate ieiunium vestrum, quia propter vos ieiunauit Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

1. Cor. 6.

Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, &c. In hoc secundo capitulo fratres charissimi, hortatur nos Apostolus, vt irreprehensibiles tanquam Dei ministros nos exhibeamus. Cum autem ministri Dei vniuersaliter possint dici, quicumque gratiam a Deo sibi datam recte administrant, tamen ad ministros sanctae Ecclesiae specialiter refertur. Nos ergo fratres mei, qui sumus ministri altaris, & dispensatores verbi Dei, monet Apostolus, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros. Sicut enim iuxta Salomonem, malus Princeps impios habet ministros: ita contrariis conueniens est, vt sanctus Dominus sanctos habeat ministros.

Ministri
vniuersa-
liter, qui.
Erou. 29.

Lucis. 10.
20.

stros. Vnde ipse ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Multum enim Deum exacerbat minister scodus. Peccatori autem dicit Deus. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum. Enumerat igitur Apostolus sex, in quibus praecipue nos tanquam Dei ministros debemus exhibere. In euitatione offensionis, in patientia afflictionis, in operibus bonis, in virtutibus, in verbo rectae praedicationis, in iusto vsu prosperitatis & aduersitatis. Primum igitur monet vt exhibeamus nos sicut Dei ministros in euitatione offensionis, cum dicit: Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. Videlicet, vt nec per inobedientiam, nec per negligentiam offendamus Deum, nec laesione, nec malo verbo, nec malo exemplo proximum. Porro cum omnes debeant cauere, ne Deum per inobedientiam offendant, praecipue nos ministri Christi, qui etiam pro aliorum offensis intercedere debemus. Nam si aliquis de populo offendit, orabit pro eo Sacerdos. Si autem Sacerdos offenderit, quis orabit pro eo. Et si incantator percussus a serpente fuerit, quis medebitur ei? Cauemus etiam fratres, ne per negligentiam Deum offendamus, quoniam iuxta Hieremiam, maledictus, qui opus Dei negligenter agit: Corripiebat quidem Heli filios suos, sed quia tepide & negligenter hoc fecit, quod perditionem cum eis incurrit. Hoc contra quosdam nostrum est fratres, qui in diuino officio, in praedicatione & correctione, in oratione, & lectione, & in caeteris tepidi & negligentes sumus, cum iuxta Ioannem, Christus tepidos euomat. Et iuxta Sapientem: Homo dissolutus in operibus suis, sit super opera sua dissipans. Laesione quoque, proximum nos ministri Christi offendere non debemus, quin potius laedentes prohibere debemus & arcere. Nam percussorem Episcopum esse Apostolus prohibet, & ille cum condemnat, qui dorsum suum exposuit ad flagella, & maledictus non remaledixit. Cauere etiam nos ministri Christi debemus, ne dicto proximum offendamus, vt, scilicet non simus maledici, nec iuratores, nec detractores, nec scurræ, nec turpiloqui, sed magis sermo noster sale sapientiae conditus sit, vt praestet gratiam audientibus. Cauemus etiam ne malo

psal. 40.
In quibus
Dei ministri se debent exhibere.

Eccle. 12.

Iere. 48.
2. Reg. 2.

Apo. 3.

Mores ministrorum Ecclesiae quales esse debent.

exemplo alios errare faciamus. Offensionē quoque suo exemplo aliis ponit, qui vel malè vel indiscretè agit. Propterea minister Christi caueat, ne penitus mala faciat, nec etiam bona indiscretè. Quod facit qui vel per cibum, vel per aliquod mediocre bonum scandalum ponit. Vnde **Rom. 14.** Apostolus: Si cibo fratrem tuum offendis, iam non secundum charitatem ambulas. Propter offensionem enim fratrum, non solum mala, sed etiam bona omnia illa, sine quibus haberi potest salus, euitanda sunt. Secundò præcipit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in patientia. Quæ in quibus necessaria sit, subiungit: *In tribulationibus, scilicet persecutionum.* Iuxta illud: Fili, accedens ad seruitutem Dei, præparâ animam tuam ad temptationem. Et hoc contra illos est, qui volunt esse Episcopi, Sacerdotes & ministri Christi, vt hâc pacem & tranquillitatem habeant, cum Dominus mittens discipulos suos ad prædicandum, eis dixerit: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. *In necessitatibus, subaudi famis, frigoris & paupertatis.* Et hoc contra illos, qui Episcopi, Sacerdotes, & ministri Christi volunt fieri, vt hic abundant diuitiis & deliciis: cum econtra Magister noster, qui hic fuit pauper, non habens vbi caput reclinaret, dicat: **Joan. 12.** Qui mihi ministrat, me sequatur. Sed quomodo fratres, diuitiis oneratus discipulus nudum & expeditum Magistrum potest sequi? *In angustiis, scilicet, periculorum.* Et hoc cõtra illos est qui prælati & ministri Ecclesiarum, ad hoc volunt fieri, vt sint securi. Qui enim plurium est custos, plus vnde timeat, habet. Persona quippè priuata de se sola timer. At pastor, & si de se securus est, tamen eum de quibus semper timere necesse est, qui totiens periclitatur, quotiens aliqua ouium suarum periclitatur. *In plagis, scilicet verberû, in carceribus, scilicet vinculorum. In seditionibus, populorum, scilicet contra se commotionibus.* Et hoc contra illos, qui idèo volunt fieri primates & doctores Ecclesiarum, vt sine iniuria, sine contumelia, sine inquietatione viuant. Verùm si veri discipuli Christi sunt, iniurias & contumelias patientur: Cum ipse Magister dicat: Non est discipulus super magistrum. Si me persequuti sunt, & vos persequentur. Et alibi: Amen dico

Rom. 14.

Eccle. 2.

Mat. 10.
Episcopi,
Sacerdotes

Joan. 12.

Qui plurium
est custos,
plus habet
vnde timeat.
Pastoris est
de ouibus
timere.

Luc. 10.

vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Qui autem in seculo nescit pati vel plorare, probat se ipsum discipulum Christi non esse. Terriò præcipit vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in bonis operibus. In quibus? *In laboribus.* Et hoc contra illos est, qui magistri Ecclesiarum ad hoc volunt esse, vt otiosi & desidiosi fiant. Cum ipse, qui hoc dicit Apostolus, propriis manibus laborauerit, & alios laborare fecerit, & dixerit: Qui non laborat, non manducet. Et Psalmista: Labores manuum tuarum quia manducabis. Beatus es & benè tibi erit. Et Hieronymus: Semper, inquit, aliquid operis age, vt diabolus inueniat te occupatum. Otiositas enim inimica est animæ. Et hoc contra illos Ecclesiarum magistros, qui relictis laboribus necessariis, venationibus, aleis, ludis & cæteris vanitatibus intendunt. In vigiliis debent esse ministri Christi, vigilēs semper esse, non solum in orationibus, sed etiã in regimine subditorum. Et hoc contra illos, qui vix etiã orto Sole ad Ecclesiam surgere volunt, qui in cura sacramentorum & voluptatum plus vigilant, quàm in custodia animarum. *In ieiuniis,* ieiunare debet minister Christi, & vt desideria carnis mortificet in se, & vt alios exemplo sui doceat ieiunare. Nam Sacerdos præpinguis & rubeus, fronte alii abstinentiam & carnis macerationem audebit prædicare? Quarto præcepit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in virtutibus. In quibus? *In castitate.* Cum castitas omnem deceat personam, præcipuè decet Sacerdotem. Vnde & in lege quando Sacerdotes ministrabant in templo, separare iubebantur, & ab vxoribus, & à vino. Ipsi etiam gentiles, non nisi castos constituebant Sacerdotes. Quorum si aliquis vel aliqua de fornicatione conuinceretur, viuens interficiebatur. Qualis ergo debet esse Sacerdos Euāgelicus, qui assiduè tenetur nõ animal, non incensum, sed Dei filiũ immolare? Heu quo animo, qua audacia Sacerdos concubinarijs, corde & corpore pollutus, audet contingere virginum filium mūdãtorem animarum? *In scientia,* diuinarũ, scilicet, & mundanarum rerum, quæ si cum charitate habeatur, vtique virtus est. Et hoc contra illos qui dicunt paruum scientiam sufficere

Joan. 10.

Magistrus
Ecclesiarum
desidiosus
2. Thes. 3.
Psal. 127.
Hieronymus

Minister
Christi
ieiunare debet.

Castitas
deceat omnem
personam

Sacerdos
Euāgelicus

Sacerdos
debet scire
vtrumque
testamen-
tum.

sacerdoti. Quem enim plus est necesse sapere, quam iudicem animarū? Debet igitur vtrūque scire testamentū, vt vtroque cornu ventilet inimicos crucis Christi: Et sit semper paratus reddere rationē de illa fide & spe, quæ in nobis est. Et sit similis patri familiās, qui profert de thesauro suo noua & vetera. *In longanimitate*, patientiæ scilicet & spei, vt nulla grauedine, vel longitudine aduersitatū à virtute patientiæ & spei fatiscat. Et hoc contra illos, qui quolibet damno etiā temporali mouentur & muliebriter plorant: cū ministrū Christi, tanta deceat fortitudo, vt omnia temporalia ridens amittat. *In suauitate*, scilicet vt minister Christi non exereatur, non irrideat peccatores, sed potius suauitate verbi, & exempli & veniæ, illos alat & allicit. Et hoc contra illos, qui arroganter intonant & exerantur in populū sibi commissum, calamum conuassatū conterentes, & lignum fumigans extinguentes. *In spiritu sancto*. Ac si diceret: Non solum habeat ministrū Christi hanc vel illam virtutē, sed etiā ipsum fontē gratiarū, Spiritum sanctū: *In charitate non ficta*, vt scilicet non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Ficta est charitas cū quis diligit in prosperis, & deficit in aduersis. Hoc contra illos qui blandis verbis, liberalibus promissis, & fictis obsequiis diuites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionē simulantes. Quinto præcipit vt exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in verbo veritatis, secundū illud Esa. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et alibi: Væ mihi quia tacui. Et Apostolus: Prædica, inquit, verbū Dei, in ista oportunē, importunē. Debet autem verbum prædicator prædicare non suum, sed veritatis, quia scriptum est: Annuntia bis eis ex me. Et Petrus: Si quis loquitur, inquit, quasi sermones Dei. *In virtute Dei*, subaudis verbo veritatis proficiente: Quia nisi sit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris. Quia nec qui plantat, nec qui rigat, aliquid est, sed qui incrementum dat Deus. Et hoc contra illos est, qui sunt stulti & superbi: & qui se iactant in verbis suis, & in virtute sua, & in sapientia sua, non vt proficiant, sed vt gloriosi appareant.

1. Ioan. 3.

Cheritas
ficta.

Esa. 58.

Esa. 6.

1. Tim. 4.

Ezech. 3.

2. Pet. 4.

1. Cor. 3.

Sexto præcipit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in recto vsu prosperitatis & aduersitatis. Quod fiet, si muniti fuerimus, *per arma iustitiæ à dextris & à sinistris*: Vt, videlicet iustitia armemur, contra prospera, & contra aduersa, vt illa valeamus iustè moderari, & ista æquanimiter pati. Exponens quæ dextræ partes, & sinistra subiungit: *Per gloriam & ignobilitatem*, subaudis exhibeamus nos sicut Dei ministros, vt, scilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem huius vel illius deiciamur. Quod certè contra illos est, qui nobilitatem parentum suorum iactant, vel ignobilitatem illorum erubescunt: *Per infamiam & bonā famam*, Vt videlicet infamiam, bonorum operum splendore superemus. Vel si ora detractorum, nec per bona opera obstrui possunt, æquanimiter feramus, scientes quia Christus dictus fuit seductor, vorax, potator vini, & amator meretricum, vt Mariæ Magdalene, & Publicanorum, vt Matthæi. Bonam verò famam & operibus probemus, & per eam non nostram, sed Dei gloriam queramus, & profectum proximorum. Iuxta illud: Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Quod verò dixerat per infamiam & bonam famam, exponens subdit, *Vt seductores & veraces*. A quibusdam enim habemur vt seductores, & tamen habemur ab aliis & sumus veraces. Sicut qui ignoti & reprobati habemur à quibusdam, & tamen sumus cogniti Deo: *Quasi morientes*, id est digni morte dicimur à quibusdam; *Et ecce viuimus*, & hic vita virtutū, & in futuro vita æterna, vt castigati, propter peccata nostra dicimur à quibusdam, & tamen non sumus mortificati. Notandum verò est fratres mei, quod ait Apostolus: *Vt seductores, sicut qui ignoti: quasi morientes*: Et econtrario dixit, sine, vt sine, sicut sine, quasi veraces, noti viuimus: quoniam tanta debet esse in prædicatore sanctitas, quod non possit aliquis malè dicere de eo, nisi mentiēdo. *Quasi tristes*, subaudi sumus inter miserias huius seculi: & tamen in spe vitæ cælestis sumus gaudentes. *Sicut egentes*, rebus scilicet temporalibus, tamen multos diuiniis cælestibus locupletantes. *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes*.

Partes de-
xteræ &
sinistræ.

Mat. 22.

Mat. 5.

Texto

L 5 dentes.

Temperantia non vertitur iuris.
Psal. 75.
Quare Christus ieiunavit et tentari voluit.
Mat. 4.
Quare Christus ieiunavit et tentari voluit.

dentes. Pensandum quoque est hic fratres mei, quoniam sicut tristes, sicut egentes, tanquam nihil possidentes dicit Apostolus: Et absolute dicit gaudetes, locupletates, omnia possidentes. Ostendens quod omnia temporalia non verè sunt, sed quasi in somnio apparent. Sicut enim loquitur qui in somno aliquid vidit, quasi equitabã, quasi curream, & huiusmodi. Spiritualia verò & coelestia bona, verè sunt, quoniam sempiterna. Diuitiæ quippè fratres mei, & gloriæ & honores huius mundi, ita citò euanescent, quod post mortem, nec etiam fuisse videantur.

Vnde Psalmista: Dormierunt, inquit somnum suum, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Contra verò tristitia, egestas, & ignobilitas, quas patiuntur Sancti in hoc seculo, sic citò transibunt, vt post quasi somnum fuisse videantur. In futuro verò dabitur contrario diuitibus pro vanis diuitiis vera & æterna paupertas pro vana lætitia, vera & æterna tristitia: pro vanis honoribus, vera & æterna ignominia. Sanctis verò dabitur, pro vana huius seculi tristitia, vera & æterna lætitia: pro vana egestate, veræ & æternæ diuitiæ: pro vana ignobilitate verus & æternus honor. Quibus nos adiungat Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuunt & regnāt Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA

Quadragesi-mæ.

Dictus est Iesus in desertum à spiritu, vt tentaretur à diabolo. Et cū ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuruit. Quoniam quadagesimale Christi ieiunium hodie fratres charissimi inchoamus, conuenienter euangelica lectio historiam huius ieiunij continēs hodie recitatur. In qua lectione hic primum nobis querendū videtur, quare Christus Deus & Dominus noster, qui in sua sanctissima carne nullam penitus sensit rebellionē, ieiunare voluit & tentari. Ieiunare igitur & tentari voluit ob tres causas: ob ministerium, ob triumphum, ob exemplum. Ob ministerium, quoniā voluit demonstrare se & suum ieiuniū per legē & Prophetas fuisse præfiguratū. Ieiunavit quippè Legislator Moyses quadraginta diebus: ieiunavit quoque & Helias eximius Prophetarum.

phetarum totidem diebus. Ieiunavit etiam & Christus legis & Prophetarum Dominus, totidem diebus. In quibus & præmia ieiunantium pariter fratres attendamus. Ieiunavit Moyses quadraginta diebus, & loquutus est cum Deo, & accepit legem. Ieiunavit quoque & Helias, & cum Deo loquitur, & flammeo rapitur curru. Ieiunavit etiam Christus, & accedentes Angeli, ei ministrant. Sed cum Moyses & Helias homines vtique puri, post quadraginta dierum ieiuniū, non leguntur esurisse: quare Christus verus Deus voluit esurire? Triplici de causa, vt, scilicet se verum hominem demonstraret: vt sua esurie voluntaria, nostram necessariam redimeret, vt esuriendo, tentandi occasio nem diabolo præberet. Ob triumphum quoque voluit Dominus ieiunare & tentari, vt, scilicet nobis de carne, de diabolo, & de mundo triumpharet. Vicerat quippè diabolus primum hominem parentem nostrum, tentando eum de tribus, de gula, de cupiditate, de vana gloria. De gula eum tentauit & vicit, quando eum ambire scientiam boni & mali persuasit. De vana gloria siue superbia eum tentauit & vicit, quando vt ambiret, vt Deus esset, ei persuasit. In his tribus fratres charissimi, tota mundi malitia continetur, à quibus nos dehortatur Ioannes, dicens: Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: quoniam quicquid in mundo est, est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ, quæ non est ex Deo patre. His tribus victus homo, fuit subiectus omni malitiæ carnis, mundi, & diaboli. Ieiunare igitur & tentari voluit Christus, vt nobis triumpharet de diabolo, carne simul & mundo. Diabolus quidem in iisdem tribus tentauerat & vicerat Adam. Tentauit & Christum, sed ab eo deuictus est. De gula quippè tentauit eum, cū dixit: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Sed in tentatione sua Christus eum succumbit, cū ei dicit: Non in solo pane viuunt homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ac si diceret: In tēdando, de solo pane corporali mentionem facis, cū homini magis sit necessarius spiritualis. De cupiditate tētauit Christū, cū ei dixit: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Sed in ipsa tētatione à Christo speratur, cū ei dicitur: Scriptum est, Dominum Deum

Post ieiunium Moyses accepit legem.

Quare Christus esuruit.

1. Ioan. 2.

*Nulla crea-
tura eo cui
in quo
Deus ado-
randa est.*

Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Ac si diceret: Nulla creatura eo cultu quo Deus adoranda est. De vana gloria siue de superbia tentauit eum, cum dixit ei: *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Scriptum est enim: *quia angelis suis: Deus mandauit de te; vt custodiât te in omnibus viis tuis. In manibus portabit te, ne inquam offendas ad lapidem pedem tuum.* Sed in ipsa sua tentatione à Christo superatur, cum ei dicitur: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Ac si diceret: Non est Deus tentandus, cum de ratione habemus quid faciamus: Porro cum diabolus hac præcipue intentione Christum tentaret, vt tentando an filius Dei esset, (quod maxime scire cupiebat) exploraret, Dominus ita eius tentationes respondendo superat, vt eum semper dubium relinquat. Non enim ait, me adorabis, vel me non tentabis, sed tantum in tertia persona testimonia legis induxit. Sic igitur diabolus victus & confusus fugit: *Et ecce Angeli accedentes ad Christum ministrabant ei.* Quod victoriarum signum est simul & deitatis. Ob exemplum etiam ieiunare & tentare voluit Christus, vt, videlicet, exemplo suo quomodo ieiunare, & quomodo tentationibus resistere debemus, demonstraret. Nec in faciendis solum instruxit nos, sed & in ordine faciendorum. Primum quippe baptizatur in spiritu, & mox à spiritu ducitur in desertum. Ieiunat, esurit, tentatur, superat, & ministratur ei. Nos quoque fratres charissimi, sequentes exemplum saluatoris nostri, si pure ieiunare volumus, prius in spiritu baptizemur. Sed quoniam nos post baptismum lapsi, iterum rebaptizari non possumus, saltem vel per poenitentiam, quæ est in Ecclesia; lauachrum, emundemur: iuxta illud Esaiæ: *Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: Quiescite agere peruersæ, & discite benefacere.* Poenitentia enim præcedere debet ieiunium, sine qua, nec ieiunium, nec aliquod bonum placere potest. Vt ergo Deo nostrum possit placere ieiunium, mox in principio quadragesimæ, festinemus ad lauachrum poenitentiarum. Mandati vero per poenitentiam spiritum, non per nos, sed in seipso duce spiritu ducamur in desertum, id est in vitam religionis. Quæ bene fratres dicitur desertum, quia à multis deseritur, & à paucis colitur, tur-

*Christus ieiunauit ob exemplum.
Christus in faciendis & in ordinem faciendorum nos instruxit.*

Esai. i.

Poenitentia præcedere debet ieiunium.

non habet luxus & luxurias voluptatum, sed sequitur asperitatem virtutum, tendens sursum per arduam viam & angustam. In hoc igitur, fratres charissimi, deserto, ieiunemus quadraginta diebus, id est per totam hanc vitam præsentem, quæ per quatuor tempora protelatur. Ieiunium autem est tam spirituale quam corporale. Spirituale ieiunium est ieiunare à peccato. Corporale ieiunium, est abstinere à cibo. Porro spirituale ieiunium sine corporali semper valet: Corporale vero sine spirituali, nunquam valet. Vnde Dominus per Esaiam: *Quod est, inquit, ieiunium quod elegi? nunquid tanquam circulum contorquere caput suum, & saccum & cinerem sternere? Nonne hoc est ieiunium quod elegi, dicit Dominus? Dissolue colligationes impietatis, pone fasculos deprimegas. Ieiunemus igitur, fratres, dupliciter, & à peccato in mente, & à cibo in corpore. Verum; fratres, nobis qui per multa illicita offendimus, non sufficit, nisi etiam à quibusdam licitis abstinemus. Itaque vt per abinentiam à licitis expiemus, ea quæ commisimus in illicitis omnibus, sed etiam à licitis quibusdam ieiunemus, vt cum liceat nobis edere pisces, bibere vinum, molliter indui & iacere, abstinemus. Et quod ita facere debeamus, ostendit Dominus, qui ieiunantes Israëlitas, non solum de illicitis, sed etiam de quibusdam licitis reprehendit, per Esaiam dicens: *In diebus ieiuniorum vestrorum inueniuntur voluntates vestrarum. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiæ, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce arguit eos de hoc quod debitores suos repetebant: non quod hoc non sit licitum, sed quia qui vult bene ieiunare, debet etiam à licito, & à quibusdam aliis abstinere: Debemus etiam fratres mei, secundum Ioëlem, sanctificare ieiunium, quod utique fit per opera pietatis & misericordiarum. Eleëmofyna vero sine ieiunio valet: ieiunium vero sine eleëmofyna non valet. Vnde Dominus per Prophetam: *Cum ieiunatis, nunquid mihi ieiunatis? Et cum manducauistis & bibistis; nonne vobismet manducauistis & bibistis? Sibi & non Deo ieiunat, & sibi & non Deo manducat & bibit, qui quod ieiunando sibi subtrahit, non pauperibus erogat, sed sibi percipiendum reseruat. Nos ergo fratres mei, cum ieiunamus,***

Duplex ieiunium.

Esai. 58.

*Sanctificandū ieiunium.
Zach. 7.*

mus,

*Quomodo
ieiunandi.*

mus, Deo non nobis ieiunemus. Quæ nobis subtrahimus, pauperibus tribuamus: ad mensam nostram Christum in pauperibus recipiamus, nudos vestiamus, infirmos visitemus, captiuos redimamus, sicut Dominus innotet per Isaiam: Dimitte, inquit, eos qui contracti sunt liberos, & omne onus dirumpere. Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam. Cum videtis nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

*Esuriendi
ad exem-
plum Do-
mini.*

Esurire quoque ad exemplum Domini debemus fratres charissimi, & corporaliter & spiritualiter. Corporaliter esurire debemus, ut videlicet non præueniamus esuriam, nec in fastidium vertamus, nec ultra modum extendamus. Esuriam, fratres mei, præuenire non debemus, quod faciunt qui comedunt antequam esuriant, qui horam canonicam comedendi non expectant. De quo vitio reprobat Esau: qui modicum esuriei ferre non valens, ob modicum lenticulæ suam vendidit primogenituram. Nos verò fratres, esuriam viriliter portemus, nec nisi in nona vel post nonam panem manducemus. Rursus nec esuriam in fastidium vertamus, quod faciunt qui viles cibos fugientes, delitiosis & exquisitis cibis, vel si hos non inuenerint, vilioribus accuratè & delitiose paratis, gulæ plus satisfaciunt quàm naturæ. Ob primum vitium reprobantur Israëlitarum, qui fastidientes manna, carnes malo suo postulauerunt. Ob secundum verò vitium, damnantur filij Heli, qui communes carnes sacrificij fastidientes, accuratè sibi deorsum procurabant. At nos fratres, semper ita esuriamus, ut viles cibos non fastidiamus, sed cibos viles & viliter paratos, quasi dilitias comedamus. Rursus nec esuriam nostram ultra modum protendamus: quod faciunt illi qui duos vel tres dies sine cibo manentes, tandem nimium esurientes nimiam rapiunt refectio-nem: in vtraque nimietate peccantes pariter. Quod nos charissimi, deuitantes quotidie parum comedamus: quia melius est quotidie parum, quàm raro nimium manducare. Ita igitur comedamus, ut semper esuriamus: & ita semper esuriamus, quod quotidie parum comedamus. Quod vique ieiunium tantò est sanctius, quantò habet magis temperantiæ, & vanæ gloriæ minus. Spirituali-

Israélite.

Filij Heli.

ter etiam esurire debemus, illa vique fame, quàm Dominus promittit se missurum in terram: famem scilicet non panis, non vini, sed famem verbi Dei: de qua Dominus in Euangelio. Beati, inquit, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Itaque fratres mei, esuriamus verbum Dei lectioni, orationi, & sacræ scripturæ meditationi auidè insistentes: esuriamus & sitiamus iustitiam, & hic eam auidè sectantes, & ad eius futuram in alia vita perfectionem toto desiderio festinantes. Tentari etiam exemplo Christi nos oportet, fratres charissimi, à diabolo, qui bene incipientibus inuidet & obstitit.

Mat. 5.

Eccle. 2.

Contra quem Sapiens nos hortatur: fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Quippè quædiu diabolo non resistis, obstitere non curat: sed cum resistere incipis, statim obstitit. Quædiu enim filij Israël fuerunt in Ægypto sub Pharaone, non leguntur tentati fuisse: sed ex quo inceperunt iter per mare rubrum, tentantur de gula, cum quærunt carnes in deserto: in terra promissionis: de luxuria, cum fornicantur cum Madianitis: de idololatria, cum fabricant vitulos de gloria, cum petunt Sacerdotium & principatum. Hæc omnia fratres mei, in figura contingebant illis. Nos quoque fratres mei, dum diabolo seruimus, nos non tentat, sed cum incipimus ab eo discedere, & per baptismum poenitentiae, & ieiunium deserti ad æternam patriam tendere, statim nos tentat. Sed nos sequentes Christum, qui non per potentiã, sed per humilè responsionem eum deuicit: per humilitatem ei resistamus. Si nos suadet comedere, vel ante tempus, vel delitiose, vel intemperanter, ei respondeamus. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Si suadet ut sibi, vel pecuniæ, vel luxuriæ seruiamus, respondeamus: Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiet. Si tentat nos de gloria, ut in apertum nos præcipitet periculum, cum habeamus de ratione quid sit faciendum, respondeamus: Non tentabis Dominum Deum tuum. Si tentat nos de luxuria, respondeamus, scriptum est: Adulteros & fornicatores iudicabit Deus. Si de mendacio, respondeamus: Perdes omnes qui loquentur mendacium.

*Quando
diabolo
non tenet.*

Mat. 4.

Heb. 13.

Psal. 1.

1. Ioan. 2.

Si de

Si de odio: respondeamus, scriptum est: Qui odit fratrem suum, homicida est: Et ad similes tentationes, similia inducamus de scripturis testimonia. Si sic fratres, si sic fecerimus, Deo auxiliante vincemus & fugabimus diabolum, & aderunt nobis tanquam victoribus angeli & administratorij spiritus, conciuēs & coadiutores nostri, quibus gaudium est in caelis coram Domino super vno peccatore poenitentiam agente, quam nos pure agere concedat qui pro nobis ieiunauit Iesus Christus Dominus noster qui cū Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus. Amē.

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

Philip. 3. **Thes. 4.** **F**ratres rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum accepistis à nobis qualiter vos oporteat ambulare & placere Deo, sic & ambuletis ut abundetis magis, &c. In prima huius lectionis parte, fratres charissimi, rogat nos Apostolus, & obsecrat in Domino Iesu id est, per Dominum Iesum adiurat. De quo: non ut mūdāni homines de salute sua, sed de nostra. In quo ostendit se ut verum magistrum, & verum patrem paterno affectu de nostra salute sollicitum esse. Quem nos quoque charissimi fratres, filiali affectu debemus audire & imitari. Non autem sufficit vero Patri semel filium admonere, sed paterna sollicitudine, eadem ei reiterat sermō. Sicut ipse alibi dicit: Eadem fratres, repetere vobis, mihi quidā non pigram, vobis autē necessarium. Hinc est ergo quod admonitionem, quam prius fecerat, repetit eum subdit: *Ut quemadmodum accepistis à nobis qualiter oporteat vos ambulare & placere*, id est ambulando placere Deo, *sic & ambuletis, ut abundetis magis*. Comparat autem hic Apostolus vitam ambulationi. Qui enim rectē ambulat, tria facit: proponit sibi metam ad quam festinet, viam intrat, mouet se addendo passum passui, leugam leugae, dietam dietae, quousque ad propriam metam perueniat. Sic fratres mei, sic quicumque vult rectē viuere, metam sibi statuat Deum, viam intrat, id est fidem teneat. Proficiendo addat bonum opus bono operi: bonum studium, bono studio: bonam dietam, bonae dietae: ut sic ad Deum valeat peruenire. Non enim sufficit fides sine operibus habenti locum & tempus, sicut nec via sine progressu. Quia, ut

ait Iacobus, fides sine operibus mortua est: & item, dicit quia credis, & daemones credunt & contremiscunt. Sed nec sufficiunt opera sine fide, sicut nec celerimus cursus extra viam. Itaque fratres mei, si rectē vultis ire, proponite vobis in omnibus finem Deum. Qui enim vadit & nescit quod, nō ambulat, sed errat. Tenete fidei viam, quia sine fide impossibile est quisquam placere Deo. Proficite etiam in operibus, sine quibus non est promouere, sed remanere. Quae autem sit recta ambulatio & placita Deo exponit eum subdit: *Haec est autem voluntas Dei sanctificatio vestra*. In quibus verō consistat sanctificatio, ostendit eum subdit: *ut abstineatis à fornicatione, ut sciat vnusquisque possidere vas suū in sanctificatione & honore, &c.* Consistit autem sanctificatio in duobus in euitatione passionum desiderij per munditiam, & in euitatione offensionis proximi, per innocentiam. Porro spirituslem fornicatione ostendit euitandā eum ait: *ut abstineatis à fornicatione*. Dicitur autem idololatria rectē fornicatio, quia sicut per temporalem fornicationem spōsa à sponso separatur, ita per idololatriam anima à spirituali sponso Deo seiungitur. Ideoque fratres semper firma fide Deo adhaereamus, cum nullorum malorum, sed bonorū auctorem credamus. Credamus nos omnia bona quae habemus ab eo accipere: sola verō mala à nobis esse. Credamus eum quoque remuneratorem omnium bonorum, vltorē verō malorū. Credamus & cetera quae fides tradidit Catholica. Passiones quoque desiderij monet per munditiā excludendas, eum subdit: *ut sciat vnusquisque possidere vas suū in sanctificatione & honore, non in passionibus desiderij, sicut Gētes quae ignorant Deum*. Vocat autem cor siue corpus nostrū vas: eod quod in ministeriū Dei creatū est. De quo alibi idem Apostolus: Nōne licet figulo facere de eadem massa aliud quidē vas in honorem, aliud verō in contumeliam. Et quidē fratres mei, Deus omnia corda & corpora nostra, quantum in ipso est, fecit in honorem. Ille verō corpus & cor suum, vas contumeliosum facit, qui per turpitudinem & sceditatem vitiorū, se turpem & immū dum reddit. Monet ergo nos Apostolus, ut sciat vnusquisque possidere vas suum: *in sanctificatione, id est, emunda*

Fides non
sufficit sine
operibus.

Heb. 11.

Sanctifica-
tio in duob.
consistit.
Idololatria.

Rom. 9.

Corda &
corpora nos-
tra facta in
honorem.

tionē: vt scilicet omnis turpis cogitatio à mēte, & omnis turpis actio à corpore tollatur. Sciat etiam possidere vas suū in honore: vt scilicet cor corpusq; nostrū virtutibus ornetur, vt ita habitatore Spiritu sancto honoretur. *Non in passionibus*, inquit, *desiderij*. Passiones desiderij vocat omnes turpes voluntates, quibus gentes Deum ignorantes inuoluūt ignari Dei & vitæ æternæ, more ferino ad omnes carnis voluptates tanquā ad magna bona absque freno currunt. Sed si sunt passiones, quomodo sunt desiderij, vel si sunt desiderij, quomodo sunt passiones. Passiones quidem fratres mei, quantū ad spiritū sunt, qui per eas patitur, excæcatur & à Deo separatur. Desiderij verò sunt, quantū ad carnem, quæ in eis temporaliter delectatur. Contra hoc orat Psalmista: Non tradas, inquit, me à desiderio meo peccatori. A desiderio suo peccatori traditur, qui per impletionem desiderati peccati diabolo mancipatur. Hinc etiam per eundem Prophetam Dominus dicit: Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibant in adinventionibus suis. Hoc fratres mei, est signum magnæ iræ Dei, quando peccatoris desiderium non impedit, sed cum in desiderata peccata cadere permittit. Itaque fratres hæc mala desideria fugiamus, & munditiam mentis, (quæ sola videbit Deum) omni vigilātia custodiamus: vt vas cordis & corporis nostri possideamus, & non ab eis possideamur, sed eorum prauos motus retundamus, vt inhabitatore Deo, honorari mereamur. Offensionem quoque proximi cuiusdam nobis, monet Apostolus, cum subdit: *Ne quis supergrediatur, vel circumueniat in negotio fratrem suum*, id est, nec per violentiam, nec per fraudem, nec apertè, nec occultè ei noceat. Hoc præcipuè negotiatores & mercatores confutat, & omnes qui faciunt lucrum sibi cum damno proximi, cum lex dicat naturalis: Non facias alij quod tibi non vis fieri. Qui habent apud se pondus & pōdus, mensuram & mensuram, vlnam & vlnam. Cū dicat Salomō: pondus & pondus, statera & statera, vtrumq; est abominatio apud Deū: Qui iurāt vt fallant, iuxta quod idem Salomon dicit: Malum malum est, dicit omnis Emptor, cū autem recefferit, tunc gloriabitur. Confutat etiam nihilominus illos,

Passiones desiderij.

Psalm. 139.

Psalm. 8.

Signam iræ Dei.

Negotiatores & mercatores.

Psalm. 20.

qui in iudicio opprimunt pauperem prece vel pretio, iura subuertentes, vt iungant domum ad domum, viniam ad viniam, agrum ad agrum. Quod fratres mei, omni modo cauete, quoniam vt subiungit Apostolus: Deus vindex est talium. Punit videlicet qui predicta operantur, vel tēporaliter ad purgationem, vel eternaliter ad dānationem. Nos ergo fratres, dum licet peccata nostra lachrymis abstergamus, fide & obedientia Deo adheremus, vas nostrum per munditiam sanctificemus, & innocentiam proximis exhibeamus: quoniā, vt subiungit Apostolus: *Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem & honorem, vt sumus sancti, sicut & ipse sanctus est*: Misericordes, sicut ipse misericors est. Iusti sicut ipse iustus est. Et in futuro gloriosi, sicut & ipse gloriosus est: dii, sicut ipse Deus est. Quam sanctificationem, & quæ honorem det nobis qui inhonorari voluit propter nos Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus. Amen.

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

Egressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis: & ece mulier Chananæa de finibus illis egressa, rogabat eū dicens, & reliqua. In hac sancti Euangelij lectione fratres charissimi, primò quæ ad literā, secundo quæ ad allegoriā, tertio quæ ad tropologiam pertinent, videamus. Primò igitur iuxta literam commēdantur nobis magnæ virtutes istius mulieris. Cuius eò magis admiranda est deuotio, quia cū esset gentilis & experta legis & Prophetarum, tamen sanctarum, quæ in eis continentur, non fuit experta virtutum, habuit quippè fidem, feruorem & humilitatem, fidem habuit, quando Christum vt Deum adorauit, & eum absentem filiam sola voluntate sanare posse credidit. Feruorem mentis habuit, quæ tam deuotè non minus mente quā voce clamauit, quod Apostolos ad interpellā, dum pro se cōmouerit. Perseuerantiā habuit, quando primo & secundo quasi spreta, tamē à precibus non desistit, donec petitum impetrauit. Humilitatem habuit, quæ non solum canibus, sed etiam catulis sese cōparauit, & se indignam iudicans pane, micæ cadentes postulauit: Et quia talis tantaque fuit, idcō à Domino in fide laudari, & in

In iudicio pauperes non opprimendi.

Mat. 23.

Mulier Chananæa.

Feruor.

Perseuerantia.

Humilitas.

*Mulier
Chananea
quid signi-
ficat.*

postulato meruit exaudire. Mystice verò mulier ista colles-
tam de gentibus significat Ecclesiã, quæ de errore idolo-
latriæ & lorde vitiorum egressa, rogat Dominũ pro quã
libet suæ congregationis persona à diabolo dementata.
Qui enim laborat in gluuje, vel luxuria, vel auaritia, vel
ira, vel invidia, ceteris sive vitis, à diabolo vexatur: Et tan-
tò peius, quantò scienter & spontaneè ei famularur. Quod
si sancta Ecclesia pro huiusmodi persona Dominum cum
firma fide, cum magna deuotione, cum perseuerantia, &
humilitate roauerit, per intercessionem Apostolorum,
aliorumque sanctorũ exaudiet Dominus, & personã pro
qua rogatus fuerat, à potestate diaboli liberabit. Propte-
rea fratres charissimi, quãdo videmus in Ecclesia personã
diabolicæ seuituti mancipatam, nõ cessemus à precibus,
sed clamemus corde, clamemus voce, clamemus commu-
niter, clamemus singularitèr, clamemus perseueranter.

Jacob. 5. Sed si recte Iacobo multum valet deprecatio iustitidua,
multò magis plus valebit multorum assidua deprecatio
iustorum. Nec simus fratres de numero illorum, qui ma-
lis Christianis, & falsis fratribus, non solùm non compa-
tiantur, sed etiam execrantur. Et non solùm eorum con-
uersionem non rogant, sed etiam timent, & quasi pecca-
tores nunquam fuerint, peccatores inuenire veniam nõ
lunt. Et quare hoc? Quoniam viscera charitatis non hæ-
bent: non attendentes quoniam iudicium sine misericor-
dia fiet ei qui non fecit misericordiam. Nos ergo fratres,
viscera charitatis & misericordie semper habeamus, præ-
cipuè peccatores, ad emendationem precibus & admo-
nitionibus reuocare satagamus. Si enim fratres mei, ma-
gis compatiendum est misero, magis compatiendum est
iniquo, quàm egeño. Et si Deus non venit vocare ius-
tos sed peccatores, nos exemplo eius peccatores ad con-
uersionem vocemus: Scientes quoniam qui conuerti fe-
cerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius

Mat. 9.

Jacob. 5.

à morte, & operit multitudinem peccatorum, non so-
lùm alienorum, sed etiam propriorum. Tropologicè
etiam hæc mulier docet nos, quid vnaquæque persona
pro filia sua, id est anima sua, à diabolo malè vexata Do-
minum rogatura facere debeat, quid petere, & quomo-
do, &

do, & per quos impetrare valeat. Rogatura enim hæc
mulier pro filia sua à dæmonio vexata, exiit de finibus
suis, & ad Deum accessit. Exeamus primò de veteri & ma-
la conuersatione nostra per penitentiam, & mente accedamus
ad Dominum, deieramus mente vitia & peccata
nostra, & fide, spe, & amore sequamur Dominum. Hinc
ipse dixit ad Abraham: Egredere de terra & de cognatio-
ne tua, & de domo patris tui, & c. id est: Egredere de amo-
re terrenorum, & de cogitatione carnalium vitiorum, &
de potestate diaboli, & bonis spiritualibus te dirabo. Et
Psalmita: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, &
obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Qui
enim adhuc mente in peccato habitat, in vanum laborat.
Vnde dicitur: Cum leuaueris ad mane manus vestras, non
exaudiam vos: Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.
Petit autem mulier non aurum, non argentum, non ho-
nores, sed tantum filia suæ salutem: Petamus & nos fra-
tres à Domino non transitoria, sed æterna: Non terre-
nam substantiam, sed tantum animæ nostræ salutem. Sic
enim Dominus in Euangelio iubet: Nolite, inquit, solli-
citi esse ditentes, quid manducabimus, aut quid bibe-
mus: sed primùm quærite regnum Dei & iustitiam eius,
& hæc omnia adicientur vobis. Qui enim vana postula-
bit & vanè, vanus est. Vanè autem idèò dico, quoniam
cum Ecclesia rogat pro fructibus terræ, & pro ceteris tem-
poralibus bonis, quoniam non vana intentione, sed in
Deo & ad Deũ hoc postulat, non idèò vana est. Sed qui
vana, & vana intentione postulat, ille vtiq; vanus est.
Qui autem mortem vel damnum vel vltionem inimici
sui petit, malus est. De qualibus Iacobus ait: Petitis enim
& non accipitis, eò quòd malè petatis. Ostendit quoque
hæc mulier quomodo petendum sit, quæ cum fide, cum
desiderio, cum perseuerantia, cum humilitate postula-
uit. Petamus & nos fratres cum firma fide, vt bonũ æterũ
num quod poscimus, Deum potentem dare credamus,
& nos consequuturos cum certa spe prætolemur. Qui
enim in aliquo istorum dubitat, vel de se desperat, vel
non bene credit, vel non bene sperat, & idèò non conse-
quetur quod rogat. Vnde Iacobus: Si quis, inquit, indi-

Gen. 12.

Psal. 44.

Esai. 55.

*Æterna
non transi-
toria pe-
tenda.*

Mat. 6.

Iaco. 4.

*Petendum
cum bona
fide.*

Iaco. 3.

get sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus affluentem; & non improperat. Postulet autem in fide nihil hæsitans, nam qui hæsitat similis est fluctui maris, qui à vento circumfertur. Non ergo æstimet ille se accepturum aliquid à Deo. Petamus & cum desiderio fratres mei, clamantes plus corde quàm voce. Sicut Moyses & Susanna tacentes clamabant, non oremus solis labiis, si cut illi quos accusat Dominus dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Non oremus tepidè, quoniam tepidos vanæ cogitationes infestant. Et iuxta Salomonem, muscæ morientes perdūt suauitatem vnguenti. Et si nos infestauerint vanarum phantasmata cogitationum, nos magno seruore, eas à nobis repellamus, sicut scriptum est: Quoniam descenderūt volucres cœli super sacrificia, & abigebat eas Abraham. Non oremus multiloquio sicut hypocritæ, sed sicut Dominus ait: Cum oraueris intra in cubiculum tuū, & clauso ostio, ora patrem tuum. Ad literam fratres, secretū sacratumque locū eligere debemus ad orādum. Sed & mysticè intra secretum cordis nostri nos debemus concludere, tam intentione quàm cogitatione, ne ad exteriora peruenemus, & ostiū sensualitatis nostræ obserere debemus, ne vanæ cogitationes & diabolicæ tentationes, quæ maximè orantes infestare solent, ab orationis contemplatione nos valeant perturbare. Petamus & cum perseverantia: Nam & si Deus postulata differt, nō tamen aufert, Deus enim non spernit preces pauperū, sed ideo differt vt plus rogemus, & plus rogantes, plus mereamur. Vnde ipse in Euangelio iubet nos perseveranter postulare. Petite, inquit, & accipietis: quærite & inuenietis. Quærite operādo, pulsate perseverando. Omnis enim qui petit perseverat, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Petamus & cū humilitate fratres charissimī, reputantes nos immūdos canes, & ad vomitum sordidū nostrarū sæpè reuersos: pane filiorum, Apostolorum scilicet & Martyrum, & aliorum sanctorum gratia indignos: Sed flagitemus aliquātulas largitatis suæ minutias nobis immeritis impertiri. Per quorum verò intercessionem à Domino mereamur audiri, demonstratur nobis in muliere ista, quæ

Mat. 15.

Eccle. 10.

Gen. 15.

Mat. 6.

Luc. 11.

Petendum
cum humi-
litate.

per

per intercessionem Apostolorum à Domino postulatum impetrauit, dicentium: Dimitte illā, quia clamat post nos. Clamemus & nos fratres mei post Dominū & post Apostolos, cæterosq; sanctos: Clamemus suspiriis, clamemus & lachrymis: quatenus deuotione cordis eorū viscera cōmoueamus, vt pro nobis sancti apud Deum intercedant. Quod vtique fratres fiet, si Deū in sanctis suis honorauerimus: si eorum altaria donis & luminaribus illustrauerimus, si sollemnitates eorū deuotè celebrauerimus, si eorum memorias in letaniis & orationibus frequentauerimus, vt tandem nostra deuotione promoti clamēt & ipsi pro nobis: Domine dimitte illos, quia clamant post nos. Dimitte illos exaudiendo, quia precibus pulsant nos. At illorum proculdubio interuentione propitiabitur Dominus, animā nostram liberans à dæmonio: Et hic vt tentationes eius superemus, & in futuro ne amplius ab eo tentari valeamus. Ipso præstāte qui in trinitate perfecta viuūt & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA TERTIA

Quadragesimæ.

Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis, &c. Bipertita est lectio ista fratres charissimī: Primò enim nobis præcipit Apostolus, vt dominū imitemur. Secūdò ostēdit, in quibus eū imitari debemus. Præcipiēs igitur primò nos imitari Dominū ait: Estote imitatores Dei. Sed quia quidā peruerse voluerūt imitari Deū, attribuendo sibi diuinitatem, auctoritatem, & ea quæ solius Dei sunt: vt Iuppiter, Simō, & Cosdroë. Et adhuc quidā faciunt, qui putant se aliquid boni vel posse vel habere ex se, ideo adiungit Apostolus, sicut filij charissimi. filius quippè charissimus imitatur bonū patrem, non vt usurpet eius dominium & auctoritatē, sed vt respondeat ei in moribus, vt, scilicet diligit patrem suum, sicut diligitur ab eo, vt sit prudēs, honestus, iustus, & morib⁹ ornatus sicut pater. Quis fratres charissimī, quis potuit melius imitari Deū patrē in æqualitate, & potentia, & auctoritate, quā eius vnicus & cōsubstantialis filius, Dominus

Eph. 5.

Filius charissimus
imitatur
bonū patrem

M 4 notæ

Phil. 2.

noſter Ieſus Chriſtus? Tamē ille, vt ait Apoſtolus, nō rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualē Deo. Non enim dixit ſe eſſe à ſe, ſed à patre: Nō dixit ſe veniſſe à ſe, ſed à patre. Non dixit ſe quærere gloriam ſuam, ſed gloriam patris. Non dixit ſuam doctrinam eſſe ſuam, ſed patris: Quia pater, inquit, maior me eſt. Ergo tu ſuperbe puluis, quomodo audes vel potētiam, vel dominium, vel auctoritatem tibi arrogare? Quomodo potes ſentire aliquid boni ex te habere? Quomodo præſumis non Dei, ſed tuam gloriam vel voluntatē quærere? Hanc igitur chariſſimi peruerſam imitationē & idololatriā fugiamus, & Deū bona imitatione imitemur. Imitemur eum virtutibus & moribus. Virtutibus quippē, non auctoritate ſibi ſimilē creauit hominē, ſed homo peccando ſe malē à Deo diſſimilauit, & ſe malē ei ſimilauit. Sed & nos fratres peruerſam euite-
mus imitationem, & ad bonam redeamus imitationem.

Deū in tri-
bus imitan-
dam,

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus in quibus Deum imitari debeamus, cum ſubdit: *Et ambulante in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, &c.* Porro in tribus præcepit Deū imitari. Videlicet vt faciamus pro eo, quod ipſe fecit pro nobis; vt ea quæ ipſe odio habet, odio habeamus. Vt ea quæ ipſe diligit, diligamus. Primo igitur nos hortatur Apoſtolus, vt faciamus pro Chriſto quæ ipſe fecit pro nobis, cū dixit: *Et ambulante in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos.* In dilectione ambulat; qui diligit, & opera dilectionis facit. Hortatur ergo nos vt quæ admodum Chriſtus dilexit nos, & hoc opere probans tradidit ſemetipſum pro nobis; ita & nos eum diligamus, & tradamus noſmetipſos pro eo. *Tradidit, inquit, ſeipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo.* Oblationem, quando obtulit ſe ad obediendum patri pro nobis. Hoſtiam, quando ſe ad patiendū, & hoc in odorem ſuauiſſimæ, quoniam in hoc ſacrificio pluſquam in cæteris delectatus eſt pater. Vnde & de eodem dixit: In quo mihi benedictio placuit. Nos quoque fratres offeramus noſmetipſos patri pro ipſo, ad obediendum, & compatiendum pro ipſo.

Mat. 17.

Gal. 5.

Et ſi deſt perſequutor qui nos pro ipſo maſtet, nos tamen maſtemus in nobis carnales concupiſcentias & crucifigamus membra noſtra cum vitiiſ & concupiſcentiis, vt

vt ſcilicet manus crucifigantur, ne extendantur vltra ad agendum malē. Pedes crucifigantur, ne de cætero malē ambulent. Crucifigamus corpus noſtrum, ne de cætero malē delectetur, & ſimiliter cætera membra. Secundō monet nos Apoſtolus, vt ea quæ Deus odio habet, odio etiā habeamus, cum ſubdit: *Fornicatio autē & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos.* Fornicatio fratres, dicitur, omnis complexus maris & foeminae præter legitimum matrimonium, comprehendens ſimplicem fornicationē, adulteriū & mœchiam. Immunditiam verò vocat Apoſtolus omnem inceſtum. Sodomiticum, & bellialem coitum. Auaritiam verò vocat omnem inordinatam concupiſcentiam acquirendi vel retinendi vltra modum; quæ vt poſteā ſubiungit, eſt *idolotria & ſeruitus*, quia quod quis plus diligit, & plus colit Deus eius eſt. Ergo qui plus diligit nummum quam Deum, nummum ſibi conſtituit Deum. Qui plus colit ventrem quam Deum, ventrem ſibi conſtituit Deum. Qui plus colit meretricem quam Deum, meretricem ſibi conſtituit dominam. Hæc autem fratres mei, ita euitare debetis, vt nec nominentur in vobis, necdum in vobis ſint, ſicut decet ſanctos. Sic ſanctē, ſic caſtē, ſic iuſtē viuere debetis, vt nulus audeat aliquam infamiam fingere de vobis: Et non ſolū hæc maiora crimina vitentur à nobis, ſed etiam hæc minora: *Turpitudō, ſtultiloquium, & ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent.* Turpitudinem etiam loquendi fratres, caueamus, quia non poſſumus turpiloquium amare, & ipſam turpitudinem horrere. Paulatim enim per turpiloquium pudor excutitur, & econtrariō tranſit ſermo in eſſe, & ſi honeſta loquamur. Stultiloquium verò dicitur, quicquid nec oportuno tempore, nec oportuno loco, nec iuſta cauſa dicitur. Scurrilitas dicitur, quicquid cum quadam vrbaniſſimate profertur, cauſa mouendi riſum. Porro hæc & ſimilia fratres, cauere debemus, quoniam ſi (teſte Domino) de omni verbo otioſo redditori ſumus rationem, quid ergo egiſt de ſcurrilitate? quid de detractio-
nem, quid de adulatione? quid de mendacio? quid de perſurione? Perdes, inquit Propheta, omnes qui loquuntur mendaciū. Et, Os quod mentitur, occidit animam. Quæ ergo loquuntur

Immunditia.

Fornicatio quid.
Auaritia.

Turpitudō

Stultiloquium.

Scurrilitas.

Mat. 12.

Pſal. 5.

Sap. 1.

tio debet esse in nobis? Gratiarum, inquit, actio, benedictio, oratio, & cætera bona verba. Sunt ne supradicta cavenda? Vtique: Quia ut de cæteris minoribus taceam. *Hoc fecitote, quia omnis fornicator, aut immundus aut auarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatē in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat in manibus verbis, dicens: vel hæc esse venialia, vel impios non esse iudicandos. Propter hoc enim venit ira, excæcationis, scilicet & reprobationis, in filio diffidætie, id est, perfidæ. Sed vos fratres. Nolite fieri per imitationem, vel per cōsensum participes eorū. Eratis enim aliquādo tenebræ, id est, tenebrosi vitiis scilicet: sicut prædixi: nunc autem lux in Domino, id est, nūc estis illuminati in Domino. Tertiō monet Apostolus, ut ea quæ Deus diligit, diligamus & faciamus, cum subdit: ut sibi lucis ambulat. Quia filij Dei estis qui est lux, opera lucis facite. Mala opera, dicuntur opera tenebrarum, tum quia ad æternas tenebras ducunt, tum quia mentem excæcant, tum quia faciens ea vult latere: iuxta illud: Qui malè agit, odit lucem. Econtrariō verò bona opera dicuntur opera lucis, tum quia æternam lucem ducūt, tum quoniam hominem intus illuminant, tum quia diligunt lucem. Porro in quibus opera lucis consistant, ostendit eū subdit: *Fruētus autem lucis est in omni bonitate, iustitia & veritate.* Bonitas est in mente, iustitia in opere, veritas in ore. In his ergo tribus, tota perfectio sanctitatis comprehenditur. Hoc est quod Psalmista dicit: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam: Qui loquitur veritatem in corde suo, &c.* Itaque fratres mei, cum omni desiderio studeamus imitari verum Deum & Patrem nostrū Iesum Christum, Diligamus eum, sicut ipse dilexit nos, odeo habeamus turpitudines & vitia, quæ ipse odit. Amemus bonitatem, iustitiam, & veritatem, quas ipse amat. Satagemus eius vias & exēpla sequi, ut eo duce & adiutore ad ipsum pervenire mereamur, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in æternum, Amen.*

DOMINICA TERTIA IN
Quadragesima.

Erāt

ERat Iesus eiciens dæmonium, & illud erat mutū, &c. *Luce. 11.*
Hæc lectio fratres charissimi, tantò nobis avidius est audienda, quantò magis necessariam animabus nostris continet medicinam. Nos ergo fratres, primò quæ ad historiam, secundò quæ ad moralitatem, tertio quæ ad allegoriam pertinent, inquiramus. Consideranda sunt igitur iuxta historiam quatuor, primò namque Dominus dæmoniacum curat: secundò detractores confutat: tertio quid contemptoribus contingat, ostendit, quartò mulierem se laudantem corrigit. Primò igitur Dominus cōpariens dæmoniacus, expellit ab eo dæmonium, quod ab effectu dicebatur mutum, quia hominē mutum efficiebat. Porro istæ dæmoniacus, non solum mutus, sed etiam (teste Evangelista alio) surdus erat. Tria ergo miracula in uno homine à Domino facta sunt. Surdus audit, mutus loquitur, possessus à dæmone liberatur, & divinā in Christo potentiam admirantur turbæ. Secundò detractores confutat & erudit. Detrahebant quippè ei, & illi qui dicebant: *In Beulzebub Principe dæmoniorum eicit dæmonia.* Quoniā quæ Dei erant, diabolo ascribebant, & illi qui tentantes signum de cælo quærebant. Quoniā hæc quæ Dominus operabatur parva vel nulla esse putates, eū impotentē dare signū de cælo dicebāt. In quo fratres mei, pensandū est, quanta sit malitia detractorū, qui cum semper sint suspitiosi, & ad omnia mala creduli, tamen ad bona aliorū semper sunt increduli: semper ea negantes. Vel si negare nō possunt, parva vel nulla esse dicētes, vel finē vel modū facti pervertentes. Sed qui, quod solius spiritus sancti est, diabolo adscribit, teste alio Evangelista, in spiritū sanctum peccat, vel vix, vel nunquā inde veniā consequutus est. Propterea fratres, omni sollicitudine, vitiū invidiæ & detractionis studeamus evitare. Porro cum Dominus eordium inspector, malas detrahentium cogitationes inspexisset, eos amen secundū misericordiā suam cōfutare & erudire nō dedignatus est. Confutat autē eos cum probat illud quod dicebant falsum esse, & eos illud per invidiā dixisse. Porro illud quod dicebant, probat esse falsum, cum dicit: *Omne regnum in seipsum divisum, desolabitur, & domus supra domū cadet. Et si satanas in se divisus est,*

quo-

Mala opera dicuntur opera tenebrarum.

Ioan. 1.
Bona opera dicuntur opera lucis.

Psalm. 14.

Tria miracula in uno homine.

Malitia detractorum.

Regnum Satanæ.
Ephe. 4. Qui non amat cum Deo concordiam, amat cum diabolo dissensionem.
 quomodo stabit regnum eius, quia dicitis me in Beelzebub Principe demoniorum eicere demonia? Vocat autem hic Dominus regnum satanæ malitiam, qua omnes maligni spiritus ita obdurati & coniurati sunt, ut nihil nisi malum facere velint, vel possint: Quod si satanas satanam eicit, aliquid boni facit, cum satanam de obfesso eicere utique bonum sit. Quod si vovs satanas malum, & alter bonum facit, cōcordia & cōiuratio, quam habebant in malo, non stabit, quod utique falsum est. Probat autē illud quod dixerant illos per invidiam dixisse, cum subdit: *Et si ego in Beelzebub Principe demoniorum eicio demonia, filii vestri in quo eiciunt?* Ac si diceret: Si eiectionē demoniorū a filiis vestris exorcitis factā, Deo & non diabolo adscribitis, cur eandē rem a me factā diabolo, & nō Deo adscribitis? Quia de me non simpliciter, sed per invidiam loquimini, ideo, inquit, *ipsi iudices vestri erūt.* Quia scilicet, illi sciūt tam me quā se non in Beelzebub, sed in spiritu sancto eicere dæmonia: Idēdō ipsi vestri mendacij iudices erunt. Postquam verō Dominus invidiorum calumniam confutavit, mox ut benignus Dominus eos erudit, cum subdit: *Quod si ego spiritu Deo eicio demonia, quod utiq; verum est, profectō pervenit in vos regnum Dei.* illud, videlicet regnum de quo per Elaiām dicitur: Multiplicabitur eius imperium, & regni eius nō erit finis. Ac si diceret Dominus, Quia si iam dæmones eicere ab hominibus incēpi, iam in ipsis incipio regnare hominibus, diabolo vsurpatū regnum auferens & mihi restituens. De quo vos participes esse possitis, si crederetis. Quomodo autē diabolo regnū dia possessum auferet, exponit, cum subdit: *Cūm fortis armatus custodit atriu suū, in pace sunt omnia quæ possidet. Sed si fortior eo supervenēs vicerit eū, uniuersa arma eius aufert,* id est, omnes verutias eius euacuat, in quibus cōfīdebat. *Et spolia eius distribuet,* id est, captiuos liberans, alios faciet Apostolos, alios Euāgelistas, alios Pastores & Doctores, &c. *Qui nō est,* inquit, *meū, cōtra me est,* id est, qui nō cōsentit mecū fide & amore, nō est de regno meo, sed de regno aduersarij. *Et qui non colligit mecum, dispergit,* id est, qui non amat mecum concordiam, amat cum diabolo dissensionem & dispersionem. Tertiō demon-

strat

strat Dominus quid negligentibus cōtingat, cum subdit: *Cūm immūdus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida & inaquosa, quærens requiem, & nō inuenit.* In cordibus aridis & inaquosis non potest, fratres mei, requiescere diabolus, quia tantū corda mollia, voluptuosa, & fluxa diligit. Proinde rigorem iustitiæ & asperitatem religionis, & virtutum arduitatē sequamur, ut diabolus in nobis requiem inuenire non possit. *Reuertar,* inquit, *in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit domū vacantem,* scilicet a bono, *scopis mundatam & ornatam.* Metaphoricē loquitur, quia inuenit sibi dōmum mundā & paratam: *Et assumit alios septem spiritus secum nequiores, et ingressi habitant ibi, & sunt nouissima hominū illius peiora prioribus.* Sic erit, inquit, *& generationi huic pessime.* Diabolus quippē propter legem a Domino datam expulsus, primō a Iudeis trānsiit ad Gentēs, sed postea illis Christo credentibus, cum iam locum requiei non inueniret in eis, rediit ad Iudæos & inuenit in eis domum vacantē ab omni bono, scopis mundatam, id est, legalibus purgationibus quasi mundatam, & simulatis virtutibus quasi ornata. Et assumit septē alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi: Et sunt nouissima populi illius peiora prioribus. Peiores enim sunt Iudæi in Synagogis suis blasphemantes, quā ante legē Deū ignorantes. Quarto Dominus se laudantē corrigit mulierem, non quin verū & vera intēsiōne dixerit. Beatus quippē, imō beatissimus est venter, qui Dominum portauit, & vbera quæ eum lactauerunt: sed causam corrigit per aduerbiū correctiuū, imō. Non enim in de mater eius beata est, quia eum corporaliter portauit & lactauit: sed sicut Elizabeth ait: Beata quæ credidit, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt ei a Domino. Et sicut Dominus subiungit: Beata es Maria, & ceteri omnes beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Moraliter autē fratres mei, in quatuor instruit nos Dominus. Primō quippē compatiens & curās dæmonia, cum docet nos exemplo sui itidē agere. Debemus quippē fratres mei, hominibus malignis diabolica fraude irretitis, & charitate multum compati, & eos in quātum possimus, exhortationibus, minis, & promissis, & orationibus

a dia-

à diabolica seruitute liberare, & Domino lucrifacere, & auris cordis prius surda, ad intelligendum Dei verbum: Et os prius mutum ad benedicendum Deum aperiantur: Quae maior enim probitas potest esse in Christiano, quàm Christi triumphum imitari. Christus virtute propria alligauit fortem armatum, infernum fregit, vasa captiuitatis eduxit & reduxit. Nos quoque fratres mei, eo auxiliante, quantum valeamus, infernum frangamus, cathenas diaboli confringamus, fratres nostros captiuos ab ipsius faucibus eripientes, ad Christum cum victoria reuertamur tot coronas recepturi, quot per nos sunt à diabolo liberati. Deinde ostendens Dominus satanam ad sibi ablatas personas semper velle redire, incutit illis timorè, & magnam vigilandi necessitatem. Illos enim quos diabolus tentando vicit, & victor diu tenuit, multum dolet amittere. Inde est quod totis fraudibus & tentationibus ad illos armatur impugnandos. Vos verò fratres, qui fraudibus diaboli diu captiui fuistis, sed nunc per misericordiam Dei à faucibus diaboli erepti estis, vigilate, & contra eius tentationes viriliter vos armate. Iuxta quod Sapiens monet, Fili, accedens ad seruitutem Dei, prepara animam tuam ad tentationem. Si enim (quod absit) aliquem reoccupare valuerit, cum maiori tyrannide in eum sauiet quàm prius, vt sint nouissima miseri hominis illius peiora prioribus Respondens quoque Dominus detractoribus suis, qui illum in Beelzebub eicere dæmonia mentiebantur, instruit nos exemplo sui, quomodo nos habere erga detractores nostros & quid eis respondere debeamus. Dominus quippè patienter eorum detractiones suslinēs, multa vitia quæ in se habebant, eis impropere noluit, sed tantum illud quod de se dixerant, falsum esse ostendit. Et quod mirabilius est, verbum salutis eis prædicauit. Nos quoque fratres mei, inuidorum nostrorum detractionibus nõ commouemur, nec eis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto reddamus, sed cum omni patientia, obiectam nobis contumeliam falsam esse ostendētes, etiam illos iustruere & lucrari Deo satagamus. Respondens etiam Dominus mulieri se laudanti, quomodo erga laudatores & adulatores nostros nos habere, & quid eis respon-

Eccle. 2.

Quomodo
habere nos
oporteat
erga detrac-
tatores.

respondere debeamus demonstrauit. Non enim laudantem se mulierem laudauit, vt quidam solent, nec ad laudes mulieris interius lætatus est, vt quidam solent: nec eam tacendo concessit, vt quidam solent, sed eius verba quasi vera non essent, correxit. Quidam enim ita gloriofi sunt, vt laudantem se statim laudent, reddentes adulationem pro adulatione? Alij verò, quauis dicat se laude indignos, tamen ad laudem interius lætantur. Alij autem etiam penitus nihil respondeant, tamen laudationi tacendo consentiunt. Nos ergo fratres, exemplo Christi, laudes humanas fugiamus, laudatoribus nostris vicem reddere, vel vltius ad laudes igitari, vel eis tacendo consentire caueamus, sed laudantis verba si vera non sint, omnino nequamus. Si verò vera sint, quasi corrigamus dicētes, non laudaueris hominem in vita sua, & huiusmodi: sed ad Deum laudandum, ex quo omne bonum est, eum incitemus. Euitemus fratres, summo opere blandum adulatorum venenum, quod quanto est dulcius, tanto peius. Detractor quippè dum vitia nostra subtilius inquirat, nobis quodammodo proficit: dum vitia nostra nobis ad memoriam reducit. Sed adulator sub specie dilectionis nos fallit, vt plus ei credamus de nobis quàm nobis. Vnde Esaias: Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Mysticè verò facit Dominus in multis quotidie, quod tunc ad literam in vno dæmoniaco legitur fecisse. Videamus igitur in quibus fiat, & per quem, & quæ munditia, quæ medicina, & quanta vigilantia & fortitudine eis opus sit. Multi quippè sunt hodie, qui propter turpitudinem criminum à dæmone possidentur. Hic à spiritu luxuriæ, ille à spiritu auaritiæ, alter à spiritu superbiæ. Imò quod vitii quisque irretitur, quasi à tot dæmoniis possidetur: qui cum scienter demonibus seruiant, peiores sunt quàm demones: qui quod faciunt, faciunt nescientes. Regnat itaque fortis armatus, id est, diabolus arma nequitiae suæ super eos exercens, in pace, id est, sine contradictione eos possidens: exurdās eos, ne audiant verbum Dei, & mutos faciens, ne Deum benedicant. Cum ita ergo teneantur à diabolo captiui, sua virtute se à iugo eius nequeunt excutere. Quod bene contra illos est, qui quod in iu-

Laudes hu-
manas fu-
gientia.

Quomodo
detractor
nobis pro-
fici.
Esa. 3.

Neque vi-
na, neque
penitentia
est in manu
hominis.

Poenitere
quid.

duo in poe-
nitentia.

Poenitentia
actio fit
corde, ore,
& opere.

Psal. 50.
Tria for-
mant contri-
tionem, pu-
dor, timor
& dolor.
Confessio
quid.
Esa. 57.
Psal. 31.

Confessio
debet esse
vera.

in iuuentute sua nolunt, in senectute promittunt se poenituros: Miseri non attendentes, quod neq; vita, neq; poenitentia hominis in manu eius, sed in manu Dei sunt: qui quandoque superbis peccatoribus iusto iudicio subtrahit tempus poenitentiae. Nullus ergo putet se per se, iugum diaboli a se excutere, sed de sola Dei misericordia praesumat, qui superueniens vincit diabolum, & excludit omnia arma eius, id est, omnes versutias euacuat, vasa eius distribuens, id est, animas & corpora, sensus & membra eorum liberans ad bene cogitandum, loquendum, operandum. Et qua medicina hoc facit poenitentia. Et quid est poenitere? praeterita mala plangere, & plangenda non committere. Nam, vt ait Gregorius, qui ita peccata deplorat, vt alia committat, poenitentiam agere, aut ignorat, aut dissimulat. Non enim profunt lamenta, si replicantur peccata. Et Isidorus: Irrisor est, inquit, & non poenitens, qui agit quod poenitet, nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare superbus. Sunt igitur in poenitentia duo, plangere facta, & non facere plangenda, id est, actio poenitentiae & perseverantiae: alterum sine altero non prodest. Nil enim prodest flere, si peccetur. Et parum prodest non peccare, si non fleatur. Actio autem poenitentiae fit corde, ore & opere. Corde per contritionem, ore per confessionem, opere per satisfactionem. Contritio putredinem maturat intus. Confessio aperit vulnus. Satisfactio extrahit virus. Contritio est dolor cordis, ex recordatione peccati, & timore iudicij proueniens. De hac dicitur: Cor contritum & humiliatum Deus ne despicias: Tria formant contritionem, pudor, timor & dolor. Pudor dum cogitat se turpiter egisse. Timor dum cogitat poenam sibi paratam esse. Dolor dum cernit se reum, & dignum esse supplicij. Confessio ergo est lacrymabilis peccatorum enarratio. De hac dicitur: Dic tu iniquitates, vt iustificeris. Et illud: Dixi confitebor iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Haec autem debet fieri cum lacrymis: quia nisi gemat, nisi fleat, nisi suspiraret peccator, cum se peccasse faretur, peccatum suum praedicat, non confitetur. Confessio autem debet esse vera & aperta, integra, non diminuta, non diuisa. Vera, vt ea quae fecit, dicat, ea quae non fecit, taceat, Qui enim

enim ob humilitatem dicit se peccatum fecisse quod non fecit, etsi ante reus non erat, tunc esse incipit. Aperta, vt sicut turpiter egit, turpiter referat: nec ornatu verborum suam turpitudinem tegat, quod est peccatum suum minorare. Integra, vt omnes circumstantias peccatorum exponat, scilicet locum, tempus, personam, modum peccandi, numerum, tentationem & contemptum. Idem enim genus peccati est grauius in loco vel tempore sacrato, quam in alio. In persona sapienti, quam idiota, coniugata quam vacante, ordinata quam laica. Item grauius est, si pluries egit, quam si semel, si minorem tentationem sustulit, quam si magnam, si plus contempsit, quam si minus. Non diminuta, vt scilicet vnum peccatum confitens, aliud taceas. Iniquitas enim est, a Deo, qui summa iustitia est, veniam sperare dimidiata. Quid enim prodest tibi de pluribus mortiferis vulneribus vnum solum curasse? Non diuisa, vt scilicet non diuisa peccata tua, haec vni Sacerdoti, illa alij reuelanda. Hoc enim est ad hypocritam tendere, & peccata non curare, sed angere. Satisfactio vero est iniunctio operis condigna executio. De hac dicit Ioannes Baptista: Facite dignos fructus poenitentiae, vt scilicet secundum quantitatem culpae, sit quantitas poenae. Haec tria debet habere, vt scilicet faciat quod sibi iniunctum est, & quantum, & qualiter. Haec fratres, est medicina, qua fortem armatum Christus fortior de cordibus nostris expellit, & de vasis diaboli, vasa Spiritus sancti facit. Sed tunc opus est vigilanter & fortitudine. Cum enim diabolus videt se eiectum, plus saeuit, plus nobis insidiatur, & vt acrior ad locum suum redeat, machinatur. Primum igitur est, cum peccata nostra flere, ieiunare, & bene agere coeperimus: nos per ora malorum deridet, hypocritas nos vocat. Quibus fratres mei, sunt isti similes, nisi Phariseis, qui dicebant de Domino: In principe daemoniorum eicit daemonia? Illi adscribebant, quod erat Spiritus sancti, diabolo. Isti quoque dum eos, quos Spiritus sanctus per poenitentiam purgat, derident, & vocant hypocritas, & vanae laudis amatores, quid aliud quam quod Spiritus sancti est, spiritui hypocritis & vanae gloriae attribuunt. Dum igitur tam hi quam illi, quod Spiritus sancti est, spiritui maligno attri-

Aperta

Integra

Non di-
minuta.

Non diuisa.

Satisfactio
quid.

Mat. 3.

Satisfactio
tria debet
agere.

N
buunt;

duunt, proculdubio peccant in Spiritum sanctum. Et si fratres, ea quae plus se habet ad malum, debemus in bonum interpretari, quid erit de eis, qui etiam ea quae se habet ad bonum, in malum interpretantur? Cauete fratres, igitur, caute hoc peccatum, quoniam pergrande est: sed cum videtur peccatorem ad Deum conuertentem, orate pro eo, ut Deus det ei perseverantiam bonam. Vos quoque poenitentes nolite propter derisores erubescere, & vestrum propositum relinquere, quia, ut ait Salomon, est confusio adducens peccatum, & est confusio adducens honorem & gloriam. Malum igitur non bonum erubescite. Cum autem hoc modo non potest diabolus vincere poenitentem, tentat eum per adulatores, dicens: Beatus venter qui te portauit, & vbera quae suxisti. Quasi diceret: vir sanctus es & victor diaboli, & amicus Dei: Vt ita eum ad elationem & inanem gloriam inuitet. Sed nos fratres, ut detractores, ita & adulatores fortiter contemnamus, & plus nobis quam aliis de nobis credamus, & semper de peccatis nostris timeamus: Nam delicta quis intelligit? Sed & si quaedam peccata nostra non intelligimus, quomodo scimus ea nobis esse dimissa? Propterea dicit Sapiens: De propiciato peccato noli esse sine metu. Vbi enim fratres, metus non est, est stulta securitas. Vbi est stulta securitas, est contemptus. Vbi est contemptus, est periculum & ruina. Si enim inuenerit vos diabolus negligentes & a bono vacantes, reintrat in vobis diabolus cum aliis septem spiritibus nequioribus. Quoniam redeunt peccata septuplicata, & estis septuplo peiores quam primo. Tripliciter autem dicuntur peccata redire: vel quando ad vomitum redimus, vel quando spernentes iniunctam poenitentiam torpescimus. Vel quando in recordatione praeteriti peccati delectamur. Habeamus igitur fratres, semper peccata nostra ante oculos nostros, & de eis semper timentes, gementes, & plorantes & operibus misericordiae ea redimentes, quod praestet nobis Deus qui in trinitate perfecta viuit & regnat. Amen.

DOMINICA QUARTA

Quadragesima.

Gal. 4. **S**criptum est: quoniam Abraham duos filios habuit, unum videlicet Ismahel, de ancilla, Agar: Et unum, scilicet,

scilicet Isaac, de libera scilicet Sara. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est, id est secundum consuetudinem carnis, secundum quem iuencula ex fene concipere potest, & parere. Qui autem de libera, per promissionem Dei natus est, non secundum carnis consuetudinem: quia anus & sterilis & de vetulo concipere & parere non solet. Cum autem creuissent ambo & luderent, Ismael prior natus, Isaac quasi persequebatur. Quod intelligens Sara, ait Abraham: Eue ancillam & filium eius: non enim haec erit filius ancillae cum fito libera. Eiecit ergo Abraham ancillam cum filio, dans super scapulam suam ollam aquae. Filium vero liberae haeridem constituit. Huius historiae fratres charissimi, Apostolus exponit nobis mysterium, & in hoc innuit nobis ceteras veteris testamenti historias mystice intelligendas. Nos vero fratres, intelligentiae simplicium subseruietes, quod Apostolus breuius & obscurius, nos latius & planius, Deo largiente, vobis exponemus. Abraham igitur fratres, Deus intelligitur, qui est pater multarum Gentium, imò omnium. Sic duos filios habuit, quoniam duos populos creauit de eade materia. Vnum quidem per occultam iustitiam creauit in contumeliam, alterum per solam misericordiam suam in honorem. Vnum in reprobationem, alterum in electionem. Sunt autem hic nobis fratres, considerata quatuor. Primo quae sit ancilla & quae libera, de quibus isti duo populi nati sunt. Secundo quomodo ancilla fecunda fuisse, & prius peperisse: Libera vero prius sterilis, postremo peperisse dicatur. Tertio quomodo filius ancillae, filium liberae persequitur. Quarto quomodo ancilla cum filio, & cum olla aquae eiiciatur, & filius liberae haeres constituitur. Est igitur fratres mei, ancilla de qua populus reprobationis natus est, caro. Quae idcirco ancilla dicitur, quia peccato, diabolo mancipatur, & aeternae miseriae. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati. De hac ancilla, id est carne, populus reprobationis nascitur, secundum carnem, id est secundum carnalem concupiscentiam. Et qualis est natus, talis permanet: Solum carnem sapiens, secundum carnem viuens, in carne seminans, unde & met corruptionem. Manifesta autem, inquit Apostolus,

Per Abraham Deus intelligitur.

Per ancillam caro significatur.

Gal. 4.

N 2 sunt

Eccle. 4.

Psal. 18.

Eccle. 5.

Tripliciter peccata dicuntur redire.

Per liberam
gratia car-
nestis deno-
satur.
Ioa. 1. 3.

Ioa. 1.

Filii libe-
ra, qui?

Carnalis
generatio.

Spiritualis
regenera-
tio.

1. Cor. 15.
Esa. 54.

sunt opera carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, &c. Libera verò, de qua populus electionis natus est, est gratia cœlestis. Quæ ideo dicitur libera, quia liberat hominē à seruitute peccati, diaboli & damnationis æternæ. Si filius, inquit, vos liberauerit, verè liberi eritis. De hac autem libera, id est gratia, nascitur homo, non secundum carnē, sed secundum repromissionem, id est, Dei electionē. Quæ utiq; natiuitas fit in baptismo, in quo qui natus erat ex carne filius iræ, renascitur ex gratia per spiritū filii misericordiæ. Dedit enim eis Dominus (iuxta Euāgelium) potestatem filios Dei fieri, his qui erediunt in nomine eius, nō ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, id est, renati. Ille ergo populus natus est ex carne secundum carnem. Ille natus est ex gratia secundum electionē. Ille est filius ancillæ, id est carnalis seruitutis. Ille est filius liberæ, id est spiritualis libertatis. Ille est filius diaboli. Ille filius Dei. Ille filius veteris testamenti, vbi pro timore & pro temporalibus seruit. Ille est filius noui testamēti, vbi pro amore & pro æternis seruit, sed Deo seruire, est regnare. Nos ergo fratres mei, filij liberæ, filij electionis, & filij Dei sumus, si tamen in graua baptismi perseueramus: Si diabolus & eius opera, quibus abrenuntiauimus, omnino detestamur, si Deū & eius præcepta tota dilectione diligimus & sequimur. Quod si pactum baptismi fregimus, & ad diaboli seruitutē reuersi sumus: quid erit de nobis miseris, nisi quantumtius per poenitentiam & lachrymas reconciliari dum licet, quæramus.

Secundò fratres, considerandum est, quomodo ancilla prius fecunda fuisse & peperisse, libera verò prius sterilis; postremò dicatur peperisse. Porro carnalis generatio prius in mundo multipliciter abundauit, quando ignari Dei & vitæ spiritualis, tantum propagationi & successioni carnis intendebant. Spiritualis verò regeneratio diu ignota, sterilis permansit: Et hæc tantum tempore gratiæ abundanter fructificauit. Non enim, ut ait Apostolus, est primò quod est spirituale, sed prius quod est animale, & postea quod est spirituale. Vnde Esaias: Lætare sterilis quæ nō paris, id est, quæ primò vel nullos,

vel

vel paucos pariebas. Erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filij liberæ, magis, subaudi, electi à Deo: quàm filij eius, id est, carnalis generationis: quæ habet virum, id est, corruptorem diabolus. Nos ergo fratres mei, potius spirituales quàm carnalem successione quæramus. Melius est enim relinquere vnum solum bonum filium, quàm multos malos: Et melius est moti sine filiis, quàm relinquere malum filium. Qui ergo filios habent, in correctione & in instructione eorum vigilant, quoniam sicut gaudium est parentum filius sapiens: ita confusio & maledictio est parentum filius stultus. Qui verò filiis carent, non doleant, sed Christum hæredem constituent, pauperes & pupillos in filios adoptent. Exemplo & verbo filios spirituales gignant: ut iure de eis dici possit: Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe & clama quæ nō parturis, quoniam filij liberæ multi quàm eius quæ habet virum. Ad eò enim fratres, excreuit hodie malitia filiorum carnalium, quorum alter est scortator, alter aleator, alter fur, alter raptor, alter quærit & desiderat mortem parentum: quod hodie verè dici possit: Beati steriles quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tertio verò fratres, considerandum est, quomodo, ut ait Apostolus, filij ancillæ persequuntur filios liberæ. Persequuntur quippè filij carnis filios spiritus: filij mundi, filios cœli. Quomodo? Tripliciter: malo exemplo, subdola suggestione, aperta persequutione. Malo exemplo, dum florent & prosperantur in via suâ mala, quoniam eorum filij sunt sicut nouellæ plantationis in iuuentute sua. Filiaeorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia, ex hoc in illud. Oves eorum factotæ, abundantes in egressibus suis: Boues eorum crassæ. Non est ruina maceræ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Sed contra hæc nos armat David, dicens: Noli emulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fcœnum velociter arescent. Subdola suggestione, cum dicitur: Semper fuit mundus, ita semper orientur homines, & morientur. Quis est reuersus ab inferis, qui nuntiet aliam vitam esse? Stultum est igitur præsentia gaudia per-

Spiritualis
successio
quærenda.

Prouer. 10.
15.

Malitia fi-
liorum car-
naliū.

Filii carnis
persequun-
tur filios
spiritus.
Psal. 142.
Iniquorum
prospera-
tas.

Psal. 36.

dere, propter quædam sortè nunquam futura. Ita fratres,
 vult decipere filius ancillæ filium liberæ. Ita insidiatur, vt
 rapiat pauperum: rapit autem pauperè dum attrahit eum
 subdola suggestione. Contra hæc nos armat Apostolus,
 Cor. 15. Corrupti enim, ait, bonos mores, colloquia praua: id eò
 nolite omni spiritui credere. Fides enim nostra, testimoni-
 nis Patriarcharum & Prophetarum fundatur: Natiuitate,
 passione, resurrectione & ascensione Christi completur:
 Apostolorum testimoniis fulcitur, sanguine Martyrù roboratur,
 qui miraculis probant se melius viuere post mortem.
 Heb. 11. Aperta persecutione persequuntur, dum filios liberæ
 spoliant, suis laceſcunt conuitiis, affligunt iniuriis, exiliis,
 tormentis, morte: iuxta illud: Sancti ludibria & verbera
 experti, insuper & vincula & carceres. Lapidari sunt, secti
 sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Con-
 tra hos nos Dominus armat, dicens: Nolite timere eos
 qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere:
 Sed potius eum timete, qui animam & corpus potest
 perdere in gehennam. Et alibi: Beati qui persecutionem
 patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum
 cælorum. Quarto quoque fratres, considerandum
 est, quomodo ancilla & filius eius cum olla aquæ eiciatur,
 & filius liberæ hæres constituatur: filij quippè ancillæ
 quia tantum terrenam hæreditatem desiderant & amplectuntur,
 diuino iudicio à cœlesti sunt hæreditate seiuncti.
 Et nihil eis cõfertur, nisi amphora aquæ super scapulam.
 Aqua fratres mei, mūdana felicitas est. Aqua enim est labilis,
 potabilis, nabilis. Mundana quoque felicitas est labilis,
 quia citò transit, nec redit. Potabilis est, id est, apta ad
 vtendum, si modeste sumatur: si superfluè, inflat hominem,
 & occidit. Nabilis est, quia cum iusto regimine potest
 aliquis per eam transire ad portam salutis. Aliàs in super-
 abundantia eius submergitur & perit. Hanc autem
 mundanam felicitatem accipit filius ancillæ super se, quia
 ei seruit, nõ illa sibi. In alia verò vita prorsus à cœlesti se-
 questrabitur hæreditate, nihil accipiens, nisi æternam dā-
 nationem, quoniam in hac vita recepit bona sua. Populus
 verò electus, qui est filius liberæ, constituitur hæres
 patris, & nunc electione, & in futuro confirmatione.

Nunc

Nunc spirituum bonorum, & in futuro cœlestiū præ-
 miorum. Nos itaque fratres mei, Christi sanguine libera-
 ti, iam non sumus filij ancillæ, sed liberæ: si tamen non
 secundum carnem, sed secundum spiritum viuimus: Si
 Deum, non mundum diligimus, si cœlestia, non terrena
 desideramus, si seruitutem vitiorum fugiētes, libertatem
 virtutum sectamur. Accipimus quæ in futuro æternā hæ-
 reditatem, incorruptibilem & incõtaminatam, conserua-
 tam in cœlis, vt simus hæredes quidè Dei, cohæredes au-
 tem Christi: Quoniam ad dexteram nobis positus dicitur:
 Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod
 vobis paratum est ab origine mundi. Quam hæreditatem
 largiatur nobis, & promereri & consequi Iesus Chri-
 stus Dominus noster. Qui cum patre & spiritu sancto vi-
 nit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA QUARTA

Quadragesimæ.

Abiit Iesus trans mare Galilææ, quod est Tyberiadis: & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat, & reliqua. In hac sancti Euangelij lectione, quam modò fratres charissimi audiuius, primò quæ ad literam, secundò quod ad tropologiã, tertio quod ad mysticum sensum pertinet, videamus. Quantum igitur ad literam pertinet, fratres mei, Dominus & Redemptor noster Iesus Christus, ostendit in hac lectione se veram humanitatem, & veram habere diuinitatem. Humanitatem quippè & pietatem veram se habere ostendit, quando infirmis & esurientibus compatitur & condescendit. Diuinitatem verò se habere veram demonstrat, quando infirmos solo nutu sanat, & quando de quinque panibus, & duobus piscibus quinque milia hominum, sublati etiam duodecim cophinis fragmentorum, saturat. Nonne fratres mei, si de quinque panibus quinque milia hominum nihilo remanente sacrasset, magnum & diuinum esset miraculum? Nunc verò quam mirabilius & Deo dignius miraculum apparet, cum & de quinque panibus quinque milia hominum satientur: & præterea decuplo plus sustollitur, quàm appositum est. Quasi non idem miraculum Dominus quotidie faciat,

N 4. qui

2. Cor. 15.

Quomodo
fides nostra
fundatur.

Heb. 11.

Mat. 10.

Matth. 5.

Aquam mū-
danam sibi
citatem
notat.

Mat. 13.

Ioan. 6.

Humā-
nitas.

Diuinitas.

qui pauca seminis grana in terram iactat, centuplicat: sed nullus miratur, quod quotidie videt. Raritas verò rei, maiorem præstat admirationem. Cæterum quod hic legitur Dominus Philippum tentasse, non est contrarium ei quod à Iacobo dicitur: Deus neminem tentat. Tripliciter quippè tentatio fit. Aliter enim Dèus tentat, aliter diabolus, aliter homo. Deus quippè tentat, vt probeat, quemadmodum tentauit Abraham, vt eius fidem probaret: Et hic Philippum, vt eius infirmitatem demonstraret. Diabolus verò tentat, vt decipiat, quo genere tentationis Deus neminem tentat. Homo verò tentat, vt discat quod ignorat. Iuxta verò tropologiam, quando Christus hoc facit, quid Christiani facere debeant, ostendit. Octo igitur hic nobis imitanda proponuntur: Maris transference, in montè ascensio, miseratio humanæ tentationis, abiectio, quibus & quam eleemosynâ faciâmus, quomodo & quo fine, quomodo eleemosyna multiplicetur, & quanta gloria inde Deum sequatur. Itaq; fratres mei, cum Dominus abiit trans mare Galilææ, nos monet tempestuosum huius mundi mare desiderio transire, & ad cœlestè patriam suspirare. Est enim hic mundus iustus, qui futuram vitam desiderant, exilium: mare tempestuosum vallis lachrymarum. Vnde & illud desiderant citò transire, & aliam viam aduenire. inde Psalmista: Heu mihi, Domine, quia incolatus meus prolongatus est. Nam quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Nam idè alibi dicit: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua: Venientes autè venient cum exultatione portantes manipulos suos. At mundani homines, qui habent hic patriam suam, & ducunt hic in bonis dies suos, nunquam vellent vitam præsentem transire: tamen velint, nolint, transeant, & ad mortem rapiuntur, qui tamen mète transeuntibus adhærent: velut qui rapitur à torrente ad heret spinis & asperis. Itaq; fratres, desiderio ad cœlestem vitam transeamus, illuc per opera misericordiæ quæcumq; possumus transmittamus. Illic sit thesaurus noster & cor nostrum. Illuc proximos nostros bono exemplo & exhortatione, promissis & amore, nobiscū trahamus: vt quem

admodum

admodum Dominum ita & nos sequatur multitudo magna, quod vbiq; fiet, si viderint nos facere signa super his qui infirmantur. Porro super infirmos signa facimus, si vel infirmos corpore, beneficiis visitamus, vel infirmos mente confortamus, vel infirmos peccato corripimus, vel furiosos odiis vel iniuriis contra nos patienter sustinemus, vel si omnes huius mundi infirmos orationibus nostris apud Deum curamus. Cùm verò Dominus in montem ascendit, & ibi sedet cum Discipulis suis, monet nos vt de virtute in virtutem vsque ad altitudinem virtutis & contemplationis ascendamus: Et ibi inter miseriam huius mundi, sessionem & requiem cum Domino & sanctis eius, quâ tum possumus habemus, talibus quippè proximum est Pascha dies festus Iudeorum. Quoniam tales qui per contemplationem cum Domino & sanctis eius requiescant, amore, spe, & merito iam proximi sunt die festo verè consentientium angelorum. Cùm autem Dominus sedens in monte, inferioribus turbis esurientibus condescendit & miseretur, instruit nos, vt ita per contemplationem in cœlestibus quiescamus, quod turbis inferioribus per compassionem condescendamus. Iuxta quod ipse Dominus dicit: Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Induamus fratres misericordiæ viscera & compassionis, & quando videmus aliquem pati, ei compatiamur. Quando videmus aliquem dolere, condoleamus. Quando videmus aliquem egere, ei prout possumus, subueniamus. Nam beati misericordes, quoniâ misericordiam consequentur. Et econtra: Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecerit misericordiam. Cùm verò Dominus Discipulos adhuc rudes, de humana tentatione tentando redarguit, nos docet vt humanam tentationem quantum possumus, superemus. Humanâ quippè tentationem passi sunt discipuli, quando de panis sufficientia dubitantes, alter dicebat: *ducentorū denariorum panes non sufficient eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat.* Et alter dicebat: *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes ordeaceos, & duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos?* Hanc tentationem fratres patimur & nos, cū videntes multitudinem pauperum, causamur nos modicum

*Quomodo
super infirmos
signa
facimus.*

*De virtute
in virtutē
ascendendâ.*

Mat. 25.

*Iacob. 1.
Tentatio
fit triplici-
ter.*

*Psal. 119.
Psal. 41.*

Psal. 125.

cum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca. Et dicimus: Ite viâ vestram: Non sufficeret quod habeo mihi & vobis. Humanâ etiam tentationem patimur, cum videntes carum tempus, & fata deficere dicimus: Quid manducabimus, quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc proculdubio fratres mei, humana tentatio est, quæ de fidei nascitur imperfectione. Vnde Dominus nobis dicere potest: Quid timidi estis modicæ fidei? Si enim firmam fidem & charitatē in Deo haberemus, nihil profectò nobis deesse crederemus: Domino suis providete, qui etiam infidelibus non desistit providere. Legimus enim Dominum seruos suos sine cibo per multos dies sustentasse. Legimus enim sanctū Nicolaum sexaginta homines de tribus panibus refecisse: Idemque legimus de pluribus aliis: Vidi fratres multos charitatius quotidie abundanter donare, & Deum eis abundanter ministrare, vt quasi certare viderentur iustus erogando, & Dominus ministrando. Quibus autem præcipuè sit dandum, Dominus ostendit, quando multitudinem, quæ eum sequebatur, pavit. Nam Dei iussa sequentibus esse dandum ostendit. Alibi tamen Dominus dicit: Omni petenti te, tribue. Cui contrarium videtur illud dictum Sapientis: Benefac iusto, & non dederis impio. Et illud: Cui des, videto. Non est verò contrarium fratres. Omni enim indigenti, si possumus, benefacere debemus, non quidem impietatem eius, sed naturam sustentantes. Si tamen non omnibus dare possumus, fidelibus, pauperibus, & iustioribus, donare debemus, iuxta illud Apostoli: facientes bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Quid, quibus donandum sit, Dominus ostendit: Donans infirmis sanitatem, esurientibus panem, ignaris doctrinam, captivis libertatē. Cum enim, Dominus inquit, omni petenti te, tribue, non ait tribue quod petit, sed quod tu potes, & cuius illum egere vides. Pauperi da sustentamentum corporis. Diuiti da verbum Dei, sustentamentum animæ. Inconsulto, da consilium. Laboranti, si aliud non potes, da orationis auxilium. Munus siquidem magnum est, verbum consilij, verbum correctionis, & verbum orationis. Nam quantò pretiosior est anima quàm corpus, tantò pretio-

*Humana
tentatio.*

Matth. 8.

*Quibus
dandum.*

*Luc. 6.
Eccle. 12.*

*Omni indi-
genti bene-
faciendum.
Galat. 6.*

*Quid &
quibus do-
nandum.*

sius beneficium animæ factum quàm corpori. Quomodo verò & quo sine eleemosyna danda sit. Dominus ostendit, qui primum gratias egit, & post distribuit. Nos ergo dantes, Deo, ex quo omni bonum est, semper gratias referamus, & propter eum distribuamus. Iuxta quod Apostolus ait: Quid habes, quod non accepisti? Et alibi: Qui tribuit in simplicitate. Si enim fratres rem bene consideremus, eleemosyna nostra non est meritum nostrum, sed Dei gratia. Ipsam quippè rem, quam damus, non ex nobis, sed ex Deo habemus: nec ipsam bonam voluntatem habere, nec manum ad dandum extendere ex nobis, sed ex Deo valeamus: Non enim volentis est velle, nec currentis currere, sed miserentis Dei. Quid ergo ex nobis? Sicut ergo totam eleemosynam à Deo habemus, ita totam ad eum dirigamus. Non demus vt tædio carentis caremus, quoniam qui hoc facit, meritū suum & rem perdit. Non demus ob vanam gloriā, quoniam qui hoc facit, mercedem suam hic recipit. Non dat eleemosynam sinistra, id est temporalis intentio: Non dextera simul & sinistra, id est, eleemosynæ datæ propter Deum non se admisceat vana gloria, sed sola dextera, nesciente sinistra. Quantum verò eleemosyna multiplicetur, ostenditur in hoc quod de quinque panibus, quinque milia hominum satiatur, & duodecim cophini sustolluntur. Porro duobus modis multiplicatur in nobis eleemosyna, & spiritualiter & æternaliter. Spiritualiter, vt cum verbum vitæ aliis prædicamus, non diminuitur, sed potius & in nobis & in illis augetur. Velut si ex vno luminari, plura succederis luminaria. Sed, & si rem transitoriam damus, quāuis transeat in accipiente, tamē in nobis multiplicatur, dum inde à Deo in nobis fides, spes, & charitas, cæteræque virtutes adaugentur. Æternaliter verò multiplicatur, cum pro terreno coeleste, pro transitorio æternū, pro corruptibili incorruptibile præmium accipietur, vt illud impleatur: Vos qui sequuti estis me, cætuplum accipietis hic, & in futuro vitam æternam. Valet igitur eleemosyna, & pro quo fit, & cui fit. Et si illis non valet, illi qui bene eam facit, nō valere non potest. Quæ fratres mei, potest esse maior multiplicatio, quàm cum viduâ propter duo minuta, alius pro-

*Quomodo
& quo sine
eleemosyna
danda.
1. Cor. 4.
Rom. 12.*

Rom. 9.

*Duobus
modis elee-
mosyna
multiplicatur.*

Matth. 19.

pter

HOMILIAE

Luc. 21.

Mat. 10.

2 Cor. 8.

Psal. 144.

Luc. 17.

Mat. 25.

D
Fide &
amore
Christus
sequendus.

pter calicem aquae frigidae, alius pro sola bona voluntate accipiet regnum caelorum? Quanta gloria de elemosyna, deinde sequatur, ostenditur cum subdit: *Turbae autem videntes quod fecerat signum, dicebant quia hic est verè Propbeta, qui venturus est in mundum.* Porro de elemosyna semper benedicendus est Deus: & pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Nos autem fratres, qui non auctores elemosynae, sed ministri tantum sumus, nobiscum gratias reddi nec velimus nec patiamur, sed dicamus, serui inutiles sumus: quos debuimus facere, fecimus, non nostra, sed aliena dispensamus: Et tamen hoc facientes, non erimus sine gloria ante Deum, qui suis facta, reputat sibi facta esse, reputans & dicens: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi: Esuriui enim & dedistis mihi manducare: sitiui enim, & dedistis mihi potum, &c. Iuxta verò mysticum sensum, Iesus abiit trans mare Galileae, quando tribulationes huius mundi, patiendo, & resurgendo transiit. Sequuta est autem fide & amore illum multitudo magna, videntes signa quae vel per se vel per discipulos faciebat: super his qui mente vel corpore infirmabantur. Ascendit autem Iesus in montem, id est in aeternae glorificationis altitudinem: Et ibi sedebat, & requiescebat, & regnabat, & discipuli mente, & si nondum corpore, cum eo: *Erat autem, proximum Pascha, dies festus Iudaeorum.* Pascha transitus interpretatur. Ergo erat proximum Pascha dies festus Iudaeorum: quia iam radiante Euangelio, instabat transitus & cessatio veterarum caeremoniarum. *Cum subleuasset ergo Iesus oculos misericordiae suae, & vidisset quia maxima multitudo, credendo, venit ad eum, dixit inspirando, ad Philippum, id est, ad quemlibet praedicatorum.* Philippus enim os lampadis interpretatur. *Vnde ememus panes ut madauent hi?* id est, unde comparabimus nobis sapientiam & doctrinam verbi, unde reficiatur populus Dei? *Hoc autem dicebat tentans eum: Ipse enim sciebat quid esset facturus.* Haec tentatio fratres mei, Deo permittente frequenter nos tentat, cum videntes multitudinem fidelium in Ecclesiam confluisse, dubi-

tamus

ramus apud nos & quaerimus, de quo libero comparabo hodie sermonem, unde reficiam populum Dei? Immemores quid promissit suis Dominus, & quid per nos sit facturus. Ipse enim ait: *Aperi os tuum & ego adimplebo.* Et in Euangelio: *Cum steteritis ante Reges & Praesides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Huius ergo fratres, dominicae promissionis semper memores, & de Dei gratia, non de nostro ingenio presumentes, audacter verbum Dei loquamur ad populum, quoniam Dominus dabit verbum Evangelizantibus virtute multa. Memini certè me quandoque melius locutum ad populum, quando loquebar ex improviso, quam quando loquebar ex praemeditato, Domino sic faciente. Videamur sufficientes cogitare: alio quid ex nobis quasi ex nobis. *Ducentorum, inquit, denariorum panes non sufficiunt eis.* Id est ducentorum praedicatorum doctrinam ad erudiendum populum fidelium qui Deum sequuntur, non sufficiunt, ut unusquisque modicum quid accipiat. *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes ordeaceos, & duos pisces.* Hic puer est Moyses famulus Dei, qui habet quinque libros legis: Qui bene per ordeaceos panes significantur. Ordeum enim tenacissima palea regitur, & iumentorum cibus est. Lex quoque tenacissimis inuolucris figurarum, & verborum occultatur, & cibus simplicium & animalium hominum est, ad literam intellecta. Si verò intelligitur subtilius, habet duos pisces secum, id est moralem & mysticum sensum, quorum dulcedine legis ariditas impinguatur. Accipit ergo quinque panes Iesus, benedixit & fregit. Quia quinque libros Moysi in se impletos, & sanctos esse ostendit: eos fregit, & dedit cum duobus piscibus discipulis, ut apponeret turbis, quia intellectum legis eis aperuit, ut cum morali & mystico sensu eam turbis praedicaent. In hoc fratres mei, quod discipuli non apponunt aliam panem turbis, nisi à Christo sit traditus, nec illum panem illi frangunt, sed Christus eis frangit, confunduntur illi qui aliam scripturam praedicant quam diuinam, vel qui ipsam scripturam non à Deo sibi frangi & aperiri expectant, sed ipsi per se eam sibi frangere presumunt, apponentes potius quam exponentes, cum

prae-

Ezech. 7. præcipiat Dominus Propheta: Annuntiabis, inquit, eis ex me. Saturantur autem ex quinque panibus cum duobus piscibus, id est ex quinque libris Moyli cum mystico & morali intellectu. Quinque milia hominum, id est simplices, tantum res quinque sensibus corporis subiectas prius sapientes. Ex fragmentis vero & crustis, quæ comedentibus superfuerunt, implentur cophini duodecim, quia subtiliores & fortiores sententiæ, quas simplices capere non possunt, Apostolicis & perfectioribus viris ruminandæ referuantur. Iuxta quod Apostolus ait Corinthiis: Lac potum dedi vobis, non escam. Sapientiam enim loquimur inter perfectos. Et hoc contra illos qui simplicioribus altiora loquuntur, non erudientes eos, sed potius conturbantes. Porro homines cernentes doctrinam diuinam in omnibus exuberare, & quanto à pluribus percipitur, tanto magis abundare, laudant & benedicunt Dominum, qui hic pane spirituali quotidie recreat suos, eo vaticinio eos sustentans, quousque perueniant ad terram promissionis, ad quam perducatur nos omnipotens & misericors Deus, qui in trinitate perfecta viuunt & regnat Deus. Amen.

DOMINICA QUINTA

Quadragesimæ.

Heb. 6. **C**hristus assistens Pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non huius creationis, &c. In hac lectione fratres mei, ostendit Apostolus Pontificium Christi fuisse præfiguratum in Pontificio legis. Et illud quidem imperfectum esse, tanquam figuram & umbram: Illud vero perfectum esse, tanquam rem & veritatem. Illud transire, istud manere. Consideranda sunt igitur fratres mei, quatuor de Pontifice legali. Qualis esse, quo in loco stare, quorum esse minister, quid agere secundum legem debeat. Debebat autem legalis Pontifex esse sine macula, integer & sanus. Sine macula, ne scilicet esset cum paruo, vel grandi, vel toto naso, ne esset gibbus, nec lippus, nec albuginè habens in oculo, nec impetiginè in corpore, nec iugem scabiem. Integer, nec esset cæcus, nec mancus, nec sine genitalibus, & huiusmodi. Sanus, ne esset claudus, nec fracto pede, nec manu, nec leprosus, nec ponderosus. Erant autem hæc in le-

legali Pontifice per figuram: In Christo vero sunt per veritatem. Christus quippe fuit agnus sine macula, quoniam ut ait Petrus, peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et ipse etiam, speciosus forma præ filiis hominum. Fuit autem integer, omnem habens in se virtutum perfectionem. Fuit enim, ut Ioannes dicit, plenus gratiæ & veritatis. Fuit etiam sanus & perfectus in omni sapientia & scientia. Quoniam in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi. Quo in loco stabat legalis Pontifex? In medio, id est, inter hominem & Deum: hominibus antecessit: Vnde & antistes dicebatur, & Deo assistebat: Vnde Episcopus, id est, superintendens dicebatur. Vnde Apostolus: Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt apud Deum. Debebat autem medius esse extremorum, participatione, affectione, & ordine. Extremorum participatione, qui scilicet esset homo cum hominibus natura, & Deus cum Deo gratia. Medius affectione, ut scilicet esset peccatoribus proximus per compassionem, & Deo proximus propter familiaritatem. Medius ordine, ut scilicet per eum haberent accessum homines ad Deum, & Deus ad homines. Christus quoque medius & verus fuit Pontifex assistens Deo, & antecessit hominibus. Fuit enim medius inter Deum & hominem natura, quia naturalis homo cum hominibus, & naturalis Deus cum Deo. Medius affectione, quia per pietatem fuit compatibilis hominibus. Vnde Apostolus: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, & per amorem vnus cum Deo Patre. Medius ordine, quia per eum habemus accessum ad Deum Patrem: Et Deus Pater nobis reconciliatur per eum, & nos illi. Hinc est quod hic vocatur à Paulo noui Testamenti mediator. Quorum erat minister legalis Pontifex: temporalium & carnalium sacramentorum, & eorum solum erat minister, non adiutor. Christus vero est Pontifex futurorum bonorum illorum, videlicet spiritualium & celestium bonorum, quæ per legales figuras futura significabantur: Et illorum est Christus non tantum minister, imò & auctor & largitor: Ipse enim baptizat, ipse peccata abluit, ipse virtutes tribuit, ipse præmia reddit.

Quid

*1. Pet. 2.
Psal. 44
Ioan. 1.*

Colos. 2.

Heb. 5.

Heb. 4.

Heb. 9.

Quid agebat legalis Pontifex? Semel in anno, in septimo mense, scilicet in festo propitiationis, sacrificabat, & cum sanguine, indutus Pontificalibus, intrabat in Sancta sanctorum: & sanguine pacifico aspergebantur interiora, ut propitiaretur Deus populo suo. Sic quoque Pontifex Pontificum Dominus Iesus Christus, semel in tempore, semetipsum pro salute mundi sacrificavit. Et resurgens indutus stola immortalitatis, non tantum in caelum, sed etiam in caelum introiit tabernaculum. s. per amplius capacitate, & perfectus perpetuitate: ubi sedens ad dextram Patris, aspergit sanguine suo interiora & exteriora: id est, reconciliat per passionem suam coelestia terrenis, & terrena coelestibus, Deum homini, & hominem Deo. Assignat itaque Apostolus distantiam in quinque rebus, inter legalem Pontificem & Evangelicum Pontificem Christum, & in omnibus, demonstrat Christi excellentiam. Illi enim intrabat tabernaculum manufactum, & hic non manufactum. Ille semel in anno, hic semel in tempore. Ille moriebatur, & alter succedebat: iste permanet Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Vnde idem Apostolus: Plures facti sunt Sacerdotes secundum legem eo quod morte prohiberentur permanere. Iesus autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet Sacerdotium. Ille cum alieno sanguine intrabat: iste cum proprio. Ille intercedebat pro suis & aliorum peccatis: iste cum sit immunis a peccato, tantum pro alienis. Vnde idem Apostolus: Talis enim decebat ut esset nobis Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior caelis factus. Qui non haberet necessitatem quotidie: quemadmodum Sacerdotes prius. pro delictis suis hostias offerre, deinde pro populo. Si enim, inquit, Apostolus, Sanguis hircorum aut vitulorum, vel cuius vitulae, inquinatos contactu mortui sanctificat, secundum legalem observantiam, ad emundationem carnis: quanto magis sanguis Christi emundabit conscientias nostras, ab operibus mortuis, ad servitendum Deo viventi? Re vera fratres sanguis pecudum non emundabat ad literam, quia nec carnem, nec sanguinem, nec animam Christi, per quem omnis emundatio fit, praefigurabat.

Sanguis

*Differentia
legalis Pon-
tificis, &
Christi
Evangelici.
Heb. 7.*

Ibidem.

Sanguis itaque Christi, fratres charissimi, nos emundabit ab omnibus peccatis, si tamen in eum verè credimus, si in eum speramus verè, si eius vestigia sequitur: Quoniam ut ait Petrus: Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Humiliauit quippe se pro nobis, ne nos pro eo humiliari timeremus. Factus est pro nobis pauper, ne nos pauperes pro eo fieri timeremus. Mortuus est pro nobis, ne nos mori pro eo timeremus. Resurrexit pro nobis, ut nos per eum resurgeremus. Ascendit in caelum, ut nos per eum in caelum ascenderemus. Itaque fratres si volumus exaltari cum eo, cum eo humiliemur. Si volumus ditari cum eo, cum eo & pro eo pauperes simus. Si volumus resurgere cum eo, cum eo & pro eo moriamur, & si non carne, saltem mente. Crucifigantur & moriantur in nobis carnales concupiscentiae, vitia & peccata. Surgant & crescant in nobis virtutes spirituales, boni mores, & bona opera: Ut sic purè passionem & resurrectionem Christi & celebrare & imitari valeamus, ipso praestante, qui passus est pro nobis Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA V. QVADRAGESIMAE.

Dixit Iesus turbis Iudaeorum & Principibus Sacerdotum. Quis ex vobis arguet me de peccato? &c. Dominus ac redemptor noster, fratres charissimi, sicut non venit sibi, sed nobis: ita quod pugnavit & quod vicit, pugnavit & vicit non sibi, sed nobis. Quemadmodum enim diabolus consueverat hominem expugnare & vincere, ita Christus voluit se ab eo expugnari & cum vincere. Consueverat enim diabolus hominem duobus modis expugnare. Primo, subdola tentatione: secundo aperta persequutione. Si non superabat eum in primo, aggrediebatur eum secundo pugnandi modo. Cum igitur diabolus primo aggressus esset Dominum subdola suggestione, ut eum vel in gula, vel in vana gloria, vel in superbia deciperet, & ab eo superatus esset, post aggressus est aperta persequutione eum impugnare, ut quem non vicerat blanda, vincerent dura. Et quoniam persequutio, que infertur a propinquis & familiaribus, solet hominem plus perturbare,

*Quomodo
sanguis
Christi nos
emundat ab
omnibus
peccatis.
1. Pet. 2.
Christus
exemplum
nostrum.*

Iean. 8.

*Duobus
modis dia-
bolus ho-
minem ex-
pugnat.*

Q. persequ.

persequutus est cum per Iudæos contribulos & consanguineos suos, & etiam per discipulū collateralem & domesticum suū. Vnde idē per Prophetā. Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et alibi: Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me, super me magna loquutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus qui simul mecū dulces capiebas cibos. Et alibi, homo pacis meę, in quo sperabam, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationē. Illi ergo à diabolo instigati, persequuti sunt Christum retributione qua nulla est prior. At Christus respondit eis retributione, qua nulla est melior. Quatuor quippè sunt retributiones: Reddere bonum pro malo: Reddere bonū pro bono. Reddere malū pro malo: Reddere malum pro bono. Prima igitur est valde bonorum: Dux mediæ mediocriter bonorum, & mediocriter malorum. Quarta valde malorū. Prima Christi est, suorumque membrorum: vltima diaboli, suorumque membrorum. Cum itaque Christus Iudæos diligeret, eisque veram doctrinam, & vitam æternam offerret, illi contra ei reddebant odium pro dilectione, maledictum pro benedicto, mortem pro vita. Vnde ipse per Prophetam, posuerunt, inquit, aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Et alibi: Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi. Et quare? quoniam sequebar bonitatem. Itaque cum sic persequerentur Christum Iudæi, ipse per omnia exhibuit eis misericordiam & mansuetudinem: vt illi nullam haberent suæ infidelitatis excusationem: Et nos exemplo eius instrueremur, quomodo inimicos nostros tolerare deberemus. Sunt igitur fratres mei, quatuor consideranda in hac lectione. Primò, quomodo Dominus inimicis suis offerat reconciliationē & pacem. Secundo, quomodo conuulsiuam contumelias respondeat. Tertio, quomodo inuidi verba veritatis deprauent. Quarto, quomodo persequentium iniuriis Christus cedat. Primò igitur Dominus offert inimicis suis reconciliationem & pacem cum dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Ac si diceret: Popule meus quid feci tibi?*

aut

aut in quo molestus fui tibi? Responde mihi, & si quid habes prope me, loquere. Qui quærit, fratres mei, in quo læserit, satisfactionem & reconciliationem quærit: *Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* Quasi diceret: Si nihil mali sed plurimū boni vobis facio, quare non me diligitis? Si nihil falsi, sed semper veritatem vobis & pro vobis dico, quare non credidistis mihi? In quo nos instruit, vt eis qui nobis inuidet, nos odiunt, & persequuntur, pacem & reconciliationem habeamus, quærentes ab eis in quo eos læserimus. Quod si in aliquo, eis cum humilitate satis faciamus. Si verò in nullo, eis amorem & obsequium offeramus, & nos eorum bonū & velle & quærere ostendamus. Qui si audierint nos, lucrati erimus fratres nostros. Res proculdubio magni meriti apud Deum. Ne simus fratres de numero illorum, qui turpe putant se inimicis suis humiliare, & eorum pacem quærere: iniurias sibi illatas grandifcantes, & quas intulerunt, parulfcantes. Præsertim cum Rex Regum & Dominus dominantium, pacem impiorum terrorem quæserit, & eis se humiliauerit. Qui cum pacis bona contemnerent, dixit eis: *Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non audistis, quia ex Deo nō estis.* Nos quoque, fratres, inimicis nostris nostrā pacem & satisfactionem respicientibus & expuentibus, dicere possumus. Qui ex Deo est, verba pacis audit: Qui verò verbum pacis audire non vult, ex Deo nō est. Nam vbi pax, ibi Deus. Et ipso testante: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabūtur. Quia igitur qui ex Deo est, verba Dei audit, interroget fratres mei vnusquisque semetipsum, si verba Dei ore cordis audit, id est, si retinet, facit, & persequatur, & in eo pro certo cognoscit, si ex Deo sit. Sequitur pars secunda, in qua Christus Iudæorum contumelias benignè respōdet. Iudæi quippè de oblata pace & correctione peiores effecti, contumeliam responderunt. Nō me, inquit, benedicimus nos, quia Samaritanus es tu & demonium habes? Heu quā peruersè loquuti sunt: Sic fratres mei, sic faciunt semper mali, bonis pro benedicto reddūt maledictū, pro correctione contumeliam. Sed audiamus quā mansuetè eis Dominus respondet: *Ego, inquit, demonium non habeo.* Duo quippè ei obiecta fuerant:

Q 2

Alterum

Psal. 37.

Psal. 54.

Quatuor
retributiones.

Psal. 88.

Psal. 37.

Cum inimicis nostris reconciliationem quærenda.

Quid dicendum inimicis pacem recusatibus. Mat. 5.

Samaritanus custos inueneratur.

Psal. 120. Vitium nō exprobrandum.

In omnibus non nostra, sed Dei gloria querenda.

Charitas & mansuetudo seruanda.

Alterum negat se dæmonium habere, alterum tacendo concedit, videlicet se esse Samaritanum. Samaritanus nāque custos interpretatur. Dominus autē custos electorum suorum est: qui non dormitabit, neque dormiet. Cū autem eis veraciter respondere posset, non ego, sed vos habetis dæmonium, noluit, ne contumeliam pro contumelia reddere videretur. In quo fratres mei, exēplo suo nos docuit, ne prouocati ab aliquo contumelioso, tunc ei vitium suum exprobrems. Quoniam qui alij ob irā & vindictam crimen suum obiicit, & si sit verum, tamen illud non verè, id est, simplici intentione dicit: & idēdō verus nō potest dici, sed potius falsus. Qui autem vult alium de vitio suo corrigere, seorsum & bono zelo eum debet redarguere. Porro Dominus se non habere dæmonium probat, ex eo quod subdit: *Sed honorifico patrē meum, ei quicquid facio attribuendo, & eius gloriam in omnibus querendo.* Diaboli verò & suorum membrorum est, semper suam, & non Dei gloriam querere, & sibi diuinam auctoritatem arrogare. Qui ergo Dei gloriā in omnibus querit, se non habere dæmonium, nec eius esse membrum, ostendit. *Et vos, inquit, in honorastis me, in quo ostenditis vos potius dæmonium habere. Ego autem non quero gloriam meam, est qui querat & iudicet,* id est, adiudicet. Iustum enim Dei iudiciū est, vt qui nō suam, sed Dei gloriam querit, à Deo glorificetur. Et e contrario, qui suam non Dei gloriam querit, ante Deū inglorius semper sit. Hic discamus fratres mei, semper Dei, non nostram gloriam in omnibus querere, & Deus queret & adiudicabit nobis gloriam suam sempiternam. Non solū autē Dominus non reddit contumeliosis contumeliam, sed etiam offert eis doctrinam. Nos instruens vt ob nullam contumeliam à tranquillitate mentis nostræ commoueamur, sed charitatem & mansuetudinem seruantes incōcussam, etiam nobis contumelias inferentibus correctionem & doctrinam offeramus. Ait igitur: *Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Sed sicut boni de accepta contumelia fiunt meliores: ita e contrario mali, de accepta doctrinā, fiunt peiores. Vnde & subditur: *Responderunt ergo ei Iudei, nunc cogno-*

cognouimus quia dæmonium habes. Est autem hæc pars tertia, in qua Iudæi malitiosi, bona Domini verba sinistro deprauant intellectu, cū subdunt: *Abrahā & Prophetæ mortui sunt, & tu dicis, quia si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternū.* Sic fratres mei sic confueuerunt malitiosi iultorum dicta deprauare, & quod bene, & bona intentione dictum est, in deteriorem partem interpretari, vel malè exponendo, vel quādā verba mutando. Cū enim Dominus dixisset: *Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum,* de morte spirituali vel æterna hoc intellexit. Sunt enim tres species mortis: mors corporalis, quæ fit per separationem animæ & corporis: Mors spiritualis, quæ fit per peccatū, quod quidem separat animam à Deo. Mors æterna: pœna, scilicet æterna, quæ cruciabit animam simul & corpus: quæ idēdō mors dicitur, quoniam melius esset mori quoti die, quā illam pœnā æternam tolerare. Cū ergo Dominus loqueretur de morte spirituali vel æterna, ipsi deprauantes, de morte corporali interpretati sunt. *Nunquid, inquit, tu, cuius scilicet sermo facit homines immortales, maior est patre nostro Abraham, qui mortuus est, & Prophetæ, qui mortui sunt?* subaudis, quorum sermo, nec eos, nec alios facit immortales. Ac si diceret non, inuidia fratres mei, excæcabat Iudæos, quæ semper homines excæcat, ne rectum possint de persona, cui inuidēt, ferre iudicium. Quamuis enim audierant & viderant Dominum miracula fecisse, quæ non Abrahā, nec aliquis Prophetarū fecerit, vt cæco nato oculos creasse, mortuum quadriduanum suscitasse. Ventis & mari imperasse, & super vndas ambulasse: Tamen ei Abrahā & Prophetas proponebāt: ob nihil aliud, nisi quia ei inuidebant, ideo qui eum paruū & de pauperula matre natū, & per ætates eum excreuisse, viderant. Quorū hodie sunt similes, qui cogueuos & contemporaneos suos quātumcunque bonos despiciunt, & eos antiquioribus non posse æquari contendunt, cū summus auctor in omni tempore æqua bona possit operari. *Quem te, inquit, facis?* Ille seipsum magnum facit, qui virtutem quam non habet, sibi falso attribuit, sicut faciunt hypocritæ. Propterea ostēdit Dominus se non

Mali dicta iustorum deprauant.

Tres species mortis corporalis, spiritualis, æterna.

*Ioan. 9.
Ioan. 11.
Mat. 6.
Mar. 6.*

se non semet glorificare, & tamē verā glorificationem à patre habere, cum respōdet. *Si ego, inquit, glorifico me ipse sum, gloria mea nihil est. Est pater qui glorificat me, &c.* Seipsum glorificat, fratres mei, qui gloriam suam quærit non Dei: Cuius profectō gloria nihil est, Christus autem seipsum non glorificauit, quia nō suam, sed patris gloriam in omnibus quæsiuit: & idē ab ipso glorificari meruit. Vnde & subdit: *Est pater qui glorificat me.* Discamus, & nos fratres in omnibus bonis quæ sentimus, dicimus, vel facimus, nō nostram, sed Dei gloriam quærere, vt ab ipso glorificari mereamur. *Quem vos, inquit, dicitis, quia Deus vester est, sed non cognouistis eum.* Deum patrem non cognouerunt, quia eum habere filium nō crediderunt. *Qui enim filium ignorat, & patrem Deum etiam ignorat, qui reprobis operibus se eum ignorare demonstrat.* Quales, vnde dolendum est, sunt hodie multi falsi Christiani, qui dicunt de Deo, quia Deus noster est: & tamen eum non cognouerunt, dum se voluntatē Dei ignorare prauis operibus ostendunt. Quia verō Domino dicēti, quod si quis sermonem meum seruauerit, mortem nō videbit in æternum, opposuerant Iudæi Abraham mortuum esse: Ostendit Dominus Abraham non esse mortuum, sed potius in fide aduentus sui viuere & gaudere, cum dicit, *Abraham pater vester exultauit, id est, exultādo expectauit vt videret diem meum, id est, aduentū meum.* Vidit, id est, quem venturum credidit venisse agnouit, & gauisus est. Sed Iudæi carnales carnali visu dictū esse intelligētes, respondēt: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* Respondit eis Iesus, Amen amen dico vobis, priusquam Abraham fieret, ego sum. Iudæi intelligebant Christum purum hominem, & his verbis ostendit eius diuinitatem. Vnde cum de Abraham dixisset (fieri) de se ait: *sum.* Quoniam Abraham vt creatura factus est: Christus verō ab æterno à patre non factus, sed natus est. Cuius essentia incommutabilis, conuenienter exprimitur per verbū substantiuum præsentis temporis. Vnde ipse ait ad Moysen, Ego sum qui sum. Sed Iudæi more suo malum pro bono reddentes, tulerūt lapides vt iacerent in eū. Sequitur pars quarta cūa subditur, *Iesus autē abscondit se, & exiit de templo,*

In omni-
bus gloria
Dei qua-
renda.

Falsi Chri-
stiani.

Exod. 3.

templo. In quo ostenditur quomodo Dominus perseque-
torum cesserit iniuriis. Sed cū solo eos nutu perdere pos-
set, quare fugere & latere elegit? Triplici de causa. Prima
vt per timorem mortis se verā habere humanitatem de-
mōstraret, qui tamen timor in eo voluntatis fuit non ne-
cessitatis. Secūda, vt quod discipulis dixerat verbo. Si per-
sequuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam, osten-
deret exemplo. Necessariū quippè fuit prædicatores quan-
doq; fugere & latere, ne mox ablatis prædicatoribus, Eua-
gelium silentio premeretur. Tertia vt nobis daret exem-
plum, quod si quandoque persequutoribus nostris in con-
tentione possemus præualere, tamē prouocantibus ex hu-
militate crederemus & lateremus, vt in hoc tā prouocan-
tium, quā nostræ salutis consuleremus. Apud Christianos
enim, non qui fortiter percutit, sed qui forrter cedit, for-
tis est, fortior enim est teste Salomone, qui vincit iram,
quam qui vincit ciuitatem. Ipse autem Christus qui nunc
fugit & latuit, quando ei placuit, se crucifigendum perse-
cutoribus obtulit: nec solum fortiter eos passus est, sed
etiam pro eis misericorditer deprecatus est, dicens: Pater
dimitte illis, quia nesciant quid faciunt. Imitemur itaque
Christum redemptorē nostrum, pacem pro odio inimicis
nostris offerendo: Bonum pro malo, & benedictum pro
maledicto reddendo, iniuriis etiam imbecillorum ceden-
do, quando opus fuerit, mortem fortiter sustinendo: pro
persequutoribus nostris intercedendo, vt participes Chri-
sti resurrectionis & gloriæ fieri mereamur, ipso præsiāte,
qui cum Patre & Spiritu sancto viuut & regnat Deus, Per
omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IN RAMIS

Palmarum.

Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: *Qui
cū in forma Dei esset, nō rapinam arbitratus est esse se
æqualem Deo, &c.* Exhortatur nos Apostolus in hac le-
ctione fratres charissimi, vt semitam, quam secutus est
Christus, sequatur Christianus, Christus sequutus est hu-
militatem, obedientiam & patientiam: Et propter hoc ex-
altatus est, & datum est ei nomē quod est super omne no-
men. Sicut primus homo sequutus est superbiam, inobe-

Q 4 dientiam.

Mat. 10.

Fortis apud
Christianos
quis dica-
tur.

L. 10. 23.

Philip. 2.

diēntiam, & impatientiam, ita propter hoc præcipitatus est. Quia ergo per hæc tria vitia, facta est ruina humani generis, necesse erat vt per tres virtutes, prædictis vitiis contrarias repararetur. Fuit autem in primo homine superbia quadrifaria: Prima, quia æquare se voluit suo superiori, quando per rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, quæ propriè est arrogancia. Secunda, quia voluit se extollere super suum æqualem, angelum, scilicet, quod propriè est superbia. Tertia, quod secundum legem suam, non Dei, voluit viuere quod propriè est præsumptio. Quarta, quod peccatum suum conatus est defendere, quod propriè est contumacia. In quibus nos quoque fratres mei, veterem Adam imitamur, cum vel superioribus nostris nos æquare contendimus: vel cum æqualibus nostris nos semper extollimus: vel cum non Dei, sed nostram voluntatem facere volumus: vel cum peccata nostra defendimus vel excusamus. Porro ad hanc quadrifariam superbiam delendam descendens Christus, exhibuit in se quadrifariam humilitatem: Primam quoniam sicut in hac lectione ostenditur, non per rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo. Quod enim habuit per naturam, non præsumpsit per rapinam. Secundam, quoniam semetipsum exinanivit formam serui accipiens, non solum suis coequalibus patre, scilicet & spiritu sancto, sed suis inferioribus angelis, scilicet minoratus: Iuxta quod de eo per Prophetam ad patrem dicitur. Minuisti eum paulominus ab angelis. Subditus etiā fuit hominibus: vt Mariæ & Ioseph: Reddens etiam tributū Cæsari, & lauans pedes seruorum suorum. Tertiam, quoniam in omnibus voluntatem patris quæsiuit facere, non suam. Vnde, descendi, inquit, de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Quartam, quoniam cum sua non habet peccata, portauit aliena. Vnde Petrus: Peccata, inquit nostra ipse pertulit super lignum: Vnde idē ait: Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me? longè à salute mea verba delictorum meorum, nostra delicta dicens sua. Nos ergo fratres mei, non veterem hominem Adam, sed Christum nouum hominem imitemur. Humiliemus nos non solum nostris maioribus, sed etiam coequalibus & mino-

*Superbia
in Adamo
quadrifaria.*

*Quomodo
veterem
Adam imi-
tamur.*

Heb. 1.

Psal. 8.

Mar. 12.

Ioan. 13.

Ioan. 6.

1. Pet. 2.

Mar. 14.

minoribus. Non nostram, sed Dei voluntatē facere, quæramus, non solum peccatorum nostrorū onus sed etiam alienorum onera portare satisfaciendo & orando curemus. Fuit etiam in Adam inobediētia, quia creatori suo noluit obedire in bonum suum. Et diabolo inimico suo obediuit in malum suum. Econtrario Christus, vt hic dicitur, fuit factus obediens patri vsque ad mortem, & hoc in redemptionem generis humani, non suam, & non obediuit diabolo in sui præcipitationem. Adam noluit obedire Deo in leuissimis: Et Christus obediuit patri in durissimis. Adam noluit obedire Deo nec minis & præmiis, Christus obediuit patri spontanea voluntate ductus. Adam noluit obedire Deo, vt viueret abstinendo à ligno: Christus obediuit patri, vt moreretur suspensus in ligno. Adam quia inobediens fuit, amisit dominium quod habebat in omni munda creatura: Christus quia obediens fuit, data est ei omnis potestas in cælo & in terra. Fugiamus itaque fratres, inobediētiā veteris hominis, ne excludamur ab hæreditate patriæ cœlestis: sed imitemur obediētiā noui hominis Christi, vt cum eo mereamur glorificari. Adeo enim est necessaria obediētia, quo nullum bonum sine ea potest prodessē, & nullum malū cum obediētia potest obesse. Cum enim bonum sit comedere panem, tamen per inobediētiā malum fuit. Et tantum malum quod non solum auctorem Adam, sed etiam vniuersam eius posteritatē, à Paradiso proseripit. Cum bonum quoque sit sacrificare Deo, & per pietatē parcere victis, tamen quia contra obediētiā hoc Saul fecit, in hoc grauiter peccauit. Vnde ei & à Samuēle dictum est, Magis valet obediētia quàm victimæ. Econtrario cum malum sit vicinorum bona furari vel rapere, tamen Israelitæ spoliantes Aegyptios, quia per obediētiā hoc fecerūt, non peccauerunt, sed potius meruerunt. Item cum ducere fornicariam, & gignere filios fornicationis, graue delictū sit, tamen Propheta ad mandatū Dei hoc faciens, non peccauit, sed potius promeruit. Quantū etiam bonū sit obediētia, ostendunt multa sancto:ū miracula. Maurus quippe ad mandatū patris Benedicti, currens ad eripiendū puerum Placidum de aqua, super aquas legitur ambulasse.

*Inobediē-
tia Adæ.*

*Obediētia
necessaria.
Gen. 3.*

1. Reg. 15.

Osce. 1.

*S. Maurus
super aquas
ambulauit.*

Alter quoque ad mandatum Abbaus in clibanū ardentem profiliens, incōbustus legitur exiisse. Amemus igitur fratres, in omnibus obedientiā, Deo in omnibus obedientes, maioribus nostris etiam in omnibus (quæ contra Deum non sunt) obsequentes. Scientes quoniam quod per se videtur inutile & otiosum, si tamen per obedientiā fiat, fit utile & meritorium. Fuit quoque in Adam impatiētia, quoniam mitissimū iugū Dei noluit pati, ut vivens mortem cuitaret. Ecōtrariō in Christo fuit maxima patiētia, quoniam durum patris mandatum portavit, ut moriens, mortuos ad vitam reuocaret. Adam quoque non potuit pro se mitissima: Christus verò passus est pro aliis durissima. Adam non potuit pati ut abstineret à ligno: Christus sustinuit ut moreretur in ligno. Quæ mors est magis crudelissima, probrosa, & longa. Vnde & patientia eius fuit maior, & abiection, & longanimior. Crudelis enim mors est non citò, sed lentè occidi. Probrosa mors, inter iniquos reputari. Longa mors est, cum longa vexatione dissolui. Passi sunt autem cum eo iniqui, sed dissimiliter. Sinister enim latro patitur pro peccato suo, nec corrigitur, sed magis impropere, & magis deterioratur. Dexter quoque latro patitur pro peccato suo & corrigitur, pro se orat, & saluatur. Christus verò patitur non pro suis, sed alienis peccatis, orat pro inimicis, & virtus eius magis ac magis glorificatur. Per hos tres significantur tria genera patientium. Per sinistram quippe latronē significatur illi qui pro peccatis suis flagellati non emendantur, sed murmurant, & magis reprobantur. Per dextrū verò latronem significantur illi, qui pro peccatis suis flagellati emendantur, gratias agunt, & saluantur. Per Christū verò significantur innocentes, qui flagella non merita patienter sustinentes, gratias agētes, & pro inimicis suis orantes, magis ac magis clarescunt. Quoniam ergo Christus sic fuit humilis, sic obediens, & sic patiens, exaltatus est ad dexterā patris, & datum est ei nomen, quod est super omne nomen, ut, scilicet sit vnus Deus cum patre & spiritu sancto, Et hoc ei idcirco dicitur datum, quoniam quod erat ei natura secundum quod Deus, ei factum est gratia secundum quod homo. *Ut in nomine Iesu omniū gentiū, id est, omnis*

Tria genera patientium.

potestas flectatur: Cælestis, terrena & infernalis. *Et omnis lingua, id est, omne genus sermonū, confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris.* Itaque fratres charissimi, si cupimus peruenire ad Dei gloriā sequamur eius viam. Humiliemur, obediamus, patiamur. Qui enim est superbus, inobediens, & impatiens, non incedit viam Christi, sed viā diaboli, & ideò cum eo precipitabitur & damnabitur. Quotiensque plus quærimus exaltari in hoc seculo, quàm humiliari, plus præcipere, quàm obedire: plus prosperari in mundanis voluptatibus, quàm correptiones pati: non sapimus ea que sunt Dei, sed que sunt diaboli. Humiliemur igitur nosmetipsos, non solum maioribus, sed etiam æqualibus & minoribus. Obediamus Deo & maioribus nostris, non timore, non mercenario, sed amore. Patiamur flagella & tribulationes æquo animo, & si non ita innocenter, ut Christus, tamen ut dexter latro, pro peccatis nostris mala nobis inferri dicamus, gratias agentes, & pro persecutoribus exorantes, quatenus ipse passiones sint nobis purgatoriæ & viles, ut cum ipso latrone Paradisum intrare mereamur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, Amen.

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

Um appropinquasset Iesus Ierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti, misit duos de discipulis suis, &c. In hac sancti Euangelij lectione, fratres charissimi, primò ea quæ ad historiā, secundò quæ ad mysticum sensum pertinent, sunt consideranda. Sunt autem iuxta historiā quinque attendenda. Primò quare Dominus cum antè latuisset, imminente sua passione, voluit apertè ipsi loco, quo passurus erat, appropinquare. Quod ideò fecit, ut demonstraret se quando oportuit spontaneam subire passionem. Quando igitur latuit, dedit imperfectis exemplum latendi. Quando morti occurrit, dedit perfectis exemplum, morti occurrendi. Quando latuit, fecit quod erat carnis: quando morti occurrit, fecit quod erat spiritus. Iuxta quod ipse ait: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Similiter quando ait: Tristis est anima mea usque ad mortem: dixit quod erat humanitas. Quando verò dixit: Nemo tollit animam meā à me,

Quomodo ad Dei gloriam perueniendam.

Mat. 21.

Mat. 25.

Joan. 10.

sed ego pono eā dixit quod erat diuinitatis. Itaque fratres mei. Christus carnis & spiritus, hominis & Dei, veram in se exprimebat naturam. Veruntamē voluntatem spiritus, voluntati carnis, voluntatem diuinam humanā præferbat. Vnde cū secundū humanitatē dixisset: Transeat à me calix iste: mox diuinam voluntatem ei proponēdam esse demonstrat, cū subdit: Non tamen quod ego volo, sed quod tu. Nos quoque fratres, quoniens ex infirmitate carnis aliquid volumus, mox nos reprehendamus, exemplo Christi nostram voluntatem diuinā voluntati subdamus, dicentes: Verantamē Domine, non nostra volūtas, sed tua fiat. Secundō considerandum est, quare Dominus duos discipulos solitus erat mittere ad prædicandum, vel ad quærendum hospitium, vel ad adducendū asinam, vel ad aliquid aliud agendum. Ob duplicem causam vtiq̄, quoniam in duobus ostenditur veritatis testimonium, & charitatis exemplum. Veritatis testimonium, quoniam in ore duorum vel trium testium fiat omne verbum, Charitatis exemplum, quoniam non minus quā inter duos, amor charitatis demonstratur. Vnde hoc, inquit, mando vobis, vt diligatis inuicem. Duo ergo mittuntur, vt consono verbo & exemplo, veritatē prædicent & charitatem. Nos ergo fratres, quando in veritate & charitate ad inuicem consonamus: nos esse discipulos Christi demonstramus. Quando verō (quod ablit) à veritate & charitate discordamus, non Christi, sed magis diaboli nos discipulos esse demonstramus. Tertio verō considerandum est, quomodo Deus ostendit se veram habere diuinitatem, in eo quod futura tanquam præsentia narrat, & quod corda hominum se præscire demonstrat. Scire enim futura tanquam præsentia, & præscire hominū corda solius diuinitatis est. Porro futura tanquam præsentia se scire demonstrat, cū ait: *Inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea.* Corda hominum se præscire demonstrat, cū subdit: *Et si quis aliquid vobis dixerit, dicite quia Dominus bis opus habet, & confestim dimittet eos.* Nec solum quippè nouit corda hominum, sed etiam ea quō vult, inclināt. Nam de eo scriptum est: Qui mutat corda Regum. Oremus ergo eum fratres, vt ipse corda nostra in melius commutet, & ad sequendam

Quare Dominus solitus est mittere duos discipulos.

In veritate & charitate concordandū.

quendam tuam voluntatem inclinet. Quartō considerandum est, cū Dominus semper ire pedes soleret, quare hac vice vehiculum quæsiuit, quod ideo fecit, quia appropinquauerat tempus quo ipse erat exaltandus. Vnde ipse imminente passione, ait: Pater clarifica nomen tuum: *Veni hora vt clarificetur filius tuus.* Et Pater: Clarificauit, inquit, & iterum clarificabo. Appropinquate quippè passione, maiora cœpit agere, & apertius, altiusq̄, prædicare, acrius iudæos reprehendere, plures secum ducere. Imminente quippè passione, quadriduanum resuscitauit, diuinitatem suam apertè prædicauit, super asinam sedens Hierusalem venit, & à populo cum honore susceptus est: Et laudes populi quem antè tacere præcipiebat, modò nō refutauit, sed potius dixit: Si hi tacuerint, lapides clamabunt. Sed fratres mei, exaltatio Christi, quoniam humilitatem habuit, fundamentum stabit in æternum. Quæsiuit enim gloriam non suam, sed patris. Ascendit non super equum superbiæ, sed super asinam humilitatis. Susceptus fuit cum laudibus, nō ab adulatoribus, sed à simplicibus, qui nesciunt adulari. In quo confunduntur illi, qui antequam sciant humiliari, exaltari volunt, cū scriptum sit: *Gloriam præcedit humilitas.* Cōfunduntur & illi, qui gloriam suam, non Dei quærant qui super equos faleratos ventose incedunt, qui laudem ab adulatoribus volunt. Quintō consideranda est fratres mei veteris & nouę legis consonantia, pariter & adimpletio. Assumptio enim agni Pascalis in decima luna, & immolatio in quartadecima, iuxta quod scriptum est: *Decima die mensis huius tollat vnusquisq̄, agnū, & seruibitur vsq̄, ad quartadecimam diem, & tunc immolabitur ad vespertū, in ipso adimpleta est.* Christus enim die decima, id est, hodie venit Hierusalem, & quartadecima die ad vespertum captus, ad victimā ductus est. Prophetia Zacharię, hæc scilicet: *Noli timere filia Sion, quia Rex tuus venit mansuetus tibi, sedens super pullum asinæ, in ipso adimpleta est.* Laus etiā pueroi, iuxta quod scriptum est: *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudē: in Christo adimpleta est.* Ipsa etiam laus de Psalmo sumpta est. Vbi enim nos dicimus: *O Domine, saluū me fac:* Hebræus habet, *Osanna, bene prospere*

Ioan. 17.

*Ioan. 12.
Mat. 21.*

Prov. 15.

Veteris & nouę legis consonantia.

Zach. 9.

Psal. 118.

rare,

Psalm. 117.

rare, benedictus qui venturus est in nomine Domini. Condenitates palmarū & ramorum, de quibus in Psalmo dicitur: Constituite diem solennem in condensis, hodie in Christo adimpletæ sunt. Mysticè verò fratres mei, Dominus ad montem Oliueti, id est, ad altitudinem misericordie venit, quando per carnem ad redimendū Hierusalem appropinquauit. Inde misit duplicem prædicatorum ordinem, vnum ad adducendum per fidem plebem Iudæorum: alterum ad adducendum populū Gentium. Asinus, est animal mansuetū, brutum, laboriosum, & vtilitati deditum. Et Deus quærit mansuetos, seculo stultos, laboriosos, & vtilitati proximorū deditos. Per asinam igitur, quæ subiugalis & mater erat, significatur plebs Iudæorū, quæ sub iugo legis erat, & populi Gētiū per fidē mater erat. Per pullum verò liberum & lasciuū, exprimitur populus Gentium, qui sine lege erat, & ad peccandum dissolutus erat. Super ambos ponūt Apostoli vestimēta sua, quando eos doctriinis Euangelicis onerant & honorant, vt in eis Dominus sedeat, & eos regendo in cœlestem Hierusalem ducat. Vestimenta sua sternunt in via actiui, qui de rebus temporalibus se exuentes, eas in obsequium Christi suorum membrorumq; expendunt. Ramos de arboribus cedunt, & in via sternunt prædicatores, qui de libris sententiā moralium flosculos excerpunt, & eos in via membrorum Christi prætendunt. Osanna in excelsis clamant contemplatiui, qui diuinis laudibus & orationibus instant. Nec solum quidem specialiter, sed & generaliter turbæ, quæ præcedebāt, & sequebātur, clamabant Osanna: quoniam omnes & qui præcesserunt, & qui sequuntur aduentum Christi, in fide & cōfessione saluantur Dominicæ incarnationis. Et non solum cōtemplatiui, sed etiam actiui & doctores frequēter diuinis laudibus & orationibus intendere debent. Significantur autem hæc tria hominum genera, per Noë, Daniël, & Iob: quos solos Propheta dicit liberandos. Per Noë, quippè rectores, per Daniël contemplatiui & casti: per Iob actiui & vxorati significantur. Itaque fratres, illi soli qui istorum vitam tenuerunt, saluabuntur. Qui ergo rector est, seipsum & alios benè regat, verbo & exemplo eos instruat, flores moralium sententiarum

Per asinam
significaba-
tur plebs
Iudæorum.
Per pullū
populus
Gentium.

Per Noë,
Daniël, &
Iob tria ge-
nera homi-
num signifi-
cantur.

rum ad eos pascendos proponat. Qui verò contemplatiuus est, diuinæ laudi & orationi insistat, nec ducat vitam otij & pigritiæ, sed quantò a seculo est liberior, tantò diuinis sit intentior: Odoret & prægustet, in via dulcedinem & suauitatem, quæ est in patria. Qui verò actiuis & vxoratus est, ita agat exteriora, quod non obliuiscatur interiora: sic transeat per seculum, quod non obliuiscatur Deum: Vestes & temporalia bona expendat in vsu pauperum & membrorum Christi. Sit hospitator peregrinorum, vestitor nudorum, redemptor captiuorum, visita tor infirmorum, sustentator pauperum, defensor viduarum & pupillorum: vxorem & liberos habeat benè disciplinatos, familiam immaculatam: in vsu secularium sciat quærere & lucrari Christum. Sic sic fratres mei, viuentes, cum Christo in cœlestem Hierusalem intrare, & cum eo in æternum viuere poterimus. Ipso præstante qui cum Patre & Spiritu sancto viuut & regnat Deus in æternum, Amen.

IN COENA DOMINI.

Conuenientibus vobis in vnum, iam non est Dominicam coenam manducare, etc. Hanc lectionem fratres charissimi, tantò propensius audire debemus, quantò magis necessarium in ea salutis nostræ continetur Sacramentum. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. In prima reprehendit Apostolus Corinthios de abusione Sacramenti altaris. In secunda tradit formam illius Sacramenti. In tertia demonstrat quomodo ad illud accedere debeamus. In quarta ostendit quid indignè accedentes mereantur. Ostendit igitur Apostolus primò abusionem Corinthiorum in hoc Sacramento, cum dicit: *Conuenientibus vobis in vnum, iam non est Dominicam coenam manducare.* Peccabant quippè Corinthij, vel in hoc quòd pransi ad hoc Sacramentum accedebant, vel quia potius corporalem quàm spiritualem satietatem in hoc Sacramento quærebant: vel quia offerentes oblationes suas, nihil offerentibus non communicabant. Peccabant enim Corinthij in hoc, quod ad Eucharistiam pransi accedebant. Ad nullum enim Sacramentum, & multò minus ad Eucharistiæ Sacramentum, quod maius est cæteris & dignius,

1. Cor. 11.

1000.

accedere debemus pransi, sed potius ieiuni & sobrij, nisi forte necessitas cogat infirmitatis. Quod enim Dominus inter prandendum istud Sacramentum tradidit, hoc ideo fecit, ut de figuratio ad verum Pascha transfret: & per illud, istud significatū fuisse demonstraret. Peccabant enim in hoc, quod hoc Sacramento non spiritualem, sed corporalem querebant satietatem. Quamuis enim in hoc Sacramento remaneat sapor panis & vini, tamen spiritualis cibus est, non corporalis. Nec spiritualis, sed carnalis homo est, qui in hoc Sacramento carnalem suam quærit satietatem. Peccabant quoque & in hoc quod oblationes suas nihil offerentibus non communicabant. Quoniam qui minus Deo obtulit, in eo ius proprium amisit: Et Ecclesiarum Sacramenta non diuinitus sunt tantum, sed potius omnium communia. Et hoc contra illos est, qui in hoc quod dederunt Ecclesiarum aliquod privilegium, præ cæteris volunt habere. Vnde & hoc Sacramentum specialiter vocatur Sacramentum communionis. Debent enim omnes fideles in hoc Sacramento habere communionem Sacramenti, fidei, & charitatis. Nihil enim prodest fidei Christianis habere communionem Sacramenti cum fidelibus, cum non habeat in eis communionem fidei. Rursus nihil prodest malis Christianis habere communionem Sacramenti & fidei cum bonis, quum non habeant cum eis communionem charitatis. Hæc enim communio, per hoc Sacramentum significatur. Sicut enim plures granum ununtur in confectioe vnus panis, ita plures Christiani colliguntur in vnione Ecclesiarum per fidem & charitatē. Vnde Apostolus: Multi enim vnus panis sumus in Christo. Nihil enim aliud est corpori & sanguini Christi communicare, quam de vnione Christi & Ecclesiarum esse. Vnde Dominus: Qui manducat, inquit, carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Sed, ut ait Apostolus: *Conuenientibus vobis in vnum, solo corpore, non charitate, non est Dominicam cœnam manducare: Vnusquisque enim cœnam, id est, oblationem suam, quæ debuit omnibus communicari, presumat, id est, ante tempus sumit ad manducandum sibi soli: Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est.* Istis fratres mei, sunt hodie similes quidam

Eucharistia sacramentum communionis.

1. Cor. 10.

Ioan. 6.

claustrales, qui cum se & sua Deo obtulerint in holocaustum; tamē cōmunia rursus sibi appropriantes, quiesq; suā cœnam, & suā vestimenta presumit habere. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est; alius duplicibus tegitur, alius friget. Sed profecto sic conuenientibus vobis in vnum, non est Dominicam cœnam manducare. Nos quoq; fratres, quod sine gemitu diceret nequeo, istis similes videmur, qui cum conueniamus cum pauperibus in vnā Ecclesiam, & in vnā fidem, & eadem Sacramenta participemus, tamen vnusquisque nostrum qui res temporales largius possidemus, suam deliciosam cœnam presumit ad manducandum, & suā mutatoria ad vestendum, pauperibus sine me & frigore pereuntibus. Sed profecto sic conuenientibus in vnum, non est Dominicam cœnam manducare. Ergo fratres mei, ut Dominicam cœnam dignè manducare valeamus, communicemus eis ciuaria nostra, qui nobiscum communicant eadem Sacramenta. Communicemus eis nostra vestimenta, qui nobiscum sunt communicaturi sempiterna: *Nunquid dominos non habetis ad manducandum & bibendum?* hoc ideo dicit, non quod illi qui in domibus suis delicias epulantur, excusabiles sint, si sunt duri & incommunicabiles contra pauperes, sed quoniam non ita cruciant pauperes absentes delitiarum, sicut presentes. Vix enim delitiarum plurimum cruciant egentes, dum eis incutiunt inuidiam, cupiditatem, & pudorem. Hinc est quod Lazarus egens ad visas diuitis purpurati delitiis, multum tentatus, & ideo probatus est. Sed & ipse diues minus excusabilis est, quod ad quotidie vitam pauperis indigentiam, nulla humanitate motus est. *Aut Ecclesiam, inquit, contemnitis.* Ecclesiam quippe Dei contemnit, qui pauperes Dei, (qui utique de Ecclesia Dei sunt) per delicias suas scandalizare presumit. Ecclesiam etiā Dei contemnit, qui cum habeat dominum in qua manducat, in Ecclesia manducat escas corporales: Ecclesia quippe non corporalis, sed spiritualis refectio nis locus est. *Et confunditis, id est, erubescere facitis, eos qui non habent:* Ac si diceret: Si ita inhumani estis, quod escas vestras non habentibus communicare non vultis, saltē a conspectu pauperum remoti; eas vescimini, ne presentibus pudorem

Claustrales.

Quomodo Dominicam cœnam manducare debemus.

Ecclesiam contemneris quid.

dorem, & tentationē incutiatis. Si enim in conspectu patris perū nihil eis impertientes māducatis, peccatis dupliciter. Sequitur pars secunda, in quā formā huius Sacramenti Apostolus tradit, dicens: *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis: Ac si diceret: Eo ipso formam traditi Sacramenti debetis honestius obseruare, quod non ab homine, sed ab ipso Deo tradita est. Quoniam Dominus nos ter Iesus Christus in qua nocte tradebatur, &c. Hoc Sacramentum Dominus tradidit vltimū & imminente passione, vt demonstraret illud carius & memorabilius esse recolendum in memoriam mortis suae. In nocte verò illud tradidit, vt ostenderet illud inter miserias & ignorantias mundanae vitae, fidelibus sustentationem fore. Accepit, inquit, panem & gratias agens benedixit, fregit, ac dixit: Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam coenauit dicens: Hic calix nouum testamentum est, id est, noui testamenti firmator, in meo sanguine. Hoc facite quotiescunque bibetis in meam commemorationem. Iuxta litteram, fratres mei, haec est forma verborum, quam dum Sacerdos profert, Sacerdos inuisibilis visibilem panem vertit in corpus suum. Porro cum praecepit Dominus haec in sui memoriam fieri, loquitur secundum morem amici amico suo dicentis, qui ei in memoriam mutuae dilectionis ali- quod memoriale dereliquit: Sic Dominus cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos, tradens eis in commemorationem suae dilectionis tale quid, quod non solum eis ad memoriam, sed etiam ad confortationem eis esset & solamen. Et ad solamen quidem eis est, quod dum sancti in hac valle lachrymarum ad Deum suspirant, quodammodo consolantur, dum eum in Sacramento quasi visibiliter Deum suscipiunt. Ad conformacionem verò est, quoniam eo tanquam viatico inter labores huius seculi confortantur, & ne deficiant spiritualiter resciantur. Vnde Dominus: Caro, inquit, mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Ad memoriam etiam eis est, quoniam Sacramentum hoc, non solum Christi reducit in memoriā, sed etiam expressiuè nobis eius representat passionem. Vnde Apostolus subiungit: *Quotiescunque enim comedetis panem hunc, & cali-**

Ioan. 13.

Ioan. 6.

calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, id est repraesentabitur. Quando enim Sacerdos eleuat hostiam, & ei im- primit crucis signum, eleuationem Christi in cruce repraesentat. Depositio verò vini vel panis in calicem, Christi repraesentat sepulturam. Inuolutio verò corporalium circa calicem, sudarij circa corpus repraesentat obuolutionem. Mystice verò Dominus panem accepit, quando in sua persona naturam humanam assumpsit. Gratias egit, quādo de assumpta humanitate obediendo Deo Patri gratias egit. Benedixit, quādo corpus suum omni gratia & benedictione repleuit. Fregit, quando illud passioni exponens, animam à corpore separauit. Dedit discipulis suis corpus suum, non solum in viaticum Sacramenti, sed etiam in pretium redemptionis in via, id daturus in praemium retributionis in patria. Hoc facite in meam commemorationem, vt sicut ego meipsum do & pono pro vobis, ita etiam vosmetipsos date pro me, & pro fratribus vestris. Morali- ter autē quādo Dominus hoc egit, quid agere debeamus, demonstraui. Accepit, inquit, panem, & gratias egit. De- monstrans vt quādo panem vel alium cibum accipimus, Deo largitori gratias agamus: sicut magna etiam ita mo- dica late, & cum gratiarum actione percipientes, vt sciamus cum Apostolo & abundare & penuriam pati. Benedixit etiam panem, instruens nos vt quando panem, vel vinum, vel alios cibos sumimus, eos prius benedicamus: quod Sa- cerdotis officium est, si praesens fuerit. Sin autem, Diaconi vel Subdiaconi: Qui si non affuerint, paterfamilias, vel etiam eo absente, materfamilias, cenam suam benedicere debet. Fregit etiam Dominus & dedit discipulis suis, do- cens nos, vt panem nostrum esurientibus frāgamus, non solum corporalem, sed etiam spiritualem. Iuxta quod scri- ptum est, Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosq; induc in domum tuam. Non sumus de illis, de quibus dicitur: Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Hoc est, inquit, corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. In hoc instruit nos, vt nos quoq; exempli eius memores non solum nostra, sed etiam corpus nostrum proximis nostris tradamus.

Philip. 4.

Esa 58.
Treno. 4.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quomodo ad

sacramentum altaris accedendum sit, cum subditur: *Itaque quicumque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* Id est non ad meritum, sed ad reatum sumet. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* Probet autè, id est diiudicet, examinet, & emendet tantam vitam suam, omnes cogitationes, omnia delicta & facta sua ad iudicium vocans, ut quod viderit in se vitiosum, abiiciat. Quod viderit sibi deesse, acquirat: quod incultum, excolat: quod purum, magis purificet. Non solum autè criminalia, sed etià omnia venialia pro posse euitet. A quibusdam etiam mediis & imperfectis bonis absteineat: ut à cõplexu etiam legitimæ vxoris: à causarum etiam iustarum negotiis, à iusta etiam repetitione debitorum. Ad perfecta autem & maxima bona pro posse suo se extendat: ut ad diligendum inimicum, ad remittendum iniurias sibi illatas, & benefaciendum persecutoribus. Taliter autem purgatus & purificatus, poterit ad Sacramentum corporis & sanguinis Domini dignus accedere.

Indignè manducare & bibere. Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quid indignè accedens ad Sacramentum altaris, mereatur, cum subditur: *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.* Indignè manducat & bibit, qui vel incredulus vel immundus, vel interdictus, vel incompunctus, accedit. Et talis iudicium sibi manducat & bibit, id est quia talis manducat & bibit, poenam sibi acquirit. Quod enim in se optimum, indignè accedenti sit malum. Non diiudicans corpus Domini, id est, nõ discernens à communibus cibis. Ideo enim iudicium sibi sumit, quoniam sicut ad corporales cibos, sine deuotione & reuerentia ad Dominicum corpus accedit. Et quoniam multi indignè accedentes, iudicium, id est, poenam sibi acquirunt. *Ideo inter vos sunt multi infirmi,* aliqua breui agnitudine, illi scilicet qui minus in hoc peccant: *Et multi imbeciles,* diutino languore, illi scilicet qui magis in hoc peccant: *dormiunt etià morte corporali multi,* illi scilicet qui multum in hoc peccant, de quibus intelligendum est, quoniam si dignè (de hoc quod indignè corpus Domini sumpserunt) poenituerint, sit eis ipsa mors poena Purgatoria peccati. *Quod sinitur.*

si nosmetipsos, inquit, diiudicauerimus, non utique iudicauerimur. Nosmetipsos fratres mei, tunc iudicamus, quando nosmetipso de peccatis nostris accusamus, damnamus & punimus. Accuset igitur peccata nostra intus conscientia nostra: memoria nostra cõtra nos testimonium perhibeat: ratio nostra nos reos & supplicii dignos pronuntiet. Timor vehemens gehennæ tanquam grauis tortor nos intus puniat, & de cõpunctione animæ lachrymas tanquam sanguinem emittat. Si enim fratres mei, taliter nosmetipsos diiudicauerimus, nõ utiq; à Deo iudicauerimur, id est puniremur, vel poena æterna, vel etià poena temporali, quæ pro contemptu poenitentæ nobis infligitur sæpè. Cum enim nos excusamus, Deus nos accusat, cum nosmetipsos iudicamus, Deus nos absoluit & iustificat. Et cum nos iustificamus, Deus nos iudicat. Est autem melius in hoc seculo iudicari nos à Deo, quàm in futuro. Vnde & subdit: *Cum iudicauerimur autem,* id est cum flagellamur hic, à Domino *corripimur,* ut non cum hoc mundo peruerso in æternum damnemur. Itaque fratres mei, flagella Dei tanquam pij patris hic benignè sustineamus, & ei de flagellis nostris gratias agamus. Qui idèd nos punit, breuiter in hac vita, ne nos puniat æternaliter in futura, cui laus sit per omnia secula seculorum, Amen.

IN COENA DOMINI.

Ante diem festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem; Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Huius Euangelicæ lectionis fratres charissimi, tres sunt partes. In prima demonstratur Dominum, imminente sua passione, maius signum dilectionis suæ ostendisse. In secunda ostenditur in quo. In tertia quare hoc fecerit, demonstratur. Ait igitur Euangelista: *Ante diem festum Paschæ, illius, scilicet in quo crucifigendus erat. Sciens Iesus quia venit eius hora: hora, scilicet, nõ necessitatis, sed voluntatis suæ, ut transeat ex hoc mundo ad patrem.* In quibus verbis ostenditur, vnde festum Paschæ, Pascha dicatur. Pascha enim nomen Hebræum est, & à transitu dicitur. In hoc quippè festo filij Israël per immolationem agni transferunt de Ægypto ad terram promissionis. Christus

Iudicari à Domino.

Ioan. 13.

Pascha.

Quomodo
Pascha ce-
lebrare de-
bemus.

quoque per sanguinem suum de hoc mundo tranſiit ad
caelum. Nos quoque fratres mei, ſi verè Paſcha celebra-
re volumus, ab Aegypto ad terram promiſſionis, à mun-
do ad caelum, à vitiis ad virtutes, deſiderio tranſire debe-
mus. Et vt lex dicit, carnes agni comedere feſtinanter;
vt ſcilicet feſtinemus tanquam peregrini, de exilio huius
mundi tranſire ad patriam caeleſtem. *Cum dilexiſſet*, in-
quit, *ſuos, qui erant in mundo, in ſinem dilexit eos*: In ſi-
nem eis maioris exhibuit ſignum dilectionis. Receſſurus
enim ab eis, vt ſui memoriam arctius mentibus eorum in-
figeret, eis maiorem oſtendit teneritudinem amoris, my-
ſteria corporis & ſanguinis ſui eis tradendo, & hoc facere
in ſui commemorationem præcipiendo, eorum pedes la-
uando, eos conſolando, vt quando dixit: Non relinquam
vos orphanos, vadam & veniam ad vos. Spiritum ſan-
ctum eis miſſurum promittèdo, & huiusmodi. Nos quo-
que fratres, Domini & magiſtri noſtri exemplum ſequen-
tes, reſeſſuri ab eis cum quibus habuimus longam con-
uerſationem, in ſine debemus eis oſtendere maiorem di-
lectionem, quatenus verè dilectionis exemplum relin-
quamus, & eorum mentibus dilectionem & memoriam
noſtri arctius inſigamus. Sequitur pars ſecunda, in qua
oſtenditur in quo maiorem Dominus ſuis oſtenderit di-
lectionem, cum ſubditur: *Et coena facta, cum diabolus im-
miſiſſet in cor, vt traderet eum Iudas Simon Scariothes etc.*
Miræ patientiæ exemplum nobis, fratres chariſſimi, Do-
minus dereliquit, in hoc quòd tam patienter proditorem
ſuum ſuſtinuit, non excludens eum à conſortio ſuo, non
à menſa, non ab oſculo. Nos quoque fratres, ſequètes Ma-
giſtrum noſtrum, inimicis noſtris Patientiam exhibea-
mus, communicantes eis noſtram dilectionem, rem tem-
poralem & pietatem, vt ſic eius animam ad amorem in-
ſeſtere valeamus. Hoc contra illos eſt qui nequeunt pa-
ti hominum naturam, ne dum malitiam. Nam vt taceam
de inimicis, ſi coniuux, vel amicus vel ſocius, vel familia-
ris aliquantulum iracundus, vel hæbes, vel tardus fuerit,
ſtatim eos obiurgant vel irrident, vel cõtumelias inferunt.
Sed qui talis eſt, ipſe per impatientiam ſibi teſtis eſt quod
ipſe reprehendiſſibilis eſt. Non ita faciendum eſt fratres.

Nam

Nam ſi Chriſtus mundus & ſanctus patienter ſuſtinuit
ſuum proditorem, tu peccatore nò ſuſtinebis peccatorem?
Si Chriſtus ſuſtinuit inimicum, tu non ſuſtinebis ami-
cum? Itaque familiarium & proximorum noſtrorum via
tia patienter ſuſtineamus, palam diſſimulemus, ſecretò
corrigamus. Quod autè ait, *Cum diabolus in cor miſiſſet*,
non ita intelligendum eſt, fratres chariſſimi, quod diabo-
lus putetur immittere vel creare cogitationes in cordibus
hominum: Diabolus enim non eſt auctor cogitationum,
ſed ſuggeſtor, ſuadere poteſt, non violentè immittere.
In poteſtate autem hominis eſt, conſentire, vel non con-
ſentire. Vnde Dominus ad Cain: In poteſtate tua erit
appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Hoc contra il-
los, qui quando aliquod ſcelus perpetraverint, dicunt dia-
bolum hoc ſe facere feciſſe, & culpam diabolo adſcribunt,
dum ſe excuſare cupiunt. In quo magis ſe incuſant &
peccatum augment. Nam & diabolo ſponte conſenſerunt,
& cum eo iuſtè ſunt puniendi. *Sciens*, inquit, *quod omnia
dedit ei Pater in manus ſuas, coeleſtia, terreſtria, & inferna*,
bonos & malos: illos ad ſaluandum, hos ad iudican-
dum: illos ad eligendum, hos ad reprobandum. Et quia
potens & Dominus omnium, humiliavit ſe ad pedes ſer-
uorum: iuxta illud, *Quantò maior es, humiliat te in om-
nibus, & coram Deo inuenies gratiam*. Et illud: Qui ma-
ior eſt, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtra-
tor. *Et quia*, inquit, *à Deo venit, & ad Deum vadit*. Sic
ideò bonum exemplum ad Deum eundi ſuis relinquere
voluit. *Surgit à coena, & ponit ſua veſtimenta, & cum ac-
cepſiſſet linteam, præcinxit ſe*. Poſtquam diſtribuit cibaria
vitæ, vt Dominus, dat exemplū humilitatis, factus vt mi-
niſter. Sic fiat & ſpirituſ ſalis quiſque magiſter. Poſtquā ſe-
derit docens & corrigès vt magiſter, ſurgat & accingatur
ad miniſtrandū vt humilis miniſter. Hoc contra quosdam
ſanctæ Eccleſiæ Prælatos, qui ſemper volunt ſedere & do-
minari: ſurgere autem ad miniſtrandū & humiliari reſu-
giunt. Ponit igitur veſtimenta ſua, præcinxit ſe linteo, mit-
tit aquam in peluim. Officium expediti & deuoti vernacu-
culi exhibet Dominus, dans exemplum vt qui miniſtrat,
expeditè & deuotè miniſtret. Quia quòd aliquis eſt prom-

Diabolus
non eſt aus-
tor cogita-
tionū, ſed
ſuggeſtor.

Eccle. 3.
Mar. 10.

Contra
quosdam
Prælatos
Eccleſiæ.

Luc. 22.

Patientiæ
exemplū.

Hier. 48.

Nullus in
hoc seculo
perfectus.Per pedes
affectio-
nes signifi-
cantur.

Mat. 10.

ptior & deuotior in ministerio, tantò maior est in merito. Quoniam maledictus qui facit opus Dei negligenter. Mysticè verò in hoc quod Dominus ipse ministrat aquã, lauat pedes discipulorum & abstergit, demonstrat quod ipse solus est potens ministrare hominibus lauacrũ compunctionis & lachrymarum, ipse solus potens est mundare & extergere sordes nostrorum affectuum. Nemo enim mundus est, qui ab eo lotus non est. Vnde & postea respondit Petro: Et si, inquit, non lauero te, nõ habebis partem mecum. Venit ergo primò ad Simonẽ Petrũ, ostendens priores partes dandas priori. Et nullũ in hoc seculo sic esse perfectum, quin non habeat aliquid lauandum. Videns autem Petrus diuinam maiestatem ad lauandum pedes suos inclinari, non est mirum si miratur & refugit. Sed cum audit, quod si non ab eo lauetur, alienus erit ab eo, consentit. Nos quoque fratres, si maior persona se humiliet ad seruiendum nobis, per humilitatem refugiamus. Quod si per charitatem insisterit, consentiamus, ne prohibendo eam, diuinum implere mandatum culpabiles inueniamur. Porro audiens Petrus se propter pedum lauationem cum Domino partem habiturum, vt maiorem possit cum eo habere partẽ, optat se totum ab eo lauandum, dicens: Domine non tantum pedes, sed & manus & caput: id est, mentem & operationem. Sed Dominus, qui nescit hominem, melius quàm homo seipsum, dicit eum nõ indigere, nisi vt pedes lauet, dicens: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, id est, qui lotus est à criminalibus, non indiget, nisi vt lauetur à venialibus, sine quibus vita præsens non ducitur. Per pedes quippè affectiones, quibus ad opus agendum vadimus, significatur. Affectiones verò nostræ, quia non possunt tangere terrena, dum sumus in hoc mũdo, inde aliquid pulueris, id est, sordis venialis contrahunt quod quotidie per confessionem, orationem, & eleemosynam, & cætera bona necesse est mundari. Inde præcepit Dominus, vt puluerem pedum excutiant Apostoli in testimonium illis qui eis credere noluerunt. Quia si quid venialis maculæ in sollicitudine & prædicatione, quam ad conuertendum eos habuerunt, contraxerunt, ab eis excutitur in eos, quorũ causa contracta sunt.

sunt. Et vos, inquit, mundi estis, sed non omnes. In numero tangit eum indefinitè qui immundus erat, vt notatus erubescat & conuertatur: In quo doctoribus sanctæ Ecclesiæ exemplum dedit, vt eum, cuius crimen occultum est, non publicè arguant, sed in communi sine nomine tangerent, vt intelligens se notari, timeat & conuertatur.

Sequitur pars tertia, in qua causa facti demonstratur, cum subditur: Postquam autẽ lauit omnium pedes, accepit vestimenta sua, & cum recubisset, iterum dicit eis: &c. Postquã summus magister causa ostendendæ humilitatis, se à dignitate cathedræ inclinauit, iterum ad officium cathedræ redit. Quem imitantes magistrũ sanctæ Ecclesiæ, cum causa humilitatis & exempli, se subditis suis inclinauerint, iterum ad altitudinem & officiũ cathedræ redeant, vt videlicet ex humilitate sibi comparant subditorũ amorem & imitationem, & ex dignitate cathedræ, reuerentiam & timorem. Si enim semper inclinentur, à subditis quidem amantur, sed non timeantur. Si verò semper sublimentur, timeantur quidem, sed non amantur. Cum prælatus simul debeat timeri & amari. Scitis, inquit, quid fecerim vobis, id est, qua causa hoc fecerim vobis. Vos vocatis me magister & Domine, & benedicitis. Sum etenim. Ipse enim solus est magister, qui nõ exterius, sed interius docet, qui nisi intus doceat, in vanum lingua docentis laborat extra, vnde, ne vocemini, inquit magistrũ: quia magister vester vnus est Christus. Ipse etiam solus vniuersaliter & semper est Dominus: Vnde & dicitur: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Cæteri verò non Domini, sed diminutiue, Domini dicendi sunt: Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & magister, tantò magis & vos debitis alter alterius lauare pedes. Argumentum est à maiori. Si enim Dominus lauit pedes serui, quãtò magis seruus debet lauare pedes conserui. Et si magister lauit pedes discipuli, quãtò magis discipulus debet lauare pedes condiscipuli. Si Deus qui non indiget propter hominem voluit humiliari, quãtò magis homo qui indiget propter se debet humiliari. Exemplum, inquit, dedi vobis, vt quem ad modum feci vobis, ita & vos faciatis. Exemplum humilitatis, exemplum amoris, exemplum emundationis dedit.

Crimen oc-
cultum nõ
publicè ar-
guendum.Christus
solus ma-
gister, qui
exterius et
interius
docet.Argumentum
a maiori.

Iona. 17.

Vestigia
Christi se-
quenda.

Primo exemplum amoris, ut in exemplo magistri, discant discipuli sese inuicem diligere. Vnde, Mandatum, inquit, nouum do vobis, ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos, Exemplum humilitatis, ut in exemplo magistri discant discipuli alterutrum humiliari. Exemplum emundationis, ut exemplo magistri discant discipuli sese alterutrum, per confessionem, orationem, & pietatem à peccatis emundare, & alter alterius onera portare. Itaque, fratres mei, veri & summi magistri vestigia sequentes, humiliemur ad inuicem, lauantes pedes pauperum & subditorum nostrorum. Sed & hoc parum est, nisi & eos diligamus. Sunt enim quidam qui humiliantur, & lauant pedes pauperum, non ex amore, sed etiam ex quadam coactione, nec sincerè isti imitantur exemplum Christi, qui ex vera dilectione pedes pauperum lauit. Itaque nos fratres, ex vero amore pedes pauperum tanquam fratrum nostrorum lauemus. Nec hoc sufficit, nisi & eorum emundationem & salutem in anima queramus: Ut, videlicet postquam lauerimus pauperes, calciauerimus, & satiauerimus corporaliter, satiemus eos spiritualiter, frangentes eis panem diuini verbi, panem correctionis, eruditionis & exhortationis, orantes ut & ipsi lauent nos orationibus suis apud Deum, quatenus pure Pascha celebrare mereamur. Largiente qui Pascha nostrum immolatus est Christo Domino nostro. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus in æternum, Amen.

IN PARASCEVE.

Exod. 11.

Dixit Dominus ad Moysen & Aaron in terra Egypti. Mensis iste vobis principium mensum, &c. In hac lectione fratres charissimi, Dominus tradidit olim Iudæis historialiter, qualiter figuratum Pascha deberent celebrare: nobis verò si spiritualiter sapimus, tradidit in eadem lectione, quomodo spirituale Pascha debeamus celebrare. Nos quoque fratres, Pascha sanguinis animalium, animalibus Iudæis relinquentes, in his inquiramus, qualiter spiritualiter Pascha celebrare valeamus. Hæc itaque lectio mysticè intellecta, tradit nobis sex, videlicet vbi, à quibus, & quando Pascha debeat celebrari: Et qualis debeat esse Paschalis agnus: Et quid cõferat immollatio eius, & quomodo

modo erat comedendus. Vbi debet Pascha celebrari? In terra Egypti. In Egypto quippè de celebratione Paschæ primum mandatum fuit à Domino datum, sicut hic legimus, & primū Pascha fuit celebratū. In Egypto igitur, id est, in tenebris & mœrore huius mundi mandatum à Deo de celebrando Pascha, id est, transitu huius mundi accepimus: Quatenus exemplo Israelitarum de Egypto ad terram promissionis, de vitis ad virtutes, de exilio ad supernam patriam, desidero trãseamus: A quibus debet Pascha celebrari, ab Israelitis, id est à viris desiderantibus videre Deum. Ab Hebræis, id est, transuentibus à vitis ad virtutes, ab exilio huius mundi ad cœlestem patriam. Hi enim soli fratres mei, verè Pascha celebrant, quibus odio est mundus, qui conqueruntur, & dicunt cum Propheta: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, qui trãsiliant desiderio, ut videant Deum Deorum in Sion. Vnde & Dominus Iesus se à Galilæis in Galilæa, promittit videntum, id est, à transmigrantibus in transmigrationem. Qui verò mundum completūtur amore: qui semper hic vellent viuere, qui de terrena contendunt hæreditate, nequaquam dignè possunt celebrare Pascha spirituale. Quomodo debet Pascha celebrari? In quartadecima luna primi mensis. In primo enim mense, id est, in lunatione Aprilis, quæ in Martio aliquando secundum nos incipit, creauit Deus mundum, & in eodem recreauit eum. Eodem igitur tempore, imò eodem mense & eodem die, & eadè forte hora, qua creauit Deus hominē, recreauit eundem. In quartadecima luna probabile est hominem esse creatum: Cùm enim quarta die creata sit Luna in plenilunio, sexta die potuit esse talis, qualis solet esse quartadecima. Hinc & Paschalis agnus decima die de grege sumptus est: quartadecima die ad vespertim immolabatur. Christus quoque die decima Hierusalem veniens ad passionē, quartadecima die agnum comedens eadem nocte traditus est, & ad passionē ductus. Mysticè verò quartadecima luna immolabatur agnus ad vespertim, quoniam significabat Christum, qui decalogū, & quatuor in se complens Euāgelia, in vespere mundi immolatus est. Pulchrè etiam in tēpore quo cuncta reuirescunt, & renouantur, & agnus legalis,

A quibus
debet Pas-
cha cele-
brari.

Psal. 119.

Mundum
spirituale
Pascha
celebrans.

& verus agnus Christus, immolatus est: quoniā per passionem Christi mundus à veritate exiit, & in virtutibus virefcit & renouatur. Nos quoque fratres, in vernali tempore, & in quattadecima luna pascha debemus celebrare: quoniam nisi deposita vetustate, innouari & virtutibus virere cepimus, & nisi doctrinam decalogi & quatuor Euangeliorum tenuerimus, spirituale pascha celebrare non valemus. Qualis debeat esse agnus paschalis: sine macula, masculus anniculus, id est, perfectus in munditia, & in virtute & tempore. Quis est hic agnus, nisi agnus Dei, qui abstulit peccata mundi? Qui fuit sine macula, quia peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: Qui fuit & masculus, id est, virilis & virtuosus, virtute & sapientia perfectus, vtpote qui debellauit aëreas potestates, & alligauit fortem armatum, & distribuit spolia eius. Fuit etiam agnus anniculus, id est, perfectus tempore & corpore, quoniam in perfecta ætate passus est, in qua etiam nos teste Apostolo, resurgemus: donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Quid conferebat agni paschalis immolatio? ab angelo percutiente liberationem, hostium carnalium submersionem in via confortationem. Sic quoque fratres mei, Christi immolatio liberat nos à diabolo, extinguit in nobis vitia carnalia, est nobis viaticum & confortatio, huius exilij via. Sicut enim Hebræi per sanguinem agni linitum super vtrumque postē, & insuper liminari, liberantur ab angelo percutiente: ita fratres mei, per Christi crucem, Christi sanguine linitam, muniti à dextris & à sinistris & in fronte, liberamur à diabolo insidiante. Sicut verò Hebræi post immolationem & per immolationem agni, submersis hostibus carnalibus sunt saluati: ita & nos per passionē & comestionem corporis Christi, extinctis in nobis vitis, saluamur: Sicut enim Hebræi carnis agni refecti & confortati: exierunt Ægyptum, & arripuerunt viam ad terram promissionis, ita & nos corporis Christi viatico refecti & confortati, mente mundum eximus, & viam virtutum arripimus ad terram æternæ hereditatis. Quomodo erat comedendus agnus paschalis? Non crudus, non coctus aqua, sed tantum assatus igni:

Caro

Caro cruda, cadauer solum sine calore est: Cocta in aqua dissoluitur, assata verò constringitur, vt ossa carni, & caro ossibus hæreat. Crudum ergo agnum comedit, qui Christum purum hominem credit. Coctum & dissolutū aqua comedit, qui cum in duas personas dissoluit Totum verò & coherentem comedit, qui in vna Christi persona diuinitatem & humanitatem coherentes credit. Comedendus est igitur etiam totus, id est caput cum pedibus & intestinis: quia qui corpus Christi suscipit, credere debet se non solum hominem, sed etiam Deum suscipere. Intestina etiam, id est quædam occulta nobis, quæ de Christo & homine prædicantur, & si non intelligimus, debemus tamen ea credendo suscipere. *Non remanebit*, inquit, *ex eo quicquam vsque mane*, id est quicquid est necessarium, vobis de Christo in via credere, credetis. Nec remanebit aliquid quod credendum est, quod dicatis vos non credere vsque mane, id est, vsque in resurrectionem, quoniā tunc non erit tempus credendi, sed videndi. *Si quid residuum fuerit*, id est, si quid est de Christo, quod quomodo verum sit, non intelligitis, *igni comburetur*, id est diuinæ potentie adscribetis. *Os eius non confringetis*, id est virtutem diuinitatis eius propter passionem carnis, fractam vel misnoratam esse non credetis. *Comedetis etiam agnum cum azymis panibus & lactucis agrestibus*. Azymus panis fermento caret: lactuca agrestes habent amaritudinem. Comeditis igitur agnū cum azymis panibus, id est cum sinceritate innocentie & veritatis: Et cum lactucis agrestibus, id est cum amaritudine & compunctione cordis, vt videlicet non nisi cum poenitentia & lachrymarum compunctione, ad agni carnes præsumamus accedere. *Sic autem comederis illum, Renes vestros accingetis*, id est luxuriam refrænabitis, non solum illicitam, sed etiam licitam. Quoniam fratres charissimi, cum tanta puritate ad carnes agni accedere debemus, vt non solum ab omnibus illicitis, sed etiam à quibusdam licitis abstinere debemus. *Calciamenta in pedibus habebitis*, id est, non adhærebunt affectus vestri terrenis, sed cœlestia desiderabunt. *Qui enim fratres, per auaritiam & cupiditatem adhæret terrenis, non est dignus accedere ad carnes agni*. Baculos tenentes

Christi
corpus.Lactuce
agrestes.
Comedere
agnū cum
azymis pa-
nibus.
Renes ac-
cingere.Calciamen-
ta in pedibus
habereIoh. 1.
3. Pet. 2.

Eph. 4.

Quomodo
comedendus
erat
agnus pas-
chalis.

entes in manibus, id est, rectitudinem in operibus, ut scilicet omnem vitam & omnia opera vestra ad rectum finem dirigatis. *Et comedetis festinantes*, de vitiis ad virtutes, de mundo ad aeternam patriam properantes, ad similitudinem Israelitarum, qui cum festinatione exeundi ab Aegypto, & eundi in terram promissionis, agnū comederunt. Nos itaque fratres mei, non pigre, non negligenter, non tepide, sed cum timore & deuotione ad tantum accedamus Sacramentum: Quoniam qui indignè sumit, iudicium sibi manducat & bibit. Accedamus igitur ad carnes agni cum firma fide, credentes eum in persona Deum verum, & verum hominem. Credentes etiā quolibet, non particulariter, sed Christum sumere integrum & totum. In quo si quid intelligere non valemus, nec discutere, Deo reseruemus. Accedamus etiam ad carnes agni sine fermento odij & malæ voluntatis. Accedamus cum puritate mentis & deuotione compunctionis, cum virtute castitatis, cum contemptu seculi, cum rectitudine operis, cum festinatione ad terram promissionis. Sciennes quia incolæ hic sumus & peregrini, sicut omnes patres nostri. Et quia non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Ad quam Christus sit nobis ductor, viaticum, & via, qui cum Patre & Spiritu sancto viuít & regnat in aeternum. Amen.

IN VIGILIA PASCHÆ.

Collos. 3. **S**i cōsurrexistis cū Christo, quæ sursum sunt sapite, &c. Tripartita est hæc lectio fratres mei. Primò enim ostendit Apostolus quæ sapere & quæ non sapere debeamus. Ostendens igitur primò quæ sapere vel quæ non sapere debeamus, ait: *Si cōsurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite.* Non est fratres mei, idem sapere quod scire. Scire etenim est intellectu rem capere. Sapere verò est, non solo intellectu, sed etiam sapore & experientia rem cognoscere. Scire quidē debemus tam mala quàm bona. Aliter enim nesciremus inter illa discernere. Sapere verò debemus sola bona, Præcipit igitur nobis Apostolus ut sapiamus sola bona, non mala: cœlestia non terrena. Cœlestia sapit, qui terrena contemnens sola cœlestia odorat & concupiscit. Terrena verò sapit, in cœlestem ignorās dulcedinem,

*Scire.
Sapere.*

cedinem, sola terrena diligit & quærit. Porro fratres mei, talis fuit creatus homo, ut desideraret & quæreret naturaliter cœlestia. Dedit enim Deus homini rationem, quæ naturaliter cœlestia desiderat. Quoniam namque anima nostra ad imaginem & similitudinē Dei formata est, tendit naturaliter ad imaginem ad quam creata est. Vnde Propheta: *Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.* In corpore quoque talem creauit Deus hominem, ut ipso situ corporis ei demonstraret quo tendere deberet. Creauit quippè cum erectum ad cœlum, secundum illud:

*Pronaque cum spectent animalia cœtera terram,
Os homini sublimè dedit, cœlumque videre iussit.*

Cæterum cum talis creatus esset homo, merito præuocationis suæ excæcatus, & brutus factus est, ut more bestiali inclinatus solā terrā sapiat & quærat, & in eā moriēdo dissoluatur: Iuxta illud: Homo cū in honore esset non intellexit, cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: sicut vitiis ita morte. Hinc est quod Poëtæ describunt homines mutari in pecudes. Homo enim qui diuinæ originis oblitus, soli gulæ deditus est: quid aliud quàm in porcum mutatus est? Qui verò totus explendæ libidini deditus est, quid aliud quàm in fœtidum hircum mutatus est? Similiter & in cæteras pecudes secundum similitudinem morum homines demutari dicuntur. Qui autem crudelitati & sanguini deditus est, quid aliud quàm in lupum mutatus est? Itaque fratres mei, propter primam præuocationem, duplicem mortem incurrimus, alteram animæ peccatis excæcatæ, alteram corporis in terram suam reuerentis. At non oblitus misereri Deus pro nobis est homo factus, mortuus est & resurrexit, & ascendens in cœlum sedet ad dextram patris. Mortuus quippè est sola morte corporis, ut vitæque mortem nostram, animæ scilicet & corporis, in nobis destrueret. Resurrexit sola corporis resurrectione, ut nos & in anima & corpore faceret resurgere. Ascendit in cœlum, ut nos quoque in cœlum faceret ascendere. Itaque fratres mei, si cōsurrexistis in anima & à peccatis cum Christo, id est, per Christum resurgentem in corpore à mortuis: non redcatis

Psal. 36.

*Ouidius
l. Metam.*

Psal. 48.

Mors duplex.

redeatis rursus ad peccata, nec sapiatis amplius terrena, sed potius quæ sursum sunt, sapite, ubi Christus est in dextra Dei sedens. Ac si diceret: vos qui Christi membra estis, tendite desiderio sursum ubi præcessit caput vestrum. Et ex hoc quod in parte iam resurrexistis, confidite quia post Christum ascendetis.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur cui mori & cui viuere debeamus, cum subditur: *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Ac si diceret: Non debetis de cætero quæ super terrâ sunt, sed quæ sursum sunt, sapere, quoniam mortui estis mundo, & viui Deo.

Rom. 6. Vnde ipse alibi dicit: Si mortui sumus peccato, quo modo adhuc iterum viuemus in illo? Debemus igitur fratres mei esse mortui mundo, mortui carni, mortui etiam propriæ voluntati. Mortui mundo, ut non diuitias, non honores, non potentias, non glorias, non desideria mundi, sed cæli quæramus. Mundo se mortuum esse ostendit Apostolus cum dicit: Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Mundus fratres mei, mihi crucifixus est, si me non trahit suis blandimentis. Ego verò mundo crucifixus sum, si illum non amplector desideris: Mortui carni esse debemus, ut non gula sitas, non ebrietas, non luxuria, non voluptas, non desideria carnis quærantur à nobis, sed spiritus. Vnde Apostolus: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram: Quæ sunt fornicatio, luxuria, auaritia, commestationes, ebrietates, &c. Et alibi: *Gal. 5.* Qui autem, inquit, Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. Mortui etiam propriæ voluntati esse debemus, ut non nostram, sed dei voluntatem facere quæramus. Ad quod exemplo sui nos inuitat Dominus dicens: Non enim veni ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem Patris mei qui misit me. Quis enim melius debuit facere voluntatem suam, quam filius Dei, qui unam semper cum patre habet voluntatem? Attamen non suam, sed Dei voluntatem se quærere dicit, ut nos instrueret non nostram, sed Dei semper & quærere & facere voluntatem. Itaque fratres mei, non nostram, sed Dei voluntatem semper quæramus & in quantum possumus faciamus.

ciamus, & ei dicamus: Non mea Domine voluntas, sed tua sit. Si ergo prædicto modo mortui fuerimus, erit proculdubio vita nostra abscondita cum Christo in Deo. Ut cum Apostolo dicamus: Viuo ego iam non ego, viuunt autem in me Christus, vita utique tam spirituali quam æterna. Et vita quidem fratres mei, spirituali viuimus, quando morte peccatorum à nobis eliminata, in fide, & spe, & charitate viuimus: In iustitia, misericordia, & castitate cæterisque virtutibus floremus & fructificamus. Quæ vita nunc est abscondita cum Christo in Deo, quoniam & si nunc videmur mundanis hominibus abiecti & viles, opprobrium hominum & abiectio plebis: Et si videamur quotidie esurire, egere, & pati estimati tanquam oues occisionis: tamen fide, spe, & in occulto apud Deum viuimus, ut possimus dicere cum Apostolo: Ut castigati & non mortificati, tanquam morientes, & ecce viuimus. Vita verò spirituali viuemus, quando hoc mortale corpus induet immortalitatem & beatitudinem. Quæ vita nunc est abscondita cum Christo in Deo. Quoniam & si corpus nostrum, mori, putrescere, incinerari nunc videatur, & mundanis hominibus inde resurrexerunt desperetur, tamen in abscondito apud Deum, cui omnia viuunt, corpora nostra non pereunt, sed in melius renouanda cum Christo referuantur. Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quod benefacientes præmium consequuturi sumus, cum subditur: *Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.* Quasi diceret: Sicut vita vestra nunc cum Christo abscondita est, ita cum Christo ad iudicium veniente reuelabitur. Dicitur autem Christus vita nostra methonimicè, quoniam ipse est causa, largitor, & auctor vitæ nostræ, & corporalis, & spiritualis, & æternæ. Quod quidem nunc aliis falsum, aliis dubium, & aliis videtur occultum, sed in iudicio Christo apparente, omnibus erit manifestum, tam bonis quam malis. Mali enim teste scriptura, tunc dicturi sunt: Quos aliquando habuimus in derisum sunt isti, & in similitudinè imperij. Nos insensati, vitam illorum estimabamus insaniam, & ecce quomodo nunc reputantur inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Tunc quippè Christus qui

2. Cor. 5.

Christus
vita nostra.

Sap. 36

Q

primò

ENC. 17.

primò venit occultus, veniet aperitus. Vade ipse dixit sicut fulgur exit ab oriente & paret vsque in occidentem, ita erit filij hominis aduentus: Et qui primò apparuit humilis, tunc apparebit super omnem altitudinem sublimis. Et qui prius apparuit despectus, tunc apparebit super omnem gloriam gloriosus: Et qui primum apparuit pauper pauperum, tunc apparebit Rex regum & Dominus dominantium. Et qui primò fuit iudicatus & passus, tunc iudicabit damnans iniustos, & glorificans iustos. Nos quoque fratres mei si humiliauerimus nos cū Christo in via, sublimabimur cum ipso in patria. Si fuerimus despecti cū Christo in via, glorificabimur cum ipso in patria. Si fuerimus pauperes & subiecti cum Christo in via, ditabimur & Domini dominabimur cum ipso in patria. Si diiudicabimur, & patiemur cum Christo in via, iudicabimur & letabimur cum ipso in patria. Itaque fratres mei, non sapiamus terrena, non incuruemur ad amorem eorum more pecudum, quæ sine freno, toto impetu, ad implendam corporis feruntur voluntatem, sed potius simus erecti ad cælum, sicut corpore ita mente: toto desiderio amemus & quæramus cœlestia, mortui mundo, viui Deo: quatenus cū Christus apparuerit vita nostra, tūc & nos apparebimus cum ipso in gloria. Ipso præstante qui viuat & regnat cum Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

1. Cor. 3.

IN DIE SANCTO PASCHAE.

Celebratio
dominicæ
crucis &
resurrex-
tionis.

Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio sicut estis azymi, &c. Hodie fratres charissimi, Dominicam celebramus resurrectionem. Propterea debemus ipsi, quam colimus, congruere solemnitati. Illis enim solis prodest solennitas celebrare, qui eis mente & operibus se satagunt configurare. Celebratio igitur dominicæ crucis & resurrectionis tunc proderit nobis, si vitia in nobis crucifixerimus, si à vitiis ad virtutes, à vetustate ad nouitatem resurrexerimus. Ad hoc igitur nos hortatur Apostolus fratres mei, in præhabita lectione hoc modo. Primò nos præcipit exuere vetustatem. Secundò induere nouitatem. Tertio subdit causam quare hoc facere debeamus. Quarto nos hortatur epulari. Quia-
to ostendit

to ostendit qualiter ad hoc epulum accedere debeamus. Monet igitur primò nos fratres mei, exuere vetustatem, id est veteris Adæ similitudinem, scilicet peccatū. Peccatum autem vocatur vetustas triplici ratione. Vetustas enim facit hominem curuum & imbecillum: Sic & peccatum animam facit curuam ad terrena, & imbecillè ad bene agendum. Vetustas hebetat sensus hominis: sic & peccatum virtutes mentis. Vetustas trahit hominem ad mortem, sic & peccatum animam. Ait ergo Apostolus: *Expurgate vetus fermentum*, tangens consuetudinem Iudæorum, qui in Pascha fermentum abiiciebant, & azyma comedebant: tum ob recordationem, quod cū post immolationem agni, exirent Patres eorum de Ægypto, qui cum tanta festinatione exierunt, vt non liceret eis parare panes, sed farinas ferentes, inde azymos panes in foco faciebant tum ob mysterium eos euitandi peccati fermentum, qui purè Pascha volunt celebrare. Porro fermentum & maxime vetus reddit panem acidum, leuem, minus vegetatiuum, & magis cauernosum. Sic fratres mei, peccatum facit animam hominis acidam, vt Deus nolit eam vnire sibi & incorporare, facit eam leuem, vt diabolus possit eam circumferre, facit eam minus solidam & validam ad resistendum diabolo, facit cauernosam, vt diabolus in ea sibi latibulum inueniat. Itaque, fratres mei, expurgate vetus fermentum peccati, id est, per penitentiā, correctionem, & emendationem, peccatum aufert non solum à mente, sed etiam à domo & à communionem Ecclesiæ. Non enim perfecte expurgat vetus fermentum, qui & si à se quantum potest abiicit, tamen à domo sua vel à communionem non abiicit. A se fortè Heli abiiciebat fermentum sed à domo illa non abiicit & idè cum ea periit. A se fortè Corinthij (ad quos hic loquitur Apostolus) abiiciebāt fermentum, sed à communionem sua non abiiciebant, dum corruptorem nouerāt suā, quam Apostolus excommunicauerat, non euitabant: Cū de huiusmodi Ioannes dicat, nec aue ei dixeritis. Qui enim, inquit dicit ei aue, communicat operibus eius. Et Apostolus in eadem Epistola: Si quis, inquit, nominatur fornicator, aut avarus, cum huiusmodi nec cibū sumere, nec cōmunicare debes.

Peccatum
vocatur
vetustas
triplici
ratione.

Expurga-
re vetus
fermentum
quid.

Ioan. 2:
1. Cor. 5.

Q. 2. Hoc

Eccle. 13. Hoc contra quosdam est, fratres mei, qui cum excommunicatis participare, conuetsi, & colloqui non verentur: cum scriptum sit. Qui tangit picem, coinquinabitur ab ea, & qui terigerit mortuum, immundus erit. Eadem ratione, qui cum excommunicato communicat, excommunicatus est. Secundò monet nos Apostolus habere nouitatem, cum subdit: *ut sitis noua conspersio*, id est, noua pasta, pura scilicet à veteri fermento, & ab omni immunditia. Loquitur enim hic metaphoricè, assimilans puritatem Ecclesiae, puritati pastae. Qui enim vult facere puram pastam, primò purgat & emundat grana tritici, postea molit, & in farinam redigit, deinde aspersione aquae conglutinat & coniungit. Simili modo ad hanc communionem Ecclesiae pura sit, & Deo accepta, primùm oportet ut singulae personae in se sint purae & mundae. Sed quaedam personae, licet in se purae videantur, tamen ad modum granorum sunt grossae & durae, quoniam nulla societate vel compassione aliis sociantur, subiectae sibi & coniunctae: sibi soli viuentes, ad se omnia referentes, contrarij illis quos notauimus supra. Illi enim etiam excommunicatis societate iunguntur. Isti nec etiam bonis consociari vel confederari volunt. Vtriusque vitium est, & omnibus confederari, & nulli. Illi sunt in malis feruidi, hi sunt etiam in bonis tepidi. Hos vocat Apostolus sine affectione, sine amicitia, sine foedere. Hae ergo personae ad similitudinem granorum per recordationem peccatorum, & consummationem suppliciorum sunt terendae, & in humilitatem redigendae: Et ne forte arida humilitas eat, tanquam puluis quem proicit ventus à facie terrae, idè rore charitatis sunt conglutinandae, & in nouam consersionem coniugandae, ne vel odio, vel inuidia, vel cupiditate terrena, à mutua vel à Christi charitate valeant separari. Itaque, fratres charissimi, purgemus & emundemus vnusquisque seipsum, & mola humilitatis & contritionis conuertamur, & glutino charitatis & compassionis ad inuicem vniamur, ut charitatis & vnionis nostrae puritate, Deus pascatur & delectetur, & nos eòuerso charitate & vnione diuina pascamur & delectemur. Sicut enim charitate nostra pascitur, & delectatur Deus, ita nos diuina charitate pascimur & delectamur.

Tertiò

Tertiò Apostolus subdit causam, quare noui esse debeamus, cum dicit: *Etenim pascha nostrum immolatus est Christus*. Quasi dicat: Estote noui, quoniam ad nouum prandium estis vocati, ne forte veniens qui vos ad suas nuptias vocauit, dicat cuilibet vestrum: quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Et iratus mittat vos in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Ita que fratres mei, simus noui, ut ad nouas noui agni epulas noui accedamus: Quoniam non ut Iudaei carnem & sanguinem brutorum animalium hodie epulaturi sumus, sed ipsum Deum & Dominum nostrum Iesum Christum, qui nostrum Pascha immolatus est, epulum scilicet nouum, sufficiens & pingue. Et nouum quidem est, quoniam & in se purum est à peccati vetustate, & nos si dignè illud suscipimus, efficit nouos sui nouitate. Sufficiens verò est, quoniam pro multis figuratiuis, & insufficientibus, & frequentibus hostiis legalibus, vna & vera semel oblata hostia, Christus immolatus est. Quamuis enim super multa altaria quotidie offeratur, immoletur, & frangatur in Sacramento, tamen non nisi semel immolatus est vna sola vera hostia Christus: quoniam Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Et cum multae essent hostiae Iudaeorum insufficientes ut sacrificium pro peccato pacifica votiua, hostia, victima. Christus est sufficiens sacrificium omnibus & pro omnibus, & pro peccatis propitiandis, & inter Deum & hominem pro pace reconcilianda, & pro votis hominum perficiendis, & pro hostibus vincendis. Pingue verò est, quoniam omni gratia, charitate & misericordia saginatus est Dominus noster Iesus Christus. Hic est enim ille vitulus saginatus, quem Pater in reditu filij de regione dissimilitudinis reuertentis praecipit immolari. Ad hoc igitur nouum, largum, & saginatum epulum inuitati: Fratres charissimi, sollicitè festinus agere illud quod Sapiens ait: Ad mensam magnam sedisti, attende quoniam similia oportet te praeparare. Ad mensam quippe Christi inuitati fratres charissimi, similia ei praeparemus, sic eum diligamus sicut ipse dilexit nos: Sic propter eum nos humiliemus, sicut ipse humiliavit se propter nos. Sic propter eum simus pa-

Mat. 2.
Luc. 13.

Rom. 6.

Eccle. 31.

Q 3

tati

rati mori, sicut ipse mortuus est pro nobis.

Joan. 6.

*Duo modi
manducandi
corpus
Christi.
1. Cor. 11.*

*In primiti-
ua Ecclesia
Christiani
singulis do-
minicis com-
municabāt.*

August.

Quartò monet nos Apostolus ad epulandum cum subdit. Itaque epulemur. Monemus & nos fratres charissimi vos, ut omnes pariter epulemur epulū animabus nostris necessarium. Scriptum est enim: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habetis vitam in vobis. Vnde statutū est, ut pueris mox baptizatis, saltem in specie vini, tradatur, ne sine necessario discedant Sacramento. Et quid si discedant. Nun. quid damnabuntur? Non fratres mei, quoniam in fide & si non sua, tamen patrinorum saluabuntur. Duo quippè sunt modi manducandi corpus Christi: Vnus Sacramentalis, alius spiritualis. Sacramentaliter accipit corpus Christi etiam malus, sed quia indignè iudicium sibi manducat & bibit. Spiritualiter verò accipit corpus bonus, qui & si non Sacramentaliter quandoque accipit, tamen fide & charitate in corpore Christi est.

Vnde Dominus exponens quid sit eum manducare spiritualiter, ait: Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Et Augustinus: quid paras dentem & ventrem, crede, & manducaſti. Veruntamen fratres mei omnibus Christianis, locum & tempus habentibus etiam Sacramentaliter communicandem est. Vnde & in primitiua Ecclesia, vniuersi Christiani, singulis Dominicis diebus solebant communicare. Sed quia quidam negligenter accedebant, postea pro Eucharistia panem benedictum statuerunt dari: Et saltem ter in anno: in Natali, in Pascha, in Pentecosten communicari. Sed nunc fratres, adeò excreuit iniquitas, quod vix semel in anno quidam dignè valeant communicari, Sed & sunt quidam, qui quotidie communicare gaudent, alij qui reformidant: Et vtrique bene faciunt, si contemptum cauent, & vt dignè communicare valeant, laborant. Nam vterque & Zachæus & Centurio Christum honorauerunt, & Zachæus lætè suscipiendo, & Centurio se indignum reputando. De illis verò qui quotidianas celebrant Missas, ait Augustinus, quotidianas Missas celebrare, nec laudo, nec vitupero, id est, nec laudo in negligentibus,

ncc

nec vitupero in diligentibus.

Quintò docet Apostolus, qualiter ad mensam altaris accedere debeamus. Magnum quippè hospitium, imò Deum & Dominum nostrum I E S U S M C H R I S T V M, fratres charissimi, hodie suscepturi, hospitium purum & honestum ei præparemus. Et certè si principem vel aliquam personam secularem suscepturi in hospitio nostro essemus, ipsum hospitium nostrum ab omni sorde purgaremus, & ornamentis decoraremus, vt intrantem personam nulla turpitudine offenderet, sed potius mundities & honestas domus lætificaret. Si ergo hoc facimus pro Principe temporali, quid facere debemus pro Rege regum & Domino dominantium? Præcipit enim Apostolus, vt suscipiamus D E V M nostrum, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie. Ac si dicat: Omnem sordem à vobis tollite, tollite à confessione vestrorum peccatorum vetus fermentum excusationis: nec scilicet more veteris Adæ, peccata vestra excusetis: Nec declinetis cor vestrum in verba malitiæ ad excusandas excusationis in peccatis. Sed potius vosmet accusate, indignos clamate, plorate & satisfacite. Tollite quoque à mente fermentum malitiæ, odij scilicet, inuidiæ, & malæ voluntatis. Tollite quoque ab opere fermentum nequitie, id est, iniustitiæ, ne scilicet faciatis aliis quod vobis fieri non vultis. Præcipit subsequenter vt epulemur carnes agni in azymis sinceritatis & veritatis. Ac si dicat: Non sufficit vobis sordes expurgare à vobis, nisi etiam virtutibus hospitium, quo Dominum estis suscepturi ornatis. Quibus? azymis sinceritatis & veritatis: Vt videlicet sinceritas sit in vita, veritas in loquela. Sinceritas fratres mei, erit in vita nostra, si sincerè sapiamus, si sincerè diligimus, si sincerè viuimus. Veritas verò erit in loquela, si verè peccata nostra confiteamur: Si veritatem cum proximo loquitur, si Dominum consona voce laudamus. Si sic fratres mei vixerimus, ad carnes veri agni purè accedere poterimus, vt per charitatem D E I & proximis vniamur, operante Domino nostro Iesu

Q 4 Chri-

*Qualiter ad
mensam al-
taris acce-
dere debeamus.*

Psal. 146.

*Sinceritas
in vita, ve-
ritas in lo-
quela.*

Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto uiuit & regnat
in æternum, Amen.

IN DIE SANCTO

Paschæ.

Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome,
emerunt aromata, ut venientes ungeret Iesum, &c.
Quoniam ad paschales nuptias nos vocat fratres mei, in
stitutio sollemnitas hodiernæ, debemus hanc diem spiritus
tualibus gaudiis & Euangelicis eruditionibus occupare:
Et quia quod vnusquisque plus diligit, libentius audit:
si Deum & redemptorem nostrum præ cunctis diligitis,
Euangelicam historiam de eius resurrectione libentius
audietis. Nos ergo fratres charissimi, vobis Euangelicam
lectionem percurramus: Primò quæ ad historiam, secun-
dò quæ ad tropologiam pertinent explanantes. Et iuxta
quidem historiam, quatuor nobis sunt consideranda.
Primò quantum istæ sanctæ mulieres fuerunt in Christum
deuotæ, secundò quomodo postulantes fuerint exadita:
Tertio quomodo ab angelo consolatae sint, & de re-
surrectione Christi erudita: Quartò quomodo primæ
ad Euangelizandum dominicam resurrectione sint mis-
sæ. Fuit igitur fratres charissimi, istarum mulierum mira
denotio. Fuerunt quippè erga Christum feruidæ, auda-
ces, & officiosissimæ. Feruidæ, quia quem viuentem ar-
denter amauerant, vsque ad mortem flendo prosequuntur
sunt, nec post mortem obliuisci potuerunt. Audaces,
quia cum Apostoli & columnæ Ecclesiæ fugerent, nega-
rent, & laterent, has mulieres, nec damna, nec terror mor-
tis, nec gladius potuit deterrere, quin cruci assisterent,
& ad monumentum cursitarèt. Officiosissimæ, quoniam
viuenti ministraverunt cum gaudio de substantiis suis:
Morienti assisterunt cum gemitibus & lamentis. Ad se-
pulchrum cucurrerunt cum suspiriis, & vnguentis. Sed
ad hæc quid nos femineï viri dicere possumus, qui erga
Christum redemptorem nostrum tepidi, timidi, & negli-
gentes sumus? Illæ mulieres, Christum in carne mortali
viuentem, morientem, & sepultum, ardenter amauerunt:
Et nos viri illum nunc regnantem in æternū, & suos glo-
rificantē, vel minimè, vel tepidè amamus? illæ mulieres,
nec

Mulierum
mira deuo-
tio.

nec terrore mortis, nec gladio potuerunt prohiberi, quin
adstarèt mortuo & sepulto: Et nos miseri viri, timore vel
cupidine separamur à Christo in æternum viuente & re-
gnante? Illæ mulieres, viuente Christo, in carce mortali
ministraverunt de substantiis suis: mortuo de lachrymis
& vnguentis suis: Nos illi iam regnanti in æternum mi-
nistrare & de suis cibis in suis pauperibus satiare contem-
nimus? Excusamus ergo fratres mei, teporem, timidita-
tem, & negligentiam nostram. Et exemplo istarum mu-
lierū, in amore Dei ferueamus, audaces & officiosi in Dei
seruitio esse discamus. In hoc autem quod dicitur, quod
*Valde mane una Sabbatorum veniunt mulieres ad monu-
mentum orite iam Sole:* feruor pariter, audacia, & officio-
sitas mulierum demonstratur, quæ etiam nocte venire cum
aromatibus ad monumentum cœperunt: Sed Sole, id est,
aurora ex vicinitate Solis iam orta, ad monumētum per-
uenierunt. In quo etiam innuitur, quod Sole diei oriente,
Sol iustitæ Christus resurrexit. In cuius etiam memoria,
matutinas laudes celebrat Ecclesia. Generalem quoque
resurrectionem in matutino tempore credimus esse cele-
brandam, iuxta quod Dauid inquit: Et dominabuntur
eorum iusti in matutino. Quando igitur secundum Mat-
thæum, terræ motus factus est magnus, antequam Ange-
lus reuolueret lapidem ab ostio monumenti, Christus re-
surrexisset, & multa corpora sanctorum qui dormierant,
secum suscitasse credendus est. Nec mirum, si Christus,
qui clauso virginis vtero moriturus exierat, immortalis
factus clauso sepulchro exierit. Cum generaliter omnia
iustorum resurgentium corpora sint subtilitate donata:
Ut nullo muro, nulla soliditate, à sua agilitate retineri va-
leant aut cohiberi.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quomodo
mulieres petentes, exaudiantur. Petunt quippè mulieres
quodammodo cum insinuatione, cum dicūt: *Quis reuol-
uet nobis lapidem ab ostio monumenti?* Sunt enim duo ge-
nera petitionum. Quædam enim à Deo sunt in se digna,
ut directè & apertè valeat postulari, ut virtutes & regnū
cœlorum. Alia verò sunt de quibus an nobis expediant, vel
ignoramus. Et ided non directè, sed cum conditione vel

Matutine
laudes.

Psal. 48.

Duo gene-
ra petiti-
onum.

Q 5 infi-

Matth. 26.

Matth. 26.

Matth. 26.

Duplici de causa Angelus descendit.

insinuatione postulanda sunt. Cum conditione postulat Dominus à se transire calicem passionis, cum dicit: Pater si fieri potest transeat à me calix iste: Veruntamen nõ mea voluntas, sed tua fiat. Cum insinuatione postulat beata Virgo vinum in nuptiis dari, cum dicit: Vinũ nõ habent. Similiter cum insinuatione postulant sanationem Lazaro dari sorores eius, cum dicunt, Domine, ecce quem amas, infirmatur. Non enim aperte rogant eum sanari, quippè nescientes an hoc expediret, sed tantum dolorem, desideriumque suum ostendunt. Qui enim suã necessitatẽ ostendit, factis petit. Est ergo ac si dicerent: nostram necessitatẽ vides, sed tu Domine, qui omnia nosti, fac quod sis expedire nobis. Hoc modo petunt & hæ mulieres, cum dicunt, *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et erat quippè, subdit Euangelista, magnus valde.* Et quem foeminarum debilitas non posset amouere. Et quia magna erat earum deuotio, & petitio pia, exaudiri merentur. *Et respicientes, viderunt reuolutum lapidem.* Postulatum ergo eis conceditur, non tamen ea intentione qua postulabatur. Illæ enim postulabãt lapidem amoueri, vt mortuum vngerent. Lapis verò ideò remotus est, vt vacuum videntes monumentum, Christũ resurrexisse intelligant. Per quem autem iste lapis remotus sit, Matthæus exponit: Quia Angelus Domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem. Porro duplici de causa Angelus descendit, & vt lapidem reuolueret, & vt Dominicæ resurrectionis nuntius & testis esset. Vnde & Ioãnes describit duos Angelos Mariæ Magdalene apparuisse, sedentes vnum ad caput, & alterum ad pedes: Vt videlicet in ore duorum vel trium testimonium stet omne verbum. Ecce quid mereatur, & feruor & deuotio mentis. Quia enim ad eò istę sanctę mulieres fuerunt in Christo feruidæ & deuotæ, & Angelum videre, & ab eo iuari, & consolari, & erudire meruerunt. Hinc discamus & nos fratres mei, feruidi esse in Christo & deuoti, vt similiter à Deo per Angelos consolari, iuari, & erudiri mereamur. Odit quippè & nauseat Deus tepidos & pigros, & arcana dulcedinis suæ atque suauitatis, eis non curat reuelare, sed, qui sicut Daniël, sunt desideriorum veri, à Deo mereantur illuminari.

Sequitur

Sequitur pars tertia, in qua sanctæ mulieres Angelum vident & ab eo cõsolantur pariter & erudiuntur, cum subditur: *Et introeuntes in monumentũ, id est, in domũculam in qua erat monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida, & obstupuerunt, &c.* Porro fratres mei, Angelus qui sic apparebat, in seipso demonstrabat, & qualis erat ille quem venerat nuntiare, & quales fideles futuri sint in resurrectione. Apparuit enim non puer, nõ senex, sed iuuenis: Quoniam resurrectio in ætate perfecta, & in Christo iam erat celebrata, & in nobis erat celebranda. Vnde Apostolus: *Donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in mensuram ætatis, plenitudinis Christi, Apparuit & sedens, quoniam quietem resurrectionis nuntiabat, per quã iam regnabat Christus, & nos quoque regnaturi sumus. Sedebat autem, iuxta Matthæum, super lapidem monumenti, quoniam illum predicabãt, qui pondus mortis & in se iam superauerat, & in nobis in resurrectione superaturus erat. Vnde idem per Oseam prædixit: O mors, ero mors tua. Apparuit etiam in dextris, quoniam illum nuntiabat, qui iam in dextera æternæ beatitudinis sedebat: Et nos in iudicio ad dexteram suam collocaturus erat. Apparuit quoque coopertus stola candida, quia illum predicabat, qui iam stola immortalitatis erat vestitus, & in fine suos erat vestiturus. Apparuit in stola candida, non quòd ciues æternæ patriæ indigeant vestiri, sed vt splendorem & suæ & nostræ festiuitatis demonstraret in candore. Christi quippè resurrectio & nos ad æternitatem reduxit, & angelicam ruinam restaurauit, & vtrisque simul solennia gaudia in æternum cumulauit. Erat enim, vt ait Matthæus, aspectus eius sicut fulgur, vestimenta autem eius sicut nix. In fulgure enim vultus terruit custodes, & in candore consolatus est mulieres. In quo & illud demonstratur, quoniam ille, quem nuntiabat, erat futurus in iudicio terribilis reprobis; & blandus iustis. Consolatur autem mulieres ab Angelo, cum eis dicitur: *Nolite expauescere: Quasi dicat: Paueant qui cecõestia non amant: Vos verò quid timetis, quæ cõciues vestros videtis? Instruitur quoque cū eis dicitur: *Iesu qui crucifixus, surrexit nõ est hic.***

Quia

Mulieres consolantur ab Angelo.

Ephe. 4.

Osee 13.

Quare in stola candida apparuit Angelus.

Mat. 26.

Quia namque multi nuncupatiuè dicti sunt Iesus, determinatur per locum, cum additur: *Nazarenum*. Et per causam, cum subditur, *crucifixum*. *Surrexit, non est hic*. Radix amara crucis euauit, flos cum fluctibus erupit: Quoniam qui in morte iacuit, in gloria resurrexit. *Ecce locus ubi posuerunt eum*. Ostenditur locus mortis vacuus mortalibus, ut inde habeamus in nobis spem, & agamus Deo gratiarum actionem.

Sequitur pars quarta, in qua mulieres mittuntur ad euangelizandum Christi resurrectionem, cum subditur: *Sed ite, dicite discipulis & Petro, quia praecedet vos in Galileam*. Sicut per mulierem mors viro propinata est, ita nunc per eandem opprobrium primæ matris istæ sanctæ mulieres deleuere. Sunt autem istæ mulieres præ cæteris privilegiatæ, quia ad euangelizandum ipsis Euangelistis Christi resurrectionem primitus sunt missæ. Cum autem dicat Apostolus, mulieri docere in Ecclesia nõ permitto: istæ etiam ipsos doctores docuerunt: unde & Apostolus Apostolorum nuncupari possunt. *Dicite, inquit, discipulis eius & Petro*. Petrus vocatur ex nomine, ne desperet ex negatione. Nisi enim eum Angelus exprimeret, inter discipulos venire non auderet. Ex magna autem dispensatione Dominus Principem Apostolorum se negare permisit, ut scilicet & ipse in sua culpa disceret, quomodo aliis misereri & cõpati deberet; & in lapsu Principis Apostolorum timerent quantumcunque sanctiores, & in eius sperarent restitutione quantumcunque peccatores. *Praecedet vos, inquit, in Galileam*. Cum in pluribus locis aliis Dominus apparuerit, prius discipulis, quare Dominus de sola Galilæa loquens, & per se, & per Angelos, dixit se discipulos suos in Galilæam præcessurum. Tum, quia ibi generalius & manifestius omnibus discipulis suis apparuit: tum quia Galilæa interpretatur transmigratio facta. Christus autem iam à passione ad resurrectionem, à morte ad vitam, à poena ad gloriam transmigrauerat. Sed Apostoli, cæteri que fideles ipsum sequentes, eum glorificatum videbunt, qui nunc a vitiis ad virtutes, à terrenis ad celestia transmigrant. Nos itaque fratres, nunc à vitiis ad virtutes, à terrenis ad celestia transeamus, ut ipsum in glo-

1. Tim. 2.

Petrus
Princeps
Apostolorum.

ria sua glorificatum, glorificati & ipsi cõtemplari mereamur. Moraliter autem per has tres sanctas mulieres fratres charissimi, instruimur, qui, quando, cum quibus, & qualiter ad calicem corporis & sanguinis Domini accedere debeamus. Per calicem quippè sepulchrum, lapis superior per pateram: per corporalia, syndon, & sudarium, quibus Christus inuolutus est, exprimuntur. Qui ergo ad sepulchrum calicis Domini accedere debeant, istæ mulieres ostendunt, quæ ad monumentum tres venerunt. Solummodo enim illi qui trinitatè fide & moribus profitentur, ad calicem corporis & sanguinis Domini accedere digni sunt, ut scilicet illum quem suscipiunt, vnũ Deum ante secula cum Patre & Spiritu sancto, & in tempore pro nobis hominem factum esse credat atque passum. Quando etiam ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ ad monumentum Domini, orto Sole, peruenierunt. Nos quoque fratres, non nisi expulsis à corde nostrorum vitiorum tenebris per penitentiam, & Sole virtutum in nobis radiante per iustitiam, ad calicem Domini accedere debemus. Qui enim adhuc manens in tenebris vitiorum, scilicet odij, vel inuidiæ, ad calicem Domini accedit, ad iudicium suũ accedit. Cum quibus verò ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ ad sepulchrum Domini, non nisi cum vnguentis & aromatibus accesserunt. Nos quoque fratres mei, ad calicem corporis & sanguinis Domini, non nisi cum suauitate bonorũ operũ, & flagrantia virtutũ, quib? Deũ & proximũ delectemur, accedamus. Qui enim ad tantũ Sacramentũ tepidè & sine cõpunctione, sine suspiriis, sine odore orationis & deuotionis accedit, indignè accedit. Qualiter quoque ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ venerunt ad monumentum cum humilitate, nihil de se præsumendo, sed propriæ infirmitatis consciæ, diuinum auxilium inuocando & dicendo: Quis reuoluet nobis lapidem ab ossibus monumenti. Nos quoque fratres mei, ad calicem Domini accedamus cum humilitate, nihil de nostra iustitia præsumentes, sed nostræ infirmitatis conscij, diuinum auxilium inuocantes & dicentes: Quis reuoluet nobis lapidem

Calix.
Corporalis.

Cum quibus
ad calicem
Domini
accedere
debemus.

Qualiter
ad calicem
Domini
accedemus.

ab ostio monumenti: id est: Quis nobis dabit facultatem accedendi purè ad corpus Christi? Quasi diceret, non vir rus propria, sed opitulatio diuina. Si sic fratres, si sic agimus, remouetur lapis, id est, difficultas, & dabitur nobis facultas purè ad illud accedendi. Vel certè, quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? id est, quis aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti? Et si pijs precibus instamus, mitret Dominus nuntium, videlicet Spiritum sanctum, vel certè aliquem Angelum, vel aliquem Sanctum, sicut in vitis Patrum legimus, qui aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti. Et dicet nobis: Quid quaeritis uiuentem cum mortuis? Surrexit, non est hic, id est, cur inter mortales cibos illum caelestem panem quaeritis? Non est cibus corporis, nec descendit, eò quod corporales eibi descendunt, sed ita pascit animam cuiusque fidelis in terra, quod integer permanet in caelo. Itaque fratres mei cum quotidie Christus immoletur, frangatur, teratur, tamen impassibilis permanet in seipso. Vnde Apostolus: Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quamdiu ergo Sacramentum corporis & sanguinis Iesu Christi vides, tractas, labijs sentis, dentibus teris, scito quia Christus tecum est corporaliter. Deinde non quaeras eum nisi in caelo, nec credas esse tecum corporaliter, sed tantum spiritualiter. Vnde Augustinus: Quid paras dentem & ventrem, crede & manducaisti. Quoniam autem dum sumus in hac vita, nemo perfectè valet videre, qualiter Christus cum à singulis totus sumatur, tamen ad dexteram Patris, indiuisibilis, & impassibilis persistat, rectè monemur ab Angelo, vt ipsi & nos & alios monemus, quatenus corde, & opere, prece & vita tendamus in Galilæam, id est, in aeternum patriam. Vbi & Christi arcana plenius, & ipsum facie ad faciem videbimus. Ipso praesente qui cum Patre & Spiritu sancto viuít & regnat Deus. Amen.

FERIA SECUNDA

Paschæ.

LXXIIII. **E**xierunt duo ex discipulis Iesu, ibant ipsa die in Castellum quod erat in spatio sexaginta stadiorum ab Hierusalem, nomine Emaus, & reliq. Sex capitulis distinguitur hæc

hæc lectio fratres charissimi. Primum enim ostenditur, quod ipsa die resurrectionis Christi, exeuntes duo ex discipulis eius, ibant in Emaus. Exierunt autem hi duo de collegio Apostolorum non per apostasiam, vt illi de quibus dicit Ioannes: Ex nobis exierunt, sed non ex nobis erant. Nec per curiositatem, vt Dina, quæ exiit videre mulieres illius regionis, & oppressa fuit. Sed exierunt in ministerium more apum, quæ de communi cœnobio aluearij exeunt, vt in communem mellis vtilitatem, electo flore redeant oneratae. Quod verò recta & honesta causa exierint, hinc apparet quod non singuli, sed bini exeunt, quod non aliena verba à doctrina collegij sui inter se conferunt: quod communem collegij sui tristitiam in mente ferunt, quod Dominum sibi apparere merentur, quod eum legem & Prophetas exponentem libenter audiunt, quod eum ad hospitium cogunt, quod in fractione panis eum agnoscunt, quod eum sibi apparuisse, sine mora, collegio suo referre redeunt. Imitamini illos vos elaustrales, vt scilicet non exeatis de collegio vestro, per apostasiam, vel per curiositatem, sed tantum propter necessariam causam. Et tunc non singuli, sed bini ad minus exeatis: scientes quod iuxta Prophetam: Vx soli, quia si ceciderit, quis subleuabit eum? Et non vana, sed tantum professioni vestræ conuenientia verba proferatis, cum vtili tristitia & grauitate ambuletis. Lectionem sacræ scripturæ semper audire gaudeatis: hospitalitatem & charitatem diligatis, non vanos rumores, sed more apis vtilia exempla ad cœnobia vestra referatis. In castellum, inquit, quod erat in spatio stadiorum. lx. à Hierusalem nomine Emaus. Stadium est octaua pars miliarij. Sexaginta ergo stadia, septem milia passuum & quingenti sunt. Quod iter bene congruit eis, qui certi de morte & sepultura Iesu, incerti de resurrectione eius ambulabant. Sextum quippè & septimum miliarium compleuerunt, qui Iesum in sexta Sabbati mortem tulisse, & in Sabbato in sepulchro quieuisse sciebant. Octauum verò tantum dimidium perrexerunt, quoniam Iesum octaua die resurrexisse nondum perfectè credebant.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus discipulis de se loquentibus, se in specie peregrini demonstrauit, eum dicitur:

Et ipse

Rom. 8.
Christus
corporalis
est in Sa-
cramento
Eucharis-
tiae.
August.

Eccle. 4.

Stadium
quid.

*Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Proprium est fratres mei, amantium de re amata frequenter facere verbum. Nam ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et quod intus abundat, exterius exire festinat. Hinc est quod discipuli Dominum, quæ toto corde uiuentem dilexerant, & quem mortuum obliuisci non poterant, in ore semper habebant. Et Dominus qui diligentibus se abesse non potest, quique dixit, Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ego sum in medio eorum. Se diligentibus & de se sermonem facientibus, suam exhibet præsentiam. Nam subditur: *Et factum est dum ambularent in via, & secum quaererent: Et ecce Iesus appropinquans ibat cum illis.* Diligamus ergo fratres mei, Dominum Iesum, & de eo semper meditari, semper colloqui gaudeamus: Quoniam se diligentes, & de se meditari & colloqui gaudentes, sua præsentia non priuabit, sed proculdubio erit nobis comes indiuiduus in via. huius mundi, sicut ipse promisit, dicens: *Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Quoniam uero discipuli, & si eum diligebant, tamen de eius resurrectione & diuinitate dubitabant, ideo & si eis apparuit, tamen eis specie quam agnoscerent, non ostendit: sed quod intus habebant, hoc eis exterius exhibuit. Et quia de se dubitabant, se dubium esse demonstrauit eis. Nam sequitur: *Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Itaque fratres mei, à cordibus nostris omnem dubietatem, excludamus, & Christi diuinitatem & humanitatem, passionem & resurrectionem, certa fide credamus, ut eum non in peregrino habitu, sed sicuti est, facie ad faciem videre mereamur.*

Sequitur pars tertia, in qua dominus interrogat discipulos, & eos dubitantes increpat & informat, cum subditur: *Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes?* Sciens Dominus fratres charissimi, sic discipulos suos interrogat, ut ex dubia eorum responsione eos increpet, & interroget, & corrigat. *Ambulantes,* inquit, *& estis tristes?* Hoc est, quod ait Psalmista: *Euntes ibant & flebant mittentes semina sua.* Sic quippe fratres mei, sic debemus facere in peregrinatione huius mundi, ambulare & flere, & semina mittere.

Quo

Quod ambulare? Ad æternam patriam. Quare flere? Ob peccatorum nostrorum recordationem, & ob celestis patriæ dilationem. Quæ semina mittere? Semina fratres mei, diuinorum uerborum ad inuicem prædicare, & semina bonorum operum præmittere debemus, unde cum exultatione, centuplicatos manipulos metere ualeamus. *Et respondens unus cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti ea quæ facta sunt in illa in his diebus?* Ac si diceret: Res de qua loquimur, nota est omnibus qui sunt in Hierusalem, tam ciuibus, quam peregrinis, & manifesta: Et quomodo tu solus peregrinus es in Hierusalem, qui hæc ignoras? *De Iesu Nazareno, qui fuit uir Prophetæ, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.* Non tanquam Deum vel Dei filium, sed tanquam purum hominem Iesum coram Deo & populo, in quatuor commendabilem ostendit: quia scilicet fuit mente uiriliter, intelligentia spiritualiter potens in opere, efficaciter in sermone. Quæ quatuor in Ecclesiastico Pastore requirenda sunt. Primum enim requiritur uirtus mentis, quæ etiam non sufficit, nisi adit intelligentia spiritualis. Sed nec hæc duo sufficiunt, nisi fulgeat in opere, & alios capiat prædicatione. *Quomodo,* inquit, *tradiderunt eum summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum.* Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus. Ecce per præteritum imperfectum spem suam præteritam & imperfectam ostendit. Iamque penè ex toto se excidisse à fide & spe ostendit. A fide, cum ait: *uir Prophetæ:* spe, cum subdit: *Nos autem sperabamus.* Et quedam mulieres ex nostris terruerunt nos quæ fuerunt ante lucem ad monumentum: Et non inuento corpore eius redierunt, dicentes, se etiam uisionem Angelorum uidisse, qui dicunt eum uiuere. Stulta loquutio, dum se ostendit magis terreri ex ablatione corporis, quam gaudere ex annunciatione resurrectionis. Ait ad illos, eos increpans: *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ loquuti sunt Prophetæ?* Stulti, id est, hebetes ad spiritualiter intelligendum, tardi ad credendum intellectis. Deinde subdit, instruens eos, tum per rationem, tum per legis & Prophetarum auctoritatem. Per rationem, cum subiungit;

Quæ requiruntur in Ecclesiastico pastore.

R iungit;

iungit: *Nōne sic oportuit pati Christū, & resurgere à mortuis, & intrare in gloriam suam?* Oportuit quippe fratres charissimi, ut quemadmodum per vnum hominem intraverat damnatio vita & per vnum hominem fieret redemptio. Oportuit etiam ut quemadmodum homo ceciderat per superbiam, ita repararetur per humilitatem. Oportuit quoque ut quemadmodum per primi hominis inobedientiam in esu ligni, humanū genus ceciderat in miseriam: ita per noui hominis obedientiam, in morte ligni releuaretur in gloriam. Per legis & Prophetarum auctoritatem eos intravit, cum subdit: *Et incipiens à Moſe & omnibus Prophetis, interpretabatur eis scripturas, quae de ipſo erāt.* Moſes enim de ipſo praedixit: Prophetam suscitabit vobis Deus ex fratribus vestris, illum tanquam me audietis. Prophetae verò plura aperta de Christo scripserunt. In quo fratres mei, nostra pigritia confunditur, qui iam legem & Prophetas in Christo adimpleras scientes, nec ad ipsam sacram scripturam spiritualiter intelligendam, nec ad opere complendam, inuigilare curamus.

Sequitur pars quarta, in qua Dominum se longius iterum fugientem, discipuli ad hospitium vocant. Non mirari fratres mei, quod Dominus se longius iterum finxit, quoniam non omnis fictio habet in se malitiam duplicitatis. Est enim quaedam fictio mala; & est quaedam fictio bona. Et quaedam fictio ad decipiendum, qua inimicus se fingit amicum, ut magis decipiat. Est quaedam fictio ad erudiendum siue probandum, qua magister se fingit iratum discipulis, ut eos timere & magis proficere faciat. Vnde Sapiens: Si filiae, inquit, tibi fuerint, noli hilarem vultum ostendere ad illas. Nos itaque fratres mei, fictionem deceptoriam tanquam crimen fugiamus, & fictionem proficientem appetamus. Nam Dominus se fingit longius iterum, ut probaret charitatem discipulorum. Sed quoniam illi cum quibus ipsa charitas gradiebatur alieni à charitate esse non poterant, Dominum ad hospitium vocant, imò cogunt. Ex quo intelligendum est, quoniam hospites ad hospitium non solum vocandi, sed etiam cogendi sunt. Antiqui quippe patres, etiam hospitibus occurrebant, & eos per vicos & plateas querebant,

bant, & inuentos cum gaudio suscipiebant. Præterdunt igitur discipuli Domino causam, quare cum eis debeat hospitari, cum subdit: *Mate, inquit, nobiscum, quoniam aduſper aſcit, & inclinata est iam dies.* In quo arguitur illi qui hospitibus dicunt alio die horam adhuc restare, ut sic eos non ad remanendum, sed potius ad progrediendum longius inuitent. Sed nos fratres mei, superuentem hospitem sine fictione inuitemus, rogemus, cogamus, oportunitate temporis & loci non prætereamus, laeti suscipiamus, lætiores eis ministremus. Quam autem meriti sit hospitalitas, hinc apparet, quoniam Abraham & Lot, quia homines suscipere soliti erant, Angelos, imò ipsum Deum suscipere meruerunt. Quidam quoque, patet familiaritas studens hospitalitati, dum quadam die peregrinum susciperet, & ei aquas ad abluendas manus ipsi porrigere vellet, repente non comparuit, sed in visione noctis ei dixit: *Cæteris diebus me in membris meis suscepisti, me ferò in mea suscepisti persona.* Sic etiam Dominus in iudicio electis dicitur: *Hospes eram, & collegisti me.* Secutemini igitur fratres mei, hospitalitatem. Et, ut ait Apostolus, sine murmuratione. Inuitatus igitur Dominus & charitate coactus à suis, concessit. *Et intravit cum illis.* Dulcissimum quippe est amico cum amicis epulari: & cum inuidis & odiosis epulari amarum est. Nos ergo fratres, cum bonis & amicis nostris epulari gaudeamus: Epulari verò cum malis & inimicis nostris, nisi forte causa eos Deo lucrandi, fugiamus.

Sequitur pars quinta, in qua discipuli agnoscunt Dominum in fractione panis, cum subditur: *Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem, benedixit, fregit, & porrigebat illis.* Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Dum more solito Dominus panem benedixit & frangit, cognoscitur: multò felicitus illorum oculis apertis ad cognoscendum naturæ suæ in Christo glorificationem, quam primorum parentum ad cognoscendum concupiscentiæ suæ confusionem. Et quare Dominus non in sacre scripturæ expositione, sed in panis fractione cognoscitur? Quia bonus pastor plus cognoscitur operando, quam prædicando, plus in charitate, quam in sermone, plus se

Hospitatis.

Mat. 25.

Quare Dominus in panis fractione cognoscitur.

& sua pro fratribus tradēdo, quān solo sermone eis praedicando. Maioris enim efficaciae sunt in subiectis exempla, quān verba. Propterea fratres mei, si ad benē loquendum, magis tamen studeamus ad benē agendum. *Et ipse, inquit, euauit ab oculis eorum.* Sed quare Dominus, fratres charissimi, discipulis suis fecit tam breue gaudium, vt mox agnitus, mox euanesceret? Vt eos propter gaudium & suam tarditatem nondum dignos longa sui uisione demonstraret, vt eos propriam tarditatem accusare faceret, vt eis agilitatem & libertatem naturae glorificatae demonstraret: vt in eis maius sui desiderium accenderet. Vnde & subditur eos dixisse: *Nōne cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur nobis in uia, & aperiret nobis scripturas?* Ardens quidem erat cor eorum de Iesu: dum eum exponentem, scripturas audirent: sed ardentius fuit, dum agnitus ab oculis eorum euauit. Nos quoque fratres mei, cūm audimus Christum in scripturis loquentem, ardentē saepe sumus. Sed si per contemplationem, vel per aliquam reuelationem eius dulcedinem apertius gustamus, quāto magis ardentiores effimur? Sed quando ipse remota nube dabit se nobis facie ad faciem in aeternum uideri, quāto magis, fratres, tunc erimus ardentissimi in amore eius?

Sequitur pars sexta, in qua se Dominum uidisse recurrunt discipulis nuntiare. O uera charitas, ueraq; fraternitas, quam nec cōna appositā, nec nox instans potuit retardare, quān gaudium suum recurrerent mox cōfratribus suis communicare. Sic fratres mei, sic debet facere uera charitas, vt gaudium prosperitatis suae quantocius festinet amico nuntiare, vt pariter gaudeant qui sese pariter amant. Itaque surgentes eadem hora, reuersi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui eum ipsi erant, dicentes, quia surrexit Dominus uerē, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quae gesta erant in uia: Et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Hinc & inde manifesta Christi resurrectio nouorum cumulat materiam gaudiorum: & communiter gaudent, qui communem gaudendi causam habent. Sic erit, fratres mei, in illa generali beatorum resurrectione: Communis causa,

com-

communia gaudia generabit. Et communem quidem dico causam, vnam in omnibus charitatem, quae faciet propria singulorum bona, per charitatem omnibus communia. Dum quisque amabit gloriā tantū in proximo, quantum in semetipso. Ad illa ergo fratres charissimi, festinamus gaudia: ubi erit gloria sine inuidia, gaudium sine tristitia, abūndantia sine defectu, securitas sine metu, uita sine morte, beatitudo sine fine. Ad quam perducatur nos omnipotens & misericors Dominus, Amen.

DOMINICA PRIMA

post Pascha.

O *Mne quod natum est ex Deo, vincit mundum, &c.* Ioan. 5.
Quoniam fratres mei, quibusdā graue uideretur uincere malitiam mundi, ostendit Apostolus in hac lectione. Primo, quis sit victor mūdi. Secūdo, per quē vincat eum. Tertio, probat testimoniis eum tantum & talem esse qui mundum possit vincere. Ostendens ergo primo quis sit victor mūdi, ait: *Omne quod natū est ex Deo, vincit mundum.* Sunt autem fratres mei, tres natiuitates, prima diuina, secunda carnalis, tertia spiritalis. Secundū primam, natus est ab aeterno ineffabiliter, ex Deo patre Dei filius: secundū secundam, nascitur quotidie carnaliter de homine homo. Secundum tertiam, quotidie per aquam & Spiritum sanctum, homo seruus peccati renascitur, vt sit adoptiuus Dei filius. De prima dicit Pater ad Filium: Ante Luciferum genui te. De secunda dicit Dauid: *In peccatis cōcepit me mater mea.* De tertia dicitur: *Quotquot autem receperunt eum, scilicet Christum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex uoluntate carnis, sed ex Deo nati sunt.* Itaque fratres mei, carnalis generatio, quia fit per carnalem concupiscentiam, non uincit mundi concupiscentiam, sed ei cōföderatur. Sola diuina natiuitas, & spiritalis natiuitas, quia fortiores sunt mundo, uincunt mundum. Vnde Dominus ait: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quia ego uici mundum.* Sed filius Dei naturalis, per se, & uiribus suis uincit mundum, filius uerō Dei adoptiuus non per se, sed per filium. naturalem uincit mundum. Vnde filius Dei

Ioan. 5.

Tres natiuitates.

Psal. 109.

Psal. 50.

Ioan. 1.

Carnalis generatio.

Ioan. 16.

Ioh. 15.

naturalis, filius adoptiuus dixit: Sine me nihil potestis facere. Quomodo, fratres mei, Vincentius & Laurentius, ceterique Martyres, qui vti que erant caro fragilis, possent tot tentamenta & tormenta mundi vincere, nisi Deus eos armasset, & per eos vicisset? Nullo modo. Nemo igitur fortis confidat de Viribus propriis: nisi hoc facit, vincitur. Ipse primus pastor Petrus, dum de se praesumit negando, corruit. Ostendens igitur Apostolus quod Christus solus vincit mundum, subdit: *Et haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra.* Id est, Christus quem credimus. Et non solum ipse, sed etiam illi qui ei

Gal. 5.

adhæret vera fide, vincit mundum. Vnde & subdit: *Et quis est qui vincit mundum, nisi qui credit,* fide per charitatem operante, quia Christus Iesus est filius Dei. Secundo, per quæ Christus vincat mundum, ostendit Apostolus subdens: *Hic est qui venit, subaudi, vincere mundum per aquam & sanguinem passionis.* Tribus modis, fratres charissimi, Christus vincit mundum: patiēdo, conuertendo & damnando. In primo quippe aduentu vincit mundum, persequutiones, contumelias, & flagella malorum, æquanimitè ea tolerando. Et etiam vincit malitiam quorundam, per charitatem eos conuertendo & sanctificando. Vtrumque verò, id est, patientiam & charitatem in passione ostendit. In secundo verò aduentu vincit mundum per iustitiam, malos scilicet damnando, & electos coronando. Nos ergo fratres mei, si filij Dei esse volumus, oportet vt vnigeniti filij eius vestigia sequamur. Vincamus igitur exemplo Christi mundum, id est, malitiam mundanorum, eos æquanimitè tolerando.

Rom. 12.

Quomodo
malitia
mundano-
rum vin-
cenda.

Nam qui deficit in tribulationibus & persequutionibus: qui murmurat, qui vltionem quærit: iam non vincit, sed victus est, secundum illud: Noli vinci à malo, sed vince in bonum. Vincamus etiam malitiam mundanorum, eos ad Dominum conuertendo, bono verbo & exemplo: pro malo, bonum: pro maledicto, benedictum eis reddendo, & pro eis orando. Iuxta illud Apostoli: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, potum da illi: hoc enim faciens congeres carbones super caput eius. Si hoc modo fratres mei, vicerimus mundum in hoc seculo, prociudic-

bid

bid in futuro vincemus dominando & iudicando malos, qui hic à malitia sua conuerti noluerunt. Scriptum est enim: Et dominabuntur eorum iusti in matutino, id est, in resurrectione. Vnde & Dominus promisit discipulis suis: Cum sederit, inquit, filius hominis in maiestate sua, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Tertio verò probat Apostolus, quod Christus talis & tantus est, qui per se mundum vincere possit, subdēs: *Spiritus est enim qui testificatur quoniam Christus est veritas,* id est, verus Deus, & verus homo, Spiritus quippe sanctus, qui in specie columbæ venit super eum, & qui ab ipso missus est super Apostolos, testificatur quoniam Christus est veritas, id est, verus Deus: & Spiritus humanus, quem emisit in passione, testificatur, quoniam Christus est veritas, id est, verus homo. Nisi enim verus homo esset, verum spiritum & veram carnem non haberet. Et non tantum spiritus hoc testificatur, imò etiā tres idem testificantur. *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus.* Hi enim tres testificantur in Iordane, & in monte Thabor, quia Christus est verus Deus. *Et hi tres vnū sunt,* non tantum in testimonio, sed etiā in essentia. *Et tres sunt qui testimoniū dāt in terra,* quod Christus sit verus homo, *Spiritus, aqua, & sanguis.* Videlicet spiritus humanus, & aqua, & sanguis qui fluxerunt de latere Christi. *Et hi tres vnū sunt,* subaudi in testimonio, & idè credendum testimonio eorum: *Si testimonium,* inquit, *hominum accipimus,* secundum quod scriptum est in lege, vt in ore duorum vel trium stet omne verbum: testimonium Dei quod maius est, accipere debemus. Ac si diceret: Si testimonium hominū, qui vti que mentiri possunt, recipimus: multò magis testimonium Dei, qui mentiri non potest, recipere debemus. Quia igitur Christus verus est Deus, tantus est qui bene potuit vincere mundum. Et quia verus est homo, talis est qui potuit pro eo redimendo, pati. Nos quoque fratres, si filij Dei per gratiam sumus, & si humanitatem nostram puram & mundam seruamus, in Christo mundum vincere poterimus. *Qui credit,* inquit, *in filium Dei, habet testimonium Dei in se,* id est, rem testificatam, Christū videlicet & eius fidem.

Psal. 48.
Mat. 10.Eccle. 9.
Mat. 10.

Habet etiam testimonium Dei in se, vt, scilicet testimonium quo testificatus est pater de filio, quod filius eius sit per naturam, testificetur de vno quoque credente, quod sit filius eius per gratiam. Itaque fratres mei, si veram fidem habuerimus, in ea mundi malitiam vincere poterimus: quosdam malorum verbo & exemplo vincendo, & ad Christum trahendo, alios per patientiam æquanimiter tolerando, & in profectum nostrum eorum malitiam conuertendo. Alios & diiudicando & separando, & hic à societate Ecclesiæ, & in futuro damnando & separando à sanctorum societate. Et ita veri victores mundi cum Christo & Martyribus eius, triumphum victoriæ accipiemus. Ipso præstante qui viuunt & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA PRIMA

post Pascha.

Ioan. 20.

Cum sero esset die illo, vna sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum, stetit Iesus in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis. Sicut ex lectione sanctorum Euangeliorum collegimus fratres charissimi, sex vicibus Dominus apparuit ipsa die resurrectionis. Primò Mariæ Magdalene, vt Ioannes refert, secundò ipsi & aliis duabus mulieribus à monumento redeuntibus, de quibus scriptum est: Quia accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tertio Iacobo, vt Apostolus refert, de quo etiam narrat Euangelium Nazarenum: quia deuocerat se non comesturum donec videret eum resurrexisse. Quarto duobus, id est, in via Emaus. Quintò Petro. Sextò serò, omnibus præter Thomam cõgregatis domi, vt hic Ioannes refert. Nos ergo fratres, primò quæ ad historiam pertinent: secundò quæ ad tropologiam videamus. Et iuxta historiam quidem ingerit hic Dominus gaudium suæ resurrectionis discipulis suis se & verè resurrexisse, multis probat argumentis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim ostenditur Dominus ianuis clausis discipulis suis apparuisse, secundò quid discipulis contulerit. Tertio quomodo dubitantem discipulum in fide confirmauerit. Quarto, discipulo quia vidit confidente, beatos asserit qui non

non viderunt & crediderunt. Primò igitur dicit Euangelista, Dominum Discipulis apparuisse ianuis clausis. Vnde oritur quæstio multiplex, primò quomodo verè corpus fuit quòd ianuis clausis intrauerit. Vel si idèd fuit illud corpus subtile quòd ianuis clausis intrauerit, quomodo corporalibus oculis vederi vel manibus tractari potuerit, vel quomodo potuerit loqui, cum ad grossiora & humidiora conueniat membra. Quomodo etiam corpus glorificatum, cum sit splendidius sole, humani oculi potuerunt sustinere. Quomodo & manducauerit, quomodo & verum corpus fuerit, quòd nunc apparere, nunc euas necesse potuerit. Ad horum solutionem fratres mei, intelligendum est, quod in resurrectione corpus septem donis decorabitur. Primum erit subtilitas. Aded enim tunc subtile erit corpus, quod obstantia corpora possit penetrare, nec vinculis nec claustris prohiberi queat. Vnde & corpus Christi glorificatum, potuit clauso sepulchro exire, clausis que ianuis intrare. Secundum erit velocitas, nam tantæ velocitatis erit corpus glorificatū, quod in momento de cælo ad terras, de terris ad cælum, ab orienti in occasum vel econuerso ire possit, hinc est quod Dominus apparès duobus in Emaus, mox apparuit Petro in Hierusalè, cum loca sexaginta stadiis distent. Tertium erit incorruptibilitas. Tunc enim corpora non poterunt corrūpi, nec morte, nec senio, nec morbo, nec gladio, nec fame, nec siti, nec aliquo incommodo. Vnde Ioannes: absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, &c. Vnde Christus, inquit, resurgens ex mortuis iam nõ moritur. Quartum erit fortitudo. Tunc enim tantæ fortitudinis erit corpus glorificatum, quod montes etiã possit euertere, quod nunc angelos posse credimus. Vnde & lapidem ab ostio monumenti, qui valde magnus erat, quasi plumam Angelus vnus euerit. Quintū erit pulchritudo. Tantæ enim pulchritudinis, tantæq; gloriæ tunc erit corpus, vt fulgeat sicut sol. Vnde & Dominus fulgebunt, inquit, iusti sicut sol in domo patris mei. Et si gloriã, quam Dominus ad horam ostendit in monte, mortales oculi sustinere non potuerunt quomodo gloriã eius glorificati ferre possent. Sextum erit voluptas. Tunc enim omnes corporei

Quæstio.

In resurrectione corpus septem donis decorabitur.

Luc. 24.

Apo. 21.
Rom. 8.

Sap. 3.

sensus, veris & aeternis voluptatibus delectabuntur. Visus delectabitur in splendore aeternae charitatis. Auditus in suauis melodia hymnorum caelestium. Gustus in dulcedine caelestium honorum & aeternorum. Oloratus in suauitate omnium aromatum & odoramentorum. Tactus ineffabili suauitate & mollicie. Septimum erit Libertas, Adeo enim corpus glorificarum erit liberum, vt ea quae nobis contraria videntur, ipse possit ostendere. Vt cum sit subtile in sui natura, se corpus tantum & palpabile possit ostendere, & cum voluerit euanescere: Vt cum gloriosum & fulgens sit in sui natura, se sub obscurum & visibile possit ostendere. Cum nullius cibi aut vestis indigeat, possit manducare & esse vestitum. Quod & de angelis legitur. Quia ergo Dominus volebat probare mortalibus carnem suam verè à mortuis resurrexisse, talem se exhibebat, qualis ab eis, videri, palpari, audiri, loqui, & comedere posset. Verè ergo ab eis videbatur, verè palpabatur, verè loquebatur, verè audiebatur, verè comedebat. Cibus tamen ille non descendebat eò quò nostri descendunt, sed in ipsa consumebatur masticatione.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid Dominus in hac apparitione contulerit discipulis suis. Primum quidem quoniam moesti erant, contulit eis consolationem, eis annuntiando, cum dixit, pax vobis. Est enim ac si diceret: Non doleatis, sed potius gaudete, quoniam pro passionem meam, pax inter Deum & hominem est reformata. Deinde quoniam missurus erat discipulos ad hanc praedicandum, & daturus erat eis potestatem ligandi, atque soluendi, confirmat eos: Primò in fide resurrectionis. Secundo aperit eis sensum iuxta Lucam, vt intelligerent scripturas. Tertio praecipit eos cum Deo & cum proximo pacem & charitatem habere. Quarto eos mittit ad praedicandum. Quinto eis confert Spiritum sanctum: Et sic ad vltimum dat eis ligandi atque soluendi potestatem. Et primò quidem conuenienter, quos ad officium praedicationis & sacerdotij missurus erat, in fide confirmat. Quoniam primò in se debet esse firmus, qui est alios confirmaturus. Confirmat autem eos in fide cum eis manus & latus demonstrat: Et cum (iuxta Lucam) cum eis manducat.

Oilen.

Ostendens illam eandem carnem, quae cõfixa fuit, resurrexisse, quae rediuisa & tractari potest & epulari. Secundo verò conuenienter aperuit discipulis sensum, vt intelligerent scripturas. Quoniam qui alios docturus est, non solum fidem debet habere, sed & eam testimonij scripturarum debet in aliis confirmare, vt videlicet iuxta quod Petrus ait: sit paratus de ea fide & spe, quae in nobis est, reddere rationem. Et hoc fratres mei, contra illos est qui ad officium praedicationis & Sacerdotij accedunt, cum sint ignari scripturarum. Tertio quoque congruè praecipit discipulis habere per charitatem, cum Deo & proximo pacem. Quoniam qui mediator inter Deum & peccatores constituitur, oportet primò vt ipse & cum Deo & cum homine per charitatem, pacificus & familiaris habeatur. Nam quomodo duos aduersos reconciliare potest, qui ab vtroque per odium vel per ignorantiam diuisus est? hoc contra illos est, qui cum sint Deo ignoti per reprobam vitam, pro peccatoribus praesumunt facere reconciliationis legationem. Quarto etiã Discipuli opportunè ad praedicandum mittuntur, quoniam qui in fide sunt firmi, & in scripturis eruditi, & cum Deo & cum homine per charitatem pacifici, conuenienter ad praedicandum possunt mitti. Non autem ipsi per se officium praedicationis assumunt, sed potius à Domino mittuntur. Quoniam nemo se debet ingerere. Et nemo (teste Paulo) debet sibi assumere honorem: sed qui vocatus est à Domino vt Aaron. Et hoc contra illos, qui per ambitionem & simoniam, officium praedicationis praesumunt usurpare sibi. Quinto quoque conuenienter missis ad praedicandum datur Spiritus sanctus, qui suggerat eis omnia quae ipsi loquuturi sunt, quique det eis & sermonum affluentiam, & persuasionis efficaciam: Frustra enim praedicatores loquuntur, nisi in verbo Dei & in spiritu oris eius, rete praedicationis laxetur. Et hoc contra illos est, qui ex suo, non ex Dei spiritu, praedicare conantur, non profectum auditorum, sed suam potius scientiam ostentare quaerentes. Sexto etiam conuenienter datur eis potestas ligandi atque soluendi, vt videlicet quos à spiritu sancto illuminatos intellexerint, absoluant. Et quos à Deo excæcatos, ligent. Ecce fratres mei, ad quantam dignitatem

dignitatem

Luc. 24.

1. Pet. 30.

Hab. 5.

dignitatem Dominus discipulos suos, & eorum sequaces, in hoc seculo sublimavit, ut eos patres & pastores, imò etiam Deos hominum constitueret, & eis vice sua, potestatem relaxandi vel imputandi peccata conferret. Quod utique ideo fecit divina misericordia, ut peccatores non desperaret, cum iuxta se consilium & medelam peccatorum suorum invenient: Et ut homines hominibus se humiliando, & peccata sua confitendo, per humilitatem sibi Deum placarent, quem per superbiam offenderant. Et ut homines hominibus, peccatores peccatoribus compaterentur, pro invicem orando, & alter alterius onera portando. Cæterum summopere attendant Sacerdotes, qui, quos, qualiter, & quo animo, & in qua auctoritate absolvere debeant vel ligare. Qui debent absolvere vel ligare? Qui per Spiritum sanctum à peccatis suis absoluti & illuminati sunt. Nam quomodo dignè ligatus, poterit ligatos absolvere vel ligare, vel immundus immundos mundare vel damnare? Hinc Dominus accusatoribus mulieris adulteræ dixit: Qui sine peccato est vestrum, primus lapidem in eam mittat: Hinc etiam scriptum est: Medice cura te ipsum. Quos debent absolvere vel ligare? Populos sibi subiectos, non alienos. Hinc in lege prohibitum est, ne quis mittat falcem in messem alienam, & fratres, non infideles. Vnde Apostolus: Quid mihi de illis qui foris sunt, iudicare? Et si fuerit quis, id est, privata persona: Principem enim, & qui secum habet sociam multitudinè nõ excommunicare, sed potius ferre debemus, ne fortè eradicâtes zizania, eradicemus simul & triticū. Qualiter debent absolvere vel ligare, non præcipitanter, sed morose, discretè, & iustè. Morose quippè proferenda est sententia excommunicationis, & à Sacerdote, & per se, & per alios. Tertio commonendus est peccator, & prius omnia remedia sunt tentanda, antequam ad sententiã excommunicationis veniatur. Et hoc contra illos est, qui præcipitanter mox excommunicant peccatores, non attendentes, quoniam quoddam nimis citò fit malè fit. Discretè enim proferenda est sententia, vel absolutionis, vel excommunicationis. Non enim aliquem debet excommunicare Sacerdos propter veniale peccatum, nec propter ignotum vitium,

Confessio

Ier. 8.

1. Cor. 5.

tium, ut si quis fuerit irrosus vel garrulus, nec propter occultum, sed propter crimen manifestum. De cæteris quippe vitis monere potest, non excommunicare. Vnde Paulus: Si quis, inquit, fratres, nominatur inter vos fornicator, aut avarus, cum huiusmodi nec cibū sumite. Nominatur autem: cum divulgatur. Rursus nec ligatum absolvere debet, nisi peccatum abiuret peccator, & nisi satisfaciatur: nisi gemitibus, suspiriis, & vultu pœnitentis ostendat interiorem contritionem cordis. Iustè quoque sententia absolutionis vel excommunicationis proferenda est: ut videlicet non ob odium, vel gratiam, sed tantum ob meriti iustitiam proferatur. Hoc cõtra illos est, qui in absolucendo, vel ligando, affectum animi proprii pensant, non meritum subiecti. Propter odium absolucendum ligantes, vel propter gratiam ligandum absolucientes: alio iudicio amicum, alio inimicum iudicantes. Sed profectò eorum sententia ante summum iudicem reprobanda est: quoniam, ut ait Salomon, pondus & pondus, mensura & mensura utrumque abominabile est apud Deum. Subiectis tamen sententia pastoris iusta vel iniusta timenda est, ne propter contemptum, culpa, quæ non erat, fiat. Quo animo pastor Ecclesiasticus absolucere debet vel ligare? Læta mente absolucere debet, & tristè ligare. Propterea non nisi vix & in magna necessitate & dolenti animo debet excommunicare. Quemadmodum aliquod membrum de corporis nostri integritate non nisi cum fuerit aridum & cæteris membris nociuum: Et tunc vix, & cum dolore magno solemus amputare. Hoc contra illos est, qui facillè & alacriter, & citò, fratres suos peccatores solent excommunicare. Cæterum cum membrum ab Ecclesiastica vniõne abscindunt sine animi proprii dolore, ostendunt se Ecclesiæ membris non compaginari vniõne charitatis. In qua auctoritate absolucere debent Sacerdotes, in diuina, an sua? Potestas quippè peccata relaxandi solius Dei est. Ministerium verò quod improprie etiam potestas vocatur, vicariis suis concessit, qui modo suo ligant vel absolucunt, id est ligatos vel absolutos esse ostendunt. Prius enim Deus interius peccatorem per compunctionem absolucit. Sacerdos verò exterius, sententiam proferendo, cum esse abso-

Eph. 5.

Pro. 20.

Non excommunicandū nisi in necessitate.

In qua auctoritate absolucere debent sacerdotes.

absolutū ostēdit. Quod benē significatur per Lazarū, qui prius in tumulo à Domino suscitatur, & post, ministerio discipulorum, à vitiis quibus ligatus fuerat, absoluitur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dubitantem discipulū in fide confirmat, cū subdit: *Thomas vnus ex duodecim, &c.* Si queritis, fratres charissimi, quare Dominus electum discipulum in fide voluerit dubitare: magna vtiq; dispensatione. Minus quippè Maria Magdalene nobis profuit, quam Thomas, qui diu dubitauit. Ille etenim vulnerum cicatrices tetigit, & de pectore nostro vulnus dubietatis amputauit. Dubitauit ille, ne nos dubitaremus. Tangendo confirmatus est ille, vt nos in eo confirmaremur. Confirmat autē eum in fide resurrectionis suæ Dominus, cū subiungit: *Insere digitum tuum hic, &c.* Ob quatuor quippè causas Dominus in corpore suo glorificato retinuit signa cicatricum. Vt carnem crucifixam verè resurrexisse ostenderet, vt eas patri præsentans pro nobis semper interpellat, vt mali in iudicio videāt in quē transfixerunt, vel quem contempserunt: vt iusti eas cernentes Domino suo pro se inflictas; plus in amore eius semper inardescant. Hac etiam de causa, nunc imago crucifixi in Ecclesia depingitur: vt scilicet cernentes redemptorē nostrum pro nostra salute sponte sustinuisse pauperiem, infirmitatem, impropria, spura, flagella, mortem, magis ac magis in corde nostro ad eum diligēdum inflammemur. Quid enim non debemus facere pro eo qui tam dignus tam indigna sustinuit, pro nobis tam indignis?

Sequitur pars quarta, in qua contenti Discipulo dicitur: *Quia vidisti me Thomas, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt.* Quia vidisti me, inquit, credidisti. Quid vidit? Quid credidit? Cū fides sit de his quæ non videntur: aliud vidit, & aliud credidit. Vidit cicatrices in carne, & credidit ipsum per potentiam Deitatis verè resurrexisse. Vidit visibilem humanitatē, & credidit latentem diuinitatem. *Beati, inquit, qui me non viderunt & crediderunt.* Quid sibi vult fratres mei, ista verborum oppositio? Nunquid nos qui non vidimus & credimus soli sumus beati? Et Apostoli qui viderunt & crediderunt, non sunt beati? Vel illi sunt beati, sed nos beatiore illis? Nō.

Sed

Sed his verbis ostenditur quoniam maioris meriti est fides, quæ sine sensus experientia credit, quàm ea quæ per experientiam credit. Et quidem maioris meriti esset fides nostra, quàm fides Apostolorum: si tanta, si tam feruens esset & efficax. Sed eorum fides quantò certior, tantò feruentior. Beatissimi fuerunt igitur Apostoli, quibus dictum est: *Beati oculi qui vident quæ vos videtis.* Sed nos quoque fratres mei, qui nō vidimus in carne Dominum, sumus beati, si verè eum credimus, si eum verè diligimus, si mandata eius adimplemus. Iuxta tropologiam verò ostenditur nobis, primò quid exemplo Apostolorum facere debeamus; deinde quid euoluēti inde consequuturi sumus. Congregabantur autem discipuli omnes serò domi simul, & clausis ianuis propter metum Iudeorum, & de Domino loquebantur, & eum suspirabant. Nos quoque fratres mei, postquam per diuturnam aetionem ad negotia exteriora exierimus, serò per contemplationē ad nosmetipsos redeamus, & intra nosmet ipsos nos colligamus: vt quid corrigendum sit in nobis, quid nutriendum, quid euellendum, quid plantandum perquiramus. Non simus sicut quidam, qui sola querunt exteriora, seipsos ignorantes & negligentes. Simus & simul per vnionem charitatis, vt diligamus Deum plus quàm nos: & proximos nostros sicut nos. Sicut & de ipsis Apostolis dicitur: quia multitudinis credentium, erat cor vnum, & anima vna. Nec erāt diuisi per auaritiæ proprietatem, quoniā nullus aliquid suū dicebat, de his quæ possidebantur: sed erant illis omnia communia. Debens etiam fores cordis nostri esse clausæ propter insidias demonum? ne scilicet possint ad interiora nostra per malam suggestionem penetrare: Et idēo debemus, iuxta præceptum Salomonis, omni custodia cor nostrum custodire. Et iuxta Petri mandatum: *Sobrii estote & vigilate, scribet in orationibus: quia aduersarius vester diabolus tanquā leo rugiens circuit, querens quē deuoret.* Si sic fratres mei, si sic fuerimus collecti in nobis per contemplationem simul & charitatem, foribus clausis per custodiam loquentes crebrò de Iesu & eum desiderantes, proculdubio intrabit in nos, & erit nobiscū sicut ipse promissit, dicens:

Vbi.

Ad quid nobis conferat dubitatio Thomæ.

Quare imago crucifixi depingitur.

Mat. 23.

Mat. 4.

Prou. 4.
1. Pet. 2.

Mat. 18. Vbiunque duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum. Et quid conferet nobis? pacem suae consolationis. Et excludens à nobis omnem dubietatem, confirmabit nos in fide, aperiet nobis sensum ad intelligentiam scripturae. Dabit & nobis pacem geminae charitatis: mittet & nos ad lucrandum animas fratrum nostrorum. Inspirans nobis Spiritum sanctum suum ad suggerendum nobis omnia bona, faciet & nos quasi Deos, dum vel hic vice sua ligamus vel absoluiimus peccatores: vel in futuro iudicabimus pertinaces. Sed si quis durior & tardior in fide fuerit, non desperet, sed pia mente certificari roget, & Dominus apertioribus signis & documentis eum in fide sua certificabit. Qui vndequaque electos suos congregans, & in regnum suum introducens, epulabitur cum eis in lætitia sempiterna. Vnde ipse ait: Et ego dispono vobis quemadmodum disposuit Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Quod ipse præstare dignetur, qui vivit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA SECVNDA

post Pascha.

1. Pet. 2. **C**hristus passus est pro nobis, vobis relinques exemplum, ut sequamini vestigia eius, &c. In hac lectione fratres charissimi, sex nobis proponuntur considerata: Quis passus sit, & pro quibus, & quanta, & in quo, & quomodo, & qua nostra utilitate. Quis passus est? Deus impassibilis, incomprehensibilis, immortalis. Res mira fratres, & à retro actis seculis inaudita: quod impassibilis, passus est, quod incomprehensibilis, comprehensus est: quod immortalis, mortuus est. Et hæc, & si contraria videantur, tamen verè de eadem persona secundum aliam & aliam naturam prædicantur: Non enim in Christo sunt duæ personæ Deus & homo, sed vna eadem natura constans ex duabus. Tanta autem in Christo vnio est diuinitatis & humanitatis sine confusione, ut quicquid de verbo dicimus, dicamus & de illo homine: Et quicquid cum illo homine dicimus, dicamus & de verbo. Inde est fratres mei, quod audacter Deum mortuum, & hominem illi mundi creatorem prædicamus. Non enim præiudicat veritati dicto-

rum

rum inconsequens iunctura dictionum. Pro quibus est passus? pro hominibus, pro seruis, pro peccatoribus. Passus est itaque Deus pro hominibus, Dominus pro seruis, Sanctus pro peccatoribus. Ecce fratres mira & inaudita compassio: mira & inaudita dignatio. Erubescant igitur Domini temporales, inhumani & crudeles in seruos suos: qui seruorum & pauperum nolunt misereri excessibus, nec compati infirmitatibus: imò & delinquentes inhumanè affligunt, & ægrotantes, frigore & inedia perire sinunt, plus dolentes de infirmitate iumentum sui, quàm serui sui. Quid est hoc? Deus compassus est tibi misero homini & peccatori, & tu non compateris homo homini, seruo conseruo. Qui nullus indiget, tibi indigenti est misertus. Et tu qui indiges, indigenti non misereris.

Quanta passus est? defectus & iniurias. Defectus autem passus est, & rei, vt pauperatem & penuriam corporis, vt famem, sitim, lassitudinem. Defectus etiã mentis, vt tristitiam & dolorè. Iniurias etiam passus est, tam à suis, quàm ab extraneis: Exactiones in re, conuitia in verbo, afflictiones in corpore: exactiones, quia exactus tributum reddidit Cæsari: vestimenta eius partiti sunt milites, & super vestem eius miserunt sortem. Conuitia etiam ei intulerunt, vocantes eum filium fabri, voracem & potatorem vini, amatorem meretricum & Publicanorum: Vocantes etiam eum seductorem, & improperantes ei: Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest. Afflictiones etiam in corpore passus est, vt alapas, sputa, vincula, flagella, mortem. Fratres mei, si Deus sustinuit tot & tanta indigna pro nobis in signis, quid nos debemus facere pro eo, imò pro nobis? Deus diues omnium factus est pro te pauper: Et tu pro salute tua refugis esse pauper: Deus pro te passus est famem, sitim, lassitudinem & tristitiã, & huiusmodi: Et tu pro tua salute hæc refugis pati? Deus & Dominus omnium sustinuit propter te subiectionem, & reddidit tributum Cæsari: Et tu pro tua salute refugis subiectionem, & tributum dare Principibus terrarum? Deus propter te sustinuit conuitia, & irrisiones à seruis: Et tu ab æqualibus, hæc tibi dici non potes pati? Deus passus est propter te flagella & mortem. Et tu pro redemptione animæ tuæ

Mat. 26.

Ioan. 19.

Mat. 17.

Mat. 27.

S

non

non potes pati, quæ tamè velis nolis, passurus es tãdem? Fratres, omnia vilia & aspera sustinuit Deus pro nobis, præter peccatum. Econtrariò nos miseri subiectionem peccati & diaboli patienter sustinemus: subiectionem verò hominum, paupertatem & afflictionem, (quæ medicina sunt animarum) pati nolimus. Vt quid hæc? nisi quia non lege Dei, sed lege nostra viuere volumus & nostram, non Dei viam sequimur. In quo passus est? super lignum. Disposuerat namq; Deus ab æterno Christum in ligno passurum: tum quia hoc genus mortis erat vilius, tum quia cõuenientius. Vilius quippè erat, quia in ligno suspendebantur latrones & rei. Hæc ergo nos pati voluit, qui pro nobis pati viliora voluit. Cõuenientius verò erat, quoniam per lignum diabolus Adam tentauerat & vicerat. Conuenientius ergo erat vt qui per lignum hominem vicerat, per lignũ ab homine vinceretur. Conueniẽs erat, vt homo qui peccauerat per ligni dulcedinem, sanaretur per ligni amaritudinem. Quod autem triumphaturus esset Dominus de diabolo, prædictum erat à Psalmita: Dicite, inquit, in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno. Quomodo passus est? spontè & innocenter. Spontè, quoniam tradidit iudicanti se iniuste. Vnde idem ait: Nemo tollit à me animam meam, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Innocenter, quoniã peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: patienter, quoniã cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, nõ cominabatur. Imò Petrum redarguit, & aurè quam amputauerat, sanauit. Nos quoque fratres, Magistri nostri vestigia sequentes, patiemur spontè amara & tristitia huius mudi. Quoniam sicut infirmus non peruenit ad sanitatem, nisi tristitia patiendo & amara gustando: Ita nos infirmi peccatis nisi dura & amara patiendo, ad veram salutem peruenire non valemus. Patiamur quãtum possumus innocenter ad exemplum Domini nostri: vt poenæ temporales non sint nobis poena culpæ, sed meritum coronæ. Sed si quandoq; pro peccatis nostris flagellamur, in ipsis flagellis, more dextri latronis nos meritis contentes, puriores reddamur, non more sinistri latronis in iniquitate nostra iaduremur, & de correptionibus peiores efficiamur.

Psal. 95.

Joan. 10.

1. Pet. 2.

Innocenter
patieudũ.

mur. Patiamur & patienter, non remurmurantes, non iudicium Dei accusantes, sed Deo gratias agentes, qui filium quem plus diligit, corripit. Scientes quia poenæ, aut peccata purgant, aut mercedem augmentant. Qua utilitate nostra passus est? quadruplici. Primò, vt peccata nostra portaret: secundum quod prædixerat de eo Esaias: Verè languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit. Secundò, vt charitatem quam habebat in nos sic nobis ostenderet, & nos ad amandum eum arctius inuiteret. Vnde ipse ait: Maiorem charitatem ac dilectionẽ nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Tertiò, vt exemplum quod sequeremur nobis relinqueret. Vnde ipse ait: Qui mihi ministrat, me sequatur: Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Quarto, vt nos ab errore ad viam veritatis, à tenebris ad lucem, à cultu diaboli, ad cultũ creatoris nostri, nos reuocaret. Eramus enim antè fratres mei, quasi oues errantes sine pastore, eramus cœci, sine vera luce, eramus seruientes diabolo, ignoto verò creatore. Sed nunc fratres mei, gaudeamus, & redemptori nostro gratias agamus: quoniam nunc sumus conuersi ad Pastorem & Episcopum animarum nostrarum, quem toto corde diligere & totis viribus sequi tribuat nobis omnipotès Pater æternus. Qui cum eodem Filio & Spiritu sancto viuut & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA SECUNDA

post Pascha.

Dixit Iesus discipulis suis: Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis, &c. Dominus ac redemptor noster fratres charissimi, quoniã mitis est & humilis corde, vilibus se comparat personis. Non enim ait: Ego sum bonus Rex, bonus imperator, sed ego sum bonus Pastor. Porro in lectione, quæ hanc præcedit, loquutus fuerat Dominus de fure: hinc consequenter loquitur de mercenario, & de bono pastore. Tres igitur sunt, fur, mercenarius, & Pastor, sicut nomib; ita introitu, intèntione, opere, & merito differẽtes. Fur quippè est hereticus, qui de vnione fidei & Ecclesiæ oues Christi furatur, & in partè diaboli trahit & occidit. Qui bene dicitur

Patienter
patieudũ.
Heb. 12.

Esa. 53.

Joan. 10.

Fur hereticus
tignũ

*Ioan. 7.
Hæreticus
dicitur
latro.
Intentio
hæretici
præesse &
nocere.*

*Ibidem.
Furatur
& mactat
hæreticus.*

*Mercena-
rius quis.
Quales ho-
die Præla-
ti Eccle-
siarum.*

*Vnde dici-
tur merce-
narius.*

fur, quoniam furtum, id est, oblecturū diligit: Iuxta illud, Qui malè agit, odit lucem. Dicitur enim latro à latendo, quoniam sedet in insidiis occultis, ut interficiat innocètem. Non enim coram sanctis doctoribus, sed clam & furtim simplicibus & idiotis audet suam hæresim prædicare. Sed nec per ostium, teste Domino intrat in ouile ouium, sed ascendit aliundè, quoniam non per humilitatè ostij. i. Christi, sed per superbiam & inanem gloriam, numero fidelium se ingerit, & nomen sibi assumit. Intentio quoque illius est, non prodesse, sed potius præesse & nocere. Vnde Dominus: fur, inquit, nõ venit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Furatur quippè: dum ab vnione Ecclesiæ animas separat. Mactat quippè, dum veneno perfidæ hæresis eas occidit: perdit penitus, dum malo exemplo eas penitus destruit. Opus verò illius est veritatem scripturarū malè interpretando deprauare, veritati falsum admiscere: Calamo legis caput, id est, diuinitatem Christi impugnare: per hypocrisim malitiam suam palliare, & ita decipere: de rebus illorū, quos decipit, viuere, & illos mala doctrina & malo exemplo perdere. Meritum verò illius pessimū est, quoniam non solum animæ suæ est reus, sed omnium illarum quas malo exemplo & doctrina perdit animarum: Et quot animas perdit, tot damnationes sustinebit. Mercenarius verò est omnis ille, qui in Ecclesia Dei quærit præsidere, nõ ad honorè Dei, nec ad salutem animarum, sed tantum ad temporale mercedem: Quales sunt hodie (vnde delendum est magis) ferè omnes Prælati Ecclesiarum, non manducantes vt Euangelizent, sed potius Euangelizantes vt manducant: Et quod peius est manducantes, & non Euangelizantes. Oblationes fidelium & peccata populi comedentes, & tamen eos nõ corrigentes, nec erudientes. Queritur Ecclesia non vbi abundet deuotio fidelium, sed vbi abundet amplitudo reddituum. Plus amatur multitudo iniquorum munera offerentium, quàm Ecclesia pauperum fidelium nihil offerentium, vnde mercenarius dicitur, patens est, quoniam à mercede temporali, propter quam prædicat, & qua deficiente ipse cessat. Et quoniam oues non diligit, sed emolumētum quod ab eis percipit, pastor non est, quoniam non oues, sed pascere quærit,

quærit. Vnde Dominus ait: Mercenarius & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ. Non enim per amorem eas sibi facit proprias, sed per contemptum à se alienas. Introitus quoque mercenarij in Ecclesiã, non est per Christū ostium, sed potius per ambitionē simoniam, & inanem gloriam. Qui licet quandoque sine munere etiã vocatus introeat: quia tamen, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, quærit: non per Christū ostium, sed per ambitionem intrat: intentio etiam mercenarij, quoniam vana & mala est, quicquid facit, quicquid prædicat, quicquid offert, Deo inacceptum est. Vnde Dominus per Malachiam Prophetam eis loquitur, dicens: Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, munus de manu vestra non suscipiam. Opus autem mercenarij est, honorem & lucrū temporale quærere, sese pascere, verbo solo prædicare, malo exemplo corrumpere, curam ouium negligere, veniente lupo fugere. Amant, inquit, primos acubitus in cenis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Et iterum per Prophetam: Vt pastoribus, inquit Israel, qui pascebant semetipsos: Nõne greges pasceantur à pastoribus? Lac comedebatis, lanis operiebamini, greges autem meam non pascebatis. Quod crassum erat, occidistis, & quod infirmū non consolidastis: quod ægrotum non sanastis: quod fractum non alligastis, quod abiectum non reduxistis: quod perierat non quæristis, sed cum austeritate imperabatis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ, eò quod nõ esset pastor, & factæ sunt in desolationem bestiarum agri. Ac si diceret. Cùm de orationibus & peccatis populi vos pasceretis, tamen officium pastoris nõ fecistis: fractū diuersis tribulationibus Sacerdotali ope non consolidastis: erroneū ad viam salutis non reuocastis: desperatione perditum, pastorali sollicitudine non requisistis. In hoc quoque de quo sermonē facimus Euangelio, Dominus de mercenario dicit: *Vidit lupum venientem & dimittit oues, & fugit.* Lupus siquidem est diabolus, vel membra eius, qui ouibus Christi insidiatur. Si diabolus oues Christi tentat, abstrahit, & dilaniat, ipse fugit,

*Introitus
mercenarij
in Ecclesia.
Intentio
mercenarij*

Malach.

*Opus mer-
cenarij.*

Mat. 23.

Luc. 20.

Ezech. 34.

In pastores

qui negle-

cti greges

Christi

quæ sua

sunt, quæ-

runt.

*Lupus
quis.*

dum super eas vigilare refugit. Si malus homo bonos opprimit: si pupillum & viduam spoliat: si Ecclesiam inquietat mercenarius, incurere timens damnum fugit, dum rigoris sententiã cõtra malos exercere refugit. Et quare fugit? quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus, id est mercedem, non oues diligebat. Hinc Dominus per Prophetam: Non ascendistis ex aduerso, nec posuistis vos murum pro domo Israël. Ex aduerso ascendit, & se murum pro domo Israël opponit, qui fortiter se contra persecutores erigens, sese in defensionem pro Ecclesia opponit. Meritũ verò mercenarij est, pro bono (si quod fortè egit) merces temporalis: pro malo verò quod egit, male viuendo, & oues malo exemplo corrupendo, damnatio spiritualis. Nam quid meretur pastor, qui per negligẽtiam suam commissas oues sinens laniari, ad Dominum solus redit? Hinc Propheta: Propterea pastores audite verbum Domini: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum, oues meas de manu eorum, & cessare faciam eos, vt ultra non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos. Quoniam in hac vita omni praelatione priuati, & omni miserĩe subiecti, non pascunt se, vt solebant, vana gloria, & oblationibus fidelium, sed pascuntur potius à vermibus, qui non moriuntur, & ab igne qui non extinguitur. Pastor verò est, qui nõ ob temporalem mercedem, sed ob solam Dei & proximi charitatem oues dominicas pascit, non que sua sunt querẽs, sed que Iesu Christi. Porro vnus & summus pastor est, qui per anthonomasiã de se ait: Ego sum pastor bonus. Dicitur autem rectè pastor, quoniam ipse pascit oues suas bono exemplo, bona doctrina, & sanguine suo. Ipse etiam cum Patre est ostium & ostiarius, id est, potestas, per quã ipse aut vicarius eius, ad regendas oues ingreditur. Vnde ipse dicit: Qui intrat per ostium, ipse est pastor ouium, huius ostiarius aperit. Intentio autem summi pastoris est, non præesse ouibus, sed prodesse: Non enim venit ministrari, sed ministrare, non venit hic regnare, sed pati: non venit pasci, sed pascere. Officium verò illius est proprias oues agnoscere, & eas nominatim vocare, eas ducere & præcedere, pascere & custodire. Lupo venienti se opponere, &

pro

pro ouibus suis animam suam ponere, & oues curare & congregare. Proprias enim oues agnoscit, & per prædestinationis electionem, & per bonæ vitæ approbationem. Eas nominatim vocat dum singulos per singulas virtutes sibi notas ad se citat: Vt Abel per innocentiam, Iob per patientiam, Moysen per mansuetudinem, David per humilitatem. Oves ducit, educendo, conducendo, perducendo. Educit de lacu miserĩe, conducit per viam iustitiæ, perducit ad pascua vitæ. Præcedit oues bono exemplo sui, viam demonstrando. Pascit corporaliter & spiritualiter, & tandem æternaliter. Custodit ab insidiis diaboli, à contagione peccati, à fouea inferni: & non est qui possit eruere de manu eius. Lupo venienti se opponit, eius insidias aperiendo, eius potestatem refrænando, eius conatum euacuando, oues ab eo protegendo. Pro ouibus animam ponit, quoniam eas à potestate diaboli sanguine proprio redimit. Oves quoque curat, & quas vbicunque proprias agnoscit, à lupo in tempore caliginis dispersas adducit, & recolligit, vt fiat vnum ouile & vnus pastor. Vnde ipse per Prophetam: Ecce ego, inquit, requiram oues meas: Quod abiectum fuerat, reducam: quod perierat, requiram: quod fractum erat, alligabo: & quod infirmum, consolidabo: & quod pingue & forte, custodiam: Hoc facit magnus & summus pastor. At nos nimis pastores vicarij eius, qui etiam pastore indigemus, quantum ipse dederit, vestigia eius sequamur. Nõ sumus mercenarij, sed Pastores: non nos, sed oues dominicas pascere querentes: intremus in ouile ouium non aliundè, sicut fur & mercenarius, id est, non per ambitionem, non per simoniam, non per aliquam vanam & malam intentionem, sed per ostiũ, quod est Christus: eius, scilicet gloriam & ouium suarum profectum querentes. Intendamus magis prodesse quàm præesse, Christi non nostram, gloriam querere. Imitemur & studium summi pastoris: proprias oues agnoscamus, intus per confessionem, exterius per vitæ & morum considerationem. Oves nominatim vocemus vnamquamque secundum propriã virtutem ad operandum citantes. Oves educamus de lacu peccatorum. Conducamus per iustitiam bonorum operum.

S 4 rums

Exech. 13.

Meritum
merce-
narij.

Exech. 34.

Pastor
guis.Christus
rectè pa-
stor dicitur.

Iob. 10.

Exech. 34.

*Corporali-
ter & spiri-
tuali-
ter
oues pas-
cende.*

rum: perducamus quantum in nobis est, ad pascua æternorum gaudiorum. Oves præcedamus exemplo bonorum operum. Pascamus eas spiritualiter, & etiam eas que indigent corporaliter, vt tandem pascamur cum eis æternaliter. Custodiamus eas, quantum possumus orando & prædicando, ab insidiis diaboli, à contagione peccati, à pœnis inferni, Lupo venienti, id est, diabolo vel malo homini, in oues seuire volenti, nos opponamus, diabolum abiurationibus fugantes, malum hominem sententiâ pastorali cohibentes. Pro ouibus si opus fuerit, nõ solùm rem exteriorem, sed & animam nostrâ ponamus. In hoc enim præcipuè bonus pastor à fure & mercenario discernitur. Oves quoque dispersas requiramus, & de potestate diaboli, quas possumus eripientes, in Christi ouile cõgregemus, abiectas per errorem reducentes, quæ perierant peccando requirentes. Fractas, per pœnitentiam alligantes: infirmas consolationibus & exhortationibus consolidentes, pingues & fortes vt perseuerent, custodientes.

Quod si hoc fecerimus, meritum proculdubio nostrũ erit magnum, quoniam nõ soli, sed cum multiplicatione gregis ad Dominum reuertemur, tot coronas quot animas ad eum duxerimus, recepturi, & sicut scriptum est, tanquã stellæ firmamenti fulgebunt qui erudierint multos. Ecce fratres charissimi, audistis officium nostrum & periculum nostrum. Audite è contrario officium vestrum & periculum vestrum. Porro officium bonarũ ouium est magnum & summum pastorem agnoscere per fidem, eum diligere, & pro eo animam ponere per charitatem, eum audire & sequi per obedientiam, fieri cum illo sub aliis vnum ouile per dilectionem, & Sacramentorum communionem. Minorem etiam pastorem debent bonæ oues agnoscere, & diligere, audire, & sequi atque pascere: Et si qua vitia habent, tegere, & sub eo vnum ouile cum aliis fieri. Pastore debent oues agnoscere, id est, bonam vitam & mors eius notare & approbare. Debent etiam eum diligere tanquam spiritualem patrem & animæ suæ custodem, & pro eo orare. Qui enim pastorem suum non diligit, eum audire & sequi contemnit. Debent etiam bonæ oues Pastorem suum per obedientiam audire, & per imitationem sequi.

Porro

Porro cum sint tres, mercenarius, fur, & pastor: fur, quia malè prædicat & malè viuit, non est audiendus nec sequendus. Mercenarius verò, quia benè prædicat & malè viuit, audiendus nec sequendus. Vnde Dominus: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum verò opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Pastor verò, quia bene prædicat & bene viuit, audiendus est & sequendus. Vnde Dominus: Vocem pastoris oues audiunt & sequuntur, alienum autem non audiunt, nec sequuntur, quia non nouerunt vocem alienorum. Debent etiam oues pastorem suum pascere, id est, stipendia temporalia ei ministrare, vt videlicet in cura pastorali tantò sit vigilantior, quãtò est ab exterioribus curis liberior. Vnde Apostolus: Quis pascit gregem, & de lacte eius non comedit? Et alibi: Si vobis, inquit, spiritualia feminauimus, est magnum si vestra temporalia metamus? Debent etiam oues pastorem suum non iudicare, sed potius, si qua sunt, eius vitia tegere & dissimulare: reminiscentes quoniam Cham, qui pudenda patris irrisit, maledicitur: Sem & Iaphet, qui obtexerunt, benedicuntur. Debent etiam oues sub vno pastore vnum ouile fieri, per fidem & charitatem, & Sacramentorum vnionem: quoniam oues foliagas & erroneas diabolus rapit. Oremus ergo & nos fratres mei, vt Pastor postorũ, Dominus noster Iesus Christus det nobis officium boni pastoris adimplere, in vobis studium bonarum ouium facere, quatenus vtrique ad pascua æternæ viriditatis peruenire mereamur. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

DOMINICA III. POST PASCHA.

O Bsecro vos tanquã aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam, &c. Tria facit Apostolus in hac lectione, fratres charissimi. Primò monet nos Apostolus, vt in nobis abstineret viuamus. Secundò, vt inter Gentes bene conuerseremur. Tertio, vt subiecti & humiles simus. Primùm, obtinemus vitia fugiendo. Secundum, virtutes consequendo. Tertium, superbiam quæ ex eis nasci solet, euitendo. Primò igitur hortatur nos abstinenter & mundè

S 5 viuere,

*Oues debent
suum pasto-
rem pas-
cere.
1. Cor. 9.
Ibidem.
1. Tim. 5.*

Dan. 12.

*Officium
bonarum
ouium.*

1. Pet. 2.

viuere, cum ait: *Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis quæ militat aduersus animam.* In quibus ostendit fratres mei, à quibus abstinere debeamus, & quare & qualiter: à quibus? à carnalibus desideriis, id est, à gulositate, à vinolentia, à luxuria, à voluptate, à cupiditate, à vana gloria, & à cæteris vitis, quibus carnales delectantur, & quibus delectando carnales efficiuntur. De quibus ait Paulus: *Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Quare ab his abstinendū est? quia militant aduersus animam. Hoc est quod Paulus ait: Caro concupiscit aduersus spiritū. Qui enim à vitis & concupiscentiis carnis possidetur, spiritualibus virtutibus euacuatur: quoniam gulositas extinguit abstinētiā, vinolentia sobrietatem, luxuria castitatem, voluptas severitatem, cupiditas mundi contemptum, & cætera vitia, cæteras virtutes extinguunt. Et vitia quidē dicuntur carnalia, quia ex carne oriuntur, & in eis caro delectatur, & per ea homo carnalis efficitur. Virtutes verò dicuntur spirituales, quoniam ex studiis spiritus oriuntur, & in eis spiritus delectatur, & per eas homo spiritualis efficitur. Qualiter à desideriis carnalibus abstinere vos obsecro.*

Tanquam aduenas & peregrinos. Omnes peregrini sunt aduenæ, sed non omnes aduenæ sunt peregrini. Sūt enim quidā aduenæ, id est, aliundē venientes, qui exilium pro patria colunt & diligunt, qui & inquilini vocantur. Peregrini verò dicuntur à peragrandō & trāseundo semper de loco ad locum. Nos quoque fratres mei, aduenæ sumus in exilio huius mundi, tum quia creati fuimus in primō parēte nostro, vt effemus ciues cœli, à quo per primā pręuaricationem eiecti sumus in hoc exilium: tum quia maior pars nostri anima, natione cœlestis non terrena est. Aduenæ verò sumus, & non peregrini, si cœlestis patriæ, ad quam creati sumus, obliui, mundum pro cœlo diligimus & colimus: exiliū pro patria, miseriam pro beata vita. Quales multi nostrū, vnde magis dolendū est, sunt hodie, fratres mei, qui beatam vitam non esse credentes, terrenis inhærent, pro terrenis litigant, pugnant, occidunt, vel erigunt turres, & sumptuosa construunt ædificia, ac si semper victuri essent. O miser homo, quotidie transis de

pue-

pueritia ad iuuentutem, de iuuentute ad senectutē, de senectute ad mortem, & te possessorē mundi arbitraris & ciuem? Cur homines quotidie morientes, cur tumuli & ossa mortuorū, quæ quotidie cernis, non mouent & mouent te? vt intelligas te in hoc mundo aduenam & peregrinum esse? Crede ergo oculis tuis, & demonstra te in hoc mundo aduenam & peregrinum esse, & dic eū Propheta: *Aduena ego sum & peregrinus, sicut omnes patres mei. Plora & suspira, & dic inter miseras huius exilij: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est. Quatuor facit fratres mei, peregrinus: ad finē viæ quotidie festinat: meliorem sequitur viam: nullis retinetur blandimentis: non solum à superfluis, sed etiam à quibusdā necessariis se abstinet. Nos quoque fratres, tanquam veri peregrini ad finem huius exilij, ad æternam patriam festinemus. Meliorem enim viam sequamur, rectorē, planiorē, mundiorē. Rectorē, nec ad dexteram vanæ gloriæ, nec ad sinistram infamiæ declinantes: planiorē, montes elationis, & valles desperationis fugientes. Mundiorē, paludes luxuriæ & voluptatis euitantes. Nullis quoque, retineamur blandimentis. Sicut peregrinum non retinent florida prata, non liquida flumina, non amœna loca: ita nec nos fratres, retineat pulchritudo huius seculi, non fluxus diuitiarū, nec aliqua voluptas, aut honor secularis. Non solum ab omnibus superfluis, sed etiam à quibusdā necessariis more peregrini abstineamus, euitantes superfluitatem curarum, possessionum & diuitiarū: Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: victum quoque & vestitū habentes, his contenti sumus. Et etiam ipsa necessaria quantum possumus, circuncidamus more peregrini, & restringamus.*

Sequitur pars secunda, in qua monet Apostolus, vt bene inter Gentes conuersetur, dicens: *Conuersationem inter Gentes habentes bonam.* Hoc est quod dicit Paulus, *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Tria sunt fratres mei, quæ formant bonam conuersationē, innocenter viuere, nulli scanjalū ponere, sed cunctis viliā & grata quærere. Et si enim aliquis est bonus in se, si tamen verbo & exemplo

alios

Gal. 6.

Gal. 5.

Vitia dicuntur carnalia.

Virtutes spirituales.

Psal. 38.

Psal. 119.

1. Cor. 9.

1. Tim. 6.

Rom. 12.

alios scandalizat non bene conuersatur. Rursum, & si nulum offendit, sed tamen prodesse aliis contemnit, non bene inter gentes conuersatur. Rursum & si neminem offendit, & aliis prodesse querit, si tamen hoc gratè & amabiliter facere nescit, non bene inter Gentes conuersatur. Qui igitur innocenter in se uiuit, nullum offendit, sed cunctis uilisa & grata querit, bonam inter Gentes habet conuersationem & gratam. Quid boni confert bona conuersatio? Infamiam extinguit, ora detractorum obstruit, homines glorificare Deum facit, bono exemplo malos conuertit. Propter hanc ergo multiplicem uilitatem, appetenda est conuersatio bona. Vnde & subdit: *Ut in eo quod detrahent de uobis tanquam de malefactoribus ex bonis operibus uos considerantes, glorificent Deum in die uisitationis.* Itaque fratres mei, cum omni studio appetamus bene inter gentes conuersari.

Sequitur pars tertia, in qua monet omnes Apostolus ad subiectionis humilitatem, & primò liberos, & subdit: *Subiecti estote.* Ac si diceret, & si genere uel gratia liberi estis, tamen non superbiatis, uel de praelatione contendatis, sicut faciunt amatores huius mundi, sed potius subditi estote. Et quoniam subiectio sine merito, est uitiosa, nisi fiat quomodo debet, & cui debet, & quare debet, addit, *omni humane creaturæ propter Deum.* Facienda est ergo subiectio non coactè, sed spontè. Coacta enim subiectio misera est. Rursum etsi fiat spontè, sed non cui debet, uitiosa est: Seruire enim diabolo, uitiosum est. Propterea addit, *omni humane creaturæ, id est, omni homini, uidelicet non tantum maioribus, sed etiam æqualibus & minoribus.* Hoc sequens Dominus Apostolicus, uocat se seruum seruorum Dei. Iuxta illud: *Quantò maior es, humilia te in omnibus.* Rursum subiectio, & si fiat quomodo debet, & cui debet, sed non quare debet, bona non est.

Qui enim alieno se subdit indubitè, ut propter temporalem intentionem, propter ambitionem & cupiditatem, subiectio talis bona non est. Propterea adiungit Apostolus, *propter Deum.* Propter eum quippè solum nos ad inuicem humiliare, & inuicem nos subdere debemus, qui quod præcipit ipse facit, ut alter alteri ministraremus, & alter

alter alterius pedes lauaremus. *Sicut Regi quasi præcellenti, sicut Ducibus quasi à Deo missis, ad uindictam malefactorum, laudem uero bonorum.* Hoc est quod Paulus ait: *Non est potestas nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex ea. Si autem peccas, time, quia non sine causa gladii portat. Ad hoc enim fratres mei, Deus ordinauit potestates in hoc seculo, ut bonos custodiant, malos coerceant. Qui etsi quandoque, sua potestate abutuntur punientes iustos, iustificantes malos: tamen Deus hoc facit pronenire, ad uindictam malorum, laudem uero bonorum. *Quia sic est uoluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam: qui quæ ignorant, spernunt: & quæ sibi displicent, damnant. Quasi liberi, in mente, subditi scilicet estote hominibus, et non quasi uelamen habentes malitiæ libertatem, sed generis uel gratiæ.* Hic tangit quosdam fratres mei, quibus libertas est occasio magis peccandi: qui quantum sunt in corpore liberiores, tantò iunt ad peccandum laxiores. Et quia liberi sunt generis, fiunt serui peccati & diaboli. Sed sicut serui Dei qui nullam seruitutem abhorrent, nisi seruitutem peccati: & nullam libertatem plus appetant, quam libertatem mentis: *Omnes honorate,* iuxta illud: *Honore inuicem proueniens. Fratritatem diligite, & affectu & effectu. Deum time cum amore, & amate cum timore. Regem honorificate.* Iuxta illud: *Cui honorem, honorem: cui uestigal, uestigal: cui tributum, tributum.* Ad extremum monet seruos, ut sicut conditione, ita uoluntate subdantur dominis temporalibus. *In omni timore,* id est, non solum seruili, sed etiam filiali, ut scilicet timeant & diligant eos. *Nec solum,* inquit, *bonus et modestus, sed etiam discipulis,* id est, asperis & immoderatis subiecti estote. *Hæc enim est gratia,* ut scilicet modestia & patientia seruorum mitiget & temperet intemperantiam dominorum. Humilitatem uoluntariæ subiectionis fratres mei, toto corde amplectemur, quoniam hæc vincit crudeles æquanimitèr patiendo: hæc vincit superbos se humiliando: hæc vincit iracundos, mansuetudinem exhibendo: hæc vincit contumeliosos, nihil respondendo. Hæc vincit inuidios, gloriam fugiendo.

Bona conuersatio quid conferat.

Papa seruus seruorum Dei. Eccl. 3.

Rom. 13.

Quare potestates ordinatæ.

Libertas sepe est occasio peccati.

1 Cor. 13.

Rom. 13.

do: hæc vincit cupidus, modico cōtenta existēdo: hæc meretur gloriā hominū omnibus se subdendo: hæc meretur imitationē Christi, nō ministrari, sed ministrare appetēdo: hæc meretur à Deo exaltari, se semper humiliādo. Quam virtutē det nobis omnipotēs Dominus mente & corpore consequi. Per Dominū nostrum Iesum Christū, Amen.

DOMNICA III. POST PASCHA.

Iam. 6.

Dixit Iesus discipulis suis: *Modicum & non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad patrem.* Iturus ad passionem Dominus & Redemptor noster, ea quæ discipulis suis euentura erant eis prædixit. Quare? Triplici ratione: Vt se Deum omnium futurorum præscium demonstraret: Vt discipulos contra aduersa præmuniret: Vt in aduersis eos sperare consolationem prædoceret. Sunt autem quatuor partes huius lectionis. Primò enim prædicit Dominus discipulis suis recessum & reditum suum. Secundò ponitur mutua interrogatio discipulorum illud non intelligentium. Tertio ostendit Dominus quid vel in recessu, vel in reditu suo, discipulis euenturum erat. Quarto per similitudinem illud explanat. Iturus igitur Dominus ad passionem, primò eos præmunit de recessu suo, cum dicit: *Modicum & non videbitis me.* Sed ne de absentia eius desperarent, spondet eis, quod post modicum eum viderent, cum subdit: *Et iterum modicum & videbitis me.* Et ne iterum corporali tantum presentia eius adhererent, dicit post modicum se ascensurum ad Patrem, ut eum scilicet ad cælum sequi desiderarent. Similiter facit, fratres charissimi, quotidie Dominus electis suis, post aduersitatem dans eis consolationem, & post consolationem, aduersitatem. Si enim semper eis daret aduersitatem in hoc mundo, desperarent: & si semper daret eis præsentem prosperitatem, ei adhererent, & futuram non desiderarent. Itaque benignus & misericors Dominus electis suis in hoc mundo nunc faciem auertit, nunc ostendit. Quasi enim faciem auertit, dum quasi eos deserens, sinit persequutionibus tribulari. Faciem suam ostendit, dum eos in bono proficere facit. Sed vtrunque fratres mei, facit Dominus magna & vtili dispensatione. Eos sinit turbari, ne de se præsumant: eos

facit

facit prosperari, ne deficient. Propterea fratres, in aduersis positi, semper à Deo meliora speremus. In prosperis verò semper timeamus: in aduersis in Deo speremus. Quoniam iuxta Salomone, quis sperauit in Domino & confusus est? In prosperis verum timeamus, quoniam beatus est vir qui semper est pavidus. Et beata est ciuitas quæ in pace bellum timet. Sequitur pars secunda, in qua discipuli ad inuicem quærent. *Quid est hoc quod dicit: Modicum & non videbitis me, &c. Nescimus, inquit, quid loquitur.* Sed cum illa Domini verba difficilia nō sint, sed potius plana ad intelligendū, quid est hoc quod discipuli dicunt, Nescimus quid loquitur? Nisi quia eum quem Christū Dei filiū esse credebant, per passionē à se recessurum, & per resurrectionem rediturum ad se non credebant. Propterea quod Dominus sæpè dixerat se passurum & resurrecturum, ad literam adimplendum esse non credebant. Sed per illa verba aliquod aliud mysterium significari æstimabant? Hinc est quod dicunt: *Nescimus quid loquitur*, id est, nescimus ex quo sensu hæc verba ab eo proferantur. Rudes quippè erant & adhuc carnales, & nequaquam putabāt filium Dei dicere, quod ad tantam iniuriarū abiectiōnem deueniret, quod tam viliter pateretur & moreretur. Vnde & à Petro ei dictum est: *Abstine hoc à te Domine, non erit tibi hoc.* Sed Dominus reprehendens hanc vanam eius æstimationem, ait: *Vade retrò satanas, non sapis ea quæ Dei sunt.* Quoniam enim in hac sententia diuinæ voluntati Petrus erat aduersarius, satanas vocatur. Et ut relinqueret quæ malè sapiebat, & diuinam sequeretur sententiam inuitatur Petri & discipulorum Christi adhuc rudium: sunt etiam hodie quidam similes, qui putant viros iustos & Dei ministros nequaquam, quod hic paupertatem, abiectiōnem, & afflictionem patientur, vel quod ab iniquis, contumeliis, iniuriis, tormentis, & morte puniantur: æstimantes eos qui talia agunt, vel patiuntur, hic à Deo esse reprobatos: & econtrariò putantes eos qui hic prosperantur, esse beatos & Dei amicos. Sed talia æstimari dicendum est: *vade retrò satanas, non sapis ea quæ sunt Dei, qui vtiq; in multa tribulatione, tanquam aurum in fornace hic electos suos*

Ez. 2.

P. 1. 1. 1.

Mat. 16.

Quare Petrus satanas vocatur.

Tribulatio necesse est probatur.

suos intendit probare, ut eos magis puriores in thesauro suo valeat collocare.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus ea quæ prædixerat, per consequentia eorū, quæ inde discipulis erant euentura, confirmat, dicens: *Amen, amen, dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit.* Ex eo enim quod Christum mortuum & in sepulchro positum, modo tempore non viderunt, & discipuli plorauerūt, & mundani homines, quorum vitam arguebant, gauisi sunt. Ex eo verò quod post resurrectionem cum viderunt, tristitia discipulorum conuersa est in gaudium, & gaudium mundanorum hominū, conuersum est in tristitiam & metum. Nec solum illos, fratres mei, sed etiam quoscumque fideles, est necesse in hac valle lachrymarum tristari, plorare & flere. Quæ de causa? duplici: tum propter grauem peccatorum conscientiam, tum propter cœlestis patriæ dilationem. Cum enim recordamur quæ & quanta peccata perpetravimus, & quanta poena illis peccatis in inferno præparetur, necesse est nos plorare, quoniam lachrymæ lauant delictum, quod est pudor ore confiteri. Rursus, cum meditamur inter miseras huius exilij, quanta beatitudo sit in cœlo præparata iustis, necesse nos est flere, iuxta illud: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordamur tui Sion. Propterea hunc ergo geminum fletum genuit, dicens: *Plorabitis & flebitis vos.* Hunc ergo geminum fletum omnes nos, fratres mei, appetere & amare debemus, ut dicamus cum Psalmista: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fecerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Quod si nostrum cor durū & aridum fuerit, oremus continuè ad Dominum, ut ipse per misericordiam suam largiatur nobis istarum geminarū gratiam lachrymarum: Qui, etsi quandoque differat, non tamè semper auferet à nobis misericordiam suam, sed nobis lachrymarum gratiam conferet desideratā. Quod bene significatur per Axam filiam Caleph, quæ sedens super asinam, & ad sponsum suum pergens, plorauit suspirans, & dicens: Da mihi benedictionem patris.

Austras

Australem & aridam terram mihi dedisti: da mihi, quæso irriguum superius, & irriguum inferius. Et concessit ei pater. Anima quoque nostra dum cœlestem sponsum mente petit, sedens super asinam, id est bestialis motus carnis compellens & regens, suspiret, & clamet ad patrem cœlestem, & dicat: Da mihi Domine, benedictionem tuam: Nam metem siccam & duram dedisti mihi: da mihi quæso irriguum superius, & irriguum inferius. Ut videlicet tum pro peccatis meis, tum pro desiderio patriæ cœlestis plorem. Et benignus Dominus quandoque nostram audiet petitionem. Has itaque fratres mei, lachrymas sanctas appetamus: quoniam hæc proculdubio conuertuntur in gaudium: cum gaudebimus de peccatorū nostrorum integra remissione, & de cœlestis patriæ consequutione. Iuxta illud: Beati qui lugent, quoniam ipsi cōsolabuntur. Sicut e contrario mundanorū gaudium hominum qui sic prosperantur in vita sua, ducunt in bonis dies suos, & lætantur cum malefecerint: vertetur in lachrymas semperinas. Iuxta illud: Væ qui ridetis, quoniam plorabitis.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus dicta per similitudinem demonstrat, dicens: *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cum autem peperit filium, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quoniam natus est homo in mundum.* Hoc est quod per aliam similitudinem Psalmista dicit: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent: Eunt ibant & flebant mittentes semina sua: Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Porro conuenienter cōparat Dominus animam iusti mulieri prægnanti. Nam sicut mulier ex complexu viri concipit intus puerum, ita anima per gratiam Sancti spiritus, concipit in mente per fidem, spem & charitatem, mercedem fructus æterni. Conuenienter quoque comparat laborem & dolorem iusti in hac vita, mulieris parturitioni. Nam sicut mulier spe filij nascituri dolorem sustinet patienter: ita iustus laborem & anxietatem temporalem spe æternæ hæreditatis sustinet patienter. Conuenienter etiam comparat susceptionem æterni præmij, susceptioni natu filij: quoniam sicut non nisi per parturitionem suscipitur proles expectata, ita non nisi per patientiam laboris

T tempo-

Plorandum
duplici de
causa.

Psal. 136.

Psal. 41.

Iosue. 15.
Iudis.

Mat. 2.
Luc. 6.

Luc. 6.

Psal. 125.

temporalis, merces desiderata. Quod contra illos est, qui per temporalem prosperitatem ad eternam patriam se putant posse peruenire. Sicut autem gaudium de puero nato facit obliuisci dolorem parturitionis, ita gaudium eternae beatitudinis facit obliuisci laborem temporalis tribulationis: vt in comparatione gaudij eterni, labor temporalis, qui praecessit, nullus videatur: iuxta illud Apostoli:

Rom. 8.

Existimo enim quod non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis. Econtrario tanta erit magnitudo poenae gehennalis in reprobis, quod faciet eos obliuisci gaudium aeternae prosperitatis. Vt scilicet in comparatione aeternae poenae prosperitas temporalis tanquam fumus fuisse videatur, vel somnus. Deinde Dominus adaptans similitudinem praemissam, subiungit: *Et vos quidem nunc tristitiam habetis, subaudis de meo recessu: Iterum autem videbo vos, post resurrectionem, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis.* Nos quoque fratres mei, dum in hoc seculo tentamur & affligimur, quasi Domino nos derelinquente, tristitiam habemus: sed si aduersa aequanimiter tolerauerimus, & in tribus gratias Deo egerimus, iterum post generalem resurrectionem videbit nos, & a nobis videbitur facie ad faciem Dominus: & gaudebit cor nostrum, & gaudium nostrum nemo tollet a nobis. Quod nobis praestare dignetur, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus: Amen.

DOMINICA QVARTA

post Pascha.

Iacob. 1.

Omnne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, &c. Quatuor facit fratres mei, in hac lectione Apostolus: Primo enim dicit omne bonum a Deo esse. Secundo ostendit nullum malum a Deo esse. Tertio ostendit quod bona dat Deus gratis. Quarto monet nos vt sectemur bona, & fugiamus mala. Ostendens igitur primo omne bonum a Deo esse ait: *Omne datum optimum, &c.* Sunt autem fratres mei quatuor species bonorum. Nam bonorum, alia sunt temporalia, alia naturalia, alia spiritualia, alia caelestia. Temporalia bona sunt, quae a nobis exterius possidentur, vt res

Quatuor species bonorum. Temporalia.

& possessiones, diuitiae, potestates, & honores. Et haec quidem in natura sua bona sunt, quonia a bono creatore creata sunt. Iuxta illud: *Vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona.* Haec autem bene vtentibus eis, materiae sunt bene agendi, & male vtentibus eis, occasio male agendi. Haec enim tantum valent bona temporalia in quo, quod gladius furibundo. Naturalia vero bona sunt, quae Deus confert a creatione vniciuique, vt bona animae & bona corporis. Bona animae, vt ratio, memoria, & prouidentia. Bona corporis, vt forma, fortitudo, velocitas, & humilitas, quae similiter cum in sua natura bona sint, tamen male vtentibus illis sunt mala, sicut bene vtentibus sunt bona. Spirituality vero bona sunt, vt fides, spes, charitas, sapientia, iustitia, fortitudo, temperantia, & caeterae virtutes, caeteraque Spiritus sancti dona, quae gratuita dona, siue gratiae dicuntur per excellentiam: quoniam gratos homines & bonos efficiunt, & a malis nec haberi nec usurari possunt. Coelestia vero bona sunt, immortalitas, impassibilitas, & caetera bona, quae in resurrectione electis conferentur. De quibus dicitur: *Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparauit Deus diligentibus se.* Sunt igitur istorum quatuor genera bonorum: duo prima, tam bonorum quam malorum communia: reliqua vero duo tantum bonorum sunt, & ideo magis appetenda. Est enim tantum temporale datum bonum, sed naturale est melius, Spirituale vero est optimum, Coeleste vero donum est perfectum donum. Et tamen omne datum, siue bonum, siue melius, siue optimum, & etiam omne donum perfectum desursum est. Itaque, fratres mei, nemo se decipiat, nemo bonum quod habet, sibi attribuat, nemo suis viribus, nemo suae industriae, nemo suo labori, bonum quod habet sibi ascribat, sed summo & aeterno Patri, a quo omne bonum descendit, gratias agat. Temporale vero bonum & naturale, quia communia sunt, etiam malorum, parua reputer. Spirituale vero & caeleste bonum, nisi toto acquirere desudet, & desiderijs, precibus & suspirijs, ea a caelesti Patre postulet, qui est Pater luminum omnium: siue lucis temporalis, quam in principio ad illuminandum mundum creauit:

Gen. 1.

Naturalia.

Spirituality.

Coelestia.

1. Cor. 2.

Omne bonum desursum.

siue spiritualis, qua intus peccatores illuminat: siue æternæ, quam in empirico cælo Angelis & electis suis præparauit. Et temporalem quidem lucem dat ad solatium, spirituales ad meritum: æternam verò in præmium. Proinde fratres mei, nos qui temporalem lucem videmus, ita ea utamur, vt per eam ad æternam veniamus. Qui verò temporalem lucem non videtis, non graue feratis, si ea luce careatis, quam periuri & infideles, serpentes & bufones habent. Spirituales verò lucem omnes habere studemus, per quam ad æternam, in qua Deus videbitur, peruenire mereamur.

Mala à Deo non sunt.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quod mala ex Deo non sunt, cum subditur: *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Ideo fratres mei, non est transmutatio, quoniam nulla mutatione variatur. Neque enim per generationem vel corruptionem mutatur, qui principio caret & fine. Neque per augmentum vel diminutionem, qui maior vel minor esse non potest. Neque per alterationem vel loci mutationem, qui inuariabilis & immensus est. Vnde & ad eum per quendam sapientem dictum est: *Mundum mouens, non moueris: locum tenens, non teneris: tempus mutans, non mutaris: vaga firmans, non vagaris.* Sed ita creaturas ipse immutabilis mutat, non tamen eas transmutat: quoniam trans naturalem bonitatem eas per vitium non deprauat, quod apertius exponitur, cum subditur: *Nec vicissitudinis obumbratio, id est, nec tenebræ vicissim obumbrantes.* Vt enim Ioannes ait: *Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ.* Illuminat enim, non obumbrat. Cæterum, tenebræ alię sunt noctis, alię sunt aduersitatis, alię æternæ damnationis, alię peccati. Porro diem vicissim Deus obumbrat per mortem, vnde ei dicitur: *Aeternæ rerum conditor, nocte, diemque, qui regis, & temporum das tempora, vt alleues fastidium prosperitatem quoque vicissim obumbrat Deus per aduersitatem.* Vnde & idem de se testatur, *Formans lucem & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum.* Vitam etiam reproborum obumbrat Deus per tenebras æternæ damnationis, quoniam ipse in fine mittet eos in tenebras exteriores. Mentem quoque hominum nunquam vicissim obum-

r. Ioan. 1. Tenebrarum diuersitas.

Esai. 45.

obumbrat Deus per tenebras interiores, id est, vitiorum. Ita quippe immittit mentibus claritatem virtutum, quod nunquam immittit tenebras vitiorum. Quod si legitur Pharaonem & cæteros malos indurasse, vel excæcasse, hæc vtique fecit, non immutando malitiam, sed subtrahendo gratiam. Itaque fratres mei, bona semper dicamus nos habere à Deo, non ex nobis. Et mala dicamus semper nos habere, non à Deo, sed ex nobis. Nec nos excusantes Deum accusemus more veteris Adæ, dicentes: *Non possum Dei graui præcepta adimplere, non possum vitio resistere, quoniam infirmus & impotens naturaliter sum.* Hoc enim est ac si dicamus, hoc non mihi, sed Deo adscribendum est, qui me talem creauit. Proh nefas, adscribimus iusto iniquitatem & pio crudelitatem, & discipuli ignorantie accusamus Dominum, vt videatur nescire quod fecit, & nescire quod iussit. Et quasi oblitus fragilitatis humanæ, cuius auctor ipse est, homini imposuerit mandata quæ ferre non potest. Sed fratres mei, nemo magis nouit vires nostras, quam ille qui eas nobis dedit. Nec enim aliquid impossibile imperauit, qui iustus est. Nec damnaturus est hominem, pro eo quod non potuit vitare, qui pius est.

Quomodo malos indurauit Deus. Exod. 4.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quod Deus dat gratis nobis sua bona, cum subditur: *Voluntarie genti nos verbo veritatis, vt firmus aliquod initium creaturæ eius.* Quod de vna gratia dicit, de cæteris omnibus intelligendum relinquit. Prima siquidem & maior gratia, quam Deus hic confert nobis, est, quod nos generatos per concupiscentiam carnis, filios iræ, regenerat per gratiam baptismi in filios adoptionis & misericordie: quod de filiis damnationis facit filios electionis: quod de filiis diaboli, facit filios Dei. Et ita quidem nos regenerat verbo, id est, per verbum veritatis. Non ait per baptismum solum, quoniam & in baptismo verbum mundat. Nam si subtrahas verbum, quid est aqua baptismi, nisi aqua? Regenerauit igitur nos in filios suos Deus per verbum veritatis, id est, per filium suum, siue per verbum fidei, quod ipse filius nobis prædicauit. Hoc est quod Ioannes ait: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri,*

Nihil impossibile imperauit Deus.

Verbum mundat in baptismo.

Ioan. 8.

Ioan. 4.

his qui credunt in nomine eius. Fecit autem hoc non meritis nostris, quæ nulla erant, sed voluntariè, id est, sola sua gratuita voluntate. Vnde Ioannes: In hoc apparuit charitas Dei, non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos. Si enim quaeratur quare Deus nos elegit in filios suos: Vera & absoluta est responsio, quia sic voluit: quod inde maximè patet, quoniam necessitate non fuit coactus, qui cogi non potest, nec sua utilitate tractus, qui bonorum nostrorum non eget: nec meritis nostris strictus, quæ nulla præcesserant. Sed si aliqua merita subsequi videtur, sua proculdubio gratia sunt: quoniam ipse operatur in nobis & velle & perficere. Agamus igitur fratres mei, Deo gratias, qui ob solam suam gratuitam voluntatem, nos à numero reproborum segregans, in filios suos elegit, beneficiis suis cumulauit, nobis æternam beatitudinem præparauit, si tamè in gratia baptismi perseuerauerimus, si eius mandatis obsequuti fuerimus. Porro ad quid nos voluntariè genui verbo veritatis? *Ut finis initium aliquod creaturæ eius, ut videlicet in illa dignitatem & principalitatem creaturarum repararemur, in qua creati fuimus. Homo enim initium creaturarum est, non tempore, sed causa & dignitate. Tempore enim non est homo initium creaturarum, quoniam non homo ante cæteras creaturas, sed potius cæteræ creaturæ ante hominem creatæ sunt. Causa verò est homo initium creaturarum, quoniam creaturæ propter hominem, non homo propter creaturas creatus est. Dignitate etiã est homo initium creaturarum, quoniam cæteris creaturis dominij & rationis prærogatiua antecellit. Vendicemus igitur fratres mei, diuina nobis opitulante gratia, prærogatiuam & dominium quod habuimus à principio in creaturis. Non subdamus nos per auaritiã rebus temporalibus, sed potius eis dominemur. Non admiremur eis, sed potius contemnamus eas in obsequium Dei, & in nostram, proximique necessitatem expendamus.*

Quomodo
homo est
initium crea-
turarum.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus sequi bona & vitare mala, cum subdit: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, subaudiis verbum Dei. Ad audiendum enim vaniloquia, securitates, adulationes, detractiones,*

ncs,

nes, & blasphemias, non aures aperire, sed potius obturare debemus, ne per eas venenosa verba introeuntia animam valeant suffocare. Vnde Sapiens: *Depi aures tuas spinis, ne audeat lingua nequam. Tardus, inquit, ad loquendum, & tardus ad iram. Quoniam Apostolus simplicioribus loquebatur, monet eos, veloces sint ad audiendum verbum Dei, & tardi ad loquendum: quoniam veritas tutius auditur quàm prædicetur. Hoc contra illos qui antequam nouerint esse discipuli, sunt magistri. Et quod non didicerunt, docere præsumunt. Sed omnis homo fratres mei, magis auribus quàm lingua debet uti, & cum loquitur, cum præconsideratione loquatur. Iuxta illud Sapientis: *Cum vis aliquid alieno dicere, prius dic tibi. Cæterum, istam tarditatem ita moderemur, ut nec loquamur ante tempus, nec censemur in tempore. Nam sicut vitiosa est festinantia nimia loquendi, ita & nimia tarditas. Scriptum est enim: *Ue mihi, quia tacui. Non enim murum & ostium quod nunc clauditur, nunc aperitur, orat Propheta ori suo apponi, dicens: Pone Domine, custodiã ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis. Non autem eo modo intelligi debet, quod dicitur, tardus ad iram, quo intelligitur tardus ad loquendum. Non enim sicut aliquando bonum est irasci, sed præcipitur nobis, ut si semper iram vitare non possumus, saltem quantum possumus euitemus ipsam, iræque motum surgentem statim refrenemus & retardemus: quoniam mora & tarditas remedium iræ est, & ita cum retardatur, mitigatur. *Ira, inquit, viri, iniustitiam Dei non operatur. Litoptes est, minus dicens, & plus significans. Cum enim mens viri ira perturbatur, iniustitiam operatur. Propterea fratres, discite iram vitare, & mites, mansuetique esse: quoniam quãtò magis eritis mansueti & tranquillius, tantò eritis magis Deo similes & propinqui, in quem nullus motus cadit. Ut autem iram & iniustitiam vitare valeatis, radices earum à vobis abiciite, omnem immunditiam & abundantiam malitiæ: ut videlicet non sitis immundi in vos corde, nec maligni in proximos. Et ita cum mansuetudine obedientiæ suscipe verbum inustum, id est seminatam in vobis. Ordo fratres mei, congruus est, quoniam nisi prius euellantur à nobis spinæ & tribuli immunditiae****

Eccl. 28.

Potius au-
ribus quàm
lingua
videntur.

Esa. 6.
Esa. 140.

Mora &
tarditas
remedium
iræ.

Psal. 16.

& malitiæ, cæterorumque vitiorum, nõ poterit in nobis germinare verbum. Scriptum est enim: Declina à malo, & fac bonum. Itaque fratres mei, spinas, scilicet, vitiorum à cordibus vestris prius euellite, vt ita prædicatum Dei verbum in nobis valeat fideliter adherere, per iugem memoriam in vobis radices figere, per crebram meditationem in vobis exercere, per bonam voluntatem florere, per bona opera fructificare, per perseuerantiam animas vestras saluare, operante in vobis Dei verbo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuít & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IIII. POST PASCHA.

Ioh. 16.

Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis. Iturus Dominus & Redemptor noster, fratres charissimi, per passionem ad patrem: discipulis suis suũ prædixit recessum, ne si subito & ex improviso recederet, eos vltra modũ mœstificaret. Prædicat igitur eis sicut in hac lectione audiuius, quatuor: quòd ad patrem iret, quòd hoc eis expediret, quòd consolatorem eis mitteret, & quòd bona eis ipse consolator conferret. Primò igitur prædicat se iturum ad Patrem, cum subdit: *Vado ad eum qui misit me.* Quid est Domine, quòd dicis? Tu semper es cum Patre, & Pater semper tecum: quomodo ad eum ire potes, cum quo semper vnum & idem es? Nõne cum hoc dicis in terra, tu es cum Patre in cælo, & Pater tecum in terra? Fratres mei, quomodo filius Dei descendit à Patre in terram, & ita à mundo ascendit ad Patrem? Descendit humiliatus: ascendit glorificatus: descendit per humilitatem incarnationis, ascendit per sublimitationem glorificationis. Descendit quippè per humilitationem, per dissimilitudinem, per loci obscuritatẽ. Per dissimilitudinẽ, quia de creatore factus est creatura, & de impassibili passibilis. Per loci obscuritatem, quia qui in cælo magis esse cernitur, per loci puritatem, apparuit incarnatus in mundo, in quo Deus minus esse videtur per loci obscuritatem. Ascendit quoque per glorificationis exaltationem. Iuxta illud: Gloria & honore coronasti eum. Ascendit & per dissimilitudinis accessionem, quia de passibili factus est impassibilis; de mortali immortalis.

Ascensu

Quomodo
Christus
descendit
in terrã et
ascendit ad
cælum.

Psal. 3.

Ascendit & per loci puritatem: quia secundum carnem ascendit ad illum locum vbi diuinitas clarius apparet per elementũ puritatem. *Et nemo ex vobis interrogat me, quò vadis.* Cum enim videbitis me ascendentem in cælum, non erit opus vobis interrogare quò vadã, videntes quòd ad cælum ascendam. Qui enim interrogat, dubitat. Sed quamuis scians me ad patrem ire, ad quem vtique ire gloria & gaudium est, tamen inde tristitia implebit cor vestrum. Si enim fratres charissimi, in recessu alicuius amici & familiaris nostri non possumus non tristari, quomodo discipuli in recessu summi magistri Dei & Domini nostri, tam sibi dilecti, poterunt non contristari? Propterea necessarium erat eis, vt hæc eis dicerentur, & vt cõsolatio citò ad futura eis promitteretur. Porro fratres mei, omnis Christi actio, Christiani est eruditio. Sicut enim Christus est filius Dei per naturã, ita Christianus est filius Dei per gratiam. Sicut ergo est generatus à patre ineffabiliter, ita Christianus est regeneratus per baptismum à Deo patre inuisibiliter. Sicut Christus est missus in mundum, vt patris impleret dispensationem, ita Christianus est missus à Deo patre in mundum, vt eius impleat voluntatem. Si ergo ad exemplum Christi Christianus nec loquitur, nec operatur ex se, sed ex Deo, patris quærit gloriã: consummato sic bene termino huius vitæ, potest & etiam dicere cum Christo: *Vado ad eum qui me misit, & nemo de huiusmodi transitu iusti debet dubitare vel interrogare quò vadis?* vt quidam seculares minus credentes solent dicere: *Quis scit quò vadunt animæ morientium?* Sed fidelis non interrogat, nec dubitat, sed scit absque dubietate animam iusti ad requiem sibi à Deo præparatam ire. Quòd quamuis ita verum sit, tamen fidelis iusti obitum sine tristitia nõ potest aspicere, quoniam pium est gaudere Martino, & pium est flere Martinum.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus ostendit ascensum suum ad patrem discipulis expedire, cum subiungit, *Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam, & quare expedit subiungit: Si enim nõ abiero paracletus non veniet ad vos.* Quid est Domine quòd dicis? Nõne tecũ erat & est spiritus paracletus inseparabiliter? Nõne

Omnis
Christi
actio.
Christiani
est eruditio.

T 5 etiam

*Spiritus
sanctus in
nos venire
quid.*

etiam cum in terra discipulis dedisti? Propterea quomodo non potest venire paracletus, qui essentialiter ubique est? Venire fratres mei Spiritum sanctum in nos, nihil aliud est, quam donum & gratiam eius venire in nos. Et gratiam quidem Spiritus sancti iam dederat Dominus discipulis in terra, sed non ita plenarie sicut in die Pentecostes. Sed quare fratres mei, nisi Dominus Iesus ad patrem iret. Spiritus sanctus ad discipulos non plenarie veniret? Quia quamdiu discipuli Dominum carnaliter videbant, non altius mentem suam ad contemplationem Deitatis erigebant. Propterea auferenda erat eis species corporalis, & in caelum ipsis cernentibus subuehenda, ut mente Dominum sequerentur ad caelum, & illuc semper desiderio suspirarent, quo Dominum ascendisse conspexissent. Sed etiam hodie fratres mei, nisi subtrahatur nobis ad tempus consolatio temporalis prosperitatis, non erigitur desiderium nostrum ad gaudia aeternae consolationis.

cap. 2.

Propterea orat sponsa in Cantico amoris dicens, fuge dilecte mi, & assimilare capre, hinnuloque ceruorum, super montes aromatum. Capra hinnulusque ceruorum, cum forte ab homine videntur, quam cito fugientes, se subito subtrahunt humanis aspectibus. Est ergo, ac si dicat sponsa: Si ita Domine Iesu Christe est necessarius mihi temporalis & corporalis recessus tuus, fuge per corporalem recessum super montes contemplationum & virtutum, ut illuc te sequatur desiderium nostrum. Oremus & nos fratres mei, Domine Iesu Christe, si scis nobis expedire, subtrahatur a nobis consolatio temporalis prosperitatis, ut magis ac magis erigatur desiderium nostrum ad gaudia perpetuae consolationis.

*Quare spi-
ritus san-
ctus voca-
tur conso-
lator.*
Psal. 93.

Sequitur pars tertia, in qua promittit Dominus se misurum discipulis spiritum sanctum, cum subdit: *Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ac si diceret: Non tristemi de recessu meo corporali, quoniam non relinquam vos orphanos, non relinquam vos desolatos, sed mittam vobis consolatorem. Vocatur autem consolator spiritus sanctus, quoniam eius est inspirare mentibus consolationem, dolentibus remedium, inconsultis consilium, insipientibus sapientiam, tristibus iucunditatem. Unde Eropheta: *Secundum*

Psal. 146.
eundem multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae laetificauerunt animam meam. Et idem de eodem: Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Quia ergo tanta & tam utilis consolatio non potuit dari Apostolis, nisi Dominus ab eis corporaliter recederet orandum fuit eis, ut ipse ab eis ad tempus corporaliter absentaretur: quatenus Spiritus sancti superexcellens consolatio eis inuisibiliter praeberetur. Orandum quoque est & nobis fratres charissimi, quantumuis temporalis prosperitatis consolatio nobis ad tempus subtrahatur, ut Spiritus sancti consolatio nobis inuisibiliter praebeat.

Sequitur pars quarta, in qua ostenduntur quatuor modi, quae Spiritus sanctus erat discipulis collaturus: correctio, scilicet, doctrina, prophetia, & virtus. Quod correctionem esset eis daturus, ostenditur, cum dicitur: *Cum autem venirit ille, arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio.* Arguit enim Spiritus sanctus mundanos homines, vel per ora praedicatorum, vel per interiore inspirationem. Per ora praedicatorum, sicut per Ioannem clamat. Genimina viperarum quis docebit vos fugere a ventura ira? Agite dignos fructus poenitentiae. Per interiore inspirationem, ut quando sine praedicatorum interiore inspirat compunctionem. Unde David ad Dominum: *Commouisti, inquit, terram, id est terrenam mentem: Ut a securitate sua mota timeret, & conturbasti eam, ut a se diffideret.* Sed quia Domine, diabolicum est, non tuum, ad desperationem impellere, sana per gratiam, contritiones eius, quia commota est. Arguit autem Spiritus sanctus mundum de tribus: de peccato infidelitatis, quod exponens subdit: *Quia non crediderunt in me, cum me, scilicet, carne praesentem viderent.* Arguet & de iustitia, de iustitia, scilicet, fidei. Iustitia autem fidei est, credere quod non vides, quod ipse exponens subdit: *Quia ad patrem vado, & iam non videbitis me.* Quasi diceret: Arguet eos, quia nec in me praesentem in carne, nec in me ad dexteram patris sedentem, credere noluerunt. Arguet & de iudicio, id est, de damnatione, quia inquit, Princeps huius mundi iam iudicatus est. Quasi diceret: Incutiet eis timorem, ne damnantur, sicut diabolus damnatus est. Quod sit collaturus doctrinam, ostendit.

Mat. 2.

Psal. 50.

*Spiritus
sanctus arguit mundum de
tribus.*

ostendit eum dicit: *Quoniam adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, quae non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, subaudi necessariam. In quo Dominus tradit doctoribus formam æstimandi personam cui loquuntur: ut videlicet simplicioribus simpliciora, & perfectis perfectiora dogmatizent. Hoc contra quosdam est, qui simplicibus quibus subtiliora & obscuriora prædicant, vel plana, verbis obscurioribus obnubilant, volentes magis quantum sciant, aliis ostentare, quam prodesse: Cum doctor doctorum Dominus Iesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi, simplicia & simplici sermone simplices docuerit, seruans locum Spiritui sancto, qui in die Pentecostes rudes subito fecit sapientes. Et cum doctor gentium dicat: Ego non potui loqui vobis tanquam spiritalibus, sed tanquam carnalibus: tanquam paruulis in Christo lac potum dedi vobis, non escam. Cum autem inquit, venerit ille spiritus, &c. Sicut Spiritus sanctus vocatur spiritus consilij, & spiritus consolationis: ita dicitur spiritus veritatis. Et quare? Subdit: *Quia docebit vos omnem veritatem*: subaudi, vobis necessariam. Et hoc ad differentiam malignorum spirituum, qui dicuntur spiritus erroris & falsitatis, quoniam docent omnem errorem & falsitatem. Qui etsi nonnunquam dicant aliqua vera, tamen illa dicunt ad decipiendum. Vnde miror illorum dementiam, qui diabolum consulere & illi credere non verentur, nec timent. Insanissimum quippe est inimicum salutis suae, de salute sua consulere. Ut autem ostendatur eadem esse operatio filij & spiritus sancti, non alia docebit spiritus sanctus, nisi ea quae filius habebat docere, si discipuli portare potuissent. *Non enim, inquit, loquetur a semetipso, sed sicut est a patre & filio: ita scit & loquitur a patre & filio, audire quippe spiritus sancti a patre & filio, nihil aliud est quam scire a patre & filio. Quod autem collaturus sit spiritus sanctus prophetiam, ostendit, cum subdit: *Quae ventura sunt, annuntiabit vobis*. Quod impletum est in Ioanne Euangelista, qui per spiritum sanctum Apocalypseos librum, scilicet propheticum, scripsit. Et in Agabo Propheta, & filius Philippi, qui in spiritu futura**

2. Cor. 9.

Maligni sunt spiritus erroris & falsitatis.

prædixerunt. Quod verò collaturus sit gratiam virtutum ostendit, cum subdit: *Ille me clarificabit*. Clarificabit quippe me, cum discipulos meos faciet in nomine meo virtutibus & signis choruscare. Clarificabit me, cum claritatem meam faciet per vniuersum mundum innotescere. Itaque fratres mei, oremus illum paracletum, illum spiritum consilij, spiritum consolationis, & doctorem veritatis, ut arguat intus nos de peccato: commoueat intus temeritatem mentis nostrae, faciat peccata nostra nobis displicere: arguat nos & statuatur contra faciem nostram, ut turpitudinem nostram erubescerent, nos accusemus, peccataque nostra ploremus, ut ipse per misericordiam suam sanet nos, qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA QUINTA

post Pascha.

Estote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos, &c. In hac lectione fratres charissimi, hortatur nos Apostolus Iacobus, ut non tantum audiamus verbum Dei, sed etiam faciamus. Ostendens primum cui sit similis ille, qui tantum est auditor verbi Dei. Secundò quid boni consequatur ille qui eius est factor. Tertio ostendit quae sit falsa religio. Quarto quae sit vera. Ostendit igitur primò de auditore verbi Dei, & non factore, quid patiatur, quoniam, scilicet a seipso fallitur. Frustratur enim hic opinio illius, quia est falsa: & in futuro spes eius, quia erit vana, quoniam nihil proderit ei in futuro verbum Dei audiuisse quod noluit facere. Et hoc ostendit per similitudinem, dicens: *Quia si quis est auditor verbi & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo. Considerauit enim se & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit*. Sicut enim illi nihil profuit vultum suum vidisse in speculo, qui statim oblitus est, ita nihil prodest verbum Dei audiuisse ei qui noluit facere: imò etiam nocet. Vnde Dominus ait de Iudæis: Si non venissem, & locutus eis non fuisset, peccatum non haberent: subaudi tantum quantum habuerunt: quia audierunt, & non fecerunt. Et alibi: Seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Et Apostolus Petrus:

Iacob. 1.

Ioh. 15.

Luc. 12.

Melius

2. Pet. 2.

Melius est viam veritatis non agnoscere, quàm post agnitionem eius retro abire. Nemo igitur fratres, vestrum se fallat, putans se misericordiam inuenire, ideo quod frequenter audit Missam, & legem Dei, & prædicationem. Qui enim audit & nõ obedit, seipsum plus obligat & fallit. Sed & propterea nemo dicat vt quidã solent: Non audiam verbum Dei, quoniam si audirem & nõ obedirem, magis reus fierem. Nemo fratres, hoc dicat, quoniã ignorans ignorabitur. Et iterum: Verba oris eius iniquitas & dolus: Noluit intelligere vt bene ageret. Ignorantia quippè, quæ nascitur ex contemptu, neminem excusat, sed potius accusat: præsertim in re quam necessarium fuit scire. Sicut igitur reus est qui verbum Dei audit, & non obedit, ita reus est, vt qui obediret, audire noluit. Comparat autem Apostolus satis conuenienter sacram scripturam speculo. Quoniã sicut mulieres sponso suo placere cupientes, aspiciunt vultum suum in speculo, vt forda corrigant, & pulchra plus ornent, ita animæ fideles Christo placere cupientes, aspiciunt se in sacra scriptura, vt ea quæ in se turpia sunt, emundent, & pulchra plus ornent. Consideremus igitur fratres, vultum, id est cognitionē natiuitatis nostræ in speculo huius scripturæ Iob: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseris. Et possumus considerare hic qualis sit homo, quia, scilicet per conceptionem reus, per breuitatem vitæ semper formidolosus, per miserias culpæ & poenæ calamitosus.

Iob 14.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid boni consequatur factor verbi, cum subditur: *Qui autem perspexerit in lege libertatis, & permiserit in ea, factus factor operis, non auditor obliuiosus, hic beatus in facto suo erit.* Legem libertatis vocat hic Apostolus Euangeliũ, quoniam liberat nos à seruitute veteris legis, à seruitute peccati, & à seruitute diaboli. In qua qui perspexerit intelligendo, & permiserit in ea assidue meditando, factus factor operis obediendo, non auditor obliuiosus, hic beatus in facto suo erit. Sunt autem fratres mei, quidam qui in lege perspiciunt bene eam intelligentes, sed non permanent in ea, nisi quandiu in ea lucra perspiciunt temporalia, vt sunt

Lex libertatis Euangeliũ.

Verbi Dei audiendum & faciendum.

1. Cor. 14. Psal. 35.

quidam prædicatores & Sacerdotes. Sunt & quidam qui in ea assidue permanent, meditando, legendo, & inquirendo, vt quidam studiosi magistri, sed non ad hoc vt eam faciant, sed vt sapientes appareant: Sed nec isti, nec illi sunt beati, sed solus factor legis erit beatus.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ religio sit falsa, cum subditur: *Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* In vno exemplo ostendit quod vniuersaliter intelligitur. Vniuersaliter quippè illa religio est falsa: quæ cum cætera vitia caueat, vnum cauere negligit. Sicut enim non est aliquis sanus, nisi omnia morborum genera euitauerit: ita nullus verè religiosus erit, nisi omnia vitiorum genera saltem criminalia euitet. Sunt enim, vt hic legitur, quidam, qui cum Ecclesiam frequentent, ieiunent, orent, contineant, elemosynas tribuant, cæteris cuiusmodi vitiiis, linguam solam non refrenant, sed seducunt cor suum: quia quantò se putant religiosiores & à peccato libtiores, tantò sunt in lingua effusiores, aliorum peccata iudicantes, detrahentes, maledicentes, vaniloquio dediti & multiloquio. Sed horum vana est religio: quia vt ait Salomon: Mors & vita in manibus linguæ. Et idem Iacobus: Sicut modicus ignis magnam incendit sylvam: ita & lingua cum modicum sit membrum, totã contaminat vitam. Similiter sunt alij in Ecclesia, qui cum corpus edomuerint, luxuriam euitauerint, linguam refrenauerint, & cætera vitia fugerint, tamen auaritiam non cauerint, dicentes se providere vel filiis vel filiabus, vel familiæ, vel pauperibus, & ita cor suum seducunt, cum scriptum sit: Omnis auarus, quod est idolorum seruitus, non habet partem in regno Christi & Dei. Itaque fratres mei, omni custodia custodite cor vestrum. Quid enim valet cæteras portas vrbis obserasse, si per vnã hostis intrauerit? Itaque fratres mei, nihil valet cætera vitia euitasse, si vnum adhuc remansit.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quæ sit vera religio, cum subditur: *Religio sancta & immaculata apud Deũ & patrem hæc est, visitare, &c.* Quasi diceret: hic est verè religiosus, quia apud Deum Patrem, & propter Deum,

Religio.

Omnia vitia caueda.

Prov. 23. Iacob. 3.

Deum patrem, est sanctus & immaculatus. Et in quo sit sanctus, ostendit cum subdit: *Visitare pupillos in tribulationibus eorum*. In quo verò sit immaculatus ostendit, cum subdit: *Et immaculatus se custodire ab hoc seculo*. Religio fratres mei, est cultus Deo debitus. Dicitur autem religio à religando, quia scilicet nos religat & cōfcederat vni Deo. Consistit autem in tribus, vt hic innuit Iacobus, in timore Dei, in puritate sui, in dilectione proximi. In timore Dei non seruilis, sed filialis, vt scilicet sit timor cum amore, & amor cum timore. Deus enim timendus est, quia est Deus: & amandus, quia est Pater. In timore igitur & amore Dei, & in obseruantia mandatorum eius consistit vera Religio. Vnde Salomon: Time Deū & mandata eius obserua: hoc est omnis homo. Obseruantia verò mandatorum Dei, consistit in duobus: in puritate sui, vt scilicet se custodiat homo immaculatus à vitis huius seculi, & in dilectione proximi, vt scilicet visitet pupillos, viduas, & egētes in tribulationibus eorum. Itaq; fratres, timeamus pariter & diligamus Deum, ex timore cauētes eū offendere, & ex amore ei obedire studentes. Custodiamus propter amorem eius nos immaculatos à vitis huius seculi, ab ingluvie, à luxuria, à cupiditate, ab auaritia, ab inuidia, ab ira, à superbia & à cæteris vitis, & his contrarias virtutes amplectamur, abstinentiam, continentiam, mundi contemptum, magnificentiam, mansuetudinem, amorem, humilitatem, cæterasque virtutes. Visitemus etiam egētes in tribulationibus suis, pascendo esurientes, potando sitientes, hospitādo peregrinos, vestiēdo nudos, visitando infirmos & incarceratos, redimendo captiuos, sepeliendo mortuos, errantes corrigendo, inconsultis consulendo, & cætera opera pietatis exercendo: hæc enim fratres, hæc est sancta immaculata religio, cuius & meritum & præmium det nobis omnipotens Dominus. Amen.

DOMINICA QVINTA
post Pascha.

Dixit Iesus discipulis suis: *Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, &c. Quadrupartita est lectio ista fratres mei. Primò enim instruit Dominus discipulos suos ad petendum: Secundo prædicat

prædicat eis quando rectè scient petere. Tertio ostendit tunc patrem ad audiendā eos fore propitiū: quarto subiungitur discipulorum responsio. Primò enim instruens discipulos suos ad petendum, ait: *Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. His verbis instruit nos Dominus fratres mei, vt si volumus petitum dari nobis, petamus quid, & à Patre, & in nomine Iesu Christi. Et si ista tria concurrerint, confirmat per duplicationem affirmatiui aduerbij, *Amen*, quia dabit nobis. Ille petit quid, id est, aliquid: qui petit illam vnam petitionem, quam Psalmista postulat, dicens: Vnam peti, à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et de qua Dominus alibi, primū quærit regnum Dei & iustitiam eius. Illud enim in comparatione temporalium bonorum, verè est quid, quia est perpetuum, immutabile, & sufficiens. Quicquid verò temporale est, non est verè quid, quia est variabile, labile, & insufficiens: Vnde illorum nullum fatiat habentes. De quibus Salomon: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Non enim verè est, quod modò est, modò non est. Qui ergo tale petit, quicquam non petit. Vnde & hic Dominus subiūgit: *Vsq; modò non petistis quicquid in nomine meo*. Multa siquidem petierant discipuli à Domino. Petierant Iacobus & Ioannes vt sederent, alter ad dexteram, & alter ad sinistram eius in regno suo. Petierant, vt ignis de cælo combureret Samaritanos. Petierat beata virgo vinum in nuptiis. Petierant discipuli salutem filie Chananeæ: & tamen dicit eis Dominus: *Vsq; modo non petistis quicquam*. Quia enim temporalia quærebant, quicquam non petebant. Sed quid petere debeant, ostendit cum subdit: *Petite & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum*, Et accipietis, subaudi, si à Patre, & in nomine Iesu petatis. In hac vita fratres mei, non potest esse plenum gaudium, sed particulare, insufficiens, & breue. Particulare, quoniam si in aliquo succedit, huic hominī non succedit. Insufficiens, quoniam in quo ei succedit, io eodem optat melius adhuc succedere sibi. Breue, quoniam vt ait Salomon: Ritus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cæterum e contrario in

Psal. 26.

Mat. 6.

Eccle. 1.

Mat. 20.

Ioan. 2.

Prou. 14.

Luc. 9.

V

futura

Religio
quid.
Religio in
tribus con-
sistit.

Eccle. 2.
Obseruatio
mandato-
rum Dei
in duobus
consistit.

Luc. 9.

Futura vita erit plenum gaudium, quoniam erit vniuersale, sufficiens & æternum. Vniuersale, quoniam in omnibus bene succedet: sufficiens, quoniam nemo melius sibi succedere volet. Aeternū, quoniam nullus mæror ei succedet. Itaque fratres mei, edoctrī à Domino, non petamus mala à Domino, vt quidam faciunt, petētes damnū proximi, vel mortem inimici. Nec petamus à Domino vana, vt quidam faciunt, petentes diuitias, glorias, honores, voluptates, & gaudia mundana, sed potius petamus immutabile bonum, petamus vt gaudium nostrum sit plenum. Sed & si quando temporalia bona petimus, propter regnum cœlorum & ad regnum cœlorum ea petamus.

Que à Domino petenda, & non.

Bona temporalia quo sine petenda.

Jacob. 4.

2. Cor. 12.

Mat. 26.

Non nego enim fratres mei, à Domino petenda esse temporalia, præsertim cum Ecclesia quotidie oret pro pace, pro sanitate, pro fertilitate: sed ista cum finis rectitudine, & cum conditionis discretione petenda sunt. Qui enim ea propter se, non propter regnum cœlorum consequendum petit, malè petit, nec exaudiri meretur. Vnde Iacobus, petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiscentiis vestris insinuat. Rursus, qui sine conditionis discretione petit temporalia, stultè petit, nec exaudiri meretur. Indiscretè petit Paulus à se tolli angelum satanæ, qui vtique sibi necessarius erat ad cõseruationem humilitatis: vnde nec exauditur, sed ei dicitur. Virtus in infirmitate perficitur. Vnde idem de se ibidem dicit: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis, angelus satanæ qui me colaphiset. Proinde fratres mei, regnum Dei propter se & principaliter petamus: Temporalia verò non propter se, sed propter illud, & cum conditionis discretione: vt videlicet det nobis ea, si placet, & si scit ea nobis expedire. Qui nouit melius quòd nobis quæ expediant nobis. Quem modum petendi ipse nobis exemplo sui demonstrauit, qui cum conditione calicem passionis à se transferri rogauit, dicens: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Cœlestium verò & spiritualium honorū tanta est dignitas, quòd ea absolutè & sine conditione postulamus. A quo petere debemus? A Deo Patre. Porro, cum Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sint vnus auctor & donator, tamen omnia

omnes sermè orationes dirigit Ecclesia ad Patrem, pauciores ad Filium, pauciores ad Spiritum sanctum. Sed præcipiente mediatore nostro Iesu Christo, à Patre omnia bona petamus, quoniam ipse est principium filij & spiritus sancti; omniumque bonorum. Vade & in oratione dominica ad Deum patrem dirigimus sermonem, vocantes eum patrem, quoniam more patris pius est super nostras petitiones iustas, si per obedientiã & sanctitatè digni eius filij exiterimus: alias tãquam degeneres & indignos minime nos audit. Scriptum est enim. Qui obturat aurem suam ne audiat legem, oratio eius execrabilis est. Et Elias: Cùm leuaueritis ad me manus vestras, auertã faciem meam à vobis, & cùm multiplicaueritis orationes, non exaudiam vos. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. In quo petere debemus? in nomine, id est, in fide Iesu Christi. Quod vtique facimus, si veri Christiani, Christi verã fidè & doctrinam tenemus. In Christo enim, & per Christum mediatorem nostrū, qui est auctor & actor nostræ redemptionis, per quem habemus accessum, & qui pro nobis interpellat apud patrem, salutem à patre obtinebimus. Vnde & omnes serè orationes, per Dominum nostrum Iesum Christum concluduntur. Quoniam non est aliud nomen in cœlo, nec in terra, in quo oporteat nos saluari. Quia ergo Iudæi & pagani, falsique Christiani, in fide Christi non petunt, æternam salutem obtinere non possunt. Itaque fratres mei, si petieritis quid, & à patre, in nomine Iesu Christi, illud proculdubiò pater dabit vobis. Non ait illis, pro quibus petetis? Nam praua vita reproborum multotiens obstat, ne Dominus orationes pro eis factas exaudiat. Vnde Dominus per Prophetam: Et tu fili hominis non assumes laudem & orationem pro pulpulo isto, quoniam non exaudiam te. Et alibi: Si steterint Moyses & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum. Ac si diceret: nec etiam eos qui in impetratione orationis probantur viguisse, audiam pro istis, sed & si fratres mei, non dabitur pro quibus reprobis postulaueritis: tamen dabitur vobis, quoniam vos de opere pietatis, sine mercede non eritis. Iuxta illud Psalmistæ: Et oratio mea in sinu meo conuertetur. Et illud euāgelij:

Prover. 28. Esa. 1.

Christus auctor & actor nostræ redemptionis. Act. 4.

Hier. 9.

Hier. 15.

Psal. 34.

Enc. 16.

Et si fuerit ibi filius pacis, requiescet super eum pax vestra. Sin autem ad vos reuertetur. Illud quoque notandum est, quoniam non ait, mox dabit vobis: Quoniam & si Dominus differt, tamen non aufert petitiones vestras, sed pro rogat, ut vos magis rogetis, & magis mereamini: Qui tamen post longam instantiam proculdubio dabit vobis: quoniam vult ut pater, & potest ut Deus. Quoniam verò prædicta Euangelij verba Apostolis adhuc simplicibus plana & aperta videbantur, & idè aliquando aliquid potentibus & non consequentibus, non vera esse videantur ostendit Dominus ea subtilius quam sonarent, perferutanda, cum subdit: *hoc in prouerbis loquutus sum vobis*. Prouerbum quippè est sermo breuis & planus, subtilius quam sonet intelligendus,

Prouer-
bium.

Sequitur pars secunda, in qua prædicit Dominus discipulis, quando rectè scient petere, cum subdit: *Veni hora cum iam non in prouerbis loquar vobis, sed palam de patre annuntiabo vobis*. Hæc hora fratres, fuit post ascensionem & Spiritus sancti missionem, quando illa verba quæ discipulis prius minus intelligentibus, fuerant prouerbia facta, sunt ad intelligendum plana & aperta quando & per Spiritum sanctum de arcans Dei patris, filius eos altius instruxit: de qua hora & subdit: *In illo die, in nomine meo petetis*. Tunc enim tantum æternam salutem, vel ad eam petierunt. Utinam fratres mei, & vos & nos, Dominus per Spiritum sanctum suum intus inuisibiliter erudire dignetur, ut verba sacræ scripturæ, quæ nobis sunt quasi obscura prouerbia, fiant vobis lucida & aperta, quatenus de Dei gloria & dulcedine altius valeamus intelligere, & per contemplationem degustare: ut omnibus spretis temporalibus, eam solam desideremus & flagitemus, dicentes cum Psalmista: Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Nemo fratres, de ingenio suo, nemo de studio suo, ut quidam faciunt, scripturas intelligere præsumat: Quoniam nisi clavis David, quæ aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit, nobis aperiat, clausus erit nobis sanctorum liber scripturarum: Et clausus erit nobis contemplatio diuinæ dulcedinis, de qua ait Psalmista: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscon-

Psal. 72.

Apoc. 3.

Psal. 30.

abscondisti timentibus te. Hoc est quod Dominus ait: Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Potest etiam fratres, & hæc hora intelligi vita futura, quando non iam exterius per prouerbia loquitur Dominus, sed rebus ipsis nobis loquentibus, palam de patre annuntiabit nobis. Iuxta quod Paulus ait, videmus nunc per speculum & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam sicut & cognitus sum. *In illo, inquit, die in nomine meo petetis*. Rutulante quippè æterni diei sole animabus sanctorum, non iam temporalia, sed solam stolam immortalitatis, & sibi iam alteram habentibus, & fidelibus adhuc in terra laborantibus, vtrunque nouerint postulare.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus patrem fore primum ad audiendum discipulos, quando petierint in nomine suo, dicens: *Et non dico, quia rogabo patrem pro vobis, ipse pater amat vos*. Ac si dicat: Tunc quando petetis patrem in nomine meo, dico quia non rogabo tunc patrem pro vobis, tanquam durum ad audiendum vos: Ipse enim pater amat vos, sicut & ego, & propitius erit ad audiendum vos. Patet igitur fratres mei, per contrarium, quoniam qui diuitias, vel honores, vel aliquid temporale petit à patre, non petit illa à patre in nomine Iesu, id est, ad salutem æternam, sed potius ad explendam voluntatem suam: proculdubio in tali petitione durum & difficilem inueniet patrem. Sed si fortè dederit ei requia sita, dabit ea in ira sua. Sed quid est cum subiungit: *Ipse pater amat vos, quia vos me amastis, & quod quia à Deo exiit, creditis*. Nunquid discipuli prius tempore vel causa amauerunt Dominum, & idè pater amat eos? Non fratres mei, imò teste Ioanne: Ipse prior nos dilexit. Quia ergo pater discipulos amauit, discipuli Deum amauerunt & crediderunt. Causalis enim coniunctio significat ibi, non causam essendi, sed causam intelligendi. Quod enim discipuli amauerunt & crediderunt Deum, non fuit Deo causa, ut eos diligeret, sed hominibus fuit causa, quia intellexerunt quod Deus eos amabat. Non enim Deum potuerunt amare, nisi Deus eos amasset, & eis amorem suum inspirasset. *Exiit, inquit, à patre, & veni in mundum*

Mat. 13.
Luc. 10.

1. Cor. 13.

1. Ioan. 4.

dom: & iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Ac si dicat: Non sufficit vobis credidisse quod exiui à patre per æternam natiuitatem, nisi & credatis me venisse in mundum per temporalem natiuitatem, & me iterum relinquare mundum per corporalem recessum, & ascendere ad Patrem per corporalem ascensionis glorificationem. Hos enim cum cæteris articulis fidei, fides catholica existit, vt credamus.

Sequitur pars quarta, in qua discipuli respondent ad hoc quod Dominus se in prouerbis loquutum esse dixerat: & venturam horam, in qua non in prouerbis, sed palam eis loqueretur: *Ecce, inquit, palam loqueris, & prouerbum nullum dicis.* Quoniam namque discipuli exteriorem verborum Domini planitiem intelligebant, putabant ipsa verba plana esse, & nullius subtilitatis profunditatem continere. Quorum etiam hodie sunt similes, qui solam scripturæ sacræ superficiem attendentes, nulla putant ibi arcanorū mysteria contineri. Sed scriptura sacra ita est temperata, quod in ea potest & paruulus ambulare, & gygas natare. In ea per exteriorem historiam vel moralitatem pascuntur rudes, & per interiorem allegoriā exercentur sapientes. *Nunc scimus, inquit, quia scis omnia, & non opus est tibi vt quis te interroget: in hoc credimus, quia à Deo existis.* Quia nāque Dominus eos de suis omnibus dubitationibus non solum instruebat, sed etiam interrogantes, quas facturi erant, respondēdo præueniebat, & ad occultas cogitationes respondebat, sic eum omnia scire, & à Deo constantur venisse. Ad occultas quippè cogitationes & dubitationes respondere, diuinum est non humanum. Vnde & ad eum per Sapientē dicitur: Tu solus nosti corda filiorum hominū. Quia ergo fratres mei, vbicumque lateamus, ante oculos diuinæ maiestatis sumus: qui opera dicta, cogitationes, & voluptates quantumcumque occultas, speculatur, propterea magna indita est nobis necessitas honestè conuersandi. Quoniam si erubescimus aliquid turpè dicere, vel facere, ante oculos Regis vel Principis terreni, quanto magis ante oculos Dei omnipotentis aliquid turpè facere vel dicere debemus erubescere? Abstergamus igitur fratres mei, siccibus peccentia,

2. 2. 476. 6.

nitentiæ, nostrorū sordes peccatorum: corrigamus vitam nostram, & emundemus conscientiam nostram. Beati enim mundo corde, quoniam ipsi soli Deum videbūt. Oremus igitur ipsum quatenus ipse qui solus potest, emundet cor nostrum, vt ipsum in corde suo videre mereamur per omnia secula seculorum, Amen.

IN LAETANIA MAIORI.

Confitemini alterutrū peccata vestra, & orate pro inimicem vt saluemini, &c. Ad tria bona fratres mei, nos hortatur Apostolus in hac lectione, ad mutuam, videlicet confessionem, ad mutuam orationem, & ad mutuam correctionem. Sunt autem hæc tria bona, magna coram Deo, & valde nobis necessaria. Confessio quippe necessaria est nobismetipsis: oratio & correctio nobis & aliis. Per mutuam enim confessionem nosmetipsos mundamus, & per mutuam orationem nos coadiuuamus. Per mutuam correctionem, alter alterum Deo lucrificamus. Porro ad confessionem nos monet cum dicit: *Confitemini alterutrū peccata vestra.* Videte fratres mei, quid sit confessio, & vnde dicatur, quantum sit necessaria, cui fieri debeat, & quando, & quomodo. Est autem confessio, flebilis propriorum peccatorum enarratio. Hæc autem flebilis esse debet, quoniam qui ad iactantiam, vel ad delectationem peccata sua refert, non curat ea, sed auget. Et hoc fratres mei, contra illos est, qui peccata sua, non cum habitu flebili, sed potius cum risibili peccata renarrant. Sed illi profecto peccata sua non confitentur, sed potius prædicant. Dicitur autem confessio quasi communis falsio: vt, scilicet corde, ore, opere, confiteamur nos peccasse: corde poeniteamus, ore nos accusemus, opere satisfaciamus. Est autem confessio aded nobis necessaria, quod per eam peccata nostra dimittantur, & sine ea non dimittantur. Quod per confessionem peccata dimittantur, apparet in Dauid, qui cum accusaretur à Nathan Propheta de adulterio cum Bersabee, & occisione viri eius, per paradigma diuitis centum oues habentis, & vicino pauperi vnicam ouiculam rapientis, peccatum suum coram omnibus non erubuit confiteri, dicens: Peccaui coram Domino: & ait mox ei Dominus per Prophetam.

Mat. 5.

Jacob. 5.

Confessio necessaria. Mutua oratio.

Confessio quid.

Corde, ore, & opere confitendū.

2. Reg. 12.

Transulit Dominus à te peccatum tuum: Ecce fratres quis sufficiat pensare viscera diuinæ misericordiae, qui ad solam confessionem peccata & tam grauiâ destruit. Hinc ipse Dauid dicit, dixi confitebor aduersum me in iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Quod verò sine confessione habenti tempus & locum peccata non dimittantur, ostendit Propheta cum dicit, dic tu prius iniquitates tuas, vt iustificeris. Et Philosophus: Si operam, inquit, medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Cui fieri debet confessio? Confessio criminalium debet fieri Sacerdoti, & nominatim, qui solus habet potestatem ligandi atque soluendi, sicut & lepræ iudicium solis Sacerdotibus in lege erat commissum. Confessio verò venialium, alterutrum & cuiuslibet, etiam minori, potest fieri: quoniam propter venialia non separatur homo à Deo, nisi vltra modum per incuriam excedat, sicut nec per scabiem vel per impetiginem, aliquis in lege separabatur à castris. Fit autem hæc confessio, non quod possit à peccatis absoluere, sed quia propter propriam humiliationem, & peccatorum nostrorum accusationem, & fratris orationem, mundamur à peccatis. Vnde & non dicimus: Ego dimitto tibi peccata tua: sed dicimus orando: Misereatur tui omnipotens Deus, &c. Quando debet fieri confessio hæc? Omni tempore, quo nos peccasse cognoscimus: Siue enim domi, siue in agro, siue in via peccauero: Debeo statim dicere fratri qui mecum est: peccaui, ora pro me. Qui si non aderit, debeo confiteri Deo, dicēs: Domine peccāui, miserere mei. Præcipuè fratres in prima diei hora, debemus confessionem facere de his quæ in nocte delinquimus, & in completorio de his quæ in die peccauimus. Et maximè fratres, quando accedere volumus ad Missam, vel ad aliud Sacramentum celebrandum, vel suscipiendum, per confessionem nos mundare debemus. Quæ confessio benè significatur per labium æneum in lege, quod posuit Moyses ad introitum tabernaculi, in quo sacrificaturi manus emundarent. Quomodo confiteri debemus? Cum cordis compunctione, cum vultus humilitate, cum pectoris tunctione, cum corporis supplicatione, cum vocis flebilitate.

Ad

Ad mutuam verò orationē nos hortatur Apostolus cum subdit: *Et orate pro inuicem, vt saluemini. Mutuum enim valet deprecatio iusti assidua.* Est autem oratio prius mentis affectus ad Deum, qui quādoque pigritate animo excitatur per vocem. Oratio igitur non est vox, sed potius mentis affectus, quæ, scilicet, affectamus aliquid obtinere à Deo. Et hæc debet esse pia, quoniam quæ ad pietatem pertinent, debemus per orationem postulare. Quando enim animus noster in oratione pigrescit, debemus illum per vocem excitare, vt sonus oris intrans per aures, excitet pigritiam mentis. Oratio igitur quæ fit solo corde, & si non labiis, Deo accepta est. Vnde & Susanna tacens dicitur clamasse, propter vehementem mentis intentionem, & à Deo audita fuisse. Oratio verò quæ solis labiis fit, nõ est ante Deum acceptabilis. Vnde & ipse dicit: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Ostendit autem hic Apostolus pro quibus sit orandum, & quid, & oratio cuius, & qualis valeat, & quantum. Pro quibus est orandum? pro inuicem, id est, pro fratribus. Pro hæreticis enim & infidelibus, & in Spiritum sanctum peccantibus, non ita tenemur orare. Vnde & Ioānes: *Est, inquit, peccatum ad mortē, pro eo non dico vt quis oret.* Pro quibus si oramus, eorum non salutem, sed conuersionem petimus, & cum conditione videlicet subiungendo: sicut & vis, & scis Domine, ita eis facias. Quid est orandum? *Vt saluemini.* Non ait, vt honoremini, vel gloriemini, vel delectemini in hoc seculo. De huiusmodi enim postulantis, Iacobus ait: *Petit enim & non accipitis, eò quòd indignè petatis, vt in concupiscentiis vestris insinuat. Sed petamus vt in Euangelio præcipit Dominus. Primum querite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adicietur vobis. Cuius valeat oratio ostēdit, cum subdit: *Iusti.* Nam oculi Domini super iustos & aures eius ad preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala. Qualis oratio valeat, ostendit, cum dicit, *deprecatio assidua*, id est, quæ intentionem habet & instantiam. Nam laxa & lassâ oratio impetrare nõ solet. Quantum verò valeat, ostendit, cum dicit: *multum valet.* Oratio quippè nobis à Deo impetrat veniam peccatorum,*

V 3 colla

Psal. 31.

Esai. 43.

Cui debet fieri confessio.

Quando debet fieri confessio.

Quomodo debemus confiteri.

Quid est oratio.

Dan. 13.

Mat. 15. Esai. 29.

1. Ioan. 5.

Iaco. 4.

Matth. 6.

Psal. 33.

collationem gratiarum, auersionem aduersitatum, consolationem prosperitatum. Oratio diabolum fugat, iram Dei placat, nostram viam dirigit, & ad regnum Dei perducit. Oratio valet & à quo fit, & pro quo fit. Et si illi pro quo fit non valet, illi tamen à quo fit, valere potest. Scriptum est enim: Et oratio mea in sinu meo conuertetur. Porro quantum oratio valeat, ostendit exemplo Eliæ, & est argumentum à minori. Nam si vnus homo sicut & nos passibilis, minas vnus mulercule fugiēs, famem sustinens, & mortem timens, vna oratione pluuiam auerit, & iterum eam terris dedit, quid facient plurium iustorum orationes etiam assidua? Ad correctionem verò & conuersionem fratrum peccantium nos hortatur, cum dicit: *Si quis autem ex vobis errauerit, & conuertit quis eum, scilicet, verbo & exemplo, vel oratione, scire debet, quoniam qui conuertit peccatorem ab errore viae suae, seruat animam eius à morte.* Ostendit autem quàm utilis sit conuersio fratrum, & conuerso, conuertenti. Quantum est utilis conuerso, qui saluat animam eius à morte. Sicut enim preciosior est anima quàm corpus: ita maior est eleëmofyna quæ saluat animam nunc quam moriturā, quàm quæ saluat corpus necessariò moriturum. Quantum verò sit utilis ipsi conuertenti, ostendit cum subdit: *Et operit multitudinem peccatorum: subaudi propriorum.* Scriptum est enim: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleëmofyna extinguit peccatum. Nec solum conuersio fratris operit peccata conuertentis: sed & ei acquirit coronā. Quot enim quis saluat animas, tot habebit coronas. Inde scriptum est: Quoniam sicut stellæ firmamenti fulgebūt, qui multos erudierint. Quæ enim fratres charissimi, quæ eleëmofyna, quæ victoria potest esse maior, quàm ad similitudinem nostri Redemptoris frangere feras inferni, eripere vasa captiuitatis, eruere reos de faucibus diaboli, & Christo lucrari? Itaque fratres mei, mortem iam nobis instātem, & districtum Dei iudicium semper ante oculos nostros habeamus, & peccata criminalia quasi mortem fugiamus. Venialia verò & quotidiana peccata quotidie mutuis cōfessionibus curemus, orationibus ad inuicē nos adiuuemus, alter alterius opera portemus,

errant

errantes lucrari Deo satagamus, vt si nō possumus, cū tot triumphis cum quot Petrus & Paulus, saltē cum vno vel duobus, vel cum quot possumus, ad magnam diem iudicii & æternæ remunerationis perueniamus, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

IN LAETANIA MAIORE.

Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad eum media nocte, & dicet illi: Amice conuoca mibi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Lectio ista, fratres charissimi, per duas parabolas bipertita est. Quoniam enim Deus & Dominus noster, nos orantes multoties non statim audit, sed differt: vt magis & magis orantes, magis & magis mereamur. Ideò per primā parabolam hortatur nos, ne ab oratione fatigemur, vel de impetratione desperemus, sed potius oportune, orationi instemus, promittens quoniam importune petētes, opportune proculdubio à Deo exaudientur. Sumit ergo istam parabolam de homine qui ad amicum suum in necessitate recurrit: Quem licet excusantem & se non posse subuenire dicentē, tamen et si non amicitia, saltē importunitate eum flectit sibi subuenire. Quantum ergo ad literam pertinet, duo in hac parabola sunt nobis cōsideranda, videlicet negligentia, quā habemus in nos, & bona voluntas, quam Deus habet erga nos. Et negligentiam quidem habemus in nos, quoniam in petitione & acquisitione æternæ salutis negligentes sumus: in petitione verò & acquisitione temporalium feruentes sumus. Nam si ingruat nobis aliqua necessitas temporalis, solliciti sumus, dormire non possumus, & de media nocte surgentes discurremus, amicos & vicinos fatigamus, fletibus & suspiriis, precibus & promissis pulsare non cessamus, donec quod nobis deerat accipiamus. Cū verò ingruat nobis assidue maxima omnium necessitatum euitatio, videlicet mortis æternæ. Et ad hanc euitandam negligentes sumus, dormimus, non surgimus ante lucem, vt Deum & eius Sanctos, precibus & promissione mundationis pulsemus, quatenus dimissis peccatis nostris, mortem æternam euitare possimus. Quod si

pro

Psal. 34.

1. Reg. 17.

Eccle. 3.

Dca. 12.

Luc. 11.

Diligentia
in rebus tē
paralibus.

promiserit Rex nobis vel Princeps secularis se daturū nobis diuitias vel honores huius mundi, quanto desidero eum sequimur, & quanta diligentia ei famulamur? Ad iussum eius lultramus mundum, transfretamus æquora: visitamus barbaras nationes, non retinemur frigore, non æstu, non periculis, non gladiis. Et hoc totum vt consequamur, quas fortè nunquam consequuturi sumus falsas & breues huius mundi diuitias & honores. Nunc autem cum promittit omnipotens & verax Deus beatū & æternum regnum, negligimus ei obedire, & famulari contemnimus, nec etiam per ipsa prospera eum sequi volumus. Vt quid hoc fratres? nisi quia radicem nostram in amore mundi figimus, & Deo promittenti regnum cœlorum, vel non credimus, vel contemnimus. Tamē Deus pater more pij patris, bonam voluntatem habet erga nos, negligentes excitat, promissis inuitat, petere imperat.

Et certè fratres, qui præcipit petere, cupit dare. *Petite, inquit, & accipietis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.* In quibus verbis fratres mei, nobis ostendit quomodo postulandum sit, vt mereamur audiri. Non enim si sola voce petamus, audiri mereamur. Ipse enim alibi dicit: Non enim omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, ipse intrabit in regnum cœlorum. Si ergo volumus intrare, petamus corde, quæramus opere, pulsemus perseueratione. Petamus deuotè orando, quæramus benè operando, pulsemus instanter perseuerando. Et ne dubitemus fratres, de impetratione, quoniam, teste Veritate, qui prædicto modo petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur. Iuxta mysticum verò sensum, amicus noster, ad quē in nocte necessitatis recurrere debemus, Deus pater est, qui, vt ait Apostolus, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, misit filium suum in similitudinem carnis peccati. Amicus verò ille, qui de via venit ad nos, est animus noster, qui toties à nobis recedit, quotiens suæ & nostræ salutis oblitus, ad terrena concupiscendum exit. Tunc verò de via ad nos venit, quādo de strepitu terrenarum cupiditatum ad meditando de nostra, suæque salute redit. Redit autem famelicus,

licus, quoniam in terrenis cupiditatibus nulla satietas inuenitur. Nec nos, quid ante eum ponamus, habemus, quia diuina gratia, quæ cibus animi est, in manu hominis non est. Fame igitur amici cogente, non est morandum, vt faciunt qui salutem animæ suæ procrastinant: sed de media nocte peccati & ignorantie quā citò surgendum, & ad amicum vnicum nostrum, scilicet Deum Patrem, quā citò festinando, tres panes sunt ab eo postulandi, id est, fides trinitatis, vel triplex sacræ scripturæ intellectus, scilicet historicus, moralis, & mysticus: quibus animi nostri esuries valeat satiari. Sicut enim iustus ex fide viuuit, ita & de omni verbo quod procedit de ore Dei. Ille de intus respondēs se excusat, dum clausa exauditionis inania auxiliū ferre dissimulat. Et ex hoc videtur, quia ostiū prædicationis, clausum est: & pueri, id est, sancti prædicatores à carnea veste iam exuti, cum Deo sunt in cubili æternæ requiei. Et ex his nō videtur possibile quod Deus fergat, vel per se, vel per ministros suos ad erudiendum nos. Quod hodie fratres, euenisse videtur, dum prædicationis ostium non minus in prædicatoribus quā in audientibus videtur iam clausum esse, vtrisque pauciter deficientibus. At tamen nos fratres, si perseuerauerimus precibus, suspiriis, & fletibus pulsantes, dico vobis quoniam cum suo amore, cum nostro clamore flexus, nobis panem ministrabit spiritualem.

Sequitur alia parabola, in qua ostendit Dominus, quoniam non nisi bona dat Deus Pater, & ea dat non propter meritum vel importunitatem nostram compulsus, sed statim propter affectum paternalem. Ostendit autem hoc, sumpto à minori argumento: quoniam si patres carnales cum non sint ex se boni, sed potius mali, nouerunt filiis suis petentibus non mala, sed potius bona temporalis largiri, nō merito vel improbitate filiorum tracti, sed paternæ pietate: multò magis cœlestis pater, cum naturaliter sit bonus, dabit filiis suis petentibus bona spiritalia & æterna, ductus sola, quā habet naturaliter, pietate. Iuxta litteram, fratres mei, p̄semus in hac parabola, quā sit terrena & animalis pietas patrum carnalium in filios suos, & quā sit vera charitas cœlestis Patris in filios suos.

In terrenis
nulla satietas.

Rom. 8.

Car.

Negligentia nostra
in rebus
cœlestibus
qualis.

Mat. 7.

Eph. 2.

*Carnalis
patris fili-
um in fi-
liorum in-
structione.*

Carnalis quippè pater plus intendit nutrire corpus filij sui, quam animam: sollicitus multum ne filius suus esuriat, ne frigeat, ne à serpente feriat, ne aliquo casu moriatur, thesaurum ei congregat: quocumque modo eum ditare festinat & hæreditare: instruit eum in calliditate acquirendi diuitias & conseruandi. Cæterum si videat eum mendacem, si periurum, si fallacem, si cupidum & auarum, si rapacem & violentum, contemnit, imò potius gaudet, vocans eum sapientem & probum. Sed quid inde cõtingit? postquam malus filius à malo patre instructus excreuerit, paternam vincit malitiam. Et primum in ipsum parentem exsurgit, eius vitam odit, eum exhæredat, & fame percuntem se eum nosse dissimulat. O miser pater, cur filium suum per hoc accusas? Hoc facit quod tu eum docueras. Si eum piuum inuenire volebas, quare eum piuum esse non docueras? Si eum iustum inuenire volebas, quare eum iustum esse non docueras? hoc quod tradidisti ei, reddit tibi. Tales erant Israelitæ, quos vocat Ioannes genimina viperarum, id est, venenosos venenosorum filios. Et Dominus per Ezechielum: Ego sum Deus zelotes vindicans peccata parentum in filios, paternæ scilicet malitiæ discipulos. Sicut enim puniuntur parentes propter prauam instructionem filiorum, ita puniuntur filij propter malam imitationem parentum. Cœlestis verò pater vera dilectione diligit filios suos, non solum in hoc quòd ab æterno eos elegit, & quòd eos sanguine filij sui redemit, & quòd eis æternum regnum præparauit, sed etiam in quotidiana correctione & eruditione. Odit enim eos in malo, & diligit eos in bono & ad bonum, in quo vera consistit dilectio. Qui enim parcat virgæ, odit filium suum. Et pater filium quem plus diligit, corripit. Sic ergo cœlestis pater filios suos reuocat à malo, prohibitionibus, minis & flagellis. Trahit verò eos ad bonum, mandatis, promissis, & beneficio gratiarum suarum. Itaque patres & matres familiars, cœlestem Patrem imitamini, filios, nepotes, & etiam quoslibet amicos vestros, diligite in bono & non in malo. Diligite eos plus in anima quam in corpore, plus ad Deum quam ad mundum. Optate & acquirit eis plus spirituales diuitias quam corporales, plus cœlestes

LAB. 3.

*Primer. 13.
Cœlestis
pater.*

lestes quam terreas. Ab vberibus instruite eos in Dei timore, in fide, in spe, in charitate, in pietate, in patientia, & humilitate, cæterisque virtutibus & bonis moribus: Attendentes quoniã gloria patris, est filius sapiens: Et opprobrium parentum, est filius insipiens. Et sicut filius bonus est parentum suorum benedictio: ita filius malus est parentum suorum maledictio. Sicut enim bonum filiorum, est parentum qui eos docuerunt: ita malum filiorum est parentum, qui eos corrigere neglexerunt. Et ad hoc habemus exemplum, reprobationem videlicet Heli, filiorumque suorum. Iuxta verò mysllicum sensum, per panem significatur charitas, qua anima reficitur: & e contrario per lapidem, duritia mentis in malo indurata, figuratur: per piscem verò, qui in absconditis aquarum viuit, fides que de absconditis & inuisibilibus est, exprimitur. Sicut e contrario per præsentem serpentem venenum infidelitatis vel hæresis significatur. Per ouam quoque, in quo est spes factus, spes exprimitur: sicut e contrario per scorpionem, qui cauda, id est, sine corporis percutit, finalis desperatio denotatur. Si quis ergo fratres mei, à cœlesti patre postulauerit fidem, speram & charitatem, nunquid benignus & misericors pater dabit ei vitia harum virtutum contraria? videlicet infidelitatem, desperationem, & mentis duritiam? nequaquam. Quoniam apud eum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quin potius si aliquis per ignorantiam ab eo sibi noxia postularet, ipse qui nouit melius nobis, quid expediat nobis, eum non exaudiret. Vnde nec Paulum rogantem pro stimulo carnis amouendo, quod vti que ei noxiũ faciebat fore, noluit exaudire. In quo fratres, nobis præbet exemplum, vt in bonis, nõ in malis nostros exaudiamus amicos. Qui enim aliquando in malo exaudit, sed ei esse inimicum ostendit. Hinc est fratres, quod pius & misericors Dominus, nos in multis malis desiderijs, indiscertis petitionibus nostris, nos non exaudit: in quo se verum patrem & verum amicum esse nobis ostendit. Ipsum ergo super omnia & præ omnibus diligamus. Ipsum totis visceribus amplectamur: pro eo omnem turpitudinem & omnem vitium vitemus: mundum fugientem fugiamus, & omnia transitoria, antequam ab eis relinquamur, relinquamus.

Primer. 16.

Iacob. 3.

2. Cor. 12.

Ad

Ad aeterna bona toto desiderio festinemus, ut Deum Patrem verum in decore suo videre mereamur. Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS
Domini.

Ephes. 4. **V**nicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi, &c. Hanc lectionem, fratres charissimi, sollicite debemus perferuari, quoniam doctrina in ea continetur, sine qua non potest esse salus. Agit enim hic Apostolus de gratia Dei, per quam solam, ut ait ipse Apostolus, sumus id quod sumus. Inter articulos quippe fidei nostrae, etiam hoc necessarium continetur, ut credamus quod quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus. Quis vero glorietur se aliquod bonum habere à se, vel ex meritis suis, gloriam non habebit apud Deum. Habet igitur haec lectio quinque partes. Primo enim dicit Apostolus unicuique gratiam datam esse à Christo. Secundo hoc probat auctoritate scripturae. Tertio ipsas gratias enumerat. Quarto ad quem usum datae sint, demonstrat. Quinto quem finem habeant, manifestat. Ait igitur primo Apostolus: *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Tria dicit: quod unicuique nostrum data est gratia, & quod secundum mensuram, & quod à Christo. Licet autem per hoc quod ait Apostolus: *Vnicuique nostrum*, intelligat solos ministros esse, tamè vniuersaliter verum est unicuique, homini gratiam à Christo datam esse. Cum enim gratia dicatur quicquid gratis datur, quicquid habet homo siue bonum naturae, siue bonum fortunae (ut dici solet) siue bonum gratiae: quia à Deo datum est gratis, gratia Dei dici potest. Quia tamen bona naturae & bona fortunae tam bonorum quam malorum sunt communia, antonomastice virtutes & usus earum, quoniam propria sunt bonorum tantum, gratiae solent appellari. Noluit enim Dominus aliquam suam creaturam penitus ab aliqua participatione bonitatis suae esse exortem, ne indecora & suo auctore indigna esse videretur, sed quamlibet creaturam suam aliqua sua gratia priuilegiauit. Quare? triplici ratione: ut haberet quamlibet creatura aliquid in se, in quo diuinae bonitatis largitatem in se demonstraret: ut haberet unde Deo largitori gratias referret: ut haberet materiam per quam apud

Quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus.

Quid dicatur gratia.

apud Deum promereri posset. Itaque fratres mei, vnusquisque de gratia sibi data se dignum exhibeat: de ea Deo auctori gratias reddat: per eam fratribus suis ministrando, maiora promereri satagat. Qui habet sapientiam, rudes instruat. Qui habet potestatem, Ecclesiam, pupillos, & viduas defendat. Qui habet diuitias, inde inopibus suffragetur. Qui habet gratiam familiaritatis apud Principem: pro pauperibus apud eum loquatur. Qui habet eloquentiam, inde inconsultis patrocinetur: Qui nouit aliquam artem, inde indigentibus opituletur. Caueat vnusquisque ne commissum sibi à Deo talentum occultando, eo ipso, ceterisque bonis mereatur spoliari. Est autem unicuique nostrum gratia data, secundum mensuram. Noluit quippe Dominus omnes gratias alicui dare. Quare? triplici ratione. Ne aliqua creatura se quandoque creatori suo æquaret, ne se nullus indigere putaret, ne ceteras creaturas cõtemneret. Sed voluit potius vnusquemque nostrum alterius gratiam indigere: ut videns quisque se illius gratiam indigere, qua frater suus perfulget, eum sibi præferret, eiusque auxilium postularet. Et in hoc ipso disceret de gratia sibi data, indigentibus ministrare, quemadmodum volebas ceteros de gratiis suis ministrare sibi. Itaque fratres mei, vnusquisque multum deesse nobis putemus: gratias fratrum nostrorum admiremur, ut ita nobis vilescamus, & fratres nostros nobis præponamus. Et sicut eos de gratiis suis nobis ministrare volumus: ita & de gratia nobis data eis ministremus. Ut per hoc etiam gratias quas non habemus, promereri valeamus: fit autem hæc gratiarum distributio à Christo simul cum Patre & Spiritu sancto. Qui sicut sunt vnus auctor, ita & vnus largitor, à Christo tamè dicuntur distribui gratiae. eò quod ipse est caput omnium fidelium: cuius capitis membra sunt omnes fideles. In Christo autem tanquam in capite continetur omnium plenitudo gratiarum. Ipse enim omnes gratias habet, non tantum in potestate ad distribuendum, ut Deus, sed etià in vfu, ut homo, habet gratias omnes quas eum habere decet. Et de plenitudine eius (teste Ioãne) qui non habet spiritum ad mensuram, accepimus omnes ad mensuram. Quod bene significatur in unctione Aaron, super caput

Quare Deus vnus omnes gratias noluit dare.

Christus caput omnium fidelium.

Ioãne.

X
cuius

cuius cū plenitudo vnctionis à Moſe effunderetur, diſſil-
lavit per barbā & per cętera membra, vſque in extremam
oram veſtimenti eius. Sic fratres mei, de plenitudine gra-
tiarum, quibus Chriſtus à Patre inuiſibiliter vnctus eſt, di-
ſſillat prius & abundantius in barbam, id eſt, in viriles &
perfectiores, deinde in cęteros, etiam vſque ad extremos.
Vnde fratres mei ſuſpiriis & gemitibus eū oremus, quate-
nus de ſua plenitudine gratiarū, & ſi non tantū quantum
ſuper Apoſtolos cęterosq; Sanctos, vel aliquantulū irro-
ret ſuper nos, tanquam vltima Eccleſiæ ſuæ membra.

Sequitur pars ſecunda, in qua gratias donari à Chriſto
probat per auctoritatē Prophete, cū dicit: *Propter quod
dicit: Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem,
dedit dona hominibus.* Conſiſtit autem in hoc vis proba-
tionis, quoniam tale eſt negotium, quod nec à puro ho-
mine, nec à puro Deo potuit miniſtrari. Captiuos quip-
pè eripere de inferno, & in altum ducere, & dona Spiritus
ſancti hominibus dare, homo non potuit niſi Deus
eſſet. Descendit ergo prius aſſumendo in ſe hominem,
& hoc eſt quod Apoſtolus exponens, ſubdit: *Quòd aſcen-
dit, quid eſt niſi quia deſcendit primū in inferiores partes
terræ?* Ac ſi diceret, quomodo poſſet aſcendere, niſi pri-
mò deſcendiſſet? deſcendit autem non tantū in inferas,
ſed etiam in inferiores partes terræ, id eſt, ad inferna, ea
conſringens, & captiuitatem captiuam educens. Populus
enim ſanctorum, qui in inferno detinebatur, non tantū
captiuitas, imò etiam captiuata captiuitas erat. In hoc
quippè quod à patria Paradifi, ad quam obtinendam crea-
ta fuerat, per diabolicam fraudem ad huius mundi miſe-
riam expulſa exulabat, captiuitas erat. Rurſus & in hoc,
quod miſeria huius vitæ, ad maiorem inferni miſeriam
captiuata fuerat, non tantū captiuitas, imò etiam capti-
ua captiuitas erat. Hanc ergo captiuam captiuitate,
more triumphatoris, duxit ſecum Dominus in al-
tum. Sicut enim aliquis præliaturus contra hoſtem, ſe
prius armat, deinde cautè hoſtem aggreditur & per ma-
gnam laborem eum ſuperat: poſtea eum ligans, eius inu-
nitionem deſſipat, & captiuos educit, & cum ſignis victo-
riæ ad ſedem ſuam rediens, donaria ſatellitibus ſuis diſtri-
buit:

buit: ita fecit & Dominus. Prius enim præliaturus cum
diabolo, ſe humilitate armauit. Per occultam ſapientiam
cum aggreſſus eſt, per patientiam ſuperauit, per fortitudi-
nem eum alligauit, & infernum frangens, ſuos qui ibi ca-
ptiui tenebantur, eduxit, & cum triumpho in cœlū aſcen-
dens, donā Spiritus ſancti ſuis dedit. Non quod hac ſola
vice ea dederit, qui vtiq; à principio ſemper ſuis gratiam
ſuā largitus eſt: ſed quod occultum erat, donorum cœleſ-
tium ſe largitorem eſſe viſibiliter demōſtraret. Reſpi-
ſcit autem hanc Chriſti victoriam ſancta Eccleſia per pro-
ceſſiones, quas in hijs diebus facere conſuevit. Procedit
quippè in proceſſione tanquā victor crucifixus in carne,
cruce: cum armis videlicet cum quibus triumphauit. Cum
quo aqua benedicta procedit, id eſt, gratia qua ſuos irro-
rat & munit. Procedunt autem vexilla ſuæ victorię ſigna.
Procedit & draco tanquam victus ante victorem: qui ſolo
capite vicens eſt, vacuus in parte poſteriori, quoniam ad
primā peccati partem, id eſt cogitationem ſuggerere va-
let. Ad cōſuetudinem verò, vel ad perficiendū peccatum,
ſeruos Chriſti cogere non poteſt. Et certè hoſtis infirmus
eſt, qui niſi ſibi conſentientē lædere nō valet. Subſequitur
autem populus fidelium in proceſſione crucifixum, tan-
quam liberati liberatorem, expectantes ab eo ſuarum do-
na gratiarum. Subſequamur ergo eum fratres mei, ſub-
ſequamur eum non ſolo pede, ſed vera fide, & firma dile-
ctione, & operum & mandatorū eius exequutione: quos-
niam ſic eum ſequentibus non decriit, ſed proculdubio lar-
gietur, & hic ſtipendia gratiarum ſuarū, & in futuro bea-
titudinem præmiorum. Ne autem videretur alicui, quod
quibuſdam hæreticis viſum eſt, duas in Chriſto eſſe per-
ſonas, oſtendit Apoſtolus, quoniam vna & eadem perſo-
na eſt & ille qui deſcendit, & aſcendit vt homo: & ille qui
dona Spiritus ſancti dedit, vt Deus, ſubiungens: *Qui de-
ſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cœlos, vt adim-
pleret omnia, de eo per Prophetas prædicta. Et idem ipſe
eſt qui dedit quod ſilam Apoſtolos, alios Prophetas, &c.* Eſt
autè hæc pars tertia, in qua Apoſtolus enumerat quaſdam
gratias adminiſtrationū, quas Deus cōtulit miniſtris Ec-
cleſiæ ſuæ, per quas in hoc ſeculo eam regerēt & erudirēt,

Proceſ-
ſiones.

Draco.

Apostoli. Inter quos principales sunt Apostoli, quos Dominus nos-
Prophetae. ter Iesus Christus misit à latere suo, vt fidem salutis igna-
 ris annuntiarent. Alij sunt Prophetæ, qui per Spiritum
Euange- sanctum ventura prædixerunt, vt Agabus & filia Philippi.
listæ Alij sunt Euangelistæ, qui videlicet Euangelij scribendi
Pastores. priuilegium habuerunt. Alij sunt Pastores & Doctores,
et Docto- qui videlicet sanctam Ecclesiam regunt & docent. Bene
res. autem fratres mei, Apostolus nõ ait tantum Pastores, sed
 etiam adiunxit Doctores. Apertè demonstrans quoniam
 Prælati sanctæ Ecclesiæ, non tantum Pastores, sed etiam
 Doctores debent esse: vt videlicet quos pascunt exemplo,
 doceant verbo. Quod manifestè contra illos est, qui in
 Ecclesia magistrum assumunt, cum ipsi in sacra scriptura
 cæci sint. Nam iuxta ipsam Veritatem, si cæcus cæcum
 duxerit, nõne ambo in foueam cadunt? Hæ autem Ec-
 clesiæ admirationes, si cum interiori gratia charitatis, cæ-
 terarumque virtutum habeantur, proculdubio magni me-
 riti sunt: aliàs non iuuant habentes, sed potius nocent.
 Quid enim Iudæ profuit Apostolatus? Quid Balaam &
 Caiphæ prophetiæ? Quid hæreticis profuit Euangelium
 scripsisse? Quid prauis magistris docuisse? Proinde fra-
 tres, nos qui in Ecclesia suscepimus administrationem, or-
 nemus nobis à Deo largiri gratiam interiorem, per quam
 dignè valeamus exterius administrare.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur ad quem usum
 Dominus prædictas gratias hominibus dederit, cum sub-
 ditur: *Ad consummationem sanctorum in opus ministerij.*
 Ad quem usum gratias illas dedit, in opus ministerij? Ad
 hoc quippe dedit homini Apostolatum, vt ipse annun-
 tiet. Ad hoc dedit Prophetiam homini, vt ille futura præ-
 diceret. Ad hoc dedit Sapientiam homini, vt ille doceat.
 Quod apertè damnat illos qui in commissa administra-
 tione desides sunt. Locum Pastoris tenent, & non pas-
 cunt: stipendia prædicatoris accipiunt, & non prædicant:
 volunt vocari Doctores, & non docent. Qui meritò se-
 curi æternæ damnationis succidendi sunt, quia terram
 occupant, & fructum non faciunt. Et opus ministerij ad
 quid prodest? Ad consummationem Sanctorum, & ad
 ædificationem corporis Christi. Vt videlicet per ministe-
 rium

Aposto-
latus.
Prophetia.
Sapientia.

Opus mini-
sterij ad
quid pro-
dest.

rium Doctorum, & electi singuli, in quibus oportet, pro-
 ficientur, & totum corpus Christi, id est, Ecclesia, in mem-
 bris ædificatur, ne vel aliquibus membris Ecclesiæ aliquid
 desit: vel ipsi Ecclesiæ desit aliquod membrum. Desi-
 cientibus enim Doctoribus in Ecclesia, frustrantur electi
 doctrina: & impietur illud Propheticum, Paruuli pene-
 runt panem, & non erat qui frangeret eis. Et Ecclesia
 ipsa suis membris mutilata est, non habens linguam ad
 erudiendum, nec oculos ad viam videndam. Dicitur au-
 tem Ecclesia corpus Christi, quoniam Christus caput Ec-
 clesiæ est quadam similitudine dictus. Cum enim caput
 & membra vnus sint nature, tamen caput præsidet, excu-
 bat, & regit omnia corporis membra à secretario cerebri-
 sui, vbi est sedes sensuum, sapientiæ, & vigoris: diffun-
 dens per medullas beneficia vegetationis & sensus, ad in-
 feriora membra sibi neruis & venis compaginata. Mem-
 bra verò corporis totius, suo capiti parent & famulantur:
 capiti pariter & sibi inuicem colligata; sese coadiuuantia
 & subministrantia sibi. Sic fratres mei, sic Christus, vt
 esset caput nostrum, factus homo, vnus nature nobiscum
 præsidet, excubat, & regit omnia membra Ecclesiæ. Et de
 thesauris sapientiæ & virtutis gratiarumque suarum, in-
 fundit in inferiora membra sua sibi fide & dilectione com-
 paginata. Quæ membra Ecclesiæ? id est, omnes quot-
 quot sumus fideles, debemus capiti nostro Christo obe-
 dire & famulari, & ei per charitatem compaginari. Aliàs
 amittimus beneficia gratiæ suæ, & arefacti tanquam no-
 civa membra amputamur à corporis Christi vnitate.
 Debemus quoque fratres mei, ad inuicem, tãquam vnus
 corporis membra, per charitatis vinculum colligari, &
 nos ad inuicem coadiuuare, & alter alteri subministrare.
 Nunquid enim oculus sibi soli videt? imò & cæteris mē-
 bris. Nunquid pes se solum portat? imò & cætera mem-
 bra. Nunquid manus se solum defendit, vel sibi soli ne-
 cessaria attrahit? Imò & cæteris membris. Similiter vnus
 quisque fidelis de gratia sibi à Deo data, non sibi soli, sed
 cæteris Ecclesiæ membris subministret. Sapiens, qui
 est quasi oculus Ecclesiæ, non sibi soli, imò etiam cæte-
 ris fidelibus sapiat & præuideat. Prædicator, qui est lin-
 gua

Doctores
necessarii
in Ecclesia
1 Thym. 4.

Sapiens.
Prædica-
tor.

Plebs.

Princeps.

gua Ecclesiae, non se solum, imò etiam ceteros erudiat. Plebs verò inferior, quæ est quasi pes Ecclesiae, non se solum, sed etiam totum corpus Ecclesiae, suis sustentet laboribus. Princeps verò, qui est quasi manus Ecclesiae, non se solum, sed etiam totam Ecclesiam defendat.

Sequitur pars quinta, in qua ostenditur quem finem prædictæ administrationes habere debeant, cum subditur. *Donec ei occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionem filij Dei.* Porro duplex finis hic notatur, & intentionis & cessationis. Ministri quippè sanctæ Ecclesiae hac intentione prædictas administrationes debent administrare, non vt hic ditentur, non vt hic glorientur, non vt hic gulæ & ventri satisfaciant, sed vt cum plebibus suis sibi subiectis irreprehensibiliter possint occurrere Christo ad iudicium suum venienti. Tunc quoque fratres mei, omnis talis administratio cessabit. Tunc enim Sancti non indigebunt corrigi, nec instrui, nec regi ab homine, quos præsentia diuinæ maiestatis illustrabit. Certemus ergo fratres, certemus omni sollicitudine, vt simul Christo venienti irreprehensibiles possimus occurrere, & hoc in vnitatem fidei & agnitione filij Dei. Duo quippè ponuntur hic, in quibus vera beatitudo animarum consummabitur: vno videlicet mentium & agnitio diuinæ Maiestatis.

Porro tunc non erit fides, quæ vmbra est, sed potius plenaria omnium scientia. Sed ideò dixit Apostolus, *in vnitatem fidei*, quoniam illi soli qui hic quantum possunt, fidei verè obseruant vnitatem, ad illam plenariam peruenient mentium vnionem. Vbi Sancti cum Deo, & à Deo, in charitate vnientur, vt non nisi vnum & idem penitus velle queant. Vnde & si qua erunt singulorum propria, per charitatem erunt communia. Agnitio verò diuinæ Maiestatis & splendoris, in electis vitæ beatitudinem consummabit. Iuxta quod Dominus ait: *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Quanta fratres, quanta putatis dulcedo, quanta beatitudo erit, videre illam maiestatem, illum splendorem, in quem desiderant Angeli sancti conspiceri, cuius visio & præsentia, omnem ignorantiam, miseriam, labem, & infirmitatem expellet. Sicut enim ferrum ex propinquitate

ignis

ignis ita inflammatur & ignescit, vt non iam ferrum, sed totum videatur ignis: ita spiritus Beati, ex præsentia diuini splendoris & caloris inflammabuntur, vt non iam creaturæ, sed totæ diuinæ videantur, & hoc fiet in animabus. In corporibus verò occurreremus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Tunc enim perfecti erimus in membris, & in decore, & tam in virtutibus quam virtutibus & in ætate. Vnde & subdit: *In mensura, non quidem statum corporis, sed plenitudinis ætatis Christi.* In plena enim ætate in qua Christus erat, quando passus est, resurrexerit sumus. Ad illius igitur resurrectionis ineffabilem beatitudinem fratres, toto desiderio tendamus, spe illius vitam præsentem fastidiamus, spe illius omnia transitoria contempnamus, spe illius omnia dura & aduersa cõplectamur, vitia fugiamus, & bona facere contendamus, dissolui & esse cum Christo cupiamus, vt tandem læti in gloria sua cum videre mereamur: Ipsò præstite qui cū Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus in secula seculorum, Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS.

Subleuatis Iesus oculis in cœlum dixit: *Pater clarifica filium tuum, &c.* Dominus & redemptor noster, fratres charissimi instante iam sua passione, fudit ad Patrè hanc, quam modò audiuistis, orationem. Cæterum cum filius sit eiusdem auctoritatis & potentiae cum Patre, & ea quæ petebat æquè daturus esset, sicut & Pater, quare postulauit à Patre: cum postulare videatur esse minoris, impotentisquæ personæ? Triplici ratione, videlicet vt humilitatem & humanitatem pro nobis assumptam, in qua minor est Patre, verè in se exprimeret. Vt in hoc sicut & in cæteris, semper Deo patri deferret. Vt nobis exemplum & formam orandi demonstraret. Nos quoque fratres, Dei & Domini nostri semper sequentes exemplum, humilitatem, vilitatemquæ nostram semper profiteamur. Nihil nobis, sed Deo patri omnia attribuamus, fratribus nostris semper deferre studeamus, deuotioni, orationiquæ Christianorum inexpugnabile munimentum est, nos alluefaciamus. Sūt autè huius lectionis duæ partes. In prima orat Dominus pro sui clarificatione. In secunda pro suorum conseruatione,

X 4

Ora-

Ioh. 17.

Ioh. 17.

Oraturus igitur Dominus, primò oculos suos ad cœlum subleuat: deinde Patrem inuocat, se etiam filium nominat, & sic demum rogat. Quod ille fratres mei, verius facere potuit, qui oculos cordis sui semper ad cœlum erexit, & verè Deum patrem habuit, & verè se filium exhibuit. Vnde & ei à Patre dictū est: Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Nos tamen pro modulo nostro eum sequentes, oraturi prius subleuimus ad cœlum oculos cordis, & desiderij nostri, spei, & intentionis nostre. Nam qui oculos suos statuerunt declinare in terram, ideo non merentur exaudiri. Inuocemus & Deum Patrem, credentes eum pium & paternalem affectū gerere super nos: quòd nos primò creauit, postea per sanguinē filij recreauit: quòd nos gratis in filios adoptionis generauit, quòd nobis cœleste regnum præparauit, quòd super filiorum petitiones exaudiendas pius tanquam Pater sit. Qui enim hæc non credunt, non mereantur exaudiri. Exhibeamus quoq; nos quantū possumus, dignos Dei Patris filios. Exhibeamus, inquam, per dilectionem, obedientiam, & imitationem. Qui enim per contemptum & inobedientiam, prauosque mores degenerant, à Deo non merentur audiri. Si ergo fratres, oculos intentionis nostræ ad cœlum leuauerimus, si in Deum Patrem firmiter crediderimus, si nos dignos eius filios pro posse nostro exhibuerimus: tūc securè eum rogare poterimus. Porro rogans Dominus primò exponit petitionem suam, secundo finem, tertio modum, quarto vtilitatem, quinto meritum. Et petitionem quidem suam exponit, cum dicit: *Clarifica filium tuum*. Verū cum filius Dei in deitate, qua Patri semper est equalis, nec maior, nec sanctior, nec gloriosior esse possit, in ea non petit glorificari, sed potius vel in humanitate, vel in operum claritate, vel in credentium fide, vel in iudicij potestate. Et quoniam ipse à desiderio labiorum suorum fraudari non potuit, in his quatuor à patre clarificatus fuit. In humanitate quippè clarificauit Pater filium, quando eum resuscitauit: & in carne glorificata eum ad dexteram suā collocauit: In operibus verò eum glorificauit, quando vel ante, vel post resurrectionem, miraculis & virtutibus eum verum esse filium Dei demonstrauit. Vnde ipse

per

per vocem de cœlo factam dixit: Et clarificaui, & iterum clarificabo. In fidem etiam credentium eum clarificauit: quando credentes in eum sanctitate & opere claros fecit. Vnde & ipse filius, in sequētib; dicit: Et clarificatus sum in eis, videlicet in discipulis. In iudicij verò potestate, eum amplius clarificabit, quando ostendet eum iudicem omnium, iudicem saluantem suos, & damnantem reprobos. Finem verò petitionis suæ exponit, cum dicit: *Vt filius tuus clarificet te*. Significat autē hæc coniunctio, *vt*, non solam consequutionem, sed etiam causam finalem & consequutionem quidem significat, quomodo cum Pater & filius tanquam relatiua sint simul natura & cognitione, cognito & clarificato filio, consequens est vt & pater cognoscatur & clarificetur. Rursus cum pater & filius sint substantialiter similes, & in vno simul cognoscatur reliquum, consequens est vt cognito & clarificato filio, cognoscatur & clarificetur etiam pater. Causam verò finalem significat, quoniam hoc sine postulat filius clarificari à patre, vt in hoc clarificetur pater. Ac si dicat: Pater clarificame ad laudem & honorē nominis tui. In quo fratres mei, dat nobis exemplum, vt quicquid volumus & petimus, non ad nostram, sed ad laudem & honorem Dei velimus & petamus, dicentes cum Psalmista: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriā. Clarificauit autem filius patrē tribus modis: eius nomen hominibus prædicandō, in eius nomine signa & miracula faciendo, ei omnia attribuendo, & ad eum omnia referendo. Quem & nos imitates fratres charissimi, clarificemus quantū possumus, nomen Dei, eius gloriam semper prædicando in eius nomine bona pro posse nostro faciendo, omnia bona nostra ei attribuendo, & ad eum referendo. Modum quoque clarificationis exponit, cum subdit: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam*, subaudi, ita esse verum omnibus manifestum. Quod quidē in parte iam impletum est. Manifestum enim iam est fidelibus Christum habere à patre potestatem omnis carnis, & fidelibus, qui ab hoc seculo migrauerūt, iam dedit vitam æternam. In fine verò vniuersaliter omnibus eū manifestum, quādo Iudex apparebit omnium,

X 5 dans

Mat. 17.

Filius à patre in quatuor clarificatur. In humanitate. In operibus.

Psalm. 113.

Filius patrē clarificauit tribus modis.

dans suis vitam æternam, & reprobis poenam, & tunc plenariè pater in filio, & filius clarificatus erit in patre. Potestatem verò dicit Christus sibi à patre esse datam, quoniam quæ erat ei, in quantum est Deus, natura, factum est ei in quantum est homo, gratia. Vtilitatè exponit, cum subiungit: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Vtilitatem dico non suam, sed nostram. Ipse enim non nostri, ut alius indiget, cui dicit Psalmista: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non egēs. Non enim à nobis credi vel cognosci voluit propter se, sed propter nos. Ipse quippè cum summè beatus esset, non indigebat à miseris cognosci, vel ad miseros accedere. Sed nos cum miseri essemus, indigebamus summè beatum agnoscere, & ad eum accedere, aliàs non poteramus vitam æternam habere. *Quoniam hæc est, inquit, vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Porò cognitio patris & filij cum sancto spiritu, duplex est. Prima est in fide, altera in specie. Prima est in via, altera in patria. Prima est enigmatica, altera aperta. Vtraque tamen suo modo potest vocari vita æterna, quoniã ad vitã æternã ducit. Cognitio verò speciei dicitur vita æterna, quoniam vitam æternam confert. Cognitio quippè & visio diuinæ maiestatis & gloriæ, omnem expellet ab electis miseriam, & omnem eis confert beatitudinem. Visio sereni & læti aëris reddit hominem lætum: Quid ergo mirum, si diuinæ maiestatis incomparabilis iucunditas videntem iucundum efficiat? Visio solaris luminis & caloris, homines illuminat & calefacit. Et quid mirum si diuini splendoris & charitatis immensitas, præsentem illuminet & inflamet? Præsentia fragrantium aromatum quæq; proxima suaviter aromatizat: Quid mirum si diuinitis suauitatis & fragrantis ineffabilis præsentis aromatiset & delectet? Musicorum instrumentorum melodia, homines delectat audientes: Quid mirum si diuinæ consonantiæ harmonia ineffabilis præsentis alliciat & delectet? Mellis & nectaris dulcedo gustantes delectat: quid mirum si diuinæ bonitatis dulcedo admirabilis, gustantes pascat & delectet? Gustate & videte, inquit Psalmista, quoniam suavis

Psal. 13.

Cognitio
patris &
filij cū spi-
ritu sancto
duplex.

Psal. 33.

suavis est Dominus. Et si temporalia ista vilia & transitoria fratres charissimi, sic afficiunt, pascunt, & delectant: quàm incomparabiliter illa diuina iucunditas, ille splendor, illa suauitas, illa dulcedo suos afficiet, pascet & delectabit in æternum? Et quidem comparatio terrenorum ad æternitatem nulla est, sed nos ut possumus magnalia Dei potius balbutimus quàm eloquamur. Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Meritum exponit, cum subdit: *Ego te clarificauit super terram: opus consummaui, quod dedisti mihi ut faciam.* Christus quippè solus verè meruit & mereri potuit. Ad hoc quippè quod aliquis propriè mereri dicatur, duo concurrunt, videlicet ut sit auctor operis sui, & ut præ se habeat maiorem, apud quem mereatur. Nisi enim sit auctor operis sui, mereri non potest, quia nemo pro alieno debet opere coronari, nec damnari. Et nisi habeat præ se maiorem, mereri non potest: quoniam nemo meretur si non est à quo præmium præstoleatur. Hac ergo ratione homo vel angelus mereri non potest, quoniam & si habeat præ se maiorem: tamen operis sui auctor esse non potest, quoniam omnium bonorum, quæ ipse fecit, non est auctor, sed tantum minister, quoniam Deus est qui operatur in nobis & velle & perficere. Sed nec Deus pater vel spiritus sanctus mereri potest, quoniam & si sit auctor operis sui, tamen maiorem apud quem mereatur, non habet. Christus quoque solus est, qui in quantum Deus est, auctor operis sui esse potest. Et in quantum homo est, maiorem apud quem mereatur, habet. Christus ergo solus meruit & mereri potuit. Dicuntur autem Sancti mereri, quoniam & si non per se bona operantur, tamen Deo cooperantur. Et ideo cum solum suum opus coronet Deus in nobis, dicuntur tamen pro meritis coronari: diuinam gratiam non nisi propriè merita nostra vocantes. Cum apertè clamet Apostolus, quoniam non ex operibus iustitiæ, quæ facimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Et exponens ergo redemptor noster meritum suum: ait: *Ego te clarificauit super terram.* Non ait in terra, quoniã in illis qui per contemptum mundi

Ecl. 644.
1. Cor. 2.

Rom. 9.

Quomodo
sancti de-
cūtur me-
reri.
Tit. 3.

non

non in terra, sed super terram sunt, maxime Deus clarificatur, dum clarificat eos. Sed & ipsa opera, per quæ Deus clarificatur, non terrena, sed potius super terram sunt. Opus iniunctum consummaui, sed non ex me, quoniam tu ipse es, qui illud mihi iniunxisti: ut illud facerem, mihi dedisti. In quo confunditur illorum superbia, qui opus suum ex libero arbitrio, & ex propriis viribus se duxisse ad effectum opinantur. Filius Dei dicit sibi datum esse à patre, ut faceret quod fecit: & tu vermis insolens dicis te ex te fecisse quod fecisti. *Et nunc, inquit, clarifica me tu pater apud te ipsum:* Ac si aperte dicat: feci quod iniunxisti: reddo præmiū quod merui. *Clarifica me apud te ipsum:* me scilicet per resurrectionem glorificando, & ad dexteram tuam collocando. *Claritate, inquit, quam habui antequam mundus fieret, apud te:* id est, claritatem, quam semper habui & habeo apud te, me habere hominibus declarata. *Manifestaui nomen tuum,* nomen scilicet paternitatis tuæ. Nam nomē diuinitatis aliquibus notum fuerat, sed quod haberet filium sibi consubstantialem, notum non erat: *Quibus? hominibus quos dedisti mihi de mundo,* id est, illis quos de massa præuagationis segregatis, per fidem mihi coniunxisti. *Tui, inquit, erant electione, & mihi, eos dedisti,* vocatione. Cum filius possideat omnia eadē auctoritate cum patre, tamen in omnibus deferens patri, dicit patrem dedisse sibi tanquam homini, vel etiam tanquam filio. Quoniam quemadmodum per natiuitatem Deus ex Deo, ita est habens ex habente.

Sequitur pars secunda, in qua filius interpellat patrem pro suorum conseruatione. Primò eorum meritum ostendendo, postea per eis orando. Porro meritum eorum ostendit cum subdit: *Et sermonem meum seruauerunt.* In quo demonstrat nobis fratres mei, quod si volumus eum interpellare pro nobis apud patrem, eius sermonem obseruemus: quoniam qui filij sermonem aspernantur, frustra eum apud patrem intercessorem præstolantur: quoniam sermo filij ex patre est. Vnde & subdit: *Et non cognouerunt quia omnia quæ dedisti mihi, sunt abs te.* In quo etiam illud intelligi datur, quoniam sicut mandata non obseruantur, nisi prius cognoscantur: ita nec perfecte possunt

cognosci,

cognosci, nisi prius obseruentur. Obseruando quippe Euangelium, meremur ut ad interiorē eius intelligentiam penetremus, & ut illud non ab homine, sed à Deo esse cognoscamus. Vnde Propheta: *A mandatus tuis intellexi.* Inde est quod qui negligunt Euangelium, illud non intelligunt: Et propter simplicitatem Euangelici sermonis illud non esse à Deo, sed à simplicibus hominibus inuentū putant. Cæterum, ne discipuli blandirentur sibi, putantes se vel obseruationem, vel cognitionem diuini sermonis à se habuisse, addit: *Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis,* non solum in aure corporis, sed etiam in aure mentis. Sed etiam in hoc quod dicit non sua, sed patris verba eis dedisse: confundit illorum præsumptionem, qui non de diuina doctrina, sed de suo sensu præsumunt populis annuntiare: Cum dicat Dominus Propheta: *Et tu annuntiabis eis ex me.* *Et ipsi, inquit, acceperunt.* Ac si dicat, & si omnino eis gratis datum est, tamē in hoc quod gratanter acceperunt & retinuerunt, meruerunt. *Et cognouerunt, inquit, quia à te exiui:* vel per æternam natiuitatem, vel per incarnationem. Et ne videretur iam percepisse illam apertam cognitionem, quæ erit in futuro, exponens, dicit: *Et crediderunt verè quia tu me misisti,* id est, incarnari constituiti. Postea orans pro discipulis suis ait: *ego pro eis rogo, non pro mundo,* videlicet pro conseruatione eorum. Et non tantum pro eis (ut post exponit) sed etiam pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. In qua ratione fratres mei, etiam pro nobis orauit, si fidem & doctrinam Apostolorum sectamur. *Non pro mundo, inquit, rogo,* id est, pro amatoribus mundi. Quid est Domine Iesu, quod dicis? Nonne tu pro peruersis hominibus & pro inimicis nostris tu nos orare præcepisti? Nonne tu pro peruersis hominibus & amatoribus mundi, id est, pro illis qui te crucifixerunt, ne amitterent locum & gentem, orasti dicens: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt?* Vtique.

Sed pro illis quos in præsentia sua ab amore mundi ad amorē Dei nouerat conuertendos, rogauit. Sed nos fratres, pro quibuslibet peruersis rogamus, quia cum conuersti omnes possint, tamē qui sunt conuertendi, vel qui non, ignoramus. *Sed pro eis, inquit, quos dedisti mihi,* id est,

quos

Psalmus.

Eszech.

Luc. 23.

quos ab amore mundi segregans, meos per fidem & charitatem fecisti. Et tuum est Pater mi, exaudire me pro eis orantem, quia tui sunt, non solum possessione, quemadmodum dicitur: Quia Domini est terra & plenitudo eius, nec solum ministerio, quemadmodum dicitur: quia tribus Legi Domini est, sed etiam tui proprii aeterna praedestinatione, electione, & dilectione. Et ne viderentur illi iam non esse patris, ideo quia dati a Patre ipsi Filio subdit: *Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt.* Nec mirum, si in dominatione & possessione vnum sint, qui voluntate maiestate & substantia vnum sunt. In quo nobis demonstratur carnales quoque, fratres, patres & filios, sicut sanguine, ita amore & possessione vnum esse debere Patremque, abundantem, Filio mendicante: vel filium abundantem, patre mendicante pariter condemnari. *Et clarificatus sum, inquit, in eis, id est in eis quos dedisti mihi, quos fide & operibus atque vita clarificavi, clarificatus sum.* Clarifica quoque, & nos, quesumus Domine Iesu Christe, ut & tu in nobis sanctificeris. Sanctifica, inquam nos, ut & tu in nobis sanctificeris. Clarifica opus tuum: ut in eo clarus artifex appareas. Sanctifica seruos tuos, ut in eis clarus Dominus appareas. *Et iam, inquit, ego non sum in mundo.* Quare? quonia per passionem, resurrectionem, & ascensionem ad te venio. *Et hi, inquit, in mundo sunt, id est in mundanis tribulationibus sunt diutius permansuri, quia ad Euangelium praedicandum necessarii sunt.* Et ideo pro eorum conseruatione ego te rogo. Roga quoque Patrem Domine Iesu Christe, pro nobis, qui adhuc in hoc nostro mundo sumus, qui hic a malignis spiritibus infestamur, a propriis concupiscentiis superamur, a mundanis tribulationibus quassamur: iamque periclitantes clamamus ad te, qui iam in hoc mundo non es, qui iam ad dexteram Patris coequalis resides, qui spiritus, carnem, tempestatesque, in manu habes, te adiutorem semper inuocamus, ad te sint semper oculi nostri ne pereamus: spiritibus impera, carnem frena, tempestates sedita, ad te nos gubernata, ut semper te videre & benedicere mereamur vnum Deum cum Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum.

Amen.

IN

Primum quidem sermonem feci de omnibus (o Theophile) quae cepit Iesus facere & docere, usque in diem qua praecipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est, &c. Euangelicam & Apostolicam historiam fratres charissimi, scripsit Lucas Euangelista, rogatu Theophili viri religiosi. Vnde transiens de vna ad alteram primo transitu vitur, in quo dicta dicentis continuat: secundo, praedicta breuiter epilogat: tertio, ab Ascensione Domini Apostolus historiam inchoat. Vtens igitur Primitus transitu ait: *Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile.* Vocat autem primum sermonem Euangelium. Primum: & quantum ad ordinem scribendi, & quantum ad dignitatem. Praecellit quippe Euangelium dignitate suae materiae, omnibus scripturis tam veteribus quam nouis. Sermo autem dicitur a sero seris, Euangelium autem dicitur sermo, quoniam seritur in cordibus fidelium. Vnde & iuxta Euangelicam parabolam Verbum Dei semen bonum dicitur: quod cum cadit in bonam terram, facit fructum, aliud quidem tricesium, aliud sexagesimum, aliud centesimum. Vtinam fratres charissimi, Christus seminet hodie semem Euangelij sui in corda vestra per os nostrum, & faciat illud fructificare in vobis fructum centuplum, qui solus potest: Quoniam neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est: sed qui incrementum dat Deus. De qua vero materia fecit sermonem, ostendit cum subdit: *De omnibus quae cepit Iesus facere & docere.* De operibus enim & doctrina Christi totum Euangelium contextum est. Omnis enim Christi operatio & eruditio, animae Christianae est cibis & informatio. Quando enim Christus tacebat, instruebat operando. Et quando non operabatur, instrucebat & docebat. Ordo quoque congruus est. Primum enim cepit facere, & postea docere. Et quod prius ostendit exemplo, post ostendebat verbo. Dans exemplum discipulis & praedicatoribus suis, eundem ordinem obseruandi. In quo mea, & mei similitudinem confunditur praesumptio, qui multa vobis praedico, quae tamen non facio. Sed vtinam fratres, per vestras orationes ipsa confusio generet in me pudorem, pudor correctionem, correctio emendationem;

Act. 1.

1. Cor. 3.

Facere & docere.

Ioan. vii.

tionem, ut quod prius non feci, saltem postquam praedicauerim, facere incipiam. Et quid est fratres quod ait Euangelista. Quare fecit sermonem de omnibus quae coepit Iesus facere & docere. Et quis hoc possit, praesertim cum dicat Ioannes Euangelista, quod si opera Christi per singula scribantur, non arbitror mundum capere qui scribendi sunt libros. Sed puto fratres, quia cum ait omnibus, non ad singula generum, sed ad genera singulorum referendum est. Et si enim non de omnibus omnia saltem de omnibus aliqua scribere potuit. Scripsit quippe de operibus, de praedicationibus, de itineribus, de passionibus Christi, & de caeteris quae necessaria erant humanae salutis. In quo terminaauerit primum sermonem, ostendit cum dicit: *Uscue in diem qua praecipiens Apostolis.* Et quid praecipiens? Quod Apostoli post eius ascensionem facere deberent.

Quod vero ait: *per Spiritum sanctum:* ad utrumque, siue Apostolorum electionem, siue ad eius ascensionem referri potest. Vtraque enim per Spiritum sanctum impleta est.

Sequitur pars secunda, in qua Lucas praedicta recapitulat, dicens: *Quibus & praebuit seipsum uiuum.* Qui sunt illi? Illi soli quos elegit. Nam alij non fuerunt digni, quibus Dominus se rediuuium exhiberet: Praebuit autem seipsum rediuuium diuina potestate, quam cum Patre & Spiritu sancto habet communem. Iuxta quod ipse praedixerat: Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam: Qua potestate omnes defunctos exhibebit rediuuios, post passionem suam propriam, & omnibus aliis dissimilem. Ipse enim solus nostra peccata, non sua tulit super lignum. *Per dies quadraginta apparēs eis.* Quare fratres charissimi, Christus non statim post resurrectionem, sed post multos dies ascendere voluit in caelum? Ut per frequentem apparitionem, fidem resurrectionis in Apostolis confirmaret. Et quare post quadraginta dies? Ut discipulos, quos per quadraginta horas mortuus inuestificauerat, per totidem dies rediuuius laetificaret, iuxta quod eis promiserat, quod tristitia eorum uerteretur in gaudium. Simul etiam ut per Sacramentum quadragerarii, qui ex decē per quatuor multiplicatus perficitur, impetitionem decalogi per Euangelium in eis se perfecturum signi-

Ioan. 10.

1. Pet. 3.

Ioan. 16.

significaret. Apparuit autem in multis argumentis. Argumentum est ratio rei dubiae faciens fidem. In multis vero argumentis apparuit, quoniam multis probationibus fidem suae resurrectionis in eis confirmauit. In hoc videlicet quod se obtulit ad videndum, ad audiendum, ad contrectandum: quod iuit & rediit inter eos, quod loquutus est, quod comedit & bibit. Vnde Ioannes & audacter & aperite loquitur. Quod fuit, inquit, ab initio: quod vidimus & audiuius, & manus nostrae contrectauerunt. Et quae fratres, mei, quae resurrectionis ambiguitas post tanta probationum argumenta in cordibus discipulorum potuit remanere? Ad hoc etiam facit quod subditur: *Et loquens de regno Dei.* Sicut enim semper ante passionem suam de regno Dei loqui consueuerat: ita & post semper de eodem loquebatur. Vnde & in similibus verbis, similique benedictione & fractione panis à duobus discipulis in Emaus agnitus est. In quo omnibus, & praecipue illis qui in Ecclesia locum eius tenent, exemplum relinquit, ut nunquam de vanis, nunquam de otiosis, nociuisque sermonibus, sed semper de regno Dei, & de his quae ad illud spectant, loquantur.

Sequitur pars tertia, in qua historiam dominicae Ascensionis largius prosequitur, subdens: *Et conuescens praecipit eis, &c.* Pensemus fratres quantae dulcedinis fuit hoc hodiernum & extremum conuiuium. Fuit quippe conuiuium charitatis, conuiuium gaudij, conuiuium eruditionis. Sicut enim aliquis paterfamilias peregre profecturus, extremum conuiuium suis amicis & familiaribus conuocatis, cum eis carius celebrat, & quomodo res suas ordinare debeant, eis mandat. Ita summus Dominus dulcius & tenerius extremum conuiuium cum suis celebrauit, & quid agere deberet eis praecipit. Vnde & subditur: *Praecipit eis ab Hierosolymis ne discederēt, nec à loco, nec à significatione discederēt, scilicet à communitate & communionem, ne discederent à visione & desiderio pacis: sed expectarent promissionem Patris:* Quae utique promissio & mea est: quia eam audistis, inquit, *per os meum.* In quo monemur & nos fratres ne à communionem Ecclesiae recedamus & pacis, si Spiritus sancti gratia in nos aduenire desideramus.

Argumentum quid.

1. Ioan. 16.

Luc. 24.

A communiōe Ecclesiae non recedendum.

In diuſis enim & in inquietis cordibus non poteſt habi-
 rare Spiritus ſanctus. Quas autem gratias per Spiritū ſan-
 ctum erant accepturi, ſubſequenter oſtendit, emundatio-
 nis ſcilicet virtutem, & teſtificandi audaciam. Et de emun-
 datione oſtēdit, cum ſubdit: *Quia Ioānes baptizauit aqua,*
ſubaudis ſola. Vos autem non poſt multos hos dies, bapti-
zabimini Spiritu ſancto, peccata ſcilicet veſtra à vobis
 emundante, & ignorantiam veſtrā illumināte. Quia verò
 quidā Iudæi audierant eum loqui de regno Dei, & de im-
 pletionē promiſſionis Patris: Interrogant eum, ſi in tem-
 pore hoc reſtaturus eſſet regnum Iſraël, temporale. ſ. &
 mundanum, quod adhuc expectāt Iudæi venturum: non
 memores, quia Dominus reſpōderat Pilato, regnū ſuum
 non eſſe de hoc mūdo. Quorum ſimplicitatem Dominus
 redarguit dicens: *Non eſt veſtrum noſſe tempora, &c.* ſci-
 licet ventura: *vel momenta,* id eſt, venturas rerum muta-
 tiones: *Quæ pater poſuit in ſua potestate.* In quo illos ma-
 niſeſtè damnat, qui tempora, & euentus futuros per au-
 guria, & ſortilegia, atq; diuinationes inquirūt. Hoc enim
 facinus eſt magnum, & tam in veteri quàm in nouo testa-
 mento prohibitū. Et qui hoc faciunt, duplex damnum in-
 currūt, & hīc deceptionē, & in futuro damnationē. Deinde
 ſecundam gratiam, quam Spiritus ſanctus erat eis col-
 laturus oſtendit cum ſubdit: *Sed accipietis virtutem Spi-*
ritus ſancti, ad duplicem ſcilicet vſum, ad veſtri ſanctifica-
 tionem & ad ſignorū, miraculorumque oſtenſionem.
 Tertiam quoque gratiam ſubiungit cum dicit: *Et eritis*
mibi teſtes, bene viuendo, audaciter nomen meum prædi-
 cando, mirabiliter operando, fortiter pro me moriendo.
In omni Iudæa & Samaria, & vſque ad extremum terræ.
 Quasi diceret: Salutem quam operatus ſum in medio ter-
 ræ, prædicabitis primò domesticis, deinde vicinis, poſtea
 remotis & extremis. Vtinā fratres mei, & in nos ſpiritus
 ſanctus deſcendens, dat nobis & peccatorum emundatio-
 nem, & virtutum ſanctificationem, & prædicandi fortitu-
 dinem & audaciam: vt abiecta terrena cupiditate & for-
 titudine, verbum Dei coram Regibus & tyrannis & ini-
 quis conſtanter prædicemus. *Et cum hoc dixiſſet, ſubau-*
di, & reduxiſſet epos in montem Oliueti. Ob hoc quippè
 fratres,

fratres, hodie ſolennis proceſſio rectè ſit ad memoriam
 illius proceſſionis, quam hodie redemptor noſter in mō-
 tem Oliueti fecit: Qui diſcipulis ſuis chara pacis oſcula re-
 linquens, & eis benedicens: *videntibus illis eleuatus eſt,* vt
 viſam eius aſcēſionem teſtificari poſſent. Sed à quo eleua-
 tus eſt? Nunquid fratres mei Dominus tanquā impotens,
 auxilio indigebat alieno, quo eleuaretur, ſicut Enoch, qui
 legitur translatus: Et ſicut Helias, qui legitur curru tranſi-
 portatus? minimè. Illi enim tanquam puri homines, nec
 etiam per cœlum aëreum in paradifum terrenam, per ſe
 tranſire poterant. Sed redemptor noſter tanquam verus
 Deus, ſe in cœlum empireum, ſua eleuauit potentia. Ele-
 uatus eſt igitur ipſe homo, à ſe Deo. *Et nubes ſuſcepit eum*
ab oculis eorum. Porrò hæc nubes tulit ei non adiutoriū,
 ſed miniſterium. Elementa quippè ſuo creatori famulan-
 tur. Marmor montis vnde Dominus aſcendit, ſeruat vſ-
 que hodie veſtigia pedum eius tanquam ceræ impreſſa.
 Quod vt pauimentum, ferrum non ſinit ſibi apponi, ſed
 repellit. Nubes, id eſt, aër condensatus, tanquam baiulus
 eum ſuſcepit. Cœli cœlorum tanquam Dominum eum
 ſuſceperunt. Rationalia animalia, id eſt, Angeli &
 homines, viſam ſui Domini aſcēſionem teſtificantur,
 pariter & admirantur: Vnde & ſubditur. *Cumque intue-*
rentur in cœlum euntem illum, &c. Quæ cauſa fratres
 mei extitit, quod diſcipuli tam attentè Dominum con-
 templabantur aſcendentem? Multiplex: Amor, triſtitia,
 gaudium, admiratio, deſiderium, ſpes. Amor, quia quan-
 tum poſſumus amata concupiſcimus. Sicut enim amici
 amicū tranſfietantem, quāmdiu poſſunt, de ſpecula
 proſpiciunt: & quando amicū videre non poſſunt, pro-
 ſpiciunt nauem. Ita diſcipuli amantiſſimum Dominum
 aſcendentem contemplati ſunt, quāmdiu potuerunt. Et
 quando ipſum iam non poterant contempleri, contem-
 plabantur nubem: Et quando nec iam nubem poterant
 contempleri, contemplabantur viam. Triſtitia, quoniā
 de eius corporali reſeſſu, quem ad eò diligebant, non po-
 terant non contriſtari. Gaudium, quoniā de glorifica-
 tione & exaltatione eius, quē ad eò diligebant, ineffa-
 biliter gaudebant. Admiratio, quoniā ſupra modum

Quare ſit
 proceſſio
 in die aſ-
 cenſionis.

admirabantur humanā naturam primò sic humillimam, modò super omnes cœlos sic sublimatā. Desideriū, quoniam desiderabant eū toto affectu subsequi, & si corpore in terra retinebantur, tamen cum mente in cœlum sequebantur, & cum eo in cœlo simul habitabāt. Spes, quoniā sperabant quo suum & summum caput præascenderat, se inferiora membra consensuros. Et dum hæc fiunt: *Ecce duo viri*, id est, angeli in specie virorum. Duo, vt in ore duorum vel trium testium staret omne verbum. *Astiterunt*, vt se comministros ostenderent. *Iuxta illos*, vt videlicet homines per ascensionem Christi iam sibi adæquatos & appropriatos, demonstrarent. Vnde & de cætero se ab hominibus nō permittunt adorari, *qui & dixerūt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum?* quasi stupidi & per excessum in cœlum rapti? viri autem vocantur, quoniam virtutibus viriles erant. Galilæi dicuntur, quoniam spe & desiderio ad cœlum transmigrabant. Stantes verò erant. Quoniam ad sequendum Dominum suū mente iam parati erant: *Quid statis aspicientes in cœlum?* Hæc interrogatio non est inquirentis vel increpatis, sed potius erudientis, hoc est quod sequitur. *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum.* Quasi dicat, non expectetis nūc eum rediturum vel nunquam. Veniet eum non in præsentiarum, sed in fine ad iudicium. *Veniet autem sic, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum*, id est, ita apertè, ita gloriosè, ita cum nubibus, ita cum ministerio angelorum, ita vobis dulcis & lætus. Quem vt nos quoque cum ipsis læti & securi videre mereamur: simus interim sicut & ipsi viri spiritualibus virtutibus, simus Galilæi, spe & desiderio ad cœlestia transmigrantes, simus stantes & parati ad eum sequendum. Simus quoque aspicientes in cœlum plus oculis mentis quàm corporis, terrena omnia despicientes, omnem sordem euitantes, mente tota iam cum Christo in cœlestibus habitātes. Appropriemus quātum possumus mente ad eum, vita & desiderio atq; operibus: Vt tandem læti ad eum contendamus ipso duce, qui hodierna die ascendens in cœlum, sedet ad dexteram Patris, cum eo & Spiritu sancto viuens & regnans in æternum. Amen.

Viri Galilæi.

IN

Nouissimè recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus. Historiam Dominicæ Ascensionis, fratres charissimi, quæ die celebrata est hodierna, exponit in prælibata lectione Marcus Euangelista. Distinguitur autem lectio ista capitulis sex. Primo Dominus apparet discipulis suis: Secundo eos increpat: Tertio eos instruit: Quarto opem promittit: Quinto in cœlum ascendit: Sexto, ostenduntur discipuli Domino paruisse, ipso cooperante. Describit igitur primùm Euangelista Dominum apparuisse, cum dicit: *Nouissimè recumbentibus, &c.* Porro nouissimè, id est, quadraginta dierum, nouissimo die, id est hodierno, Dominus aparuit vndecim discipulis suis recumbentibus cum beata virgine, cæterisque simul cum eis conuersantibus. Nec solum eis apparuit, sed etiam teste alio Euangelista, cum eis manducat. Sed quare fratres mei, Dominus mox in cœlum ascensurus, cum non indigeret, manducauit? Ob tres causas. Vt per comestionem veritatem carnis suæ, quam in cœlo sublimatus erat, demonstraret. Vt mox recessurus dilectis suis desideratam suæ præsentiae copiam, in extremo largius exhiberet, vt charitatis dulcedinisque suæ memoriam in suorum pectoribus per extremi familiaritatem conuiuii arctius infigeret. Pensemus ergo fratres, quantæ pietatis, quantæque dulcedinis fuerit istud extremū cōuiuium hodiernum. Quemadmodum namque aliquis paterfamilias peregrinè profecturus, suisque vale facturus, suos amicos & familiares conuocat: cum eis extremum cōuiuium celebrat, eis maiorem in fine dilectionem demonstrat, cum de rebus suis ordinat. Ita facit hodie Dominus & redemptor noster in cœlum ascensurus cum chara matre, charisque discipulis suis extremum conuiuium celebrat, eis maiorem in fine dilectionem exhibuit. Quid post ascensionem suā agere deberent, præcepit, vt sequentia demonstrant.

Sequitur pars secūda, cum subditur: *Exprobrauit illis incredulitatem illorum & duritiam cordis: Quia his qui viderant eum resurrexisse à mortuis, non crediderant.* Exprobrare est vitium alicui improperare. Porro improperare quidam

Mar. 16.

Luc. 24.
Quare Christus in cœlum ascensurus manducauit.

Exprobrare quidam

quidam palam alicui, quem non diligunt, vitium suum, causa odij & diffamationis, quod non bonum, imò maximum malum est. Ceterum qui Domini vult exemplum sequi, exprobrat peccatori vitium suum familiariter, sola charitatis, correctionisque causa. Exprobratio namque palam facta, quoniam non ex fonte charitatis, sed odij videtur manare, peccatorem non emendare solet, sed potius prouocare. Sed exprobratio seorsum facta, quia de bono zelo procedere videtur, peccatorē nobis amicat & emendat. Sanè non omnis qui aliquid non credit, incredulus est: sed ille vero nomine incredulus dici potest, qui non credit quod credere debet, praesertim cum sufficiens testimonium habeat, cui iure fidem debeat adhibere.

Quales fuere quidam discipulorum, qui Dominum verè resurrexisse non credebant, licet alij discipuli, qui Dominum iam rediuium viderant, trectauerant, & cum eo manducauerant & biberant, eis Dominice resurrectionis sufficiens testimonium ferrent. Tales quoque sunt vsque hodie miseri Iudæi, qui nec propter suorū Prophetarum, nec propter Apostolorum & Euangelistarum, nec propter signorum, miraculorumque testimonia, Dominicam credere volunt resurrectionem. Nascitur autem talis incredulitas ex cordis duritia, quod nulli credere vult nisi sibi, putans omnes praeter se aut deceptos aut falsos esse. Sed fratres mei, sicut stulta credulitas est cui libet credere: ita praua incredulitas est nulli credere. Vnde Ioannes, Nolite, inquit, omni spiritui credere, sed probate spiritus an ex Deo sint, quasi diceret: Postquā probaueritis quod spiritus ex Deo sint, eis fidem adhibete. Sed fratres mei, quare Dominus electos discipulos suos permisit de sua resurrectione tamdiu dubitare? Non hæc frustra, sed prouida & vtili nobis hæc permisit dispensatione. Plus nobis quippè profuerunt illi qui tardè & vix crediderunt, quàm illi qui statim crediderunt. Creduli nempe facillè credunt, etiam rei nondum probatæ. Increduli verò econtra, rei multis modis probatæ vix credere volunt. Quis ergo non credat, quod etiam increduli non credere non potuerunt? Quis non credat quod Thomas incredulus, visu proprio, & attræctatu manus diligenti credere compulsum

Incredulitas nascitur ex cordis duritia. 1 Ioan. 4. Quare dominus electos discipulos permisit de sua resurrectione dubitare. Creduli. Increduli.

pulsus est? Quis non credat, quod Paulus incredulus & fidei persecutor, à Domino sibi loquente prostratus, excæcatus, & post ab eodem reilluminatus credere coactus est? Credamus ergo fratres, absque dubitatione, quod etiam increduli crediderunt, & agamus Deo gratias, qui ideò discipulos suos dubitare voluit, ne nos dubitaremus: ideò eos ad tempus incredulos esse voluit, ne nos increduli essemus.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus discipulos suos, quid post ascensionem suam agere debeant, instruit, dicens: *Ite in orbem vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c.* Discipuli prius à Domino electi & edocti, post ad prædicandum missi sunt. In quo confunduntur illi, qui antequam doceantur, docere & prædicare præsumunt, antequam sint discipuli, sunt magistri.

Confunduntur quoque & illi, qui nec vocati, nec missi, sua auctoritate magistrare & prædicare præsumunt, non attendentes quod ait Apostolus: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? *Ite, inquit, in orbem vniuersum.*

Ecce fratres, quàm magnus ager, quàm paucis colonis traditur ad colendum. Et reuera Dominus alibi dicit: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Propterea prohibetur eis, ne aliquid ferant in via, & ne aliquem saluent: vt videlicet expedire & sine cunctatione profisciscantur, & iniunctæ prædicationis officium festinanter prosecutionantur. Sed & in hoc nobis sequacibus prædicatoribus proponitur exemplum, ne nos oneribus seculariū negotiorum oneremus: ne fabulationibus & vaniloquiis tempus consumamus, sed expedite & festinanter officio prædicationis insillamus. *Prædicate, inquit, Euangelium, non aliam doctrinam.* In quo confunduntur illi, qui omnia Euangelica doctrina, ex se & aliena noua præsumunt populis prædicare: cum dicat Dominus per Prophetam: Annuntiabis eis ex me. *Omnium creaturæ*, id est, homini, propter què omnis creatura facta est, in quo omnis creatura per naturarū participationē cõtenta est. Habet enim esse cum lapidibus, viuere cum arboribus, sentire cum pedibus, discernere cum Angelis. Itaque fratres, quoniam propter excellentiã omnis creatura vocatur: Dominum quod

Alf. 2.

Rom. 10.

1 Tim. 1. 2.

Eph. 2.

quod ex natura super creaturas habemus moribus vendicemus, dominemur rebus temporalibus per rectū vsum, rectamque dispensationem: non subdamus nos turpiter illis, ut quidam faciunt, per cupiditatem & auaritiam: de cuiusmodi scriptum est: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus & similibus factus est illis. Quam autem acquiescentes prædicationi vtilitatem consequantur, ostenditur cum subiungitur: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. At dicit aliquis: Ego credo & baptizatus sum, ergo saluus ero. Verum frater, dicitis: si tenes pactum quod in baptismo pepigisti. In baptismo quippe promissisti te abrenuntiatum diabolo, pompis, & operibus eius. Si autem ad opera diaboli relapsus es, pactum fregisti, & fides & baptisus tibi inutilis factus est. Scriptum est enim: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit illum, quid prodest ei lauatio eius? Fides quoque, recte Iacobo, sine operibus mortua est, Paulus etiam de credentibus & opera fidei non facientibus, ait: Confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant. Itaque fratres mei, si verè creditis, & pactum baptisus inuiolatū tenetis, proculdubio salui eritis. Si autē baptisus, fideique pactum rupistis, festinate fratres, festinate per lachrymas pœnitentię illud quanto cius renouare, quoniam diuina misericordia, nec etiam illis salutem denegabit, qui post lapsum per veram pœnitentiam resurgunt. Quid verò non acquiescentes prædicationi consequatur, ostenditur, cum subditur: *Qui verò non crediderit, condemnabitur.* Non autem ait, qui non crediderit, nec baptizatus fuerit. Quoniam sine fide, nec baptisus, nec opera profunt. Tria ergo fratres mei, sunt ad habendum, nobis adultis necessaria, fides, baptisus, & opera. Quorum vnum sine reliquis nihil potest valere nobis.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus promittit prædicationem discipulorum se per signa confirmaturum, dicens: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient, ab obsessis scilicet corporibus. Linguis loquentur nouis, id est, variis, & inauditis; de quibus in actibus Apostolorum legimus: Nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos audi-*

audiuimus vnusquisque linguam suā in qua nati sumus? Parhi & Medi, &c. *Serpentes tollent.* Sicut legimus de beato Hilario, quod eo viso serpentes in fugam conuersi sunt, non tolerantes eius aspectum. *Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Sicut legimus de B. Ioanne Euangeliſta, qui venenum quo alij extincti erant, bibit: & non solum illæsus mansit, sed etiam extinctos suscitauit. *Super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Sicut legimus de B. Petro, qui non solum tactu, sed etiam umbra sua infirmos sanauit. Sed nunquid fratres mei, nos qui nunc hæc signa non facimus fideles non sumus? aut si fideles sumus, quare hæc signa non facimus? Quoniam signa & prodigia propter incredulos data sunt, ut per ea ad fidem adderentur. Teste Doctore gentium, quoniam linguæ datae sunt in signum non fidelibus, sed infidelibus. Quonia igitur in primitiua Ecclesia necessaria erant miracula, operabatur Dominus multa miracula, etiam per quosdam solo nomine Christianos, quibus in sine dicentibus: Nonne in nomine tuo dæmonia eiicimus, multasque virtutes fecimus? dicturus est Dominus, nescio vos. Nunc verò quoniam fides per vniuersum mundum excreuit, quoniam signa inter fideles non sunt necessaria, multi sunt, qui coram Deo interioribus coruscant virtutibus, & tamen exteriora miracula non operantur. Plantas quippe nouellas irrigamus, eisque adultis cessamus. Sic nouellam Ecclesiam miracula nutrierunt, ea confirmata cessauerunt. Ceterum fratres, licet exteriora signa nunc non operemur, tamen opitulante Deo, spirituales virtutes, quæ hic non tantam habent gloriam, & ideo maioris sunt meriti, possumus operari. In nomine quippe Christi spiritualiter dæmonia eiicimus, si orationibus, correctionibus, atque exhortationibus, peccatorem à dominio diaboli & peccati liberamus, & Deo lucrificamus. Linguis loquimur nouis, si vetustate mendacij, detractionis, adulationis, vaniloquij, cæterorumque vitiorum exuta, nouis & puris laudibus, Deum laudamus, & sanctis, nouisque sermonibus impios corripiamus & docemus. Serpentes tollimus, si quantum possumus, malitiam serpentinam à cordibus malitiosorum, increpationibus, minis, & promissis, eliminamus: vel certe ne nocent aliis, repulsamus. Mortiferum bibimus,

D. Hilarius.
D. Iohannes.

In primitiua ecclesia necessaria erant miracula.

& nobis non nocet, cum audientes detractionem & ma-
litiā, nequaquam acquiescimus, sed potius repellimus
& increpamus. Super ægros manus imponimus, & bene
habent, cum nobis super infirmos animos & dolentes, ma-
num consilij & auxiliij adhibentibus, conualescunt & con-
fortantur. Huiusmodi virtutes, fratres charissimi, æmule-
mur, & habere cupiamus, quæ sanctitatē efficiunt potius
quā exteriora miracula, quæ sanctitatem non efficiunt,
sed tantum ostendunt. Ioannes quippè Baptista, quo ma-
ior, teste Domino, de muliere non surrexit, testantibus Iu-
dæis, nullum signū fecit, qui tamen nulla virtute caruit.

Sequitur pars quinta, cum subiungitur: *Et Dominus
quidem Iesus postquam loquutus est eis: subaudis, & eos
eduxit in montem Oliueti, eisque osculum pacis & bene-
dictionē dedit. Assumptus est in caelum, non auxilio alieno
(vt Enoch & Elias) sed ipse homo à se Deo assumptus
est. Nec in caelo tantum aëreo, vt Enoch & Elias, sed po-
tius in caelum, imò super caelos, super Cherubin & Sera-
phin, superque omnem creaturam. Vnde Propheta: Psal-
mite, inquit, Domino qui ascendit super caelos caelorum
ad Orientem. Super enim caelos cælorū Dominus ascen-
dit, qui omnem altitudinem sibi subiecit. Ad Orientē ve-
rò ascendit, qui ad illam æternam & inaccessibilem lucē,
de qua omne lumen oritur, hodie corporaliter venit. Et
sedet, inquit, à dextris Dei. Sedere fratres mei, quiescentis,
regnantis, & iudicantis est. Bene ergo Redemptor noster
post passionem, ascensionemque suam sedere describitur:
quoniam post laborem quiescit, post prælium regnat:
postquā iudicatus est, iudicat. In quo fratres, nobis exem-
plum proponitur, quoniam si hic ad imitationē Redem-
ptoris nostri laboramus & patimur, cum eo quiesce-
mus, si ad imitationem eius cōtra diabolum pugnamus,
cum eo regnabimus: si ad imitationem eius hic iudica-
mur, cum eo iudicabimus. Vnde ipse ait: Qui mihi mini-
strat, me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus
erit. Simus ergo fratres, participes laboris, si volumus esse
participes honoris. Simus consortes pœnæ, si volumus esse
cōsortes gloriæ. Sed quare fratres, Stephanus post ascen-
tionem videt filium hominis stantē à Dextris Dei? Quo-
niana*

Mat. 23.

Psal. 67.

Isa. 52.

Act. 7.

niam Stephanus erat in certamine pro nomine eius, &
ideo videt eum stantem tanquā paratum sibi adiutorem.
Nos quoque fratres mei, si pro eius nomine certauerimus
quamuis ipse iam regnans sedeat: sentiemus tamen eum
stantem, id est paratum nobis ferre opem. Rursus quare
describitur Dominus noster Iesus Christus sedere à de-
xtris Dei, cum Deus pater nec dextram habeat, nec sini-
stram? Sed nomine dextræ, æternæ beatitudinis gloria si-
guratur. Vnde Dominus dicit se oues in iudicio ad dextrā
constitutum. Itaque Redemptor noster à dextris Dei di-
citur sedere, quoniam regnat in patris gloria & maiesta-
te. Per sessionem quoque dextræ, æqualitatem nostram sedere
intelligere. Illum enim quem ad dextram nostram sedere
facimus, quasi honore nobis adæquamus. Christus ergo
rectè dicitur ad dextram Patris sedere, quoniam cum eo
regnat in gloria & maiestatis æqualitate. Vt ergo nos hor-
tatur Psalmista: Psallamus Domino qui ascendit super cæ-
los cælorum ad Orientem. Psallamus, inquam, Domino,
non mundo, non vanitati seculari, quorum gaudium ver-
tetur in moerorem: sed Domino, qui sicut nō sibi, sed no-
bis natus & passus est, ita & nobis resurrexit, & nobis su-
per caelos ascendit. Gaudeamus fratres, quoniam naturā
nostrā, cui dictum erat. Terra es, & in terram reuerteris:
hodie super omnem cælorum altitudinem est exaltata, &
ad dexteram Dei patris collocata. Gaudeamus, inquam,
quoniam qui in cælo Iudex sedet, naturæ particeps, no-
sterque aduocatus est. Gaudeamus quoniam Angeli, iam
nō vt olim, nos homines aspernātur, sed potius veneran-
tur, quorum naturæ super se sublimatæ, famulantur. Gau-
deamus quoniam aditum regni cælestis Christus nobis
referauit: quem si verè dilexerimus, proculdubio quōd ip-
se nos præcessit, perueniemus.

Sequitur pars sexta, in qua discipuli describuntur Domi-
no paruisse, cum subiungitur: *Illi autem profecti prædica-
uerunt vbi que. Quoniā vt prædictū erat de eis: In omnē
terrā exiit sonus eorū, & in fines orbis terrę verba eorū.*
Sed nunquid fratres, hoc ex se potuerunt? Audi sequentia:
*Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequenti-
bus signis. Dominus quippè, qui discipulis ire & prædica-
re iussit,*

Mat. 10.

Psal. 67.

Gen. 2.

Psal. 18.

Iussit, ipse eis & velle & facere dedit. Ipse eis prædicatibus verbum ministravit, ipse prædicationem eorū, virtutibus & miraculis confirmavit. Ipse animos auditorum præparavit, & ad credendum inclinavit. Iuxta quod ipse dixerat eis: Sine me nihil potestis facere. Quod planè contra illos est, qui quod acutè sapiunt, quod persuasibiliter perorant, quod fortiter agunt, naturali ingenio & eloquentiæ, viribusque propriis potius quàm Deo ascribunt, quasi diceret: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Cùm è contrario clamet Paulus: Non est volentis velle, neque currētis currere, sed misericentis Dei. Ipse quippè primò bonam voluntatem operatur in nobis sine nobis: postea bonum opus cooperatur nobiscum, quod per misericordiam suam remunerabit in nobis, ac si ex nobis solis processisset. Vtinam fratres mei, ipse qui misit me hodie ad prædicandum vobis, cooperetur mecum, dans sermonem rectum & bene sonantem in os meum. Dans & vobis cor docile ad intelligendum: Confirmetque sermonem meum, ut quod prædicaui vobis, & in me confirmetur moribus & factis, & in vobis signis compunctionis & emendationis, quatenus ad illa gaudia sempiterna cōscendere mereamur, quo ascendit hodierna die Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat per omnia seculorum secula, Amen.

DOMINICA I. POST ASCENS.

Estote prudentes, & vigilate in orationibus, &c. Hac in lectione fratres charissimi, intendit Apostolus Petrus nos instruere in moribus. Hortatur quippè nos ad quinque, ad prudentiam, ad orationem, ad charitatem, ad opera misericordiæ, ad referendum semper ad Dominum quodcumque facimus bonum. Hortans igitur primò nos ad prudentiam, ait: *Estote prudentes*. Prudentia enim omnium virtutum dux & præuia est. Sicut nāque aliquis sine luce errat & non pergit, ita sine sapientia quilibet errare, nec rectè pergere potest. Vnde & in lege præcipitur, ut nullum sacrificium sine sale sapientiæ offeratur. Est autè prudentia virtus, vnamquamque rem verissima æstimatione pensans. Huius tres sunt partes. Prima nō solū intet bonū &

& malum, sed etiam inter bonum & melius, & inter maius & peius, sapienter discernit. Secunda discretū sapiēter eligit. Tertia electum sapiēter acquirit. Prima itaque pars prudentiæ docet nos fratres charissimi, quid sit modicum bonum, & quid maius, & quid optimū; & quid modicum malum & quid peius, & pessimum. Porro modicum bonum sunt diuitiæ, honores, potentiæ & quæcumque à nobis temporaliter possidentur. Et bonū quidem sunt, quoniam à Deo, qui non nisi bona facit, creata & data sunt. Modicum verò sunt, quoniam etiam à malis habentur, & malè eis videntibus, malæ fiunt. Maius verò bonum sunt, virtutes & Spiritus sancti dona, quoniam non nisi à bonis habentur, & per ea ad summum bonum itur. Optimum bonum est æterna beatitudo, quæ Deus est. Econtrariò verò modicum malum sunt, miserix indigentia, afflictionesque temporales. Et malum quidem dicitur, id est, peccata pro malis inflictæ. Modicum verò malum sunt, quoniam etiā bonis hinc infliguntur: quibus bene videntibus bonæ fiunt. Peius verò malum, sunt vitia & peccata, quæ habentes malos efficiunt, & eos ad pessimum, summumque malum pertrahunt. Pessimum, summumque malum, est æterna damnatio. Itaque fratres mei summum bonum & æternam beatitudinem quæ Deus est, super omnibus & præ omnibus appetere debemus: & post, virtutes & dona Spiritus sancti, quæ ad illud nos ducunt, magis appetendæ sunt. Econtrariò verò etiam damnationem præ omnibus euitare debemus: & post magis vitia & peccata fugienda sunt, quæ ad illam nos trahunt. Modicum verò bonum, modicumque malum, id est, temporales abundantias, vel penurias, prosperitates, vel aduersitates, quia bene videntibus, bonæ fiunt: & malè videntibus, malæ fiunt, nec multum appetere, nec multum fugere debemus, sed magis in voluntate Dei ponere: ut tribuat noquis quod magis nouit nobis expedire. Quoniam sunt qui non nisi per prospera saluarentur. Et sunt qui non nisi per aduersa saluarentur. Ita nos instruit prima pars prudentiæ. Cui contraria est illa stultitia, quæ malum à bono nō discernit, sed potius vel malum pro bono sumit, vel bonum pro malo, in illam incidens maledictionem: Væ eis qui dicunt

Ioh. 15.

Psal. 11.

Rom. 6.

1. Pet. 4.

Prudentia
quid.
Tres pruden-
tia
partes.

E/it. 3m.

dieunt malum bonum, & bonum malum: Vel minus bonum pro maiore bono, vel minus malum, habet pro maiore malo. Quia stultitia, unde magis dolendum est, laborant hodie plures, plus paupertates & afflictiones mundanas, quam vitia & peccata, vel aeternam damnationem futigentes, plusque diuitias, honores, & gloriolas mundanas, quam virtutes, quamque aeternam beatitudinem appetentes. Itaque pro bonis temporalibus, spiritualia & aeterna bona contemunt: Vocantes illum sapientem, qui temporalia bona quacunq; arte, quacunq; fraude, quacunq; abominacione, uouit aggregare. Sed profecto talis sapientia, stultitia est apud Deum. Unde Dominus: Perdam, inquit, sapientiam sapientum: & prudentiam prudentium reprobabo. Quomodo? Quoniam relinquent alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorum in aeternum. Secunda vero pars prudentiae est, postquam sapienter discreuerit, sapienter eligere. Nihil enim prodest sapienter inter bonum & malum, & minus, maiusque bonum discernere, nisi eligas quod magis eligendum est. Quod plane contra nos est Magistros & Pastores plebium: qui cum bene inter bonum & malum, interque minora & maiora bona vel mala discernamus, & alios quid eligere debeant, doceamus, ipsi tamen scienter deterius eligimus, festinantes plus ditari quam iustificari, plus honorari apud seculum, quam apud Deum. Sed quid talibus continget? descendunt in infernum uiuentes, id est, scientes. Quia scilicet maiori bono spreto, deterius sibi elegerunt. Tertia pars prudentiae est, electum bonum sapienter acquirere. Electum autem bonum sapienter acquirat, qui quam expeditius, quam facilius potest, ad illud habendum tendit. Quod fratres mei, contra quosdam nostrum est, qui quum tendere ad summum bonum elegerimus, non tamen expeditum ad illud tendimus, sed curis secularium negotiorum & cupiditatum nos retardamus: Non attendentes quomodo qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere. Unde & cum Moyses a Ietro, id est, a quolibet seculari reprehendimur, quod diuinis rebus contemptis stulto labore secularium consumamur. Unde fratres mei, acquiescamus consilio gentili-

Esa. 24.

1. Cor. 1.

Esa. 42.

Esa. 24.

tena

tent onus curarum secularium, ut nos liberius intendamus in his quae sunt ad Deum. Secundo nos hortatur ad orationem, cum subdit: *Et vigilate in orationibus*. Quod enim per prudentiam sequi vel vitare elegimus, hoc praecipue per orationem impetramus. Per orationem quippe, & insultus demonum vel vitiorum & fugimus, & virtutes, donaque Spiritus sancti, aeternamque beatitudinem impetramus. Caeterum, quoniam daemones, qui nunquam dormiunt, sed semper sunt vigiles in insidiando, nos quantum possimus, semper sumus vigiles in orando: iuxta quod Apostolus alibi monet: *Vigilate*, inquit, in orationibus, quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens, circuit quaerens quem deuoret. Quoniam vero per orationem praecipue diabolus expugnatur: hinc est quod orantem quantum valet impedire conatur. Immittit igitur quantum valet, oranti pigritiam, somnolentiam, alienas, vanasque cogitationes. At nos contra, ut monet Apostolus: *Vigilemus*, & immisiones eius malas, quantum possimus, repellamus. Iuxta quod legitur de Abraham: *Descenderunt volucres caeli super sacrificia, & abigebat eas Abraham*. Tunc autem fratres mei, bene vigilamus in orationibus, si non solum corpore, sed etiam mente & operibus vigilamus. Qui vero solo corpore in oratione vigilat, & opere vel mente in peccato dormit, talis profecto non vigilare, sed potius dormire in oratione dicendus est. Plus enim perueniunt ad aures Domini, mentes quam voces, opera quam verba. Itaque fratres ante oculos nostros ponamus duos, vnum videlicet iniquum, qui solo corpore vigilans orat: & alterum iustum, qui ex consuetudine orandi etiam dormiens orat. Dico fratres, quomodo ille vigilans dormit in oratione, & iste dormiens vigilat in oratione, qui, etsi dormiat corpore, tamen bona vita, bonumque propositum orant pro eo. Vidi fratres Sacerdotem quendam morientem qui cum ad id deuenisset, ut nihil in hoc seculo intelligeret: tamen ex longa, quam viuens consueuerat consuetudine, etiam moriens diuinas laudes non cessabat frequentare. Assuesciamus itaque fratres mei, nos ad orandum, non sola voce, sed etiam mente & opere. Surgamus cum Psalmista media nocte

2. Pet. 2.

Gen. 12.

Mentes pa-
tius quam
voces re-
quirit in
oratione.

Psalm.

ad

ad confitendum Domino. Septies quoque ei laudem dicamus, in matutinis laudibus, in prima, in tertia, in sexta, in nona, in vespere, in completorio: imò quicquid facimus, siue eximus domum, siue redimus, siue sedemus, siue surgimus, siue quicquid aliud facimus, semper oratione nos armemus: vt ex longa consuetudine, etiã dormientes vel morientes, non possimus non orare. Si enim non est sine peccato quod iniquus ex consuetudine etiam dormiens iurat, non est sine merito, quod iustus etiam dormiens orat. Tertio nos hortatur Apostolus ad charitatem, cum subdit: *Ante omnia, fratres mei, mutuan in vobismetipsis charitatem continuam habentes.* Bonum quippe quod per sapientiam eligimus, & per orationem postulauimus, per charitatem possidemus. Qui enim Dei charitatem habet, profecto iam Deum habet. Quia Deus charitas est, in se essentialiter, & in nobis causaliter. Charitas quippe est dilectio, qua diligimus Deum propter se, & nos & proximum propter Deum. Et Deum quidem fratres, propter se debemus diligere triplici de causa. Quoniam naturaliter in se est bonus, & diligendus, quoniam prior nos diligendo, meruit diligi: quoniam vtilissimè est eum diligere. Proximum verò debemus diligere, non propter se, sed propter Deum, quia scilicet est opus Dei, quia Deus iussit illum à nobis diligi, qui est bonus, vel vt sit bonus. In bono enim & non in malo, vel nos vel proximum diligere debemus. In malo quippe vel se vel proximum diligere, non est diligere, sed odisse. Magnam ergo discretionem in dilectione mali proximi debemus habere: vt videlicet eius diligamus ita naturam, quod non diligamus eius iniquitatem. Et ita odio habeamus eius iniquitatem, quod non odio habeamus eius naturam. Nam æqualiter peccat, vel qui propter naturam diligit proximi iniquitatem, vel qui propter iniquitatem odit naturam. Hanc autem charitatem debemus habere continuam. Nam sicut corpus sine spiritu nequit viuere, ita nec anima sine Dei & proximi dilectione. Veram dilectionem nulla aduersitas, nec etiam mors ipsa interrumpit. Quoniam fortis vt mors, imò plusquam mors dilectio. Et in alia vita non excider, sed perficietur. Hanc etiam charitatem debe-

Semper
orantur.

Charitas
quid.
Triplici de
causa Deus
diligendus.

caus. 8.

debemus in nobismetipsis, id est, in intus cordibus habere radicatum, vt scilicet non diligamus verbo, neque lingua, vt quidam faciunt, sed opere & veritate. Debemus quoque eam habere ante omnia, quoniam ea habita, omnia habentur, & ea non habita, nulla habentur. Nulla enim valent sine ea, & per eam valent omnia. Hæc est oleum, quod premi non potest, sed omnibus superferitur liquoribus. Si ergo fratres mei, omnes virtutes, vel omnes scientias habere non possumus, saltem charitatem habeamus, vt per eam in aliis omnes virtutes & scientias habituri simus. Quare autem charitatem habere debeamus, ostendit, cum subdit: *Quia charitas operit multitudinem peccatorum, &c.* Futurorum, ne fiant: & factorum, ne videantur ad poenam. Per hoc quippe fratres maxime peccata nobis dimittuntur, quod nos aliis dimittimus, quod nos miseris compatimur, quod nos aliorum onera portamus per misericordiam. Quarto, ad opera misericordiae nos hortatur, cum subdit: *Hospitalitas misericordiam, sine murmuratione.* Habita quippe charitas non potest otiosa esse, sed se ostendit per opera misericordiae. Inter opera misericordiae fratres, hospitalitas præcipua est. Loth enim & Abraham, & plures, tam in veteri quam in nouo testamento: Patres, quoniam homines hospitio suscipiebant Angelos, imò ipsum Deum suscipere meruerunt. Hæc est vna de sex operibus misericordiae, quam Dominus in iudicio memoraturus est: *Hospes eram, & suscepistis me.* Hanc præcipit Apostolus fieri sine murmuratione. Qui enim hoc vel aliud opus misericordiae, cum murmuratione oris, vel cum rancore mentis facit, & rem & meritum perdit. Hoc contra illos qui cum hospes venit, submurmurant, tristantur, vultum obnubilant; eausantur sibi desse domus amplitudinem, lectorum & operimentorum sufficientiam: dicunt magnam adhuc diem partem superesse, vt ita eos abire cogant. Quid dicam eccontrario de illis, qui hospites ad hospitium inuitant, vt eos expilant? Fures sunt & latrones. Itaque fratres mei, ob solum Deum hospitalitati studeamus. Hospites læti suscipiamus, imò etiam more antiquorum eos quæramus & cogamus: læti eis hoc quod possumus,

1. IOAN. 3.

Hospitalitas.

Mat. 25.

Z exhibi-

exhibeamus : plus enim deuotio quam magnitudo obsequij placet Deo . Deinde ad cetera charitatis opera nos hortatur, cum subdit: *Vnusquisque gratiam sicut accepit, illam administrando.* Ad hoc Deus singulis singulas confert gratias, vt vnusquisque gratiam suam, non sibi soli, sed ceteris non habentibus, administret. Itaque qui habet sapientiam, eam doceat insipientes: qui habet diuitias: eis sustententer indigentes: qui habet potestatem, ea defendat im-
 potentes: ne lucem sub modio celantes, & talentum occultantes, spolientur eis & reprobentur. *Sicut boni, inquit, dispensatores, multiformis gratiae Dei.* Bonus dispensator est, non qui bona Domini sui sibi soli retineat, sed qui ea secundum Domini voluntatem erogat. Nos autem fratres, non Domini, sed dispensatores sumus rerum à Domino Deo nobis commendatarum. Si ergo res Domini non distribuamus, vt ipse precepit, filiis suis indigentibus, iure conuincuntur esse fures rei dominicae, & pauperum eius homicidae. Hoc timeant, haec meditentur diuites qui pauperibus inopia pereuntibus, diuitias suas nolunt erogare. Tot enim rei sunt animarum, quot à fame, cum possent, contempserunt liberare. *Quintò nos hortatur ad opus Dei dignè tractandum, cum subdit: Si quis loquitur quasi sermones Dei, id est, si quis loquitur sermones Dei, loquatur eos quasi sermones Dei.* Quod facit predicator, cum sermonè & Deo attribuit, & ad Deum refert, & dignè profert, Deo sermonem attribuit, qui si quid boni loquitur, non sibi, vt quidam faciunt, sed Deo ascribit. Ad Deum sermonem refert, qui nò ad lucrum, vel ad gloriam temporalem (vt quidam faciunt) sed ad Dei gloriam & proximorum dirigit utilitatem. Dignè sermonem Dei profert qui non illum malo exemplo destruit, qui non illum negligenter, non pigrè, vt quidam faciunt, dicit: Sed potius verbum Dei cum bono exemplo, cum magna deuotione praedicat & strenuitate: *Si quis, inquit, ministrat, subaudis minister, tanquam ex virtute quam administrat Deus.* Quod tunc faciemus, cura si quid bene ministramus. Deo totum attribuimus, & ad Deum referimus, & quantum valemus deuotè, sapienter, strenueque ministramus. *Vt in omnibus, inquit, honorificetur Deus.* Cum enim

Luc. 11.
 Matth. 25.

Sermones
 Deiloqui
 debent praedicatores.

enim nos bonos praedicatores, bonos ministros, bonos dei filios nos exhibemus, Deus in nobis honoratur & sanctificatur: nò quod ipse sanctior sit ex nobis, sed quia nos sanctiores sumus ex eo: & hoc per Iesum Christum Dominum nostrum, cui est honor & gloria, cū Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA PRIMA

post Ascensionem.

Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Recessurus fratres charissimi, Dominus & Redemptor noster per passionè à discipulis suis, & in caelum ascensurus, ne se derelictos & desolatos dolerent, promittit eis se missurum consolatore, videlicet Spiritum sanctum. Praedicat igitur eis in hac lectione quatuor. Primò, quod mittit eis Spiritum sanctum. Secundò quid Spiritus sanctus in eis sit operaturus. Tertio, persecutiones eis venturas demonstrat. Quarto, quare haec praedicat, ostendit. Praedicat ergo eis primò se missurum Spiritum sanctum, cum ait: *Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Sed nullus vestrum fratres charissimi, cum audit vel aduentum, vel missionem, vel descensionem Spiritus sancti, localem intelligat Spiritus sancti motionem. Spiritus enim sanctus cum sit vnum cū Patre & Filio in substantia, & sicut substantialiter omnia complet, ita nec accedere, nec recedere localiter potest. Sed tunc Spiritus sanctus ad nos venire vel descendere dicitur: cum in nos donum & gratia eius mittitur, secundum tropum qui methonomia dicitur, quando videlicet quod est doni, ascribitur auctori. Secundum hoc dicit Ioannes, quod septem sunt Spiritus sancti missi in omnem terram: quoniam scilicet sunt septem dona eius, quae fidelibus per orbem distribuuntur. Sed hic considerandum est fratres charissimi, quoniam non propter quaelibet dona sua dicitur Spiritus sanctus mitti. Si enim det alicui scientiam vel potentiam, vel huiusmodi, quae etiam à malis habentur, non ideò dicitur Spiritus sanctus in eum mitti. Sed propterea sola dona, quae hominem sanctificant, vt est charitas, continentia,

Ioan. 15.

miseri cordia, & cæteræ virtutes, dicitur mitti. Vnde fratres mei, desideremus & laboremus obtinere, non ea dona quæ etiam mali habent, sed illa quæ soli habent boni: & per quæ Spiritum sanctum merentur habere possessionem, quæ non ego, inquit, mittam vobis à Patre. Idem de eodem spiritu alibi dicit: Quæ mittet Pater in nomine meo. Ex quo profectò patet, quoniã Spiritus sanctus mittitur à Patre, mittitur & à filio. Sed quod filius mittit Spiritum sanctum, non à se, sed à Patre habet. Vnde & adiungit: *Quem ego mittam vobis à Patre.* De quo & adhuc subiungit: *Qui à Patre procedit,* æternaliter scilicet & ineffabiliter. Vnde fratres, duplex processio Spiritus sancti intelligitur. Vna, qua Spiritus sanctus procedit æternaliter à Patre & filio, ut tertia in trinitate persona, & vna cū eis substantia, qua quotidie æquè à Patre & filio procedit tēporaliter ad sanctificandum creaturam. Vocatur autem idem Spiritus sanctus multis nominibus. Dicitur autē Spiritus sanctus, quoniã sanctificat creaturas. Vocatur Paracletus, quoniã consolatur desolatos, medetur infirmis, consulit inconsultis, remittit reis. Vocatur quippè Spiritus veritatis, quoniã non fallit sicut diabolus, sed promissa veraciter reddit, & homines veraces facit. Veraces in peccatorum confessione, in veritatis prolatione, veraces in operis intentione. Vocatur etiam amor, concordia, benignitas: tum quoniã est connexio Patris, & Filij, tum quia in cordibus hominum amorem, concordiam, & benignitatem spirat & nutrit. Vnde fratres, propensioribus desideriis eum assidue flagitare debemus, quatenus ille desiderabilis Spiritus sanctus, nos à sordibus nostris sanctificet, veraces efficiat, amabiles, cōcordes, & benignos reddat. Secūdo, quid Spiritus sanctus in discipulos operatus sit, ostendit eūdem subiungit: *Ille testimonium perhibebit de me.* Tripliciter fratres; perhibet Spiritus sanctus testimonium de Christo, quod ipse sit filius Dei per miraculorum & virtutum operationem: per interiorem in cordibus hominum inspirationem, per prædicationis testificationem. Aliis quippè persuasit credere Spiritus sanctus in Christum per miracula & virtutes: aliis per interiorem inspirationem, aliis per exteriorem prædicationem. Testimonium quippè Spiritus

Ioan. 14.

Duplex
processio
Spiritus
sancti.

Multis no-
minibus
vocatur
Spiritus
sanctus.

Spiritus
sanctus tri-
placiter te-
stimonium
perhibet
de Christo.

Spiritus sanctus Christo perhibet methonomicè, dum homines ei testimonium facit perhibere. Vnde & subdit: *Et vos testimonium perhibebitis,* ac si diceret: Vos etiam qui nunc estis timidi, me derelicto, fugientes, ad vnus ancillæ vocem me negantes, propter metum Iudæorum latitantes, ne vel vnā ob linguam Iudæorum me confiteri audentes, Spiritus sancto, spiritu, videlicet fortitudinis vos interius roborante, omni genti, & omni lingua de me testimonium perhibebitis. Et quomodo? quatuor modis, me filium Dei prædicando, in me rectè viuēdo, quoniã sanctitas ministrorum, sanctitati attestatur magistris: in nomine meo virtutes & miracula faciendo, quoniã virtus nominis attestatur auctori, propter nomen meū patienti, quoniã bene attestatur rei, qui propter eam non refugit mori. Vtinam fratres mei, descendat & in nos Spiritus sanctus, dans nobis audaciam & virtutem Christo testimonium perhibendi. Quod enim sine lachrymis dicere non possum, nos magistri Ecclesiæ sumus hodie timidiore, quā rudes discipuli Christi in initio nascentis Ecclesiæ. Dum enim propter timorem alicuius persone secularis, vel negamus, vel silemus veritatem. Christum, qui veritas est, negamus. Dum raptore pauperem rapien- te, nostrum ei auxilium subtrahimus, quasi Christo relicto, fugimus. Dum potente pupillum vel viduā cruciatē, nihil ei obloquimur, quasi Christo in cruce pendente, tacemus. Dum persecutoribus Ecclesiæ, per rigorem iustitiæ nos non opponimus, quasi propter metum Iudæorum, latitamus. *Quia,* inquit, *ab initio mecum estis.* Ac si dicat: cum de re visa & audita, bene possit homo testimonium perhibere, vos bene testimoniū de me potestis ferre, quia ab initio mecum estis, quia conuictu familiari, in veritate circa me edocti. Vnde Apostoli loco Iudæ, non neophitū elegerūt, sed in doctrina Christi diutius informatū, vnde Petrus: Oportet, inquit ex his qui sunt omni tempore nobiscum, ex quo intrauit & exiuit Dominus noster Iesus Christus, testē resurrectionis nobiscum fieri vnū ex istis. Hoc contra illos qui rudem & neophitum eligunt in magistrū, & contra illos quoque, qui doctrinā, in cuius seculo nutriti non fuerunt, docere præsumunt & prædicare.

In Præla-
tos Eccle-
siæ.

Ab. n.

Tertio prædicat eis tres venturas persecutiones, videlicet eiectionem, interfectionem, & infamiam. Eiectionem cum ait; *Sed hæc, inquit, loquutus sum vobis, id est, prædixi vobis, ut non ideo scandalizemini, quod absque Synagogis facient vos.* Sicut enim hodie propter publica scelera aliquos excommunicamus, & ab Ecclesiæ communione eiicimus: ita Iudæi discipulos Christi, tanquam sceleratos, propter Christum à Synagogis excludebant. Interfectionem & infamiam, cum subiungit. *Et venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo.* Ac si diceret, ad eò malè opinabûntur de vobis, quoniã putabunt vos ad eò esse Deo odiosos, quod in hoc quod interficiunt vos, arbitrabuntur officium se Deo præstare, & in hoc se ei placere. *Et hoc, inquit, facient, quia non nouerunt patrem neque me; quia non nouerunt Deum esse meum patrem, nec me nouerunt esse eius filiũ.* Ac si diceret, non grauet vos, si eiiciamini à Synagogis eorum qui Deum non nouerunt. Ne grauet vos, si interficiamini propter Deum ab ignorantibus Deum. Ne grauet vos, si contrarij Deo arbitrentur ab his qui Deum nescierunt. A cõsortio enim malorum excludi, Deo cõiungi est: propter Deum interfici, viuere est, propter Deum falsam infamiam pati, laus est. Hinc fratres, exemplum consolationis sumamus, si quando mali consortium nostrum odiunt vel aspernantur, si nos ad mortem persequuntur: si de nobis bene viuẽtibus detrahunt ad mala opinantur. Hæc enim propter Christum patienter pati, est Christo testimoniũ ferre: & ita Christi Martyrẽ esse. Quarto causam subdit, quare hæc eis prædixerat: *Hæc loquutus sum, inquit, vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.* Et quæ inde utilitas? Multiplex. Vt me in omnibus veracem intelligatis: ut consolationem à me prædictam certè expectetis: ut fortiter contra aduersa vos armetis: ut ipsa aduersa fortiter sustineatis: ut in ipsis aduersis in spe consolationis exultetis. Quid hæc prædicta fuisse Apostolis profuerit: patuit quando ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Nos itaque fratres mei, suspirijs & lachrymis, Redemptorem nostrũ Iesum Christũ flagi-

temus,

temus, quatenus det nobis Spiritum sanctum, qui inspiret nobis de peccatis poenitentiam: in prosperis temperantiam: in aduersis fortitudinem; in mœstis consolationem, inspiret nobis contemptum terrenorum amorem celestium. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat per infinita seculorum secula. Amen.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco, &c. Hodie fratres charissimi, aduentum Spiritus sancti in discipulos celebramus, quem quoniam prælibata lectio sufficienter explanat, conuenienter hodie in Ecclesia recitatur. Ostenduntur itaque septem in hac lectione, id est, quando, in quos, ubi, quibus signis, & quomodo Spiritus sanctus descenderit, quid in eis contulerit, & quanta admiratio inde subsecuta sit. Primum igitur nobis ostenditur, quando Spiritus sanctus in discipulos venit, cum dicitur: *Cum complerentur dies Pentecostes.* Porro Spiritus sanctus bis legitur Apostolis datus. Primò ipso resurrectionis die, quando Dominus insufflauit Apostolis dicens: Accipite Spiritum sanctum. Secundò die Pentecostes, die scilicet hodierna. In die resurrectionis eis datus est ad peccatorum remissionem, ut scilicet cum resurgente resurgerent, & ipsi à peccatis, in quibus vel fugiendo, vel negando, vel diffidendo, vel dubitando ceciderant. Quinquagesima verò die datus est eis idem Spiritus sanctus ad corroborationem, & ad confirmationem, ut videlicet de cætero, in fide firmi, nulli cederent persecutioni, sed potius coram omni potestate veritatem constanter prædicarent. Vnde & in prima sancti spiritus donatione, tantum Spiritum sanctum accepisse, in hac verò etiam Spiritu sancto leguntur fuisse repleti. Similiter fratres, etiam hodie bis donatur Spiritus sanctus fidelibus: primò in baptismo vel in poenitentia, ad peccatorum remissionem. Secundò in confirmatione, ad cõfirmationem & roborationem. Quod bene significatur per hoc quod discipuli prius in die dominicæ resurrectionis Spiritum sanctum accepisse, & post quinquagesima die Spiritu sancto memoratur repleti fuisse: Quoniam nisi prius per Spiritum sanctum à peccatis nostris

Z 4

recluzæ

Ob publica
crimina
excommu-
nicandum.

Consola-
tionis ex-
emplum.

AB. 5.

AB. 2.

Spiritus
sanctus
bis Aposto-
lis datus.
Ican. 20.

Fidelibus
hodie bis
spiritus
sanctus
datur.

resurrexerimus, & vt in quadragesimam poenitētia, & in decalogi adimpletionem laborauerimus: Spiritu sancto repleti non valemus. Nos ergo fratres mei, qui in tumultu peccatorum iacemus, oremus illum benignissimum Spiritum, vt nos à peccatis nostris resurgere faciat. Vos verò qui iam per Spiritum sanctum à peccatis resurrexistis, & in quadragesima satisfactionis: & decalogo legis defudauistis, orate & vos illi sanctissimū Spiritum, vt vos gratiarum suarum augmento repleat, & in virtute confirmet. Secundo in quos Spiritus sanctus descenderit, ostenditur, cū dicitur: *Erant omnes discipuli*, subaudis expectantes, & Spiritum sanctum suscipere præparati, iuxta quod Dominus eis præceperat, vt à Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris. Expectabant autem & præparabant se ad suscipiendam Spiritum sanctum, orando & ieiunando. Quod orando, ostendit in actibus Apostolorum, dicēs: *Erant*, inquit, perseverantes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu. Quod ieiunando: hinc cognoscimus quod Dominus Iudæis quærentibus, quare discipuli sui non ieiunarent respōderat, dicens: Non possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum eis est sponsus. Venient autem dies, quādo auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Quicquid autem de ieiunio ciborum, certo certius est, quia ab omni vitio & peccato, ab omni mala & vana cogitatione, ab omni malo & vano verbo, quantum potuerunt, ieiunauerunt, vt Spiritum puritatis, ipsi purificati, purè suscipere mererentur. Nos quoque fratres mei, si Spiritum sanctum suscipere desideramus, opere pretium est, vt discipuli Christi simus, & in oratione & ieiunio perseveremus. Discipuli Christi sumus, si in humilitate, si in quiete, si in timore & amore disciplinam & doctrinam eius amplexamur. Nam super tales proculdubio requiescit Spiritus sanctus. Vnde ipse per Prophetam: Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & tremulentem verba mea? Oportet quoque vt perseveremus in oratione, non de solis labiis, sed de puro corde. Nam, vt Sapiens ait: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Oportet etiam vt ieiunemus, non à solis cibis, sed etiam à

mala

mala & vana cogitatione, loquutione, & operatione. Scriptum est enim, in maleuolam animam non introibit Sapientia, & non habitabit in corpore subdito peccatis. Tertio ostenditur vbi erant discipuli, cū Spiritus sanctus super eos venit, cū subditur: *Pariter in eodem loco*. Minus dicit & plus significat. Erāt quippè in eodem loco, in eodem corde & amore: in eadem rerum communione. In eodem siquidem loco erant; quia in eadem vrbe Ierusalem: in eodem monte Sion: in eodem cœnaculo factæ scripturæ, spiritualisque refectionis. In eodē quoque corde & amore erāt, quoniam de eis scriptum est: multitudinis credētium erat cor vnum & anima vna. In eadem etiam rerum communione erāt, quoniam nō dicebat aliquis aliquid proprium eorum quæ possidebant, sed erant eis omnia communia. Porro eorum vniuolam cohabitationem: & communionem admiratur in Spiritu Propheta dicens: Ecce quā bonum & quā iucundum habitare fratres in vnum. Et alibi: Deus in loco sancto suo: Deus qui inhabitare facit vnus moris in domo, id est, vnanimis. Nullus enim locus magis sanctus, nec magis Deo propitius est, quā sanctorum consonantia & vnanimitas animorum: quā ipse solus per gratiam suam in sanctis congregationibus operatur. Vbi quippè pax & concordia: ibi charitas proculdubio est & Deus. Vbi verò discordia, lis & odium est: ibi profectò malignus Spiritus est. Itaque fratres charissimi, si Spiritum sanctum in nos aduenire desideramus, tollamus de medio nostri, lites, discordias, inuidias, & odia. Et sicut pariter conuenimus in eadē Ecclesia, sicut eisdē Sacramentis participamus, sicut est nobis vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & Dominus: ita sit in nobis vna voluntas, vna charitas, & vna rerum communitas. Communicet nobiscum pauperes corporalia bona, sicut communicant spiritualia. Communiscent terrena nobiscum, sicut communicaturi sunt æterna. Cæterum quid dicam de quibusdā claustralibus, qui cum in eodem refectorio comedāt, in eodē dormitorio quiescant, in eodem choro excubent, in eadem rerum communione viuant, in eodem ordine militent, tamen per inuidiam & odium à se inuicem discordant. Quid etiam de

Z 5 coniu-

Act. 1.

Ibidem.

Mat. 9.

Mar. 2.

Luc. 5.

Sap. 1.

Ibidem.

Act. 4.

Psal. 132.

Psal. 57.

Vbi pax,
ibi charitas.Vbi discordia,
ibi spiritus
malignus.

Coniuges.

coniugibus, quibus cum sit vna mensa, vnus lectus, vna etiam secundum Apostolum, caro: tamē intestinū odium gerunt atque discordiam. Certē quicunque tales sunt, non spiritum sanctum, vnde magis dolendum est, sed satanam recipiunt habitatorem. Quartō, demonstratur quibus signis Spiritus sanctus aduentum suum in discipulos demonstrauerit, cum subiungitur. *Et factus est repente de caelo sonus, &c.* Porro duobus signis aduentus Spiritus sancti demonstratus est: Vnum fuit sonus de caelo repente factus, *tanquam aduenientis spiritus vehementis, qui repleuit totam domum vbi erant discipuli sedentes.* Sane sonus ille conuenienter significauit aduentum spiritus sancti. Sonus quippē inuisibilis est, & inuisibiliter totus simul ad aures fertur, singulorum, & vsque ad corda penetrat, & ea ad intelligendum excitat. Sic spiritus sanctus inuisibilis est in sui natura, & inuisibiliter totus simul ad singulos fideles fertur, & vsque ad intima cordium penetrat, eaque ad intelligendum excitat. Qui sonus conuenienter venit de caelo, quoniam spiritus sanctus mittitur à summo Patre. Iuxta illud: Omne datum optimum & omne donum perfectum deforsum est, descendens à Patre la minum. Conuenienter quoque dicitur factus repente & tanquam aduenientis spiritus vehementis: quoniam spiritus sanctus operatus est in discipulos, & subito & velociter, ita vt non paulatim, sed subito & citō eos de rudibus efficeret sapientes, de tepidis feruentes, de timidis audaces: vt vnusquisque eorum dicere posset cum Psalmista: Nunc ceppi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Potest autem hoc aduerbium, *tanquam*, ibi notare vel veritatis expressionem, quoniam sonus ille fuit significatiuus verē spiritus sancti aduenientis & vehementis, id est, à mente vehementis, & ab effectibus carnalibus alienantis. Vel potest solum notare similitudinem, quoniam sonus ille fuit tanquam spiritus, id est venti vehementis. Hoc nomen enim spiritus, & ad spiritum, & ad ventum, & ad cantum æquiuocum est, sicut apud Hebræos Ruha: & apud Græcos pneuma. Alterum verō signum fuit ignis, per linguas dispersitus, qui supra singulos eorum resedit. Vnde & subditur: *Et apparuerit illis dispersitæ linguæ tanquā ignis: seditque*

Iacob. 1.

Esa. 76.

seditque supra singulos earum. Porro conuenienter Spiritus sanctus per ignem significatur. Spiritus enim sanctus amor est. Vnde & Ioannes, Deus charitas est. Dominus quoque spiritum sanctum ignem vocat, dicens: Ignē veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Sicut enim sunt septem dona spiritus sancti, sic & septem sunt proprietates ignis. Ignis quippē dura emollit, frigida calefacit, tenebrosa illuminat, mollia corroborat, impura exasminat, sarsum fertur, distributus multiplicatur. Sic & spiritus sanctus dura corda emollit, per spiritum timoris, frigida calefacit, per spiritum pietatis: tenebrosa illuminat, per spiritum scientiæ: mollia corroborat, per spiritum fortitudinis: impura examinat, per spiritum consilij: sarsum rapit, per spiritum intellectus: distributus locupletat, per spiritum sapientiæ. Sapientia enim nobilis possessio: distributa suscipit incrementum & auarum dedignatur possessorem, nisi publicetur, elabatur. In igne igitur spiritus sanctus super discipulos venit: quomodo præfatas ignis proprietates in eis efficit. Qui in Christum in specie columbæ venerat, quia peccatores per columbinam simplicitatem colligere descenderat. In linguis verō super eos venit, quomodo eos in omnibus linguis eloquentes fecit. Vt, videlicet per ceptam à spiritu sancto sapientiā omnibus linguis, omnibus loqui & scirent & audent. Vt nam fratres, & in nos infimos prædicatores, spiritus sanctus descendere dignetur, inspiretque sapientiam, eloquentiam & fortitudinem nobis, quatenus verbum Dei intelligamus, & intellectum ea salte lingua, quam nouimus, eloqui constanter audiamus. Quintō demonstratur, quomodo spiritus sanctus in discipulos descendisse dicatur, cum subiungitur: *Et repleti sunt omnes spiritu sancto*, id est, gratia spiritus sancti. Non enim aliter spiritus sanctus descendere, venire, vel dari dicitur, nisi quia eius gratia datur secundum tropum loquendi, quo quod doni est, attribuitur donanti. Nemo igitur in his, quæ vel audita, vel visa ibi sunt, spiritus sancti putet apparuisse substantiam, quoniam substantia patris & filij & spiritus sancti inuisibilis, sicut omnia complet: ita nec accedere nec recedere localiter potest. Dicuntur autem nunc demum discipuli Spiritus

r. Iohan. 4.
Luce. 12.Septē proprietates
ignis.

Spiritu sancto repleti esse: quoniam & si ante Spiritum sanctum habuisse dicantur, tamen quia meticulosi fugiebant, latebant & silebant. Spiritu sancto quasi semipleni erant. Nunc verò quoniam Spiritus sancti conceptam virtutem iam cohibere intus & siliere non poterant, sed more doli multo nouo pleni erustabāt & supereffundebāt, rectè Spiritu sancto repleti dicuntur. Vnde & à Iudæis postea ebrii esse dicti sunt. Sextò, quid discipuli Spiritus sanctus contulerit: ostenditur, cum dicitur: *Et cœperūt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.* Quam fratres charissimi uelox magister est Spiritus sanctus, Non est adhibita interpretatio ad intelligendū, non consuetudo ad usum, non tempus ad studium. Sed mirabiliter & inaudito more, Spiritu sancto operante, repente timidi fiunt audaces: rudes, sapientes: elingues, omnilingues; timidi repente fiunt audaces: quomodo qui modò loqui non audebant, nunc cœperūt publicè loqui: rudes, repente fiunt sapientes, quomodo qui modò (teile Domino) sine intellectu erant, nunc mysteria scripturarum & magnalia Dei intelligebāt & eloquebantur. Elingues, repente fecit omnilingues, quomodo qui modo vna lingua Hæbræorum perfectè loqui nesciebant, nunc omni lingua perfectè loquebantur. Et horum omnium nihil ex viribus, nihil ex ingenio, nihil ex doctrina sua faciebāt, sed quid & quantum, & quomodo Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Iuxta quod Dominus noster promiserat illis: *Dū steteritis ante Reges & Præsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Pulchrè autè sicut in constructione Babel: Turris, scilicet confusionis, vna lingua in plures propter superbiam diuisa est; ita nunc in construenda Ecclesia, domo, scilicet Dei, plures lingue propter humilitatem vniuntur. Superbis quippè Deus resistit, & humilibus dat gratiā. Nos igitur fratres, nihil de viribus, nihil de ingenio, nihil de arbitrio, vel merito nostro: præsumamus, sed potius de gratia Dei, qui mysteria sua abscondit à sapientibus & prudentibus, & reuelat ea paruulis, atque linguas infantium facit disertas. Septimò demonstratur quanta admiratio subsequuta sit magnalia Spiritus sancti, cum sub-

Matth. 10.
Mar. 13.

Idc. 4.

Mat. 11.
Luc. 10.
Sap. 10.

subditur: *Erant autem in Hierusalem habitantes viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est.* Et idè omnium linguarum ignari. *Facta autem voce, linguarum scilicet variarum auditione, cōuenit multitudo,* tanquam ad rem mirabilè & inauditam, & mente cōfusa est in ista re cuius causam & modum non poterant inuestigare, *quoniam audivat unusquisque, diuersarū linguarum. Lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur dicētes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur, tantum lingua & natione, Galilæi sunt? Quomodo nos audivimus, ab eis, unusquisque linguā nostrā in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, &c. audivimus eos loquentes, nostris linguis, magnalia Dei.* Quare fratres mei dedit Dominus discipulis suis loqui variis linguis? ob tres causas: ad expeditum prædicationis: ut scilicet ad cuiuscunq; lingue populū venirent, nō indigerent interprete, sed statim possent prædicare: Ob signū diuinæ virtutis: ut scilicet per hoc quod omni lingua loquerentur, eos à Deo doctos & missos esse aduerterent. Vnde Paulus: *Linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus.* Ob figuram generalis conversionis, ut videlicet per hoc significaretur, quod non solus populus Iudæorum, sed etiam iuxta Prophetam: *Omnis populus tribus & linguæ seruiet ei.* Vnde Paulus: *Et omnis, inquit, lingua confiteatur, quia Dominus noster Christus in gloria est Dei Patris. Quem ut nos verè confiteri valeamus, oremus illum Spiritum sanctum, quatenus igne suo sancto, renes nostros & cor nostrum urat, purget, & in bono, confirmet, illuminet & inflāmet: quatenus omnibus terrenis contemptis, ad cœlestia toto desiderio tendamus, & proximos nostros nobiscū trahere contendamus. Per Iesum Christum, Amen.*

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, &c. Quoniam hodierna Spiritus sancti adventus solennitas fratres charissimi, nos hodie in vnum congregavit: necessarium duximus, quantulumcunq; sermonem facere vobis de euangelicā lectione. Distinguitur autem lectio ista capitulis quinque. Accessurus quippè Dominus ad passionem, primò hortatur eos ad dilectionem. Secundò promittit

1. Cor. 14.
Dan. 7.
Philip. 2.

1. Cor. 14.

mittit eis spiritum sanctum. Tertio dat eis pacem. Quarto consolatur eos, ne timeant. Quinto eis ostendit se innocentem propter obedientiam iam passurum. Primum igitur ad dilectionem exemplo & praecepto Discipulis commendatam hic hortatur, ostendens quid vera dilectio faciat, & ad quid perducatur. Quid faciat ostendit, cum dicit: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* Effectus verae dilectionis, est obseruantia mandatorum Dei. Itaque fratres, si verè Deum diligimus, mandata eius obseruamus. Si verò mandata eius non obseruamus, patet quia cum non verè diligimus. Nemo ex vobis fratres se decipiat.

*Dilectio
Dei, man-
datorum
Dei ob-
seruatio.*

1. Ioan. 2.

*Qui seru-
fuit Deum
de creda-
bitate.*

Se enim decipit, qui dicens se diligere Deum, mandata eius non custodit. Vnde idem Ioannes: Si quis, inquit, dicit se diligere Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Nemo de impossibilitate sua se excuset. Dicit enim aliquis: Infirmus & imbecillis naturæ sum, & mandata eius grauius & ardua. Et quidem Deum diligo, sed arduitatem mandatorum eius portare non valeo. Nequeo enim propriae voluntati, nequeo carni meae, nequeo mundo penitus abrenuntiare. Sed qui hæc dicit, dupliciter peccat: tum quia accusat Deum de crudelitate, dicens eum tale mandatum dedisse, quod homo non valeat adimplere: tum quia mentitur se non posse quod ipse potest. Deus enim qui mandatum dedit, scit quid possit vnusquisque, melius quam ipse homo. Nemo enim in necessitate non potest quod pro Deo non potest. Pro valetudine corporis bibis aquam, ieiunas, pateris ferrum & ignem, tuam deseris voluntatem: & hæc pro Deo non potes? Pro ambitione mundi, militas indutus ferro: pateris famem & frigora: labores & miseras: obicis te periculis & morti: Et hæc pro Deo non potes? Et qua re hoc? Nisi quia plus mundum diligimus quam Deum? Si enim plus vel tantum Deum diligeremus, quantum mundum, plus possemus pati pro Deo, ipso suffragante, & conscientia consonante, quam pro mundo contra Deum, conscientia nostra nobis contradicente. Vera siquidem fratres est sententia, quod amanti nihil difficile, & nolenti nihil est leue. Cum ergo Dominus dicit, ardua & angusta est via quæ ducit ad vitam, nolenti intelligendum est. Cum verò dicitur

dicitur

dicit: Iugum meum suauis est, & onus meum leue, volens ei subintelligendum est. Sed fratres mei, cum Deus dixerit: *Si quis diligit me*, per præsens tempus, quare similiter per præsens tempus non dixit, sermones meos seruauit, potius quam seruabit? Quoniam cum aliquis incipit Deum diligere, non mox potest eius præcepta ex integro obseruare: sed paulatim crescente dilectione, magis ac magis incipit sese in obseruatione mandatorum Dei assuecere: vt ita quod primò ei insueto fuerat graue, post ex consuetudine fiat ei suauis. Vnde Psalmista: *viuam, inquit, mandatorum tuorum cucurri, cum dilatatili cor meum.* Ad quid verò dilectio Dei perducatur, ostendit eum subdit: *Et pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Quod enim Deum diligimus, & eius sermonem seruamus, & quasi meritum nostrum. Quod verò pater diligit nos, & apud nos mansionem faciet, est quasi præmium. Ceterum quid est quod hic dicitur, quod postquam dilexerimus Deum, & sermonem eius seruauerimus, pater diligit nos? cum dilectio Dei nostram præueniat dilectionem, teste Ioanne, quia inquit, ille prior dilexit nos. Non est fratres intelligendum, quod postquam dilexerimus Deum, ipse tunc incipiat diligere nos, sed potius ipse qui prior dilexit nos, postquam incipimus eum diligere, & eius sermonem obseruare, magis ac magis ostendet se diligere nos, per vberiore suarum infusionem gratiarum. Vnde & adiunxit, *& ad eum veniemus.* Tunc enim Deus ad nos venire dicitur, quando gratiæ suæ abundantiam nobis largitur. Qui veniemus? Pater, & ego filius, ipse quoque Spiritus sanctus. Qui enim dilectionem Dei habet Spiritum sanctum, qui est amor Patris & Filii, habet. Sed quoniam ad quosdam per computationem venit, qui non finaliter diligunt, sed tempore tentationis frigeſcunt, vel tepescent, subiungit: *Et mansionem apud eum faciemus.* Pensemus fratres, pensemus, quanta dignitas, quantus honor, quanta dulcedo sit, habere manentem in hospicio cordis Trinitatem. Certè per veram dilectionem & obseruantiam mandatorum Dei, tantum penes nos hospitem suscipimus: per perseverantem munditiam, eum perpetuum habitorem retinemus.

Nonne

Mat. 7.
Mat. 11.

Psalmus.

1. Ioan. 4.

Quando
Deus ad
nos venire
dicitur.

Nōne fratres mei, si Regem temporalem, si aliquē principem, si aliquem amicum nostrū temporalem suscepiuri essemus, nōne domum nostram mūdarem, ne aliqua turpitudine oculos intrantis offenderet; Ornarem etiam festiuis ornamētis, & festiua pararemus fercula, vt intrās persona in nostro hospitio delectaretur. Multō magis fratres suscepiuri hodie per largiorem gratiam. Spiritū sanctum, imō totam Trinitatem, per veræ lachrymas poenitentiae, hospitium cordis nostri mūdemus: per varias virtutes ornemus: per bona studia puramque contemplationem, Deo penes nos conuiuium praeparemus: quatenus cōplaceat ei in nobis habitare, & in nobis semper delectari. Delitiae enim, inquit, meae, esse eum filiis hominum. Scilicet quoniam quidam sunt, qui aliqua Dei praecepta, vel ex seruuili timore, vel ex naturali pietate, non ex vera Dei dilectione seruare videntur, ostendit neminem mādata Dei posse adimplere, nisi per veram dilectionem cum subdit: *Qui non diligit me, sermones meos non seruat.* Itaque fratres, quasi parua sunt, Dei dilectio, & mandatorum eius obseruatio. Sicut enim non verē Deum diligimus, nisi mandata eius obseruemus. Ita nec verē mandata Dei obseruamus, nisi eum diligamus. Quicquid enim est meritorium, ex sola dilectione est meritorium. Cum autem eadem sit auctoritas Patris, & filij in omnibus: quia tamen filius ex Patre est, semper defertur Patri: Vnde & subdit: *Et sermonem quem audistis, non est meus, sed eius qui misit me Patris.* In quo confunditur quorundam superbia, qui putant se aliquid posse per se boni, vel sapere, vel loqui per se. Qui dicūt: Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Erubescere insolens vermīs: filius Dei dicit se nec loqui, nec sapere, nec posse aliquid ex se, & tu homuncio praesumis aliquid boni ex te posse sapere vel loqui?

Proser. 3.

Dilectio
Dei &
mandatorum eius
obseruatio.

Psal. 11.

Sequitur pars secunda, in qua promittit discipulis spiritum sanctum, dicens: *Hæc loquutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem, &c.* Quasi diceret, dum corporaliter vobiscum maneo, hæc pauca loquutus sum vobis: cum multa haberem adhuc vobis dicere, si possetis portare. Sed Spiritus sanctus, quæ minus dixi vobis, supplebit,

plebit, dans etiam vobis maiorem intelligendi capacitatem. Vocat autem eum paracletum, id est, cōsolatorem: quoniam Discipulos de recessu mœstos erat cōsolaturus: minus fortes cōfortaturus: minus doctos eruditurus: nec solū autem eos, sed etiā quoslibet piē credituros. Eundem etiā vocat Spiritum sanctū, quia inspirat sanctitatem. Quicquid enim sanctitatis, quicquid bonitatis homo habet, spiritu sancto inspirate habet: *Quem mittet pater in nomine meo.* Alibi dicit. *Quem ego mitto vobis à Patre.* Ex quo demonstratur quoniam Spiritum sanctum mittit filius: sed quod mittit filius, hoc habet à Patre. Pater etiā per filium eū mittit: *Ipse docebit vos omnia, et suggeret vobis omnia.* Hoc fratres mei impletum est die hodierna in discipulis, eū subito & mirabiliter operante in eis spiritu sancto, qui antè erant rudes, facti sunt subito sapiētes: qui antè minime nouerāt de scripturis, facti sunt spirituales in scripturis: qui antè vnā solam linguā nouerāt, subito omnes linguas nouerunt. O fratres mei, quā potens, quā admirabilis, quā velox est in operibus suis Spiritus sanctus, qui quod eū labore & studio, & per longitudinē temporis vix fieri solet, hæc quietè, & sine meditatione, & sine mora, in suis operatur. *Et suggeret vobis omnia.* Multotiens fratres aliquid scimus, quod eum oportet nescimus. Sed Spiritus sanctus ministrat suis, non solum scientiā, sed etiam vt ea loco & tempore vti sciant. Sed Dominus alibi dicit: *Dum steteritis ante reges & p̄sides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Ministravit igitur Spiritus sanctus discipulis, non solum sanctitatem & sapientiam, sed etiam eloquentiā, & eloquendi oportunitatem & audaciam, & miraculorū confirmationē, & resistendi fortitudinem. O vtinam descendere dignetur & in nos qualiscunq; prædicatores ille sanctus & admirabilis spiritus, & inspirare nobis bonitatem & sapientiā bene viuendi & sapiendi: Et eloquentiam, oportunitatem & audaciam, bene & oportundè, & audacter prædicandi: & confirmationem operibus prædicationem confirmandi, & fortitudinem persecutoribus mundi resistendi.

Ioan. 14.

Aa Sequitur

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dat discipulis suam pacem, dicens: *Pacem relinquo vobis*, in mandato scilicet: *pacem meam do vobis*, in animo, ut scilicet & hic quantum possibile est, pacem habeatis; & ad aeternam pacem desiderio festinetis. *Non quomodo*, inquit, *mundus dat, ego do vobis*.

Pax triplex.

Psal. 117.

Porro pax alia prosperitatis, alia bonitatis, alia malitiae: Pax prosperitatis indifferens est: Bene enim ea utenti est bona, male utenti est mala. Bene usus est Abraham & ceteri Patriarum hac pace temporalis prosperitatis, de quibus dicitur in Psalmo: *Beati omnes qui timeant Dominum, qui ambulat in viis eius: labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es & bene tibi erit: Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuae. Filij tui sicut novellae oliivarum in circuitu mensae tuae. E contra mali male utuntur pace prosperitatis temporalis. Nam unde deberent Deum benedicere, eum obliuiscuntur: superbiunt, effernantur, & efferuntur, De quibus dicitur in Evangelio. Et quidem in hac die tuae ad pacem sunt tibi, &c. Et David. Zelavi, inquit, super iniquos pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Et alibi: Quorum filij sicut novella plantationis in iuventute sua. Filiae eorum compositae circumornatae ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, &c. Ista autem pax temporalis prosperitatis non multum est nobis optanda vel petenda, fratres mei, quia quibusdam utilior est in hoc mundo aduersitas quam prosperitas. Nam multi saluantur in aduersitate, qui non saluantur in prosperitate, sicut e contra multi infirmi saluantur in prosperitate, qui non saluantur in aduersitate. Propterea fratres voluntati diuinam nos submittamus, ut ipse det nobis quod nouit utile magis esse nobis. Pax vero bonitatis est consensus plurium in bono. Haec est pax quam Christus promittit, & dat nobis. De hac hic dicitur: *pacem meam do vobis*. De hac etiam dicitur. Et factus est in pace locus eius. Hanc pacem habere debemus cum Deo, cum nobis, & cum proximo. Cum Deo, ut in omnibus eius concordemus voluntati, ut scilicet simus vnus spiritus cum eo. Nobiscum, ut consentiat & concordet caro spiritui. Cum proximis, ut simus cum omnibus*

Luc. 19.

Psal. 72.

Psal. 142.

Psal. 117.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos suos de suo recessu praevidens turbandos, (quis enim de recessu tanti & talis magistrum non doleret?) eos praeconsolatur, dicens, *Non turbetur cor vestrum, neque formidet*, id est, propter formidinem non turbetur. Propter formidinem recessus mei, non turbetur cor vestrum a sua tranquillitate. Et quare non debeant turbari, ostendit cum subdit: *Audistis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Vado a vobis ad passionem, & venio ad vos per resurrectionem. Vel vado a vobis patiendo, & ad Patrem ascendendo. Et venio ad vos Spiritum sanctum mittendo, a quo substantialiter seungi non valeo. Hoc est quod alibi dicit: Non relinquam vos orphanos. Deinde ostendit recessum suum, non solum non eis nociturum, imò etiam eis profuturum dicens: *Si diligereis me*, id est, si me perfecte sciretis diligere, *gauderetis utique*, de hoc, *quia vado ad Patrem*. Et quare? *Quia Pater maior me est*, non quantum ad diuinitatis, sed quantum ad humanitatis substantiam. Ac si diceret, *Ascensio mea ad Patrem, & mihi est sublimatio, & vobis confortatio*: quia sublimatio magistri, gaudium & confortatio & spes debet esse Discipuli. Hoc, inquit, *dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis, me tanquam Deum ut praeterita, ita futura nosse. Hoc etiam hodie fratres mei est argumentum fidei nostrae, quoniam Christus est verus Deus, qui ut praeterita, ita futura nouit, & cetera quae solius Dei sunt.**

bus hominibus pacem habentes, quod ex nobis est, omnium bona volentes & quaerentes: Et si etiam ipsi nobis sint infesti: iuxta quod David ait. Cum his qui oserunt pacem, eram pacificus: non tamen propter pacem debemus malis in malo consentire, imò eos corrigere, vel nos ab eis sequestrare. Unde Dominus: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare filium a patre. Pax malitiae, est consensus plurium in malo, ut quando spiritus consentit carni in malo, vel plures sunt concordantes in malo. De hac dicitur, quod Herodes & Pilatus facti sunt amici in morte Christi. Haec pax est pessima, quoniam mali, quanto sunt magis concordantes, tanto peiores. Haec est pax quam dat mundus, non Deus.

Psal. 119.

Mat. 10.

Pax malitiae quid.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos suos de suo recessu praevidens turbandos, (quis enim de recessu tanti & talis magistrum non doleret?) eos praeconsolatur, dicens, *Non turbetur cor vestrum, neque formidet*, id est, propter formidinem non turbetur. Propter formidinem recessus mei, non turbetur cor vestrum a sua tranquillitate. Et quare non debeant turbari, ostendit cum subdit: *Audistis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Vado a vobis ad passionem, & venio ad vos per resurrectionem. Vel vado a vobis patiendo, & ad Patrem ascendendo. Et venio ad vos Spiritum sanctum mittendo, a quo substantialiter seungi non valeo. Hoc est quod alibi dicit: Non relinquam vos orphanos. Deinde ostendit recessum suum, non solum non eis nociturum, imò etiam eis profuturum dicens: *Si diligereis me*, id est, si me perfecte sciretis diligere, *gauderetis utique*, de hoc, *quia vado ad Patrem*. Et quare? *Quia Pater maior me est*, non quantum ad diuinitatis, sed quantum ad humanitatis substantiam. Ac si diceret, *Ascensio mea ad Patrem, & mihi est sublimatio, & vobis confortatio*: quia sublimatio magistri, gaudium & confortatio & spes debet esse Discipuli. Hoc, inquit, *dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis, me tanquam Deum ut praeterita, ita futura nosse. Hoc etiam hodie fratres mei est argumentum fidei nostrae, quoniam Christus est verus Deus, qui ut praeterita, ita futura nouit, & cetera quae solius Dei sunt.**

Sequitur pars quinta, in qua ostendit se innocentem propter obedientiam in instanti passuram, dicens: *lā non muta loquar vobiscum*, quoniam in hac nocte tradā me ipsum membris diaboli crucifigendum. *Venit enim* per membra sua, *princeps huius mundi*, id est, amatorū mundi, *et in me nō habet quicquam*, scilicet iuris. In nobis fratres mei, qui in peccatis concepti sumus, & sine peccatis non viuimus, videtur diabolus aliquid iuris habere. Sed in eo, cuius conceptus & vita maculam nesciuit, nihil proculdubid iuris habuit. Et si ad illū, fratres mei, in quo nihil iuris habuit, venire diabolus ausus fuit, quid putatis faciet nobis miseris, in quibus per peccata videtur habere plurimum iuris? Quid ergo faciemus nisi inquantū possumus, de potestate eius per penitentiam nos eripiamus: & ei, in quo non habet quicquā, vera fide & charitate adhaereamus. *Sed vt cognoscat*, inquit, *mundus, quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Ac si dicat: Nō quia diabolus in me aliquid iuris habeat, me ei trado: sed vt cognoscat electi de mundo, quia diligo Patrem, & eius mandato in redemptione generis humani obedio. Itaque fratres mei, quoniam Deus sic dilexit nos, vt filium suum vnigenitum pro nobis morti traderet, diligamus Deum: & mandata eius obseruemus: vt ipsum habitantem & manentem in nobis habere mereamur. Habeamus pacem in nobis ad inuicem, non mundi, sed Dei. Spes nostra, cōsolatio nostra, desiderū nostrum, totum sit in Deo, & propter ipsum innocenter & patienter viuamus: eius voluntatem in omnibus quæramus & faciamus, ipso præstante qui in Trinitate perfecta viuit & regnat. Per omnia secula seculorum. Amen.

IN DIE TRINITATIS.

2. Cor. 13.

Festum Trinitatis.

Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & cōmunicatio Sācti spiritus sit semper cum omnibus vobis. Amen. Hodie fratres charissimi, in honore sanctæ & indiuiduæ Trinitatis solennitatem celebramus. Conueniens quippè erat, vt post solennitatem specialiter de filio, in Natali, Resurrectione, & Ascensione specialiter de Spiritu sancto, in Pentecosten, specialiter de Patre in dominicis singulisque diebus,

com-

communiter hodierna die de tribus, id est, de sancta Trinitate in simul solennizemus: non quod Patrem & filiū, & Spiritum sanctum, (quorum est idem honor & gloria) diuidamus in honorem. Sed quoniam sicut tribus est communis vna substātia: ista singulis est specialis proprietās sua. Vnde scriptum est: In personis proprietās, in essentia vnitas, & in maiestate adoretur æqualitas. In personis enim proprietās est, quoniam Patris proprium est generare, Filij proprium est nasci: Spiritus sancti propriū est procedere. Distinguitur quippè Pater à Filio, & à Spiritu sancto paternitate: distinguitur quoque filius à Patre & à Spiritu sancto natiuitate. Distinguitur & Spiritus sanctus à Patre & filio, sua processione. Sed nemo fratres mei, cū audit Filium Dei nasci de Patre, vel spiritum sanctum procedere De ambobus, putet (sicut in humana generatione vel processione fit) substātiā patris diuisam, vel diminutam in filium, vel amborum in Spiritum sanctū. Propter hoc enim remouendum adiunctum est, quod in essentia trium personarum est vnitas. Sunt enim vna substātia, vnus Deus, & vnus Dominus. Rursus nemo putet sicut fit in humana natiuitate vel processione: ita & in sancta Trinitate, Filium Patre, vel spiritum sanctum ambobus minorem, vel tēpore, vel gradu, vel potestate. Propter hoc enim remouendū adiunctum est, & in maiestate adoretur æqualitas. Sunt enim Pater, filius, & spiritus sanctus eiusdem trinitatis, eiusdem maiestatis, eiusdem potestatis. De æterno & summo patre semper nascitur coæternus & coæqualis filius: & coæternus & coæqualis spiritus sanctus semper ab his procedit. In sole tria sunt: ignea substātia, splendor, & calor. Ex ignea substātia semper nascitur splendor coæuus. Ex ambobus semper procedit calor eis coæuus. Et cū illa tria sic adiuicem per proprietates suas distinguantur, tamen sunt vnus sol, non tres soles. Comparatio tamen de temporalibus ad Deum nulla est. Sed qualibus exemplis possumus, quod intelligi vel enarrari non potest, balbutimus potius quā eloquamur. Cū igitur audis patrem, crede, quia pater est. Cū audis filium, crede quia filius est. Cū audis spiritum sanctum, crede quia spiritus

A a 3 tus

Esaiæ 53.

tus sanctus est. Quomodo pater generet filium: vel quomodo pater & filius spirent spiritum sanctum, noli inuestigare, si nō vis errare. Nam iuxta Prophetam generationem eius, vel illius processionem, quis enarrabit? Quoniā igitur de sancta Trinitate hodie solemnizamus, conuenienter prehibata lectiuncula, in qua de tribus personis mentio fit, hodie recitatur. Est autem hæc quædam solutio, in qua ab Apostolo tria nobis optantur: *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei patris, & comunicatio spiritus sancti.* Sed cum hæc tria sint æquæ tribus cōmunia, quare gratia hic specialiter attribuitur Christo, charitas patri, & comunicatio spiritui sancto? Porro gratia hic appropriatur Christo: quoniam Christus non solum gratias nobis confert, sed etiam seipsum gratis dedit nobis.

Esaiæ 9.

Vnde Esaias: puer, inquit natus est nobis, & filius datus est nobis. Quod enim natus est homo, quod passus, quod mortuus, quod resurrexit, quod ascendit in cœlum, pro nobis fuit, & totum gratia est. Hanc gratiam Christi optat Apostolus semper esse nobiscum: Quæ quidem quatuor modis est cum fidelibus, per effectum, per memoriam, per gratitudinem, per vicissitudinem. Per effectum est nobiscum, si quod à Christo generaliter omnes homines redimuntur, in nobis specialiter efficitur. Et quidem fratres mei, Christus (quantum in eo est) omnes homines redemit. Ipse enim sufficiens hostia fuit pro redemptione omnium: Sed quidam male viuendo, gratiæ suæ redemptionis se subtrahunt. Vnde Paulus hortatur,

2. Cor. 13.

Ne quis, inquit, desit gratiæ Dei. Non enim ait: Ne quis desit gratia Dei, sed ne quis desit. Vt ostendat quod cum ipsa ex benignitate Dei omnibus præstet sit, eam tamen meritum humanæ prauitatis repellit. Per memoriam est nobiscum, si quàm vilia, probrosa, quæque aspera, Christus pro nobis sustinuit, semper memoriter cogitamus. Hinc est quod crucifixus, & cætera Christi picturæ nobis in Ecclesia proponuntur: vt per eas gratia dominicæ dispensationis, nobis in memoriam reuocetur. Per gratitudinem est nobiscum, si de misericordia, quam nobis operatus est, semper eum benedicamus, & ei gratiarum actionem de toto corde referamus: si nomē sanctum eius semper

semper in nostro ore resonemus, non more nouem leprosum à Domino mandatorum, qui ob ingratitude à Domino reprobantur, per vicissitudinem est nobiscum, si ea quæ ipse prior fecit pro nobis, nos pro eo faciamus: si quemadmodum ipse mortuus est pro nobis, nos quoque pro eo moriamur. Vnde scriptum est: Ad mensam magnam sedisti: scito quia talia te oportet ei preparare. Et Propheta: Quid retribuam Domino, inquit, pro omnibus quæ retribuit mihi: Calicem salutaris accipiam. Ac si dicat: cum tot & tanta mihi Dominus contulerit, quid dignè potero illi retribuere: Et cum pro me factum me totum illi debeam, pro me redempto & sic redempto, quid ei retribuam? Sed & si milles meiplum valeam illi retribuere, quæ retributio, quæ comparatio erit mei ad illum? tantilli ad tantum? tam peccatoris ad tam sanctum? In cuius conspectu nec etiam ipsa astra sunt manda: quanto minus nos quorum vita non est nisi tentatio, & qui habitamus domus luteas? Atamen & si non possum ei retribuere, vel hoc quod possum faciam, me non posse semper referam: & sacrificium illud quod possum, ei offeram. Charitas verò, hic appropriatur Deo patri, quoniam patris est diligere, & filium semper charum habere. Deus autem pater non solum filium suum vnigenitum diligere vel hæredem facere voluit: sed etiam nos indignos seruos per sanguinem vnigeniti sui filij in filios adoptauit: & contra morem temporalium parentum, seruos suo filio hæredes fecit. Vt simus, inquit Apostolus, hæredes quidem Dei: hæredes autem Christi. Optat igitur nobis Apostolus, vt nobiscum semper sit charitas Dei patris, vel charitas illa, qua Deus diligit nos, vel charitas illa, qua nos diligimus Deum. Et charitas quidem, qua Deus diligit nos, semper est nobiscum si dilectionem illam, qua nos vocauit, & fideles suos efficit per conuersationem, per ampliorem gratiarum collationem, & per perseuerantiam, in nobis quod ipse per misericordiam suam facere dignetur, consummet & confirmet. Charitas verò, qua nos Deum diligimus fratres mei, tunc semper est nobiscum, si (quod vtinam ipse nobis concedat) eum tanquam summum & verum Patrem

Luc. 17.

Eccle. 31.

Psal. 117.

Charitas

Rom. 8.

Communi-
catio.

eoris visceribus semper diligimus, si mandata eius inuicelate custodimus, si eum quancū possumus, vt boni filij in munditia, misericordia, & sanctitate, cæterisq; virtutibus imitamur. Cōmunicatio quoque hīc appropriatur spiritui sancto: quoniā cū spiritus sanctus sit amor, concordia, & benignitas, eius est dona gratiarum suarū fidelibus erogando cōmunicare. Optat igitur Apostolus, vt nobiscum sit semper cōmunicatio spiritus sancti: vel illa, quæ dona sua nobis cōmunicet, vel illa quæ nos bona nostra aliis cōmunicare faciat. Vtraq; enim ipsius est, & vtinam fratres mei vtrāque communicationem, ille sanctus & benignus spiritus operetur in nobis. Primam, vt videlicet communitet nobis suarum largitatem gratiarum veram conferens nobis fidem, sp̄ & charitatem, sapientiam, iustitiam, fortitudinem, & temperantiā: cæteraq; dona sua tam spiritualia quā corporalia: quibus decēter ornatī, ipsum spiritum sanctum inhabitatorē habere mereamur. Secundā, vt ipsas gratias nobis collatas nos aliis communicare faciat, ne scilicet talentū cōmissum inutiliter abscondamus: sed potius ad profectum tam nostrum quā aliorum distribuamus. Itaque fratres mei, oremus toto corde vt semper sit nobiscum gratia Christi, charitas Dei patris, cōmunicatio spiritus sancti, quatenus dona Dei mereamur percipere, & percepta, tam ad nostrum quā aliorū profectum cōmunicare, ne de perceptis talentis tanquā inutiles serui damnemur: sed potius de acquisito lucro remunerari mereamur: Largiente Deo & Domino nostro patre & filio & spiritu sancto, quibus est vnus honor, vna potestas, vna gloria per infinita seculorum secula, Amen.

IN DIE TRINITATIS.

Ioan. 3.

ERat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine, princeps Iudæorū, hic venit ad Iesum. Lectio ista bipertita est, fratres charissimi. Prima enim pars cōtinet Nicodemi ad Dominum accessionem & confessionē. Secūda, ei factam à Domino eruditionem. Primò igitur ostenditur Nicodemum ad Dominum accessisse, in quo quinque pariter nobis ostenduntur, id est ex quibus, & quis, & quantus, & quādo ad Dominū venit, & quid ei dixit. Ex quibus venit? Ex Pharisæis, ex illa videlicet mala progenie, quā Ioannes

Mat. 3.
Luc. 3.

Baptista

Baptista progeniem viperarum vocat. Progenies, inquit, viperarum, quis vos docebit fugere à ventura ira? Ex mala igitur stirpe, tanquam rosa de spina natum est aliquod bonum. Iuxta quod ipse Ioannes dicit: Quoniam potens est Deus suscitare de lapidibus istis filios Abrahæ. Et hoc ideo fratres, vt nemo causetur malitiā parentum sibi ob stare, sicut nec sanctitatem parentū sibi malè viuenti prodesse: Domino dicente per Prophetam: quoniā filius non portabit iniquitatem patris, &c. Quis venit? Nicodemus, id est, victor populi. Et iste quidē bene victor populi fuit: quoniā cū populus suus esset incredulus, iste credulus fuit: Cū populus suus, esset superbus, iste humilis fuit. Quem nos fratres mei, imitantes, cōnemur vnusquisq; vitium populi sui superare. Si Iudæus es, stude Iudæis innatam incredulitatem superare. Si Gallus es, stude Gallis innatam superbiam superare. Si Romanus es, stude Romanis innatam auaritiā superare. Si Pictauinus es, stude Pictauinis innatam ingluuiem & garrulitatem superare, & similiter de cæteris. Quantus venit? Princeps Iudæorū & Magister in Israël. Et cū tantus & talis esset, tamen non erubuit humilis, discipulusq; fieri. In quo cōsulantur Principes & Magistri, qui magis volunt ignorare quā humiliari & erudiri. Quando venit? nocte. Et quare nocte? Si propter necessitatis festinantiā, imitabile est nobis: vt Medicum animarū nostrarū querere non procrastinemus. Si propter oportunitatē, imitabile quoque est nobis: vt oportunitatē temporis, in qua familiarius instruamur, eligamus. Si propter pudorē vel metum Iudæorū, signū est imperfectionis. Sed & hoc etiam imitabile est nobis: vt si adhuc imperfecti, pudorem vel metum superare non valeamus: satius tamen occultè discere quā ignorare: occultè bene agere, quā nihil agere studeamus. Quid dixit? Rabbi, scimus quia à Deo venisti Magister. Nemo enim potest hæc signa facere que tu facis, nisi fuerit Deus cum illo. Tria de Domino cōfitemur: quia à Deo venerit, quod magisterium eius ex Deo sit: & quod per hæc diuina opera aduertī possit. Quæ tria fratres mei, in vno quoq; nostrū, (si boni Pastores & Prædicatores sumus) debent esse. Debet enim Pastor à Deo mitti, vt Aaron. In quo cōsulantur

Ibidem.

Exech. 18.

Eccl. 3.

Aa 5 illi

Ezech. 3.

illi qui se ingerunt, de quibus Dominus: Regnauerunt, inquit, & non ex me. Debet quoque Pastor, non suus, sed Dei doctrinam docere. Vnde Dominus: Et annuntiabis, inquit, eis ex me. Debet etiam ea opera facere, non quae seculares faciunt, sed quae facere possit nemo, nisi fuerit Dominus cum eo. Scimus, quia à Deo venisti Magister. Ac si aperte dicat: Quia à Deo venisti Magister, doce nos quomodo regnum Dei valeamus adipisci.

Psal. 50.

Ioan. 1.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus docet Nicodemum, quomodo valeamus adipisci regnum caelorum. Porro tria sunt necessaria, vt ad regnum Dei ascendere valeamus: Baptismus, ascensio, & passio Domini. Per baptismum quippe digni sumus, qui ascendamus. Per ascensionem Domini, nobis caelum aperitur. Per passionem quoque eius, erigitur nobis scala qua ascendamus. De baptismo igitur intrat Nicodemum, cum dicit: *Nisi quis natus fuerit denuò, nò potest videre regnum Dei.* Ac si aperte dicat, per baptismum fit homo aptus, vt regnum Dei adipisci mereatur. In quo innuit duas esse natiuitates, primam carnalem, & secundam spiritualem. Per primam nascitur ex homine homo in peccatis ad mortem. Per secundam verò nascitur ex Deo intus in Spiritu sancto, ad vitam aeternam. De prima dicit Dauid: In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. De secunda dicit Ioannes: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. At Nicodemus spiritualem ignorans natiuitatem, tanquam rudis, ait: *Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventre matris suae iterato introire, & renasci?* Quod dicit Nicodemus de prima natiuitate, verum est etià de secunda. Quoniam, sicut nec prima, ita nec secunda iterari potest. Explorat igitur quod obscure dixerat Nicodemus, tria demonstrans, ex quibus, scilicet secunda natiuitas fiat: & quomodo à prima differat, & qualem hominem efficiat. Ex quibus fiat ostendit, cum dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nò potest introire in regnum Dei.* Porro in baptismo Domini sunt sacramentum exterius, & res; & purificatio

catio interior. Sacramentum exterius, id est, exterior ablutio, ab exterioribus sordibus, fit ex aqua, quando scilicet homo ter in ea mergitur, in nomine Patris & filij & Spiritus Sancti, amen. Purificatio verò interior à peccatis, fit à Spiritu sancto. Nihil itaque, confert exterior ablutio sine interiori: videlicet, vt quando adultus fides vel in deuotè ad baptismum accedit. Sed nec interior sine exteriori fieri potest, nisi quando effusio sanguinis supplet vicem baptismi. Deinde inter primam & secundam natiuitatem differetiam assignat, cum dicit: *Quod nascitur ex carne, caro est: Et quod nascitur ex spiritu, spiritus est.* Ex homine enim carnali, nascitur per carnalem concupiscentiam homo carnalis. Ex spiritu verò sancto, nascitur per baptismum homo spiritualis. Per primam natiuitatem nascimur filij hominis veteris Adae: per secundam renascimur filij noui hominis Christi. Carnalis etiam natiuitas est tempore prior, spiritualis posterior. Quoniam nisi fuerit prius natus homo carnaliter ex Adam, non potest spiritualiter nasci ex Christo. Vnde Apostolus: Non enim, inquit, est prius quod est spirituale, imò prius est quod est animale, deinde quod est spirituale. Hinc est quod infans in utero matris nò potest regenerari. Postea demonstrat qualem spiritualis generatio efficiat, cum subdit: *Spiritus enim vbi vult spirat, id est, cuius cor vult illustrat. Et vocem eius audis, vel per scripturas, quae in spiritu Dei sunt scriptae, vel etiam per hominem in spiritu Dei loquentem. Et nescis vnde veniat, vel quò vadat, id est, tu carnalis ignoras vnde gratia illa in hominem veniat, vel ad quantum bonum eum ducat. Sic est, inquit, omnis qui natus est ex spiritu.* Qualis quippe est spiritus, talem efficit illum quem aspirat. Sicut enim spiritus est liber, spirans vbi vult: ita facit hominem quem aspirat, liberum, liberans per gratiam eius arbitrium, vt quando velit, possit facere bonum. Malus quippe, & si habet arbitrium à necessitate liberum, tamè non habet illud per gratiam à peccato liberatum. Sicut quoque spiritus per vocem sese declarat: ita hominem quem illustrat, per bona verba & opera, caeteraque exteriora signa, iustum esse manifestat. Sicut enim nescit homo carnalis vnde spiritus veniat, aut quò vadat: ita nescit quod homo spiritualis

1. Cor. 15.

ex

Coloss. 3.

ex Deo natus sit, & quod ad regnum caelorum tendat. Propterea vos fratres, qui spirituales estis, & quorum vita abscondita est cum Christo in Deo, ne miremini si carnales vos irrideant, si vos contempnant, si vos pro nihilo habeant. Quoniam animalis homo, non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Sola enim terrena sapit & quaerit. Cum autem Nicodemus quaeret et quomodo possent haec fieri, audiuit: *Tu es Magister in Israel, & haec ignoras?* In quo ostendit Dominus: Magistru[m] Ecclesiae spiritualia ministeria non debere ignorare. Nunquid enim decet pastorem esse bestialem; & gradiri incurvum more bestiae; & non potius rectum stare hominem, & sapere quae sursum sunt, non quae super terram: *Amen, amen, inquit, dico tibi, quia quod scimus, loquimur: Et quod vidimus in occulto, testamur aperte, & testimonium nostrum non accipitis.* Idem fratres, hodie contingit, quoniam cum spirituales Magistri docent ea quae spiritualiter sciunt, & testantur ea quae spiritualibus oculis viderunt, bestiales homines non credunt testimonio eorum. Non enim credunt aliqua esse, nisi quae carnalibus oculis possunt videre. Si enim, inquit, *terrena dixi vobis, & non creditis.* Ut illud: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud: quomodo si dixero vobis caelestia creditis?* Est autem argumentum a minori. Quoniam qui non credit terrenis quae a ratione hominum remota non sunt, quomodo credet caelestibus, quae humanam rationem excedunt? Porro de ascensione sua instruit Dominus Nicodemum cum subdit, *Et nemo ascendit in caelum, nisi & qui descendit de caelo, filius hominis qui est in caelo.* De se tanquam de alio loquitur, ut exemplum praebat nobis arrogantiae deuitandae. Ac si dicat, si vis in regnum caelorum ascendere, adhaereas per charitatis unionem filio hominis, qui solus cum membris suis ascendit. Itaque fratres mei, si in regnum caelorum ascendere volumus, capiti nostro Domino nostro Iesu Christo, fide & charitate adhaereamus, quoniam qui membrum corporis Christi non est, ad regnum caelorum ascendere nequaquam potest. Unde ipse dicit: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Ipse quippe est ostium, ipse est ostiarius, ipse nobis est dux & subleuator ad regnum caelorum. Quod autem filius hominis in caelum ascendat, probat

1. Cor. 2.

Ministri
Ecclesiae
spiritualia
mysteria
non debent
ignorare.

Ioc. 2.

Ioc. 14.

probat ex hoc quod ipse est idem in persona filio Dei, qui de caelo descendit, sed quod expressius est. Filium hominis dicit in eodem tempore, in quo haec loquebatur in terra, esse in caelo. Sed cum sequentia loquutionis exigeret, ut diceretur filium Dei descendisse, & filium hominis ascendisse: quia tamen non praedudicat veritati dictorum inconsequens iunctura dictionum: hic confuse dicitur idem filius hominis & descendisse & ascendisse, & in terra loqui, & in caelo esse: ut penitus explodatur haeresis, quae Christum in duas diuidere personas attentavit. Fides enim catholica in Christo geminam quidem naturam, sed unam solam confitetur personam. Hinc est, quod quamvis inconsequenter, tamen audacter & verè confitemur, & filium hominis mundum creasse, & filium Dei ex Virgine natum & quod maius est mortuum esse. De passione sua eum instruit, quum subdit: *Et sicut Moses exaltavit serpentem in eremo: ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.* Et pulchre magistrum legis, per figuram legis de sua instruit passione, innuens tam hoc, quam alia in lege in figuram sui praecessisse. Ignitis enim serpentibus filios Israel in deserto necantibus, iubente Domino, Moses erexit serpentem aeneum in palo, ad quem respicientes, ab ignitis serpentibus liberabantur. Porro Moses praefiguravit populum iudaicum. Serpens aeneus eleuatus in caelo, in palo, exaltationem Christi in ligno figuravit. Et bene Christus per aeneum serpentem figuratur: quoniam sicut aeneus serpens, serpentis habet similitudinem & non rem: ita Christus habuit similitudinem carnis peccati, non autem carnem peccati. Et sicut aeneus serpens cum serpentem videretur, erat imputribilis & durabilis: ita Dominus, cum homo mortalis appareret, tamen secundum diuinitatem aeternus erat & immortalis. Sicut autem respicientes ad aeneum serpentem non occidebantur ab ignitis serpentibus, sed vivebant: ita quicumque vera fide & dilectione ad Christum crucifixum respiciunt, non occiduntur a serpentinis tentationibus diaboli, sed habent vitam aeternam. Est ergo ac si dicatur Nicodemo vel cuilibet fideli. Si vis ab insidiis diaboli liberari, & in caelum cum filio hominis

ascen-

Enc. 9.

ascendere, ad ipsum crucifixum semper respice. Respice, inquam, fide, respice dilectione, respice imitatione. Iuxta quod ipse alibi monet, qui vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. Hæc est enim fratres mei via, hæc est scala ascendendi ad regnū cælorum. Non enim per diuitias, non per honores, non per voluptates itur ad regnum cælorum: sed per veram fidem, per veram Dei & proximi dilectionem, per rerum temporalium, & etiam proprii corporis abrenunciationem, per humilitatem & patientiam. Per quam viam de nobis se sequi & consequi Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat: Deus per omnia secula seculorum. Amen.

IN FESTO SANCTAE

Trinitatis.

Eccle. 11.

Time Deum & mandata eius observa. Hoc est omnis homo. In hac breui clausula fratres charissimi, forma & eruditio totius humanæ vitæ comprehenditur.

Cum enim Salomon de diversorum sententiis & opinionibus multa concionatus esset, ad extremū conclusit hanc sententiam veriore & homini magis necessariam. Vos igitur fratres, si non potestis multas scripturas legere: si non potestis multas sententias retinere: saltem hanc brevissimam sententiam in mente semper retinete. Hanc adimplere satagite, quoniam hæc faciendo, vitam consequemini sempiternā. Videre igitur debetis quomodo sit timendus Deus: quomodo mandata eius observanda: & quomodo hic sit omnis homo. Time, inquit, Deum. Ac si aperte dicat, noli timere amissionem rerū temporalium: noli timere poenam vel mortem temporalem, sed solum Deum time. Timor enim damni temporalis vitiosus est.

1. Iov. 2.

Ille enim solus timet amittere temporalia, qui ea nimis amat. Scriptum est enim. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Itaque fratres, imitemur antiquos Patres, qui res terrenas non concupierunt, & habitas, non dilexerunt, & ideo perdere illas non timuerunt, quin potius sine rancore eas dereliquerunt, & lætè eas pauperibus erogaverunt. Imitemur beatum Iob, qui tot & tan-

Iob imitandus.

tas

tas diuitias sine amore habuit, sine timore possedit, sine dolore perdidit. Illum ergo mundanum, vitiosumque timorem à nobis expellamus: discamus terrena contemnere, & ea ridendo amittere vel potius erogare. Timor vero poenæ vel mortis naturalis est: & ideo nisi excesserit, non est vitiosus. Vnde & Dominus, qui nihil nisi bonum habuit, hunc pro nobis voluntariè suscepit: timuit enim mortem, & propter eam tristis fuit: Qui tamè hortatur suos ne timeant mortem: Nolite, inquit, timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius illum timete, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Quasi diceret, quamvis humanum sit timere mortem, tamen vos propter timorem Dei vincatis timorē mortis. Hinc est quod quāvis Apostoli ut homines timerent mortem, clamat tamen Paulus: Cupio dissolui & esse cum Christo. Et Andræas: O crux desiderata. Quod enim natura in eis reformidabat, hoc volunt amplectebatur. Nos ergo fratres, & si caro nostra reformidat poenam vel mortem, nos tamen rectè viuentes, pati vel mori pro Christo delideremus. Si enim mors timenda est, propter consequentia timenda est. Mors quippè cum sit momentanea, magna poena non est. Sed poenæ quæ sequuntur mortem, magnæ & æternæ sunt, & ideo magis timende: Timeant ergo mortem qui faciunt vadè timere debeant. Timeant mortem adulterii, meant mortē fures, homicidæ, avari, periuri, ceteriq; iniqui. Nos ergo fratres, si rectè vivimus, si Deum toto corde diligimus, si mandata eius observamus, mortem nō debemus timere, imò eam securi expectantes etiam desiderare, ut per eam de exilio ad patriam, de tristitia ad gaudium, de miseria ad beatitudinem transeamus. Ita que fratres, solummodo Deum timeamus. Ipse enim in omnibus & omnia in ipso sunt timenda. Quoniam nec diabolus, nec homo, nec fera, nec aliquid aliud, nisi ipso volente, nobis potest nocere. Vnde Sapiens ait: Qui timet Deū, omnia timet eum: & qui nō timet Deū, timet omnia. Est autem timor Dei triplex: Servilis, initialis, & filialis. Parrò serviliter timet Deum, qui conscius peccatorum suorum, non diligit Deum ut Patrem, sed timet ut Iudicem: more serui iniqui, qui timet

Timor mortis naturalis.

Mat. 10.

Philip. 1.

Mors propter consequentia timenda.

Timor Dei triplex, Servilis, initialis, & filialis.

Domi-

Dominum suum nec diligit: Hoc timore diabolus & iniqui homines timent Deum. Ille timor in quantum quidem est initialis, est bonus: in quantum verò est seruilis, est malus. Hunc timorem vera dilectio foras mittit. Quoniam cum aliquis malus conuersus incipit Deum verè diligere, incipit eum non seruiliter timere. Vnde Ioannes Timor enim, inquit, non est in charitate, sed perfecta charitas, foras mittit timorem, quoniam timor poenam habet. Qui autem timet, non est perfectus in Charitate. Ergo fratres mei, si quis nostrum sibi malè cōsciens est: citò conuertatur, & cōfiteatur, & ploret peccata sua, vt desinat seruiliter Deum timere, & incipiat eum verè diligere. Initialis verò timor est, quando aliquis se cōuertens ad Deum, incipit eum diligere, & tamen quia in cōscientia sua nondum securus est, eius iudicium timet. De quo timore dicitur: Initium sapientiæ timor Domini: quia quando aliquis Deum incipit timendo diligere, incipit rectè sapere. Filialis verò timor est, quando aliquis non ex conscientia praua, sed ex sola dilectione Deum timet more boni filij, vel castæ sponsæ: qui non ex iniqua conscientia, sed ex sola dilectione diligunt: hic Patrem, illa sponsum. De hoc timore loquitur Dauid: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Itaque fratres, timeamus ex sola dilectione Deum, qui nos creauit, qui nos tanquam pater filios diligit: seipsum pro nobis prætium tribuit: bona sua temporalia hic & in futuro cœlestia dabit. Omnibus amicis nos relinquentibus, ipse nos non relinquit, sed nos consolatur per prospera: corrigit per aduersa. In obseruatione verò mandatorum Dei, quatuor considerare debemus. Primum, vt non de viribus, sed de solo Deo confidamus. Propter hoc enim Iudæi, qui dicebant: non deest qui impleat, sed deest qui iubeat, legem implere non poterant. Sed nos fratres, non ex nobis, sed ex Dei auxilio, eius posse facere mandata confidamus. Ipse enim dat velle & perficere. Vnde Apostolus: Non quod sufficiens sitis cogitare aliquid quasi ex nobis, sed sufficiens nostra ex Deo est. Et alibi: Non est volentis velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei. Secundò, vt mandata Dei quomodo, quantum, quo ordine faciendā sunt, faciamus. Quomodo?

vt fa-

vt faciamus mandata Dei ex dilectione, non ex timore, nec ex carnali amore. Ex timore enim quidam cauent homicidia, adulteria, & furta perpetrare, nec ideo adimplent ista mandata: Non occides, non moechaberis, non furta facies. Quoniā, vt ait Poëta, *Oderūt peccare mali formidine poenæ, Oderunt peccare boni virtutis amore.* Faciunt etiam quidā ea quæ Deus præcipit ex carnali amore: quoniam diligunt filios, & vxores, & parentes carnaliter non spiritualiter: & ideo mandata Dei non adimplent. Quantum? vt faciamus mandata Dei secundum nostram possibilitatem. Quidā enim cum multa possint dare pauperibus, non ideo putent se adimplere mandata Dei de elemosyna faciendā, quia aliquid præstant. Deus enim pensat non quantum, sed ex quāto. Quo ordine? vt faciamus mandata Dei, eo ordine quo sunt faciendā. Si enim prius diligo me, vel aliquid aliud: & post Deum: Vel si plus diligo extraneos quam parentes, mandatum de dilectione non adimpleo. Tertio, vt eo fine faciamus mandata Dei, quo sunt faciendā. Qui enim propter vanam gloriam dat elemosynam, mandatum de elemosyna danda non obseruat, quæ propter solum Deum faciendā est. De qualibus Dominus ait: Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Quarto, vt de obseruantia mandatorum Dei non penes nos gloriemur, sed Deo totum attribuamus. Sicut ipse præcepit, dicens: Cum omnia feceritis, dicite quia inutiles serui sumus, quod debuimus facere, fecimus. Et Apostolus: Qui gloriatur in Domino gloriatur. Postquam autem Salomō præcepit nos Deum timere & mandata eius obseruare, subdit causam, dicens: Quia hoc est omnis homo, id est, ad hoc est factus omnis homo. Et hæc faciendū est omnis homo. Porro ad hoc est factus omnis homo, quoniam factus est homo à Deo, vt ipsum super omnia timeret & diligeret, & mandata eius obseruaret, & hoc faciendū, beatam & perpetuam vitam obtineret. Et hoc apertè contra illos est, qui plus timent vel diligunt hominem, vel aliquam aliam rem quam Deum: vel qui plus faciunt mandatum hominis quam Dei. Qui profectò cum timorem, dilectionem & obseruatiam creatori debitā creaturæ impediunt: quid aliud quàm creaturam

B b pro

1. Ioan. 4.

Initialis timor.

Filialis timor.

Psal. 118.

In obseruatione mandatorum Dei, quatuor seruanda.

1. Cor. 13. Rom. 9.

Horatius.

Matt. 6.

Luc. 19.

1. Cor. 13.

pro Deo colunt? Illud quippe quod plus colis & diligis, tibi Deus est. Si ergo Deo præponis nummū: nummū tibi Deum constituis. Si meretricē Deo præponis: meretricem Deam tibi constituis. Si Bacchū Deo præponis, hunc tibi Deū constituis. Timēdo etiam Deū, & faciendo eius mandata, est omnis homo. Homo enim qui Deum non timet & mandata eius nō obseruat, iam non est. Deus quippe solus, cuius essentia æterna & immutabilis est, dicitur propriē esse. Vnde & ipse ait ad Moysen: Sic dices, qui est misit me. Et: Ego sum qui sum. Hoc est nomen meū. Ac si diceret. Omnia temporalia quia nunc sunt, nunc nō sunt, non verē sunt. Itaque fratres mei, quantō plus accedimus per imitationem ad Dei bonitatem, vt scilicet simus sancti, sicut ipse sanctus est: mundi, sicut ipse mundus est: misericordes, sicut ipse misericors est: tantō magis sumus. Quantō verō plus recedimus à Deo, qui est verū esse per dissimilitudinem malitiæ, immunditiæ, crudelitatis, cæterorumq; vitiorū, tantō minus sumus. Non quia possit homo nihil esse: sed quia est melius non esse, quā esse malē. Melius nihil esse, quā infelicitē esse. Vnde Dominus de Iuda. Melius ille esset, si natus non fuisset homo ille. Optabunt enim reprobi in inferno mortem, sed mors fugiet ab eis, nec omninō peribunt, vt semper perire possint. Cū ergo pœna æterna duplo sit grauior qualibet pœna temporalis: melius esset reprobis semel penitus perire, quā semper pereundo durare. Nos ergo fratres charissimi spreto mūdo cum cōcupiscentiis suis, solū Deum cum dilectione timeamus, & cum timor diligamus: eius mandata obseruare studeamus, vt cum eo verē esse, viuere & regnare perpetuō mereamur. Ipsa auxiliante qui in Trinitate perfecta viuūt & regnat Deus. Amen.

DOMINICA PRIMA

post Trinitatem.

v. Ioh. 4. **C**harissimi, Deus charitas est, &c. Hæc loquitur fratres charissimi. Ioānes Apostolus & Euāgelista, dilectus à domino, qui & recubuit in cœna super pectus eius. Hic enim quia tenerius cæteris à Domino dilectus est, profundius & excellentius cæteris de dilectore suo & de dilectione eius eloquutus est. Hic itaq; facit in hac loquutione

tionē sex. Primō demonstrat quantam charitatem Deus habuerit erga nos. Secundo ad charitatem monet nos. Tertio ostendit vera esse quæ de Dei dilectione dixit. Quarto charitatem commendat. Quinto nos hortatur ad dilectionem Dei. Sexto probat Deum sine proximo non posse verē diligere. Volens igitur ostendere quantam charitatem Deus habuerit erga nos, ait: *Deus charitas est.* Sanē si Deus non omnes, vel tantū meritis diligeret, ipsa charitas, id est, dilectio, propriē dici non posset. Nunc autem quia omnes, & etiam immeritos diligit, ipsa charitas & dilectio per emphasim, id est, per expressionem potest dici. Ita quippe exuberat Deus visceribus pietatis & dilectionis, quod suę bonitatis & dilectionis neminem expertem relinquat, facit enim Solem suū oriri super iustos, & iniustos, & pluit super bonos & malos. Dat iumentis escam ipsorum, & pulis coruorū inuocantibus eum. Vnde ad eum verē per Sapientem dicitur: Nihil odisti Domine, eorum quæ fecisti, ceterum dilectio & largitas diuina nequaquam inordinata est. Quod utiq; esset, si omnes tam bonos quā malos æquē diligeret. Sed hoc non est: imō malis quædā minora bona præbet. Vnde scriptū est: *Homines & iumēra saluabis Domine, scilicet temporaliter.* Bonis verō maxima bona reseruat: quę scilicet nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Omnes tamē quantū in ipso est, eternaliter saluabit. Vnde & hic ostēdit Apostolus quatuor, id est, quantū nos dilexerit: & ad quid & quādo: & quomodo. Quantū nos dilexerit, ostēdit cū dicit: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quia misit unigenitū suū filiū in mūdū.* Multū fratres mei, nos Deus dilexit: cū nec aurum, vel argentū: non Angelum, non aliquam creaturam suam, sed ipsum unigenitum suum & amantissimum filium, tradidit pro nobis. Ad quid ostēdit: vt viuamus per eum. Non enim idē dilexit nos, vt ipse melior esset de nobis, sed vt nos meliores effemus de eo. Et hæc est fratres, vera dilectio, quæ nō quærit commoda sua, sed aliena. Quando nos dilexit? ostēdit cū subdit: *In hoc est charitas, nō quasi nos dilexerimus eū: sed quia ipse prior dilexit nos.* Tunc ergo dilexit nos cū nos nō diligebamus eum, imō contemptores &

*Exod. 3.**Mat. 26.**Mar. 14.**Luc. 22.**Mat. 5.
Psal. 146.**Sap. 11.**Psal. 38.**1. Cor. 2.*

Perfecta
dilectio ini-
micos dili-
gere.

inimici eius eramus. Et hæc est fratres mei, vera dilectio & perfecta diligere etiam inimicos. Quomodo nos dilexit, innuit cum subdit: *Et misit filium suum propitiationem*, siue (vt alia translatio habet) litatorem pro peccatis nostris. Bene ergo dilexit nos, qui nõ dilexit in nobis malũ, quod ipsi feceramus, sed potius bonum, quod ipse in nobis fecerat, vel facturus erat. Ita ergo dilexit nos, vt nos faceret de peccatoribus iustos, de seruis liberos, de pollutis sanctos. Et hæc est fratres mei, vera dilectio, diligere in homine bonum, & odisse malum.

Triplici de
causa pro-
ximus di-
ligendus.

Sequitur pars secunda, in qua hortatur Apostolus nos ad dilectionem, dicens: *Charissimi, si Deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere*. Est autem argumentum à minori, quoniam si Deus, qui non tenetur nos diligere, nos dilexit, multò magis nos qui ad inuicem nos diligere tenemur, nos diligere debemus. Tenemur quippè diligere proximum, triplici de causa, quia opus Dei est: & creatorem in creatura diligere tenemur. Et quia Deus præcepit, vt diligeretur, cuius præceptis obedire tenemur. Et quia Deus homines dilexit, cuius exemplum imitari tenemur. Diligamus igitur fratres mei, exemplo creatoris nostri proximos nostros, non vilia, sed etiam cariora nostra eis & pro eis dantes: Diligamus eos non intuitu temporalis retributionis, nec ad vitam temporalem, sed ad æternam. Diligamus quoq; eos priores, non expectantes vt ipsi prius nos diligant: sed potius nos eos præuenientes, de non amantibus amâtes, vel de inimicis amicos faciamus. Diligamus etiam eos & optemus eis bonũ: bonum quod est in eis amantes, malum verò si quod est, in eis odiêtes, & ab eis auferentes. Ad hoc autem quod aliquis posset quærere, quare nos hortaris, primò ad dilectionem proximi: cum prius deberes nos hortari ad dilectionem Dei? Respondet, *quoniam Deum nemo videt vnquam*. Ac si aperte dicat: quia ergo Deus est inuisibilis, & dilectio eius est inuisibilis propterea vós hortor primò ad dilectionem proximi, in quo solus Deus diligitur: Et in cuius dilectione, dilectio Dei verius comprobatur. Vnde & subdit: *Si diligamus inuicem, subaudis propter Deum: Deus in nobis manet per dilectionem & charitatem eius, quæ in nobis perfe-*

perfecta est, id est, in vera dilectione proximorum apparet, quia Deus nos diligit verè, & nos cum.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus sua & aliorum Apostolorum auctoritate vera esse quæ de charitate Dei dixerat, ostendens primo se tales esse, quibus credi oporteat, cum subdit: *In hoc cognouimus quia in Deo manemus & ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis*, id est, de gratiis Spiritus sancti, quibus eruditi, sanctificati, & purificati sumus. *Et nos vidimus, fide, filij eius diuinitatem, & oculis corporis, humanitatem eius. Et testificamur moribus, prædicatione & miraculis, quoniam pater misit filium suũ saluatorem mundi. Testificamur etiam quod quisquis confessus corde, ore, & opere. Fuerit quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet, per gratiam, & ipse in Deo, per charitatẽ. Et nos, scilicet Apostoli, cognouimus experimento, hoc esse verum, & credimus charitatẽ quam habet Deus in nobis, & inde cogimur diligere eum.* Infideles enim ideo non diligunt Deum, quia ignorant se diligi à Deo. Itaque fratres, si volumus, quod Deus in nobis maneat, & nos in eo, cõfiteamur Dominũ nostrũ Iesum Christum esse verũ Deũ veri Dei filiũ, & saluatorem mundi. Confiteamur hoc, inquam, corde, ore, & opere: (quoniam vnũ sine aliis non sufficit) maximè vbi est necessariũ. Petrus quippè cõfitebatur Dominũ corde, sed tamen ore negando corruit. Corde enim, vt ait Paulus, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Sed & sunt quidam falsi Christiani, qui corde & ore Christum confitentur, sed operibus diffitentur, de quibus Paulus, Confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant. Nos ergo fratres, Christum firma fide credamus: ardentĩ charitate diligamus, prædicatione & opere, & etiam si necessarium fuerit, morte cum cõfiteamur, vt ipse in nobis, & nos in eo, in æternum manere mereamur.

Sequitur pars quarta, in qua commendat charitatem quinque modis. Primò, quod ad eò digna sit, quod Deus eius nomine se voluerit appellari, Quod ostendit, cum dicit: *Deus charitas est*. Dicitur autè Deus charitas, & substantialiter & causaliter, & actiue & passiue. Et substantialiter quidem, Deus charitas, id est, dilectio dicitur, quoniam

Rom. 10.

Tit. 1.

Deus ubi
ritas.

niam eius substantia dilectio est, sicut sapientia, potētia, & huiusmodi. Causaliter verò dilectio dicitur, quoniam dilectionem, pacem, & concordiam, in suis efficit creaturis. Ipse enim efficit quod quatuor elementa, licet contrariarum sint naturarum, in vnā dilectionis concordia connectantur. Ipse efficit quod quatuor humores in corpore, licet contrarij sint, in vnā sanitatis concordiam vniuntur. Ipse efficit, quod in Ecclesia multitudinis credentium est cor vnū & anima vna, Ipse quoque efficit, quod diuersae personae sint vnanimes, & vnus moris in domo. Actiue etiā dicitur Deus dilectio, quia benignus & suavis est Dominus vniuersis: quosdam per electionem, vt electos: quosdam per gratiarum collationem, vt praesentialiter iustos: omnes verò per essentiae conseruationem diligens. Passiue verò dilectio dici potest, quoniam amabilis est in se, & dulcis ad amandum. Cuius dulcedinem gustauerat Psalmista, qui dicebat: Gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Et alibi: Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timentibus te. Secundò autem commendat charitatē, per hoc quod ea facit nos dignos qui maneamus in Deo, & in quibus Deus maneat. Vnde & subdit, *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Per charitatem quippe in Deo manemus: quia si Deum diligimus corde & desiderio, in Deo manemus, eius mandatā facimus, eius voluntatem nostrae praepōnimus, totus viribus ad eum festinamus. Per charitatem quoque Deus in nobis manet: quoniam si Deum diligimus verè, ipse habitat in nobis: gratiis suis nos implendo, nos sustentando, nos protegendo, regēdo, & dirigēdo. Tertio verò commendat charitatē, per hoc quod charitas nos similes efficit Deo. Vnde subdit: *In hoc est charitas nobiscū: quia sicut ille est & nos sumus in hoc mūdo.* Id est, sicut Christus est misericors, sanctus, & bonus, amator etiam inimicorū. Ita & nos qui sumus in hoc mundo, per dilectionē ei assimilari cupientes, studēmus fieri misericordes, sancti & boni, & etiā inimicorū amatores. Iuxta quod ipse praepōit nobis: Qui mihi ministrat, me sequatur, subdens etiā premiū, cum dicit: Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Vnde & hic quartò commendat cha-

Psal. 33.
Psal. 30.

1021. 22.

charitatē, quia facit nos habere fiduciam in aduentu Christi. Verū quippe est quod vulgò dici solet. Securè vadit ad Curiam, qui Praepositum habet parentē. Nos quoque fratres, si Deū verò dilexerimus, si eum tanquam patrē, sanctitate, misericordia, cæterisque virtutibus imitati fuerimus, cum magna securitate & fiducia, ad secundum eius aduentū veniemus. Hac securitate cōfessus Propheta, non timet mortē neque iudiciū, sed potius vt adueniat deprecatur: Educ, inquit, de carcere animam meam, vt confiteatur nomini tuo. Et Paulus: Cupio dissolui, & esse cū Christo. Quintò etiam cōmendat charitatem, per hoc quod timorem excludit, dicens: *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.* Quem timorem? Cū sint quinque species timoris, scilicet mundanus, humanus, seruilis, initialis, & filialis, Perfecta charitas mundanum timorem prorsus excludit: quoniam qui perfectè Deum diligit, damna mundanarū rerū nō timet: sed potius quæ sine amore possidet, absq; dolore relinquere paratus est. Excludit etiā ex maxīma parte timorem humanum: quoniam qui Deum perfectè diligit, ad pœnam & mortem temporale non trepidat, sed potius securus expectat, vt per eam ad desideratam Dei visionem perueniat. Excludit etiam penitus timorem seruilē: quoniam qui perfectè Deum diligit, per charitatem purgatus à delictis, non habet in cōscientia vnde timeat, sed potius vnde gaudeat & securus fiat. Vnde & hic subiungitur: *Quoniam timor pœnam habet.* Quid enim seruiliter timet pro culpa, cruciatur in conscientia. Excludit etiam timorē initialem. Vnde & hic subditur: *Qui autem timet, subaudiis in conscientia, nō est perfectus in charitate,* quoniam qui Deum verè diligit & perfectè, non vt incipiens, hinc à timore, hinc ab amore diuiditur, sed totus à dilectionis securitate possidetur. Filialem verò timorem, perfecta charitas hinc non excludit: quoniam etiam ille qui hinc perfectissimè Deum diligit, timet dum est in lubrica huius seculi via, ne cadat, ne Deum offendant. Timet more castitatis sponsū suum: timet non eius aduentum, sed eius recessum. Porro in futura beatitudine, adeò perfecta erit charitas, quod penitus excludet timorē, vel vt omninò nō sit,

Psal. 13.

Quinque
Species timoris.

vel ut non efficiat hominem timorofum, sed reuerentem. Quod enim legitur, quia timor Domini sanctus, permanet in seculum seculi, vel de bono ad quod duxit, timor, vel de reuerentia intelligendum est.

Sequitur pars quinta, in qua nos hortatur ad dilectionem Dei, dicens: *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse dilexit nos*. Tres sunt praecipuae causae fratres mei, propter quas Dominum diligere debemus. Prima est, quia in se bonus & amabilis est: quae causam notauit superius cum ait, Deus charitas est. Secunda est, quia diligere meruit, quae causa hic notatur, cum dicitur: Quia ipse prior dilexit nos. Tertia est, quia diligentibus se, praemium aeternae beatitudinis dabit: quam causam notauit superius, cum dixit: Ut fiducia habeamus in aduentu eius. Quare tanta amoris incitamenta mentem nostram fratres charissimi, ad diligendum Deum non excitant? Et si negligimus eum diligere, eod quod in se bonus & amabilis est, quare in misericordia eius dilectionis beneficia nobis quotidie exhibita: quare desiderabilia aeternae beatitudinis (quae nobis praeparauit) praemia nos ad diligendum eum non inflammant?

Sequitur pars sexta, in qua ostendit Apostolus Deum non posse vere diligi sine proximo, dicens: *Si quis dicit quia diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est*. Non ait inimicum vel iniquum, quia inimicitiam vel iniquitatem debemus semper odio habere, naturae vero fraternitatem diligere. Et hoc contra illos est, qui vel propter amicitiam hominis diligunt eius iniquitatem: vel propter iniquitatem hominis, odiunt eius naturam. Deinde probat duplici argumento Deum non posse diligi sine proximo. Primo argumento sumpto a minori, cum dicit: *Qui enim non diligit fratrem suum quem videt: Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* Ac si diceret, nullo modo. Minus quippe est diligere proximum nostrum quem quotidie videmus, cum quo nutriti sumus, cui nos similitudo & familiaritas amicat. Maius vero est Deum diligere, quem nullo sensu cognoscimus, sed sola fide credimus. Idem subsequenter probat argumento sumpto ab auctoritate mandati, cum subdit: *Et mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum*. Non enim vere potest quis diligere Deum, nisi

nisi faciat eius mandatum. Vnde idem in Euangelio: *Si quis inquit, diligit me, sermonem meum seruabit*. Itaque fratres mei, si volumus in aduentu summi iudicis habere fiduciam & securitatem: diligamus interim Deum & proximum. Deum propter seipsum & super omnia: proximum propter Deum, & sicut nos: Nec diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate, Christum in famelicis pascentes, in nudis vestientes, in hospitibus suscipientes, in infirmis visitantes, ut ab ipso mereamur audire: *Venite benedicti Patris mei, percipite preparatum vobis regnum a constitutione mundi*. Amen.

DOMINICA I. POST TRINITATEM.

Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc. *Homo quidam erat diues, &c.* Cum in hac parabola fratres charissimi, etiam nomen pauperis ponatur, patet quia non solum parabola, sed etiam historia est. Et parabola quidem est, quoniam per similitudinem quid faciendum quidve fugiendum sit, demonstratur. Historia vero est, quoniam res gesta esse ex paupere, proprio nomine designato, comprobatur. Sed quare fratres mei, nomen pauperis ponitur, cum nomen diuitis taceatur, nisi quia pauper per electionem a Deo cognoscitur: Diues vero per reprobationem a Deo ignoratur? Hinc Moysi electo dicitur, noui te ex nomine. Et reprobis in futuro a Domino dicitur: *Ame dico vobis nescio vos*. In quo fratres, confunditur peruersitas nostra, qui nomina diuitum & potentum memoriter tenemus: nomina vero pauperum scire negligimus. Et vnde hoc nisi quia acceptores sumus personarum: & diuites quos Deus ignorat, scimus: pauperes vero quos Deus nouit, ignoramus? At tamen legimus de Beato Clemente, quod pauperes regionum nominatim habebat scriptos. Porro propositae parabolae, sex sunt partes: primo enim ponitur meritum diuitis: secundo meritum pauperis: tertio praemium pauperis: quarto poena diuitis: quinto, diues orat pro se: sexto pro suis, nec exauditur. Primo igitur ponitur meritum diuitis cum dicitur: *Quidam homo erat diues, ostenditur autem hic esse verum illud quod Dominus alibi dicit, scilicet quod diues difficile intrabit in regnum caelorum*. Et quia facilius est camelum per foramen

Ob tres causas dominus praecipue diligendus.

Ioan. 14.

1. Ioan. 3.

Mat. 23.

Luc. 16.

Exod. 17.

Mat. 25.

B. Clementis.

Luc. 18.

men acus transire, quam diuitem intrare in regnum cœlorū. Diuitiæ quippè male vsæ, solent multa vitia generare, vanam gloriam, voluptatem, superfluitatē, superbiam & contemptū. Quod vanā gloriam generēt, ostēditur cū subditur: *qui induebatur purpura & bysso*. Quod pretiosę enim vestes ad gloriam quærantur, inde patet, quod nulus appetit se pretiosis vestibus indui, nisi vbi scit se à pluribus videri. Si enim in fluxu vestium, peccatum nō esset, nequaquam Dominus Ioannem Baptistam de asperitate vestium commendaret, & alios de mollitie reprehēderet, dicens: *Quid existis in desertum videre? Hominem molli- bus vestitum? Ecce qui molli- bus vestiuntur, in domibus regum sunt. Quod voluptatem & luxuriam diuitiæ generant, ostenditur cū subditur: Et epulabatur quotidie splendide*. In duobus reprehenditur, & quia festiuis conuiuiis delectabatur, & quotidie delectabatur etiam in pretio, in apparatu, & in crapula ciborum, quæ Dominus prohibuit, dicens: *Cauete, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius seculi*. Quotidie etiam hoc factitabat: & si enim quādoque splendidius & emolius cenandum est, vel propter festum, vel propter hospites, vel propter infirmitatem, hoc tamen quotidie facere, grande vitium est. Quod verò superfluitatem diuitiæ generent, ostenditur in vtroque, quia scilicet & superflue vestiebatur, & superflue epulabatur. Quod superbiam & contemptum generent, innuitur, ex hoc quod diues in diuitiis se efferebat, & mendicū ante ianuam suam peruentem despiciebat.

Sequitur pars secunda, in qua describitur meritum pauperis, cū subiungitur: *Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuā eius, vlcibus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, et nemo illi dabat*. Quatuor ostēduntur Lazari miserię, quia erat mendicus: quia infirmus, quia nemo in vtroq; ei subueniebat: quia ante ianuam diuitis iacēs, multā tentationem ex præsentium visione deliciarum, sustinebat. Sicut enim præsentia mendici infirmi, fuit occasio diuiti maioris damnationis: ita præsentia deliciarum diuitis, fuit occasio mendico coronæ grandioris. Si enim diues non haberet

beret præsentem mendicum, diuitiarum suarum videretur habere excusationem. Et si mēdicus infirmus à visione deliciarū remotus esset, tantam tentationis pugnam non sustineret. Quantas namque fratres mei, putatis Lazarum sustinuisse tentationes, cū mēdicus videret quotidie ante oculos suos, diuitem & suos in diuitiis superabundantem? Cū infirmus videret diuitem & suos in sua sanitate exultantes? Cū esuriens videret diuitem & suos, ex nimia saturitate eructātes? cū tot miseris pressus videret quotidie diuitem & suos, tot prosperitatibus præferentes? Magnus certè erat iste Lazarus, qui tot calamitatibus premebatur nec opprimebatur, qui tot patiens fuit patiens, quem etsi tot flagella torserunt, tamen patientiam non extorserunt. Exemplo huius discant pauperes & infirmi, in suis aduersitatibus non murmurare: non diuites damnare, sed Deū benedicere, & flagella peccatis suis ascribere. *Et nemo illi dabat. Quia sicut diues im- misericors erat, ita & immisericordes ministros habebat. Iuxta illud Salomōnis: Impius Princeps, omnes ministros habet impios. Sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius. Vbi homo seruo Dei ministrare contemnebat: bestia, prout poterat, seruebat.*

Sequitur pars tertia, in qua pauperis præmium describitur, cū subditur: *Factum est autem vt moreretur mēdicus, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahæ*. Fratres charissimi, quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat & humilia respicit in cœlo & in terra? Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem? Ecce quē homo abhorret, dedignatur, & refugit, pius super omnia Dominus per ministerium suorum sanctorum Angelorum, visitat & suscipit, transferens de sterquilinio margaritam pretiosam, & in beata requie suorum collocans electorum. Est autem sinus Abrahæ, locus in superiori inferno tranquillus, in quo qui in fide Abrahæ moriebantur, cū requiescebant, expectabāt Christum qui eis regnum cœlorum aperiret.

Sequitur pars quarta, in qua describitur pœna diuitis cū subditur: *Mortuus est autem & diues, & sepultus est in infernum*. Ecce quem turba ministrorum & amico-

Mat. 23.

Luc. 17.

Diuitiæ
superflui-
tatem ge-
nerant.Lazarus
erat mē-
dicus.

Prover. 29.

Psal. 112.

Sinus
Abrahæ.

amicorum circūuouebat & palpabat, rapitur per durum ministerium crudelium dæmonum, & transfertur in infernum, de purpura & bysso in asperitates tenebrarum, de splendidis conuiujs, in famem & sitim perpetuam: & de inter blandas manus lachrymantium amicorum, inter duras manus stridentium dæmoniorum. Et quare? Nō quia legatur aliquid rapuisse vel defraudasse, sed quia sua superflue expēdebat, & pauperi nihil dabat. Si sic fratres dānantur qui nō dant sua, quid patientur qui rapiūt aliena? *Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, uidit Abraham à longè, tam loco quàm affectu (quia Deo coniunctus, aliud quàm Deus uelle non potest) & Lazarū in sinu eius. Porro cum iusti semper videant reprobos in pēnis ad augmentum gaudij, & ad glorificationē sui laboris: Reprobi tantum antè videre possunt electos, sed post nō: quia scriptum est: Tollatur impius ne videat gloriā Dei.*

Sequitur pars quinta, in qua diues orat pro se, nec exauditur, unde & subditur: *Et ipse clamās, magis affectu quàm uoce ait: Pater Abraham miserere mei.* Patrē uocat, quem filialiter imitari noluit, & qui uiuens in delitijs & miserā ignoabat, nunc in tormentis positus incipit scire quid habeat mali miseria, & quid boni misericordiā. Vos ergo diuites, ne similiter uobis cōtingat, discite per compassionē, inter diuitias, miserā & misericordiā. Quia nō inueniet in alia uita misericordiā, qui in ista non habuerit eam.

Unde Iacobus: *Iudiciū sine misericordiā fiet ei, qui nō fecerit misericordiā. Et mitte inquit, Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Ecce fratres quā terribilis est Deus in cōsilijs super filios hominum. Diues, qui micas de mensa sua cadentes esurienti dare uolebat Lazarō, ad hoc iusto iudicio adductus est, ut ardens guttā a quē de digito Lazari peteret, & nō acciperet. Qui si uel micas ei per misericordiā dedisset, aliquod refrigerium in pēnis inueniret. Itaq; fratres, si uultis misericordiā inuenire, misericordiā facite: uocate pauperes ad conuiuia uestra, uel saltem date mensæ uestræ reliquias: date uel cadentes micas: ne si has fortè dare neglexeritis, refrigeriū in igne non inueniat, sed cur diues potius in lingua arsisse me-

moratur,

moratur, nisi quia comestationi, & sociæ eius loquacitati seruierat? *Et ait illi Abraham, Fili recordare, quia receperis si bona in uita tua: Et Lazarus similiter mala, nunc uero cōsolatur, tu uero cruciaris.* Nullus fratres charissimi adeo malus est, quin aliquid boni aliquando faciat. Nec aliquis adeo in hac uita sanctus est, quin aliquando peccatū faciat. Deus autem iustus iudex, nullum bonū relinquit irremuneratum: nec aliquod peccatū impunitum. Itaque diues si quid boni inter multa mala fecerat, remunerata sunt ei in collatione temporalis prosperitatis quam amabat. Et si quid mali Lazarus inter fidem, spem, constantiam, & patientiam, cæterasque uirtutes fecerat, totū ignis tēporalis tribulationis expiauit. Et e contra, malā diuitis punita sunt in æterna pœna: Et bona Lazari remunerata sunt in æterna uita. Hinc discant diuites timere dum eis bene succedit in hac uita: dum florent & abundant: ne fortè propter illam prosperitatem, bona sua in hoc seculo remunerentur: & peccata sua igni æterno referuentur. Et e contra discant pauperes & afflicti bene sperare, dum pauperie, afflictione, & miseria puniuntur: quia per illā aduersitatē peccata eorum, si patienter ferant, purgantur: & bona eorum æternæ remunerationi referuantur. *Et inter hæc, inter nos & uos magnū chaos firmatum est: ut qui hinc illuc transire uolunt, non possunt, neque inde huc transire.* Sanè si illi qui in tormentis sunt, ad requiem transire uelint, non est mirum. Sed quomodo qui in requie sunt, ad eos qui in tormentis sunt, transire uolunt, & non possunt? Puto quod sancti per consuetam compassionem & pietatem, quas in hoc seculo habuerunt, uellent miserendo transire ad eos qui in pœnis sunt, nisi essent ita diuinæ coniuncti iustitiæ, ut aliud quàm Deus uelle nulla possent ratione. Neque enim in æterna beatitudine, ubi dolor nō est, compassio esse poterit, quæ sine dolore non est.

Sequitur pars sexta, in qua diues pro alijs orat, nec exauditur, cum subditur: *Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres: ut testetur illis, ne & ipsi ueniant in hunc locum tormentorum.*

Frustratur de se, orat pro fratribus: & nunc incipit animas aliorum diligere, qui uiuens suam non dilexit. Ad cumu-

Mala diuitis punita,
& Lazari bona remunerata.

Iacob. 2.
Psal. 45.

lura

lum quippè tormentum relinquitur ei, & cognitio, & memoria & compassio. Plus enim torquetur ex hoc quod cognoscit Lazarum nunc glorificatum super se, quem olim viderat sub se miserum. Plus enā torquetur ex hoc quod recordatur felicitatis suae, quam in domo patris sui quondam cum fratribus suis habuerat. Plus quoque torquetur ex hoc quod compatitur fratribus suis, quos videt per eandem vitam, in eadem vêturos damnationem. *Et ait illi Abraham, habent Moysen & Prophetas, audiūt illos.* Ac si dicat: Lex & Prophetae docent quomodo aeterna damnatio potest evitari. *Non pater,* inquit, *Abraham: Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agēt;* quia ipse scripturas contempserat. Tales sunt hodie multi falsi Christiani, qui sacris scripturis non credentes dicunt. Quis est regressus ab inferis, qui nobis testimonium ferat? in quo se esse infideles ostendit, dum nec praemia iustorum, nec poenas reprobatorum credunt. Sed subditur: *Si Moysen & Prophetas nō audiūt, nec si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Siue audivit hic ponatur pro credere, siue pro obedire, verum esse hodie apparet, quia scripturae de Christo testimonium ferant. Qui nolunt credere scripturis, nolunt etiam credere Christo, qui a mortuis resurrexit. Qui non obediunt legi vel Prophetis minoris perfectionis: non obediunt perfectiori doctrinae Christi, qui resurrexit a mortuis. Itaque fratres discamus diuitias contemnere: modum in vestibus ac cibariis observare: pauperibus largiores, & misericordes esse de bonis nobis commissis, pauperes nobis amicos & intercessores facere: vt cum defecerimus, recipiant nos in aeterna tabernacula. Ecce multos Lazaros quotidie ante ianuas nostras videmus: se importunè ingerunt: rogant qui rogari debuerunt. In quibus fratres mei, si fortè quaedam corrigenda videmus, non ideo eos contemnamus: quia quod est in eis piandum, exiit ignis tribulationum. Si boni sunt, recipiendi sunt, vt fratres & intercessores nostri. Sin minus, duplicè praebeamus eis eleemosynam. Demus eis & panem corporalem, & panem verbi spirituales, vt duplicem inde recipiamus mercedē. Vt cum venerit pauper pauperum Deus & Dominus noster Iesus Christus, recipiat nos in aeterna tabernacula.

Falsi Christiani scripturis non credunt.

DO.

post Trinitatem.

Charissimi, nolite mirari, si odit vos mundus, &c. Quae tripartita est haec lectio fratres charissimi. Primò dicit non esse mirandum, si mali exolos habeant bonos. Secundò ostendit eos qui habent charitatem, vivere: & eos qui carent, mori. Tertio exemplo Christi, nos ad dilectionis perfectionem hortatur. Quarto à falsa dilectione mundi nos dehærtatur. Ait itaque primò: *Nolite mirari si odit vos mundus,* id est, amatores mundi. Duo dicit, & quod mundus odit iustos: & quod inde non est mirandum. Et qua de causa mundus, id est, mali odiunt iustos? Triplici. Prima est, quia vita iustorum contraria est vitæ malorum. Quanta enim contrarietas est inter ignem & aquam, inter lucem & tenebras, tanta contrarietas est inter iustitiam & iniustitiam, inter castitatem & luxuriam, inter ceteras virtutes, & vitia eis contraria. Propterea inter cultores istarum, & cultores illorum, pax & concordia esse non potest. Secunda causa est, quia boni odiunt vitam malorum, & damnant. Tertia est, quia eos reprehendunt & corrigunt, cupientes eos auferre diabolo, & lucrari Deo. Itaque cum boni malos bono odio odiant, mali eos iniquo odio persequuntur, iuxta illud: *perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.* Perfectum quippè odium est, quando ita odimus vitium iniqui, quod eius naturam diligimus: quod non odium, sed potius dilectio est. Vnde Psalmista: *Posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea.* Ioannes Baptista arguebat Herodem, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Sed vnde Herodes debuit Ioanni gratias agere, inde eum in carceravit, & decollavit. Haec est retributio malorum. Porro quibus de causis mali odio habeant bonos, sapiens complectitur his verbis: *Dixerunt impij, apud se non rectè cogitantes: Circonueniamus iustum, quoniam contrarius est operibus nostris.* Promittit se scientiam Dei habere, tanquam nugaces aestimati sumus ab illo, & abstinet se à viis nostris, tanquam ab immunditiis, &c. Quare non est mirandum si mali odiunt bonos, quia amatores mundi sunt, vnde & hic mundus vocatur. Si quis

1. Ioan. 7.

Triplici de causa mali odiunt iustos.

Psal. 138. Perfectum odium.

Psal. 108.

Marc. 6.

Sap. 2.

1. Joan. 2.
Mali seip-
sos non di-
ligunt.

quis autem (teste Ioanne) diligit mundum, non est charitas patris in eo. Quare non est mirandum, si mali odiant bonos: quoniam etiam seipsum odiant. Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam. Quomodo diliget alium, qui seipsum non diligit? Quare non est mirandum, si mali odiant bonos? Quia sic consueverunt, faciunt non quod boni mereantur, sed quod ipsi solent. Sic ab initio Cain iniustus iustum Abel fratrem suum persecutus est & occidit: sic iniqui fratres iustum Ioseph: sic iniquus Saul sanctum David: sic impij Hebraei sanctos prophetas: sic iniqui Iudei Christum: sic infideles fideles. Propterea fratres charissimi, nec miremini, si mundi amatores vos odiant & persequuntur, Dominus enim suis discipulis inquit: Si me persequuti sunt, vos persequantur, ut impleatur illud Psalmi scripturae. Quia odio habuerunt me gratis.

Joan. 15.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit eos qui charitatem habent, vivere: illos qui non habent, mori: cum subdit: Nos autem scimus quia translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Ac si dicat: quando fuimus sine Dilectione Dei & proximi, in morte peccatorum eramus. At postquam coepimus Deum & proximum diligere, coepimus vivere, vira scilicet virtutum. Sicut enim odium & contemptus est fons omnium vitiorum: ita contrario charitas Dei & proximi, est fons omnium virtutum. Per dilectionem quippe connectimur Deo & proximo, ut simus membra corporis Christi, quod est Ecclesia. At si dilectione caremus, iam nec membra Christi, nec de integritate eius corporis sumus, nihil fructus facientes, sed mortui & damnationi deputati. Quod Dominus in Evangelio per similitudinem vitis & palmitum ostendit, dicens: Ego sum vitis & vos palmites. Sicut palmes ex se non possunt facere fructum, nisi manserint in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes & arefcet, & colligent eum & in ignem mittent, & ardet. Unde & hic subditur: Qui non diligit, manet in morte. Videat ergo unusquisque nostrum penes se, si diligit Deum & proximum. Et si diligit, sciat quia in Deo vivit, & membrum Christi est. Si autem non diligit, sciat quia in peccato mortuus est, & membrum Christi non est. Talis ergo per

Charitas
Dei &
proximi
fons om-
nium vir-
tutum.
Joan. 15.

penitentiam festinet resurgere, & per charitatem Christo adhaerere, ne forte tanquam palmes praecisus, in ignem aeternum mittatur. Et si sic reus est qui non diligit, qualis est ille qui etiam odit? Omnis, inquit, qui odit fratrem suum, homicida est. Non ait inimicum, vel iniquum: quoniam inimicitiam vel iniquitatem hominis odisse bonum est: fraternitatem vero naturae odisse, homicidium est. Proinde fratres, magna discretio hic habenda est, ut scilicet ita odio habeamus hominis vitium, quod non naturam: Et ita diligamus hominis naturam, quod vitium eius odio habeamus. Quod contra illos est, qui vel propter amicitiam hominis, consentiunt eius vitiis, vel propter inimicitiam vitiorum odio habent hominis naturam. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem, sicut nec palmes aridus, & a vite praecisus.

Vitium
hominis.
Natura
hominis.

Sequitur pars tertia, in qua ad perfectionem charitatis nos hortatur exemplo Christi, dicens: In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ipse pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Ac si diceret: Charitas per exhibitionem operis cognoscitur. Sicut ergo Deus, charitatem, quam habebat erga nos per operationem nobis demonstravit, ponendo pro nobis animam suam: ita & nos charitatem quam habemus in proximos, opere ostendamus, ponendo pro eis animas nostras. Est autem argumentum a maiori. Quoniam si Deus qui non tenebatur, tantus & talis, & prior pro nobis talibus, & tantus, animam suam posuit: quanto magis nos, qui tenemur pro fratribus nostris comparibus animas nostras corporales ponere debemus? Ut scilicet si viderimus fratres nostros a gentilibus captos, in fide titubantes & dubios tenemur eos, animas nostras pro confirmatione fidei ponendo, in fide confirmare, ne forte negando in anima periret. Pro vita vero proximi corporali, vitam nostram ponere non tenemur. Legimus tamen in Dialogo Sanctum Sanctolum pro quodam clero ab infidelibus capto, vitam suam obligasse, ut scilicet manere vel captum, vel seipsum pro eo eis restitueret. Quem cum non esse recedere compulisset, ipse pro eo manere seipsum exhibuit gladiatorum. Qui cum sanctum eleuato gladio decollare

S. S. dicitur
Scolus

Cc vellet,

veller, dextera eius dirigit. Ad quod miraculū infideles admirantes, veniam ab eo postulant, & ut prece sua dexteram suo decollatori redderet, exorāt, & quod veller manus ab eis postularet. At Sanctus exacto per iusurandum ab eo, ne ultra sanguinē Christianū funderet, ei dexteram restituit, & omnes captiuos Christianos quos tenebant, liberos recepit. Ecce fratres mei, quanta sit virtus charitatis, dum vnus corpus suū pro corpore alterius morti exponit, virtus diuina demonstratur. Et non solum illi duo, sed etiam multi à morte liberantur.

Sequitur pars quarta, in qua dehortatur nos à falsa dilectione, dicens: *Si quis habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem patientem: Et auferit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei* (quæ etiam animā pro proximis ponit) *manet in eo?* Ac si dicat: Qui nō dat fratri indigenti mundanā quam habet substantiam, quomodo pro eo daturus est animam suam? In hoc enim vera dilectio à falsa discernitur: quoniam vera dilectio nō potest claudere viscera pietatis, sed quod potest, operatur. Si multū habet, multum præbet. Si modicū, etiam illud libenter impartitur. Sitiēti si habet vinum, porrigit: si non habet, dat vel aquam calidam. Quod si caret lignis quibus eam calefaciat, det vel frigidam aquam. Nec amittet mercedē suam, dicēte Domino: Si quis dederit in nomine meo calicē aquæ frigidæ, nō perdet mercedē suam. Quod si plus non potest, det saltem consolationē, det vel compassionem, & orationem, & bonam voluntatem, quæ plus nequeunt sufficere. Scriptum est enim: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Dilectio verò falsa est, quæ cum possit auxiliū ferre, dissimulat, & nō opere, sed solis verbis & promissis amat. A qua nos dehortatur Apostolus subdens: *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*, id est non diligamus verbo solo, vt quidam simulatores faciunt, sed etiam opere. Nec diligamus linguosa & blanda fictione, sed cordis veritate. Nos itaque fratres mei, non fictā, sed verā habeamus dilectionem. Quod utiq; erit, si Deum solum in proximo diligere nouerimus: Si nostræ dilectionis & operis solum Deum saulam stauerimus: si non ab homine, sed à solo Deo remunc-

murationē expectauerimus: Si nō hominibus, sed solum Deo in omnibus placere quaesierimus: Si non in terra, sed in cælo thesaurizare certauerimus. Præstante Deo & Domino nostro, qui in trinitate perfecta viuūt & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA II. POST TRINITATEM.

Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: *Homo quidam fecit cenam magnam, & vocauit multos.* In hac parabola fratres charissimi, septem animaduertēda sunt. Præparatio magnæ cenæ, multorū inuitatio, Ad cenam præparatio. Quorūdam excusatio, aliorum introductio, aliorum etiam compulsiō: Excusantium eterna conclusio. Porro præparatio magnæ cenæ, est æternæ beatitudinis à cōstitutione mundi præordinatio. Hæc autē beatitudo multis vocatur nominibus. Vocatur autem hic cœna magna: alibi regnum cælorum, alibi patria cœlestis, alibi gaudium æternum, alibi requies, & huiusmodi. Et quare hoc? Quoniam cum beatitudo cœlestis sit tanta & talis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis accessit, &c. Sicut humanus animus non potest eā intelligere: ita nec humana verba eam possunt significare. Sicut enim magnitudini rei succumbit intellectus: ita rem (vt est) verba non explicant. Quia tamen necesse erat nobis eam vtcunque significari, nec nos homines poteramus, nisi per humana verba & intelligere & fari: nominatur eadem beatitudo nominibus multis, mutuatīs & impropriis, & temporalem significantibus voluptatem. Multis autem nominibus ideo significatur, vt proprietates æternæ beatitudinis, quæ non significatur nomine vno, significetur alio. Si enim vno nomine posset plenariē significari, non necesse esset eam multis nominibus designari. Mutuatīs: quia omnia ista nomina, beatitudo, cœna, regnum cælorum, patria cœlestis, & huiusmodi, de temporalibus ad æterna translata sunt, cum comparatio temporalium ad æterna, nulla sit. Impropriis: quia rei veritatem nō exprimunt, sed vtcunque per similitudinem innuunt. Temporalem significantibus voluptatem: vt per temporales voluptates, quæ breues sunt & vanæ, significetur illa æterna voluptas, quæ indeficiens erat & vera. Quia erga

Luc. 14.

Esaiæ 64.
1. Cor. 2.

Mat. 10.

Mar. 9.

Luc. 2.

homo hic maximè delectatur in splendida cœna: idèd regnū cœlorum, in quo non erit necesse manducare, vocatur hic cœna: quoniam ibi sancti post vesperam huius mundi, æterna reficiuntur satietate. Magna verò dicitur: quia erit sufficiens, & numerositati, & capacitati vniuersorum. Inuitatio verò ad hanc cœnam fit, quando homo ad fidem accedit. Quando enim fratres, ad fidem & ad Sacramenta accedimus, tunc nobis promittitur. Quod si in fide perseverauerimus, illius æternæ beatitudinis participes erimus. Ecce fratres, omnes ad illam æternam cœnam inuitati sumus. Ad illam ergo fide & desiderio tendamus, & operibus nos dignos efficiamus. Ad horam verò cœnæ per seruuum vocamur, quando per prædicatorum ordinem monemur, vt venire ad æternam beatitudinem festinemus. Ecce fratres ipse qui loquor, qualiscunque sum, sum seruus qui vos voco ad horam cœnæ. Hora enim cœnæ iam erit in fine mundi, vel etiam in fine vniuersiisque. Cùm enim de hoc seculo eximus ad illam æternam cœnam (si digni simus) intramus. Clamo etiam fratres, clamo vobis, præparate vobis quàm citò ad æternam, dum potestis: ne fortè tunc incipiatis velle cùm non poteritis. Abluite per pœnitentiam conscientiam. Induite vos nuptiali veste: Sint lumina vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Nam soli tales ad cœnā admittentur. Sed ecce fratres, alij vocantur & consentiunt. Alij vocantur & etiam compelluntur. Quidam igitur se excusant, quorum sunt tria genera: Alius dicit: *Villā emi, & necesse habeo exire & videre illam.* Ille fratres mei villam emit, qui superbiam dominationis per superbiam sibi acquirit. Tales sunt hodie, vnde magis dolendum est, multi, qui contempta æterna cœna, honores & dignitates sibi emunt, non solum pro eis hominibus pretium dantes nummorum, sed etiam pro eis animas suas diabolo venundantes. Heu quàm pessima commutatio. Quid dicam super his qui etiam facinus in sancta Ecclesia facere non erubescunt? Qui ordines, qui Ecclesias, qui Ecclesiasticorum officia Sacramentorū vendūt vel emunt? Porro cum quo sunt hi computrādi, nisi cum Iuda & Iudeis qui Christum vendiderunt & emerunt, quorum pecunia cum

eis

eis erit in perditionem. Vt Petrus inquit ad Simonē Magum. Hi autem necesse habent exire ab inquisitione & amore spiritualium bonorū, & videre per amorem vilem emptarum dignitatum: extra alti, intus deiecti, extra clari, intus tenebrosi. De his scriptum est, hereditas ad quam festinatur in principio, benedictione carebit in nouissimo. Alius dixit: *Iuga bouum emi quinque, & eo probare illa.* Per quinque iuga bouum, quæ combinata sunt, significantur quinque sensus corporis, qui similiter in membris combinati sunt. Sicut enim iuga bouum colunt & curant terram, ita quinque sensus corporis colunt & curant terrena. Iuga bouum emit, qui pretio animæ suæ sola temporalia quinque sensibus subiecta, acquirit & emit: quorum oculi, sola pulchritudine corporalium specierum capiuntur. Aures, solis canoribus vanarum melodiarum delectatur. Gustus sapore vinorum, ciborum & falsamentorum inescatur. Nares suauitate odorum luxuriosorum irretiuntur. Tactus luxuriosus contactibus delectatur. Vnde conuenienter subiungitur, & eo probare illa. Per quinq; enim sensus, res exteriores probantur. Oculus enim probat quæ sunt magis pulchra. Auris, magis canora. Naris, magis fragrantia. Gustus, magis sapida. Tactus, magis suauia. Cùm autem tam iste quàm superior ire ad æternam cœnam contemnat; tamen se excusari rogat, dicens: *Rogo te, habe me excusatum.* Quoniam qui tēporales honores & diuitias terrenas ambiūt & quærunt, & pessima commutatione emunt, cum nimis amata derelinquere, vel contemnere nolint, tamen à religiosis se apud Deum excusari & pro se orari rogant. Quasi dicant, ista non possum contemnere, sed rogo te, vt me excuses, & ores pro me. Vox quidem sonat humilitatem, sed mens habet contemptum & superbiam. Alius verò dixit: *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* Nomine vxoris, voluptas & luxuria carnalis hic intelligitur. Non quia vxorem ducere sit malū, sed quoniam multi ob solam voluptatem eam ducunt. Qui ergo voluptati corporis seruit, ita consuetudinariis vitiiis carnis irretitur, vt se ad magnam Dei cœnam ire non posse fateatur. Hæc igitur tria genera excusantium retinetur ne eant ad cœnam Dei, illis tribus vitiiis, quæ Ioannes in

Cc 3 Epistola

Act. 9.

Prouer. 20.

Quinque
iuga bouum
notā quia
que sensus
corporales.

Luc. 12.

1. *Ioan.* 2.*Ibidem.*

Epistola sua ponit, dicens: Nolite fratres diligere mundum: nec ea quae in mundo sunt: quoniam quicquid est in mundo, aut est concupiscentia carnis, id est, voluptas: aut concupiscentia oculorum, id est, diuitiarum, aut superbia vitae, id est, ambitio honorum. Et subiungit: Si quis autem diligit mundum, non est charitas patris in eo. Itaque fratres mei, animum nostrum ab amore seculi auertamus: amorem voluptatis refrenemus: Cupiditatem diuitiarum à nobis excludamus: superbiam & ambitionem euitemus. De introductione aliorum ad cenam subiungitur, cum dicitur: *Exi cito in plateas & vicus civitatis: Et pauperes ac debiles, caecos ac claudos, introduc huc.* Per istos fratres mei, qui nec excusant, nec compelluntur intrare, significatur humiles, & de Deo multum, nihil verò de se praesumentes: cum sint in plateis & vicis, id est, in latitudine & strepitu secularis vitae: tamen sunt pauperes spiritu, debiles se reputantes: sunt & caeci, id est, ignorantiam suam confitentes, sunt & claudi, id est, imperfectionem suam recognoscentes. Isti enim vocantibus ad aeternam cenam, tanto citius consentiunt, quanto terrena plus contemunt: quanto debilitatem suam magis recognoscunt, tanto terrenam voluptatem minus appetunt. Impossibile enim est aliquem simul diligere Deum & mundum. Quanto enim quis plus diligit Deum, tanto plus contemnit seculum: Et quanto plus diligit seculum, tanto plus contemnit Deum. Itaque, fratres, ne amemus illud quod cito relicturi sumus. Mundana omnia iam relinquemus, vel ab eis relinquemus. Illa diligamus quae non transeunt, quae possessores suos beatos faciunt. De compulsionem verò aliorum subiungitur, cum dicitur: *Exi in vias & sepes, & quoscumque inueneris, compelle intrare.* Per istos significantur remotiores, qui in viis & negotiis huius seculi, à civitate Dei longius euagantur. Qui cum sint indurati in amore mundi, ad cenam Dei non veniunt, nisi compellantur per aduersitates, per paupertates, per infirmitates, & per afflictiones. Qui cum vident se in hoc seculo non posse inuenire requiem & felicitatem quam quaerebant, aduersitatibus compulsi conuertuntur ad Dominum. De qualibus Dominus sub specie adulterae mulieris, loquitur ad Iudaeam, dicens:

dicens: Sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam macceria, & non poteris inuenire semitam tuam. Quares amatores tuos & non inuenies: quares illos, & non apprehendes, & dices, reuertar ad virum meum: quia melius erat tunc mihi quam nunc, & David: Cum occideret, inquit, eos, quaerebant eum & reuertebantur. Propterea fratres mei, considerate quoniam quando Dominus finit homines prosperare in viis suis malis, & prauas voluntates adimplere, iustitia quidem est occulta, sed magnae irae Dei signum est. Vnde Dominus per Psalmistam. Et dimissi, inquit, eos secundum desideria cordis eorum. Et per Prophetam: Iam ultra non irascar tibi, zelus meus recessit à te. Contra quod David orans ait: Non tradas me à desiderio meo peccatori, id est, diabolo. Quando verò Deus non permittit peccatores implere malas voluntates suas, sed eos impedit, & aduersitatibus affligit, misericordiae Dei signum est: Qui ideo hic ferit, ne in aeternum feriat, ideo hic non parcat, ut in aeternum parcat. De conclusione verò excusantium ab aeterna cena subiungitur: *Amen dico vobis, quod nemo illorum qui vocati sunt, gustabit cenam meam.* In quo consideranda est fratres charissimi, magna seueritas aeterni iudicis. Ipse enim qui modo paterno affectu blanditur, qui nos inuitat promissis, qui nos trahit, nunc per inspirationem interiorem, nunc nos compellit per aduersitatem: qui nunc nos rogat, qui rogari debet: qui nunc nobis mittit legatos & compositores pacis, & quod maius est, fugientes reuocat: contemptores inuitat. Vnde ipse per Prophetam: Aures tuae audient vocem post tergum moventis. Ipse in iudicio terribilis apparebit: Et illis qui nunc vocantem contemnunt, quamuis tunc clamitent: Domine, Domine, aperi nobis, terribiliter eis dicit: Amen dico vobis, nescio vos. Nos ergo fratres, dum tempus habemus, vocationes eius sequamur: non ambitione, non cupiditate, non voluptate, retardemur. Flagella eius & castigationes cum gratiarum actione suscipiamus. Ut ad aeternam eius cenam vel compulsi perueniamus. Ipso nos tamen hente, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum. Amen.

*Osai. 20.**Psal. 77.**Psal. 80.**Esa. 54.**Ezech. 16.**Psal. 139.**Esa. 30.*

1. Pet. 5.

Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis, &c. Quatuor facit Apostolus hac in lectione fratres charissimi. Primò enim nos monet ut humiliemur. Secùdò vt omnem sollicitudinē nostram in Deo ponamus. Tertid vt sobrii & vigilantes simus.

Humiliatis
quid.Virtutes
sine humi-
litate non
profunt.

Mat. 23.

Luc. 1.

Job. 19.

Lev. 25. 5.

Quartò spondet auxilium Dei nobis affuturum. Primò igitur nos monet ad humilitatem. Est autē humilitas virtus quæ facit hominem ex verissima sui cognitione sibi metipsum vilescere. Sicut autem superbia est radix omnium malorum siue vitiorum: ita e contrario humilitas est fundamentum omnium virtutum. Qui enim virtutes sine humilitate congregat, quasi puluerē in ventū portat. Cæteræ enim virtutes sine humilitate, non solum non profunt, imò nocent, dum faciunt hominem superbire. Ad eò quippè Deo est grata humilitas, quod plus placet Deo peccator humilis, quàm iustus superbus. Sicut ipse nobis demonstrat per exemplum humilis Publicani, & superbi Pharisæi. Hanc virtutem Dominus noster Iesus Christus præcipuè professus est, & ad eam exemplo sui nos inuitat, dicens: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quem sequens beata Dei genetrix, quasi oblita virginitalis, cæterarumque virtutum quibus præfulgebatur, quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Hæc virtus fecit Moysen Deo familiarem esse. Hæc fecit David secundum cor Domini esse. Ad hanc igitur nos hortans Apostolus Petrus cum ait: *Humiliamini sub potēti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis*. Porro quidam sunt sub manu Dei, nec humiliantur. Quidam verò etiā ante manū Dei humiliantur. Intelligimus autem hic per manum Dei, castigationem & flagellationem. Vnde Iob: Misereimini mei, sicut me amici mei: quia manus Domini tetigit me. Sub manu ergo Dei sunt, nec humiliantur, qui à Deo flagellantur, nec tamen per humilitatem mentis recognoscunt peccata ut emendantur. Talis erat Herodes, talis Antiochus, talesque cæteri peruersi, qui à Domino flagellantur, nec tamen humiliantur aut emendantur. De quibus Dominus per Prophetā, percussit eos, & nō doluerunt:

Et

Et alibi: Curauimus Babylonē, & non est sanata. Ac si dicat: Ea quæ ad curationem eius sufficere debuerunt, fecimus: ipsa tamē curata nō est. Tales grauius cunctis in inferno puniuntur, quia hic nec per flagella emēdati, sed deteriorati sunt. Sub manu verò Dei humiliantur, qui sub flagellis suis peccata sua recognoscētes, humiliantur & corriguntur. Talis fuit Paulus, qui percussus à Domino humiliatus & emendatus est. Tales fuerunt illi, de quibus legitur: cum occideret eos, quærebant eum & reuertebantur. Ante etiā manum Domini humiliantur, qui nulla afflictione, nullisque flagellis attriti, spōte in prosperitate sua humiliantur, & in melius emendantur. Talis fuit Moyses, talis & Dauid, qui etiam in prosperis humiles exiterunt. Prima igitur humilitas, quia fit in solo corpore, est inutilis. Secunda quia fit etiam in mente, bona. Tertia quia fit in mente & etiā sponte, optima. Quoniā verò à Deo humiliantur quidam, & detinentur inter flagella, ita vt desperant, subdit Apostolus. *Ut vos exaltet*. Quasi diceret, ita humiliamini sub flagellis Dei, quod spēs habeatis, quod ipse vos exaltabit. Et quoniā rursus hic ficitē humiliantur, vt in hac vita quidā exaltentur, vt hypocritæ, subdit: *in tempore visitationis*, id est, in secūdo aduentu suo. Qui enim quærent exaltari hic, in alia vita digni erunt humiliari.

Psal. 70.

Sequitur pars secunda, in qua monet nos Apostolus: vt omnē sollicitudinē nostrā in Deum ponamus, his verbis: *Omnem sollicitudinē vestrā in eum proicietes: quoniam ipsi cura est de vobis*. Ac si dicat, ne putetis sub flagellis, quibus Deus vos affligit, vos à Deo negligi, sed potius tunc in eum sperate: quoniā flagella non negligentes, sed amanti signa sunt. Porro omnē sollicitudinē & spem nostrā in omnibus in Deū ponere debemus, sed de diuersis diuerso modo. Sollicitudinē enim de salute animæ nostræ ita in Deum ponere debemus, quod & nos de ea non minus inde solliciti simus: scientes quoniam nō dormientibus neque negligētibus, sed sollicitis & laborātibus prouenit regnū Dei. Vnde & subditur: *Sobrii estote & vigilate, &c.* Sollicitudinē verò de his quæ ad corporalem vitā pertinet, ita in Deum ponere debemus, vt & ipsi & si non sollicitudinē de his, tamē prouidentia habeamus. Sollicito

Et
C c 3 tudinem

tudinem de his, tamen prouidentiam habeamus. Sollicitudinem enim nos habere de his Dominus prohibet, dicens: Ne solliciti sitis, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur. Scit enim pater vester caelestis, quia his omnibus indigetis. Prouidentiam verò de his habere non prohibebitur. Vnde Apostolus. Qui non laborat, nec manducet. Et alibi: Magis autem laboret unusquisque, ut habeat unde tribuat necessitatē patienti. Et Salomon: Propter frigus piger arare noluit: medicabit ergo in aestate, & non dabitur ei. Cum enim prohibeamur cogitare de crastino, crastinum pro futuro remoto intelligendum est. Non est cogitare de crastino, annonā praesenti anno prouidere. Sufficit enim, inquit, diei malitia sua, id est, satis est de praesentibus miseriis & necessitatibus corporis cogitare. Vt quid enim solliciti essemus de futuris miseriis & penuriis, quas fortē nunquam visuri sumus? Sollicitudinem quoque nostrā in periculis & dubiis, & in quibus humanum deficit consiliū, ita in Deum ponere debemus, ut & sollicitudo nostra nobis prouidere non possit, tamē sollicita oratione Deum sollicitemus, ut ipse nobis consulere dignetur & prouidere, qui non derelinquit sperantes in se. Quoniam ipsi inquit, cura est de vobis, tanquā bono patrifamiliās de familia sua. Simus ergo boni serui Deo: & ipse erit bonus paterfamiliās nobis. Si fideliter ei ministramus & ipse tam praesentia stipendia quā aeterna praemia nobis fideliter prouidebit.

Sequitur pars tertia, in qua hortatur nos Apostolus ad sobrietatē & vigilantiam, dicens: *Sobrii estote & vigilate in orationibus, quia aduersarius vester diabolus, tanquā leo rugiens, circuit, querens quem deuoret.* Sobrios nos esse praecipit Apostolus, non solum à comestatione & ebrietate, sed etiā à calice Babylonis, id est, ab ebrietate secularis cupiditatis. Hoc est quod Dominus ait in Euangelio: Videte ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius saeculi: ne fortē veniat in vos repentina calamitas. Sed quia non sufficit sobrios esse, nisi etiā nos oratione muniamur, addit: *Et vigilate in orationibus.* Porro in oratione nos praecipit vigilare, non solum ut in ipsa oratione non vagante, sed potius intenti & vigiles simus, sed ut etiā non

solum in diurnis horis, sed etiam in nocturnis, in oratione ne meminerimus vigilare. Iuxta quod praecipit Ieremias: Surge & lauda in principio vigiliarum tuarū. Et David: Septies in die laudē dixi tibi. Et media nocte surgebam ad confitendum tibi. Et quare est vigilandum in orationibus? Quia aduersarius, inquit, vester diabolus, tanquā leo rugiens circuit, querens quem deuoret. Quatuor reddunt diabolus instructorem ad nocendum. Quia nunquam dormit, sed semper vigilat in insidiis: quia est inuisibilis, & ideo magis nocere potest, quia naturali callet ingenio, quia est longæuus, & ideo ex longa experientia versutior. Quia ergo aduersarius noster ira est munitus: ideo maior necessitas nobis incumbit vigilandi. Tanquā, inquit, leo rugiens. Quando diabolus aperte saeuit, leo vocatur: quando occultē immittit nobis venenosas tentationes, serpens dicitur: quando per calliditatem nos circumuenit, dicitur vulpes: quando non in principio, sed in fine fallit, dicitur scorpio vel draco, & huiusmodi. Vnde scriptum est: Super Aspidem & Basiliscum ambulabis, & cōculcabis Leonem & Draconem. Sicut autem leo rugiendo mittit quandam terrorem, & obstupescationem animalibus ne fugere possint: ita diabolus adueniens solet mittere hominibus quandam horrorem & stuporem, ne sibi cauere queant. Circuit quoque ad modum leonis ouile fidelium: ut si quem inueniat ab vnione aliorum egrantem, occidat. Circuit etiam vnumquemque fidelem, ut si fortē inueniat in eo aliquam partem minus munitam, per eam introeat & perimat. Proinde fratres mei, maiori violentia unusquisque se custodiat, ne ab vnione fidelis gregis segregetur. Seruet etiam iuxta Salomonem, omni custodia cor suum: ne fortē per incuriam nostram aliquis introitus in nobis ab aduersario repeiatur. Cui quomodo resistendum sit, ostendit, subdens: *Cui resistite fortes in fide.* Iunge igitur fidem cum sobrietate & oratione, quas praemissit, & habes tria per quae diabolus potes resistere. Per sobrietatem quippè vigilamus: per orationē diabolus expugnatus, & per fidem per charitatem operantem, fraudes & tentationes eius euacuamus. Vnde Paulus: In omnibus sumētes scutum fidei, in quo possitis ignea nequiss

2. Thes. 3.

Prover. 20.

Mat. 6.

1. Pet. 5.

Luc. 21.

Quare in
 oratione vi
 gilandum.
 Thren. 2.
 Psal. 12.

Psal. 90.

Prover. 4.

Eph. 6.

LUC. 17.

nequissimi tela extinguere. Et Dominus in Euangelio: Si habueritis fidem tantū granū sinapis, dicetis mōi huic, transfer te & iacta te in mare, & fiet. Deinde exēplo aliorum nos monet diaboli tentationibus resistere, subdens: *Scientes eandem tentationem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri.* Ac si dicat: Non vos soli pugnas & tentationes diaboli sustinetis: sed etiā omnes fideles qui in hac vita sunt, tam viri quā mulieres tam senes quā iuniores, contra diabolicas luctantur tētationes. Propterea turpē sit vobis viri, superari à tētationibus diaboli, quas etiā mulieres deuicerunt. Turpē quoque sit vobis barbati & canuti, superari à tentationibus diaboli, quas etiā pueri & impuberes deuicerunt. Turpē etiam sit vnicuique, molliorem & effeminationem esse, nec resistere tentationibus quibus innumerabiles resistunt.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus spōdet fidelibus pugnantibus Dei auxiliū futurum subdens: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternā gloriā suā in Christo Iesu modicū passos, ipse perficiet, cōfirmabit, solidabitq̄.* Dicitur autem Deus omnis gratiæ, quoniā omnis gratiæ largitor est: quia incipiētis, proficiētis, & perficiētis, cōfirmantis, & consolidantis. Et ipse qui vocauit vos per gratiam suam incipientē & perficientem, similiter per suā gratiam perficiet vos in eis quæ vobis defunt, & confirmabit vos ne cadatis, & consolidabit in alia vita, ne cadere possitis. Sed interponit, ostēdens ad quid vocauerit nos, quia ad æternā gloriā suam, & per quæ vocauerit nos, quia per passiones, quod ostendit, cum ait: *Modicum passos.* Modicum autē idē dicit, quia temporales passiones & breues & nullæ sunt respectu futuræ beatitudinis. Iuxta illud Pauli: Existimo quod non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriā quæ reuelabitur in nobis. Et in quo vocauerit nos? quia in Christo Iesu. Sed & hoc ad singula referri potest. Quoniam & in Christo Iesu passi sunt: & in Christo Iesu perficiet, confirmabit, & consolidabit. *Ipsi gloria & imperiū per omnia secula seculorū, amen.* Ipsi quidē est gloria: quoniā sicut potens est hic dare gratiā: ita est potens in futuro dare nobis gloriā. Ipsi quoque imperiū: quoniam sicut potens est hic diaboli & suos imperio

Rom. 8.

perio suo refrenare, ita potens erit in futuro imperio suo eos dānare. Nos ergo fratres, cum rogemus, vt det nobis perfectam humilitatem, & spem in te & fiduciam: det & sobrietatem, & fidem, & in oratione vigilantiam, ceterasque virtutes, per quas valeamus diabolum superare, & gloriā consequi sempiternā: quod ipse prestare dignetur, qui est benedictus in secula Deus. Amen.

DOMINICA TERTIA

post Trinitatem.

Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores, vt audirent illum. Quatuor capitulis distinguitur hæc lectio fratres mei. Primò enim continet pœnitentiam ad Christum accessionem. Secundò Phariseorū inde murmuratiōem. Tertiò quod peccatores debeāt suscipi & etiā quæri, probationem. Quartò de vno peccatore conuerso, magis quā de quibuscūq̄ iustis exultatiōem. Ostendēs igitur primū peccatores pœnitētes accessisse ad Iesum, ait: *Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores.* Et quia sinistra intētiōe possent appropinquare, subdit, *Vt audirēt verbū Dei.* Patet ergo quia nō solū corpore, sed etiam mēte ad eum appropinquabāt. Appropinquabant enim tanquam infirmi ad Medicum: tanquā rei ad patronum: tanquā peccatores ad misericordem: tanquam immūdi ad lauachrū: tanquā oues erronæ ad Pastorem: tanquā cæci ad illuminatorē. Quales accedere ad Deum Dauid monet, dicens. Accedite ad eum, & illuminamini. Exemplo horum accedite & vos peccatores frequenter ad audiendū verbum Dei: quia non potest aliquis libenter Dei verbum audire, quin malum incipiat ei displicere.

Psal. 32.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur Scribas & Phariseos aduersus Iesum murmurasse, cum subditur. *Et murmurabant aduersus eū, Scribæ & Pharisei.* Est autē murmuratio nec omninō occulta, nec omninō aperta reprehensio: media inter obiurgatiōem & detractionem. Pharisei enim, qui nesciūt bonū in alio amare, sed potius inuidere & deprauare, nimicitatem conceptæ inuidiæ non poterant iam omninō celare: nec audebant omninō propalare, sed murmurabant. Nos verò fratres, inuidiam, detractionem, & murmuratiōem detestantes, discamus bona in alio

Murmuratio quid.

alio amare, dubia etiam in meliorem partem inclinare, peccantem coram reprehendere, nec ei clam detrabere vel murmurare. Detractio quippe & murmuratio ex malitia occulta nascuntur, nec volunt prodesse, sed tantum nocere. Non enim ut proficiat, detrahit quis, vel murmurat, sed potius ut infamet & noceat. Aperta autem reprehensio si benignè fiat, & facienti, & cui sit prodest: & si cui sit non prodest, facienti non prodesse non potest. Vnde Philosophus ait: Aperiè me increpa, non occultè me mordeas.

Ecce, inquit, hic peccatores recipit, & manducat eum illis.

Mentiuntur, qui enim recipit peccatores, peccator est. Sicut qui recipit fures, fur est. Recipere quippe furè vel peccatorè, est eius furto vel peccato consentire. Porro peccatores recipere hac intentione, ut corrigantur: hoc non est recipere peccatores, sed fratres. Quod nos Apostolus precipit facere, dicens: Si mulier infidelis consentit habitare cum viro fidei, non discedat fidelis: sanctificabitur enim mulier infidelis per virum fidelem. Itaque iuxta Philosophum, illum tecum suscipe, quem tu possis facere meliorem, vel qui te. Propter ad meliorationem alterius ex nobis, precipit Apostolus: Infirmum, inquit, fratrem assumite.

Propter ad meliorationem nostri ex aliis, ait Poeta: *Nunc te melioribus offer.* Si quis autem incorrigibilis persistit, non est recipiendus: sed etiam receptus excludendus, ne per vitium vnius multi corrumpantur. Vnde Apostolus: Auferte malum ex vobis. Et alibi: Hæreticum hominem post primam & secundam correctionem deuota. Et Philosophus: Tales, inquit, iunge socios tibi, ex quorum contubernio non infameris. *Et manducat cum illis.* Manducare quoque exemplo nostri Redemptoris hac intentione cum peccatoribus possumus, ut occasione prandij eos corrigamus. Et dum nos pascat corporaliter, eos spiritualiter pascamus. Quia ergo Publicani & peccatores ad verbum Dei corrigebantur, ideo eos recipiebat, & cum eis manducabat. Sed Pharisei etiam bona deprauantes, dicunt eum recipere, id est fouere peccatores. In quo ostendunt se non veram habere iustitiam. Qui enim verè iustus est, neminem damnat, peccatores non contemnit, sed potius eis compatitur: bona aliorum non deprauat, imò etiam dubia in melius

inter-

interpretatur. At e contra isti arrogantes iusti, Deum de misericordia reprehendunt, & peccatores aspernantur, & etiam bona in malum interpretantur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus per duplicem probat parabolam, peccatores poenitentes non solum debere recipi, sed etiam queri. Est autem iuxta literam probatio hæc à minori. Si enim homo ouem, vel mulier dragmam perditam, res utique temporales, irrationales & perituras, cum tanta sollicitudine querit: inuentas humeris reportat, gaudet, & vicinos sibi cogaudere hortatur: quanto magis homo hominem, fratrem suum, pro peccato perditum, rem utique rationalem & semper victuram, cum maiori sollicitudine debet ad salutem querere, repertum proprio labore ad Ecclesiam reportare, & de eius correctione gaudere, & alios ad congaudendum monere. In quo fratres mei, nostra (quod sine dolore nequeo dicere) confunditur duritia, qui plus dolemus de damno bouis vel ouis, vel pecunie nostræ, quam de damno vnius vel multarum animarum. Si enim amittitur res temporalis, cum multa sollicitudine eam querimus, nos & alios fatigamus: non cessamus quousque eam inueniamus. Si verò peccando perit anima fratris, pro qua mortuus est Christus, non curamus: negligimus, imò multoties irridemus, vel etiam consentimus. Ut quid hæc? nisi quia charitatem proximi non habemus: cui ouem vel asinum præponimus. Iuxta verò mysticum sensum, probatio est à maiori. Mystice enim homo vel mulier, Christus Dei sapientia intelligitur. Quis verò vel dragma, in qua imago Regis inscribatur, homo ad imaginem Dei factus accipitur. Si ergo Christus Deus & Dominus vniuersorum, adeò fugitiuum seruum hominem dilexit, quod pro eo recuperando, nonaginta nouem oues in deserto, id est, nouè Angelorum ordines in cælo corporaliter reliquit, hominem inter diuersos mundi errores quaesuit, eius peccata in cruce portans, eum ad patriam reuexit: & in hoc gauisus est, & ad congaudendum non ouis, sed etiam sibi, Angelos inuitauit. Nonne multò magis homo, hominè, fratrem fratrem debet diligere, pro eo lucrando, omnia negotia postponere, eius salutem querere, eius peccata portare, & ad Deum eum

redu-

1. Cor. 7.

Rom. 15.

1. Thes. 4.

1. Cor. 5.

Tit. 3.

Quomodo
manducan-
de cum pec-
catoribus.

reducere, de eius salute plusquā de lucris secularibus gaudere, & alios ad congaudendum monere?

sequitur pars quarta, in qua Dominus adaptans similitudinē, ait: *Ita gaudium erit in caelo super vno peccatore poenitentia agente, quam super nonagintanovē iustis, qui non indigent poenitentia.* Et quidem fratres mei, plus de amissa rei recuperatione, quam de re nunquā amissa gaudere solemus. Maius quippē est rem restaurare, quam cōservare: & mirabilis est post lapsum surgere, quam nunquam cadendo stare. In quo etiā illud notari potest, quod quidam quantō gravius ceciderunt, tantō feruentiores resurgunt. Et quia illicita se cōmississe sciunt, etiā licita sibi abiciūt: plusquam etiam iussa faciunt: nunquā se satisfacere credunt: perfectē mundum deserunt, ad caelestia toto desiderio tendunt: illa suspiriis & lachrymis deprecant: pro eis pati quaelibet graua facile ducant. Econtrariō quidam, quia nullum graue crimen se cōmississe putant, tepidi manent, nullo desiderio, nullis suspiriis, nullis lachrymis, ad caelestia inardescūt, sed nec frigidi, nec satis calidi viuunt. Maius ergo gaudium est Deo & Angelis eius super feruorem vnus poenitentis, quam super tepidam iustitiam plurium iustorum. Quoniam Rex plus illum militem diligit, qui post fugā reuersus, hostes fortiter premit, quam illū qui nec fugit, nec vnquam fortiter egit. Nos ergo fratres charissimi, duritiam & falsam iustitiam Phariseorum euitemus, compatiētes in peccatores & pauperes & afflictos simus: auerforum conuersionem quæramus, errantes corrigamus, & ad Deū reuocemus. Nihil quippē plus acquirat nobis misericordiam, quam quod si facimus aliis misericordiam. Qui ergo lapsi sunt, ad pristinum statum cum feruore redeant, vt de conuersione sua iustum diabolo & gaudium Deo & Angelis suis faciāt. Qui verō iusti sunt, nunquam tepescāt, sed semper in charitate & in compassionē proximi inardescant, & secum spolia captiuitatis ad Deum reportare satagent, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA QVARTA
post Trinitatem.

Exi.

Existimo quod non sunt condignæ passionēs huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis, &c. Rom. 8.
Tripartita est hæc lectio fratres mei. Primò ostendit Apostolus passionēs sanctorū non esse condignas magnitudinī præmiorū. Secundò dicit ipsos non volentes subdilationibus, sed tamen in spe patienter portare. Tertio dicit omnes inter passionēs ingemiscere, & etiā ipsos sanctos, & ideo æternā gloriā magis desiderare. Ait ergo primò, *Existimo quod nō sunt cōdignæ passionēs huius temporis ad superuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Ac si apertè dicat, per nullas passionēs temporales dignè mereri valeamus magnitudinē gloriæ quæ nobis in futuro tribuetur. Imperator quippē noster, fratres charissimi, largus, imò ipsa largitas est, nec vult paruitati nostrorū laborū præmia sua cōmensurare, sed potius de diuitiarū suarū largitate nos superabundatè accumulare. Labores quippē nostri sunt modici, præmia erunt immensa. Labores nostri sunt breues & momentanei, præmia erūt sempiterna. Labores nostri sunt terreni, præmia erunt caelestia. Labores nostri parū in se habent amaritudinis, præmia ineffabilem habebūt in se dulcedinē. Sicut scriptum est: *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit quæ preparauit Dominus diligētibz se.* Quod verò passionēs huius temporis non sunt condignæ passionēs ad futuram gloriā quæ reuelabitur in nobis, probat cum subdit: *Nam expectatio creaturæ, reuelationē filiorū Dei expectat.* Vocat autem hic fideles creaturā, eò quod à cæteris creaturis ferè in nullo hic distare videātur. De terra enim sunt & in terra morātur, & de terra viuunt, mutātur & corrumpuntur, moriuntur sicut cæteræ creaturæ: vnde videtur esse idem finis hominis & iumentī. Eosdem verò vocat secundum statum æternæ vitæ (siue futuræ) filios Dei: eò quod tunc erunt similes Deo immortalitate, puritate, glorificatione, & claritate. Iuxta quod Ioannes ait: *Charissimi, sciimus, quia filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus.* Cum autem apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Ait ergo: *Expectatio creaturæ reuelationē filiorū Dei expectat.* Quasi diceret, fideles qui sunt in miseria huius mundi, expectant aliam vitam, vt in

Esa. 64.
1. Cor. 2.

1. IOH. 3.

D d

ca

ea glorificetur in filios Dei, id est cum sint tantilli, tantam rem expectant: ut qui nunc similes sunt bestiarum, sint similes Dei. Quod verò ait inculcando: (expectatio & expectatio) expectantium certitudinem, desideriumque significat. In quo damnatur (quod sine gemitu dicere non possum) illi qui tantum in hac vita spem habent, aliam verò vitam nec esse suspicantur, dicentes: *Quis est regressus ab inferis, qui testificetur nobis aliam vitam esse?* Sic semper nascuntur homines & moriuntur: transit homo sicut umbra & fumus, non amplius futurus. Propterea, inquirunt, dū licet, ducamus in bonis dies nostros, gaudeamus, epulemur, luxuriemus, rosas nos coronemus, sericis nos induamus, in mollitie iaceamus, quæcumque desiderat cor nostrum faciamus, quis cras moriemur. Multi certè sunt hodie qui quantum hoc ore non dicant, tamè operibus se ita credere demonstrant. De quibus verè dicitur, quoniã homo cum in honore esset, non intellexit, cõparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, imò miserior & deterior illis: quoniam melius esset illis penitus mori cum iumentis, quàm in morte semper viuere cum dæmoniis.

Psal. 48.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur fideles subiectos esse miseris non volentes, sed tamen in spe patienter portare, cum subditur: *Vanitati enim subiecta est creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe.* Duplici vanitati fratres mei, homo subiectus est vanitati culpæ, & vanitati pœnarum. Et mali quidem vanitati culpæ volentes famulantur: pœnis verò quæ utilitatè conferunt in purgandis peccatis, inuiti & murmurantes subiecti sunt: fideles verò culpæ inuiti subiecti sunt, & eis quantum possunt, resistunt. Pœnas verò, & si voluntas carnis non vult, tamen voluntas rationis propter earum utilitatem eas sustinet patienter. Quis magister patiens quàm Christus? tamè iuxta carnis voluntatè se non velle pati ostendit, cum dicit: *Pater si possibile est, trãseat à me calix iste.* Sic ergo fratres mei, in hac vita iusti subiecti sunt vanitati, vanitati persecutionum, indigentiarum, perturbationum, defectuum, cæterarumque pœnarum. Sed hæc omnia patienter ferunt propter Deum, qui subiicit eos huiusmodi vanitatibus in spe retributionis & liberationis. Et diabolus quippè propter

Mat. 24.
Mar. 14.
Luc. 22.

super-

superbiam suam subiicit Dominus vanitati culpæ, miseriarum, & perturbationum, sed non in spe. Quare? Quoniam diabolus cum spiritualis & fortioris naturæ esset, & cum per seipsum peccasset, spem liberationis non meruit. Homo verò terrenæ & fragilioris naturæ, & per suggestorem deceptus, spem meruit liberandi. Hinc patet quoniam quado peccant aliqui fortioris naturæ, & per se magis peccant, & minus excusabiles sunt. Nos ergo fratres, subiectionem culpæ & vitiorum fugiamus, subiectionem infirmitatum, indigentiarum, atque persecutionum feramus patienter propter Deum, qui nos in huiusmodi subiicit in spe: quæ quidem spes non confundet. Vnde & sequitur: *Quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertate gloriæ filiorum Dei.* Quando (ut ipse alibi dicit) hoc corruptibile induet incorruptionem. Non ait quælibet creatura, sed ipsa creatura, quæ à vanitate quantum potest se excutit, & tota spe & desiderio ad Deum tendit: ea sola liberabitur à seruitute corruptionis, quam superius vocauit vanitatem, & recipietur in libertatem filiorum. Tunc quippè liberabitur à seruitute culpæ, à seruitute pœnæ, patiendi scilicet & moriendi, à seruitute necessitatis, comedendi scilicet vestiendi atque dormiendi, & huiusmodi. Tunc enim ait Ioãnes: Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque vllus dolor, quoniam priora transierunt. Non esuriat, neque sitiet amplius, & non cadet super illos Sol, neque vllus æstus.

2. Cor. 15.

Apo. 21.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur omnes inter miseras huius vitæ gemere, & etiam, & etiam ipsos cum subditur: *Sciunt enim quod omnis creatura ingemiscit, & parturit usque adhuc.* Omnis quidè homo fratres, tam bonus quàm malus, inter tribulationes & miseras huius mundi, velit nolit, ingemiscit, sed solus bonus parturit. Parturire enim est pro pariendo fructu laborare. Malus ergo in hac vita gemit, sed non parturit: quoniam gemitus eius & labor (quia pro temporalibus est) fructum æternum non habebit. Bonus verò hic & gemit & parturit: quia gemitus & labor eius infructuosus non est, sed potius fructum eternitatis obtinebit. Quod Dominus in Evangelio

100. 15.

D d a per

per similitudinem ostendit, dicens: Mulier cum parit, tristitiam habet: Cum autē pepererit puerum, iam non meminit pressuræ, quia natus est homo in mūdum. Et vos quidem nunc tristitiā habetis. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. *Ingemiscit*, inquit, & *parturit vsque adhuc*: id est, à principio mundi vsq; nunc, & vsq; in finē: ab Abel vsq; ad vltimum iustum. *Et non solum*, inquit, *illa sed etiā nos ipsi primitias spiritus habētes*, & *ipsi intra nos ingemiscimus, expectātes adoptionē gloriæ filiorū Dei, redemptionem corporis nostri*. Quasi dicat, & nō solum cæteri fideles minores inter miseras huius mundi gemunt, sed etiā nos ipsi Apostoli, qui prius & abundantius virtutes accepimus spiritalia: & ipsi quāuis consolemur, tamen intra nos ingemiscimus, considerantes miseras in quibus nūc positi sumus, & adoptionē gloriæ filiorum Dei, quā expectamus. Addit etiam redemptionē corporis nostri: ostēdens quoniam non solæ animæ glorificabuntur in alia vita, vt quidam heretici suspicati sunt, sed etiā ipsa corpora nostra ab omni corruptione & redimentur, & æterna gloriā dībuntur. Porro ex duobus, quæ hic ponuntur, id est, ex consideratione præsentis miseriæ, & gloriæ futuræ, nascitur cōpunctio in nobis, quæ est ex desiderio patriæ cœlestis. Ex aliis verò duobus, id est, ex consideratione nostrorum peccatorum, & ex cōsideratione æternorum, suppliciorū, quæ eis debētur, nascitur in nobis cōpunctio pœnitentię. Nos ergo peccatores, turpitudinē nostrorum, & amaritudinem ignis æterni eis debitā, ante oculos nostros semper habeamus: vt ita semper pœniteamus, semper de peccatis nostris gemamus & ploremus. Pensemus etiā simul misericordiam vbi nunc sumus, & æternā cœlestium gaudiorum beatitudinē. Vt ita desiderio illius ingemiscamus, ploremus & ad illam toto desiderio festinemus. Nunc in lachrymis seminemus, quod post eum exultatione metamus, vt eis mereamur adaugerari, de quibus ait Psalmista: Euntes ibāt & flebāt, mittētes semina sua, Veniētes autē venient cum exultatione, portātes manipulos suos, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amē.

DOMI

DOMINICA IIIII. POST TRINIT.

Dixit Iesus discipulis suis: estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. In hac S. Euāgelij lectione fratres charissimi, intēdit dominus nos instruere vt quantum possumus & scimus, semper misericordiā faciamus. Primò igitur monēt nos, vt exēplo cœlestis patris, misericordes simus. Secūddò demōstrat quātum misericordia promerēatur. Tertio ostēdit ignorāntem vel vitiosum non debere magisterium præsumere. Primò igitur exhortans nos ad misericordiā, ait: *Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est*. Alibi quoq; ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Ex quibus verbis profectò demonstratur, quia Dominus vult nos imitatores sui esse, vult nos patrissare: alioquin non reputat nos inter filios suos, sed inter reprobos seruos. Sic facit fratres mei, (vt fertur) Aquila, quæ pullos suos opponit radiis Solis, & pullū quidē, qui morē patris radiū Solis imitoto lumine, cernit, tanquā propriū diligit. Illū verò qui hoc non facit, tanquā degenerem abiicit. Sic & coruus pullos suos antequā videat eos nigrescere, tanquā sui dissimiles spernit. Postquā eos videt nigros, tāquam sibi similes diligit. Homo etiā filiū, quē videt sibi obsequi & obedire, diligit: filium verò inobediētē odit. Nos ergo fratres mei, vt filij Dei esse mereamur, cum imitemur, ei nos cōformemus. Simus pro modulo nostro sancti, sicut ipse sanctus est. Simus iusti, sicut ipse iustus est. Simus misericordes, sicut ipse misericors est. Ipse autem tantisper misericors est, quod nullā creaturā misericordię suę reliquit expertē. Dat enim iumentis escā ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. Dat nō solum cultoribus & amicis suis, sed etiā contemptoribus & inimicis: facit enim Solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nos quoq; fratres, benignitatem eius, in quantum possumus, imitemur. Demus non solum notis, sed etiā ignotis: non solum amicis, sed etiā inimicis. Alium iuuemus re, alium verbo, alium consilio, alium correctione, alium admonitione, alium cōsolatione. Omnes bonum exemplum, omnes nostram benignitatem sentiant: vt ita sanctificetur nomen Dei in nobis, & simus imitatione filij patris nostri,

D d 3 quā

Vnde com
punctio in
nobis oria
tur.

Psalm. 135.

Mat. 5.

Leuit. 19.

Psalm. 146.

qui in caelis est. Secundò ostendit Dominus quantum misericordia promereatur, ponit autem quatuor species misericordiarum, unicuique præmiũ suum subiungens. Primam ponit, cum subdit: *Nolite iudicare*, de dubiis, vel de minoribus noxis. De apertis enim malis, & de apertis bonis permissum est nobis iudicare. De quibus dicitur, à fructibus eorum cognoscetis eos. De dubiis verò & minoribus noxis iudicare prohibemur: quia incertum est nobis, quo animo fiãt, quæ & bono & malo fieri possunt: Vt est manducare & bibere: loqui cum muliere, manducare cum malo homine, & huiusmodi, quæ debemus in meliorem partem interpretari. Vt si videamus Sacerdotem loqui cum muliere, dicamus eum illi dare consilium de anima sua & huiusmodi. Minores etiam culpas, vt frangere aliquando ieiunium, aliquando nimis comedere vel bibere, confortia malorum frequentare, debemus per dispensationem, per infirmitatem, & per charitatem excusare. Sicut enim malignæ mentis est etiam bona deprauare: ita benignæ est etiam mala in meliorem partem inclinare. Huius misericordiarum præmiũ ponit cum subdit, *Et non iudicabimini*, subaudi de temerario iudicio. Qui enim temerè hic iudicant, de temerario iudicio iudicabuntur à Domino. Secundam speciem misericordiarum ponit cum subdit: *Nolite condemnare*, etiã apertè malos, sed potius eorũ conversionem expectate & orate. Quoniam qui hodie est malus, fortassis cras, vel post cras, erit bonus. Stultissimus quippè esset, qui cõdemnasset Mariã Magdalena, cum adhuc stulta esset: Et Paulũ cum adhuc persecutor esset: qui postea tantis meritis apud Deum effulserunt. Huius misericordiarum præmiũ ponit, cum subdit: *Et non condemnabimini*, de stulta cõdemnatione. Qui enim nunc temerariè peccatores damnant, de temeraria damnatione à Domino damnabuntur. De istis duabus speciebus misericordiarum laudatur S. Martinus, cum de eo legitur: Neminem iudicãs, neminẽ damnans, Hinc Paulus ait: Tu quis es qui iudicas alienum seruum. Suo Domino stat aut cadit. Et Philosophus. Vide, inquit, si adhuc malus es, & similibus parce. Si autem malus esse desisti, cur alijs locum emendationis abscindas? In quo fratres, nostra confunditur presumptio, qui aliorum peccata

iud.

iudicamus. Alio iudicio & nostris parcimus, alios condemnamus, & nos in cordibus nostris iustificamus. Alio iudicio nos, alio proximos nostros iudicantes, cum scriptum sit: Ponderus & pondus, mensura & mētura, vt rursus abominabile est apud Deum. Tertiam speciem misericordiarum ponit, cum subdit: *Dimittite*. Eleemosyna quippè magna est, dimittere, vel iniurias irroganti, vel conditionem seruo, vel debitum pauperi debitori: huius misericordiarum præmiũ ponit, cum subdit: *Et dimittetur vobis*. Per hæc enim eleemosynam peccata nobis à Domino dimittuntur. Vnde & in oratione Dominica dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. In qua etiam conditione nos constringimus, quod si non dimittamus, nec nobis dimittetur. Imò etiam per parabolam serui dimissi, & dimittere nolentis, peccata quæ dimittere videbantur, redire cõprobantur. Itaque fratres, duriã cordis deponamus. Et si in Deũ nobis dimittere volumus, alijs dimittamus. Quartã speciem ponit, cum subdit: *Date eleemosynam*, vel corporale, vt esurienti cibum: nudo vestimentum, hospiti hospitium. Vel spirituale, vt correctionem, instructionem, exhortationem, consolationem. Vel reale, vt auxilium in aduersis, consilium in periculis, fulcimentum in causis. Huius misericordiarum præmiũ ponit, cum subdit: *Et dabitur vobis*. Hic gratia, & in futuro gloria. Quam verò largè eleemosyna à nobis facta à Deo sit remuneranda, ostendit cum subdit: *Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabit in sinum vestrum*. Porro æternam beatitudinẽ vocat mensuram, quoniã secundũ merita unicuique mensurabitur. Hæc erit bona, quæ summum & æternum bonum dabit nobis ad fruendum. Erit conferta, nihil habens vacuitatis vel vanitatis, sicut terrena bona, quæ vacua, vana & imperfecta sunt. Erit coagitata, id est, omnia bona nobis necessaria in se continens, cum terrena nulla indigentiam replere valeant. Erit superfluens, & qualitate, & quantitate, & tempore. Pro vanis enim bonis, verè bonarum pro vacuis, plena: pro insufficientibus, sufficientia: pro paruis, magna: pro caducis, æterna dabit. Qui? Pauperes, quia erunt causa dandi. Hoc est quod alibi dicitur, facite

D d 4 VO

Prover. 20.

Mat. 7.

Rom. 14.

Luc. 10.

vobis amicos de m̄mōna iniquitatis, vt cūm defeceritis, recipiāt vos in aeterna tabernacula. Quare ergo fratres, sumus duri ista terrena cōferre in pauperes, qui aeterni boni promittuntur nobis remuneratores. *Eadē quippē mensura, qua mēsi fueritis, remetietur vobis.* In quo nō cōmensurationem pr̄miorū ad merita figurat: pr̄sertim cūm alibi dicat: Centuplū iustos accepturos. Sed ita intelligendū est Qui plus dedit, plus accipiet: & qui minus, minus. Iuxta illud Pauli: Qui parcē semināt, parcē & metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

E. Cor. 9.

Tertiō per similitudinē ostēdit ignorantē non debere magistratū assumere, subdens: *Si cæcus cæcum duxerit, nōne ambo in foueā cadunt?* Cæcus cæcū ducit, cūm ignorans ignorantē regere pr̄sumit. Hoc cōtra illos est, qui nondū discipuli, sūt magistri. Qui nesciētes regere animas suas, pr̄sumunt regere alienas. Sed sicut cæcus cæcū ducēs eadit grauius, dum sub alio cadit, quā si solus caderet: ita ignorans ignorantē regens, cadit grauius quā si nullum regere pr̄sumpsisset, quia propter animas & sub animas, quas secū ad perditionē trahit, cadit, & quod grauius magister ignorans, quā discipulus ignorans puniendus sit, ostendit, cūm subdit: *Non est discipulus super magistrum.* Liptotes est, id est, sicut est minor gradu, ita est minor pr̄mio, si sit bonus: & minor pœna, si sit malus. Et quare hoc? subditur: *Perfectus autē erit, si sit sicut magister eius.* Quoniā sic æmulatur simplex discipulus magistrū, qui putat se fore perfectū, si ei valeat adæquari. Hinc est quod nihil plus nocet plebibus in Ecclesia, quā magistri peruersitas. Quæ enim vident facere magistrum suū, volunt facere, dicentes: Nunquid ego sum melior Sacerdote meo? non est discipulus super magistrū. Rursus per similitudinē ostendit vitiosum nō debere accipere magistrū, cūm subdit: *Quid autē vides festucā in oculo fratris tui, trabē autē quæ in oculo tuo est, nō consideras?* Quasi diceret, quo modo pr̄sumis reprehendere alios de minori vitio, cūm tu maiori vitio labores? Quomodo audes reprehendere irā fratris, quæ est quasi festuca in oculo mentis: cūm tu odiū quod est quasi trabes in mente tua, non reprehendas. *Hy pocrita, ecce primō trabē de oculo tuo, & tunc perspicies vt educas*

educas festucā de oculo fratris tui. Quasi diceret, primū te ipsum corrige, si alius vis corrige, primō te ipsum mūda, si alios vis mundare. Oportet enim vt manus sit munda, quæ alias vult mūdare, ne si fuerit immunda, tacta detur terius coinquinet. Inde Dominus de muliere in adulterio deprehensa, ait: Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat. Quasi diceret: oportet quidē vt adulteri iudicentur, sed à castis: vt maliciosi damnentur, sed ab innocentibus, vt rei corrigantur, sed à iustis. Itaq; fratres, si quæ volumus reprehendere, primō videamus si similes ei sumus: Quod si sumus, pariter ingemiscamus, & non eum nobis obtemperare, sed eum pariter nobiscum emendatimoneamus: Quod si non sumus similes, quia tamē olim fūimus, vel esse potuimus, ei condescendamus, & non ex odio, sed ex misericordia arguamus. Rarō enim & nō sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibendæ, & non nisi respectu Dei, & remota ab oculo trabe. Itaque fratres mei: misericordiæ operibus insistamus: iudicare & dānare alios euitemus. Dimittamus vt nobis dimittatur: demus vt nobis detur, vt mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem, id est, aeternam beatitudinem recipere mereamur. Quod nobis concedat, qui est super omnia benedictus Deus, Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Charissimi omnes vnanimis in oratione estote, compatiētes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, &c. Quadripartita est hæc lectio fratres mei.

Primō enim exhortatur nos Apostolus ad sex, quas enumerat virtutes. Secundō ad meliorē retributionē. Tertiō ostēdit bonis emulatoribus neminē posse nocere. Quarto nos monet Deum in nobis sanctificare. Primō igitur hortatur nos ad sex virtutes dicens: *Omnes vnanimis in oratione estote.* Porro vnanimis aliqui esse non possunt, nisi sint boni & amici. Mali enim vnanimis esse non possunt, quum vitii seruiant contrariis. Quomodo avarus & prodigus essent vnanimis? Quomodo crudelis & negligens essent vnanimis? Quomodo impetuosis & formidolosus essent vnanimis? At boni quia colūt virtutes, quæ nūquā econtrariæ, sed semper cōcordes, & sese coadunantes

1. Pet. 3.

Quæ
mes esse
posse.

sunt, vnanimes esse possunt, si affectuose sese diligunt. Omnes quidem boni in volendo communia bona, vnus voluntatis sunt. Sed circa alterius bona propria, alter frigit aliquando. Quando autem aliqui boni ita sese diligunt, quod alter vult bona alterius sicut sua, illi proculdubio vnanimes sunt. Multitudinis credentium, inquit, erat cor vnum, & anima vna. Et vnum quidem cor eis, quoniam bona aequè volebant. Vna verò anima erat eis, quoniam vnus diligebat alium, sicut animam suam. Hortatur igitur Apostolus nos, vt simus vnanimes, praecipue in oratione, id est, in optando & petendo bono. Vna enim oratio plurium fidelium, si sit vnanimis, inefficax esse non potest. Simus ergo fratres mei, in oratione vnanimes, non solum ceteris fidelibus, sed etiã vnusquisque sibi ipsi. Sicut enim ille qui malè petendo, ab vnanimitate Ecclesiae discordat, indignus est exaudiri: ita & ille, qui à bono quod postulat in oratione per reprobam vitam discors est. Et quoniam vnanimitas per compassionem maximè dignoscitur, hortatur subsequenter nos Apostolus, vt simus compatientes patientibus, non fictione, vt faciunt adultores, sed vera mentis affectione, nostrorū fratrum dolores & damna faciendo nostra, vt faciebat Paulus, qui dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Ostendamus per compassionem nos verè esse membra Christi & Ecclesiae. Vt quemadmodum in humano corpore, dolente vno membro, condolent cetera membra: sic & nos proximorum nostrorum passionibus compatiamur. Nec in eo quod proximos nostros afflictos videmus, eos tanquam inferiores & miseros contemnamus, vt faciunt quidam, qui licet dent multa pauperibus, tamen hoc faciunt potius ex mandati coactione, quam ex fraternitatis dilectione. Propter hoc adiungit Apostolus: *Fraternitatis amatores*, vt, scilicet super eos non superbe nos extollamus, sed potius in aequum descendentes, eos tanquam fratres nobis coaequemus. Sed & erga illos qui nostri auxilij indigere non videntur, fraternitatis amatores simus, eis nostra communicantes: eis officia charitatis exhibentes, eos tanquam fratres Christo diligentes. Nos, si mus de numero illorum qui soli sibi viuunt, nulli fami-

liari-

liaritatem, nulli charitatis officium exhibentes, & quasi homines non essent, cum nullo homine aliqua vincuntur affectione. Hos tepidos homines, vocat Apostolus sine affectione, sine sedere, sine misericordia. Hos etiam ipsa bruta animalia damnant, quae sui generis animalia quadam fraternitate diligere solent. Equus socium suū subsequenter expectat, praecedentem libentius subsequitur, absentem desiderat, & hinnit. Quid ergo debet facere rationalis creatura? Et quoniam quidam, licet compassionem & fraternitatem quibusdam exhibeant, tamen in eos qui se laeserunt, immisericordes sunt: addit, *miseriordes*, vide licet ad dimittendas iniurias nobis illatas. Hac enim conditione astringit nos Dominus, vt si volumus nobis dimitti, dimittamus. Aliter nihil à Deo nobis dimitteretur. Vnde Dominus in oratione Dominica sub hac conditione praecipit nos postulare, hoc modo: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Deinde subcontinuat dicens: Si non remisistis peccata fratribus vestris ex cordibus vestris, nec Pater vester caelestis dimittet vobis. Si ergo fratres mei, volumus summum iudicem misericordem inuenire, simus & ipsi in eos qui nos laeserunt misericordes. Nam iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam. Et quomodo quidam nimis sunt misericordes in subiectos peccantes, addit: *Modesti*: Modestia fratres mei est libera, condimentum, & temperantia ceterarum virtutum, & sine ea, non virtutes, sed vitia sunt. Modestia enim temperat misericordiam, ne cadat, vel in laxitatem, vel in duritiam: temperat etiam sapientiam ne cadat, vel in calliditatem, vel in hebetudinem: temperat fortitudinem ne cadat, vel in audaciam, vel in timiditatem: temperat iustitiam, ne cadat vel incredulitatem, vel in negligentiam: temperat largitatem, ne cadat vel in prodigalitatem, vel in auaritiam. Amemus ergo fratres mei, modestiam, vt per eam inter contraria vitia, mediã eligamus & teneamus virtutem. Et quomodo ceteris vitiis fugatus, demum nos impugnant superbia, ad extremum nos monet hic ad humilitatem, cum subdit: *Humiles*. Humilitas quippe est cõseruatrix virtutum. Et qui sine humilitate ceteras virtutes congregat, quasi pul-

Rom. 12

Mat. 6.
Mar. 12.

Modestia.

Humilitas
virtutum
conserua-
trix.

1. Cor. 12.

1. Cor. 10.

puluerem in ventū portat. Multis quippè vitia cōculca-
se & virtutes acquisisse, occasio superbiæ fuit: & quia glo-
riatur se vitia deuicisse, deuincuntur. Quod bene significa-
tur per Eleazarū, qui sub Elephāte quē occidit, occubuit,
quasi cum sub prostrato hoste, prostrernitur, qui de victo-
ria vitorū eleuatur. Proinde fratres mei propriā recogno-
scamus infirmitatē, qui nihil ex nobis boni, sed tantū pec-
cata possumus. Si quid boni habemus, nō nobis, sed Deo
attribuamus. Nunquam de viribus, nunquam de meritis
nostris, sed de sola Dei misericordia cōfidamus. Dumque
sumus in lubrica huius seculi via semper timeamus, &
quā magni ante nos ceciderunt, recogitemus.

Sequitur pars secunda, in qua monēt nos Apostolus
ad meliorem retributionem, dicēs: *Non reddentes malum
pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed è contrario be-
nedicentes.* Porrò quatuor sunt retributiones, reddere ma-
lum pro bono: reddere bonū pro malo: reddere malū pro
malo: & reddere bonum pro bono. Prima est diaboli, &
membrorum suorum. Secūda est Christi & membrorum
suorum: Tertia mediocriter malorum: Quarta mediocri-
ter bonorum. Dominus in Euangelio ostendit non suffi-
cere si bonum pro bono reddiderimus, nisi etiam bonum
pro malo reddamus, dicēs: Si diligitis eos qui vos diligūt,
quam mercedem habebitis? Nōne & Athnici hoc faci-
unt? Sed diligite inimicos vestros, & benefacite his qui
oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumnian-
tibus vos. Hoc idē dicit hic Apostolus. Et quod ita facien-
dum sit, probat subdens. *Quia in hoc vocati estis, vt bene-
dictionem hereditate possideatis.* Ac si apertē dicat, nō ma-
ledicatis, sed potius benedicatis: quia ad æternam benedia-
tionem vocati estis. Non enim de malo semine bona se-
ges, nec de malo merito bona merces colligeretur. Quæ
enim (vt ait Paulus) seminauerit homo, hæc & metet. Si
ergo fratres mei, æternam benedictionem consequi volu-
mus, nunquam malè, sed semper benedicamus. Si æterna
bona consequi volumus, nunquam mala, sed semper bo-
na faciamus. Scriptū est enim de reprobo. Dilexit maledi-
ctionem, & veniet ei: Et noluit benedictionem, & elōga-
bitur ab eo. Hoc idē probat auctoritate Psalmistæ dicētis:

Qui

Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, id est,
qui diligit, & vult videre vitam æternam, cōuertat linguam
suam à malo, scilicet cogitando, & labia eius ne loquatur
dolum. *Declinet autem à malo, subaudis opere, id est, nec*
cogitet, nec loquatur, nec faciat malum. Et quia hoc non
sufficit, addit: *& faciat bonum.* Et ita viuendo inquirat
pacem æternam. Et quia nō potest hic illa summa pax ha-
beri, sequatur eam, habendo pacē secum, pacē cum proxi-
mo, pacem etiā (quantum in ipso est) cum inimico: & ita
poterit consequi pacem sempiternam. *Quia oculi, id est res*
spectus misericordiæ, *Domini super iustos, & aures eius*
ad preces eorum audiendas. *Vultus autem iræ Domini su-
per facientes mala.*

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus bonis
æmulatoribus neminem posse nocere. Sunt autem æmu-
latores boni, qui nunquā malum, sed semper bonū æmu-
lantur: vitas bonorū viuentium curiosius persecutantur,
& mortuorum legunt: & quod melius in eis inueniunt,
æmulantur, & imitari conantur. Quod tendentibus ad per-
fectionē, perutilissimum est. Vnde legimus de sancto An-
tonio, quod iunctus studiosis vitas æmulabatur vniuerso-
rū. Hinc Apostolus: *Aemulamini, inquit, charismata me-
liora.* Ait ergo de eis Apostolus: *Et quis est qui vobis no-
ceat, si boni æmulatores fueritis? Ac si diceret nullus.*
Quia Deus nō vult, imò tales amat & tuetur. Diabolus
vel homo nō potest, imò etiā dū putat eis nocere, eis pro-
dest: quia eos persequendo, vexando, etiā occidendo, red-
dunt gloriosiores, sic diabolus Iob: sic Decius Laurentiū:
sic Decianus Vincētium: dum putat extinguere, facit glo-
riosum. Hinc Dauid de diabolo ad Dominum loquitur,
dicens: *Draco iste quem formasti ad illudendum ei, san-
ctus enim in hoc diabolus illuditur, quod quando intendit ele-
ctis nocere, sibi ipsi nocet, & illis auxiliatur.* Hinc subditur:
Sed etsi quid patimini propter iustitiam beati. Quare?
Quia teste Domino: *Beati qui persecutionem patiuntur*
propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnū cælorum.
Timorem autē eorum ne timueritis (inquit) vt non con-
turbemini. Timor nimius ita quorundā rationem turbare
solet, vt stupidi & perturbati quid facere debeant, non
aduer-

Propria
infronitas
reus. mof.
caula.

Mat. 9.

Gal. 6.

Psal. 108.

S. Anto-
nisi.

*Non crea-
tura, sed
Deus in
creaturis
vivendus.
Quomodo
Christum
in cora-
bus nostris
sanctifi-
camus.*

advertant. Ceterum nos fratres mei, non creaturam aliquam, sed Deum in creaturis timeamus. Timeamus, inquam, cum dilectione, & diligamus cum amore: qui timor non infert tribulationem, sed potius consilium & consolationem.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus nos monet Dominum nostrum Iesum Christum sanctificare in cordibus nostris. Porro Christum in cordibus nostris sanctificamus, quando corda nostra in eo sanctificare studeamus. Quod utique sit, si vitam & mores eius imitari satagimus: si doctrinam eius sequimur. Sed sumus mundi pro modulo nostro, sicut ipse mundus est: misericordes, sicut ipse misericors est: iusti, sicut ipse iustus est: sancti, sicut ipse sanctus est: ut tandem mereamur esse ubi ipse est: quod ipse prestare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Luc. 9.

Cum turbæ irruerent ad Iesum, ut audirent verbum Dei: Ipsi stabat secus stagnum Genesareth. Quinque capitulis distinguitur hæc lectio fratres mei. Primum enim docemur cum quanta aviditate ad audiendum Dei verbum festinare debeamus. Secundum, per frustrationem piscationis, significatur sæpe accidere frustrationem prædicationis. Tertium, Domini exemplo instruitur prædicator. Quartum, per capturam piscium, significatur Petrum & socios eius futuros piscatores animarum. Quintum, Petrum stuporem consolatur, & ei promittit officium prædicationis. Docemur igitur primum hic fratres, cum quanta aviditate ad verbum Dei debeamus festinare, cum dicitur: *Cum turbæ irruerent ad Iesum ut audirent verbum Dei.* Quid enim aliud est irruere, nisi cum desiderio currere? Cum magno ergo desiderio, cum magna aviditate, ad audiendum verbum Dei currebant, qui hac de causa ad Iesum irruerunt. Quod ex hoc fratres mei, præcipue ostenditur, quod nec indigentia, nec temporis, nec loci necessitate retardabantur, quin eum sequerentur. Ingruit fames, cum iam triduo illum sustinerent, & tamen eum sequuntur. Ingruit nox, & tamen eum sequuntur. Ingruit loci angustia, & tamen eum sequuntur. Ita etiam, ut propter turbam angustiantem navem conscendere, & mare intrare compellus sit. In quo fratres mei, (quod

(quod sine gemitu dicere non possum) confunditur tepor & tarditas nostra, qui ad audiendum verbum Dei vix convenimus, convenientes vix audimus, audientes vix aliquid inde opere exequimur. Vbi fratres mei, est illa fames, de qua Propheta, imò Deus per Prophetam dicit: Mittam famem in terra, non famem panis aut vini, sed famem audiendi verbum Dei. Vbi est illa dulcedo divini verbi, qua gustata exclamat Propheta: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo?*

Sequitur pars secunda, in qua per frustrationem piscationis significatur frustratio prædicationis, cum subditur: *Est vidit duas nautes stantes secus stagnum.* Videt autem Dominus miserando duas nautes, id est circumcisionis & præputij Ecclesias, adhuc bonis piscibus vacuas. Et quare vacuas? Piscatores enim per totam noctem laborantes nihil coeperant, & ideo descenderant, & laubant retia. Hoc quod tunc accidit eis in piscatione, accidit frequenter in prædicatione. Piscatores, id est prædicatorum, sæpe prædicando laborant, & tamen neminem verbi dulcedine capiunt, neminem Deo acquirunt. Quare? quia per noctem laborant, & non in verbo Iesu. Duo quippe significantur esse impedimenta, ne prædicatione auditores capere possit: vel quia auditores indigni sunt, quibus proficiatur: vel quia prædicator indignus est qui proficiat. Quando auditores indigni sunt, frustra laborat prædicator per noctem: quia absente Sole iustitiæ, nullus potest illuminari ab homine. Nisi enim intus sit qui doceat, in vanum lingua doctoris laborat. Quando verò prædicator indignus est, qui vel sibi vel aliis proficiat, in vanum sæpe laborat, quia non prædicat in verbo Iesu, id est salutis, sed in verbo ostentationis: quia non prædicat ut prosit, sed ut appareat, quia præsumit de sua eloquentia, non de Christi gratia: quia deinde non in verbo, id est, in præcepto Dei prædicat. Deus enim indignos arceat à prædicatione, dicens: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Propterea fratres mei, quando prædicatione non capit in vobis, flendum est vobis: ne forte occulto iudicio Dei à gratia repellamini. Flendum est quoque & nobis prædicatoribus, ne forte indigni simus, qui vel nobis vel vobis*

Amos 8.

Psal. 118.

*Deo impedi-
menta ne
prædicatione
capiat au-
ditores.*

Psal. 40.

proficiamus. Et tunc iuxta id quod hic legimus, debemus descendere, id est nos humiliare, & leuare retia, id est prædicationem nostram reuoluendo, si quid per inanem gloriam, si quid per duriorum increpationem, si quid per molliorem, si quid per insipientiam excefferimus, lachrymis ablucere.

Sequitur pars tertia, in qua Domini exemplo eruditur prædicator, cum subditur: *Ascendens autem in unam nauem, quæ erat Simonis, rogauit eum ut à terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas.* Instruit igitur hic exemplo sui Dominus prædicatorum in quinq; ostendens, scilicet quem locum debeat prædicator tenere, quid prædicare, quid rogare, quomodo viuere, unde docere. Quem locum tenere debeat, ostenditur cum dicitur: *Ascendens.* Prædicator quippe debet ascendere, ut altus sit, sicut gradu, ita scientia & vita. Vnde Propheta: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion. Quid debeat tenere & prædicare, ostenditur cum dicitur: *In unam nauem quæ erat Simonis.* Dicitur autem nauis in quam ascendit, & una, & Simonis, id est obedientis: ut scilicet intelligat se præcipue debere & tenere & prædicare unitatem & obedientiam: Ecclesie unitatem, & mandatorum obedientiam. Quid debeat rogare ostenditur, cum subditur: *Rogauit eum ut nauem à terra reduceret pusillum.* Rogare siquidem debet prædicator Simonem, id est Christum qui obediens fuit Patri usque ad mortem, ut reducat pusillum Ecclesiam à terra in mare: ut videlicet in statu tali sit, quod nec nimiam habeat quietem & securitatem in terrenis prosperitatibus: nec nimiam inquietudinem & timorem in aduersitatibus. Ne scilicet per nimiam securitatem & quietem torpescat & dissoluatur: vel per nimium timorem & inquietudinem perturbetur & cõquassetur. Quomodo autem debeat viuere ostenditur, cum subditur: *Et sedens:* sedere enim magistrorum est. Sedens quippe in parte inferiori requiescit, in superiori erigitur. Sic quoque in prædicatorum, inferior pars interioris hominis, id est sensualitas, debet quiete à sollicitudine temporalium: & superior pars, id est ratio, per contemplationem erigi ad cœlum. Vnde debeat prædicare ostenditur, cum dicitur: *Docebat de nauicula turbas.* Prædicator enim siue ad exteriores, siue ad inter-

¶ 4. 40.

Sedere magistrorum est.

iores loquatur, ipse tamen semper de nauicula debet docere. Ipse enim semper debet esse in nauicula, non solum numero, sed etiam merito & doctrina.

Sequitur pars quarta, in qua per capturam piscium, significatur Petrum & socios eius futuros piscatores fore animarum, cum ait ad Simonem Iesus: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Porro Petro soli (quia futurus erat dux verbi) dicitur: *Duc in altum,* id est, in profundum mundanorum hominum. Tam ipsi quam cæteris (quia communiter futuri erant prædicatorum) dicitur: *Laxate retia vestra in capturam.* Sanè si retia rigide tendantur, pisces resiliunt, nec capiuntur. Laxius vero tensa, pisces illaqueant & retinent. Præcipitur ergo discipulis ut laxent retia prædicationis, ut scilicet peccatores per nimium rigorem & duritiam non repellant, sed potius per relaxationem & veniam eos retineant. Hinc est quod nouitius & rudibus, primum vita laxior indulgetur. Cæterum Petrus expertus se neminem per se posse ad Deum trahere, iam nihil de se, sed de verbo Dei totum præsumit, dicens: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hæc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam.* Ecce fratres mei, quid valeat in verbo Dei omnia facere, & de se nihil præsumere. Ipse quippe qui nutu suo traxit pisces ad rete Petri, ipse solus per misericordiam suam trahit & capit peccatores in rete prædicationis. Vnde Dominus: Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. *Rumpatur autem rete eorum: & amuerunt socios qui erant in alia nauis, ut venirent & adiuuarent eos. Et venerunt & impleuerunt ambas nauiculas, ita ut penè mergerentur.* Porro rete prædicationis rumpitur, cum unitas Ecclesie per hæreses & schismata superflue multitudinis scinditur. Sed nullus piscis cadit, quia de electis nullus perit. Sed non sufficiente Ecclesia Iudæorum, impletur pariter de electis Ecclesia Gentium. Et ambæ ita sunt populis repletæ, ut penè inter huius tumultuosissimi mundi tempestates mergerentur, nec tamen sunt merse, Domino illas gubernante. Numerositas quippe malorum, quæ in Ecclesia excreuit super numerum, penè secum iustos trahit in perditionem:

E c nif

nisi Dominus eis extenderet sustentationis manum.

Sequitur pars quinta, in qua Petrum stupentem consolatur Dominus, & ei officium prædicationis pollicetur. Stupens enim Petrus ad miraculum piscium, procidit ad genua Iesu, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Indiferetè loquitur Petrus, dum se peccatorem recognoscit, & veniæ fontem à se excludit. Tale est ac si diceret æger medico: recede à me medice, quia infirmus sum: imò si infirmus es, medicum à te non separe. Si peccator es, medicum peccatorum Deum à te non elonges. Petro adhuc sic infirmo, quidam hodie sunt similes, qui dum se peccatores considerant, viam vitæ arripere trepidant: & tamen iacere in sui corporis ignavia non reformidant: & quasi in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur & vitam timent, qui stulti & timidi sunt. Vera quippè humilitas, & si de se diffidit, tamen se omnia posse in Deo confidit. At stuporem Petri Dominus consolans ait: *Nolite timere*, confortium scilicet meum: quia te non grauabit, imò subleuabit: non tibi nocebit imò iuuabit. *Ex hoc*, inquit, *iam homines eris capiens*. Ac si dicat, de piscatore fies prædicator: pro naue reges Ecclesiam: pro rete prædicationem: pro piscibus capies homines. Ac Petrus & socij eius tracti miraculo, tracti promissione, tracti interna inspiratione, mox Dominum sequuntur. Nam subditur: *Et subductis ad terram nauibus, secuti sunt eum.* Sequentes Dominum ad prædicationem, abrenuntiant omnibus: quia non rectè officium prædicationis assumitur, nisi amor temporalium relinquatur. Itaque fratres mei, quanuis peccatores, quanuis infirmi simus, non debemus diuinorum grauedinem mandatorum resurgere: sed cum spe diuini auxilij fortiter inchoare: scientes quoniam Deus dat posse & perficere. Qui sicut fecit de opilione Regem: de piscatore prædicatorem: de persecutore pastorem: ita faciet nos de infirmis fortes: de inobedientibus, obedientes: de contemptoribus, sui amatores: ut inde eum benedicamus in æternum. Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

Rom. 6.

Quicunq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. In hac lectione fratres mei,

mei, ostendit Apostolus nos Christianos, qui in Christo Iesu baptizati sumus, debere sicut in baptismo promissimus, vitæ munditiâ & nouitatem tenere. Facit itaq; tria. Primò ostendit eos qui baptizati sunt in Christo Iesu in morte ipsius esse baptizatos. Secundo ostendit qua utilitate. Tertio exponit quæ dixerat obscure. Ait igitur primò: *Quicunq; baptizati sumus.* Sed quoniam facti baptismata Iudæorum, & Gentilium, & Hæreticorū, qui non mundant interius, addit *in Christo Iesu*, id est, in virtute Iesu Christi qui solus habet auctoritatem baptizandi. Vnde & Ioanni per Spiritum sanctum dictum est: Super quem videris Spiritum sanctum descendente & manentem super eum, hic est qui baptizat. Ceteri enim non auctoritatem, sed solum ministerium habent baptizandi. Hinc est quod baptismus non traditur à bono ministro melius, nec à deteriore deterius: quoniam non ipsi, sed Deus baptizat, ipsi fundunt aquam, sed Deus mûdat. Porro in hoc quod ait, *baptizati sumus in Christo Iesu*, nõ intèdit Apostolus demonstrare formam baptismi, quæ in nomine patris, & filij & spiritus sancti à Domino in Euangelio prouulgata est. Licet quidam eam dicant fieri posse in nomine Christi: eò quòd in Christo, id est, in vncto, & vngens pater, & vnctio, id est, Spiritus sanctus intelligatur. *In morte*, inquit, *ipsius baptizati sumus*. Porro in morte Christi dicimur baptizari tripliciter, aut in morte, id est, in fide mortis: quoniam sine fide mortis Christi, nihil prodest baptismus. Sicut enim Israëlites ab ignitis serpētibus nõ liberabantur, nisi respiceret ad serpentē æneum in palo erectum: ita nec nos liberamur à peccatis vel à diabolo, nisi fide, & spe, respiciamus ad crucifixum: aut in morte, id est, in efficacia mortis Christi. Totã quippè efficaciam suam baptismus assumpsit à morte Christi: nisi enim Christus moreretur, non ablueretur reatus originalis peccati, sanguine, & aqua, quæ de latere eius profluxerunt, nec flāmeus gladius ab introitu paradisi tolleretur. Aut certè in morte Christi baptizati sumus, id est, in similitudine mortis Christi, Vnde & subdit: *Consepulti enim sumus cū Christo per baptismum in mortem.* Similitudinem assignat Apostolus inter baptismum nostrum & mortem Christi. Sicut enim Christus

Ioan. 1.

*Tripliciter
in morte
Christi dicimur
baptizari.*

us per mortem sepultus est, ut amplius non viueret vita carnali, & mūdāna, sed potius spiritali & cœlesti, ita nos per baptismum morimur & sepelimur peccato, ut de cætero non viuamus carnali vita & mundana, sed potius spiritali & cœlesti: Quod bene significatur per hoc, quod ille qui baptizatur, prius extenditur ad modū Christi pendens in cruce. Deinde quasi crucifiguntur manus & pedes eius, dum operibus & pompis diaboli se abrenūtiare confiteatur. Postea totus peccato moritur & quasi sepelitur, dum ad similitudinem triduanæ sepulturæ, in fonte ter immergitur. Sicut fratres mei, quando baptizamur, quasi cum Christo sepelimur in mortē, id est, ad similitudinem mortis eius. Si tamē fratres mei pactum baptismi tenemus, si peccato mortui sumus, si ad opera & pompas diaboli nō redimus. Nam qui baptizatur a mortuo & iterum tangit illum, quid proficit illi lauatio eius?

Eccle. 34.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur qua utilitate baptizemur, cum subditur: *Ut quemadmodū Christus resurrexit a mortuis in gloriā patris: ita & in nouitate uitæ ambulemus.* Hac enim utilitate in morte Christi baptizamur, ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis, & uiuit in æternum noua vita & glorioſa cum patre: sic & nos per baptismum resurgamus a morte peccatorum, & de cætero viuamus ad gloriā Dei, noua & glorioſa vita virtutū. Quod bene significatur per hoc quod puer postquam a fonte (quasi a sepultura resurgit) noua alba vestitur, & cereo ardēte illustratur. Et quod hoc per baptismū nobis conferatur, probat Apostolus subdēs: *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul & resurrectionis erimus.* Quasi diceret: Si similes ei sumus in morte, similes ei erimus in resurrectione. Si similes ei sumus in labore, similes ei erimus in glorificatione. Proinde fratres mei, imitemur quantū possumus laborē & passionē Domini, etsi non sit qui nos crucifigat & occidat, saltem nos crucifigamus per ieiunium, laborem & abstinentiam corpus nostrum, cum uitiis & concupiscentiis. Occidamus in nobis vitia & peccata ut resurgere mereamur, & hic in anima ad nouā uitam, & in futuro in anima simul & corpore ad gloriā. Porro pulchrē ait: *complantati similitudini*

radni mortis eius. Christus quippē in morte & in sepultura sua, quasi complātatus est ad similitudinē grani, quod in terra sepultum & mortuum, in melius resurgit: crescit & renouatur. Sic & Dominus noster Iesus Christus, in morte & sepultura quasi plantatus est, & vnde perire visus est, inde magis auctus & renouatus est. Vnde ipse cōparans se grano frumenti, ait: Nisi granū frumenti cadēs in terram mortuū fuerit, ipsum solū manet. Si autē mortuum fuerit, multū fructum affert. Et alibi: Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod cum sit minimū inter omnia grana, abscoſum in terra excreſcit in magnam arborē, ita ut aues cœli requiescāt in ramis eius. Ita fratres mei, Christus qui prius reputatus est minimus, opprobriū hominū & abiectio plebis, mortuus & sepultus; quasi plantatus resurrexit, & creuit nomen eius per vniuersum mundū, ita quod in virtutibus eius & doctrinis spirituales viri requiescūt. Ita & sancti martyres, qui in hoc mundo viles, & quasi purgamentū & peripsema reputati sunt in passione & morte quasi plātati in melius renouati sunt, & excreuit nomē eorū longē lateq; per virtutes & miracula, ita quod & spirituales viri in morib' & virtutibus eorū per imitationē immorentur. Ita & nos fratres mei, amemus esse viles, pauperes, & abiecti in hoc seculo propter Deum: ut quasi plantati per baptismū & poenitentiam, mortificationes & passionēs, resurgamus, renouemur, & fructificemus, & hic & in futuro: ut homines cœli amatores, etiam in nostrarum exemplis virtutum delectentur.

Sequitur pars tertia, in qua quæ obscure dixerat Apostolus, explanat, dicēs: *Scientes quia vetus homo noster, simul cum Christo crucifixus est: ut destruat corpus peccati: ut ultra non seruiamus peccato.* Dicitur autem vetus homo noster, hominis nostri vetustas, id est, concupiscentia & rebellio carnis. Quæ quidem vetustas vocatur, vel quia a vetere patre nostro Adam in nobis inueterata est: vel quia vetustati similis est. Vetustas verò tria facit, corpus incuruat, sensus hebetat, ad mortem trahit. Sic & originalis illa concupiscentia, animam a rectitudine sua incuruat, rationem, cæterasq; animæ vires hebetat, & ipsam animam ad mortem trahit. Hæc autem cōcupiscentia debet in nobis

Ioan. 22.

Mat. 13.

Mar. 4.

Luc. 13.

Psal. 21.

esse exemplo & virtute crucifixi, crucifixi, per baptismum & macerationes carnis. Quomodo? *Vt destruat corpus peccati.* Nō ait simpliciter, vt destruat corpus: quoniam corpus nō est frangendū, sed regendū: vt natura per medioeritatē sustentetur, & vitii destruat. Pariter ergo peccant, vel qui per nimietatē macerationis corpus destruit: vel qui per nemiū luxum illud in vitii nutrit. Tria enim debemus corpori tanquā iumento, vt seruiat spiritui, pabulum, virgam, & onus. Pabulum sustentationis, virgam correctionis, onus diuini seruitij. Sic ergo fratres mei, pascamus corpus nostrū ne luxuriet: sig illud castigemus, ne deficiat. Propterea ergo ait: Nō quidem vt destruat corpus, sed vt destruat peccati, id est, peccato. Quod exponens subdit: *Vt ultra non seruiamus peccato.* Non autem ait, vt non peccemus: quoniam vt ait Ioannes: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quia enim homo cūm posset resistere peccato, noluit: inflitū est ei vt cūm velit non possit. Vnde Apostolus: Video, inquit, aliam legem in membris meis, resistentem legi mentis meae, & captiuantē me, &c. Propter hoc ergo ait, non, vt nō peccemus, sed vt non seruiamus peccato. Quoniam primi motus concupiscentiæ, in nostra nō sunt potestate: sed si statim eis resistimus, peccato non seruiamus. Qui autem, & si primo mouetur motu concupiscentiæ, tamen eam statim refrenat, ne vel ad delectationem, vel ad consensum, descendat, securē potest dicere cum Apostolo. Si quod nolo, hoc ago: non pecco ego, sed quod habitat in me peccatum. Nos ergo fratres mei, quando ad concupiscendum mouemur, statim motum illum cohibeamus, pectus nostrum peccatiamus, diuinumq; auxiliū inuocemus. Sequitur: *Si enim mortui sumus cū Christo: credimus quia etiā viuemus cū Christo.* Quidam moriuntur in Christo, quidam etiam cum Christo, quidam pro Christo. In Christo moriuntur etiam illi, qui etsi in vita sua fuerunt peccatores, tamen in poenitentia & in confessione Christi moriuntur. Cum Christo enim moriuntur, qui in vita sua amulatores Christi, carnem suam crucifixerunt, & mortificauerunt cum vitii & concupiscentiis. Pro Christo verō moriuntur, qui sanguinem

Tria debemus corpori.

Rom. 7.

Rom. 7.

Qui moriuntur cum Christo.

guinē suam pro Christo fuderūt. Nos ergo fratres mei, & si non possumus mori pro Christo: vt Martyres, moriamur saltem cum Christo vt confessores, corpora nostra peccato mortificantes. Quoniam vt ait Apostolus: Si mortui sumus cum Christo, credimus quia etiam viuemus cū ipso, in hac vita spiritali, & in futuro aeterna: *Scientes,* inquit, *quia Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra nō dominabitur:* Sicut ei dominata est voluntate, tamen non necessitate. *Quod enim mortuus est peccato* (subaudi alieno tollendo) *mortuus est semel. Quod autem uiuit, uiuit Deo,* id est, ad gloriam Dei patris. Ita & vos fratres qui in Christo baptizati estis, exultate vos mortuos quidem esse peccato, viuos autem Deo, id est ad gloriam Dei quarendam, & ad voluntatem eius faciendam: itaque fratres mei, si veri Christiani sumus, mortem & vitam Christi amulemur. Crucifigamus mēbra nostra cum vitii & concupiscentiis. Crucifigamus cor nostrum, ne vnquam malē, sed semper bene cogitet: linguam nostrā, ne vnquam malē sed semper bona loquatur: Manus nostras, ne vnquam mala, sed semper bona opera faciāt: Pedes nostros, ne vnquam malam viam, sed semper bonam ambulent. Aures nostras, ne vnquā malis verbis, sed semper bonis pateāt: vt ita cum Christo nouo homine renouati, simul cū eo beatē viuere valeamus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

Dixit Iesus discipulis suis. *Amen dico vobis, nisi abierit iustitia vestra plusquā Scribarū et Phariseo- rum nō intrabitis in regnū caelorum.* Tribus capitulis distinguitur hæc lectio fratres charis. Primō enim ostēdit Dominus iustitiā Scribarū & Phariseorū nō sufficere ad habendum regnum caelorum. Secundō supplet quod lex minus videbatur continere. Tertiō ostendit quomodo sit Deo offerendum, ait ergo: *Amen dico vobis, nisi abierit iustitia vestra plusquā Scribarū & Phariseorum, &c.* Porro Scribæ & Pharisei tunc putabant se esse iustos, quando præcepta legis solo opere adimplebant: putantes de solis operibus, non de cogitationibus esse iudicandum. Aestimabant

Mat. 23.

quippè homicidium, adulterium, & furtum operis, tantum in lege esse prohibitum. Homicidium verò, adulterium & furtum voluntatis, vel nullū, vel veniale esse peccatum. Sed hæc falsa iustitia ad salutem non sufficiebat. Sicut enim sola bona voluntas, ei qui plus non potest, sufficit ad salutem, iuxta illud: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ita sola mala voluntas, ei qui plus non potest, sufficit ad damnationem. Est ergo sola mala voluntas, tam apud homines quàm apud Deum, damnabilis. Est enim apud homines reus mortis, qui regem prodere voluit: & si prodicionem implere non potuit. Apud Deum quoque aduter vel homicida habetur, qui ea crimina implere voluit, etiam si non potuit. Vnde ipse Dominus ait: qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est in corde suo. Et Poëta: Et si seruetur bene corpus, adultera mens est. Requirit ergo Dominus à suis non solum innocentiam corporis, sed etiam mentis. Vnde idem filius Dei & hominis, ostendit se in Apocalypsi Ioannis, præcinctū ad mamillas zona aurea. Quare? Quia Dominus in Euāgelio non solum opera, sed etiā fluxas cogitationes, quæ à pectore surgunt, restringi iubet. Itaque fratres mei, non solum mala opera, sed etiam malas voluntates euitate, eas desiccate, & in iudicio Sacerdotū per confessionem supponite. Iudicate eas, antequam iudicentur ab illo qui scrutatur renes & corda, id est, occultas voluptates & cogitationes: qui veniens illuminabit abscondita tenebrarū, & manifestabit cōsilia cordium. Nā fratres mei, quantum melius est hic ad horam erubescere corā Sacerdote, quàm erubescere in vniuersali iudicio corā Deo & Angelis & Sanctis eius? Quàm melius est hic ad horam flere & tristari, quàm in æternum plorare & cruciari?

Sequitur pars secunda, in qua Dominus supplet quod lex minus continere videbatur, cum subditur: *Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Cū litera legis solum homicidium operis videatur prohibere, Dominus supplet etiam homicidium voluntatis dānabile esse. Hæc tamē fratres charissimi, & ceteræ adiectiones, à Domino sunt in lege, quantum ad literam, & ad sequaces

literæ

literæ adiectiones vel suppletiones dici possunt. Quātum verò ad spiritualē sensum & ad spiritualiter intelligentes, nō sunt adiectiones, sed potius expositiones. Euāgelium enim nihil aliud est, quàm lex spiritualiter intellecta. Itaque, si spiritualiter intelligis hoc mandatū: Non occides, intelligis in hoc mādato prohibitū esse non solū homicidium operis, sed etiā homicidiū voluntatis, & cetera genera homicidij. Sunt enim sex genera homicidij. Primū est homicidium operis, quod in lege apertè prohibetur. Secundum est voluntatis. Vnde Ioānes: Omnis, inquit, qui odit fratrem suum, homicida est. Tertiū, mali exēpli. Vnde Dominus: Qui scandalizauerit, inquit, vnū de pusillis istis, qui in me credunt: & demergatur in profundum maris. Quartū, prauæ doctrinæ. Vnde Dominus: Si cæcus cæcū duxerit, nōne ambo in foveā cadūt? Quintū, subtractionis alimenti corporis. Vnde scriptū est: Qui pereunt succurrere potest, & nō succurrit, occidit. Sextū, subtractionis verbi Dei. Vnde Dominus per Prophetā: Si nō annuntiaueritis impio, vt cōuertatur à via sua mala, ipse quidē in iniquitate sua morietur, sanguinē autem eius de manu tua requirā. Ostendit igitur hic Dominus nō solum homicidiū operis, sed etiā homicidiū voluntatis reum esse iudicio, cum ait: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Sciendū est tamē fratres mei, quòd nō omnis ira culpabilis est: nec omnis ira culpabilis, dānabilis est. Qui enim irascitur nō aduersus naturā, sed contra vitij fratris vt illum corrigat, illa ira laudabilis est, nisi modū excedat. Hac ira motus est Moses, Phinées, Iosue, Petrus, ceteriq; sancti cōtra peccatores. Vnde dominus istos prædicatores qui nō irascuntur nec obiurgant vitia peccantiū, cæbes mutos vocat per Prophetā: Canes, inquit, muti nō valētes latrare. Quādo verò irascitur aliquis nō bono zelo cōtra fratrem, si primus motus mox refrenetur, ira quidē culpabilis est, sed venialis & propassio vocatur. De hac dicitur: Irascimini & nolite peccare. Et Sol nō occidat super iracundiam vestrā. Tunc fratres mei, super iracundiā nostrā Sol occidit, quū propter eam Sol charitatis in nobis occubuit. Quando verò primus malæ iræ motus nō refrenatur, sed

Ee 5 vsque

Luc. 2.

Mala voluntas est dānabilis.

Mat. 5.

Apoc. 1.

Apoc. 2.
1. Cor. 4.Sex genera
homicidij.
Ioan. 3.
Mat. 18.
Mar. 9.Mat. 15.
Luc. 6.

Ezech. 3.

Nō omnis
ira culpa-
bilis.

Esa. 56.

Esa. 4.
Eph. 4.

vsq; ad cōsensum nocendi extēditur: ira damnabilis est, & digna iudicio, id est, accusatio. Si verò ira interior efferaur in fratrē per aliquā indignationis vocē, digna erit cōsilio, id est, sententia dānationis. Est autē Racha interiectio indignātis apud Hebręos, sicut apud Latinos heu, solā significans indignationē. Quod si illius irę feruor proferat in fratrē vocē certū cōuitium significantē, vt si vocet eum fatuū vel insanū, digna erit gehennæ ignis. Porro gradus peccatorū, exigit gradum pœnarū. Sicut enim ira in mēte minus damnabilis est, quā excita per vocē indignationis: & excita per vocem indignationis minus est dānabilis quā per vocem conutij, ita oportet hīc minorem pœnā & iudicium intelligi quā per consiliū, & minorē per cōsiliū, quā per gehennā. Sicut minus timetur accusatio, quā sentētia: & minus sententia quā pœna. Igitur nos fratres mei, omninō euitemus cōuitia fratribus nostris inferre, & etiā indignari, vel irasci contra illos: & discamus discernere naturā à vitio, discamus diligere in omni hominem naturā nostrā, & vitium odio habere: discamus semper pacatē esse naturā, & cōtra vitium irasci, tamen cum modō & mansuetudine. Quoniā mansueta correctio peccatores emendat, intemperans verò, etiā emendādos perturbat. Sed etiam si quādo fratres mei, cōtigerit nos sine ratione irasci vel indignari, vel etiā contumeliā vel iniuriam facere cōtra fratres nostros, nō occidat Sol super iracundiā nostram: sed quā citō fratribus nostris nos humilicimus, veniam & pacem postulemus, aliās, quotidianæ orationes, oblationes, & eleemosynæ nostræ, Deo acceptabiles non possunt esse. Vnde & subditur: *Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ad altare, et vade prius reconciliari fratri tuo: et tunc venies offeres munus tuū.* Est autem hæc pars tertia, in qua ostenditur quomodo debeat fieri oblatio. Hanc enim debes facere de tuo, non de alieno. Qui enim offert sacrificiū de rapina pauperū, quasi qui victimat filiū ante conspectū patris sui. Vnde & hic dicitur, munus tuū, nō alienū. Debes etiā eā offerre ad altare, vt scilicet totam intentionē dirigas ad altare, id est, ad Deū. Hoc cōtra illos est offerentes, qui nō dirigunt intentionem

Eph. 4.

Quomodo
oblatio fieri
debeat.

tionem suam ad Deum, imò ad oculos hominum. Debes etiam eam facere cum munda conscientia: vt scilicet mūdam tuā cōscientiam primò Deo offeras. Non enim offerens propter oblata, imò oblata propter offerentem Deo placent. Vnde Dominus respexit ad Abel & ad munera eius, quasi primò ad eum, postea ad munera eius. Ad Cain verò & ad munera eius non respexit, quasi diceret: Quia Cain Deo displicebat, idē & munera eius ei displicerūt. Si ergo cum offers, recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, id est, si conscientia tua te remordeat te fratrem in aliquo læsisse, vel ira, vel indignatione, vel contumelia, vel iniuria, vel huiusmodi: Et ideo ille habet causam quærere aduersum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Quod si fortē remotior fuerit à te frater, relinque ibi munus tuū, id est, seriem offerendi quasi interrompe, & sponde te fratri inuento, per omnia satisfactorum: & tunc inceptum prosequens, offeres munus tuum. Si verò frater nō habet aliquid aduersum te, sed tu aduersus eum, nō iuberis munus tuum relinquere, & eum postulare, sed tātum odium & rancorem animi tui contra eum habitum deponere, & ita munus offerre. Legimus fratres mei, de S. Ioanne Alexandrino Patriarcha, quod cum quadam die Missam celebraret, & cantando Dominicam orationem venisset ad illam petitionē, in qua rogamus, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: meminit de querela quadam, quæ erat inter eum & quendam clericum. Tacens igitur mandauit clericum illum, factaq; cum eo reconciliatione, rediens ad proprium, cantauit, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, si volumus orationes, oblationes, & eleemosynas nostras Deo placere, illis quibus debemus, satisfaciamus, & illis qui nobis debent, dimittamus: Cor nostrum ab omni mala voluntate mundemus: mundatū humiliemus, humiliatū cum lachrymis superni desiderij, & ardore pij amoris, Deo offeramus. Quoniam sacrificium Deo, spiritus contribulatus: Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Quod sacrificium nobis facere tribuat, qui est benedictus in secula, Amen.

Mat. 6.

Psal. 50.

Rom. 6.

Humanū dico propter infirmitatē carnis vestrae. In hac lectione fratres chariss. præcipit nobis Apost. relinquere peccata, & sequi iustitiā: & hoc modo: Primò dicit se præcipere humana & leuia. Secūdò præcipit nobis vitia relinquere, & iustitiā facere: tertio ostendit quid sequatur peccatum. Quartò quid sequatur iustitia. Quintò ostēdit mortē eternā pro peccato iuste deberi, vitā verò eternam gratis dari. Ait ergo primò: *Humanū dico, propter infirmitatē carnis vestrae.* Ac si aperit dicat, quoniā adhuc infirmi & carnales estis, nō exhortor vos ad grauiora & perfectiora: sed potius ad leuiora & humana. Non enim præcipio vobis omnia relinquere propter Christū, & dare pauperibus, & nudos sequi Christū. Neq; præcipio vobis, vt occurratis persecutoribus, & fundatis sanguinē pro Christo, aut quod relinquatis cōiugia, & castimoniam profiteamini, & cætera huiusmodi, quæ perfectiorū sunt. Sed tantū hoc nunc vobis præcipio, vt relinquatis peccata & vitia vestra, & opera iustitię faciatis, quę etiā imperfectiorū sunt: Vnde & subditur: *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditię, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibeatis ea seruire iustitię in sanctificationem.* Est autē hæc pars secūda. In qua præcipit nobis relinquere peccatū, & sequi iustitiā. Porro hic insinuat nobis Apostolus breuiter, quomodo peccator proficiat de malo in peius: & quomodo bonus proficiat de bono in melius. Primò enim assuefacit se peccator immunditię mētis & corporis, vt ingluuiei, luxurię, cæterisque turpitudinibus. Deinde vt habeat vnde suę immunditię satisfacere queat, assuefacit se operibus iniquitatis. Est enim immūditia in se, iniquitas in proximū. Vt igitur queat sufficere ingluuiei, luxurię, ceterisque, turpitudinibus inuidet, cōcupiscit, furatur, rapit, fallit, acquirat per fas & per nefas. Et ex his proficit ad iniquitatē. i. in malitia cōsummat. Ecōtrariò quoq; bonus primò assuefacit se operibus iustitię, videlicet vt reddat viciniq; quod suum est; Deo religionē, sibi munditiā, parentibus honorē, domesticis prouidentiam, maioribus obediētiam, minoribus gubernationē, æqualibus societatem, bonis dilectionē, malis correctionē, oppressis misericordiam, omnibus equitatē. Ex quo-

quomodo reddendum vicini que quod suū est.

quorū assuefactione proficit in sanitate, id est, in bonitatis perfectionē. Itaq; fratres mei, iuxta mandatū Apostoli, sicut exhibuistis mēbra vestra seruire immunditię & iniquitati: ita exhibete ea seruire iustitię & sanctitati. Nō enim dedit Deus vel redemit corpus & mēbra nobis ad seruiendū peccato, sed ad seruiendū sibi. Vnde Apostolus, *1. Cor. 6.* inquit, nō fornicationi, sed Domino. Et iterū: Nescitis, inquit, quia membra vestra Christi sunt, & nō estis vestri? empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deū in corpore vestro. Heu fratres mei, quā graue præiudiciū creatori nostro facimus, quādo corpore & mēbris nostris, quę ipse creauit & redemit ad seruiendū sibi in seruitio peccati & diaboli abutimur. Tollens, inquit Apostolus, membra Christi, facies mēbra nostra Deo sanctificata, de cætero in immunditiā diaboli cōtaminemus. Nullatenus enim possunt mēbra nostra simul seruire diabolo & Deo. Vnde & subditur: *Cum enim serui essetis peccati, alieni eratis ad iustitiā.* Et quæ fratres mei, quæ seruitus miserior & miserabilior est, quā seruire peccato & diabolo? Et quæ libertas peior, quā liberū esse à iustitiā, quę est iugū Domini suauē, & onus eius leue? In quo (vnde dolendū est) cōfunduntur quidā habētes velamen malitię, libertatem. Qui, quia sunt liberi genere, volunt esse liberi à iugo obedientiæ & iustitię, malentes esse subditi criminibus quā senioribus, & dicētes: *Disrumpamus vincula eorū, & proiciamus à nobis iugū ipsorū?* Sed quid sequitur? *Qui habitat in cælis, iridebit eos, & Dominus subsannabit eos.* Sequitur pars tertia, in qua ostēditur quæ peccatū subsequatur, cum subditur: *Quæ ergo fructū habuistis tunc, in quibus nunc erubescitis?* Ac si diceret malū: nā finis illorū mors est. Porro immundi, & iniqui desiderij adimpletiō, videtur peccatoribus esse quasi quidā fructus suauis: eo q; in eius vtu ad horā delectātur. Sed quod pessimus sit talis fructus, probat Apost. ex cōsequentibus, quoniā ex tali fructu sequitur pudor & mors. Nō enim ex bono & honesto, sed tantū ex turpi & inhonesto, necesse habemus erubescere. Ille ergo pudor perpetratę turpitudinis testis est. Ad eò quippē dānabilis immunditia & iniquitas est, quod

1. Cor. 6.

Ibidem.

Seruitus miserissima seruire peccato et diabolo.

Psal. 2.

etiam

etiā ab ipso immundo & iniquo condēnatur. In ipsa enim mente iniqui, est mala conscientia, quæ eum accusat. Sed etiam memoria & pudor testes, qui contra eum testificantur. Et etiā ipsa ratio, quæ eū iudicat & damnat. Est etiam & timor qui eum punit & torquet. Vnde scriptū est: Nemo nocens, se Iudice absolvit. Est tamē fratres, quædam animi confusio vtilis peccata sua respicientis: respiciendo, horrentis: horrendo, erubescens: erubescendo, corrigentis. Et si iniquitas ab ipso etiam agente, & etiam in fructu suo ita hic dānatur, quantū putatis fratres mei, passura est in futuro à summo Iudice damnationem? *Nā finis illorū mors est.* Mors scilicet duplex. Vnde Propheta: Duplici cō-
 tritione conterere eos. Prima est mors animæ in peccatis sepulta. Secunda est mors animæ pariter & corporis in gehēna perpetuo cruciati. Finis ergo, id est consummatio illorum peccatorū est mors animæ quoniā per illa à vero bono, à vera luce & à vera vita priuatur, brutificata, excæcata, mortificata, vinculis peccatorū obuoluta, ligata, tumulo vitorū sepulta, arenosæ cōsuetudinis cumulo superaggrauata. Finis quoq; illorū mors gehēnalis est. Quoniā quorū vita mortua & finita est in culpa, eorū mors viuēt in pœna. Nam iuxta Psalmistā mors depascet eos, nō consumet. Nam sicut bos nō radicitus comedit herbā, sed ita eam comedit, vt eam quotidie comedere possit: ita repro-
 bi à morte semper cruciabūtur, nec tamen annihilabūtur, vt semper sint & semper moriātur. Vnde Ioannes in Apocalypsi: Optabūt mori, sed mors fugiet ab eis. Cruciabuntur autem quatuor generibus pœnarum, verecundia, timore, pœnitentia, & dolore. Sed verecundia illa erit sine tegmine: timor ille sine spe: pœnitentia illa, sine utilitate: dolor ille sine compassione & sine morte: mors sine fine: finis sine defectu.

Sequitur pars quarta, in qua ostēditur quæ ex iustitia sequantur, cūm subditur: *Nunc autem liberati à peccato, per baptismū scilicet & pœnitentiā, Seruū autem facti Deo, per iustitiam, id est ipsius iustitiæ, Habētis fructū in sanctificationē: finē verō illorū, vitā æternā.* Ex operibus quippē & vsu iustitiæ proficimus in fructificationem, quia nihil melius, nihil pulchrius in hac vita potest haberi. Quid enim fra-

fratres mei, quid melius, quid pulchrius, quā omni turpitudine, omniq; vitio carere, mundū mente & corpore esse, diabolū sub pedibus habere, omnia mūdāna vilipendere, modico contentū esse, indigentibus piū & omnibus amabilem esse, ad cœlestē patriā toto desiderio festinare: nec etiam ipsam mortē timere, sed potius eam securē expectare: & quando ceteri timent, in Deo securē & lætū esse? Et si tantū per dulcis est fructus iustitiæ in hac vita, quā dulcis putatis fratres mei, erit eius præmiū in alia vita? *Finē verō,* inquit, *vitā æternā.* Et verē illa vita erit vita, in qua nihil mortale, nihil erit corruptibile. Non corrūpetur amplius anima peccatis: sed potius omnibus virtutibus coruscabit. Non variabitur perturbationibus, sed potius semper læta, semper secunda, semper pacifica, semper cōcors erit. Nō minorabitur defectibus, sed omni sapientia, omni gratia, omni perfectione abūdabit. Non corrūpetur corpus vitiis, sed omni integritate, omni pulchritudine, omni honestate, decorabitur. Non afficietur indigentia, sed omni saturitate & affluētia cumulabitur. Non grauibitur defectibus, sed sanitate, iuuentute, viribus & agilitate ditabitur.

Sequitur pars quinta, in qua ostēditur mortē æternam pro peccato iuste deberi, cūm subditur: *Stipendia enim peccati mors est,* id est diabolica malitiæ debitum est mors.

Quia enim peccator ex se noluit bonū, & fecit peccatum, ex se meruit mortem: vnde & mors tanquā merces ei debetur. Non ergo habet damnatus vnde murmuret contra Iudicem: sed potius vnde læuiat in seipsum, qui spōre deseruit vitam, & elegit mortem. Iuxta illud: Deus non fecit mortē, id est causam mortis: sed homines pedibus & manibus accesserunt sibi mortem. Deinde ostēditur vitam æternam tantū gratis dari, cūm subditur: *Gratia autem Dei vita æterna.* Homo enim nec ex se voluit, nec potuit, nec fecit bonum, sed ex sola Dei gratia, quæ præuenit hominem & subsequitur, dans velle & perficere. Gratia ergo Dei sunt, tam nostræ iustitiæ quā merces. Solam enim gratiā suam coronat in nobis Deus. Non habent ergo iusti vnde sese iactent, vnde aliquid sibi adscribant, sed soli gratiæ Dei, quæ nos gratis prædestinavit, gratis vocauit, gratis iustificauit, gratis etiā coronabit per Iesum Christū redēti-

*De peccatis
non habet
vnde mur-
muret.*

Isaem. 27.

Psalm. 48.

Apoc. 9.

fra-

redemptorem nostrum, qui cum eo & spiritu sancto uiuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 2.

Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberet quod mandu-
carent, cōuocatis discipulis suis ait illis, *Misereor super
turbam, &c.* Quadripartita est lectio ista, fratres charissimi. Pri-
mo, demonstratur inedia eorū qui erant cū Iesu. Secundo,
Domini cōpassio. Tertio, discipulorū imperfectio. Quarto,
quatuor millium hominū de septē panibus repletio, &
superabundantiū sublatio. Demonstratur ergo primū inedia
eorū qui cū Iesu erāt, cū dicitur: *Cū multa turba esset
cum Iesu*, Sed quare fratres mei, Dominus qui panis est sa-
turitatis, suos sequaces inediā pati uoluit? Duplici de cau-
sa, ut fidē suā in cordibus suorū roboraret, dum scilicet
esurientes miro & inaudito modo satiaret: & ut sequaci-
bus suis exēplum prēberet: ut scilicet si quandoq; inediā
paterentur, nō desperarent, sed recordarētur etiā illos, qui
Iesum Christum corporaliter sequebantur, inediā fuisse
passos, & subito gloriose saturatos, & sperarēt se quoq; ab
eo potenter uisitādos. Ipsa nimirum inedia frequenter san-
ctis perutilis est, dum cogit eos cōtemnere temporalia, &
suspirare ad aeterna: dum maculas eorum purgat: dum uir-
tutes nutrit: dum eos modico cōtento facit. Sicut econ-
trariō quotidiana multos corrumpit abundantia. Vnde
Dominus per Prophetā: Hæc, inquit, fuit iniquitas sorori-
s tuæ Sodomæ, saturitas panis & abundantia.

Ezech. 16.

Sequitur pars secunda, in qua cōpassio Domini demonstra-
tur, cū ipse dixit discipulis suis: *Misereor*, inquit, *super
turbam, quia iam in triduo sustinet me, nec habent quod man-
ducent. Et si dimisero illos ieiunos, deficient in uia. Quidam
enim ex eis de loco uenerunt.* Cū miserationē & cōpassio-
nem Dominus ostēdit in se, in duobus nos instruit, in fide
videlicet & moribus. In fide quidē nos instruit, quoniam
cū ostēdit se habere humanā cōpassionem, ostēdit se uerē
suscepisse nostræ humanitatis infirmitatē. In moribus
uero nos instruit, quoniā nos exemplo sui, super afflictos
debere esse pios & misericordes ostēdit. Vnde & hanc cō-
passionem, nō interius hic celauit, sed potius cōuocatis dis-
cipulis suis, eam ostendit, dicens: *Misereor super turbam.*
Quasi

Quasi diceret, misericordiā quā me uidetis super afflictos
habere, habere mementote. Super quibus uero præcipuē
misereri debeamus, ostendit cū subdit: *quia iam triduo sus-
tinet me.* Et cum omnibus fratres mei, misereri & subue-
nire debeamus, tamē præcipuē eis qui Dominū sequuntur,
qui eius mādāta portādo laborāt: unde Apostolus: *Facia-
mus bonū ad omnes, maximē autē ad domesticos fidei.*

Gal. 6.

Sed & in hoc quod Dominus non dimittit eos ieiunos in
domū suā, ne deficerēt in uia, ostēdit se esse piū & fidelem
super fideles suos. Iuxta quod Apostolus ait: *Fidelis Domi-
nus, qui nō patietur uos tentari super id quod potestis: sed
faciet cum tentatione prouentū, ut possitis sustinere.* Nos
ergo fratres, exemplo Domini, uiscera misericordiæ super
afflictos semper habeamus, sciētes quoniā quali mensura
mēsi fuerimus aliis, remetietur nobis. Si misericordes fue-
rimus, misericordē iudicē inueniemus. Si in misericordes
erimus aliis, & Deus in misericors erit nobis: unde Iaco-
bus: *Iudiciū sine misericordia fiet ei, qui nō fecerit miseri-
cordiā.* Vnde fratres, plāgo quosdā solo nomine Christia-
nos, qui quasi ferrei aut saxei essent, super afflictos nulla
mouēt pietate. Sed & si quādo trāsire eis sit necesse iux-
ta mendicū, iuxta leprosum, iuxta nudū & miserū, faciem
auerūt: eos nec aspicere queūt, quasi humanæ fragilitatis
conditionē oblitī sunt. Qui tamē si uiderint asinū uel por-
cum suū infirmū, cōdolent, medelā adhibent, plangunt pe-
reuntē. Ut quid hoc fratres, nisi quia charitate Dei & pro-
ximi carent, cui præponunt asinum uel porcum suum?

Iacob. 2.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur imperfectio disci-
pulorū, cū Domino respōdentes dicunt: *Vnde quis poterit
hos satiare panibus in solitudine?* Imperfectionem enim
suā discipuli ostēdunt, dum in præsētia Domini turbā pa-
ne satiari, uel impossibilē uel difficiū dicunt. Humanā etiā
tentationē se passos demonstrant, dum septē panes turbis
suffecturos in Domini præsētia desperāt. Hanc imō ma-
iorē, peioremq; tentationē frequēter patimur fratres mei,
cum famelico clamāte ad ianuā, causamur nos modicum
annonæ habere in horreo, modicum panis in arca: & per
auaritiā mentis bonis à Deo nobis data diminuiimus uel
negamus cū per amplitudinē ea multiplicare debemus.

Deponamus igitur fratres, haec pusillanimitatem, & de Dei largitate semper praesumamus, qui cum etiam abundanter administret perfidis & sceleratis: quâto magis suis fidelibus dispensatoribus, materiâ bene agendi superabundatè administrabit. Ad memoriâ reuocemus Sanctorum largitatem, qui super facultatem suam indigentibus erogabant. Et tamen Deo prouidente, semper abundabant, ita ut contendere viderentur, Deus eis ministrando, & illi distribuendo. Hinc Salomon ait, Quidam semper rapiunt, & semper indigent. Quidam semper tribuunt, & semper abundant. Et Psalmista: Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.

PROH. II.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus pascit de septem panibus & paucis pisciculis quatuor millia hominû, sublati fragmentorû septem sportis. In quo instruit nos tripliciter: in fide, in mysterio, in moribus. In fide, quoniâ dū mirabiliter de septem panibus tot homines satiat, quibus si particulariter panes diuiderentur, vix vnusquisq; micam vnâ consequeretur. Et dum reliquias sic multiplicat, ut septuplo plus fuerit sublatû, quàm fuerit appositû, verâ se probat habere diuinitatē, sicut per humanâ cōpassionem, verâ se demonstrat habere humanitatem. Et ita hac in lectione se verû Deû & verû hominē demonstrat. In mysterio nos instruit: quoniâ per hoc opus ad mysticū sensum nos mittit. Per septē ergo panes sanctarum vniuersitas scripturarum designatur, in quibus septiformis gratiæ satietas cōtinetur. Per pisciculos verò paucos, sanctorum Patrum, qui in respectu malorum pauci & humiles sunt, exempla significatur. Sicut enim pisces panem melius māducari faciunt: ita sanctorû Patrum exempla, sacrâ scripturâ melius intelligi & sequi faciunt. Panes ergo & pisces recumbentibus super terrâ distribuuntur, quoniâ mysteria sanctarum scripturarum, & exempla S. Patrum à solis humilibus capiuntur. Vnde Dominus Gratias ago tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientib⁹ & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Dominus super panes gratias primò agit, post frangit, post tradidit discipulis ut apponant. Spiritualis quoq; magister exemplo Domini super consequutas sanctarum scripturarû escas, Domino gratias agere debet, postea fran-

Mat. II.
Luc. 10.

gere,

gere, id est, exponere: deinde docedo eas discipulis suis tradere, ut eas auditoribus exponant. Et satiantur ex eis quatuor millia hominû, id est, quatuor partiû orbis multitudines hominû. Et de reliquis septē sporte super sunt: quia super capacitatē auditorû spirituales intellectus abundat. Et plus ex eis semper relinquunt, quàm capiatur. In moribus etiâ in hoc ipso nos instruit: quia dum famelicis cōparitur, & inter eorum multitudine quot panes habebat, partitur, exemplo sui nos monet, ut idem faciamus. Praecipit ergo Dominus turbę recubere super terrâ, sicut & ipse sæpè cum discipulis faciebat. In quo damnat illorû superfluitatē, qui nisi in pictis thoris, & elaboratis mantilibus nesciunt māducare. Super panes gratias agit: nos instruēs ut vel manducaturi, vel escâ daturi, gratias agamus Deo, qui nobis vel refectiōnē, vel eleemosynæ largitur materiâ pariter & voluntatē. Iuxta id quod Petrus ait: Si quis ministrat, tâquam ex virtute quam ministrat Deus. Panes I. Pet. 4. frāgit Dominus, nos docēs, ut si integros panes dare non possumus, frangamus, & fractos distribuamus. Vnde ipse per Prophetam: Frange esurienti panem tuum. Discipulis suis dat panes ut distribuant: nos instruens ut filios & familiares nostros doceamus eleemosynas facere, & per eas dādo, ipsos ad dandū assuefaciamus. Pascit autē turbas de panibus & pisciculis: nec mētio fit vini vel salsamenti, ut moneat nos, simplices cibos & simpliciter paratos querere, & presentibus contentos esse. Esurientes sanantur: & plus est sublatum quàm fuerit appositum, ut ostēdat gratiâ eleemosynarû semper superabundare: dum & hic Dominus viris eleemosynariis semper ministrat abunde quod tribuant: & in futuro eis retribuet, pro terrenis celestia, & pro temporalibus æterna. Vnde Salomō: Feneratur domino qui miseretur pauperis. B. Nicolaus cōpatiens plebi fame pereanti, cum propria dedisset, mutuat à nauis centū modios frumētū, & populū recreat famelicū, & nauis remeientes non minus inuenerunt. Vir quoq; eleemosynarius, nomine Sanctolus, Ecclesiâ S. Laurentij restaurans, artificibus querentibus cibū, cum eos verbis consolaretur, & nō haberet quid eis apponeret, vadēs anxius huc & illuc, venit ad furnū in quo vicinæ mulieres pridie

I. Pet. 4.

Esa. 58.

Prou. 19.

Ff 2 panes

panes coxerāt: inuentū ibi maximū & candidissimū panē, circumtulit ad vicinas mulieres, quæ cum panē illū suum negarēt, panē apposuit operariis. Quibus satiatis, plus de fragmētis sustulit quā apposuerat: quæ iterum secunda die apposuit, & multiplicata sustulit. Et ita per dies decē illo pane satiati sunt, ac si panis crederet comedēdo. Deponamus ergo fratres mei, pusillanimitatē & de diuina feceri largitate, elemosynę faciēdę nos assuefaciamus. Et qui multū habet, multū turbuat: qui verō modicū, etiā illud libētē impartiat. Quoniā, vt ait Psalmista: lucidus homo qui miseretur & cōmodat: Disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non cōmouebitur. Et alibi: Tota die miseretur & cōmodat, & semē illius in benedictione erit. Deus autē misericordiarū det vobis misericordię meritum pariter & præmium. Cui est honor & gloria & imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Debitores sumus non carni, vt secundū carnē viuamus, &c. Bipertita est hæc lectio fratres charissimi. Primō enim nos monet Apostolus, vt non secundū carnē, sed secundū spiritum viuamus. Secūddō ostēdit viuētēs secundū spiritum esse Dei filios & heredes. Monens ergo nos Apostolus, vt non secundū carnē, sed secundū spiritum viuamus, ait: *Debitores sumus*, subaudi spiritui: nō carni. Vt nostis fratres chariss. tunc patrisfamilias domus bene ordinata est, cum vir est subiectus & obediens Deo, & dominatur & regit totā familiā & vxorē: & vxor eū tota familia ei famularur & obedit. Vnde Apostolus: Vir, inquit est caput mulieris: Christus autē viri. Cum verō mulier & familia non sunt subditi viro, sed potius vir eius, domus malē ordinata est. Porro hæc inordinatio fuit in hospitiō primi parētis, qui obedientiā quā debebat Deo, ei nō reddidit, sed potius mulieri sedūctę (cui nō obedientiā, sed regimē & correctionē debebat) obediens fuit, propter quod in inordinationē sui ipsius cecidit. Quia sensualitas proprię carnis cum sensibus suis, suo capiti, id est, spiritui, ple: runq; nō obedit, sed potius cōtradicit, & eū ad cōsentendum, nō capiti suo Deo, sed suis serpētinis suggestionibus trahit: vt relicto Deo & cęlo, ad quod creatus est, solā inferiora,

feriora, terrena scilicet, cogitet, appetat, & quærat, & ita viuat, nō spiritualiter sed carnaliter. Cū itaque fratres mei tāta & talis inordinatio à primo parēte in omnes nos deriuata esset, venit filius Dei factus homo, vt exēplo & gratia amissā ordinationē in nobis restitueret, præcipiēs vt de cætero mens nostra Deo seruiret, sensualitatē cum sensibus suis sibi cōsentire cōpleret, vt ita viuere mus secundū spiritum, & nō secundū carnē. Et hoc est quod ait Apostolus: *Debitores sumus spiritui, nō carni*. Et quia quedā debemus carni, vt correctionē, regimen, & prouidentia: exponit in quo nō sumus debitores carni, cum subdit: *Vt secundum carnē viuamus*. Quāuis enim fratres mei, in carne viuamus: tamen secundū carnē, id est, secundū volūntatem carnis viuere nō debemus. Ille enim viuere secundū carnē, qui quantumcunque potest voluntati pariter & voluptati carnis satis facit: qui scilicet fertur effrenis more pecoris in ingluuiē, in luxuriā, in irā, in incredulitatē in superbiā cęteraque vitia, quæ ex carne partim oriuntur, & homines carnales efficiūt & animales. Talis enim nihil spirituale, nihil cęleste, nihil diuinum sapiunt, sed solā carnē & terrā. Vnde Apostolus: Animalis homo nō percipit ea quę spiritus Dei sunt. Quid autē tales sequantur, ostendit Apostolus, cum subdit: *Si enim secundum carnē vixeritis, moriemini*: Et hic morte animę in peccatis, & in futuro, morte animę pariter & corporis in gehenna. Nōne fratres, etiā hic malē moritur ille qui amisso honore in quo ad imaginē Dei creatus fuerat, factus est brutus & curuus more pecudis super terrā: Vt de eo meritō dicatur, Homo cum in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Nōne etiā hic malē moritur qui vita & vera luce (quæ Deus est) hic priuatur, & tenebris interioribus inuoluitur? Nōne in futuro pessimē morietur qui tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentiū semper patietur: quę semper cruciabit ignis qui nunquā extinguitur, & vermis qui nunquā moritur? Si autē, inquit, spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Possēt quidē Apostolus, sicut dixerat, si secundū carnē vixeritis, moriemini: ita ecōtrariō dicere: Si autē secundū spiritū vixeritis, viuetis. Sed quoniā quidā sine abstinentia

Secundum
carnem vi-
uere quis
dicatur.

1. Cor. 2.

Psal. 48.

Psal. ut.
Ibidem.

Pror. 35

Eph. 5.
Caput mu-
lieris vir.

etia & maceratione carnis, se spiritualiter viuere posse in hac vita putant, vigilantè ait: *Si facta carnis spiritu mortificaueritis, uiuetis.* Quasi diceret: Si spiritu sancti uirtute uel etiam uirtute spiritus uestri, à spiritu sancto illuminati, per abstinentiam uitia & peccata in carne uestra mortificaueritis, uiuetis: & hinc uita spirituali, & in futuro uita coelesti. Cum enim fratres mei, spiritus & caro adinuicem semper luctentur quãto est debilior caro, tantò fortior est spiritus. Et quãto fortior est caro, tantò debilior est spiritus.

1. Cor. 12.
Galat. 2.

Vnde Apostolus: Quando, inquit, infirmor, tuñc fortior sum & potens. Et alibi: *Viuo, inquit, ego, iã non: uiuit uerò in me Christus.* Ac si apertè dicat, *Viuo quidem, sed nõ uita carnaliũ uictoriũ, qua prius uiuebã, sed uita spirituali.* Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus uiuentès secundũ spiritũ esse filios Dei & hæredes, dicens: *Qui enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei.* Spiritu Dei aguntur, qui nõ à carne, uel à spiritu maligno, sed à spiritu sancto ipsi carni præsidente, ad bene cogitandũ, loquendum, agendumq; aguntur. Non autè ait reguntur, sed q̄ maius est, aguntur. Non enim solũ, ut eques equũ, nos regit spiritus: sed etiã latente energia, id est, operatione, interior in nobis operatur. Agit enim in nobis ut agamus. Ipse enim, ut ait Apostolus, operatur in nobis & uelle & perficere.

Philip. 2.

Ioan. 15.

Quod apertè cõtra illos est, qui se per se aliquid agere posse putat: Cum Dominus dicat in Euegelio: *Sine me nihil potestis facere.* *Qui enim, inquit, spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Quales uos esse debetis. *Nõ enim accepistis, in baptismo scilicet & cõfirmatione, spiritũ seruitutis iterũ in timore: sed accepistis spiritũ adoptionis.* Vnus & idem fratres mei, est spiritus: qui ex aduersis, quæ cõfert donis, diuersis nominibus uocatur. Vocatur enim spiritus iræ Aegyptiis, quia eis intulit uindictã peccati. Vocatur spiritus seruitutis & timoris Iudeis: quoniã in lege eis timorè incussit, unde ex timore potius quã ex amore ei seruebãt. Vocatur nunc spiritus adoptionis fidelibus: quoniã eis filialè confert dilectionè, per quã eos in filios adoptat. Vos ergo fratres, si nõ ex cõscientia peccati, nec timore gehennæ, sed ex amore ei seruiatis, spiritũ adoptionis utiq; accepistis, in quo clamatis *Abba Pater.* Abba Hebræum, pater uerò

uere est Græcũ & Latinũ, Omnes fideles, Hebræi, Græci & Latini, si Deũ filialiter diligimus & imitamur, eũ securè patrè uocamus. Ecce fratres mei, quãta est pietas & benignitas Dei, qui cum essemus indigni serui, ut viscera pietatis suæ erga nos demonstraret, & ut nos nõ ad se timendum, sed potius ad se diligendũ inuitaret, præcepit nobis, ut eũ potius Patrè, quã Dominũ, uocaremus: & ut nullum patrem in cõparatione eius reputarem, dicens: *Patrem nolite uocare uobis super terrã: vnus est enim pater uester qui in cælis est.* Pater enim terrenus uel nos derelinquit, uel nos nõ diligit, uel malè diligit: cum pater celestis suos obliuisci non possit. Vnde Psalmista: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autè assumpsit me: Ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro, id est, cõfirmationè spiritui nostro, quod sumus filij Dei.* Hoc autè facit tribus modis, per scripturas uocã nos filios: ut quãdo dicit: *Venite filij, audite me, timorè Domini docebo uos, per admirabilè operũ mirificentiã, nos filios Dei manifestans.* Ex his fratres mei, argumētis, spiritus sanctus spiritũ nostrũ, in fide & spe, & charitate, firmatum securè reddit, quod filij Dei sumus. Si enim hæc habemus, iã non Deũ timemus, sed potius eũ tanquã patrem diligimus, bene de eo speramus, ad eũ securè cõfugimus. *Quod si filij sumus & hæredes.* Tria constituunt hominem hæredem: *Natiuitas, meritũ, & uolũtas.* Nos quoq; fratres mei, hæc tria nos constituunt hæredes æternæ hæreditatis. Primò siquidem libera uolũtas Dei ab æterno hæredes prædestinauit. Secundò spiritualis baptismi natiuitas, nos ad coelestem hæreditatem uocauit. Tertiò meritũ nostrũ, gratiã adiutum, nos illius dignos efficit, unde Apost. *Quos inquit, prædestinauit, hos & uocauit: Quos uocauit, hos & iustificauit.* Cæterum in hoc differt coelestis hæreditas à temporalis: quoniam hæres non nisi post mortem testatoris hic cõsequitur hæreditatem. Deus uerò nos ita hæredes constituit, ut etiam cum eo æternam sortiamur hæreditatem. Rursus temporalis hæreditas per multos hæredes distributa minoratur. Coelestis uerò hæreditas, nullã nouit pati diminutionem. Rursus ex temporali hæreditate inter co-hæredes nascitur inuidia. Nã iuxta Poëtã, omnis potestas

Pietas Dei
in nos.

Mat. 23.

Psal. 26.

Psal. 33.

Tria constituunt
hominem
hæredem.

Rom. 8.

impatiens cōsortis erit. Ab illa verò eterna hereditate omnis inuidia relegabitur. Nam vnusquisque sic gaudebit de proximi gloria, sicut de sua. Vnde & ipse vnicus Patris nō solus hæres esse, sed secum voluit cohæredes habere. Nos itaque fratres mei, spreta tēporali & vana hereditate, ad illā cœlestē toto desiderio tendamus hereditatem: æternā sine successione distributam, sine diminutione: communem, sine inuidia: sufficientem, sine indigentia: iucūdā, sine tristitia: beatam, sine omni miseria. Ad quam perducatur nos vnus Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Cui est honor & gloria per infinita seculorum secula, Amen.

DOMINICA VIII, POST TRINIT.

Mat. 7.

Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Dominus & Redemptor noster fratres charissimi, præuidens persequutiones discipulis suis euerturas, eas eis prædicere, & cōtra eas, eos præarmare curauit. Prædixit ergo duo genera persequutionū eis, euertura. Vnū apertū, de quo alibi dicit: Trademini autē à parentibus & cognatis & amicis in mortem, & morte afficient ex vobis. Alterum occultū, cōtra quod hic nos munit, & hoc modo: Primò monet nos cauere à falsis Prophetis: Secūddò quibus signis cognoscantur generaliter & per similitudinē ostēdit. Tertio spiritua-liter, quib' discernantur vel nō discernantur, aperit, ait ergo: *Attēdite*, id est, attendentes cauete à falsis Prophetis. Porro illā persequutionē occultā præcipuē monet nos attēdē cauere, quoniā peior est quam aperta: tū quia plus nocet occidens etiā animas: tum quia difficilius præuiderur: facilius quippè nos supplātat qui sub specie amicitiae & obsequij, fraudem occultat. Propriū enim doli, est se dissimulare, Veneficus sub melle tegit venenū. Proditor sub obsequio fraudē. Hypocrita, sub religione, malitiā. Hæreticus sub veritate falsitatem. Cū autē hic per falsos Prophetas quoslibet hypocritas, qui aliud occultant, & aliud simulant, possemus intelligere: tamē de hæreticis specialiter dictū est: qui quum exterius simulent religionem, interius celant hereticam rapacitatem, per quam animas simplicium iugulare festinant. Per vestimēta igitur ouium, ouinā intelligimus simplicitatem, qua hæretici & omnes dolosi suam pal-

Luce. 12.

Falsi prophetæ hæretici.

palliant iniquitatem: Vt verbo, vestimēto obsequio, cibo, & huiusmodi exterioribus. De verbo taliū ait David: Molliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula. De vestimēto dicitur hic: *Attēdite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium.* Et Apostolus: Satanās, inquit, transfiguratur se in Angelū lucis. De obsequio dicit Poëta:

Psal. 54.

2. Cor. 11.

Obsequio vincit meretrix & proditor omnis.

De simulata abstinentia & cōtinentia, dicit Apostolus ad Timot. Spiritus manifestē dicit, quod in nouissimis tēporibus discedēt quidā à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorū, in hypocrisis loquentium mendacitū, prohibentiū nubere, abstinere, à cibis, quos Deus creauit ad percipiendū cū gratiarū actione fidelibus, quia omnis creatura Dei bona est. Tales sunt hodie fratres mei, hæretici Manichæi: qui sua hæresi patriā Agennensem macularunt, qui mētiuntur se vitam tenere Apostolorū. Dicentes se nō mentiri, nec omnino iurare, sub prætextu abstinentiæ & cōtinentiæ, escas carniū & nuptias dānantes. Dicunt enim tātum flagitium esse accedere ad vxorē, quantū ad matrem vel ad filiā. Damnant etiam vetus testamentum. De nouo verò quædā recipiunt, quædā non. Et quod grauius est, duos prædicant rerū auctores: Deū inuisibilem, diabolū visibilem auctorē credentes. Vnde & occultē adorant diabolū, quē sui corporis credūt creatorem, Sacramentū verò altaris purum panē esse dicunt, Baptismū negant: neminē posse saluari, nisi per suas manus prædicant. Resurrectionem etiam corporum negant. Hos diabolicos homines fratres mei, vitate: quia sicut Dominus prædixit: Veniunt in vestimentis ouium, cū intrinsecus sint lupi rapaces. Vos ergo ad cauendas eorū ver-

1. Tim. 4.

Manichæi. Agennenses.

Mat. 7.

sequitur pars secūda, in qua Dominus ostēdit generaliter & per similitudinē, quomodo dignoscantur, dicens: *A fructibus eorū cognoscetis eos*, id est, ab operib', loquitur autē hic metaphoricē Dominus: quoniā sicut à sapore fructus dignoscitur, cuius humoris sit truncus & radix arboris: ita ex operibus exterioribus perpenditur cuius voluntatis sit cor hominis. Quis autē sit fructus malorum, Apostolus ad Galatas ostēdit: Manifesta inquit, sunt ope-

Gal. 5.

Opera
carnis.

ra carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, auaritia, idolorum seruitus, veneficia, inimicitie, contentiones, æmulationes, rixæ, dissensiones, hæreses, inuidia; homicidia, ebrietates, commestationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut iam prædixi, quoniã qui talia agunt, regnũ Dei non consequentur. Qui verò sint fructus bonorum ostendit, subdès: Fructus aut spiritus est charitas, gaudiũ, pax, patientia, lōganimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. *Numquid, inquit, colligunt de spinis vvas, aut tribulis ficus?* id est, nunquid de peccatoribus, malitia, & de vitis spinosis, possunt exire fructus dulcedinis & benignitatis, & vix feruidæ charitatis, quasi dicat: non. Malus quidem opera virtutis simulare potest, facere omnino non potest, sed si simulauerit, quomodo poterit discerni? *Quia simulator, & si quædã, tamen non potest omnia simulare.* Et quia quod est simulatũ, nõ est firmũ, sicut nec color mutatus, & quia simulatio læcessita detegitur. Qui ergo verè dissimulatorem deprehendere vult, inquirat non quid palãm, sed quid clam faciat, vel dicat: Præterea si attentè & assidue inspicias opera simulatoris, paulatim tibi vilescet. Virum verò bonũ quantò plus obseruaueris, tantò plus eũ miraberis. Sic non potest mala arbor bonos fructus facere, nec arbor bona fructus malos facere, id est, homo existens malus, nõ potest facere opera Deo placentia, & æternæ retributionis digna. Nec homo existens bonus, potest facere opera mala & æternæ damnationis digna; facit tamen homo malus quãdoque quædam minima bona: quia quandoque naturali ductus pietate pascit esurientem, vestit nudũ: hospitatur peregrinũ: quod ei in alleviationem pænæ potest valere, nõ ad vitam æternam. Ipse enim non bene facit, sed de eo bene fit. Et e contrario bonus facit quandoque quædã minima peccata, naturali victus fragilitate: per quæ non æternã penã meretur, sed temporalẽ. Quid autẽ mala arbor meretur, ostendit eũ subiungit: *Omnis arbor quæ non facit fructũ bonũ, excidetur et in ignẽ mittetur.* Notate fratres, notate, non enim ait: *Omnis arbor quæ facit fructum malũ excidetur, quod vtiq; cõstans est.* Sed ait: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur.* Non enim sufficit

hominã

homini non facere malũ, nisi etiã faciat bonũ. Scriptum est enim. Declina à malo, & fac bonũ. In hoc enim quod vitas malum, vitas tantũ poenam, nec acquiris præmiũ. Si dicis mihi, non furtum feci: Loris non vteris, aio: Non hominem occidi, non pascis in cruce coruos. Diues quippe purpuratus legitur in inferno cruciari, non quia rapuerit aliena, sed quia non dedit sua: quid ergo parietur, qui rapuit aliena? Itaque fratres mei, cum vitaueritis mala, facite bona, quia iam securis ad radicem arboris posita est, non solum malæ, sed etiã sterilis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus spiritualiter quibus operibus boni à malis nõ discernantur, & quibus discernantur. Quibus operibus nõ discernantur, ostendit eũ subdit: *Nõ omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnũ coelorum.* Sunt autẽ tria genera operũ: Vnũ quod est propriũ bonorũ, vt dilectio Dei & proximi, bene facere etiã inimicis, obseruare pacem, concordia, sapientiam, iustitiam, & cæteras virtutes. Aliud est quod est propriũ malorum, vt vitia, & eorum opera. Tertium verò est commune tam bonorũ quàm malorum, vt quædã media opera, vt orare, ieiunare, indui cilicio, dare elemosynam, refrenare luxuriam, & huiusmodi. Hæc enim secundu intentionem agentis nomen assumunt. In bene vtentibus sunt bona: in malè vtentibus mala. Ostendit ergo Dominus quod propter ista communia, non habebitur regnũ coelorum cum dicat: *Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit regnũ coelorum.* Similiter nec omnis qui ieiunat, nec omnis qui dat elemosynam, & huiusmodi. Deinde ostendit quo opere discernantur boni à malis, subdès: *Sed omnis qui facit voluntatem patris mei qui in coelis est, ipse intrabit in regnũ coelorum.* Voluntatem Dei facit, qui verè credit, rectè sperat, firmè diligit: voluntatem Dei facit, qui quod vult Deus, & vt vult, facit. Voluntatẽ Dei facit, qui eam, etiã suã & omnibus aliis præponit, dicès: *Non mea Domine, sed tua voluntas fiat.* Nos ergo fratres mei, in omnibus queramus & faciamus voluntatem Dei: diligentes eũ toto corde, tota anima, & totis viribus plus quàm nos. Diligamus amicos nostros in Deo, & inimicos propter Deũ: non reddentes malũ pro malo, sed bonum pro

Psal. 34.

Tria genera
operum.Mat. 26.
Mar. 14.Fructus sp̄s
vitis.Dissimula-
tor quomodo
coguos-
cendus.

pro malo: benedictum pro maledicto: sicut Dominus Iesus fecit & praecepit, quod ipse nos adimplere cōcedat, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

1. Cor. 10.

Non sumus concupiscentes malorū, sicut & illi concupierunt, &c. Quadripartita est lectio ista fratres mei. Primo enim nos dissuadet à vitii exēplo antiquorū: Secundo demonstrat casus antiquorū in figuram & cautelā nostrā scriptos esse. Tertio nos monet, ne apprehendamur à tentatione. Quarto dicit Deum non permissurum nos tentari ultra nostrū posse. Primo igitur nos dissuadet à quinque vitiiis, scilicet à concupiscentia mala, ab idololatria, à fornicatione, à tentatione Dei, & à murmuratione. Porro à concupiscentia mala nos dehortatur, cum dicit: *Non sumus concupiscentes malorū, sicut & illi concupierunt*. Ideo autem adiunxit malorū, quoniā est concupiscentia bona: est & concupiscentia mala. Nisi enim concupiscentia bona esset, non dixisset Propheta: *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore*. Et nisi concupiscentia mala esset, non eam Dominus in lege prohibuisset dicens: *Non concupisces rem proximi tui*. Habet quippè anima à creatione, vt naturaliter sit concupiscibilis, irascibilis, & rationalis. Proinde necesse est vt anima nostrā aliquid concupiscat, vel Deū vel mundum. Nō potest autem concupiscere Deum quin contemnat seculū: Nec potest concupiscere seculum, quin contemnat Deum. Nos ergo fratres mei, totā nostram concupiscentiam vertamus à mundo in Deum, à malo in bonum. Vt scilicet Deū & omne bonum concupiscamus, & mundum cum omni malo fugiamus. A concupiscentia verò malorum nos dehortatur exēplo Israelitarum, cum subdit: *Sicut illi concupierunt*. Illi enim post transitum maris, in deserto manna fidentes, carnes & delicias Aegyptiacas concupierunt, & desiderio in Aegyptum redierunt. Ideoque plaga magna à Domino percussi sunt. In quo figuratum est, nos quoque, si post baptismum, caelestisq; panis alimentum, ad abrenuntiationem mundi, & diaboli concupiscentias, desiderio redierimus, aeterna anima duersione percutiendos. Ab idololatria nos dehortatur cum subdit: *Neque efficiamini idololatrie*.

Psal. 102.

Exod. 20.

Idololatria. Idololatria est qui cultum debuit creatori exhibere creaturæ. Sūt autē duæ species idololatriarū: Alij enim sunt idololatrie opinione, vt illi qui opinione attribuūt Soli vel Lunæ, vel alicui creaturæ, diuinitatē. Alij sunt idololatriæ moribus, vt illi qui praeponunt creaturam, creatori: quod enim quisq; plus diligit, hoc sibi Deū constituit. Qui ergo ventris ingluuiē Deo praeponit, ventrem sibi Deum constituit. Qui vinum Deo praeponit, Bacchū sibi Deum constituit. Qui Venerem suā Deo praeponit, Venerē sibi Deū constituit. Quales hodie (quod sine gemitu dicere nō possum) sunt multi, vitiiis & peccatis suis potius quā Deo seruientes. Qui quauis ore dicāt se credere in Deū, tamē operibus & moribus eum abnegant. Vnde Paulus, Confitentur, inquit, se verbis nosse Deū, factis autē negant. Hic etiā ne hoc vel illo modo efficiamur idololatriæ, dehortatur nos exēplo Israelitarū, subdēs: *Sicut quidā ex ipsis, quos admodum scriptum est: Sedit populus māducare & bibere: subaudiis idololatita vitulo sacrificata, & resurrexerūt ludere, id est psallere vitulo, & ipsam adorare*. Vnde & praeicipiente Moysē, gladio puniti sunt. In quo prefiguratū est, nos quoq; si vel opinione, vel moribus idololatriæ fuerimus, aeternaliter puniendos. A fornicatione nos dehortatur, cum subdit: *Nec fornicemur*. Est autē fornicatio, omnis cōcubitus, praepter nuptialē maris & scemine cōmixtionem Huius sunt multæ species, vt simplex fornicatio innupti cū innupta. Megchia, nupti cum innupta. Adulteriū, innupti cū nupta, vel nuptæ cū innupto. Incestus, qui fit cū matre vel sorore, vel cognata. Sodomitica libido, masculorū adinuiticē, vel mulierū adinuiticē. Innominabile siue abominatio, quæ fit, quādo vir vel mulier coit cum bruto animali. Omnes autē istæ fornicationis species criminales & damnabiles sunt: à quibus omnibus nos dehortatur Apostolus exēplo Israelitarum, cum subdit: *Sic quidā ipsorum fornicati sunt, cum Madianitis, quas consilio Balach miserat Balach cum cibariis obuiā eis, ad animas ipsorum decipiendas: & ceciderunt ex ipsis gladio Balach viginti tria milia*. In quo figuratum est fratres, nos quoq; si hoc vel illo modo fornicati fuerimus, aeternaliter perituros. A tentatione Dei nos dehortatur cum subdit: *Neque tentemus Christum*.

Species fornicationis.

*Quibus
modis
Deum
tentat.*

Christum. Ille Deum tentat, qui Dei vel potentiam, vel erga se dilectionem experimēto probat. Nascitur autē talis tentatio vel ex defectu fidei, vel ex gloria vana. Porro duobus modis tētat Deū, cū ad probandā Dei vel potentiam, vel erga se dilectionē, aut spē se in pericula præcipitat, aut miracula sibi fieri postulat. In aperta pericula per vanā gloriam se præcipitavit quidam Eremita, vt legimus in vitis patrū. Cui cū apparuisset diabolus in specie boni angeli, & ei persuasisset eū ita esse sanctū & Deo charū, quod si etiā se dimitteret in puteū profundissimum, nō læderetur, sed ab angelis custodiretur, præcipitavit se in puteum, & vix semivivus à fratribus extractus est. Et quod peius est, nullatenus potuit ei persuaderi, quod diabolicā passus esset illusionē: & ita miserimè mortuus est. Hoc etiā modo tentavit diabolus Dominū, cū statuens eū supra pinnaculū tēpli, dixit ei:

Mat. 4.

Si filius Dei es, mitte te deorsum. Cui Dominus, qui pulchre eum nouerat, dixit, scriptū est: Nō tētabis Dominum Deū tuum. Miracula verò sibi fieri ad probandā Dei potentiam, postulauerunt increduli Iudæi in deserto. Vnde Psal.

Psal. 77.

Et tētauerunt Deum in cordibus suis, vt peterēt escas animabus suis. Et malè locuti sunt de Deo, & dixerunt: Numquid poterit Deus parare nobis mensam in deserto? Quia percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaauerunt. Nunquid & panē poterit dare? Et nō solū semel, sed etiā pluries tentauerunt Deum in deserto. Propterea à se petibus ignitis, qui scilicet ardore & siti perimebāt, perierunt. In quo præfiguratum est, nos quoque, si tentauerimus Deū, in æternum perituros. Nō est autē, fratres mei, tētare Deum, si fidelis, ingruente periculo, & humano deficiente cōsilio, se Deo toto in periculo cōmittit: vel si ad laudem Dei & vtilitatē proximi, quādo videt oportere, à Deo fieri miracula poscit. A murmuratione nos dehortatur, cum subdit: *Neque murmuraueritis.* Est autē murmuratio nec omnino aperta, nec omnino occulta reprehensio, mediā inter detractionē & obiurgationē. Et est propriè inferioris suum superiorem per impatientiam ferre non volentis, nec tamen eum apertè obiurgare audentis. Est autem hoc vitium maximū, seditiones, discordias & lites generās. Porro probi viri est non murmurare, sed potius, si reprehensio-

Murmuratio.

bilis

bilis est, vel scorsum argure, vel apertè obiurgare. Ab hoc autem vitio nos dehortatur exemplo Israëuitarum: quorum quidam contra Moysen & Aaron murmurauerunt de sacerdotio, & etiam contra Deum de labore itinēris per desertum: & ideo perierunt ab exterminatore, id est, quidam ab incendio & alij ab hiatu terræ: & alij ab Angelo percutiente exterminati sunt à terra viuientium. In quo figuratum est, nos quoque si contra Deum vel contra superiores nostros murmurauerimus, (vt quidam faciunt) à vita æterna exterminandos.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus casus antiquorum in figuram præcessisse, & ad cautelā nostram scriptos esse, cū subdit: *Hæc autē in figura contingebāt illis.* Temporales quippè poenæ quibus primi præuaricatores puniebantur, significabant æternas poenas quibus omnes præuaricatores in inferno puniendi sunt. Primā enim ingluuiam & obedientiam damnat Deus in primis parētibus poena mortalitatis, vt demonstret omnes gulosos & inobediētes æterna morte puniēdos. Primā quoque filiorū Dei cum filiabus hominū libidinē dānat Deus diluuiō: significās fornicatores omnes aquis niuiū æternaliter perituros. Primos quoque Sodomitas igne & sulphure Deus percudit, significās omnes Sodomitas, æterno ardore & scætere percutiēdos. Primam quoque ad abrenuntiata respicientem uxorem Lot, lapideo rigore & insensibilitate dānat, significās omnes ad abrenuntiata mundi cōcupiscentias respicientes, æterno rigore & execratione seriēdos: & similiter in aliis. *Scripta autē, inquit, sunt hæc ad correctionē nostram.* Ruinæ enim priorum scriptæ sunt ad cautelā posteriorum. Stultus quippè est fratres mei, qui præcedentem cadere videt, & nō cauet. *In quos, inquit, fines seculorū deueniunt.* Id est, qui in fine seculorū nati sumus, & ideo si transgredimur, magis puniendi sumus. Priorū enim tā virtutes quā ruinæ, quā doctrinæ in nostrū scriptæ sunt erudimentum. Si ergo priores sine lege peccantes: & magnitudinem peccatorum ignorantes, tam grauius sunt puniēti, quantò grauius nos in tempore gratiæ & scripturis eruditi, si transgredimur, sumus puniendi? *Itaque, inquit, qui se stare existimat, videat ne cadat.* Ac si apertè dicat: Via huius

huius mundi lubrica est, & multi tam priores, quam sequentes corruunt. Propterea omnis etiam qui sibi videtur stare, timeat, dum potest cadere.

Sequitur pars tertia, in qua nos monet Apostolus, ne apprehendatur à tentatione, cum dicit: *Tentatio vos non apprehendat nisi humana.* Non autem ait, ne tentemini: quia hominē in hac vita tētari est necesse & vtile, sed ait: *Tentatio vos non apprehendat,* id est non vos superet. Et quia rursus hoc impossibile est, dum in hac vita sumus, adiungit: *Nisi humana.* Et humana quidem tentatio est quae provenit ex ignorantia aut ex fragilitate, aut ex necessitate. Ex ignorantia provenit tentatio, quando aliquis ignoranter peccat: ut quando aliquis putat se dicere verū, & dicit falsum. Et quando putat se bene alij consulere, & tamen non consultit bene, & huiusmodi. Ex fragilitate verò provenit tentatio, ut quando post nimiam sitim, nimis bibimus, & huiusmodi. Ex necessitate verò tentatio provenit, quando primis motibus, quos evitare non possumus, tentamur. Dirigitur autē hoc modo tentatio humana: quia ita tentari est humanū, & pro peccato primi parentis inflictum. Si verò fratres mei, non ex ignorantia, sed ex industria peccamus, aut ex contumacia, aut ex libera voluntate imus post concupiscentias nostras, proculdubio non est tentatio humana, sed potius diabolica, & ideo damnabilis.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus Deū non permissurū nos tentari ultra posse nostrū, cum subdit: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Dicitur autē Deus fidelis, id est verax in promissis: quoniam semper praestō est fidelibus suis, sicut ipse promissit dicēs: *Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationē saeculi.* Et idēdō non patietur, inquit, vos tentari supra id quod potestis. Hic aperit illos cōsūtāt, qui peccata sua excusantes, & Deū accusantes, dicūt: *Deus nos dereliquit, & importabili pōdere praceptorū & tentationum nos opprimit, cum nobis naturam dederit imbecillēm, & resistere vitis impotentem.* Pro nephas, de infidelitate, de crudelitate, de ignorantia accusatur Deus. De infidelitate, quasi derelinquat nos antequā derelinquatur à nobis. De crudelitate, quasi praepcepta importabilia nobis dederit, quae

face-

facere non valeamus: & tentationes nobis venire permittat, quibus resistere non possumus. De ignorantia, quasi ignoret quid humana natura facere, aut ferre valeat. Sed fratres mei, Deus neminem prior deserit, quia fidelis est: nec importabilia nobis imponit, quia pius est. Nec vires quas dedit nobis, ignorat: quia omnisciens est. *Sed faciet, inquit, cum tentatione proventum,* id est lucrum, ut possitis sustinere. Quasi dicat: Cū tentatione faciet nobis duo: & proventum proficiēdi, & potentiam sustinendi. Itaque fratres, tentationes diabolicas omnibus viribus à nobis excludamus: humanas verò quantum possumus, refrāemus, perpetratas lachrymis poenitentiae & operibus misericordiae redimamus. Ad aeternam patriam ubi nulla tentatio est, toto desiderio festinemus. Ad quā peruenire concedat nobis omnipotens & misericors Deus: Qui vivit & regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN.

Dixit Iesus discipulis suis: *Quidā homo diues habebat villicū, & hic diffimatus est apud illū, quasi dissipasset bona ipsius.* Non omnia fratres mei, quae in hac audiuimus parabola iuxta literā, ad exempli trahere debemus imitationem. Non enim faciēda est in aliquo fraus Domino temporalī, sed potius iura sua ei sunt reddenda, iuxta Apostolum dicentē: *Cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vestigal, vestigal.* Vnde & Dominus in Euangelio, *Reddite, inquit, quae sunt Caesaris, Caesari: & quae sunt Dei, Deo.* Vnde & ipse cū esset Rex regū & Dominus dominātium humilitatis, exempliq; causa reddidit Caesari tributum. Sed à cōtrariis parabola haec intelligēda est, ut videlicet si ille qui per fraudis calliditatē de rebus sibi à Domino suo cōmissis prouidit, in posterum laudatur: maxime ille qui per verā sapientiā de rebus sibi à Deo cōmissis prouidet sibi in aliā vitā, à Deo laudandus est. Illud quoq; notandū est, quod hic dicitur quia filij huius saeculi, prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Quod dupliciter intelligi potest, vel quia prudentiores sunt in secularibus malis quam boni. Quod inde cōtingit, quoniam in eis curiosiores sunt: vel quia prudentiores sunt mali in malo, quam boni in bono. Sed quare? Cur sunt prudentiores mali in

6° operi.

Ioan. 14.

Rom. 13.

Mat. 23.

operibus diaboli, quā nos in operibus Dei? Cur nō plus potest apud nos amor Dei, dulcedo cœlestis præmij, securitas purę conscientię, quā apud malos amor seculi, & lucrū temporale, cū tormento cōscientię malę? Expergiscamur ergo fratres mei pigritiā nostrā, & erubescamus si viderimus malos vigilātiōres, si prōptiores, si callidiōres, ad faciendū opera diaboli quā nos ad opera Christi. Mysticē verō in hac parabola quinq; proponūtur nobis intelligenda. Primō, q̄ rerū nostrarū non Domini, sed dispensatores sumus. Secundō, quomodo res Domini malē dispēsamus. Tertiō, quomodo Dominus exigit à nobis de rebus suis rationē. Quartō, quantū timor est vtilis ad consiliū inuestigandū. Quintō, quomodo de rebus Domini Dei nostri nobis amicos possumus cōparare. Primō igitur fratres chariss, ostenditur in hac parabola, quod Deus omnipotēs homo factus pro nobis. Diues in omnes qui innocant eum; habet villicū, omnē hominē scilicet cui bona sua cōmisit. Cōmisit quippē homini tria bonorum genera, exteriora, corporalia, spiritualia: horū bonorū nō Dominum, sed villicū. i. custodē & dispensatorē eum fecit: vt videlicet secundum voluntariē nō suā, sed Domini, ea custodiret & dispenseret. Cui etiā dedit legē & mādāta, quomodo & quibus, & quantū, & quādo ea deberet erogare ad Domini sui lucrum & honorē. Sed vt secundo loco in hac parabola demonstratur, homo bona Domini sui dissipat, cum eis iuxta voluntatem Domini sui nō vitur, nec erogat. Bona exteriora dissipat, cum de eis nō pauperibus, nō infirmis diuidit, nō dominum honorat, nō ecclesias, nō domos pauperum fabricat, nō patrię proficit: sed vel per auariā ea intacta abscondit, vel per superfluitatem luxuriose, vanē, & arrogāter spargit: & vnde Deo seruire deberet, vitis & diabolo seruit. Vnde per Prophetā Dominus: Dedit etiam eis, inquit, lanā, & linum, frumentū, vinum, & ordeū, argentū & aurum meū, quæ ipsi fecerunt Baalim. Bona corporalia dissipat, cū corpus suū facit seruire fornicationi nō Domino: cū lingua, quā dedit & Deus ad benedicendū, abutitur ad maledicēdum, mentiendū, periurādum, detrahendum. Cū oculis sibi ad bonum vsum datis à Deo, abutitur ad cōcupiscendum mulierē, & ad videndum vanitatem. Cū

Bona exteriora quomodo dissipantur.

ose. 2.

Bona corporalia quomodo dissipantur.

auribus sibi datis ad audiendum Dei verbum, abutitur ad audiendū mendacia, detractiones, vanitates: Cū naribus abutitur ad odorandū luxuriosos odores, & vnguēta meretricia, non ad odorandū odorē virtutū: Cū manibus abutitur, ad percutiendū de pugno impiē, ad effundendū sanguinē, ad nocendū, non ad bene agendum. Cū pedibus abutitur ad currendū ad malū, nō ad sequendū viam Domini: Cū gustu abutitur, ad comessandū, inebriādum, non ad comedendū & bibendū ad sobrietatē spiritus. Bona verō spiritualia dissipat, cū libero arbitrio abutitur ad eligendū mala, non bona: ad seruendū mundo nō Deo: carni non spiritui. Cū intelligentia abutitur ad inuestigandum quomodo possit nocere, nō prodesse. Cū memoria abutitur, ad reminiscendū mala, non bona. Cū prouidentia abutitur, ad parandū proximo laqueum, nō auxilium. Omnium istorum fratres mei, dissipatio, abusus, & infamis cōsuetudo, diffamet hominē villicū apud Deū dominum suū. Vnde Dominus vt tertiō in parabola demonstratur, vocat villicū, & ait illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationē villicationis tue.* Bis ponit rationē Dominus Deus cū homine villico suo. Primū in hoc seculo, postea in iudicio, Sed dissimiliter. Nā hic ponit cum homine rationē, ad mactiendū est timorē & emendationē. In iudicio verō ponit cum eo rationem ad inferendum pro meritis penam. Hic ad exercendum misericordiam, ibi ad exercendum iustitiam. Ponit ergo hic Dominus rationem cum homine villico suo, quem vult cōrrigere, non perire. Vocat ergo eum & citat ad respondendum, cum ei aliquam infirmitatem, interrogatque eum vel interius per diuinam inspirationem, vel exterius per sacerdotem: vel per aliquam correctionem ei dicentem: *Frater Dominus vocat te, & exigit à te rationem de omnibus quæ contra eum operatus es. Tibi citō consule, quia iam non poteris villicare.* Iam enim per mortem auferetur tibi temporalium dispensatio rerum. His itaque interius inspiratis, vel exterius dictis, commouetur interius villicus homo & timet. Qui timor intus eum hic illucque concutiens trahit eum ad deliberandum quid facere debeat, vt in parabola quarto significatur, cum subditur: *Ait autem villicus intra se,*

Quomodo spiritualia bona dissipantur.

Quid faciā, quia Dominus auferet à me villicationē & fodere non valeo: Quia in alia vita non erit tempus merendi, sed recipiendi: non ferendi, sed metendi: non laborandi, sed quiescendi. Mendicare, inquit, erubescō. In alia enim vita, mendicās semper patietur pudorē: nec inueniet adiutorē: sicut in alia Euangelij parabola demonstratur, cum fatuæ à prudentibus oleum petunt, nec accipiunt. Vnde & Salomon, propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo ætate & non dabitur ei. Scio quid faciā. Pensate fratres, pensate quā si tutilis timor. Nunquam enim villicus iste de salute sua cogitasset, nisi eum timor interius concussisset, sed timore eum interius perurgente, deliberat, quærir, & inuenit consilium: iuxta illud Propheta: A timore tuo Domine, concepimus, parturiuimus & peperimus spiritū salutis. Concepimus bene cogitando, parturiuimus laborando, peperimus bene faciendo.

Sequitur quintò quomodo de rebus Domini sui possit sibi villicus amicos præparare. Vnde & ait: Scio quid faciā ut cum amotus fuero à villicationē, recipiant me in domos suas. Conuocatis igitur singulis debitoribus Domini sui dicebat primo. Quantū debes Domino meo? Cētum, inquit, choros tritici. Vade accipe cautionē tuam, & sedens scribe octoginta, &c. Cū omnia quæ habemus fratres mei, non nostra, sed Domini nostri sint: cū accommodamus res domini nostri accommodamus. Et qui nobis debēt, Domino debēt. Villicus ergo de bonis domini sui amicos sibi præparat, cū pauperib⁹ Christi cōpatitur, & alij debita, vel ex parte, vel ex toto relaxat: alij supererogat, aliū orando, alium corrigendo, aliū instruendo iuuat, aliū verbo; aliū consilio aliū patrocinio, aliū rebus sustentat, cōmunicans alijs carnalia, ut eorū spiritualia metere possit. Quod verò Dominus concludens parabolā, ait: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Nō ita est intelligendū, quod de diuitiis iniuste acquisitis elemosynā facere possit: præsertim cum scriptū sit. Qui offert sacrificiū de rapina pauperum, quasi qui immolat filii in cōspectu patris sui. Sed intelligendū est de diuitiis iniquitatis, id est, retentis iniquè: quia multos iniquos, superbos & vanos efficiunt. Illud verò fratres semper memoriæ commendandum est, quod Dominus subiunxit.

iunxit. Cū defeceritis, per mortē temporālē, scilicet, cū defeceritis de meritis vestris, recipiant vos in æterna tabernacula. Non ait, propter eos recipiamini, sed ipsi recipiant vos. Ecce fratres, quanta est dignitas pauperū Christi, qui iudices & ianitores regni celorū esse merētur, ut quos uoluerint, recipiāt, vel excludant. Itaq; fratres mei, pauperes Christi veneremur, foueamus & diligamus, & omnibus contemptis, & ipsi pauperes Christi esse studeamus, ut ab ipsis, & cum ipsis mereamur in æterna tabernacula recipi Per Dominum nostrum Iesum Christum. Amen.

DOMINICA X. POST TRINITATEM.

Frates, scitis quod cū gētes essētis, ad simulachra muta prout ducebamini euntes, &c. Hęc loquitur fratres charissimi, Apostolus ad Corinth. qui nunc ab eo conuersi gentiles extiterāt, & simulachra muta adorauerāt. Facit ergo tria: Primum ostendit idololatriā & blasphemā à spiritibus malignis induci. Secundò dicit verā fidei confessionē, à spiritu sancto esse: Tertio enumerat diuersa dona Dei, quæ omnia asserit ab eodem spiritu sancto dari. Ostendēs igitur primū homines duci à malignis spiritibus, malignis ad idololatriā & blasphemā ait. Frates, scitis cū gentes essētis, eratis euntes ad simulachra muta, prout ducebamini, à spiritibus malignis. Dicuntur autem fratres mei, gentes à ge, quod est terra, siue à gignendo: quia scilicet non purgati per aliquod sacramētum, nec eruditi per legem tales manent quales geniti sunt. Immundi geniti sunt, & immundi manent. Filij iræ nati sunt, & filij iræ manent. Nihil cælestē, nihil spirituale, sed solam terram de qua nati sunt sapientes. Qui sine contradictione permittunt se duci à spiritibus malignis ad diuersos errores: ut scilicet relicto vno vero creatore, adorent non solum vnius generis: sed etiam diuersorum generum simulachra: ut imagines hominum, quadrupedum, & serpētium, quæ omnia sunt muta. Quoniam iuxta Psalmistam: Simulachra gentiū argenti, & aurū, opera manū hominū. Os habent & nō loquētur: oculos habēt & nō videbūt: manus habēt & nō palpabūt: pedes habēt & nō ambulabūt, nō clamabūt in gutture suo. Similes illis fiāt qui faciūt ea: & oēs qui cōfident in eis. Quod quidē verū est, quoniā qui idola facit,

Prou. 20.

Esa. 26.

I. Cor. 12.

Psalm. 113.

aut qui eis deitate attribuit, ille utiq; similis fit ipsis simulachris: quonia os habet tanquam homo, nec tamen ratiocinatur: oculos habet tanquam homo, nec tamen ut homo veritate contempletur: aures habet ut homo, nec tamen ut homo veritate intelligit. Quorum (quod sine gemitu dicere non possum) sunt hodie similes quidam falsi Christiani, qui quavis ore fateantur unum solum creatorem, tamen a spiritibus malignis ita decipiuntur & trahuntur, quod moribus & operibus non solum simulachra, sed etiam (quod est maius) suas via colunt & venerantur. Ille enim a spiritu luxuriae ducitur, ut Venerem colat. Ille a spiritu ebrietatis ducitur, ut Bacchum colat. Ille a spiritu Mammonae ducitur, ut pecuniam colat. Qui omnes tanto magis danandi sunt, quanto contra conscientiam suam creaturam creatori praeposunt. Qui & si non ore, tamen opere Christum abnegant. Quod utiq; non fit in spiritu Dei, sed potius in spiritu maligno. Unde & subditur: *Notum autem vobis facio, quod nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesu.* Idololatria enim, apostasia & blasphemia, caeteraque vitia, a spiritibus malignis introducta sunt. Dico ergo ego cum Apostolo, illis qui blasphemant, qui peierant, vel deierant nomen Iesu, quod nemo in spiritu Dei loquens, blasphemat, vel peierat, vel periurat nomen Iesu, sed potius in maligno spiritu loquens.

Sequitur pars secunda, in qua dicit Apostolus veram confessionem a spiritu sancto esse, cum subdit: *Et nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu sancto.* Hoc loquens Apostolus non est contrarius Domino dicenti in Evangelio, Non omnis qui dicit, Domine Domine, intrabit in regnum caelorum. Quonia dicere posuit hic pro profiteri. Ille autem verum confitetur, qui quod habet in corde, ore, & opere confitetur. Quae confessio nullatenus haberi potest, nisi a spiritu sancto. Nec enim bene cogitare, nec bene loqui, nec bene operari ex nobis possumus, nisi a spiritu sancto praeveniamur, qui operatur in nobis & velle & perficere. In quo illi damnantur, qui vel de ingenio, vel de eloquentia, vel de viribus suis gloriatur dicentes: labia nostra a nobis sunt. Quis noster dominus est? & manus nostra excelsa, & non Dominus, fecit haec omnia. Cum Dominus in Evangelio dicat: *Sine me nihil potestis facere.*

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apostolus enumerat donorum diversitatem, ostendens ea a Spiritu sancto dari. Primum ergo donorum Dei tria genera ponit, scilicet gratias, ministraciones, & operationes: ostendens unumquodque illorum in species plures subdividi, cum subdit: *Divisiones gratiarum sunt.* Cum autem omne donum Dei gratia sit, quia gratis datur, tamen antonomastice haec gratiae virtutes appellantur, eoque quod habentem gratum faciunt & gratiosum. Quales sunt fides, spes, charitas, sapientia, iustitia, fortitudo, temperantia, ceteraque virtutes, quae homines amantes & amabiles Deo & hominibus reddunt. Haec autem tantae in se sanctitatis & honestatis sunt, quod non solum dona spiritus sancti, sed etiam spiritus sanctus nuncupatur ab Esaiam dicitur: *Et descendet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiae & intellectus, spiritus consilii, &c.* Et a Ioanne, hi, inquit, sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram, id est, septem dona spiritus sancti. Diversa enim sunt dona, sed unus est dator. Unde & hic cum dixisset, divisiones gratiarum sunt, subdit: *Primus autem spiritus.* Haec enim dona ita comitantur spiritum sanctum inseparabiliter, quod nemo potest habere haec dona, quin habeat spiritum sanctum; nec habere spiritum sanctum, quin habeat haec dona. Haec ergo dona fratres mei, omni studio & vigilantia acquirere satagamus, per quae spiritum sanctum mereamur in nobis perpetuum habitorem retinere. Deinde secundum genus donorum ponit cum subdit: *Et divisiones ministracionum sunt, unus autem Dominus.* Plures enim species ministracionum sunt in Ecclesia uni Domino servientes, ut officium praedicandi, officium sacerdotij, & huiusmodi. Quae si cum supradictis virtutibus habeantur magni meriti & utilitatis sunt in Ecclesia Dei. Alias non solum non prosunt, imò & nocent: Quod est contra quosdam nostri ordinis, qui magis affectant praedicationis vel sacerdotij officium, quam meritum. Magis appetunt ab hominibus honorari quam honorabiles esse. De quibus Dominus in Evangelio, dicitur & non faciunt, Amant enim primos ac cubitus in caenis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus rabbi. Deinde tertium genus donorum supponit, dicens: *Et divisiones operationum sunt: unus autem Deus qui operatur omnia in*

Gg 4 omnia

Idololatria.

Mat. 7.

Phil. 2.

Psalm. 11.

Ioan. 15.

Esai. 11.

Mat. 13.

omnibus. Plures quippe operationū species dantur à Deo hominibus, vt operationes miraculorū, operationes laborum necessariorum, operationes elemosynarū, & huiusmodi. Sed cum quæcūq; dantur à Spiritu sancto, dātur à patre, dantur & à filio. Quare Apostolus ita hic distinxit, vt loquens de gratiis, diceret vnus spiritus: loquens de ministracionibus, diceret vnus Dominus: & loquens de operationibus, diceret vnus Deus? Vt significaret nobis quia gratiæ non nisi per amorē Dei (qui Spiritu sanctus est) obtinentur, & quia ministraciones à domino sunt & ei exhibētur, & quia Deus auctor per nos operationes operatur. Vnde & hic dicens, vnus Deus adiunxit: *Qui operatur omnia in omnibus*, distribuēs videlicet singula in singulis. Ad quid autē Deus dona sua nobis tribuat, ostēdit cū subdit: *Vnicuique autē datur manifestatio spiritus ad vtilitatē*. Vocat autē donū Spiritu sancti, manifestationem spiritus, eō quod per donum Spiritu sancti, ipse Spiritu sanctus in nobis esse manifestatur. Huiusmodi verō dona dātur ad vtilitatem tam nostri quā aliorū. Qui verō dona Dei inutiliter recipiunt, & inde nec sibi, nec aliis profunt, dānantur, & talento inutiliter abscondo iustē priuātur. Deinde de tribus donorū generibus exempla subdit, dicens: *Alij enim per spiritū datur sermo sapiētiae*, quæ est de cœlestibus; *alij sermo sciētiae*, quæ est de terrenis rectē dispensandis, *alij fides*, in eodē spiritu. Sapiētia quippe, scientia, & fides, si cū charitate habeātur, virtutum gratiæ sunt. Sermones verō sapiētiae, sciētiae, & fidei, & docere ministraciones sunt: *alij gratia sanitatū*, & infirmis cōferendarū, quæ vtiq; ministratio est. Deinde ponit expēplū de operibus subdēs, *alij operatio virtutū*, id est, miraculorū: vel bona opera virtutū, *alij Propbetia*, i. occultorū reuelatio, *alij discretio spiritūū*, vt scilicet sciat discernere quis spiritus sit ex Deo, & quis ex diabolo, *alij genera linguarum*: vt scilicet loquatur variis linguis, *alij interpretatio sermonem*, obscurorū. *Hæc autē & similia, omnia operatur vnus atque idem spiritus*. Ac si aperte dicat: non est verū quod opinabamini, quando ad adorādum simulachra muta ducebamini: videlicet quod secundum diuinitatem donorum sit diuersitas deorū, vt scilicet Minerua det sapiētiam, Pean medicinā, Mercurius eloquē-

eloquentiā, Mars virtutē, & huiusmodi. Sed potius vnus atq; idē Spiritu sanctus hæc omnia operatur diuidens singulis, nō omnia tribuēs vni, ne superbiret, nec alicui nulla, ne desperaret, sed potius singula singulis: Vt, scilicet nullus aliū cōtemneret, sed vnusquisq; alio indigēs ei quoque subuenire disceret. *Diuidēs*, inquit, *singula prout vult*, & quibus vult, & quātū vult, nō meritis nostris astrictus, nec aliqua necessitate coactus, sed sola sua libera & gratuita volūtate ductus. Nos ergo fratres mei, quia dona Spiritu sancti gratis accepimus: gratis ea nō habētibus cōmuniceamus. Qui habet sapientiā, insipientes erudit. Qui habet substantiā temporālē, indigentes sustineat. Qui habet potentiā, imbecilles defendat. Qui habet eloquentiā, pupillis & viduis se aduocatū exhibeat. Qui habet gratiā orādi, pro peccatoribus exoret, quatenus vnusquisq; de commissa sibi gratia, tam sibi quā aliis, profectum acquirēs, æternam mereatur accipere retributionem, Amen.

DOMINICA X. POST TRINIT.

*Cum appropinquaret Iesus Hierusalem, videns ciuitatē, fleuit super illā, dicens: Quia si cognouisses et tu. Prælibatā fratres chariss. exposituri lectionē, primū ea quæ ad literā, deinde ea quæ ad mysticū sensum pertinent, videamus. Porro iuxta literā: Dominus in hac lectione demonstrat quatuor res se habere verā scilicet humanitatē, verā diuinitatē, veram iustitiā, & verā charitatem. Verā humanitatem se habere ostendit, cū tanquā verus homo plorat. Flere enim humanitatis est. Sed quid est fratres mei, quod nunquā Dominus legitur risisse, sed legitur plorasse: nisi quia omnis risus ex vanitate est: & fletus nobis vtilis est? de risu quippe Salomon ait: In ore stulti semper risus. Et alibi: Risus dolore miscbitur: & extrema gaudij locus occupat. Et Dominus in Euan. Væ vobis qui ridetis, quia plorabitis. Fletus qui prouenit nō ex dāno temporalī, sed ex desiderio cœlestis patriæ, vel ex compunctiōne peccatorum: vel ex pietate alienæ miseriæ, nobis fratres, perutilis est. Vnde Salomon: Melius est, inquit, ire ad domū luctus, quā ad domū cōiuij. Et Dominus: Beati qui lugent, quoniā ipsi cōsolabuntur. *Cum ergo appropinquaret Iesus, per cōpassionem, Hierusalem, videns*, id est,*

G g 5 præ-

Luc. 19.

Prover. 14.
Luc. 6.
Fletus qualis bonus.

Eccle. 7.

Mat. 9.

præuidens mala euentura ciuitati, fleuit super illâ. Fleuit autem ob tres causas, vt se veram habere carnem demon-
straret, vt se verâ habere pietatis cõpassionem aperiret: vt nobis exẽplum similiter flēdi proponeret. Et si ipse, qui nihil in se flendū habet, propter aliena peccata fleuit, quid debemus facere nos peccatores, qui in nobis multa flēda habemus? Et si ipse qui Deus est, sic humanæ miseriam compatitur, quomodo nos homines aliis hominibus, fratres confratribus cõpati & miserere debemus? Itaq; fratres ploremus peccata nostra, ploremus etiã exemplo domini, aliena. Non faciamus, vt quidam faciūt, qui peccantes irrident, & de alieno casu subsannant, similes Phariseis qui in peccatores mouētur, non per cõpassionem, sed per derisum vel indignationem, sed nunquam peccatorū veniam merentur, qui alienis nunquam compatiuntur. Imitemur potius Præbium Philosophū, qui vt legitur in vitis Patrum, cūm videret theatralem mulierem, fleuit: & cūm quæretur quare fletet, ait: Duæ res me flere cogūt: vna huius peccatricis perditio, altera quia non tantū cupio placere Deo, quantum hæc populo. Veram diuinitatem se habere demonstrat, dum futura tanquam præsentia videt & narrat. *Quia*, inquit, *si cognouisses & tu, id est, si mala tibi imminētia cognouisses, tu quoque flēuisses. Et quidem in hac die tua quæ ad pacē tibi, ac si dicat: Nunc quidem habes tempus tuum, & pacem tuam, nunc gaudes & delectaris tempore prosperitatis & pacis tuæ: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, mala, scilicet tibi v̄tura. Quæ subiungit, Quia circumdabunt te inimici tui vale, & circumdabunt te v̄dique: & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem.* Hæc omnia fratres mei, quæ Dominus prædixit, impleta sunt per Romanos Principes, Titum & Vespasianū, quadragesimo anno à passione Domini, & in eadem sollennitate, in qua Dominū crucifixerant, subuersa est ciuitas, & de ipsis occisi, tum ferro, tum fame, decies centū milia. Cæteri per nationes captiuati & venditi, triginta vno denario, qui Christū triginta argenteis vendiderant. Hanc autem subuersionē testatur ipse situs ciuitatis, continentis in se nunc Caluarie locū, qui prius extra portam

tam erat. Quare autem hæc mala euenērunt eis, ostendit Dominus, cūm subdit: *Eò quòd non cognoueris tẽpus visitationis tuæ.* Idē enim hæc mala eis erant euentura, quia Christū, visitatorē suū & redemptorē cõgnoscere noluerunt. Vnde Propheta, Miluus in cœlo cognouit tempus suū, turtur, hirundo, & ciconia tempus aduētus sui: populus autē meus non cognouit iudiciū Dei. Hanc autē execrationē venisse super populū illū ex peccato suorū sacerdotū, Dominus ostēdit, cūm subdit: *Et ingressus templū, cepit eiicere vendētes et emētes in illo.* In quo fratres mei, veram se habere demonstrat iustitiā Dominus. Verā enim iustitiā nō haberet, si peccātes nunquā puniret. Itaque Dominus nunc miseretur, nunc punit, vt nos instruat habere pariter pietatem cū iustitia, & iustitiā cum pietate. Vt scilicet ita simus pij in naturā hominum, vt tamen nō parcamus peccatis eorū. Eiecit ergo Dominus vendētes & emētes de templo, dicens: *Scriptū est, quia domus mea domus orationis vocabitur.* Quasi diceret, domus mea statuta est ad orandū, nō ad vendendū, vel emendū, vel aliud secula re negotiū agendū. Hoc apertē cõtra illos est, qui Ecclesiā Dei cellarjum faciunt, in ea granaria & dolia ponētes, vel eā faciunt forum, in ea tabernas rerum venalium, vel casas excrentes: vel eā faciunt refectorium, in ea comedentes & bibentes, cūm Ecclesia sit locus spiritalis refectio-
nis, nō corporalis. Hoc itaque fratres mei, deuitates, nihil faciamus vel dicamus in oratorio, nisi quod ad orationem pertinet, vnde & nomen accepit. *Vos autē, inquit, se-
cistis illā speluncā latronū.* Sacerdotes qui ob cupiditatem, forum in templo fieri permittēbāt, latrones erāt, dum sub prætextu religionis latenter cupiditatem exercebāt. Venditores etiã & emptores, latrones erāt, dum alter alterum in negotiatione latenter circūueniebāt: negotiatio quippe vel vix vel nunquā exercetur sine fraude. Vnde Apostolus prohibet ne quis supergrediatur vel circūueniat in negotio fratrem suum, quoniam Deus vindex est talium. Veram se demonstrat Dominus habere charitatem, dum nec indignis gratiā subtrahit prædicationis. Vnde & subditur, *Et erat quotidie docens in tẽplo.* Quos enim obiurgauerat, & extra Ecclesiā pepulerat, p iustitiæ rigorē; hos reuocare

Ierem. 8.

Iustitia
Dei pec-
catores
punit.

Ista. 59.

2. Ioh. 4.

ad

ad salutē quærit per prædicationē, dās exemplū Doctōribus & Ecclesiæ, vt quauis excommunicent & obiurgāt peccatores, tamen interius semper eos diligant, & omnibus modis eos ad Ecclesiā reuocare festineat. Quod autem semel Dominus historialiter fecit, spiritualiter quotidie facere non desistit. Per electos quippè suos qui spiritualiter oculis præuident futurā malorū reprobationē, plāgit eos qui nesciunt cur plangantur, qui lætantur cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Qui si dānationē suā præuiderent, ipsi quoq; fierent, & seipsos cum electis plangerent: qui hīc habēt diem suam, quia hīc in bonis ducūt dies suos. Hīc etiā habent pacem suam, quia prosperantur in via sua mala, sed ventura supplicia abscondūtur ab oculis eorū. Quia dum nolunt mala præuidere, quæ lætitiā perturbent temporalem, quasi clausis oculis ad mortem festinant, quia venient dies, quando animas de corporibus exeuntes, dæmones inimici, circumdabūt vallo, perpetrata scilicet mala opponētes, & vndiq; circumdabunt, & coangustabunt, quia non solū operis, sed etiā locutionis & cogitationis iniquitates ante oculos eorum replicabunt: & ad terram prosternent, cū caro in puluerem redigetur. Filij etiam eorū prosternentur, cū in illa die peribūt omnes cogitationes eorū. Quæ cogitationes etiā per lapides significantur, cū subditur, *Et nō relinquent in te lapidem super lapidē.* Peruersa enim anima cū peruersa cogitationi peruersiorem adiicit, quasi lapidē super lapidem ponit. Et cū peruersa anima ad dānationē rapitur, talis cogitationū constructio dissipatur, & hoc ideo, quia non cognouerit tempus visitationis suæ. Peruersam enim animā Deus visitat, aliquādo flagello, aliquādo misericordie, semper autē præcepto. Sed quia nec per hoc respiciat, in extremo tradetur inimicis, cum quibus æternaliter cruciabitur. Si autē quælibet anima secularis sic punietur, quāto magis Ecclesiastica persona, quæ non solū se, sed etiā alias malè viuēdo perimit? Et hoc est quod sequitur, quod ingressus Iesus in tēplo coepit euicere vendentes & cementes in illo. In templo vendit vel emit, qui Ecclesiasticas administrationes quæ solo Deo debēt dari, pro pretio præbet vel accipit. In templo vendit, qui iustitiam pro munere

*Vendunt
in templo
qui.
Qui emunt
in templo.*

vere facit. Emit in tēplo, qui ne faciat quod debet, dato precio à iudicibus emit. In tēplo vendit, qui bona, quæ pro solo Deo facere debet, pro humana laude vendit. In templo emit, qui ab adulatoribus vt bonus dicatur, muneribus emit. Quibus omnibus dicitur: *Fecistis domū meā speluncam latronū.* Quoniam dū peruersi locū tenēt religionis, ibi per malitiā occidunt, vbi per orationē viuificare debuērūt. Sed quia cōtra omnē peruersitatē Dominus per scripturas indefinēter instruit, rectē subditur: *Et erat docens quotidie in tēplo.* Itaq; fratres mei, nos qui quotidie peccamus, peccatorū ventura supplicia, ante oculos nostros semper habeamus. Scriptū est enim: *In die bonorū non immemor sis malorū.* Et alibi: *Beatus vir qui semper est pavidus.* Cogitemus ergo dæmones in exitu animæ nostræ nos circumdaturus, & à nobis omnia peccata nostra requisituros. Si enim ad Christū venit diabolus, (ipso dicente) quia venit Princeps mundi huius, & in me nō habet quicquāsi ergo ad eum venit, in quo nihil habuit, quāto magis ad nos veniet, in quibus multā habet. Itaque fratres, dulcedo huius vitæ nobis amarescat: peccata quæ diabolus in nobis cognoscit, fletus poenitentiae diluat: ieiunia, elemosynæ, orationes, & cætera bona, perpetrata mala redimāt: vt quāto nunc magis sumus de anima nostra formidolosi, tantō in exitu animæ nostræ valeamus magis esse securi: largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cū Patre & Spiritu S. viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XI. POST TRINIT.

Notum vobis facio Euangelium quod prædicaui vobis. *1. Cor. 15.* quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluemini. Tripertita est hæc lectio fratres mei. Primō enim prædicationē suam Apostolus cōmendat. Secundō Christi passionē, sepulturā, & resurrectionē affirmat. Tertiō se humiliat. Primū igitur prædicationē suam cōmendans, ait: *Notum vobis facio Euangelium, quod prædicaui vobis.* Ac si apertē dicat, nō sicut error & inconstātia pseudopredicatorū solet nunc quædā, modō alia vobis prædico: sed illud idem quod vobis prædicaui, nunc etiā vobis notū facio, id est, illud quod vobis prædicaui, præsens voce, moribus, & virtutibus, cū sim absens, notum vobis facio scripto.

Ade

Adeo quippe erat sollicitus Apostolus in eruditione gentium, quod non solum presentes voce, moribus & virtutibus confirmabat, sed etiam absentes & nascituros scripto instruebat. In quo mea, meiique, consilium predicatorum confunditur negligentia, qui nec absentes scriptis, nec etiam presentes verbis informamus, talentum predicationis nobis commissum occultantes. Qui & si quandoque, aliquid boni verbis predicamus, illud moribus & operibus destruimus. Commendat igitur Apostolus predicationem suam Corinthiis, quibus scribit, persuadens eis multis modis, ut in ea perseverent. Primum nomine eam commendat, cum eam vocat Evangelium, quod interpretatur bonum nuntium, de fide scilicet & moribus in vitam aeternam. Et quod nuntium fratres mei, potest esse melius, quam illud quod per fidei veritatem, & morum honestatem ducit nos in vitam aeternam? Deinde auctoritate sui Apostolatus, qui a Deo ad predicandum missus erat, commendat predicationem suam, cum dicit: quod predicavi vobis. Susceptione etiam ipsorum Corinthiorum, (qui relicta erroribus veritatem susceperant) commendat eam, cum subdit, Quam & accepistis. Quasi diceret: turpe esset vobis cognita veritate apostatare. Virtute eam commendat, cum subdit, in quo & statis, viriliter in virtutibus, qui antea per vitia diffuebatis. Utilitate eam commendat, cum subdit: per quod & saluemini, qui antea aeternae damnationi deputati eratis. Et quid fratres mei, quid magis audire, quid magis retinere, quid magis diligere debemus, quam nuntium illud, quod a Deo per Apostolos est nobis missum, & quod susceptum non debet mutari, & quod facit nos in virtute stare, & ad aeternam nos ducit saluationem? Itaque, fratres semper auribus Evangelium captemus: corde teneamus: operibus exerceamus: verbis predicemus. Certa quippe est damnatio eorum, qui relicto Evangelio fabulas & vanitates legunt & diligunt. Quia ratione, inquit, predicaverim vobis, si retinetis, nisi frustra credidistis. Alia fratres mei, est ratio naturae, alia ratio fidei. Ratio quippe naturae est, quod si mulier concipit, cum viro concubuit. Si Deus est, mori non potest: Si homo est, gradiri super aquas non potest, & huiusmodi. Ratio vero fidei est, quod ille qui est auctor naturae, non subiacet naturae, sed potius contra rationem

Evangelium.

Ratio naturae.
Ratio fidei.

nes & cursus naturae agere potest, videlicet ut virgo pariat, aeternus fiat temporalis: immortalis moriatur, & super aquas ab homine ambuletur, & huiusmodi. De hac igitur ratione intelligit hic Apostolus, cum ait: quia ratione predicaverim vobis si retinetis, nisi frustra credidistis. Frustra credit, qui primo credit, & postea vel dubitat, vel non credit. Frustra credit, qui male vivendo fidei contradicit: frustra credit, qui vel negat vel tacet, quando necessarium est confiteri.

Frustra
credere.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus Christi passionem, sepulturam, & resurrectionem confirmat. Primum testimonio scripturarum, deinde testimonio Apostolorum & suo. Testimonio autem scripturarum eas confirmat, cum dicit: Ego enim in primis tradidi vobis quod & accepi, non ab homine: unde ipse alibi: Ego, inquit, non ab homine accepi illud, neque dici, sed per revelationem Iesu Christi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas: & quia sepultus est, & quia resurrexit secundum scripturas. Porro passio, sepultura, & resurrectio Christi significatae sunt in scripturis, non solum verbis, sed etiam factis. Et verbis quidem significatae sunt: quoniam de passione eius praedixit Esaias, dicens:

Esai.

Sicut ovis ad occisionem ductus est. Itē illud: Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. De sepultura praedixit idem in persona Patris, Propter scelus, inquit, populi mei percussit eum, & dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua. De resurrectione quoque eius praedixit Oseas: Vivificabit nos, inquit, post duos dies, & die tertia suscitabit nos. Et Psalmita in persona ipsius Christi: Exurge, inquit, gloria mea, exurge psalterium & cithara, exurge diluculo. Factis quoque praefiguratae sunt: proiectio enim Ionae in mare, Christi passionem: susceptio eiusdem in ventre ceti, Christi sepulturam: redditio eius vivi in littus, Christi resurrectionem, aperte praefiguravit. Porro fratres mei, Christi passio pro peccatis nostris, sepultura & resurrectio, non tantum a peccatis nostris nos redemerunt, sed etiam eius amorem nobis ingesserunt, & exemplum nobis praebuerunt: & a peccatis quidem nostris nos redemerunt: quoniam nec originalia nec actualia nobis imputantur, ad poenam, si crucifixi fidem

Ibidem.

Osee 2.
Psal. 50.

&

& sacramenta tenemus. Nobis quoque amorē Christi ingerunt, quia in hoc quod Christus mori, sepeliri, & resurgere voluit pro nobis: quantum nos diligeret nobis demonsttrauit, & nos ad se reamandū arctius inuitauit. Si enim tātus & talis Dominus tot & tanta fecit pro nobis seruis, quid nos facere pro eo debemus? Exemplū etiā nobis prębuerūt: quoniā Christus passus est pro nobis sexta feria, sabbato quieuit in sepulchro, octauo die resurrexit: vt nos quoque per sex dies huius seculi pro eo laborare & pati debere demonstraret: & ita ab hoc seculo trāscentes, in sabbato, id est, in septima ætate, secundū corpus in sepulchris, & secundum animā in Paradiso requiē habituros: & in octauo, id est, in generali resurrectione, in æterna glorificatione resurrekturos. Deinde testimonio Apostolorū Christi confirmat resurrectionē, cum subdit: *Et quia visus est Cephæ*, id est Petro, ipso die resurrectionis. Vnde Lucas, Surrexit dominus verē, & apparuit Simoni. *Et post hoc vndecim, ianuis clausis, vt Ioannes & Lucas ostendunt. Deinde post quā quingentis fratribus simul, ex quibus quidā manēt vsque adhuc, quidā autē dormierunt. Deinde visus est locobo, deinde Apostolis omnibus.* Has duas apparitiones in textu quatuor Euangeliorū non inuenimus. Vnde aduertimus Dominum pluries apparuisse quā à quatuor Euāgelistis describatur. Tradit autē B. Hieronymus, quod Euāgeliū Nazarenorū describit Iacobū fratrem Domini se deuouisse non cōmesturum, vsque, dum videret Dominū resurrexisse. Vnde & ei ipsa die resurrectionis Dominus apparet, ait: Pone mēsam & comede, quoniā filius hominis à mortuis resurrexit. Deinde, inquit, visus est Apostolis omnibus in Galilæa, scilicet & in mōte Oliueti in die Ascensionis. Eandem verō resurrectionē suā cōfirmans Apostolus testimonio, subdit: *Novissimē autem visus est et mibi*, scilicet in via, quando ibam Damascum.

Est autē pars tertia, in qua Apostolus se humiliat in quatuor, videlicet in coacta cōuersione: in extenuitate, in indignitate, in nulla de se pręsumptione. Per coactā cōuersionem se humiliat, cum dicit: *Novissimē tanquā abortiuo et mibi*. Dicitur autem abortiuū quando ante tempus natiuitatis imperfectū de vtero extrahitur, de cuius vita desperatur.

ratur. Talis erat Apostolus, qui tempore creationis cæterorū Apostolorū, creatus Apostolus nō est ad prædicationem Christi, sed quasi violenti manu de vtero Synagogæ extractus & conuersus est. De cuius salute desperari erat, nisi gratia Dei subuenisset. Et quidē fratres mei, spontanea conuersio dignior est quā coacta. Et tamē ex coacta conuersione multi viri perfecti claruerunt. Per extenuitatē se humiliat, cum subdit: *Ego enim sum minimus Apostolorū.* hoc est, vocatione sum extremus: qui scilicet cum cæteris Apostolis nō interfui familiari cōsortio & colloquio Christi, sed postea eis fui adiectus. Per indignitatē se humiliat, cum subdit: *Qui non sum dignus vocari Apostolus.* Et quare? *Quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Ecce fratres mei, Paulus vas electionis & doctor Gentium, qui plus omnibus laborauit, nō cōsiderat ad magna merita sua, quę in lucro infinitarū animarū, & in scriptione Euangelicę doctrinę, & in multis laboribus & passionibus acquisierat, sed ad peccatū quod fecerat, & ad aliorū Apostolorū merita semper oculos tenebat, vt ita semper sibi humilis esset, & alios sibi pręponeret. Quem nos pro viribus nostris imitates fratres charissimi, nunquā ad bonum, si quod habemus, in nobis aspiciamus: sed semper peccatā nostra & aliorū bona ante oculos nostros ponamus, vt ita semper nos humiliemus, & alios nobis pręponamus. In nulla de se pręsumptione se humiliat, cum subdit: *Gratia Dei sum id quod sum.* Ac si dicat: ex me fui malus, ex me autē vel ex meritis meis, nec bonus sum, nec esse possum, sed sola Dei gratia, ex qua etiam habeo quod sum, scilicet quod gratia eius in me vacua non fuit. In eo est vacua Dei gratia, qui vel Deo ingratus existit, vel talentū abscondit, vel nō perseuerat: & talis nō fuit Apostolus. Ingratus enim nō fuit, qui dixit: Gratia Dei sum id quod sum. Talentū enim non abscondit, qui viuus & mortuus semper prædicauit. Perseuerauit, qui nec morte, nec vita, à charitate Dei separari potuit. Nos ergo fratres, exēplo Apostoli instructi: nihil nobis ascribamus, nunquā de meritis nostris cōfidamus: quicquid boni habemus, Dei gratię attribuamus: Deo auctori semper gratias agamus: talentū nobis cōmissum, ad vilitatē aliorū erogemus, & semper in bono perseuerare cōtem-

H h damus,

In quo Dei
gratia
vacua.
1. Cor. 15.

damus, vt ad aeternā beatitudinē peruenire valeamus. Per
 Dominū nostrū Iesū Christū, qui cū patre & spiritu san-
 cto viuūt & regnat Deū per omnia secula seculorū. Amē.
 DOMINICA XI. POST TRINIT.

LUC. 13. **D**ixit Dominus ad quosdam qui in se confidebāt, tanquā
 iusti, et aspernabātur ceteros, parabolā istā dicens: duo
 homines, &c. In hac S. Euāgelij lectione fratres chariss. de-
 mōstratur quid superbia habeat in se mali: & quid humi-
 litas habeat in se boni; & hoc modo: Primō describitur
 quorundā superbia: Secundō ponitur cōtra eos parabola:
 Tertiō demōstratur quid superbia mereatur, & quid humi-
 litas. Describens igitur primō Euāgelista quorundā su-
 perbiam, ait: *Dixit dominus ad quosdā qui in se cōfidebant,*

&c. Sūt autē fratres mei, quatuor species superbię. Prima
 est cū quis bonū quod habet, nō à Deo, sed à se aestimat se
 habere: & ita diuinā sibi arrogādo auctoritatē, se idoli &
 idololatriā simul cōstituit. Talis fuit apostata Angelus, qui
 diuinitatē sibi voluit arrogare. Tales fuerūt gētilēs Philo-
 sophi, & multi etiā falsi Christiani, qui de libero arbit. prę-
 sumētes, putant se ingenio, viribus, & labore suo, ea quę
 habent cōsequutos fuisse, dicentes: Manus nostra excelsa,
 & nō Deus fecit hæc omnia. Talis erat Horatius, qui dixit:
Aequū animū ipse parabo. Tales erāt & illi de quibus ait

Psal. 11. Dauid: Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus
 est? Et hæc propriē dicitur arrogātia. Porro huic speciei su-
 perbię, contraria est humilitas illa, quę se nullū bonū à se
 habere credit. Secūda est, cū quis bonū quod habere cre-
 dit, se habere à Deo, sed ex meritis suis. Tales, vnde dolen-
 dum est, sunt hodie pleriq;, quibus si cōferantur à Deo di-
 uitię, vel honores, vel dignitates, putāt se pro meritis suis
 hæc à Deo accepisse, & hæc propriē præsumptio dicitur.

2. Cor. 15. Huic contraria est humilitas illa quę dicit: Gratia Dei sum
 id quod sum. Tertia est, cū quis iactat se habere bonum
 quod non habet, quę propriē est hypocritarū, & hæc pro-
 priē iactātia dicitur, cui illa species humilitatis cōtraria est,
 quę nunquā vult dici melior, quā sit. Quarta est, cū quis
 despectis ceteris, singulariter appetit videri quod habet, &
 hæc propriē superbia dicitur. Superb⁹ erat Pōpeius, qui ha-
 bere volebat æqualē. Cæsar verō arrogans erat, qui nolē-
 bat

bat pati superiorē: huic cōtraria est illa humilitas, quę etiā
 bonū quod habet, dissimulat & tegit vt vilior ceteris ha-
 beat, sicut legimus de quadā sanctimoniali, quę cū reli-
 giosissima esset, se quasi stultā simulabat. Has quatuor spe-
 cies tumoris innuit Euāgelista illos habuisse, contra quos
 Dominus hic loquebatur. Nā cōfidebant in se, nō in Deo,
 nō ex Deo, sed ex industria propria se bonū habere putan-
 tes: nec erāt iusti, sed tanquā iusti ceteros aspernabantur.

Sequitur pars secūda: in qua ad confundendā eorū mul-
 tiplicē superbiam, inducitur parabola Domini de superbo
 iusto, & humili peccatore, cū dicitur: *Duo homines ascē-
 derunt in templū vt orarēt. vnus Pharisæus, & alter Publi-
 canus.* Ascenderunt, inquit, in templū, quod ad literā in
 eminentiori loco sitū erat. Et moraliter, quicūq;, rectē vult
 orare, debet ima vitiorū deserere, & desiderio ad alta con-
 scendere. *Ascenderunt, inquit, vt orarent.* Ecce quomodo
 recta fuerit eorū intētio. Si ergo opus vtriusq;, fuerit bo-
 num in genere, & rectū intentione: quare non acceptum
 fuerit vtrunque? quia opus vnus fermento superbię fuit
 vitiatū, & opus alterius cōdimento humilitatis fuit com-
 mendatum. Tanta est enim fratres, labes superbię, quod

S^{uperbia}
labes.

quantūcūque fuerit opus bonū, per eam corrumpitur.
 Hoc est enim illud modicum fermentum, quod totā mas-
 sam corrumpit. Et cōtrario tantum est bonum humilita-
 tis, quod quantūcūq; fuerit opus malū, per eam emēda-
 tur. *Pharisæus, inquit, stas hæc apud se orabat.* Pharisæus
 iste iustus erat nomine: quia iustus opere, iustus etiā inten-
 tione, nisi eā vitio superbię corrupisset. Iustus erat nomi-
 ne: quia Pharisæi dicebātur quidā religiosi, qui ob religio-
 nis obseruantia à seculari vita se separabāt, vnde & Phari-
 sæi, id est, diuini vocabātur. Iustus erat opere, quia vitia vi-
 tabat, rapinā, iniustitiā, adulterium: & bona faciebat, ieiū-
 nās & decimas donans. Iustus etiā erat intētionē, quia bo-
 na, quę faciebat, propter Deū faciebat, & ei cūcta, nō sibi
 attribuebat, vnde & ei gratias agebat. Verūm cū cetera
 vitia cauisset, solam superbiam, quę vltima solet iustos
 expugnare, non bene cauit. Sed quid valet, si ex ceteris
 partibus hostes excludas, cū per vnā eos recipias?

Hinc Salomon ait: *Omni custodia serua cor tuū, Ezechiel*

Ezech. 10.

quoq; scribit sancta animalia oculis vndiq; plena: quia sancti semper & omni ex parte debent vigilare. *Gratias*, inquit, *ago tibi Domine, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri*. Ecce fratres quam peruersè loquutus est Phariseus iste. Si enim gratias Deo ageret de bonis sibi collatis, bene vitique faceret. Ipse autè agit gratias non tam de suo bono, quàm de alieno malo. Gratias agit, non tam quia ipse bene egisset: quantum quia alius peccasset. Gratias agit non tam quia ipse esset bonus: quantum quia solus. Peccauit igitur multipliciter, tum quia in bonis suis minus sibi placuit: tum quia alios contempserat: tum quia se eis comparans, ex eorum depressione sibi gloriam quaesiuit, tum quia se laudauit: tum quia aliorum vitia non comparando, sed potius insultando numerauit: tum quia in generalibus vitiis, in singularè detractioe descendit: & cum deberet multitudinè peccatorum fratris per charitatè oratio ante Deum operire, visus est apud Deum eum incusare, dicens, *velut etià hic Publicanus*. Quasi diceret, huic Publicano, qui non est similis mihi, non debes parcere. *Et Publicanus à longe stans, non audebat oculos ad caelum leuare*. Ecce contra fratres, hic Publicanus peccator erat nomine, peccator erat opere, peccator erat conscientia. Nomine, quia Publicani dicuntur, qui implicantur publicis criminibus, vel negotiis, quæ vix vel nunquam sine peccato possunt ministrari. Peccator erat opere, quia erat talis qualè describit Phariseus: videlicet, raptor, iniustus, adulter. Peccator erat conscientia, seipso de se testimonium perhibenti, cum ait: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Cum ergo talis & talis esset: tamè quia se despexit & se humiliavit, veniam meruit. Phariseus suas virtutes & aliorum vitia considerando se extulit, & alios contempserat. Contra Publicanus sua vitia & aliorum virtutes considerans seipsum despexit, & alios sibi prætulit: dum se & ab omnibus & à sanctuario separans à longe stetit se omnibus viliorè, & sanctuario indignum iudicans. Habuit igitur maximam humilitatem, habuit & comitem eius pudorè & confusionem, vnde nec oculos ad caelum attollere ausus est: Habuit igitur & maximam ex prædictis natam cordis contritionem. Vnde & percutiebat pectus suam, seipsum accusans, seipsum iudicans, seipsum puniens. Cum enim cor nostrum sit in pectore, qui percu-

Publicanus

percutit pectus suum, ostendit quod cor suum eum accusat, iudicat & torquet. Habuit & veram confessionem, cum ait: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Sine excusatione se accusat: sine exceptione se humiliat: sine aliqua sui præsumptione de sola gratia veniam sperat.

Sequitur pars tertia, in qua demonstratur quid superbia, quidve humilitas mereatur, cum subditur: *Amen dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo*. Hanc enim summus Index, qui falli non potest, nec fallere vult, promulgat sententiã super merita gloriosi iusti & humilis peccatoris dicens: *Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo*, id est, comparatione illius. Simile legitur in Propheta: *Iustificata est Sodoma à filiis tuis Hierusalem*, id est, in comparatione filiorum tuorum, ô Hierusalem, Sodoma est iusta. Ecce fratres, iudicium quod iudicauit qui scrutatur corda & renes Deus, qui non secundum intuitum hominum, iudicat. Quis enim hominum, iustum, & nomine, & opere, & conscientia, non praeferret peccatori & nomine, & opere, & conscientia? Nemo. Sed terribilis in consiliis super filios hominum Deus, peccatorem sese despicientem & humiliantem præposuit iusto se iactanti: & se peccatori præferenti. Timeat ergo fratres charissimi, quantumcunque iustus, & ne desperet quantumcunque peccator. Itaque fratres, cum in Ecclesia conuenimus, & ante nos aliquam personam infamem videmus, ne eum dispiciamus, nec nos ex comparatione eius bonos estimemus: quia Deo operante, potest illi enormitas peccatorum fieri occasio maioris humilitatis & penitentiæ: ita ut exeat magis iustificatus quam nos, qui de nostrorum quasi securi remissione peccatorum, non satis humiles vel penitentes sumus. Nam proculdubio quæto quis magis humiliatur, tantò magis exaltatur apud Deum. Vnde & generalis sententia subditur. *Nam omnis, inquit, qui seipsum exultat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur*. Seipsum exultat qui se super se estimat: qui se maiore quam sit, appetat dici vel videri. Et contra se humiliat, qui infra se, se reprimat: nec maiore se quam sit estimat: nec maior appetit videri vel dici. Itaque fratres, quia superbia est ruina etiam iustorum: & humilitas est exaltatio etiam peccatorum: semper nosmetipsos humiliemus: semper ante oculos nostros peccata nostra habeamus;

Ezech. 10.

Exaltari
seipsum.
Seipsum humiliare.

semper infirmitatē nostrā cogitemus. Et econtrā semper aliorū bona, precipuē, quę nondū cōsequuti sumus, admitemur. Ne cogitemus quibus simus maiores, sed quibus minores. Illos etiā qui nobis minores videntur, nos per humilitatem pręcessuros pensemus: Vt ita semper humiles, timidi, & cunctis subiectis viuamus, vt exemplo domini nostri Iesu Christi, magis studeamus ministrare quā ministrari: magis famulari quā dominari: magis obedire quā imperare, vt mercamur cum humilibus habere gratiam & pręmium, per Dominū nostrū Christum qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XII. POST TRINIT.

Fiduciam talem habemus per Christū ad Deū, non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, &c. Tripartita est hæc lectio fratres mei. Primō enim ostendit qualē fiduciā ipse & ceteri Apostoli habeāt in Deū. Secundō cōmendat ministeriū sibi à Deo cōmissum. Tertio probat magis noui quā veteris testamēti ministeriū glorificandū. Primū igitur ostēdens qualē fiduciā ipse & ceteri Apostoli habeant in Deū, ait: *Fiduciā talē habemus per Christū ad Deū.* Tria dicit: in quem habeat fiduciā: & per quem: & qualē fiduciā. In quē habeat fiduciā, ostendit cum dicit, *ad Deū.* In Deū se habere fiduciā dicit Apostolus, & vt nos similiter habeamus, exemplo sui docet, quoniam solus Deus & saluare potest, vt verē diligit, & verax est. Reges autē, Principes, parētes & amici seculares, nec se, nec nos saluare possunt. Vnde Psalmista: *Nolite cōfidere in Principibus nec in filiis hominū, in quibus nō est salus. Exhibit spiritus eius, & reuertetur in terrā suā, &c.* Sed neq; verē diligunt: quoniā omnes amici seculares non diligunt nos propter cōmoda nostra, sed propter sua. Deus verō diligit nos, nō propter cōmoda sua, sed propter nostra. Rursus nec veraces sunt, cum scriptū sit: *Omnis homo mendax: Deus autē verax.* In Deū ergo solū, nō in temporalia totā fiduciā nostram ponamus fratres mei, quoniam parentes, amici, & omnia temporalia sefellerūt. Deus autē solus nō derelinquit sperantes in se. Vnde scribitur: *Quis sperauit in Domino, &*

con-

confusus est: Et Dauid: *Mihi, inquit, adharere Deo bonum est, ponere in Domino Deo meo sp̄s meā.* Per quem habeat fiduciā ostendit, cum dicit, *per Christū.* Per Christū enim solūm habemus accessum ad Patrem, qui est reconciliator & mediator Dei & hominū, qui semper interpellat pro nobis, inquantū est homo, & saluat nos æquē cū Patre, inquantū est Deus: *Illum ergo fratres mei, totis viscerib; diligamus, quoniā, vt ait Apostolus, nō est aliud nomen in cælo, nec in terra, in quo oporteat nos saluari.* Qualem verō fiduciā habeat in Deū, ostendit cum dicit: *non quod sufficientes simus aliquid cogitare à nobis.* Et si dicat, nec de toto, nec de parte (vt quidam solent) in nobis fiduciā habemus, sed totam & de omnibus in Deum. Talem enim in Deum habemus fiduciā, quod nec etiam cogitandi, nec dum loquendi vel faciendi aliquid, fiduciā à nobis habemus, sed à Deo. In quo confundit illos qui præsumunt de libero arbitrio, vel de ingenio, vel de viribus, vel de diuitiis suis cum scriptū sit: *Non saluatur Rex per multam virtutem: & Gigas non saluabitur in multitudine virtutis suę.* Et alibi: *Qui confidit in diuitiis, corruet.* Quia verō secundū loquendi vsum dicimus aliquando nos cogitare aliquid à nobis, id est, ex propria ratione, sine adminicula alterius creaturę, adiungit Apostolus, *quasi ex nobis,* subaudis auctoribus. Et si enim aliquid à nobis aliquando cogitamus, tamen ex nostra auctoritate aliquid cogitare non valemus, præsertim cum nec ipsam rationem, nec per eam aliquid cogitare habeamus ex nobis, sed ex Deo, vt ait Paulus, in quo viuimus, mouemur & sumus. *Sed sufficientia nostra ex Deo est,* in omnibus sci licet bonis. In nullis enim bonis nec in corporalibus, nec in spiritualibus, nec in cælestibus, nisi per ipsum valemus abundare. *Qui nisi per nos operetur, & labor noster ad temporalia, & studiū ad spiritualia: & meritū ad cælestia obtinenda, inefficax est.* Vnde ipse discipulis suis: *Sine me, inquit, nihil potestis facere.* Et Apostolus: *Neq; volētis, neq; currētis est, sed miserētis Dei.* Et alibi: *Neq; qui plātat, neq; qui rigat, aliquid est, sed qui incrementū dat Deus.*

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus sibi à Deo cōmissum ministerium commendat, cum subdit, *qui idoneo*

Hh 4

no 9

Psal. 72.

Act. 4.

Homo
suis viri-
bus non
saluatur.
Psal. 32.

Prouer. 12.

Ioh. 15.
Rom. 9.
1. Cor. 3.

nos fecit ministros noui testamenti, nō litera, sed spiritu. In tribus ergo nobis cōmendat suū, ceterorumq; Apostolorū ministerium, cū ostendit à quo & quales & cuius ministri facti sunt. A quo? à Deo. In quo damnāt eos, qui nō à Deo, sed à se sibi ministerium asumunt. De qualibus Dominus: Ipsi, inquit, regnauerunt, sed non ex me. Quales? idonei. Porro tria faciunt ministrū idoneum, bona vita, bona fama, bona predicatio: quorum vnū sine reliquis nō sufficit. Cuius? noui testamēti, id est, Euāgelij. Sanē S. scriptura vocatur testamētū triplici de causa. Quia est quasi cartha testificās fœdus inter Deum & hōminē factū, quia testificatur nobis diuinā voluntatē quā facere debeamus, quia est quasi testamētū hereditatis, à Deo promissē nobis. Euāgelium quoq; dicitur testamētum nouū triplici de causa: vel quia est à nouo homine Christo datum: vel quia cōtinet doctrinā nouā, in respectu Mosaicę legis, vel quia obseruatū, hōminē interius facit nouū. Nouū, inquit testamēti, subaudi cōstituti, nō in litera, sed spiritu. In S. scriptura fratres mei, sunt duo: sensus superficialis literę exterior, & intellectus spiritualis interior. Sensus verō superficialis literę exterior multos fecit errare: vt Iudęos & hereticos, nō attēdentes ex quo sensu, vel ex qua causā sūe rint verba prolata, sed quid exterius sonare viderētur. Vnde & subdit: *Litera enim occidit, Spiritus autem viuificat.* Hoc est q; Dominus in Euā. ait: Spiritus est qui viuificat: caro autem nō prodest quicquā. Vocans carnē, sensum literę exteriorē: qui quandoq; nō solum nō prodest, imò etiam nocet. Omnia enim figuralia veteris testamēti ad literā tantū intellecta, litera occidens sunt. Sed & etiā ipsā moralia, si quis penes ea, causam iustitię suę constituat, litera occidens sunt. Sed & etiam quædam in nouo testamēto ad literam tantū intellecta, vt illud: Qui non habet gladium, vendat tunicam suam, & emat gladium. Litera occidens sunt. Legant ergo & intelligant ministri noui testamēti sacras scripturas, nō ex sensu quē faciūt: sed ex sensu ex quo fiunt: attēdentes quæ historialiter, quę mysticē, quæ tropologicē, & quæ anagogicē dicantur: vt mereantur esse cū Paulo idonei ministri noui testamēti, nō litera, sed spiritu. In quo fratres mei, plango quosdam

no-

nostri ordinis, qui, non dicam, spiritualem intelligentiam, sed nec etiam ipsam literę crassam legere norunt, cæci & duces cæcorum, qui tot animarum rei sunt, quod per stultitię suę cæcitatem in perditionem trahunt.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apostolus magis noui quàm veteris testamēti ministerium esse glorificandū, dicens: *Quod si ministratio mortis, literis in lapidibus descripta fuit in gloria, ita vt non possent filij Israël intendere in faciem Moysi propter gloriā vultus eius quę euacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?* Ac si dicat: Si ministratiōe literę legis occidētis, scriptę in lapide ad tempus, glorificatiō subsecuta est, ita vt Israelitę faciem Moysi non possent aspicere: quomodo ministratiōem spiritus literę viuificantis, non magis glorificatiō subsequetur? ac si dicat: imò subsequetur. Est autem hæc probatio à minori, minus est enim litera: & maius est spiritualis intelligentia. Subsequēter idem dicit, sed aliis verbis: Si enim, inquit, *ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministratio iustitię in gloria.* Porro legem vocat mortem & damnationem, triplici de causa, quia iuxta literam intellecta, occidit: quia prohibens peccatum magis irritat ad peccandum. Vnde Apostolus: *Cōcupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: non concupisces, & quia sine misericordia reddebat animam pro anima.* Euāgelium verò vocat spiritum & iustitiam, quia viuificat & iustificat. Fuit autem lex data Iudæis in lapide scripta: in quo significatum fuit, quod sicut lapis vix suscipit literas, & cū suscipit, suscipit brutas, sed tales non de facili perdit: Ita Iudæi duri & lapidei, legalium ceremoniarum assuefactionem vix susceperunt, susceptas brute tenuerunt, sed talem nec etiam veniente Euāgelio, derelinquere voluerūt. Vnde idem Apostolus: sed vsque, inquit, hodie, cū legitur Moyses, velamen est ante oculos eorum. Hoc tamē velum in passione Christi fissum est Apostolis & cæteris spiritualibus viris. Non autem solum ministerium Euāgelij præcellit ministerio legis, sed etiam ipsi doctores, & ipsi executores Euāgelij præcellunt doctoribus & executoribus legis. Nec illud fratres mei dico, quia quidam doctores & executores legis, quibusdam do-

H h 3

ctoris

Ose. 8.

Quid est
quare scri-
ptura vo-
catur.

Ioh. 6.

Luce. 22.

Rom. 8.

1. Cor. 2.

Audibus & executoribus Euāgelij pacificari, vel etiā præcellere potuerint, sicut quidā Diaconi, quibusdam sacerdotibus, sed in genere ministerij & rei ministratæ excellentia demonstratur. Gratiā itaque agamus fratres Domino Deo nostro, qui excellentiā Euāgelicæ doctrinæ, nobis qui in extrema ætate viuimus, dedit: orantes eū vt ipse nobis qualibuscunq̄ doctoribus Euāgelij & rectē intelligere, & vtiliter docere cōcedat, vobis quoque auditoribus bene audire & retinere præbeat, tā nobis verò quā vobis, moribus, & operibus, & vita illud adimplere tribuat, quatenus & in præsentī vita iustificari, & in futura glorificari mereamur, per Dominum nostrū Iesum Christū filiū Dei qui in trinitate perfectū viuī & regnat Deus, Amen.

DOMINICA XII. POST TRINITATEM.

Mat. 7.

Egressus Iesus de finibus Tyri venit per Sidonē ad mare Galilee, inter medios fines Decapoleos. In hac sancti Euāgelij lectione fratres charissimi, iuxta literam quinque nobis proponuntur: Sollicitudo Domini, miseria surdi & muti, rogantium charitas, virtus Domini curantis, & cōtra mandatū diuulgatio miraculi. Primò igitur sollicitudo Domini, quā habet pro salute humani generis demonstratur, cum dicitur: *Egressus Iesus de finibus Tyri, &c.* Magnā quippè sollicitudinē de salute hominū habebat, qui terras, vrbes & castra, in quibus se nouerat aliquibus profecturum peragrabat. Quem nos imitantes charissimi, nō expectemus vt quæramur, sed etiā ipsi quæramus, quibus proficiamus. Secundò verò miseria curandi describitur cū surdus & mutus vocatur. Multum quippè miser erat, qui surdus simul & mutus erat. Qui enim mutus est, nec suā miseriam aliū indicare, nec consilium, nec auxilium potest postulare. Qui verò surdus est, consilium salutis suæ audire non potest. Multum ergo fratres miser & miserabilis erat, qui suæ miserix opem nec petere, nec etiam si daretur, poterat audire: inde est quod mutorū & surdorū miseria magis miserendū est. Ceteri enim miseri, & si magnā habent miseriam, tamen illam possunt manifestare, & auxiliū postulare: Surdus verò & mutus, quantò est insensibilior, tantò est miserabilior. Propterea cōpatitur ei charitas miserorū hominum, qui adducūt eum ad Iesum, & quod ille

ille nō poterat, pro eo rogant. Poterant quidē eū nō adducere, sed tantum pro eo rogare, sed ideo eum adducūt vt manifesta, præsensq̄ miseria magis moueat Deū ad miserendū. Inde quoque maiorem suam demonstrant charitatem, cum pro misero non solum rogāt, sed etiam ipsum adducunt & demonstrant. Quod est contra quosdā duros & immisericos, qui fraterni miserix compati nesciunt, imò quod peius est, deridēt & maledicūt surdo, quia audire nō potest: & offendiculū ponūt cæco, quia videre non potest, cum Moyses dicat: Non maledices surdo, nec corā cæco pones offendiculum. Nos ergo fratres, omnem duritiam, omnē exuamus inhumanitātē, & discamus habere viscera misericordiæ super egenos & afflictos, & eis pro posse nostro subuenire, & in aliena miseria, nostrā quam habuimus, aut habere possumus, lugeamus, imitatores Dei & Domini nostri, qui nō solum super iustos, sed etiā super iniustos, misericors est. Vnde & hic non solum ad miseriam muti & surdi, sed etiā ad miserentiū precem pietate commouetur. Vnde & subditur: *Et educens eum de turba seorsum.* Ostenditur autem quarto loco virtus Domini in tribus, in doctrina, in humilitate, in potentia. In doctrina cum dicitur: *Et educens eum de turba seorsum.* Hic enim exēplo sui nos docet, vt cum volumus facere misericordiā & eleemosynā, turbā & frequentiam hominū fugiamus: vt eleemosyna nostra sit tantò Deo magis grata, quantò magis ab aspectibus hominum occulta. Vnde Dominus, Mat. 6. Cum facis, inquit, eleemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocritæ faciunt, in vicis & in plateis. Te autem faciente eleemosynā, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Et Ecclē. 29. Et alibi: Abscondite eleemosynā in sinu pauperis, & ipsa orat pro vobis ad Dominū. In humilitate ostēditur virtus Domini, cum subditur: *Misit digitos suos in auriculas eius, & exuens tetigit linguam eius.* Ecce magna humilitas Domini, qui suos sanctos digitos in aures surdi feculētās mittere, & immundam muti linguam cum sua sancta salina tangere (cum solo verbo salutem conferre posset) non aspernatur. In quo dat nobis exemplum, vt si ipse qui ipsa munditia & sanctitas est, immunditias & infirmitates homi-

Leuit. 19.

Mat. 6.

Ecclē. 29.

Humilitas
Domini.

hominum non abhorruit, imò piè tractauit, præcipuè ho-
mo homines, vermibus veruè, putredo putredines, nò ab-
horreat attractare. Rursus in doctrina virtus Domini ostē
ditur: *cum suspiciens in cœlū ingemuit*. In quo nos instruit
fratres mei, vt oraturi: siue misericordiam, vel aliquod
aliud bonū facturi semper in cœlū magis mēte quā o-
culis suspiciamus, iuxta illud Propheta: *Leuauit oculos meos*
in mōtes, vnde veniet auxiliū mihi. Deo cuncta attribuen-
tes, de eo & in eo totū sperantes, de nobis verò & in no-
bis ingemiscetes, qui ex nobis nihil possumus boni. In
potentia demonstratur virtus Domini, cū ad eius imperiū
surdo & cæco vsus audiendi donatur & loquēdi, cū dixit:
Effeta, quod est adaperire. Nam statim aperta sunt aures
eius, & solutū est vinculū linguæ eius, & loquebatur rectē.
In quo demonstrat Dominus se esse illum eundē, qui in
principio tantū dixit, & facta sunt vniuersa. Quintò con-
tra mandatū, diuulgatio miraculi demonstratur, cū subdi-
tur: *Et præcipit eis, ne cui, quæ vidissent, narrarēt, etc.* Sed
quare fratres mei, Dominus ea quæ fecerat prohibuit
enarrari ad exemplum. Exemplum quippè præbuit nobis va-
nā gloriā euitandi, vt similiter nos quādo facimus alij mi-
sericordiā, ab eo nostri operis exigamus taciturnitatē: ne
scilicet illud corrumperet aura popularis, sed fit tantò Deo
magis gratum, quātò magis occultū. Quod verò illi eo
magis mirabātur & loquebātur dicētes: *Bene omnia fecit,*
&c. Ostēdit illā virtutem magis esse mirabilē quā latere
querit, cū latere nō possit. Gloria enim sui appetitores
fugit, & sequitur sui contēptores. Sed nūquid fratres mei,
illi qui iussu nō tacuerūt, rei inobediētia æstimandi sunt
(Minimè) quia nō ex contēptu, sed ex dilectione hoc fece-
runt. Virtus enim, & si clari quærat, non tamē clari de-
bet, & si ille, qui eā operatur, eā occultet, ille cui fit, eam
occultare nō debet. Nec Dominus miracula sua ideo præ-
cepit clari, quod vellet ea celare: imò ad salutē pluriū la-
tius propalari, sed prohibuit tantū ad exemplum. Mysticè
verò egressus Iesus de sinibus Tyri (quæ angustia inter-
pretatur) venit per Sidonē, id est, venationem, ad mare Ga-
lileæ inter medios fines Decapoleos, quando propter infi-
delitatem dereliquit angustias Iudææ, & per venationem
prædi-

Psal. 110.

Tyrius an-
gustia in-
terpreta-
tur.

prædicationis iter tenens per decalogum legis, transit ad
mare gentilitatis. Sic enim præuisum erat a Domino, vt
nō nisi per Iudææ desertionem gentilis populus reciperet
tur ad fidem. Vnde Propheta: *Coangustatum est Istratum*
vt alter decidat, & breue est pallium, vt vtrunq; operire nō
possit. Erat autē tunc gentilis populus surdus an intelligē-
dum verbū Dei. Quales hodie sunt multi in Ecclesia, qui
ex vitio peccati & negligentia suæ aurem cordis ad intel-
ligendum Dei verbum habēt surdam. Iuxta illud: Noluīt
intelligere vt bene ageret. Et os habent mutū ad laudan-
dum Deum, iuxta illud: Non est speciosa laus in ore pec-
catoris. Qui cū dignè pro se rogare nō possint, deuotio
fidelium debet eos precibus Deo offerre ad curandum, ad
quorum preces Deus sæpè illos curat, ita quod de surdis
& mutis eos verbi Dei intelligentes faciat & loquentes.
Porò surdum & mutū curaturus Dominus de turba se-
orū educit, ostendēs quod qui vult de vitis suis integrè
curari, debet declinare vitiosorum turbam, & peccandi oc-
casionem. Scriptum est enim: *Cum sancto sanctus eris, &*
cum peruerso peruerteris. Et alibi: Ecce elongaui fugiēs &
manū in solitudine. Digitos verò suos in aures surdi Do-
minus mittit, cū in cor surdum dona sancti Spiritus in-
fundit. Vt Propheta: Dominus aperuit mihi aurem, Sali-
ua verò linguam muti tangit, cum sapientia, quæ à sum-
mo capite, id est, à Deo Patre defluit, hominē mutū facit
disertum, facundumq; ad prædicandum Dei verbū. Vnde
& de eadem dicitur, quod linguas infantū facit disertā.
Effeta (quod est adaperire) dicit, quādo iussu potētissimo
cor ad intelligendū, & linguā ad eloquendū Dei verbū iu-
bet aperiri. Vnde & hæc verba in catechismo baptizandō-
rum dicuntur, cū de salua aures eorū & nares tanguntur.
Et statim aperta sunt aures eius, & solutum est vinculum
linguæ eius: & loquebatur rectē. Deo enim intus visibiliter
operante, qui fuerat surdus & mutus, fit statim verbi
Dei intelligens & eloquens. Et recognoscens pristinam
surditatē & taciturnitatē suā, suū creatorē intelligit, & be-
nedicit. Nos ergo fratres, si per gratiā Dei iā habemus au-
res cordis apertas ad intelligendū, & os ad proferendum
Dei verbum, diuinā bonitatē magnificemus, & fratres nō
stros

Esa. 28.

Psal. 35.

Eccl. 19.

Psal. 117.

Psal. 145.

Esa. 50.

ros adhuc surdos & mutos, domino curados offeramus: deprecantes eum ut manum misericordiae suae eis imponat: & eos suum sanctum verbum intelligere, proferre & exequi faciat, quatenus simul cum eis divinam maiestatem in aeternum contemplantur & laudare mereamur, ipso praesentat, qui in trinitate perfecta vivit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Gal. 3.

Abrahae dictae sunt promissiones, & semini eius, &c. In hac lectione fratres chari. disputat Apostolus contra quosdam Iudaeos, qui ex operibus legis se habere iustitiam & salutem opinabantur. Quorum etiam hodie (unde dolendum est) sunt similes quidam falsi Christiani, qui ex hoc, quod quaedam vitia fugiunt, & opera bona faciunt, putant se esse iustos & consecuturos salutem. Vtrosque confundit Psalmista cum oratione clamat: Non intres in iudicium cum seruo tuo domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et Propheta, Omnes, inquit, iustitiae nostrae sunt quasi panis mestruatus ante te Domine. Itaque fratres mei, si verum Christiani esse volumus, hanc fidem firmiter teneamus, quae ex nullis operibus nostris iustificari vel salvari valemus, sed ex sola Dei gratia, qui gratis iustificat impiam. Non enim quia bona fecimus, iustificamur, sed potius quia gratis a Deo iustificamur, bona agimus, & bona agendo saluamur. Ostendit igitur Apostolus tria. Primum, quod non est nobis salus, nisi ex gratia: Secundum, quod per Iesum Christum est haec gratia. Tertium, quod non ex lege. Ostendens ergo salutem esse ex gratia ait, Abrahamae dictae sunt promissiones & semini eius. Ac si aperte dicat, non ex operibus legis, vel aliquibus praecedentibus meritis, sed potius gratis promissiones vel Abrahamae factae, & gratis exhibitae. Promissiones enim istae proprie dicuntur quae tantum gratis sunt, praesertim si attendas a quo & quae, & cui promissiones istae factae sint. A quo? a Deo, qui nec aliqua necessitate, nec proprie utilitate, nec aliquo debito constrangi potest. Necessitate quippe astringi non potest, qui liber penitus, imo ipsa libertas est: nec propria utilitate, qui nullius indigens est: nec debito, qui nulli obnoxius est. Qui quavis promiserit, tamen ex hoc vinculo promissi non astringitur: quoniam non promisit nisi dignis, quod nullus potest esse, nisi quem Deus dignum gratis voluerit facere: ut ita generaliter

generaliter & quae promissit, & quod dignum facit, & quod promissa tribuit totum gratia fecit, quae autem promissiones dictae sunt Abrahamae a Deo, in Genesi legitur, scilicet quae in semine eius benedicentur omnes gentes, plus spirituale & aeternam, quam corporale & temporale intelligens benedictionem. Et quod ei daret terram, scilicet lacte & melle manantem: figuram terram viventium, quae lacte verae sapientiae, & dulcedine coelestis gratiae manet in aeternum. Cui factae sunt istae promissiones? Abrahamae & semine eius, id est illis, qui patres sunt multarum gentium fide & doctrina & exemplo, & illi qui sunt imitatores fidei, & doctrinae, & exemplorum. Si ergo fratres mei, sanctarum promissionum, quae Abrahamae dictae sunt participes esse volumus, simus sancti & imitatores Abrahamae, caeterorumque sanctorum Patrum, simus in fide fortes, Deo in omnibus obedientes, Deum cunctis praeposcentes, in spiritualibus & coelestibus eruditi, vita preclari, charitate seruidi, hospitalitate praecipui: exemplo Patres aliorum: vita & moribus lux orbis terrarum. Secundum demonstrat Apostolus quod per solum Iesum Christum gratia facta sit, cum subdit: Non dicitur & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, in semine tuo quod est Christus, id est quod Dominus dixit Abrahamae, in semine tuo benedicentur omnes gentes. Singulariter ait, non pluraliter in seminibus, sed singulariter in semine, significans non per plures personas de stirpe natas Abrahamae, sed per solum Iesum Christum, divinam benedictionem ad omnes gentes derivandam. Non enim in Patriarchis, in Prophetis, non in sacerdotibus, non in rebus Israeliticis, sed in solo Christo omnes gentes dixit benedicendas. Iuxta quod praedixit Iacob: Non auferetur sceptrum de Iuda, nec dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Ipse enim duos populos Iudaeorum scilicet & Gentium, in se caput & angularem lapidem uniens, de plenitudine gratiarum & benedictionum, quibus sine mensura unctus est, in omnes derivavit. Quod significatum est per unguentum effusum super caput Aaron, quod descendit in barbam, & usque in oram vestimenti eius. Utinam fratres mei, & in nos vltima membra dignetur Christus de suarum plenitudine gratiarum & benedictionum aliquid distillare: ut quemadmodum

Gen. 12.

Gen. 49.

modum dedit nobis Christianis, nominis sui denominatione: ita & tribuat suae vocationis & benedictionis immensa: aliqua nobis derivatione. *Hoc aut dico testamentum confirmatum à Deo. Quod testamentum? testamentum gratuitarum promissionum, siue promissarum gratiarum: dico confirmatum esse à Deo patre in tempore gratiae, per mortem testatoris Iesu Christi, quod nouum testamentum vocatur. Quod si verè sequimur & tenemus fratres charissimi, pignoramur hic gratia iustificationis nouae, & in futuro hereditabimur aeterna beatitudine. Tertio demonstrat Apostolus, quod salus non est ex lege. Primo est hoc, quod cum promissiones futurae salutis factae sunt Abrahamae, nondum erat data lex, nec post fuit data, nisi post quadringentos & triginta annos. Et hoc est quod dicit, *Quae post quadringentos et triginta annos facta est lex non irritum facta ad euacuandam promissionem.* Ac si diceret: si lex necessaria esset ad consequendam promissam hereditatem, cum ipsa simul promissione debuisset dari, ut determinaret promissionem: quod scilicet, nisi per legem promissa hereditas non posset obtineri. Sed hoc non fuit: quoniam facta promissione, Abrahamae, Isaac, & Iacob ante legem data mortui sunt, qui tamen consecuti sunt hereditatem. Ex hoc ergo quod post tantum tempus post promissionem data est, constat quia lex non irritat, nec euacuat promissionem, id est, opera legis, non destruunt gratiam promissionis. Similiter fratres mei, postquam gratis ad fidem vocati sumus, si postea aliqua bona opera facimus, non propterea gratia Dei euacuatur, nec Deus propterea tanquam ex debito praemiare tenetur, sed qui gratis vocat, gratis iustificat, & gratis praemiat. Secundo probat per indirectam rationem, quod salus non ex lege est, cum subdit: *Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione.* Est autem argumentum ab oppositis: nam merita & gratia opposita sunt. Est ergo ac si diceret: Si ex merito legalis obseruationis datur hereditas, iam non ex gratia promissionis. Et statim assumit per destructionem consequentis, subdens: *Abrahamae autem per repromissionem donauit Deus.* Ex his tacita conclusio subintelligitur: ergo non est ex lege hereditas. Similiter possumus colligere: si ex meritis & operibus nostris est nobis salus, iam non ex gratia, sed constans*

stans est quia salus datur nobis ex gratia, ergo non datur nobis ex meritis & operibus nostris. Quaestionem quam videbat Apostolus, posse fieri, facit & soluit, subdens: *Quid igitur lex? propter transgressiones posita est, cauendas & vindicandas.* Ac si dicat, non fuit lex posita ad euacuandam gratiam, sed potius ad euacuandum & corrigendum peccatum. Non enim fratres mei, ideo mandata veteris & noui testamenti data sunt, quod ex obseruantia eorum tanquam ex causa daretur salus, sed ut per ea corrigeremur & instrueremur, quomodo consequi salutem valeremus. Multi enim ante legem iusti fuerunt & salutem consecuti sunt. Vnde Apostolus. *Lex, inquit, non est posita iustis, sed iniustus, impiis & peccatoribus.* Posita, inquit, non semper, sed donec veniret semetipsum, scilicet noster Iesus Christus, in quo promiserat subaudiens Deus benedicendas omnes gentes. Fuit autem lex ordinata, id est, ordinatè statuta medio tempore inter tempus legis naturalis, & tempus gratiae. Primo enim fratres mei, conuincenda erat superbia humana per naturalem legem & scriptam: ut videlicet postquam intelligeret homo se de viribus liberi arbitrii, nec per legem naturalem, nec per scriptam posse iustificari vel saluari, ad gratiam confugeret: & de se desperans, totum de gratia Dei praesumeret. Fuit autem lex ordinata per Angelos, id est, per ministerium Angelorum, per quos loquebatur Dominus ad Moysen. Vel certe Angelos, id est nuntios Dei vocat Moysen & Aaron, ceterosque doctores legis, & tamen intantum legis ministri erant non auctores: quia lex erat in manu, id est in potestate & auctoritate mediatoris, Dei & hominum Iesu Christi, qui tanquam omnium Dominus potestatem habuit legem statuendi quando vellet. Per quem solum (quod per legem fieri non poterat) fit gratia, pax, & reconciliatio Dei & hominum. Quod inde patet, quia mediator autem vnus non est: Deus autem vnus est. Ac si aperte dicat, cum proprie mediator dicatur, qui participando & conueniendo inter duos oppositos, eos adiuuicem componit, si Christus tantum diuinae naturae, vel tantum humanae esset, mediator Dei & hominum non esset. Sicut enim fratres mei, aliquando videtis in secularibus, quod quando duae tribus adiuuicem sibi inimicantur, datur vir vnus tribus vxori

Quare praecipit a veteris & noui testamenti data.

1. Tim. 2.

Mediator.

alterius tribus: vt illo matrimonio mediāte, fiat duarū tris
 buū recōciliatio. Ita eū inimicitie essent inter Deū & homi
 nē, placuit alissimo, vt hominē fugitiuū & inimicū suū si
 bi recōciliaret, cōiungens filiū suū naturę humanę, vt esset
 simul Deus & homo, vt eo mediāte, Deus homini, & ho
 mo Deo recōciliaretur. Cū igitur lex post Dei promissionē
 & ad tēpus fuit posita, nunquid, inquit Paulus, *lex aduer
 sus promissa Dei Absit.* Aduersus quidē promissa Dei esset
 lex, si ex lege & non ex gratia promissionis, iustitia & vita
 proueniret. Sed hoc nō esse ostēdit Apo. dicēs: *Quod si da
 ra esset lex, quæ posset viuificare, verē ex lege esset iustitia:*
 subaudi & cōsequēs eius vita. Sed hoc nō est. Vniuersaliter
 enim fratres mei, verū est, q̄ nec ex libero arbitr. nostro,
 nec ex obseruatiā legis, nec ex aliquibus operibus vel vir
 tutib⁹ nostris, iustificari vel saluari valemus, sed ex sola Dei
 misericordiā, quæ gratis iustificat impiū. Nec solū lex Iu
 dæos nō iustificauit, sed etiā peccatū auxit. Vnde & subdi
 tur: *Sed cōclusit scriptura omnia sub peccato:* quosdā enim
 per occasionē ad peccatū magis irritauit. Iuxta illud Poētis
 eū: *Nitimur in veritū semper, cupimusq; negata.* Sic inter
 dictis imminet æger aquis, quosdā quoq; per occasionē de
 operibus legis gloriari & superbire fecit. Omnes verō sub
 peccato cōclusit. i. cōcludi ostēdit, dum non cōcupiscere
 prohibuit. Dū enim quātumcunq; iustus aliquādo nō con
 cupiscere nō possit, omnes sub peccato concludi & trans
 gressores esse legis lex demōstrauit. Et quare hoc? *Vt pro
 missio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.* Ac si dicat:
 Ideo permisit Domino omnes cōcludi sub peccato, vt ap
 pareret quod ex sola gratia (quæ est in fide Iesu Christi)
 promissio æternæ hæreditatis daretur credētibus. Propter
 rea fratres mei, omnē glorificatiōē, omnē superbā mētis
 nostrę depōnamus: & malū quod in nobis est, ex nobis ha
 bere cognoscāmus. Si quid verō boni habemus, nō ex no
 bis, sed ex solo Deo, & gratis nos accepisse intelligamus.
 Et iuxta mandatū Domini, cū omnia nos fecisse putabi
 mus, dicamus quia serui inutiles sumus: inutiles quidē ex
 nobis, si verō in aliquo viles sumus, ex Deo est, qui per
 solam misericordiam suam cū essemus filij iræ & perdi
 tionis, gratis in filios nos vocat: *vocatos gratis iustificat,*
 iustificat.

iustificatos gratis beatificat, si tamē de gratia eius non in
 grati fuermus: si gratiam eius non cogitam, sed operantē
 tē habuerimus: si talentum nobis commissum multiplica
 uerimus: & cum multiplici lucro ad Dominū reportauer
 rimus. Quod ipse nobis prestare dignetur, qui in trinitate
 perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula. Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Dixit Iesus discipulis suis, *Beati oculi qui vident, que vos
 videtis.* In hac lectione fratres charissimi tria demōstran
 tur. Primū ostenditur beatos esse qui vident que
 viderunt. Secundū exponitur legisperitus quęres & expo
 nens quomodo possit haberi æterna beatitudo. Tertio ad
 interrogatiōē eius, ostēdit Dominus quis vel qualis de
 beat esse proximus. Ait ergo Dominus discipulis suis *Be
 ti oculi qui vident, que vos videtis.* Porro quidam viderūt
 Christū tantū corporaliter, vt Iudęi persecutores, alij tan
 tū spiritualiter vt posteri Christiani, alij & corporaliter &
 spiritualiter vt Apostoli & discipuli. Sed Iudæi, qui tantū
 corporaliter Christū viderūt, non adeo beati, imō peiores
 effecti sunt. Quia enim virtutes & opera Christi viderūt,
 & eius prædicationē audierūt, & tamē nō credere, sed de
 trahere curauerunt, deteriores facti sunt. Vnde Dominus,
 Si non venissem, inquit, & locutus eis nō fuisset, peccatū
 non haberēt, nunc autē excusationē non habent de pecca
 to suo. Nos verō sequaces, qui tantū spiritualiter & oculis
 fidei Christū videmus, beati preculdubio sumus, si fidei vi
 tam tenemus. Sed beatiōres discipuli, qui Christū & ocu
 lis corporis, & oculis cordis simul eū viderunt, audierūt,
 tractauerūt, eū eo māducauerunt & biberūt. Quid putatis
 fratres mei, quid dulcedinis, quid amoris, quid similitatis
 cōtulerit præsens & corporeā conuersatio Christi discipu
 lis? Per exteriores enim virtutes latentē aduertēs deita
 tē, tantū eū firmius crediderūt & prædicauerūt, quanto eū
 expressius viderūt. Vnde Ioann. Quod fuit, inquit, ab in
 itio, quod vidimus, quod audiimus, q̄ manus nostrę cō
 tractauerunt, de verbo vitæ, vobis annuntiamus. Et dices:
 Nōne Dominus ait Thomę, quia vidisti me Thomas, cre
 didisti: beati autē qui non viderunt & crediderūt: Et super
 hoc Gregorius, fides inquit, nō habet meritū cui humana
 ratio

Luc. 10.

Ioan. 15.

Ioan. 1.

Ioan. 20.

ratio præbet experimentū. Videntur ergo beatiores qui se sum in carne non viderunt, & tamen crediderunt. Et quidem si fides sine visione tāta esset, quāta illa quæ fuit corroborata visione corporali, utique non minoris meriti esse videretur, sed maioris. Sed vix fratres potest fieri, ut aliquis qui non viderit Dominum, nisi spiritualiter, tam firmam fidem habeat, quātum ille qui cum vidit simul corporaliter & spiritualiter: aliter enim degustata, aliter tantum odorata creduntur. *Multi enim Reges & Prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & auri dire quæ audistis, & nō audierunt.* Quantū fratres putatis habebant desiderii antiqui sancti, qui in spiritu nouerant Christum venturū, quanta suspiria, quantā admirationē? Horū quippè desideria, suspiria & admirationes, designantur per septē antiphonas, quæ ante natale Domini per septem dies cantantur, insipientes ab o desideratio & admiratio aduerbio: ut quando per secundum tonū, quasi plangendo cantatur: O sapientia, o Adonai, quasi quādo venies? quando te videbimus? quando te audiemus?

Sequitur pars secunda, cum subditur: *Et ecce quidā legisperitus surrexit tentans eū, & dicens: magister quid sciensciendo vitam æternā possidebo?* Huius legisperiti oculi, & si videbant Dominū exterius, tamen non videbant in eo ea quæ discipuli videbant. Non videbant in humanitate diuinitatem: in humilitate, maiestatem: in stultitia, sapientiam. Habebat enim in oculo albuginem, id est, in scientiā superbiā: talis à ministerio Dei reprobatur. Humilis quippe scientia videt, superbia non videt. Et superba scientiā legisperiti eum inflabat, non autem ædificabat. Ostenditur igitur ex scientiā, quā sine humilitate & charitate habuit, elatus, iactator, & contemptor. Elatus quum dicitur, surrexit. Plus enim mente quā corpore se eleuasse intelligendus est, iactator & cōtempitor, cum ea quæ nouerat, quærebatur, non ut addiceret vel doceret, sed ut scientiā suam iactaret, & alterius simplicitatem derideret. Quales (unde

Rom. 1.

de dolendū est) sunt hodie plerique magistri, qui de scientiā sua inflati, legunt & disputant, non ut sibi vel aliis proficiant, sed ut se ostenderent, & simplices confundant. Sed hi profectō licet multas literas nouerint, tamen quia al-

bugi-

buginē habēt in oculo, diuinam in humilitate sapientiam non vident. De quibus dicitur: Quia dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, dum sapientiæ verba non saporem habent. At Dominus qui nouerat eū causa tentadi hoc quesuisse, ait: *In lege quid scriptum est: quomodo legis?* Occasionē magistradi Dominus legisperito donat, quod maxime affectare eum sciebat. Cum enim superba scientiā, etiā non interrogata, multotiens docere præsumat, tunc maxime gaudet cum interrogatur: quia locū magistrandi, & se ostentandi inuenit, quod maxime desiderabat. *Diuges,* inquit, *Dominum Deum tuum.* In hoc mandato demonstratur, quare sit diligendus Deus & quātum. Quare? Ob tres causas. Prima est, quia est bonus in se. Quod innuit in hoc quod ait, *Deum.* Secunda, quia meruit diligere à nobis nos creando, nutriendo, redimendo, quod innuit cum ait, *Dominum.* Tertia, quia seipsum in præmium diligētibus se tribuit. Quod innuit in hoc quod dicitur, *tuum.* Quantū verò diligendus sit, ostendit, cum ait, *Ex toto corde & ex tota anima, & ex totamēte, et ex totis viribus tuis.* Id est, ex toto quod scis, ex toto quod viuus, ex toto quod potes: ac si dicatur, omnes potētias, vires, virtutes, motus, & actus tuos diriges ad Deū diligendū. Sed quid vult sibi fratres mei, tanta verborū inculcatio? Nō quæ si dixisset tantū ex toto corde, satis dixisset? Ad maiorē fratres expressiōne dictum est: & si expressius posset, expressius hoc dixisset, quoniā nunquā satis dicitur, quod nunquam satis agitur. Nūquā enim satis diligere potest Deus à nobis. Nemo enim eum tantū diligit quātum meruit, & quātum amari dignus est. *Et proximu,* inquit, *tuum sicut teipsum.* Non enim ait quātum teipsum (hoc enim à nullo exigitur) sed sicut teipsum. Nosmet enim diligere non debemus nisi in bonū & ad bonū, id est, ut efficiamur boni. Similiter proximū nostrū non debemus diligere nisi in bono, & ad bonū, id est in bono quod iam habet, vel ut habeat: ut scilicet bonum quod nobis ipsi volumus, proximis velimus. Discretē igitur fratres mei, tā nos quā proximos nostros diligamus. Nam sicut peccat qui nō diligit bonū in proximo, ita peccat qui non odit malū in eo. *Hoc,* inquit, *fac et viues.* Ac si dicat, non sufficit tantum scire, unde tu gloriaris.

Quomodo nos & proximum diligere debemus.

Sequitur pars tertia, in qua legisperitus, sciens quod pluribus modis dicitur proximus, vel cognatione, vel familiaritate, vel fide, vel mente, vel loco: querit quis in hoc loco proximus intelligatur. In hac volēs iustificare seipsum, id est, se ostentare inquisitorē prudentē & iustum. Et suspiciens in coelum Iesus, in quo significabat se magna & spiritalia dicturū, ait: *Homo quidā descendebat à Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, & c.* in hac parabola fratres mei, ostēdit Dominus quis sit proximus noster: Quia omnis qui naturā particeps est: & qualis debeat esse proximus erga proximū, quia benignus & misericors per charitatē & compassionē. Iuxta mysticum verō sensum, ostendit Dominus se p̄ ceteris proximum esse humani generis, non tantū secundū carnem, sed etiam secundū charitatem, cōpassionem, & redemptionem, quā nobis immeritis exhibuit. Iuxta quod ipse ait: Maiorē hac dilectionē nemo habet, ut animā suā ponat quis pro amicis suis: Ostenditur autē in hac parabola quatuor, ruina generis humani, persecutio diaboli, insufficiētia legis, misericordia Christi: ruina generis humani ostenditur, cū dicitur: *homo quidam descendebat ab Ierusalē in Iericho, & incidit in latrones*: Homo enim iste humanū genus est, qui in primo homine dum per superbiam ascendere voluit, descendit: scriptū est enim ante ruinā exaltabitur cor: Descendit igitur à Ierusalē coelesti ad quā creatus fuerat: In Iericho, id est, in defectam huius mundi, Iericho verō defectus siue luna interpretatur: Et incidit, peccando, in latrones, id est, in potestatem daemoniorū, qui latenter insidias suas sub specie serpentis rectiq; consilijs occultabant. Ea mox aperta persecutio diaboli ostenditur, cū subditur, *qui etiā ex priuauerunt eum*, gratuitis scilicet bonis, ut virtutibus & fructibus eorum: *Plagis etiā impōsitis*, subaudis in naturalibus bonis: ut in intellectu, memoria, & huiusmodi. Gratuitis quippe bonis eū penitus priuauerunt. Naturalibus verō bonis nō eū penitus priuauerunt, sed ea in eo deficiōnerunt: Et abierunt, non latere cessando, sed latere p̄ semiuino relicto. A quo & cui? A Deo, sibi homini. Fuit enim exigente peccato suo, à diuino auxilio destitutus, & suo arbitrio relictus. Nō fuit tamen omnino mortuus, sed semiuuus.

Quo-

Quoniā nō potuit diabolus auferre penitus homini scinā illā rationis in homine, quā ei etiā cū peccat, dicit, malefacis. Insufficiētia verō legis ostenditur, cū dicitur: *Ac cecidit autē ut Sacerdōs quidā descenderet eadem via, & visō eo, praeuērit. Similiter & Leuita cum esset secus locū & videret eū, pertransiit.* Porro sacerdos & Leuita descendētes eadē via, sunt sacerdotiū & ministriū legis, quorū ministri in eandē quoq; miseriam inciderunt. Et cū essent secus eum, & viderent eū, pertransierunt: quia sacerdotes & ministri legis cognouerūt quidē miseriam humani generis: & secus fuerunt per experiētiā & compassionem, & nō valentes auxiliū ferre, praeuērierunt. Lex enim peccata monstrauit, non abstulit. Misericordia autem Christi ostēditur cū subditur: *Samaritanus verō iter faciens, venit secus eum.* Sanē Samaritanus, qui interpretatur custos, est Christus, hominū custos. Qui iter faciens de caelo in mundū factus est vicinus homini per humanitatem: Et videns, miseriam eius, misericordiam motus est. Et appropians, per cōpassionem, alligauit vulnera eius, per correctionē & poenitentiam infundens oleū & vinū, id est, suauitatē & spem veniē, & austeritatē minarum. Alligat vulnera eius, dum clamat, *Agite poenitentiam*, infundit oleum dum addit, appropinquabit enim regnum caelorum, infundit vinum cū dicit: *Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignē mittetur.* Super iumentum suum posuit, cū peccata hominis in corpore suo super lignū portauit. In stabulum tulit, cū in sinu sanctae Ecclesiae, ut resoueretur, posuit. Curam illius agit, cū homini modō prospera, modō aduersa, prout nouit expedire, immittit: Altera die, id est, post Ascensionem, protulit duos denarios, dum notitiam vtriusque Testamenti dat Magistro Ecclesiae, dicens illi: *Curam illius habe, corripiendo, erudiendo, confortando, monendo.* Et quodcunque supererogaueris, nouas sententias, monitiones, & exempla addendo: Ego quum reddero reddere vnicuique secundum merita sua, reddam tibi. *Quis horum trium videtur fuisse proximus illi qui incidit in latrones? Qui fecit,* inquit, *misericordiam in illum.* In quo ostenditur fratres mei, propinquitatē gentis vel carnis nullā esse in comparatione illius quae est charitatis &

Ii + compa

Ioan. 15.

Prou. 16.

Mat. 7.
Luc. 3.

compassionis. Quæ quia in Christo præ cæteris abundavit, præ cæteris est magis proximus hoster & magis diligendus. Sed & post eum, quisquis est rñgñis imitator eius magis est proximus noster, & magis diligendus. Vnde & subditur. *Vade & tu fac similiter.* Videlicet vt quemadmodũ Christus fecit pro nobis, ita & nos pro eo faciamus, eum super omnia diligentes, nos & nostra pro eo ponentes, omni etiã homini pro eo charitatem & compassionem exhibentes persequentibus nos, iniurias nostras dimittentes, prauos, Deo, verbo & exemplo lucrifacientes, miseros cõsolantes, hospites suscipientes, nudos vestientes, famelicos reficientes, captiuos redimentes, cæterasque cõsimiles pietates Christo in membris suis facientes, vt ab eo extremã & æternam consequamur benedictionem, Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Gal. 5. **S**piritu ambulate, et desideria carnis non perficietis, &c. Quatuor hic facit Apost. fratres mei. Primò monet nos viuere secundũ carnẽ: secundò demonstrat quãta guerra sit inter carnẽ & spiritum, tertid ostendit quẽ sint desideria carnis & quod dñum afferant, quartò demonstrat quẽ sint desideria spiritus, & quã vilitatẽ cõferant. Primò ergo nos monens Apostolus viuere secundũ spiritũ, nõ secundũ carnem, ait: Spiritu ambulate, & desideria carnis nõ perficietis. Ac si apertè dicat, desideria carnis nõ perficietis. Et est locus ab oppositis. Desideria quippè spiritus & desideria carnis opposita sunt, adeò vt nemo possit in hac vita desideria vtriusq; simul facere. Desideria enim spiritus sunt, mundum contemnere, ad cœlestia toto nisu anhelare, modico cõtentum esse, amare ieiunia, sobrietatem, vigilantia, castitatẽ, temperantia, iustitia, cæterasq; virtutes. Econtrariò verò desideria carnis sunt, mundũ amare, cœlestia cõtemnere, in terrenis diuitiis abũdare, comedari, inebriari, dormire, luxuriari, superfluè viuere, atq; iniustitè, & huiusmodi. Porro nõ ait Apostolus, spiritu ambulate & necessitates carnis nõ perficietis. Bene enim fratres mei, possimus simul & spiritualiter viuere, & necessitates carnis facere: vt modeste comedere, bibere, dormire, modeste possidere, & huiusmodi. Vnde Paulus ad Rom. ait: *ne feceritis curam carnis, sed ait: vigilanter, ne feceritis curam in*

Desideria spiritus.

Desideria carnis.

Rom. 13.

ram in desideris carnis, necessitatem concedendo, & superfluitatem prohibendi. Rursus non ait Apost. & desideria carnis nõ mouebimini, præsertim cùm morus nostri carnales in potestate nostra non sint. Sed ait: & desideria carnis non perficietis, id est ad effectum non ducetis. Spiritualiter enim viuere, & tamen aliquando moueri desideris carnis possumus. Sed spiritualiter viuere, & desideria carnis ad effectum ducere simul nõ valeamus. Proinde fratres mei, spiritualiter viuere conemur, vt turpia desideria in nobis nascantur, & si nõ omnino amouere, tamẽ cõpescere & refrenare valeamus. Reatus enim, inquit Duid, qui tenebit, id est, retinebit, & allidet paruulos suos, id est, nascentes carnis suæ motus, ad petra, id est, ad Christum.

Psal. 36.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quãta guerra sit inter spiritũ & carnẽ, cùm subditur: *Caro enim concupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnẽ, vt nõ quæcunq; vultis, illa faciatis.* Caro enim sæpè impedit ne faciamus voluntatẽ spiritus. Et spiritus sæpè impedit, ne faciamus voluntatẽ carnis. Videntur autem hic fratres chariss. quinq; inquirenda. Primò enim quare caro dicatur concupiscere aduersus spiritũ, eũ caro nihil possit nisi per spiritũ. Caro hoc in loco fratres mei, nõ vocatur sola caro, sed sensualitas cum carne. Duq; quippè sunt vires siue potētie, spiritus superior & inferior. Superior est ratio, quæ cœlestia cõtẽmplatur & quærit. Inferior verò est sensualitas, quæ per quinque officinas corporis tẽporalia sola desiderat & quærit. Superior ergo pars spiritus vocatur interior homo, siue spiritus. Inferior verò pars cũ carne, vocatur exterior homo siue caro, ideo quia à carne sola habet quod tẽporalia desiderat & quærit. Hinc est quod homo, qui viuunt secundũ sensualitatẽ, homo carnalis, imò etiã totus caro dicitur. Sicut ecotrario ille q. viuunt secundũ spiritũ, homo spiritualis, imò etiã spiritus dicitur. Secundò queritur vnde est tanta repugnantia inter spiritũ & carnẽ, id est, inter rationẽ & sensualitatẽ, vt altera concupiscat contra altera. Ex culpa prothoplasti. Ante enim culpã creatus sic & ordinatus erat homo à Deo, vt nullã in se sentiret rebellionem, sed spiritus suo creatori subditus & obediens esset, caro verò siue sensualitas spiritus in omnibus sine cõtradictione

Dua potentie spiritus.

pareret. Quia verò spiritus peccado in obediens Deo fuit, inde merito suū inferius, id est, carnalitas cū sensibus suis ei obedire cōtempfit. Hinc est quod Adā post peccatū se nudū vidit, id est, se gratia & dominio (quod habebat in mēbris suis) spoliatū cognouit. Est ergo hæc repugnātia in homine, nō ex natura, sed potius ex peccato pœna inflicta. Terriō queritur quare Dominus à seruis suis hæc repugnantiā nō tollit, quia fratres mei, nouit Dominus, eā seruis suis esse vitilē tribus modis. Reddit enim eos humiliores, ne scilicet de se presumant, dū internam rebellionē nō ex se, sed ex sola gratia se posse superare vidēt. Reddit eos erga alios misericordiores, ex propria enim miseria quomodo aliis misereri debeāt addiscūt. Reddit eos victoriosiores, quātō enim maiorē sentiūt & vincūt pugnā, tantō maiorē cōsequuntur coronā. Quartō queritur quomodo in hac interna & tam familiari guerra poterimus victoriam obtinere. Non per nos fratres mei, sed per solā Dei gratiā. Vnde Apoll. In felix, inquit ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum. Sed quoniam gratia Dei non praeuenit dormitantibus, si volumus hanc rebellionem vincere in nobis, instandum est vigilanter orationi, & carnis macerationi. Porro fratres mei, super motus cordis & carnis nostræ, vigilare continue debemus: malos, si surrexerint, omnino extinguendo: bonos, etiam si excefferint corrigendo, non simus sicut quidā carnales homines, qui nullam in se cognoscunt rebellionem: sed omnem motum surgentem recipiunt, & nulli tentationi obstant. Oremus etiam & contra prauos motus nostros auxiliū desuper quaeramus, dicētes cū Psalmista: Domine vr̄es rōnes nostras, & cor nostrū, videlicet ne illi malē dilectētur, vel illud malē cogitet, igne sancti spiritus expurgā. Carnē quoque ieiuniis & orationibus atq; laboribus maceremus, & spiritui eā seruire cogamus; quia duorum rebellium, quorū alter debilior, tantō alter fortior est. Vnde Apollol. Quando, inquit, infirmor, tūc fortior sum & potens; subaudis secundū spiritum. Quinto: si (vt ait Apollolus) non facimus ea quæ volumus, vel si facimus ea quæ non volumus, quomodo ad præmium vel ad pœnā sunt nobis imputanda. Duæ voluntates fra-

Rom. 7.

1. Cor. 12.

2. Cor. 12.

Rom. 7.

sres

tres mei, cōtrarię sunt in homine, vna rationis, altera sensus sualitaris, siue carnis. Sed secundū illā quę superat nolens iudicamus. Vult enim quilibet malus saluari, voluntate rationis, sed voluntate carnis hoc nō vult, dū per eam volūtati contraria facit. Quia ergo volūtas carnis in eo superat voluntatē mentis, magis nolens quā volēs saluari, debet iudicari. Similiter aliquis bonus vult voluntate carnis cognoscere alterius vxorem, sed secundū voluntatem spiritus hoc nolens, voluntatem carnis resignat, hic magis nolens quā volens cognoscere mulierem debet dici. Propter hanc duplicem voluntatem dicit Salomon: Vult & non vult piger. Omnia ergo quæ facimus fratres mei, secundū voluntatem quæ superat, non secundum eam quæ superatur, nobis debent imputari. Propterea fratres, carnis voluntatem in nobis refrænemus, & bonam spiritus voluntatem in nobis nutriamus. Quod si, inquit, spiritui duci nini, nō estis sub lege. Carnales & peccatores sub lege arctantur; Spirituales verò viri lege non indigent, cum propria ratione regantur. Vnde Apollolus: Lex, inquit, non est posita iustis, sed iniustis & peccatoribus,

Sequitur pars tertia, in qua Apollolus enumerat desideria carnis, dicēs. Manifesta autē sunt desideria carnis, quę sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorū seruitus, &c. Dicitur autē fornicatio omnis coitus præter legitimū. Immunditia verò est omnis coitus cōtra naturā. Impudicitia est omnis impudētia quæ fit vel in verbis, vel in moribus, vel in gestibus dissolutis. Luxuria est omnis luxus, vel ciborum vel vestiū, vel quarumlibet superfluitatum. Idolorū seruitus, duplex est. Alter eorum qui cultum Deo debitum exhibēt creaturæ, Alter eorū qui creaturam præponunt creatori, vt auarus, qui præponit nummum Deo, & luxuriosus meretricem, & golosus ventrem. Veneficia sunt quę per venena, vel magicas artes exercentur. Inimicitia sunt quando non vitia, sed ipsi homines odio habentur. Contentiones sunt pugnæ verborum factæ vel de re inutili, vel de vili inutiliter. Emulationes sunt maiorū in prosperitate sua. A quib⁹ nos dehortatur David, dicēs: Noli æmulari in malignantib⁹, neq; zelaueris faciētes iniquitatē, quoniā tanquā scenum velociter arcescent, &c.

Duę voluntates in homine contrarię.

Propter. 136.

Idolorum seruitus duplex.

Emulatio, P. sal. 36. Dissensio scilicet.

Ira

Ira.

Ira sunt cōmōsiones mentis cōtra hominē, non cōtra vitium, vel cōtra vitii immoderātē. Rixę sunt alternę & cōtumeliosę lacerationes ad modum canū, vnde & à ringo ringis, rixę deominatę sunt. Dissentiones sunt, quando aliqui à veritate, vel ab vsu cōmuni pertinaciter dissentiūt.

Invidia.

Sectę sunt, quando aliqui vnitatē fidei, vel charitatis, vel cōmunitatis scindunt. Inuidię sunt, quādo aliqui de bonis aliorū vitūtur. De qua Pōeta dicit: *lustius invidia nihil est, quę protinus ipsum auctore dānat, excurtat quę suū.*

Homicidia.
Ebrietates.
Comessationes.

Homicidia dicuntur pluraliter, quoniā sex sunt species homicidiorū. Et ebrietates sunt frequētes & immoderate potationes. Comestationes sunt frequentes, immoderateq; epulationes. Et his similia, inquit, subaudiis vitia, quę pręcedo vobis, sicut prędixi, vt scilicet caueatis ab his dum habetis tēpus poenitentię & emēdationis. Nā hęc & similia vitia adeo sunt dānosa, quoniā qui talia agūt, subaudi finaliter, regnū Dei nō consequētur, id est, dānabuntur, nullū est enim mediū. Propterea fratres mei, omni sollicitudine ab huiusmodi cauecte. Sed & si fortē aliquādo talia fecistis, dū licet, penitētię lachrymis vos abluerē memētote.

Sequitur pars quartā, in qua enumerat Apōst. desideria spiritus, dicens: *Fruētus autē huius sunt, charitas, gaudiū, pax, patientia, longanimitas, bonitas, fides, mansuetudo, modestia, cōtinentia, castitas.* Sed quare Apōstolus loquēs de vitiis, ait: *opera carnis,* loquens verō de virtutibus, ait, *fructus lucis?* Quoniā vitia tanquam opera caduca citō cadunt & transeunt, virtutes verō tanquā fructus multiplicantur, & mentē illumināt, & ad lucē aeternā trahūt. Charitatē autē, id est, dilectionē Dei & proximi, idē cōteris pręponit, quoniā ipsa est fons & origo omnīū virtutū, hac enim habita, cetera habentur, & qui hęc nō habet, factus est omnīū reus. Gaudiū, non seculare, cuius extrema luctus occupat: sed spirituale, quod est in spē, vel in rē spiritualis & aeterni boni. Pax nō illa, de qua Dōmīnus: Non veni, inquit, pacē mittere in terrā, sed gladiū: sed illā qua pacificatur homo Deo, sibi, & proximo. Patientia quę est æquanimitas aduersa sustinendi. Longanimitas, quę est virtus per quā sine fatigatione lōgius aduersa sustinemus & pręmia speramus. Fides, quę est perceptio inuisibilīū, ad saluē

Proz. 14.

Mat. 10.

salutē pertinentiū cum assensione. Bonitas, quę est virtus omnē detestans malitiā. Benignitas, quę est virtus prompra & exposita ad benefaciendū. Mansuetudo, quę est virtus faciens nos tractabiles & humiles ad obediendū. Modestia, quę est virtus resignans in nobis prauos motus, & omnē intemperantiā. Continentia, quę est virtus etiam à concessis continens. Castitas, quę est virtus castans in nobis omnē libidinē. Et quā utilitatē cōferunt ista? Libertatem à iugo legis & vitorū. Vnde & subdit: *aduersus huiusmodi nō est lex:* id est tales nō damnat, neq; premit lex, sicut Iudæos. *Qui autem, inquit, sunt Christi, carnē suam crucifixę erunt cum vitiis & concupiscentiis,* id est, qui supradictas virtutes Christi habent, vitia & carnales concupiscentias in se mortificauerunt; & Deo viuunt. Propterea vitia & carnis petulantiam per iciunia, vigiliis, labores, & orationes, in nobis mortificemus. Charitati, paci, patientiæ, temperantiæ, castitati, ceterisq; virtutibus insistamus, vt mortui mūdo, viuamus Deo: & hęc vita spiritali, & in futuro vita cōlesti. Per Dominū nostrum Iesum Christum, qui cū Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Cum iras Iesus in Hierusalē, trāsibat per mediā Samariā & Galiliā. Et cum ingrederetur quoddā castellū, occur rerūt ei decē viri leprosi. In hac S. Euāgelij lectiōne, fratres chariss., primō iuxta literā sex sunt consideranda. Domini circa salutē hominū sollicitudo, eiusdem propna miseratio, legis obseruatio, leprosorū fides & obedientia: diuina in Christo potentia: quantum sit bonū gratitudinis, & quantum malum ingrati tudinis. Porro sollicitudo Domini circa salutē hominū in hoc apparet, quoniā cū pro salute hominū de cōelis descendisset ad terras, dum fuit in terra, semper circa eandē rem fuit sollicitus eundo in labore & siti, & per insidias de loco ad locū circumeundo vrbes & castella, & loca, in quibus prescribat aliquē ad vitā prędestinatū se inuenturū: vt ita filios Dei (sicut ipse ait) qui erant dispersi, congregaret in vnū. In quo pastoribus S. Ecclēsię exemplum dedit: idē faciendi. Hoc sequentes fecerunt Apōstoli: hoc & reliqui Patres pręponentes quietem suam

Luc. 17.

Ioan. 11.

suam per labores, penurias, & insidias, pergebant Deo lucrum facere animarū. Heu quid dicā super pigritiam modernorum Pastorum, qui spernentes salutem animarū, de quiete sua nunquā exeunt, nisi fortē trahat eos lucrū pecuniarum. Quos si fortē pauper decubans in grabbato ad se vocauerit, super anima sua ab eis consiliū questiturus, indignantur & cōtemnunt ire, ubi sciunt lucrū pecuniarū deesse: vel si fortē timentes auctoritatē maiore inuicent, causantur tempora & vias, & maledicūt infirmis, pro quibus orare debuerant. Sed isti in numero pastorū habendi nō sunt, sed mercenariorum. Miserario autē Christo in hoc apparuit, quoniam ut vidit decē leprosos, eo: ū miserus est. Dās nobis exemplum, ut semper erga miserorū afflictionē, viscera misericordie in nobis habeamus: Vnde ipse alibi dicit, Estote misericordes, sicut & pater vester celestis miseris cors est. Quod apertē cōtra illos est, qui ac si ferrei essent, aliorū miseria nulla mouētur cōpassione. Sed ut ait Iacob. Iudicium sine misericordiā fiet ei, qui non fecerit misericordiam. Legē etiā se obseruare Christus demonstrat, quādo iuxta quod in lege scriptū erat, leprosos mittit ad sacerdotes. Porro fratres, si subriditer inspiciamus, triplici de causā misit Dominus leprosos ad sacerdotes: Prima est, ut in hoc se nō destruere legē, sed adimplere demonstraret. Secunda, ut sacerdotes honoraret, & eos honorandos esse, & offerendas eis faciendas demonstraret. Vnde cōsueantur illi qui sacerdotes Domini ob vilionē eorum vitam honorare & eis deferre detrectant, nō cōsiderantes quod nō ministrum in se, sed Deum in ministro honoramus: & quod sacerdoti nō propter se, sed Deo, in eo supplicamus & offerimus. Tertia causa est, ut spiritualem lepram, id est culpam criminalem, Sacerdoti per confessionem significaret esse demōstrandam. Fidem quoq; & spem se habere leprosi restati sunt, quando *Iesu miserere nostri*, clamauerunt. Nisi enim eum misericordiā talē sibi posse cōferre crederent, eum nunquam super hoc rogarent: & nisi sperarent, sanitatē ab eo non postularent. Obedientiā etiam Domino exhibuerunt, cum ad eius praeceptum mox ad Sacerdotes ecurrerunt. Sed consideremus fratres mei, hic quanta sit virtus obedientiae fidelis. Non enim legitur hic quod vs-

Ez. 6.

Iacob. 2.

Quare Christus leprosos misit ad sacerdotes.

Confessio.

que ad sacerdotes peruenerint, sed in cōmō & proposito cūdi mūdati sunt, & voluntas pro facto reputata est. Hic fratres cōtendamus habere virtutē fidei & obedientiae. Si enim habes fidē & obedientiā, & si non potes quod iubetur, fac quod potes: & pro facto reputabitur. Ut enim ait Samuel: Melior est obedientia quā victimā. Legimus autē in vitis patrum, quod cū quidā Abbas vellet obedientiā cuiusdā nouitij tentare, praecepit ei ut in cilibanū ardentem profliret. In quē cū ille dicto citius proflisset, incōbustus exiuit. Maurus quoq; ad iussu S. Benedicī Placidum puerum de aquis extrahens more Petri super aquas ambulauit. Quid plura? Quid boni obedientia habeat, malum inobedientiae prothoplasti demonstrat. Diuinam verō se habere potentiā Dominus demonstrauit, quando leprosos absentes sine alio facti vel dicti ad miniculo, sola volūtate sanauit. Ut apertē demonstraret se illum esse, de quo Propheta canit: Dominus autem in caelo, omnia quaecunque voluit, fecit. Quantum autem sit bonum gratitudinis, & quātum sit malum ingratitude, ostenditur, cum subditur: *Vnus autē ut vidit quia mūdatus est, reuersus est cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem suam ante pedes Iesu gratias agens.* Consideremus autem fratres mei, quod dicitur: *Ut vidit quia mūdatus est, & quod cum magna voce magnificans Deum, & quia cecidit in faciem suam ante pedes Iesu gratias agens.* Vidit, quia mūdatus, id est videns de se tali prius perculpā, talem factum esse per gratiā, reuersus est non solum corde, sed etiā opere, ad suum mūdatorē, magnificans diuinā potentiā: magna voce, nō tam clamosa, quā deuota: *cecidit in faciem suā*: de meritis suis se cadere cognoscens: & emendationē suam olim auctori adscribens: & de gratuito bono illi gratias agens. Bene autē hic Samaritanus, id est custos erat, quia collatū sibi beneficiū in memoria custodiebat. Et hoc cōtra illos qui beneficii immemores fuerunt. Quantum verō sit malum ingratitude, ostenditur cū Dominus ait: *Nōne decē mūdati sunt, & nōne ubi sunt? Ac si apertē dicat: quia ad agendas gratias non reuersi sunt, idcirco, ut debuerunt, per malum ingratitude deuoluti sunt ad pristinam lepram, imō peiorē quā*

3. Reg. 12.

Psal. 137.

ante-

anteriorē. *Non est*, inquit, *inuentus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena*. Ac si dicat, noti & cognati mei, more suo semper mihi ingrati existunt. Cūmq; multi diuina sint experti beneficia, nō inuenitur qui Deo gratus existat, nisi vnus, amator charitatis & vnitatis, Nam etiam ipsi Iudæi indignē mihi de collatis sibi beneficiis ingrati existunt, sed Gentilis alienigena, qui per legem ad agēdas gratias instructus non est, mihi solus gratus est. *Fides*, inquit, *tua te saluū fecit*. Quare Dominus in huiusmodi dicere solitus erat, *fides tua te saluū fecit*, quā spes vel charitas tua? Sicut enim illa: ita & hæc ad salutē sunt necessaria. Sed tunc cū essent ferē omnes infideles, primò fides quærebat, quæ est fundamentum omniū virtutum. Nec tamen intelligēda est hic fides sola, sed fides cum spe & dilectione. *Vade*, inquit, *in pacē*, id est in pacē mētis proficere, vsq; in pacem æternitatis. Iuxta mysticū verò sensum, quatuor nobis cōsideranda sunt. Primò quo & per quā viam debeamus ire. Quo? in Hierusalē. Per quā viam? Per mediam Samariā & Galilæā, id est per custodiā mādatorum Dei, ita pergere debemus, vt nec ad minus, nec ad nimis declinemus. Ita mediocritatē virtutum teneamus, vt nec ad vltiora, nec ad citeriora vitia appropiemus. Ita teneamus largitatem, quod nec ad prodigalitatem, nec ad auaritiam declinemus: ita iustitiā, quod nec ad credulitatē, nec ad laxitatem appropiemus: & similiter in cæteris. Debeamus etiā desiderio trāsmigrare ad cœlestia, & sursum habitare mēte: vt dicamus cum Propheta: Portio mea hæc in terra viventiu. Et illud: *Quid enim mihi est in cœlo, & a te quid volui super terrā? Qui enim hic mente habitāt, ad cœlestē Hierusalē nō pergunt*. Secundò insinuatur nobis ab istis decē leprosis, quomodo debeamus postulare à domino intus mundari. Illi enim domino occurrerunt, à longē steterunt, vocē suā leuauerunt, & dixerunt, *Iesu præceptor miserere nostri*. Per decem leprosis significatur illi, qui quāuis decalogū legis professi, per aperta crimina notabiles sunt. Quales (quod sine gemitu dicere nō possum) pleriq; nostrū sunt. Si ergo fratres, peccatis leprosi sumus, exēplo horū Domino per gratiā venienti, occurrere debemus per desideriu. Nec esse graues oportet ad surgendum,

sicut

sicut quidā sunt, qui vix flagellis & tribulationibus emendari volunt. Stemus etiā à longē, vt scilicet propriē lepre cōscij nos humiliemus, iudicātes nos indignos, q; vel accedamus cōfortio hominum vel sanctuario Dei, sicut Publicanus fecisse legitur. Leuēmus etiā vocē nostrā magis deuotione q; clamore: nō alienā vocē, sed de affectione intum cordis procedentē. Et dicamus fide & deuotione, Iesu præceptor, cuius scilicet præcipere est facere, miserere nostri, nos à lepra peccatorū abluēdo. Tertio insinuat nobis dominus, quomodo ipse criminosos à peccatis emūdet, cū ait: *Ite, ostēdite vos sacerdotibus*. Cū enim quotidiana & leuia peccata, qualibet leui satisfactione, etiā sine expressā cōfessione nobis dimittantur, leprā, id est, maiora crimina præcipit nobis Dominus Sacerdotibus ostendere, & iuxta eorū mandatū satisfacere. Sed quare cū per se Dominus ea mundare posset, Sacerdotibus cōfiteri præcepit? Et triplici ratione. Vt scilicet nemo propter peccata desperaret, dum Medicū peccatorū iuxta se inuenire posset. Vt etiā in hoc quisq; mereretur, quod homini æquali scilicet suo se humiliaret: vt etiam alter alterius onera portaret. Sed quid est quod leprosi antequā perueniant ad sacerdotes, mūdantur in via: nisi q; peccatores dū penitēdo eunt vel ire volūt cōfiteri sacerdotib; in hoc proposito à peccatis mūdantur? Hinc David, *Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiā meam Domino, & tu remisisti impietatē peccati mei*. Quasi diceret, *deliberaui apud me peccatū meū cōfiteri, & tu domine remisisti*. Tamē nō idcirco spernant peccatores peccata sua sacerdotibus cōfiteri, quoniā ex contemptū teneretur rei. Et si enim in cordis cōtritione peccata dimittantur, nō tamē Ecclesiæ esse dimissa ostēduntur, Deus quippē, vt auclor, soluit vel ligat. Sacerdos verò vt minister, ligatū vel absolutū esse demonstrat. Hinc est q; Lazarū, quē p se in tumulo suscitauerat, discipulis dominus iubet vt absoluant, & abire sinant. Quarto demonstratur nobis quomodo in gratitudinē fugietes, de emūdatione aut gratiarū collatione gratias Deo agere debeamus. Est autē triplex ingratitudo. Primā, illorum, q; de collato beneficio gratias Deo nō referunt. Secūda illorū, q; ad vomitū redeūt. Tertia eorū, q; talentū cōmendatum inutiliter abscondunt. Quibus omni-

K k nibus

Quare Do-
minus præ-
cepit con-
fiteri.

Psal. 31.

Triplex in-
gratitudo.

Psal. 141.

Psal. 71.

nibus nō solū p̄ ingratitudinē gratiæ subtrahūtur, & vitia redeūt, sed etiā peiores efficiūtur, Domino alibi attestāte. Et sūt, inquit, nouissima hominis illius peiora prioribus. Nos ergo fratres, exēplo decimi leprosi cōsideremus, quales fuerimus ex culpa nostra: & quales sumus ex gratia. Reuertamur corde ad Deū emundatorē nostrū: eius misericordiam magna cordis deuotione laudemus: & cadamus antē pedes eius, non retro vt Heli inmortē, sed in faciē, id est, in p̄prie fragilitatis cognitionē, nobis peccata, & Deo bonū q̄ habem⁹ attribuētes, & inde ei gratias semper referentes. Nec solū fratres, de bonis nobis collatis ei gratias referamus, sed etiā de dānis & flagellis, dicētes cū beato Iob: Si bona suscepimus de manu Domini, mala etiam quare nō suscipiamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factū est, sit nomē domini benedictū. Agere. n. in prosperis gratias etiā quorundā maiorū est. Vnde David: Cōfitebitur, inquit, tibi cū benefeceris ei. Agere etiā in aduersis gratias, tantū honorū est: q̄ ipsa aduersa, magna dona esse intelligūt: p̄ quæ pius pater filios, quos magis diligit, corripit, inter quos fratres, hīc corripit à Deo diligamus, vt cū eis cōsolari mereamur. Amen.

DOMINICA XV. POST TRINITAT.

Galat. 3. *S*piritu uiuimus, spiritu & ambulamus, &c. Tripertita est hæc lectio, fratres chariss. Primò enim nos hortatur Apost. ad spirituale vitā. Secūdo ostēdit quæ vita sit spiritalis. Tertio præcipit, vt subditi magistris suis spiritalibus omnia bona sua cōmunicēt. Hortās ergo nos Apostolus primò ad spirituale vitā, ait: *Si spiritu uiuimus, spiritu & ambulamus.* Quatuor modis, fratres mei, accipitur hoc nomen Spiritus in sacra scriptura. Quandoq; enim ponitur ad significandū spiritum humanū: vt quādo dicitur, quod homo cōstat ex corpore & spiritu. Quādoq; uerò ponitur ad significandū partem ipsius spiritus: superiorē scilicet rationem, vt ibi, Spiritus quidē promptus est, caro autem infirma. Quandoq; uerò ponitur ad significandū interiorē literæ intellectum: vt ibi, Litera occidit, spiritus autem uiuificat. Quandoq; etiā ponitur ad significandū spiritum sanctum. Spiritus ergo secundum primam acceptionem, confert nobis, vt etiam uiuamus

Quatuor modis in scriptura accipitur spiritus.
Mat. 26.
Luc. 24.
2. Cor. 3.

uamus corporaliter. Secūdo uerò secundam & tertiam & quartam acceptionem, confert nobis, uiuamus spiritaliter. Ait ergo Apostolus: *Si spiritu uiuimus, spiritu & ambulamus.* Ac si aperte dicat, si nec spiritaliter, nec etiam corporaliter possumus uiuere, nisi ex spiritu, secundum spiritus, non secundum carnis uoluntatem operemur. Non sumus ergo fratres mei, similes Adā, qui abiit in cōsilio impiorum, suggestionibus scilicet uoris & serpentis consentiendo, sed potius tentationes diaboli repelentes, carnem nostram ieiuniis & inacerationibus cogamus cōsilio spiritus obedire.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus, quæ uita sit spiritalis: ea scilicet quæ uitia fugit, & uirtutes sequitur. Vnde & subdit: *Non efficiamur inanis gloriæ cupidū, subaudis nec ceterorum uitiorum.* Sed ideo hīc potius ponit uanam gloriā: quoniā ea præcipue uiros spirituales solet impugnare, qui habēt multa bona unde gloriantur. Est enim uana gloria, quādo aliquid de bono quod habet vel habere uidetur, nō Deo, sed sibi uel gloriā tribuit, uel querit, uel recipit. Ideo autem dixit de bono quod habere uidetur, quoniam hypocrita etiam de bono quod simulat humanā gloriā captat. Ceteri, si gloriantur de bono quod habēt, (de bono dico spiritali uel corporali) sed de corporali bono gloriantur & superbiunt, tantū seculares & bruti homines. De spiritali uerò bono, plerunq; ipsis magnis & spiritalibus uiris accrescit gloria & elatio. Sed istorum omnium, alij de bono quod habent, sibi uel attribuunt gloriā, à se, uel ex meritis suis illud se habere putantes. Alij uerò exterius humanam captāt gloriā, & si non sit qui eos laudet, ipsi seipos laudare nō erubescūt. Alij autem sunt, qui etsi de bono suo laudem humanā nō querunt, tamen ab alijs oblatam recipiunt, Qui quauis ad laudem sibi oblatā erubescant, & se fateantur indignos, tamen intus ad audiam laudem animus gaudet & gloriatur. Hæc autem gloria inanis siue uana dicitur: quia à gloria uera æternæ retributionis cassatur. Vnde Dominus de huiusmodi ait: *repperunt mercedem suam, gloriā scilicet temporalem quam quaesierunt, non æternam. Inuicem, inquit, promocantes, inuicem inuidentes.*

Mat. 5.

Proprium est glorioforum hominum, vt alios prouocent ad contentiōem & certamen: vt in ipso certamine appareant superiores. Quod si eos superare non valent, inuident, & de bono eorū cruciātur. Nos ergo fratres chariss, de bono si quod facimus: nec intus in nobis gloriemur: nec exterius ventulū humane gloriolæ captemus, nec oblatum recipiemus: sed laudātus verba interrumpamus, dicētes: Non laudaueris hominem in vita sua, lauda post mortem. Tūc enim nec laudans adulari, nec laudatus tentari. Sed quōtiā non sufficit vitia cauere, nisi etiam bona faciamus, addit Apostolus: *Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, in simplicitate huiusmodi in spiritu lenitatis.* Horitur autem hic nos ad cōpassionem, & ad instructionem delinquentium: quod maximi meriti esse testatur Iacobus, dicens: Si quis cōuerti fecerit peccatorē ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. Porro aliter corripendi sunt fortiores & sapientiores, quando peccant: aliter fragiliores & rudiores: aliter qui peccant ex præconsideatione: aliter qui ex præoccupatione: aliter qui in pluribus: aliter qui in vno: aliter qui faciunt quod non deberent: aliter qui non faciunt quod deberent, quod est delictū. Qui enim fortior & sapientior est: vel qui peccat ex præconsideatione: vel qui peccat in pluribus: vel qui facit cōtra præceptū manifestē, grauius arguendus est. *At si homo, id est, fragilis, fuerit preoccupatus* subito, nō in pluribus, sed in aliquo delicto: *vos qui spirituales estis, ad quos scilicet pertinet peccantes corrigere: instruite huiusmodi, & hoc in spiritu lenitatis: non eos scilicet deridendo, vel execrando, vel ad desperationem prouocando (vt quidā solent) sed potius ad poenitentiam eximpro peccatorū conuersorū trahēdo, & veniam promittēdo.* *Considerans, inquit, te ipsum, ne es tu uenteris.* Ac si dicat, cum cōsideras homines, cōsidera quoq; te ipsum, qui homo & fragilis es, & similiter potes tentari, vel iam tentatus es. Et in te addisce, qualis inter ceteros esse debes. Nihil enim fratres chariss, plus mouet hominē ad pietatē & cōpassionem, quam proprii periculi cōsideratio. Hinc est quod Dominus Petrū principē Apostolorū, primum

Jacob. 5.

permisit cadere, vt videlicet in seipso diceret quomodo ceteris misereri deberet. *Alter, inquit, alterius onera portate, & sic adimplebitis legē Christi.* Est onus peccatorum, & est onus necessitatum: est & onus molestiarum. Onus ergo fratres mei, peccatorū proximi portemus, pro eis orando, eos corripendo, & ad emendationem vocando. Sic enim fecit Christus: qui non solum peccata nostra tulit, orando, corripendo, & ad emendationem vocādo, sed etiā penā pro eis in suo corpore portando. Ipse est agnus qui tulit peccata mundi. Onus quoq; necessitatum proximi portemus, eius indigentis & afflictionibus cōpatiēdo, consulendo, & subueniendo. Sic enim fecit & docuit Christus, qui indigentis & afflictionibus humanis cōpassus est, cōsultuit & subuenit. Onus etiā molestiarum proximi nostri portemus: indignationes, cōtumelias, & iniurias ab illis nobis illatas æquanimiter patiēdo, & pro eis affectuose orādo. Sic enim fecit & docuit Christus, qui persecutorū odia, cōtumelias & iniurias passus & cōpassus est: reddens pro odio dilectionem: pro cōtumeliis orationem: pro iniuriis beneficentiam. *Si quis autē, inquit, existimat se aliquid esse (cum nihil sit) ipse se seducit.* Generaliter fratres mei, hoc verum est. Quia si quis se existimat aliquid esse, in quo nihil est, ipse vtiq; se seducit. Si quis æstimat se non egere aliorum auxilio, ipse se seducit. Si quis æstimat se ex meritis suis aliquid esse, vel respectu aliorū, ipse se seducit: Et huiusmodi: *Opus suum probet unusquisque: & sic gloriam in seipso tantū habebit, et non in altero.* Porro opus probū & probatū est, quando & in genere est bonū, & in intentione, & à vana gloria vel superbia est incorruptū. Multi quippē faciunt opus bonū in genere, sed distortum intentione, vt ille qui facit elemosynā propter vanam intentionē. Multi quoq; faciunt opus bonū in genere, & rectū intentione: sed corruptum à vana gloria vel superbia, vt quando scilicet ex laesere se adiungit vana gloria in faciēdo, vel post factum. Quādo autem in ipsa intentione est vana gloria, facti sunt hostes in capite: quādo verō se adiungit recte intentioni nostræ: iuxta iter scandalum posuerunt nobis, quādo verō sequitur post factū, calcanco nostro insidiatū sunt. Qui ergo opus suū probat

Ioan. 2.

Psal. 138.

in genere & in intentione, & in cōseruatione, ille, inquit, gloriam in seipso tantum habebit: Non ait a seipso, quia a Deo tantum gloria vera est. Sed in ipso, id est, in conscientia sua: non extra. Quod exponens subdit, *et non in altero*: id est, non ex malorum, vel minus bonorum cōparatione vel ex adulatorū laudatione, ut pleriq; faciunt, sibi gloriā attribuētes: Qui enim ita gloriatur, decipitur. At qui de bono sibi à Deo dato, gloriatur in Deo, apud seipsum bene agit. Vnde Apostolus: Gloria, inquit, nostra, testimonium est conscientiae nostrae. Nunquid maius malum vel minus bonum aliorū est laus nostra? *minime. Vnusquisque enim onus suum portabit.* Non est autem frater, hoc cōtrarium ei quod superius dictū est. Alter alterius onera portate. Hoc enim dictū est contra illos, qui ex alieno peccato, se vel laudari vel maculari putāt. Vnusquisque enim onus, id est, pœnā sustinebit pro peccato suo, non alieno: nisi forte alienum peccatū per cōsensum vel per incuriam faciat suum. Illud verò dictum est, contra illos qui ad dūri sunt, quod nesciunt cōpati proximorū indigentiae vel fragilitati. Nos quoque fratres ita cōpatiamur peccatoribus, quod eorū peccatis per cōsensum non inuoluamur; & ita refugiamus proximorum peccatis inuolui, quod eis per compassionem approximemus.

Sequitur pars tertia, in qua praecepit Apostolus, ut subditi omnia bona sua communicēt spiritualibus magistris suis, dicens: *Communicet autem is qui catechizatur, id est, instruitur verbo, ei qui se catechizat in omnibus,* quod etiam Dominus in Euangelio praecepit. Quare? Triplici ratione. Primò quia debitū est. Vnde Dominus: Edentes, inquit, & bibentes quae apud illos sunt. Dignus est enim operarius cibo suo. Et Apostolus. Si vobis, inquit, spiritualia seminauimus: magnū est si vestra carnalia metamus. Et Dominus in lege: Non alligabis, inquit, os boui trituranti. Secundò quia expeditus est. Si enim necesse esset spirituali leui magistrū esse sollicitum pro necessariis corporis, impeditur ad lectionē & orationē, & praedicationē, & à ceteris spiritualibus studiis, in quibus propter subditos debet vigilare. Propterea ut esset expeditus ad spiritualia, praecepit Dominus, ut à subditis acciperet necessaria. Vnde

de & in eo superfluitas capillorū & barbe cōsecatur: ne visum vel auditum, vel ceteros eius sensus impediāt, ut per hoc intelligat à se debere cōsecari exteriorū curarū superfluitatē. Tertio, quia vtile est. Vtile est enim secularibus personis, ut per subministratiōē temporalium, se participes faciant meritorū spiritualium virorū. Vnde Dominus: Qui recipit, inquit, Prophetā in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Non ait mercedem pro Prophetā recepto, sed mercedē Prophetæ. Qui enim Prophetā vel praedicatorē sustētat, ne à spirituali opere deficiat: quodāmodo mercedē Prophetæ facit suam. Hinc Dominus per significationē inter viles vel fructiferas arbores etiā vltimū ponit, dicens, per Esaiā: Dabo in solitudine Cedrū, & spinā, & mirtum, & lignum oliuae, ponā in deserto abietem, vltimū, & buxū simul. Quis enim vltimus sit sterilis, tamen vitem cum fructibus solet sustinere. Per quod significatur, quod inter spirituales viros in Ecclesiā Gentium Dominus seculares personas ponit, qui quauis nō habeant fructum spiritualium virorū, tamen spirituales viros cum fructibus suis, beneficiis temporalibus sustentāt. Sed quia quidam subditi avari solent se excusare per inopiam, subdit: *Nolite errare, Deus non iridetur,* quasi dicat excusando, vos hominem fallere potestis, non Deum. Et propterea bona quae potestis, facere debetis. Quia qui in hac vita non seminat bona, in alia vita non potest metere bona. Vnde & subdit: *Quae enim seminauerit homo, haec & metet.* Nam qui seminat in carne, id est, qui carnalia & mala opera facit, de carne metet corruptionē, id est, pœnā. Et qui seminat in spiritu, id est, qui eundū voluntatem spiritus operatur, de spiritu metet vitam eternā. Bonū ergo faciētes nō deficiamus. *Tempore enim suo metemus nō deficiētes,* quasi dicat, qui nō deficit in seione, nō deficiet in messione. *Faciamus ergo, inquit, bonū ad omnes,* supple q; possimus, & cuius vnumquemq; eere videmus. Quod autem legitur: benefac iusto, & nō oderis impio, non naturae, sed impietati auxiliū denegat sciendū. Sed cum omnibus benefacere debeamus *maxime autē ad domesticos fidei.* Cū enim & Iudaeis & Paganis bonū facere debeamus, tamen praecipue Christianis, & inter ipsos Christianos, eis qui

magis fraternitate, sanguine, familiaritate, nobis cōiuncti sunt, ordinatam debemus habere charitatem. Itaque fratres, viscera benignitatis & pietatis erga omnes habeamus, iuuantes hunc re, hunc verbo, hunc protectione, hunc consilio, hunc correctione, hunc admonitione, omnes vero voluntate & oratione quatenus hic largè seminantes, in æterna largius metere mereamur: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amē.

DOMINICA XV. POST TRINIT.

Nemo potest duobus dominis seruire. Sicur ex hac sancti Euāgelij lectione fratres charissimi, nobis innuitur, tres sunt hominū species. Alij enim seruiūt Deo: alij mundo: alij vtrique seruire volūt, sed non possunt. Porro Deo seruiūt, qui ei toto corde & principaliter adherēt, & ei obsequuntur, quæ seruitus beata & desiderabilis est & benedicta, nam scriptū est, Deo seruire, regnare est. Mundo vero seruiunt, qui ei principaliter adherēt, & cupiditatibus obsequuntur: quæ seruitus infelix est & misera. Nam scriptū est. Qui facit peccatū, seruis est peccati. Et quōt vitiis peccator famulatur, tot dominiis dæmonis subiugatur. Deo autē & mundo seruire vult simul, qui vult sequi partim iussu Dei, partim cupiditates seculi. De qualib? Salomon: Vix inquit, homini ingredienti duabus viis. Duas vias viis graditur, qui vult gaudere cum seculo, & cū Deo: qui vult facere quæ sunt mundi, & quæ sunt Dei. Cū dicit mundum, mundi concupiscentiā intellige. Cōtra quos primò hic ostēdit Dominus minime posse duobus dominis seruire. Secūdo sollicitudine mundanā prohibet. Tertio quid querere debeamus ostēdit. Ait ergo: *Nemo potest duobus dominis seruire, carariis. Aut enim alterū odia habebit, id est, diabolū suū mundum, & alterum, id est, Deum, diligit, aut alterum, id est, diabolū, sustinebit & alterum, id est, Deum, continet.* Eleganter loquutus est sustinebit. Nemo enim diabolū diligit, quamuis eius faciat voluntatē. Sed si quis aliquis amās ancillam alicuius tyranni, nō tyrannū diligit sed propter amorem ancillæ, duram eius patitur seruitutem. Ita homines mundani nō diligunt diaboli, sed propter amorē mundanæ voluptatis, eius

eius sustinent tyrannidē. Non autem ait: *Deum odio habeat, quia vix conscientia alicuius Deū potest odisse, à quo habet esse viuere & sapere.* Sed propter amorē mūdi eum contēnit. Qui autē sint illi duo Domini, exponit, cū subdit: *Nō potestis Deo seruire & Mammonæ.* id est, diuitiis. Mammon enim dicitur dæmō, qui suggerit hominibus amorē diuitiarū. Non autem ait: non potestis Deo seruire, & dominari diuitiis, nā hoc fideles possunt. Vos ergo fratres, qui habetis mundanas possessiones, diuitias, vxores, & liberos, notate quæ hic dicuntur, pēsate in animo vestro quæ hic dicuntur: Si enim principaliter Deo adherētis, & cum diuitiis, vxoribus, liberis, & honoribus præfertis, malētis omnia perdere quā Deū offendere, Deo seruitis, & rectè viuētis. Sin autē (quod absit) amorē diuitiarū, honorū, coniugij, & liberorū, Deo præfertis, eligentes potius offendere quā illa dimittere, nō Deo, sed mūdo seruitis, facti serui miseri & miserabiles, nō solum mundi, sed etiam diaboli.

Sequitur pars secunda, in qua prohibet Dominus sollicitudinē temporaliū, dicens: *Nō ergo solliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, aut corpori vestro, quid iuduamini.* Non autē ait, nō sitis prouidi, nō enim prouidentia temporalis, sed sollicitudo prohibetur. Porro sollicitudo est quæ amorem & intentionem æternorum in nobis suffocat & extinguit. Vnde alibi in parabola dicit: quod exortē spinæ suffocauerunt verbū Dei. Prouidere verò secundū Deum vnde tribuamus nobis & nostris & etiā pauperibus necessaria, bonū est. Quod verò alibi dicitur: *Nolite cogitare de crastino: cogitare ponitur pro futuro remoto, vel pro sollicitū esse: contra illos, qui necessaria in multos annos coaceruant.* Quod verò de cibo vel vestimēto solliciti esse non debeamus, probat à maiori subdens: *Nōne anima, id est, vita, plus est quā esca: & corpus plus quā vestimētū?* Ac si diceret: Deus qui dedit nobis maiora, id est, vitā & corpus: dabit quod minus est, id est, victum & vestitum. Rursus probat à minori nos de victu non debere sollicitos esse, cū subdit: *Respicite volatilia coeli, quoniam non serunt, neque metunt, neque cōgregant in horrea: & Pater vester celestis pascat illa, nōne vos pluris magis estis illis?* id est, maioris pretij apud Deum. Ac si diceret: Si Deus dat volatilibus

Mat. 6.

Tres hominum species.

Ioh. 8.

Luc. 8.

Mat. 6.

cibum sine fortitudine corū, quanto magis dabit cibum vobis, qui utiq; eius rationabiles, ad imaginem Dei facti. Mystice verò per volatilia, vani & mali homines huius mundi accipiuntur, qui volitant per curiositatem, eleuantur per superbiam, deponuntur in terrā per cupiditatem: nō de labore suo viuunt, sed de alieno per rapacitatem. Quibus si Dominus sui contemptoribus dat cibum, quanto magis fidelibus suis? Rursus quod de vestitu non debeamus esse solliciti, probat à minori, dicens: *Cōsiderate lilia agri, quomodo crescūt, nō laborāt neq; nent. Dico autē vobis, quod nec Salomō in omni gloria sua coopertus est sicut vnū ex istis.* Ad literā nulla purpura vel sericū, quo Salomon, vel aliquis gloriosus in mūdo vestitus est, potest ita rubus cōparari. Quid enim ita cādet vt liliū? Quid ita ruber, vt rosa? Si autē, inquit, scēnū agri quod hodie est, et cras in cibantū mittitur, Deus sic vestit, quātō magis vos modicæ fidei, subaudis vestiet, & hīc veste temporali, & in futuro stola immortalitatis? Mystice verò per lilia accipiuntur potentes & gloriosi huius mundi homines qui in crassitudine mūdi nati, crescant in mūdo per altitudinē honorū, florent per prosperitatē temporalem, nō laborāt, neq; nent quoniā in labore hominū nō sunt; & tū hominibus nō flagellabuntur; ideo tenuit eos superbia, aperti sunt iniquitate sua, &c. Et si Deus superbos & gloriosos homines huius seculi sic vestit, qui utiq; scēnū sunt, quia omnis caro scēnum, omnis gloria eius, tanquā flos agri. Et cras in cibantū æternæ damnationis mittentur, quanto magis vos cultores suos? Sed valdē pensandū est fratres mei, quod eos qui solliciti sunt de victū, vel de vestitu, dicit esse minimæ fidei. Qui enim magnæ fidei sunt, sciunt proculdubio Deū omnia necessaria prouidurum. Ergo fratres, si timetis necessaria de fore vobis, minimæ fidei estis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid petere debeamus, cū subditur: *Primū querite regnū Dei & iustitiam eius.* Primū enim, id est principaliter regnū Dei, quod quotidie in oratione dominica rogamus veturum, tanquā præmiū & metā petere debemus. *Et iustitiā eius*, .i. virtutes & bona opera que sunt viæ eūdi ad regnū Dei. *Et hæc*, inquit, *omnia*, videlicet tēporalia vitę presentī necessaria,

cessaria, *adiicietur vobis*, scilicet tanquā in iustitia: nō enim propter se, sed propter æterna sunt petenda. Sicut enim satellites Regis stipendia militiæ, nō reputant in laboris remunerationē, ita nec nos fratres, necessaria vitæ tēporalis debemus reputare in remunerationē præmij: quis enim (teste Paulo) militat suis stipendiis vnquā? Si ergo fratres Christo militamus, nō de stipendiis, sed de promerendo præmio solliciti simus. Ipse enim rex regē prouidet & hic stipendia militibus suis, & in futuro reseruat æterna præmia Dominus noster Iesus Christus, qui cū patre & S. sancto viuūt & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amē.

DOMINICA XVI. POST TRINIT.

Obscero vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra, &c. In hac lectione fratres chari, hortatur Apostolus Ephesios, & per eos quoslibet nostrū, ad constantiam & fortitudinem, fidei, spei, & charitatis, & hoc modo. Primò obsecrat eos ne deficiant in tribulationibus. Secundò ostendit se orare pro fortitudine & perfectione eorum. Tertiò gratias agit Deo, qui potens est dare suis melius quàm ipsi sciunt postulare. Apostolus igitur propter Euangelium positus in vinculis, timens ne tribulationes illatæ magistro, fierent timor & debilitas discipulorum, quos non poterat verbo, confortat scripto. In quo certè fratres ostenditur mira charitas Apostoli, qui de constantia discipulorum, magis quàm de vinculis suis sollicitus erat. Ait ergo: *Obscero vos*, & de vobis, *ne*, scilicet *deficiatis in tribulationibus meis*. .i. propter tribulationes meas, quæ utiq; sunt pro vobis, id est, propter fidem vobis prædicatam, mihi illatæ, *quæ est gloria vestra*, id est, non deficere in tribulationibus, vel meis, vel vestris, est gloria vestra. Fortes enim in certamine milites sunt apud Deum gloriosi. Et e contrario formidolosi & deficientes erunt inglorij. Sicut enim fornax aurum, ita tribulatio probat iustum. Vnde non debetis mirari fratres mei, si Dominus sinit tribulari & flagellari suos in mūdo. Aurū enim purū esse nequit, quod caminus non excoquit. Obscero ergo & ego vos cum Apostolo fratres mei, ne deficiatis in tribulationibus, si quæ mihi vel vobis vel etiā sanctoribus viris cōtingāt: quoniā celestis faber

1. Cor. 9.

Eph. 3.

Psal. 71.

Esa. 40.

yafa

vas electionis, cum multa tribulatione consuevit elsmare.
 Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apost. se orare
 pro constantia discipulorū, dicens. *Huius rei gratia*, scilicet
 ne deficiatis, *flecto* nō genu unū, sicut faciebant Iudei
 ante Iesum, vel sicut *hypocritae*, qui corpore non mente
 humiliantur, sed *genus mea*, id est, supplico mente & corpore,
 ad Patrem Dei & Domini nostri Iesu Christi, ex qua
 omnis paternitas in caelo & in terra nominatur. Sicut cum
 Deus sit solus bonus, solus sit Dominus, solus sit rex, tamen
 voluit participatione bonitatis suae homines dici &
 bonos, & dominos atq; reges. Sic cum ipse solus sit pater,
 voluit tamē homines ex se vocari patres. Porro, Deus, pater
 dicitur, quatuor de causis. Pater generatione, creatione,
 doctrina vel exēplo, adoptione. Et quidē generatione
 est pater solius filij. Creatione verō est Pater omniū creatu-
 rarū, doctrina vel exēplo, tantū rationaliū: adoptione tan-
 tum bonarū. Quicumq; aut dicitur pater in caelo vel in ter-
 ra: siue hoc, siue illo, siue tertio, siue quarto modo, à Deo
 Patre habet hoc. In caelo enim, & filius & S. Spiritus dici-
 tur Pater, & omniū rerū creatione, & rationaliū doctrina
 & exemplo, & bonarū adoptione, sed à Patre hoc habent.
 Sicut enim nō ex se, sed ex Patre, ita nec sunt Deus, nec pa-
 ter, nisi ex patre. In terra verō dicuntur homines patres fio-
 liorum suorū per generationē. Et minorū per doctrinā &
 exempli auctoritatē, & etiā alienorū filiorū per adoptio-
 nem. Sed siue hoc, siue illud, siue tertiu, non ex se, sed ex
 summo Patre habēt. Itaq; ex deo Patre omnis paternitas,
 id est, omnis modus dicendi patrem, & est, & nominatur.
 Qua de causa flectis genua tua ad Patrem? *Vt det vobis*, in-
 quit, *secundū dignitas gloriae suae*. Cū Deus habeat pēs di-
 gnitatis, quae sunt in caelo, & quae sunt in terra, tamē diuinitis
 gloriae, dicuntur hic virtutes & earū opera: ideo quia ho-
 minem faciunt verē gloriosum, & ad eternā gloriā perdu-
 cunt. Et quid det? *Virtutē corroborari in vobis*, id est, vos
 corroborari in virtute. *Vt scilicet habeatis virtutē fortitu-
 dinis & constantiē in interiorē hominē*. Magna enim for-
 titudo corporis nō est necessaria Christianis, quia magna
 fortitudo & pinguedo corporis opprimit animam. Cū
 enim caro & spiritus sibi adiuuicē aduersentur, quāto al-
 terum

Deus dicitur
 pater
 ab quatuor
 causis.

terum est fortius, tantō reliquū est debilius. Vnde Apost.
 Quando ego infirmor, tunc fortior sum. *potēs*. Exponit
 quod dixerat, det in quā virtutē. Et quam? *Christū*, qui scia-
 licet est Dei virtus & sapientia, *habitare per se in cordibus
 vestris*, quē qui habet, omne virtutē & gratiā habet. Det
 etiā *vt sitis in charitate radicati & fundati*: vt scilicet nec
 euelli, nec mouēri à charitate possitis. Electi & si quādoq;
 aliquantulū moueantur, nō tamen euelluntur. Dauid qui
 peccauit, mortis fuit, sed nō euulsus, & ideo non aruit. *Vt
 possitis*, inquit, *cōprehendere eū omnibus sanctis*. Quia soli
 sancti cōprehendere possunt, quorū est nosse mysterium
 regni Dei. Et quid? *Quae sit longitudo, latitudo, sublimitas
 & profundum*. Quia charitas patēs est & benigna: quia
 omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Ipsa charitas
 est largitissima in patientia: ipsa est lata in dilectione amici
 scilicet & inimici: ipsa est lata in spe aeternorū, scilicet praes-
 miorū: ipsa est profunda in fidē, & euitatione aeternorum
 suppliciorū. Qui enim charitatē nō habet radicātā, in pa-
 tencia laeescit, & in dilectione dēficit: & in spe aeterni praes-
 mii languescit, in fide aeterni supplicij ambigit. Et quis nō
 possumus esse firmi in fide & charitate Christi, non noui-
 mus quantā charitatē ipse ergā nos habuit addit: *Det etiā
 vobis scire supereminentē scientiae charitatis Christi*. Christus
 quippe habuit supereminentē charitatē: quia posuit ani-
 mā suā pro seruis & inimicis, vt eos faceret filios & ami-
 cos. Habuit etiā charitatē scientiae & scientiam charitatis,
 id est habuit sapientē dilectionē, & sapientiam diligētē.
 Quidā enim habent charitatē, sed nō secundū sapientiam.
 De qualibus Apost. Zelum Dei habent, sed nō secundum
 scientiam. Alij habent scientiā, sed nō secundum charita-
 tem. De qualibus Apostolus: *Scientia inflat, charitas verō
 aedificat*. Nos ergo fratres, studeamus scire eminentē scien-
 tiae charitatem Christi, vt quethāmodum ipse sapienter
 nos dilexit: ita & nos eum dilectamus diligere sapienter. *Vt
 impleamini*, inquit, *in omnem plenitudinem Christi*. Vt vi-
 delicet & hic habeamus secundum modum vitae plenu-
 dinem sapientiae & virtutis: & in futuro plenitudinē aeternae
 retributionis: vbi nō tam per speculum & in aenigma-
 te, sed plenariē & sciemus & diligemus.

1. Cor. 12.

1. Cor. 13.

Rom. 10.

1. Cor. 8.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apost. agit gratias Deo, ostendens ipsum esse potentē facere omnia (superabundāter quā petimus aut intelligimus: supereminet enim potētia Dei, & petitionē, & intellectū nostrū. Ecce fratres Apo. supplicans & rogās Deū, primò vocauit eum patrem, ideo, quia patris est velle bonū filiorū. Secundū ostendit eum esse diuitē in donis, cum ait: Secundū diuitias gloriæ suæ. Modò tertio ostendit eum esse potentem in omnibus, in quibus perpetratio petitionis cōsistit. Qui enim vult dare, & abundat donis, & potest dare, proculdubio dabit. Itaq; fratres, Deū piē & cōstanter rogemus: qui cū velit, & abundet, & possit, profectō iusta petita nostra nobis est daturus. *Secundum*, inquit, *virtutē quæ operatur in nobis*, potēs est omnia facere. i. illa virtute qua facit nos de inuisis iustos, de insipientibus sapientes: de impotentibus potentes. *Ipsi in Ecclesia & in Christo Iesu*, id est, in ipsis appareat gloriosus in omnes generationes, i. in æternū. Itaq; fratres, sicut Apost. quosdā Corinth. ita nunc & vos obsecramus, ne deficiatis in tribulationibus, vel nostris, vel vestris. Oportet enim lapides qui collocandī sunt in cœlesti edificio, hic quadrari & poliri. Qui enim hic nō quadratur, vel politur correctionibus & disciplinis, inter lapides summi edificiū nō est ordinandus. Quod benē significatur per hoc q̄ ligna & lapides tēpli exterius poliebātur tantū, nō interius. Non enim auditus fuit in tēplo sonus mallei vel dolabli. Quia videlicet in mundo vapulātur sancti nō in cœlo, sicut Dominus ergo fratres, sicut Apostol. faciebat, genua nostrā ante Deū pro cōstantia fidei nostræ. Quod vos quoq; pro vestra salute debetis facere. Vt & nos & vos pariter ad æternā beatitudinem peruenire mereamur. Per Dominū nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XVI. POST TRINITAT.

Zac. 7. **I**bat Iesus in ciuitatē quæ vocatur Naim. Et ibant cū eo discipuli eius, & turba copiosa. Cū autē appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ. In hac sancti Euāgelij lectione fratres charissimi, ostenditur primò iuxta Iherosolymam, domini & redēptoris nostri Iesu Christi circa salutem hominū sollicitudo, misericordia,

dia, humilitas, & omnipotētia. Et sollicitudo quidē ostenditur, cum dicitur: *Ibat Iesus in ciuitate*, &c. Sollicitus quippē erat circa salutem hominū, qui huc & illuc pergebat, vbi occasionē benē agendi hominibus se inuenturum præiudebat. Pergebat si quidem vbi sciebat esse conuentus hominum, vt eis verbum vitæ annuntiaret. Pergebat vbi sciebat infirmos: vt eos misericorditē curaret. Pergebat vbi sciebat esse pauperes & miseros: vt eis consolationem exhiberet. In quo exemplū in idem operādi suis proposuit, cōfundens duritiā eorum, qui declināt loca vbi sciunt esse pauperes & miseros: ne fortē eorū præsentia & importunitate, eis cōpati, & subuenire cogantur. Nemo autē putet quod fortuito acciderit, quod Domino appropinquante ad portā, defunctus efferretur. Non enim hoc casualiter, sed diuinā ordinatione procuratū est. Misericordia Domini ostenditur, cum cōpatitur viduæ, quæ triplici infortunio misera & miserabilis erat. Quia erat vidua: quia filium defunctum efferrebat: quia aliū non habebat. Et quis tam miserabilis erat: turba ciuitatis eius miserās, eā comitabatur, cōsolabatur, & funus curabat. In quo discamus & nos fratres mei, merentes comitari & consolari, & funera curare, quoniā opus humilitatis & misericordiæ est, cōsolari mortuos, & sepelire mortuos. Tobias enim quia sepeliebat mortuos, meruit à Domino misericordiā & illuminationē. Dominus etiā, vt daret nobis exemplū miserendi & consolandi afflictos, misericordia mortui viduā consolatur verbo & facto. Verbo, cū ei dicit, *noli flere*: facto, cum redidit ei filium rediuuum. Humilitas verò Domini ostēditur, cum loculum mortui quem solo nutu resuscitare poterat, tangere nō veretur. Porrò si subtilius inspiciamus, illū tetigit ob tres causas: ob humilitatis exemplum: ob legis intelligentiā: ob figuræ mysteriū. Ob humilitatis exemplū tetigit Dominus loculū: vt si ipse qui vita æterna est, mortuum tangere voluit, nos qui sumus cadauera & sanies, tangere, lauare, & sepelire nō reformidaremus. In qua cōfundit quosdam inhumanos & duros, qui quasi nō essent morturi, mortuos reformidāt & abhorrēt. Ob legis intelligentiā tetigit loculū, vt demonstraret mortui contactū in lege prohibitum, non carnaliter, sed spiritualiter esse in tel-

ligendū, præterea cum ipse, qui ipsa munditia est, & qui inquinari non potest, mortuum tetigit. In contactu enim mortui, spiritualiter prohibeatur cōsensus peccati. Ob mysterium etiā tetigit loculum, vt designaret in resurrectione à peccato operis criminalis, necessariā esse satisfactionem operis, vt post dicitur. Omnipotentia Domini demonstratur, eūm ad solū eius imperium mortuus suscitatur. In quo ostendit se illū eundem esse, qui in principio tantum dixit, & omnia facta sunt. Mira virtus fratres, in verbo Domini, ad cuius vocē mox aperitur infernus: & anima quā detinebat, egreditur: recalescit frigidus, & recedit qui erat mortuus. *Accipit autem omnes timor*, vt scilicet timerent simul & diligere, quem tam potentē in opere & sermone videbant: *et magnificabāt Deū*. Quos nos quoq; imitantēs. Deū in sanctis & miris operibus suis, discamus timere simul & laudare. Mystice verō per mortuū, mortuū in peccato designatur. Cū autē Dominus multos mortuos suscitauerit, tres tantum ponunt Euangelistæ certi causā mysterij. Significant quippe tres mortui, tria genera peccatorū in peccatis mortuorū, id est mortuū, peccato voluntatis, mortuū peccato operis, & mortuum peccato cōsuetudinis. Suscitauit igitur Dominus primō filium Archisynagoga in domo priuatim cū paucis verbis. Per quod significatur qd quādo peccat aliquis in sola mente, quasi in secreto, facilius & cū minore satisfactione, à Domino suscitatur. Suscitauit & secundō Dominus (vt hic legimus) filium viduę in porta, tangēs loculū, & plura dicens. In quo significatur quod quādo peccatū exit foras per implementationem operis, eget maiori satisfactione, & operis, & orationis. Tertio verō suscitauit Lazarū quattuordecim annorum, stendo, clamādo, lapidem tollendo. In quo innouitur, quod quādo aliquis premitur peccato cōsuetudinis & iam per putridam vitam & infamiam scetet: adeo est ligatus & pressus cōsuetudinario peccato, quod vix resuscitatur. Magna tamē misericordia Dei eum respiciente, quādoq; resurgit: sed opus est lachrymis magnis, confessionibus, orationibus & labore magnę satisfactionis. Quartus verō mortuus domino nūtiatur: sed ab eo resuscitatus esse nō legitur: sed ait nūtiari: Sine mortuos sepelire mortuos

1108

tuos suos. Mortuus sepelitur mortuū: quādo peccator peccatorē adulādo, fouet & demulcet. Hunc Dominus nō resuscitat: quia quādo laudatur peccator in desiderijs animę suę, & iniquus benedicitur. Ita hinc ligatur vinculo cōsuetudinis, & inde fouetur oleo adulationis, quod nō surgit ad veniā emēdationis. Itaq; fratres mei, adulatorēs deuitate. Illos qui vos corrigūt, diligite. Cauete ne dormiatis in peccato cōsuetudinis. De peccato operis vel volūtatīs celeriter satisfacite, ne pigreuiamini repentina morte: quia quā hora nō putatis, filius hominis veniet, ad vocandū & ad iudicandū vos. Propterea fratres, mortē nostrā semper ante oculos nostros habeamus, quāam terribilis venturus sit Iudex supernus, semper recogitemus: suspirijs & lachrymis & bonis operibus sordes peccatorū nostrorū tergamus: quatenus venientē Christū Iudicē securi videre mereamur: ipso præstante, qui cum patre & Spiritu sancto uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorū. Amen.

DOMINICA XVII. POST TRINIT.

Obscuro vos ego vinculus in Domino, vt dignē ambuletis uocatione qua vocati estis, &c. In hac lectione fratres charissimi, intēdit cōfirmare Ephelios, & per eos omnes credentes in unitate charitatis, & humilitati. Primō obsecrat eos perseuerare in fide, ad quā vocati erāt. Secundō monet eos habere virtutes, quę efficiunt & cōseruant pacem & charitatē. Tertio monet eos, vt per charitatem sint vnum corpus, & vnus spiritus. Ait ergo: *Obscuro vos ego vinculus in Domino*. Triplici cathena fratres mei, vinculus erat Apostolus: cathena scilicet ferri, cathena corporis, cathena charitatis. Porro cathena ferri erat vinculus propter Christum, quādo hæc scribebat. Vnde ipse alibi ait: Ego quidē vinculus sum, sed tamē verbū Dei nō est alligatum. Cathena quoq; corporis se esse alligatū recognoscit, nō solū Apostolus, sed etiā omnis verus Christianus, qui intelligit se in corpore grauari, exulare, & peregrinari à Deo. Vnde idē Apostolus: Cupio, inquit, dissolui, & esse cū Christo. Et Psalmista: Educ, inquit, de carcere animā meā, vt confiteatur nomini tuo. Cathena etiā charitatis Dei & proximi, nō solū Apostolus, sed etiā quilibet fidelis debet semper vinciri: aliās fidelis nō est. Porro Apostolus sic per

L I dile-

Psal. 9.

Luc. 13.

Ephes. 4.

Philipp. 1.
Psal. 141.

dilectionem. Christus erat cū Deo & proximo, vt postus & in cathena ferris; in cathena miseriq̃ corporalis, plus erat sollicitus de salute animarum & proximorū, quā de duplici miseria, qua circūdatus erat. Vnde & obsecrat eos de eorū utilitate, sciens vtiq; profectū discipulorū, gaudium & coronā esse Magistri. Vnde idem alibi dicit: Itaq; amantissimi & desideratissimi mei, gaudium meum, & coronā mea, sic stare in Domino charissimi. De quo nos obsecrat, *Vt dignè, inquit, ambuletis vocatione qua vocati estis.* Est autē duplex vocatio fidelium. Prima est qua vocantur ad fidem: secunda qua vocantur per fidē ad vitam aeternam: dignè ergo ambulat vocatione qua vocatus est, qui & fidē rectè tenet, & per eam dignè ambulat bene operando, in vitam aeternam. Sed multi sunt hodie (vnde magis dolendum est) qui ad fidē vocati sunt, & per eam nō dignè ambulant, dū bene operando nō proficiunt, sed magis retro gradi sunt, & cū Deum ore cōfiteantur, factis negant.

Philipp. 4.

Duplex vocatio fidelium.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus monet nos habere virtutes per quas retineretur & obseruatur charitas & pax, cū subdit: *Cum omni humilitate & mansuetudine & patientia, supportates inuicem in charitate.* Itaq; humilitas, mansuetudo, patientia, & mutua supportatio, sunt virtutes quę efficiunt & cōseruant charitatem & pacem. Quod patet per vicia illis cōtraria, quę charitatē & pacē destruunt. Hęc autem sunt, superbia, ira, impatientia, & cōtemptus proximorum. Quod superbia pacem dissipet, ostendit Salomō, dicēs: Inter superbos semper iurgia sunt. Vbi enim vnusquisq; per superbiam vult dominari, charitas & pax esse nō potest. Ecōtrario verō humilitas pacē nutrit: quia humilis cōtendere nequit, sed semper cedere & subdi quærit. Quod ira pacem destruat, ex hoc apparet, quia sicut motus maris vel aëris turbat tranquillitatem & serēnitatem, & generat tempestatem: ita ira turbat quietē mentis, & parit perturbationem & furorem. Vnde Poëta: *Ira brevis est furor.* Econtrario vero mansuetudo est pax aëris. Qui autem mansuetus in se & tranquillus est, alios etiam pacificare potest. Quod impatientia turbet pacem, ex hoc apparet: quia qui seipsum pati non potest, alios pati non potest. Et qui sibi discors est, nemini concors erit. Econtrario

Superbia pacem dissipat. Rom. 12.

Ira pacem destruit.

Mansuetudo.

trario verō patiens, quum omnium iniurias patiatur patienter, cū omnibus pacem habere potest, quātum in ipso est: Iuxta illud Apostoli: Cum omnibus hominibus, quod in vobis est pacē habentes. Quod verō cōtemptus pacem & charitatem destruat, inde patet, quia qui cōtemnit offendere, nō timet. Et vt sapiēs ait, vbi cōtemptus ibi frequēs iniuria. Et vbi frequēs iniuria, frequēs inquietatio, & frequēs perturbatio. Ecōtrario verō supportatio alienorum onerum & infirmitatū, charitatem & pacem nutrit: Obsequium enim parit amicos. Itaq; fratres, superbia de maioriāte cōtendit. Ira cōtra negantem irascitur: Impatientia iniuriat: Cōtemptus se iniuriasse cōtemnit. Et ecōtrario humilitas nō cōtendit, imō cōtendenti libens subicitur. Modestia etiā nō irascitur, imō iratū mitigat. Patientia nō repercutit, imō inferentem æquanimiter sustinet. Supportatio mutua nō cōtemnit, imō contemptos iuvat. Has ergo fratres virtutes habere cōtendite, si veram charitatem & pacem inter homines vultis habere.

Patens Rom. 12.

Modestia Patientia Supportatio.

Sequitur pars tertia, in qua monet Apostol. vt simus per charitatem vnum corpus, & vnus spiritus laudens, solliciti seruare vnitatē spiritus, id est, charitatem qua operatur Spiritus sanctus in vinculo pacis: vt scilicet coniungamur & vinciamur in vnum per cōsecrationem. *Et nū, inquit, corpus & vnus spiritus: subaudi scitis, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre, vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater omnium, qui est super omnia, & per omnia, & in omnibus nobis.* Ordo literarū est: Sicut estis vocati in vna spe vocationis vestre, sicut vobis est vnus Dominus, vna fides, vnū baptisma, & vnus Deus & pater omnium: ita scitis vnū corpus, & vnus spiritus. Sumus quippē fratres mei, vocati per fidē in vna spe eiusdem eterne retributionis. Est & nobis vnus Dominus, qui nobis dominatur, & iure creationis, & iure restorationis. Vnde quāuis dicātur in terra multi Domini, tamē vnus est principalis in celo & in terra. Ceteri non Domini, sed diuinitatē Domini dicuntur. Est etiā nobis vna & eadē fides, id est, idem credimus de Deo: & iidem sunt articuli fidei apud omnes fideles. Est etiam apud omnes fideles idem baptisma: quia in eadem fide & in eodem elemento, & in

Baptisma.

eadē forma celestis, sicut apud omnes. Similiter & cætera sacramenta, apud oēs fideles eadē sunt. Vnus est etiā Deus & Pater omnium; scilicet Pater & Filius & Spiritus sanctus. Qui cū sit Deus, timendus est & adorāndus. Cū sit Pater diligēdus est & imitāndus. Hic autem est super omnia pignus fidendo, per omnia operādo, in omnibus implēdo, in omnibus quidē rebus est substantialiter implēdo: Sed in omnibus fidelibus est specialiter, per gratiā inhabitando. Sicut ergo fratres in his omnibus sumus vnū: ita simus vnū corpus & vnus spiritus. Dicuntur aut omnes fideles metaphoricē vnū corpus qd est Ecclesia. Cuius corporis, Christus dicitur caput, triplici ratione. Sicut enim caput cū sit vnus naturā cū corpore, tamē ei præeminet, ita Christus cū sit eiusdē naturæ cū Ecclesia, ei præcellit. Et sicut caput (in quo sunt omnes sensus) excubat pro salute omnium membrorū: ita Christus, in quo sunt omnes sapientiæ & sciētiæ thesauri, prouidet toti Ecclesie. Tertiō, sicut ex cerebro capitis descendit medulla & vigor in omnia membra: ita qd membrū in quo cessat desuere, arefcit, & fit inutile: ita de Christo descendit omnis gratia in omnes fideles: ita quod si in aliquē nō desuuit, arefcit à bonitate, & fit inutilis. Fideles quoq, dicuntur vnū corpus, triplici ratione. Primō quia Christo capiti & ad inuicē colliguntur nervi charitatis. Secūdo quia more membrorū, sibi inuicē subserviūt & se coadiuuāt. Tertiō, quia vel vno letate, ceteri letantur: vel vno dolēte (more membrorū) ceteri cōpatiuntur. Vnus quoq, spiritus dicitur oēs fideles: id est, vnū spirituali dilectione: & etiā quia idē sapiunt, & idē volūt. Itaque fratres mei, sicut sumus vnū in fide & spe: vnū in seruitio Dei, & in cōmunionē eorundē sacramentorū, & vnū æternæ beatitudinis sumus percepturi pignū: ita simus vnū corpus vt scilicet tanquā fidelia membra, Christo capiti, & ceteris mēbris p charitatē cohæreamus. Et alter alteri subserviamus, nos ad inuicē coadiuuādo: Et alter alterius onera & infirmitates portādo. In bonis ad inuicē cōgaudēdo, & in aduersis cōpatiēdo. Vt ita pariter nos monētes, nos supportantes, nos coadiuuātes, nos cōsolantes, nos ad inuicē exhortantes, ad desiderabilem æternitatis beatitudinē pariter peruenire mereamur: per Dominum nostrum Iesum

Christi-

Christum filium tuum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus in æternum. Amen.

DOMINICA XVII. POST TRINITAT.

Cum intraret Iesus in domū cuiusdam principis Pharisæorum sabbato māducare panē: & ipsi obseruabant eū. Lut. 14.

Tria facit in hac lectione fratres charissimi, Dominus & redemptor noster: primō apud insidiatores suos māducaturus intrat. Secundo eos cōfutus hydropticū curat. Tertiō, vbi imitatus re: ūbere debeat, demonstrat: in omnibus magna nobis tradēs documenta. In hoc enim quod apud principes & suos insidiatores, nō solum declinare & māducate nō refugit, imo etiā eos corrigit & instruit, magnitudinē suæ benignitatis & misericordiæ ostendit, & nobis exēplo sui quid facere habeamus, innoscit: vt videlicet inimicis nostris nō odiū pro odio, sed potius pro odio dilectionē exhibeamus & eis pdesse studeamus: Et ob hoc apud principes & prauos homines manducemus, vt ipsis spiritualē correctionis & doctrinæ panē offeramus: Proponit etiā Dominus hic in cōmellatione sua exēplū frugilitatis & abstinentiæ, cū in domo principis, & in Sabbato panē māducatur. Tria quippè ponit Euangelista, māducare panem, & in Sabbato, & in domū principis, nō autem ait māducare carnes vel pisces, vel delicias, sed solum panem. Cū omnia hæc & maiora tanquā Dominus omnium, si vellet, ad manū haberet: Sed hoc in se ostēdere voluit qd alibi præcepit, dicēs: Ne feceritis curā in desideriis carnis. Erubescāt ergo gulosi, qui nesciūt māducare nisi delicias & leucinia habeāt. Hoc enim desiderāt, & ob hoc laborāt, aëra, sylvas & aquas veniēdo fatigātes. Adiunxit etiā in Sabbato, festo scilicet Iudgorū die. Ad cōsuetudīnē eos, qui & si in profectis diebus parcē viuūt, in festis tamen delitiosē procurāt, nō reputātes festum nisi carnibus & lenociniis replēatur. Sed stultum est solennitates Dei vel Sanctorum conuiuus honorare, quod scimus Deo ieiunij placuisse. Addidit etiā in domū principis, ad reprehēdendū eos, qd & si domi parcē viuunt, venientes apud principes delitiosis principū cibarjis capiūtur & inescantur. Itaq, fratres Dominus pane sustētat, & in Sabbato, & apud principem, vt nos modico contentos debere esse, & in festis, & apud

L 3

princi-

Colos. 2.

Fideles triplici ratione dicuntur vnū corpus.

Quare apud prauos manducamus.

Rom. 13.

principes demerget. Attamen quia inuidia nescit ob-
 beneficia, mitigari, quamuis Dominus Pharisæis amorem
 & doctrinam offerret, ipsi tamen ei insidiabantur. Vnde
 & subditur: *Et ipsi obseruabant eum*, id est, cōtra seruabāt,
 id est, malignè seruabant, vt si curaret ægros, vel aliquid
 aliud faceret in Sabbato, eum accusarent. Quod Euange-
 lista inueniens subdit: *Et ecce quidam homo hydropicus erat*
ante eū. Sic fratres mei, sic semper obseruāt impij pios iusti
 iusti iustos: vt possint inuenire occasionem eos accusandi,
 & eorum opera deprauandi. Vnde scriptum est: Obserua-
 bit peccator iustum, & stridebit super eum dentibus suis.

Psal. 36.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus eorum malitiā
 confutat, & hydropicum curat, cum subditur: *Si licet Sab-
 bato curare?* *At illi tacuerūt.* Ostēdit autem hic Dominus
 se verū Deum esse, dum malis eorum cogitationibus res-
 pondet, & eos in cordibus suis urget, & cōcludit: ita vt præ
 cōfusione taceant. Videbant quippè quia si vtrilibet dice-
 rent, Rhetorica cōplexione capiebantur. Nam si dicerent
 quod liceret Sabbato curare, diceretur eis à Domino. Ergo
 nō debetis me reprehendere, si in Sabbato curo. Si verò
 dicerēt quod nō liceret, diceret eis: *quare ergo vos curatis*
animalia vestra in Sabbato? Tacēt ergo mōre conuictorū,
 qui cōscientiā suā vident deprehensas. Sed Dominus hy-
 dropicum curat nō solo verbo (cum hoc posset) sed etiam
 tangendo, vt ostenderet in Sabbato nō ab omni opere se-
 ruiandum (malè enim Sabbathū celebrāt, qui à bono opere
 yacat) sed ab opere seruili, quod maximè peccatum intel-
 ligitur. *Cuius vestrū,* inquit, *bos aut asinus in puteū cadat:*
et non continuo extrahes eū die Sabbati? Ostendit autem
 Dominus eos grauiori hydropici auaritiæ laborare: dum
 curando animalia sua (secūdum opinionem suam) Sabba-
 tum nō violant: & per auaritiā suā curam animalium, eq-
 rationi hominū præponunt: & in vtroque legē transgre-
 diuntur, & Deum offendunt. Porro mysticè ipsi erant &
 hydropicus aquis tumidus, & bos aquis submersus. Per
 fluxum quippè aquarū, fluxus diuitiarū significatur. Sicut
 autē hydropicus plus bibit, & plus sitit: ita ipsi cum plus
 habebant, plus sitiebant. Et sicut bos in superabundantia
 aquarū submersus perit: ita ipsi in abundantia diuitiarum
 submersi

submersi peribant. Fugiamus ergo Traffitium Pharisæ-
 ſeorum, ne scilicet à bonis operibus in illis vacemus, ne
 curam iumentorum nostrorum, curæ hominum, quod
 molu (vnde dolendum est) faciunt, præponamus: ne hy-
 pocriti auaritiæ tumeamus vel submergamur.

Sequitur pars tertiā, in qua Dominus in reprehensione Pha-
 risæorū q̄ primos recubitus in cœnis diligebāt, vbi invita-
 tus recubere debebat, ostēdit cū dicit: *Cū invitatus fueris*
ad nuptias, noli recubere in primo loco, etc. Quæ parabola
 cū sit ad literā cōseruanda, spiritualiter magis obseruāda
 est. Oēs enim quotquot Christiani sumus, ad nuptias cele-
 stis cōiuij invitati sumus. Nullus autē in ecclesia se debet
 vel cogitatione, vel prælatione alij præferre: ne forte ille
 alius maior sit apud Deū: & ei præponatur vel sanctitate,
 vel dignitate. Ecce fratres mei, quā multi reges, multi prin-
 cipes, multi episcopi, & multæ apud seculū alia personæ,
 se nūc præferūt alius dignitate, opinione, & potestate. Sed
 certè cū venerit, q̄ merita singulorū solus discernit, præ-
 fert eis aliquā viam, aliquē pauperē, aliquā in hoc seculo
 vilē p̄sonā. Et tūc nō sine quodā rubore, incipiet nouis-
 simū locū tenere, postpositi eis, quib⁹ in hoc seculo præpo-
 siti fuerūt. Itaq; fratres vnusquisq; in ecclesia se vilē repu-
 tet, cūctis se homiliter reputet, cūctis se humiliter præpo-
 nat, sola humilitate cōtendat, vt cū venerit, qui oēs fideles
 ad nuptias suas æternas inuitauit, dicat: *Amice ascēde*
*superius, quia quātō fuisti propter me humilior cæceris, tan-
 tō eris mecū sublimior cæteris.* Hæc humilitatē fratres ha-
 bere possumus, si peccata nostra semper ante oculos no-
 stros ponamus, si aliorū virtutes, maximè quib⁹ caremus,
 inspiciamus, si fragilitatē nostrā p̄scemus, si aliorū sancti-
 tatē admiremur. Si quippè in cōspectu nostro incipiemus
 vilesceere, & alios nobis præponere. Quā humilitatē nobis
 inferere dignetur, qui p̄ nobis humiliatit semetipsum Do-
 minus noster Iesus Christus, qui cū patre & Spiritu sancto
 viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amē.

DOMINICA XVIII. POST TRINIT.

Gratias ago Deo meo semper pro vobis omnibus, &c.
 In hac lectione fratres charissimi, ostēdit Apostolus
 quantū gratuletur de profectu Corinthiorum, quorū sci-
 lica

I. Cor. 8.

licet discipul. Veri enim magistri gaudiū est, profectus discipulorū: & ut immeritō. Nouit enim meritorū discipuli se vt suggestorē, ita quoq; esse participē. Vnde idem Apосто. alibi ait, itaq; amantissimi & desideratissimi mei, gaudium meū & corona mea, sic stete in Domino chariss. Ecōtrario quoq; ruina discipuli fletus est magistri. Vnde idē Apōst. dicit se lugere eos qui corruerūt. Vnde & alibi dicit: Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Quis scādalizatur, & ego nō vror? Itaq; fratres, si ego verus magister sum, nō debeo erga vos durus & frigidus esse, sicut quidā mercenarij & falsi magistri, qui non ad spiritualia lucra, sed etiā ad tēporalia docent, sed per verā dilectionem, animarū vestrarū, lucrum querere, & nō solū mea, sed etiam meipsum pro vobis si opus fuerit, impendere. Vos quoq; si veri discipuli, si veræ oues estis, erga pastorem vestrū nō debetis, vt quidā peruersi discipuli duri & frigidi esse, sed eū tanquā spirituale patrē amare, & ei nō solū vestra, sed etiā vosmetipsos per charitatē cōmunicare, vt inter vos & pastorem vestrum, nō solū spiritualium, sed etiā temporalium bonorū habeatur cōmunio, vt scilicet magister discipulorū, vel discipuli magistri, profectū vel denimētum suū putent. Ostendens igitur doctor gentiū, sed de profectu discipulorū gaudere, primō gratias agit Deo de profectu eorū. Secundō ostendit quē gratiæ sint eis collatę. Tertio demōstrat quod premiū inde expectet. Ait ergo. *Gratias ago Deo meo.* Gratias agere est auctorē gratiarum de collata gratia benedicere. Quia enim nihil de nostro habemus, vnde Deo retribuere valeamus saltem semper debemus nos debitores eius cōfiteri. Est autē fratres charissimi, hoc valde necessarium. Si enim qui de collata gratia semper Deo gratus existit, nō solū datā obtinere, sed etiā maiore adipisci meretur, ita qui de collata beneficio ingratu existit, nō tantū conferendis, sed etiā collato meretur priuari. Hinc est qd antiqui Patres pro diuinis beneficiis cāntica quasi gratiarū actionē cecinisse leguntur: vt canticum Marię, canticū Moysi, canticum Annę. Hinc tradunt Hebraei Ezechia regem, quia pro victoria à Deo sibi data canticū domino nō cecinit, incurrisse infirmitatem. Hinc etiā est quod nouem leprosi à Domino mundati, quia cū

Phil. 4.

2. Cor. 11.

Gratias age
re quid.

decimo ad reddendū Deo gratias redire. Semper rūt, per reprobationem nesciuntur, dicite Domino. Nōne decem mūdati sunt, & nouē vbi sunt? Tales sunt hodie (vnde magis dolendum est) multi qui de diuinis beneficiis ingrati sunt, & ea quę habent, vel suę rationi, vel suis viribus, vel suo labori, nō Deo attribuūt. Sunt & alij qui & si in prosperis Deo gratias agāt, in aduersis tacēt: de quibus scriptū est: Cōstabitur tibi cū benefeceris ei, sed certē cōtempnibilis est vox laudis, quę procedit ex lætitia prosperitatis. Nos ergo fratres, de omnibus bonis gratias agamus, nec solū de prosperis, sed etiā de aduersis. Quę (si rectē sapimus) ad correctionē vel probationē à Deo nobis inferuntur, iuxta illud. In die mādauit dominus misericordiā suā, & nocte cāticū eius. Pręcepit enim dominus vt in die prosperitatis, sug misericordię memores & beneficij simus, & vt in nocte aduersitatis, ei gratiarū actionem decātemus. Hinc Iob, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut Dominus placuit, ita factū est, sit nomē domini benedictū. Philo sophicū quippē est in prosperis timere, & in aduersis cātare. Sequitur pars secunda, in qua ostēdit Apōstol. de quibus gratias agat, cū subdit: *In gratia*, id est pro gratia, quę data est nobis in Christo Iesu. Dicitur autē gratia, quasi gratis data. Itaque fratres, quia quicquid habemus, quia à Deo nobis gratis datum est, totum gratia est. Sed tamen antonomasticē virtutes & dona S. sancti quę sunt propria bonorum, gratiæ dicuntur. Temporalia verò bona, quia cōmunia sunt & bonis & malis, & si gratis à Deo dentur, tamen gratiæ non solent dici. Gratiarum autē, alia est gratia ad gratiam: alia gratia pro gratia: alia est pro gratia ad gratiam, Gratia ad gratiam tantum est prima gratia, quę omnino gratis datur: non pro aliqua præcedenti gratia tanquā merito, vt fides. Gratia pro gratia est (teste Ioāne) æterna beatitudo, quę pro præcedentibus gratiis tanquā meritis iustis cōfertur, nec pro ea, alia expectatur. Gratia verò medię inter primam & extremam gratiam, sunt gratiæ pro gratia ad gratiā, quoniam pro præcedenti gratia tanquā pro merito conferuntur ad alias gratias pro merendas. Ne miremini fratres, si merita iustorum gratias voco: teste enim Apōstolo, nihil habemus quod nō à

Luc. 17.

Psal. 43.

Psal. 41.

Iob. 2.

Gratię
medię.
Merita iu-
storum quę
re gratiæ.

Deo & gratis sperimus. Sed quoniam per unam gratiam peruenimus ad vitam, merita dicuntur & improprie. Telle enim Aug. solam gratiam suam coronat in nobis Deus. Hic autem gratiae dicuntur datae in Christo Iesu. i. in fide Iesu Christi. Fides enim est prima gratia & fundamentum omnium gratiarum. Deinde gratiam exponens subdit: *Quia in omnibus, inquit, diuites facti estis, in omnibus scilicet gratis ad vitam aeternam promerendam necessariis: quas qui habet, veras diuitias habet, & verum diues est. Has ergo diuitias fratres, desiderate & quarite, quae hominem ad veram ducunt sufficientiam, & semper habentes comitantur. Temporales vero diuitias si non habetis contemnite: si vero habeatis, pauperibus erogate. Has enim diuitias Dominus in Eua. fallaces appetit, quia hominem decipiunt, cum nec felicitate nec sufficienter faciunt & cum homine manere non possunt, de quibus David. Dormierunt, inquit, somnum suum, & nihil inuenerunt oes viri diuitiarum in manibus suis. Et alibi: Et relinquent alienis diuitias suas. Hinc est quod David cum temporalibus diuitiis abundaret, quia spirituales diuitias non ita abundanter habebat, ut vellet, se pauperem vocat & egenum, dicens: Ego egenus & pauper sum, Deus adiutor meus. Itaque fratres si verum diuites esse vultis, illas spirituales & aeternas diuitias amate, ad illas toto desiderio festinate. Si vero temporales diuitias affluunt, nolite cor apponere, sed pauperibus erogate. In quibus vero diuites sint, ostendit cum dicit: *in omni verbo, scilicet praedicationis veteris & noui testamenti: Es in omni scientia diuina, tam diuinarum rerum quam humanarum. Quae utique si cum charitate habeatur, virtus est, sicut testamentum Christi confirmatum est in vobis.* Testamentum vocat scripturam, quia est testis aeternae hereditatis. Euangelium ergo est testamentum, quo Christus moriens, aeternam hereditatem, si eum dilexerimus nobis testatus est. Testamentum autem hoc erat confirmatum in Corinthiis: quia ipsi in hoc testamento per fidem, spiritum & charitatem ita confirmati erant, ut neque mors, neque vita, neque gladius posset eos separare ab amore Christi testatoris, & ab amore hereditatis. *Et nihil, inquit, desit vobis in ulla gratia, subaudi quae necessaria sit in via.* Unde patet quod quidam Corinthii iam perfecti erant modo viae. Excitamus fratres in perfectionem*

Fides prima gratia.

Psal. 78.

Psal. 48.

Psal. 61.

perfectionem & tempore nostrum, quoniam cum suspiris flagitantes testatorem Christum, ut ipsi in tuo testamento & gratia nos confirmet, quatenus ab eo nullatenus diuelli valeamus. Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus, quid Corinthii per praedictas gratias, expectent, dicens: *expectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi.* Expectare, est cum desiderio sperare. Corinthii autem cum desiderio sperabant & praestolabantur reuelationem Iesu Christi, inquit verum non expectant, imò timent aduentum Christi, in ore mulieris adulterae, quae aduentum sui viri formidat. In vobis fratres hoc quod dico animaduertere potestis, quia qui sibi nullius est concilius, & Deum sincerè diligit, eius aduentum tanquam Patris & amici sui cum desiderio expectat, dolens inter miseriae huius seculi, ab eius visione differri: iuxta illud Pauli. Cupio dissolui & esse cum Christo. Nos ergo fratres nos tales praeparemus, quibus sit hic mundus exilium, & reuelatio Christi desiderabilis. Dicitur autem aduentus Christi reuelatio, triplici de causa, siue quia seipsum manifestabit in potentia qui primò venit occultus; iuxta illud, sicut fulgur exit ab oriente & paret usque in occidentem, sic erit & aduentus filii hominis. Siue quia occulta cordium reuelabit, iuxta illud: Nolite iudicare ante tempus quo adulescentia veniat Dominus, qui & reuelabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Siue quia tunc reuelabitur qui sunt electi, & qui reprobi. Iuxta illud, filii non dum apparuit quid erimus: sed cum apparuerit, tunc similes ei erimus. Quia verò de nostra virtute non possumus securè expectare aduentum Christi, subiungit: *Qui et confirmabit vos usque in finem, sine crimine, non ait sine peccato.* Sine enim peccato saltè veniali, in hoc mundo viuere non possumus. Unde de Ioan. Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus: nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Sed ista venialia, quae quotidie sunt, ut in vano verbo, in risu, in tarditate eundi ad Ecclesiam, vel dandi elemosinam, quotidianis satisfactionibus delentur, ut in contusione pectoris, in elemosyna, in oratione, & huiusmodi. Sed ait: *sine crimine.* i. in criminali peccato, qualia peccata separant hominem à Deo. Haec confirmati à Deo, erimus securi in die iudicii. Qui vocatur dies, vel à charitate magna & continua, vel à reuelatione

Phil. 1.

Triplici de causa aduentus Christi dicitur reuelatio.

Mat. 24.

1. Cor. 4.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 2.

tionem gloriae, vel à reuelatione cordium, & glorificatione iustorum. Qui tamē dies, cum sit dies electis, qui illuminabuntur, etiam nox reprobis, qui in tenebris æternis recludentur, ut sint sine vero sole, sine calore boni, sine oportunitate bene agendi. Iuxta illud: Venit nox in qua nemo potest operari. A qua nocte nos conseruet omnipotens Dominus, & det nobis videre æternam & beatam suam claritatem per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA XVIII. POST TRINIT.

Mat. 22. **C**onuenerunt Pharisei in vnum, et interrogauit Iesum vnus ex eis legis doctor tetans eū. Textus huius Euāgelicę lectionis fratres charissimi, tantò audius est audiendus, quanto doctrinā continet necessariam nostris animabus. Sunt autē eius partes quatuor. Primū enim conuenientes Pharisei, per vnū illorū Iesum interrogāt. Secundò Iesus respondet eis, Tertio eos cōfutat. Quarto simplices informat. Conueniunt igitur Pharisei in vnum. Mali quippē, quamuis nō solū ab aliis, sed etiā inter se diuisi sint; & inde cōtingit, quia cōtrariis vitis famulātur, tamen in persecucionem honorū cōueniunt. Sic Hærodes & Pilatus cū inimici essent, in morte Christi cōueniunt. Sic quoq; Pharisei & Saducæi cū diuisi essent & discordes in accusandū Paulum, cōueniunt. Sic quoq; potentes & malitiosi huius seculi, quamuis cōtrariis vitis seruiāt, tamen sese coadiuant & cōfoederant cōtra iustos. Quorū coadunatam militiam fratres mei, studeamus superare per sapientiā, per patientiā & per orationem, dicentes cū Propheta: Præcipita Domine, diuide linguas eorū, videlicet ut quæadmodum in turre Babel præcipitata est malitia per diuisionem linguarū, ita & nunc præcipitur per diuisionē animorū.

Psal. 54. Conuenerunt ergo Pharisei in vnū contra Dominum, ut quem nō poterāt ratione, superareent multitudinem. Et per vnum, illum interrogant, ut si vinceret, oēs victores videretur. Et si vinceretur, solus victus videretur. *Interrogauit inquit, eū vnus ex eis legis doctor.* Doctor legis contra legis auctorem se erigit. Vnde patet, quoniam scientia sine charitate nocet: iuxta illud Pauli; Scientia inflat, charitas verò ædificat. Huic doctori legis sunt similes hodie multi hæretici, qui per verba charitatis impugnant veritatem.

Similes

Similes etiā sunt eis qui per diuitias, potestatem, & honorem à Deo sibi datas, ipsū Deum & Ecclesia persequuntur. Quia verò interrogatio fit vel causa dicēdi, ut quādo discipulus interrogat magistrū: Vel causa fallēdi, ut quādo malignus interrogat simplicē, determinat Euāgelistā qua intentione doctor legis Christum interrogaret, cum subdit: *Tentus eū.* Tentabat ergo eum, nō vt probaret, vt Deus tentauit Abraham: nec vt doceret, vt magister tentat discipulum, sed vt falleret: vt diabolus tentat Christianū, dicēs: *Magister, quod est mandatū magnum in lege?* Sub simplicitate verborū, ponit laqueos insidiarum. Iuxta illud: Moliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula. Interrogat autē nō vt instruat, aut instruat: sed vt suā ostēdat peritiā, & alterius derideat simplicitatē. Tales (vnde dolendum est) sunt hodie plures, qui quærunt & disputant de scripturis, nō vt faciant, sed vt appareāt: & vt Philosophus ait: Voluit serire, vt sciatur. Magister verò veritatis, veritatem tentanti nō tacet, ostendens vt quacunq; intentione veritas interrogetur, si opportunū est, eam aperiamus. Sequitur pars secunda, in qua Dominus respondens Phariseis, instruit nos de dilectione Dei & proximi, & de ordine diligendi. Et quia per hoc tota lex & Prophete adimplentur, de dilectione Dei nos instruit, cum dicit: *Diliges Dominū Deū tuū ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* In quo mandato demonstrat quare & quantum sit Deus diligendus. Quare? Ob tres causas: quia bonus est in se, quod innuit in hoc qd ait: *Deum*: quia meruit diligī à nobis, nos creando, nutriendo, redimēdo, qd innuit in hoc quod ait, *Dominū*, quia seipsum in præmiū diligētibus se tribuit, quod innuit in hoc qd ait: *tuū*. Quantum verò sit diligendus ostendit, cum ait: *& ex toto corde, ex tota anima, ex tota mēte.* i. ex toto qd seīs, ex toto qd viuīs, ex toto qd meminis. Omnes enim motus nostrī sicut sunt à Deo, ita ad Deū sunt dirigēdi. Sed fratres mei, quid sibi vult hæc inculcatio verborum, ex toto corde, ex tota anima, ex tota mēte tua? Nōne si dixisset ex toto corde satis dixisset? utiq;. Sed tot inculcata sunt verba ad maiorē expressionē: quia nunquā satis dicitur, quod nunquā satis agitur, sed quis hoc mandatū potest implere? Nullas

in

Dilectio
proximi.Omnis ho-
mo diligen-
das.Ordo in li-
lecti me sur-
uandus.

Psal. us.

in via. Quia ~~ergo~~ datum est? Vt agnoscat homo se semper in via imperfectum esse, & tendat ad patriam, ubi hoc possit implere. Sed nec in patria tantum poterit amari Deus, quantum est dignus. De dilectione vero proximi nos instruit cum dicit: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Inuitur autem hic in quo sit diligendus proximus, & qualiter & quare. In quo? in hoc quod est proximus nobis natura vel fide, vel cognatione, vel beneficio, vel loco, vel familiaritate coniunctus. Omnem ergo hominem diligere precipimur, tam notum quam ignotum, tam amicum quam inimicum, tam bonum quam malum. Non quidem in quantum est malus vel inimicus, sed in quantum est proximus nobis natura, vel fide vel virtute: vel si non est, ut sit. Qualiter proximum diligere debes? sicut teipsum. Non autem quantum teipsum, sed sicut teipsum, id est bene te, & bene proximum. Nam qui se male diligit, se odit. Sic ergo proximum diligamus sicut nos, tanta bona ei optemus, quanta nobis. Quare vero proximus diligendus sit, ex hoc nobis inuitur, quod in primo mandato omnes motus animi & corporis nostri, ad Deum diligendum dirigere precipimur. Unde nobis constat quod etiam ipsos motus amoris, quibus vel nos vel proximos diligimus, ad Deum tantum ad causam & ad finem dirigere debemus, ut scilicet & nos & proximos, non nisi in Deo, & propter Deum diligamus. De ordine vero diligendi nos instruit, in hoc quod illud mandatum, maximum & primum vocat: & istud, secundum. Mandatum enim de dilectione Dei, est maximum, quantum ad dignitatem: & primum quantum ad ordinem. Deum igitur super omnia diligere debemus: deinde animam nostram, tertio loco animam proximi, quarto corpus nostrum. Patrem vero & matrem inter proximos primum debere diligere, ostendit Dominus, cum de dilectione eorum primum secundum tabulam mandatum dedit. Post illos, diligenda est uxor, quoniam & si propter uxorem relinquendi sunt pater & mater corpore, non tamen mente. Post uxorem, filij: post filios, fratres, post hos nepotes. Post, magis diligendus est, qui magis est coniunctus nobis carne, familiaritate, beneficio: & ad ultimum, inimici. Hinc est quod mandatum de dilectione dicitur a Propheta, latum mandatum tuum nimis: quoniam extenditur a dilectione Dei usque ad dilectionem inimici.

inimici. Quod vero per haec duo mandata totum impleretur, ostendit Dominus, cum ait: *in his omnibus mandatis tota lex pendet & Prophetae*. Qui enim Deum diligit, mandata eius custodit: Qui vero proximum diligit, in nullo vult laedere, sed potius prodesse. Unde nec eum occidit, nec eius uxorem moechatur, nec res eius furatur, nec cetera quae prohibita sunt, operatur. Si ergo non potes omnes scripturas scire, saltem de dilectione Dei & proximi mandatum tene. Quoniam ille tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis sermonibus, qui claritate tenet in moribus. Qui hanc habet, omnia habet: & qui in hac offendit, factus est omnium reus. Hinc Propheta: *Omnis, inquit, consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis*. Et Apostolus. *Plenitudo legis est dilectio*. *Dilectio nam ergo fratres, super omnia teneamus: quoniam dilectio legem conseruat, Deum sibi appropriat, proximos sibi amicat, inimicos reconciliat, diabolum superat, mortem ignorat, aduersa aequanimiter portat, prosperè sapienter temperat, omnia comunicat, nunquam excidit, aliorum bona sua facit, sola Deum videt & cognoscit*. Sequitur pars tertia, in qua Dominus Phariseos congregatos confutat, interrogados eos hoc modo: *Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est?* Interrogat autem eos, non ut ipse ab eis erudiretur, quod omnia nouerat, sed ut eos erudiret, qui erudiri volebant: sed ut ostendens eorum ignorantiam, eorum confutaret superbiam, qui scientia legis inflati erant, & ut de aeterna Christi natiuitate nos erudiret, & ut garrulitati Phariseorum silentium imponeret. Horum igitur superbiam confutat, cum eos ostendit ignorare, quomodo Christus dicatur a Propheta Dominus Dauid. Putabatur enim, & adhuc putant Iudaei, Christum purum hominem fore ex semine Dauid, & ideo rectè secundum eos querit Dominus quomodo Dauid vocet Christum Dominum suum: cum sit secundum eos antiquior tempore, & pater generatione. Nam si Christus est filius Dauid, quomodo eius est Dominus? Vel si eius Dominus, quomodo eius est filius? Nos autem instruit Dominus de aeterna sua generatione per verba Prophetae, introducens patrem ad filium loquentem ita: *Sede a dextris meis*. Nam in sequentibus versibus statim ostenditur Christus esse coaeternus patri, qui ei dicit: *Tecum principium in die virtutis tuae, subaudi*

Rom. 13.

dis

Duas Christi
fili natiuitates.

dis est mihi. Et ex eo natus, cum subiungitur: Ante Luciferum genui te. Itaque fratres mei, quod Iudaei ignorat, nos intelligimus duas Christi natiuitates, vnā de Patre ante secula, secundū quam est vnus Deus & Dominus cum Patre. Vnde & Dauid vocat eum Dominum: Et alteram in tempore de Virgine, de semine scilicet Dauid: vnde & filius Dauid dictus est. Silentium etiam imponit Phariseis vt tam euidenter ignorantia natiuitatis Christi confusi, nō amplius audeant eum de scientia legis aggredi, quem videbant nosse omnia secreta legis. Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos & simplicem turbā moraliter instruit, dicens: *Super cathedrā Moysi sederunt Scribae & Pharisei, &c.* Sicut ex hoc & ex aliis sancti Euangelij locis, colligimus fratres mei, tres sunt: Pastor, mercenarius, & fur sicut nomine, ita & intentione diuersi. Pastor enim est, qui ex charitate oues Christi exemplo & verbo pascit. De quo Dominus, Pastor, inquit, bonus, animam suam ponit pro ouibus suis. Mercenarius verò est, qui pro temporalibus oues Christi pascit verbo, & non exemplo. Vnde Dominus: Mercenarius, inquit, fugit, quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus. Fur est hereticus, qui nec exemplo, nec verbo oues Christi pascit: imò eas occidit, cū se illas pascere mētiatur. De quo Dominus: Fur, inquit, nō venit, nisi vt malet & perdat. Malet enim malo verbo, perdit malo exemplo. Ait igitur Dominus in hac Euāgelij lectione de mercenariis sub nomine Scribarū & Phariseorū. Et hoc modo: Primò describit quales sunt, & quomodo se habeāt. Secundò ostendit quid eis à populo debeatur. Tertio describit vitia eorum. Quarto prohibet discipulis ne eos imitentur. Quales igitur sint ostendit, quum eos vocat Scribas & Phariseos. Scribae sunt, quia sciunt legem. Pharisei verò sunt, quia se diuidunt ab aliis per superbiam & inanem gloriam, habentes scilicet scientiam sine charitate, quae iuxta Apostolum inflat, non edificat. Quomodo se habent? Super cathedram Moysi sedent. Est autem cathedra doctorū, sicut tribunal Iudicum, thronus Regū. Per cathedram ergo doctrina legis vel Euangelij intelligitur. Bonus ergo Pastor sedet in cathedra; quia intra doctrinam legis sese coërcet: nec

Ioan. 10.

Ibidem.

2. Cor. 3.

Cathedra.

eam

eam trāsgreditur. Mercenarius verò sedet per cathedrā, quia doctrinā legis malè operādo trāsgreditur & coculcat. Hereticus verò sedet extra cathedram: quia nec factō, nec verbo doctrinā legis tenet. Secundò quid oues debeāt mercenariis, ostendit cum subdit: *Quaeritis quod dico tui vobis, seruate & facite: secundū verò opera eorū nolite facere.* Ac si apertè dicat: quia doctrinā legis praedicat, audiendi sunt: sed quia eam malè viuēdo trāsgrediuntur, sequendi nō sunt. Bonus ergo pastor, quia & doctrina & vita legem tenet, audiendus & sequendus est. Vnde Dominus: Vobis, inquit, eius oues audiunt, & sequuntur. Mercenarius verò, quia nō vita, sed sola doctrina legē tenet, est audiendus & nō sequendus. Vnde & hic dicitur: *Quaecumque dixerint vobis, seruate & facite: secundū verò opera eorū nolite facere.* Fur verò, quia nec doctrina, nec vita tenet legē, nec audiendus, nec sequendus est. Vnde Dominus: Nō audierunt inquit eos oues, quia nō nouerūt vocē alienorū. Nouerat quippè Dominus quosdā subditos fore, qui vidētes prauā vitam doctorū eos audire contēnerent. Et propter hoc ait hic: *Quaecumque dixerint vobis, seruate & facite.* Et nouerat quosdā fore, qui etiā prauam doctorū vitā sequeretur dicētes: Nōne hoc & hoc facit sacerdos, facit & Episcopus meus? Quomodo ego sanctior essem illis? Ideo subiungit Dominus: *secundū verò opera eorū nolite facere:* quia in doctrina sunt sequendi, non in vita. Tertio subiungit sex vitia mercenariorū, scilicet trāsgressiōnē, crudelitātē, remissionem, vanā gloriā, crapulā, honoris & gloriæ ambitionem. Porro de trāsgressiōne legis eos redarguit, quū dicit: *Dicunt enim & nō faciunt.* De summo pastore scriptū est, *Caepit Iesus facere & docere.* Neque enim sufficit doctrina sine vita. Si enim dicis & non facis, dicitur tibi. Quare tu ipse hoc quod praecipis, nō facis? Quare praedicas nō furadum & furaris? Hinc ait Psalm. Peccatori autē dicit Deus: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meū pos tuum? Tu verò odisti disciplinā, & proiecisti sermones meos retrosum.* Hinc est quod baculus Pontificis in seipsum reflectitur: vt scilicet quod aliis praedicat, in se ostendat. Rursus nec sufficit vita sine doctrina. Vnde Propheta clamat: *Vae mihi quia tacui.* Et alius: *Si non au-*

Hereticus
sedet extra
cathedrā.

Ioan. 20.

Act. 10.

Rom. 1.
Psal. 49.

Isa. 6.

M m m m

Ezech. 3. annuntiauerunt. Inquit, impio vt ab iniquitate sua cōuertatur, ipse quidē in iniquitate sua morietur: quia nō annūtia sti ei; sanguinē autē eius de manu tua requirā. Heu fratres mei; quā sunt hodie rari veri Pastores. Nā nos, q. Pastores plebis vocamur, tā in vita quā in doctrina claudicamus. Nā quāta differētia est inter pastore & ouē, tāta differētia debet esse inter vitā pastoris, & vitā subditū vt videlicet respectu excellētiae pastoris, subditū rex dicantur. Debet enim sacerdos esse in populo velut lux in obscuro, velut stella in throno, vt ad claritatē viæ eius, ceteri viam sequantur. Vnde & Dominus ait: Vos estis lux mundi, vos estis sal terræ: vt scilicet per claritatē vitæ vestræ, populus illustretur: Et per sapientiā vestrā insulsi & idiotæ erudiantur. Sed q. sine gemitu dicere nequeo, nos qui debuimus, esse lux mūdi, facti sumus tenebræ: & est sicut populus sic sacerdos. In doctrina etiā claudicamus: tū quia sumus pigri ad prædicandū, nisi nō attenderimus tēporale emolumentū: tū quia personas accipimus, durius pauperes inerpantes, & potentū vitia vel palpantes vel tacentes. Et hoc vnde fratres, nisi quia pauperes cōtemnimus, & potentes formidamus: cadētes hinc à charitate, illinc à iustitiæ rigore? De crudelitate verò Pharisæos arguit, cū subdit: *Aligant enim onera grauiā importabilia, & imponūt in humeros hominū.* Quod grauiā imponūt, austeritatis: q. importabilia, crudelitatis & impietatis erat. Hoc faciunt etiam hodie quidam falsi pastores, qui nescientes cōpati infirmitatibus subditorum, alij imponunt onus, vt per totā vitā suam ieiunet in pane & aqua. Alij, vt semper in cilicio & cinere super terram recumbet. Alij, vt semper nudo pede exulet. Alij, vt omnia relinquat, & heremum intret. Quæ infirmi importabilia reputātes, quasi de venia desperādo, omnē deserunt satisfactionem, & in peccatis permanēt. Scriptum est enim, Asellus sequens matrem nimis oneratus diuertit. Non autem attendunt qui hoc faciunt, quod Samaritanus fauciato adhibuit oleum & vinum. Oleum misericordiæ, & vinum correctionis. Vnde & Paulus, si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis; considerans teipsum ne & tu tenteris. Alter alterius onera

onera portate, & sic adimplebitis legē Christi. Bonus ergo Pastor accedat ad peccatorem more Samaritanū, & misericordia moueatur super eū. Cū infirmatur per cōpassionem, postea infundat oleū, cōsolando & veniam promittendo. Tertio infundat vinum, modestē corrigēdo. Quarto enim tubenet in iumentū suum, eius onera portando per orationes, sacrificiā, & oblationes: Vt inducat illum verū Pastorem qui languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipsa portauit. De nimia remissione Pharisæos redarguit, eu subdit: *Digito autē suo nolūt ea mouere.* Quasi dicat: grauiora mandata, quæ aliis imponūt, ipsi nec in minimo aggredi volūt: Et ita cū in aliis sequant, sibi nimis indulgēt. Cū extratio officium boni Pastoris sit, vitia suis nunquam indulgere, sed se asperius iudicare & tractare: & alii indulgentiorē esse. Multum in hoc fratres mei, quotidie peccamus, qui aliis grauiora onera satisfactionis imponētes, nos remisse tractamus: aliorū vitia iudicamus & nostra excusamus. Aliis dura & longa ieiunia imponimus: & nos comestationibus & ebrietatib⁹ vacamus. Aliis castitatē præcipimus, & nos reibus indulgemus. Alios vestiri cilicio, & iacere in sacco & cinere præcipimus, & nos molibus vestimur, & in mollitia recubamus. Alios omnia relinquere & pauperibus erogare monemus. Et nos avari in terra thesaurisamus, faciētes duplex iudiciū, aliud proximo, aliud nobis. Et quod in aliis damnamus, in nobis excusamus: eū scriptū sit. Stratera & statera, pōdus & pondus, vt ūq. abominatio est apud Deū. Devana gloria eos redarguit cū subdit: *Omnia sua opera faciunt vt videantur ab hominibus.* Sed sicut alibi dicit Dominus, receperūt mercedem suā, laudem scilicet humanā quam quæserūt. Faciunt certē & boni pastores aliquando bona in publico corā hominibus, sed inde nō quērūt gloriā suam, sed Dei. & utilitatē proximi. Iuxta quod Dominus alibi præcipit, Sic luceant, inquit, opera vestra coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in celis est. Deinde in quibus Pharisæi quærebant vanam gloriā, exponit eum subdit, *Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant sinubus.* Præceperat siquidem Dominus in lege. Habebis præcepta mea tanquam aliquid semper appensum ante oca-

Officiū boni pastoris.

Prou. 20.

Mat. 5.

Mat. 23.

los tuos. ^{litera} Pharisei adhaerentes, scribebant decem mandata in pictatiolis, & in fronte sua suspendebat, vt praeter ceteris, legis obseruatores viderentur. Vnde & haec pictatiola vocat hic phylacteria: a phylasse, quod est obseruare. Praecepit etiam Dominus fieri fimbrias in angulis vestimentorum: vnde & eas Dominus habuit in vestimentis, de quibus Emoroissa vnam legitur tetigisse. At Iudaei amatores vanae gloriae faciebant sibi grandiores fimbrias, in quibus spinas ligabant: ad quarum punctiorem legis diuinae recordarentur. His similes plerique nostrum sunt hodie fratres mei, qui vt videatur ab hominibus, religiosus se vestiunt, parcius viuunt, psalmos frequentius murmurant, prolixius orant, genua crebrius flectunt, in choro primi incipiunt, & extremi finiunt. Sed quotquot tales sunt proculdubio miseri sunt: qui pro vento fauoris, praemium vendunt virtutis: miseri in hoc seculo, miseres in futuro. De crapula eos reprehendit cum subdit, *Amant enim primos recubitus in coenis*. Ac si aperte dicat: idem volunt videri gloriosi, vt honorentur ab hominibus, & inuitatione & priori & ampliori epulatione. Tales sumus & nos fratres mei hodie, vnde dolendum est, qui gaudemus quando principes & potentes nos inuitant, nos in primo loco collocant, nobis varia fercula & vina apponunt. Medullam terrae comedimus, comestamur & inebriamur vino, in quo est luxuria, paupere foris fame & siti pereunte. Porro bonus pastor nunquam extra domum suam eat manducandum, tantum gratia comedendi, praeter quam gratia aliis proficiendi, vt inuitatores suos, a quibus pascitur corporaliter, pascat spiritualiter. Declinet autem in sede superbia, in cibo saturitate, in potu hilaritate, in verbo leuitate, vt suos aedificet conuiuias, non solum verbo, sed etiam grauitatis exemplo. De ambitione eos redarguit, cum subdit: *Et primas amant cathedras in synagogis*. Eleu quantu excreuit hodie haec ambitio praedicationum inter nos: Ambitum fieri magistri, antequam didicerint esse discipuli: ante precipere, quam obedire. Alij simulant sanctitatem: Alij principibus seruiunt: Alij congregant pecunias: Alij frequentant curiam: vt quam meritis non assequuntur, hypocriti, pretio, violentia, prece assequantur, cathedrae dignitatem. Sed intelligat se non esse episcopum, qui maualt praesesse quam prodesse.

desse. Nemo presumat defendere amorem suum illo Apostoli dicto: *Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*. Opus enim dicit, non honorem: opus non opes: laborem, non requiem: ministerium, non dominatum: sollicitudinem, non gloriam: aliorum onera portare, non portari: querere non quae sua sunt, sed quae Iesu Christi. Qui ergo ita episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Sed quam rarus est hodie talis frater charissimus, quin potius ferre omnes ostendunt cum ad dignitatem perueniunt, qua intentione eam ambierunt: male ascendunt, peius viuunt. Assumunt sibi numerum equorum, vt iam non videantur Episcopi, sed tyranni. Praemittunt in quadrigis & summaris multam & pretiosam suppellestem, quali castra transportarent. Incedunt trabibus frenis, & edificis deauratis. Non est modus vellibus, non cibariis, non palatiis, non argenteis scutellis, & cyphis aureis. Elati in cathedra, obliuiscuntur se esse mortales, diuitum personae assumuntur: pauperes abiiciuntur: ordines ecclesiae & iustitiae venundantur: & quae carere mercati sunt, carius vendere concupiscunt. Lectio & contemplatio contemnitur, & lucrosae causae agitantur. De vana gloria iterum eos reprehendit, cum subdit: *Amant salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi*. Cum diabolus opera quorundam nec in principio operis, nec in executione per intentionem vanae gloriae vitare potuerit, postea per oblationem fauoris & laudis eos aggreditur, iuxta illud quod Dominus serpenti dixit: Et tu insidiaberis calcaneo eius. Inducit ergo eis adultores, a quibus salutatur, beatificatur, & decipiuntur, iuxta illud Esaiam: *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt*. Quauis enim exterius ru-beant, & indignos laude se dicant, tamen interius anima ad laudem laetatur & delectatur, & ita maculatur. Pugnam quippe vanae gloriae nemo aduertit, nisi qui ei bellum indicit, & qui eam subtiliter inquirat. Quarto prohibet Dominus discipulis, ne Phariseos imitentur, cum subdit: *Vos autem nolite vocari Rabbi*. Aliud est fratres mei vocari, aliud velle vocari Rabbi. Velle vocari Rabbi, semper est ambitiosum & gloriosum: Vocari vero, est tam boni quam mali. Sed bono magistro non nocet vocari magistrum, imo prodest. Cum enim vir bonus audit se magistrum vocari, bine in-

Gen. 3.

Esai. 3.

telligit necessitas. *Indicta*: ut quod dicitur nomine, sic & re. Hinc audet & laborat verbo & exemplo se verū magistrū aliis exhibere. Peruerso verō magistri o nocet, si vocetur magister. Nam cum audit se vocari magistrū, magis alij credit quā sibi: & inde instigatur nō ad seipsum corrigendū, sed magis ad superbiēdum. *Omnes enim*, inquit, *fratres estis*. Ac si dicat, licet officio & excellentia sitis aliis magistrū, tamē per charitatē & humilitatē subditos vobis coguātes, magis fratres quā magistrū velitis vos appellari. Nec putetis fraternitatē spirituale, quā est inter vos, esse minore carnali fraternitate. Nulla quippē est carnalis fraternitas in respectu spiritualis. Vnde & subdit. *Et Patre nō vocare vobis super terrā: vnus est enim. Pater vester qui in caelis est*. Homo enim dicitur pater filij, nō quia eū creet, sed quia generationis eius tantū est minister. Deus verō ipse est creator corporis & animæ: ipse est auctor generationis tā primæ quā secundæ, ipse nutritor, doctor, & saluator. *Nec vocemini magistri: quia magister vester vnus est Christus*: quia solus oēs docet, & sine quo nullus docetur, ipse enim est magister & auctoritate & officio. Ipse docet exterius & interius. Exterius verbo & exēplo: Interius in spirādo. Nisi aut sit iustus quā doceat, in vanū lingua doctoris laborat, homo enim tantū ministerio exteriori magister dicitur. *Qui maior est*, inquit, *vestrū erit minister vester*. Ac si apertē dicat: nō erit cōuentio inter vos de magisterio, sed de ministerio, nō de prelatione, sed de humilitate. Sicut enim filius Dei venit in hūc mundū, nō vt ei ministraretur, sed vt ipse omnib⁹ ministraret, & animā suā pro omnibus poneret: Sic debet aliquis ad officiū pastorale accedere, nō vt dicitur: nō vt honoretur: nō vt ei ministraretur, sed pot⁹ vt ipse ministraret, & animā suā ponat pro subditis animabus: *Nam qui*, inquit, *se exaltat, temporaliter humiliabitur æternaliter*. Nos ergo fratres charissimi, sequentes verū & summum magistrū, quæramus in hoc seculo, nō ditari nō honorari, nō delectari, nō ministrari, sed pot⁹ ministrare, docere & prodesse, cū paupertate, cū humilitate, cū patientia & labore, quatenus in celesti regno mereamur ditari, honorari & delectari. Per Dominū nostrū Iesum Christū, qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen. DO.

DOMINICA XIX. POST TRINIT.

Renouamini spiritu mentis vestre, *in nouitate noui hominis* Ephe. 4.
minimē qui secundū Deū creatus est, in sanctitate, & in stitia veritatis, &c. In hac lectione fratres charissimi, nos hortatur Apost. ad nouitatē innocētis vitæ. Et hoc modo. Primō monet nos mutari de malo in bonū, secundō ponit partes vetustatis, quas fugere debemus: & opera nouitatis, quæ facere debemus. Primō igitur monet nos mutari de malo in bonū, cū dicit: *Renouamini, &c.* Porro renouatio fit quādo vetustas exiit, & nouitas amissā recuperatur. Nos aut fratres, fuimus noui formati in Adā, sed ipso peccate, cū ipso incidimus in vetustatē. Sanē quod nouū est, purum, firmū, & forte est. Quod verō vetus est corruptū, infirmū, & debile est. Est autē Adā creatus nouus, quia purus, quia firmus, quia fortis. Purus sine peccato, firmus ad resistendū vitio, fortis ad perseuerandū in bono. Sed quia spōte peccauit, vetustatē incurrit, factus impurus, infirmus: & debilis. Impurus quia corrumpitur vitio: infirmus ad resistendū vitio. Quia enim cū euitare posset peccatū, noluit, inflictū est, vt eum vellet, nō possit. Debilis etiā fuit ad bene agendū, per se enim bene agere nō potest nisi gratia Dei adiutus. Dicitur igitur Adā vetus homo. Vetustas eius est illa corruptio & infirmitas, quā peccato incurrit, quæ languor naturæ, siue stimulus carnis, siue pronitas ad peccandū vocatur. Hęc est originale peccatū. Hoc etiā peccatū dicitur, quia per eā velimus nolimus, *Rom. 7.*
 peccamus. Propter hęc exclamat Apo. infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum. Christus verō cōtrario dicitur nouus homo: quia nō ex cōcupiscentia cōceptus est, sed ex Spiritu sancto. Et purus, firmus, & fortis creatus est, & permāsit. Et eius innocētia, & sanctitas nouitas appellatur. Oēs igitur sicut nascimur ex corrupta massa Adæ, ita nascimur ex corrupto corrupti: ex vetere veteres, sed per gratiā noui hominis Christi renouamur, dū in fide & baptismo eius originale peccatū nobis dimittitur, & innocētia nobis cōfertur, & iuxta Apost. de die in diem magis ac magis renouamur, cum magis ac magis Christū imitando, in sanctitate proficimus. Hac nouitate Apostol. *Gal.*

nouatus ait. *Non ego, iam non ego, uiuit autē in me Christus, in quo autē renouatio, & quomodo, & per quē fiat, & ex quibus cōsistat, subsequenter ostendit Apostolus. In quo fiat, ostendit cū ait. In spiritu mētis vestrae, id est, in spiritu & mente uestra. Per spiritū, inferiorē vim animae, id est sensualitatem, & per mentem, superiorē intellectū intelligens. Est autem sensualitas illa vis animae, quae per officinas corporis, corporalia cōprehendit. Monet igitur nos Apostolus, ut in sensualitate nostra innouemur, ut sensus nostri nō exarētur, ut prius ad vetera, sed potius ad opera noui hominis faciēda. Ut scilicet oculus nō videat tēporalia ad cōcupiscendū, sed potius ad contemndū: & pauperes nō ad sperndū, sed potius ad cōpatiendū. Aures non audiant illicita, sed sacra Domini verba. Nares nō olerēt metreticales odores, sed potius spiritualiū virtutū suauitatem. Gestus nō irretiatu lenociniosis saporibus, sed ieiunio, & omni verbo quod procedit de ore Dei. Tactus nō delectetur illicito cōtactu, sed castimonia. Intellectum quoque praecepit innouari, ut iam non studeat in malitiis, in dolis, in fraudibus, in malis consiliis, & malis artibus, sed potius in spiritualibus studiis, & in sanctis lectionibus. In sapientia Dei, in cōtemplatione caelestium, ut ita imago Dei in nobis deformata reformetur. Quomodo uerō haec reformatio fiat, ostendit cū ait: Et induite nouū hominē, id est, nouitatem noui hominis Christi: ut scilicet quantum possumus, simus innocentes, sicut ipse innocēs est. Simus sancti, sicut ipse sanctus est: simus misericordes, sicut ipse misericors est, & quantum ipse dederit, simus eius imitatores. Per quem autem fiat haec renouatio, ostendit cū subdit, qui secundū Deū creatus est, id est, nouitas eius secundū Deum creata est. Ac si diceret: Haec nouitas nō potest esse in nobis ex nobis: sed ex eo qui ait: Ecce noua facio omnia. Quā nouitatem mentis propheta petēs à Deo ait: Cor mundū crea in me Deus, & spiritū rectum inuoua in uisceribus meis. Sed & nos fratres mei, qui nihil ex nobis, nisi peccatū habemus: oremus cū gemitu, oremus quotidie cū lachrymis & suspiriis, oremus inquam cum propheta, uetustatem peccati auferā me Domine, & spiritum rectum inuoua in uisceribus meis. Ex quibus uerō haec*

Sensualitas.

Apoc. 21.

Psal. 50.

haec renouatio cōsistat, ostendit cū ait. Sanctitate & iustitia ueritatis. In sanctitate in nos, in iustitia in proximos: & ut tā sanctitas quā iustitia sit ueritatis: & ueritate, scilicet operis, & ueritate finis. Sunt enim (unde dōlendū est) quidā simulatores, qui nec sancti: nec iusti sunt opere, sed simulant. Alij uerò, & si opera sanctitatis uel iustitiae habeāt, tamen in fine degenerāt, cū de eis gloria secularē expectāt. Sequitur pars secunda, in qua ponit Apostolus partes uetustatis, quas nos fugere docet, & partes nouitatis, quas nos sequi iubet, dicēs: Propter quod abiiciētes omne mendaciū loquimini ueritatē, &c. Tres partes uetustatis sunt: uetustas oris, uetustas cordis, uetustas operis. Tres quoque e contrario partes nouitatis sunt, nouitas oris, nouitas cordis, & nouitas operis. Uetustatem igitur oris nos praecipit abiicere, cū ait, propter quod abiiciētes omne mendaciū. Est autē mendaciū falsa significatio uocis cū intentione fallendi. Mentiri uerò dicitur, quasi cōtra mentē. Iuxta illud. Labia dolosa ex corde, & corde locuti sunt, id est, ex duplicitate cordis. Sunt autē sex species mendaciorū. Primum est, quod prodest & nemini nocet, ut quādo aliquis mentitur, pro uita alterius cōseruāda. Secundū est, quod prodest nec obest, ut quando iocando quis mentitur. Tertium est, quod aliqui prodest, & alicui nocet: ut quando mentitur uēditor emptori. Quartū est, quod alicui nocet & nulli prodest, ut quando aliquis uult decipere inimicum suum. Quintū est, quod fit sola libidine mentiendi, quod mirū peccatū est. Sextum est mentiri in ueritate fidei, quod est haëreticorum. Comprehenduntur autē sub mendacio detrahitio, adulatio, susurratio, inculatio: Quae & si quandoque habeant uitae ueritatem, quia tamen malo fine dicuntur, mendacia sunt. Est autē omnē mendacium fugiendū. Unde & hic ait: proiciētes omne mendaciū. Et propheta, Perdes, inquit, omnes qui loquuntur mendacium. Nemi igitur licet mentiri. Licet tamē ei uerum tacere, uel modoli propositione, malitiam eludere. Episcopus quidā ut refert beatus Augustinus nomine & fide firmus, quendam reum apud se abscondit. Qui cū quaereretur, ait: Non licet mihi nec prodere, nec mentiri. Tractus ante regē Gentilem, cū in hoc ipso usque ad mortem perseveraret, factus est

Mendacium quid.
Psal. 11.
Multiplex mendaciū.

Psal. 5.

mirabilis in veritate & iustitia: liberatur gratia eius etiam reus. Ecce fratres & modo veritas & iustitia etiam apud infideles habetur admirabile. Propositione verò modalis inquirentem eludere licet: vt cū quærit gladiator, vbi est ille? Reipòdemus. Nescio, subintelligēs, tibi. Tales enim locutiones in sacra scriptura inuenimus, vt ibi, *Morieris tu & nō viues*, subintelligitur enim nisi fleueris. Hęc est duplicitas quæ neminē decipit, sed potius iuuat. Ad nouitatem verò oris nos inuitat Apost. cū subdit: *Loquimini veritatem vnusquisq; cū proximo suo*, i. cū omni homine. Veritas enim est vera significatio vocis cū sine debito, & vera quidem est significatio, quando quod corde concipitur, voce significatur, quomodo cunque se habeat res. Inde est quod Paulus, quando promissit se iturum ad Corinthios, quia vt mente habebat, ira locutus est, verū dixit, quantum non iuerit. Et econtra, si quis dicat cōtra mentē se aliquid facturum, & post illud faciat, tamen quia contra id quod sentiebat, dixit, mentitus est. Si autē & quod sentit, dicat: sed non sine debito, id est, nō propter Deum, mendax est. Hinc est quod testis, si verum testificetur propter pecuniā, mendax est. Ecce fratres, vnde dolendū est, quam rari sunt hodie veraces, quoniam & si sunt aliqui qui dicant, quod sentiunt, tamen fere oēs non ad Deum, sed ad temporalem finem intentionē dirigunt. Quod verò adiunxit Apostolus, *quoniam summus inimicem mēbra*, ita intelligendum est: Omnes fideles sumus mēbra Christi, & debemus nos tanquā membra coadiuuare. Cū ergo frater fratri mentitur, quid aliud quā sinistra mentitur dexterę? Et cū sinistra dexterę mentitur, quid aliud est quā cōtra se operatur? Ita est proculdubio fratres mei, quicumq; mentitur alij, primū nocet sibiip̄. Vetustatem verò mentis abiecerit, & nouitatem induere nos monet, cū subdit: *Irascimini & nolite peccare*. Quod hic Apost. de ira dicit, de ceteris passionibus, siue perturbationibus mentis intelligit, quę sunt timor & tristitia, cupiditas & gaudiū, ira & odium. Hęc verò passiones naturales sunt, & à bonis bene videntur, & à malis malē. Qui enim timet offendere Deum, bene timet. Et qui offenso tristatur, bene tristatur. Et econtra, qui timet ne nō possit suam malam implere voluntatem.

tem, malē timet. Et qui tristatur, quia non impleuit, malē tristatur. Similiter qui irascitur contra peccatum suum vel alienum, bene irascitur. Hortatur igitur nos Apostol. (sed præposterē) induere nouitatem mentis, cū ait, *irascimini*, subaudis contra vitia. Hortatur & nos abiecere veritatem mentis cum ait: *Nolite peccare*, subaudis per irā, vel alium mentis motum. Vel certē (vt quidā volūt) primus motus irę, qui in nostra potestate nō est, permittitur nobis cū dicitur: *irascimini*. Ira verò post illum motū, tanquā graue peccatum prohibetur, cū dicitur, *nolite peccare*. Sol, inquit, nō occidat super iracundiā vestrā. Hoc vel ad literā legitur, vt scilicet tā breuis sit ira quā vltiq; ad occasum solis non perduret. Vnde in vitis patrū legimus de duobus, quorum alterum sol nunquā viderat irascentē: alterum nunquam viderat comedentem. Vel sol, i. charitas Dei & proximi, nō occidat in cordibus vestris, propter nimiam iracundiā: vt scilicet ita irascamur contra vitium fratris, quod charitatem eius naturā debitam non amittamus. Cū enim superat ira, charitatem mētis perturbat, vt iam nō possit discernere quid deceat. Vnde Poëta: *Ira, inquit, breuis furor est*. Et Salomon. *Ira, inquit, viri iustitiā Dei non operatur*, Liptotes est: operatur iniustitiam. Non enim nouit iustē iudicare: quē ira conturbat. Propterea cū Theodosius imperator ex impetu irę plusquam decem millia hominum occidit iussisset, reprehensus a beato Ambrosio, dedit legē vt de cetero cū Imperator vel iudex contra aliquem reū esset commotus, non statim eum iudicaret, sed per triginta dies esset reus in custodia, vt mitigatus animus iudicis tunc melius posset iudicare. *Nolite, inquit, locum dare diabolo*. Qui dat locum peccato, dat locū diabolo. Sicut qui dat locū virtuti, dat locum spiritui sancto. Vetustatem operis nos præcipit Apost. abiecere cū subdit: *Qui furabatur, iam non furetur*. Per furū intelligens & rapinam, & dolū & scēnas, & omnem exactiōē. De quibus idem alibi: *Ne quis circūueniat vel supergrediatur in negotio fratrem suū: quoniam vindex est Dominus eorum qui talia agunt*: Si enim fratres mei damnatur qui non dat propria: quid fiet de eis qui rapiunt aliena? Nouitatem verò operis nos præcipit assumere, cū subdit: *Magis autem laboret vnusquisque*

2. Thef. 4.

quisque manibus suis, quod bonum est. i. honestam & vtilem operationem, per quam accipit quod dicitur genus laboris, vel artis honestae, vt agriculturam, sutoriam, fabrillem, & ceteras huiusmodi artes, de quibus potest aliquis sibi & aliis honeste providere. Quod fratres mei, contra quosdam est, qui otiose & curiose viuentes, ad manus semper respiciunt alienas: Non attendentes se plura inde vitia incurrere, videlicet otiosam desidiam, & inexcusabilem mendicitatem, turpem impudentiam, atque debitam alienorum peccatorum supportationem. Contra quos Apostolus ait: Qui non laborat, non manducet, & lex Imperatorum praecipit vt fortes mendicantes seruituti mancipentur. Econtrario fratres mei, quam honestus est modus viuendi labore manuali, si iuste fiat & recta intentione, & cum multa bona habeat in se. Primum, quia de suo iusto labore viuunt. Secundum, quia debitas oblationes de suo, Deo reddit. Tertium, quia habet unde possit peccata redimere. Quartum, quia iuxta quod dicitur, hic habet unde tribuat necessitatem patienti. Hanc igitur fratres charissimi, triplicem oris, cordis & operis nouitatem habere studeamus: vt noui hominis Christi noua membra esse mereamur, ipso largiente, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA XIX. POST TRINITAT.

Ascendens Iesus in nauiculam, transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Iuxta literam fratres charissimi, ostendit Dominus in hac sancti Euangelii lectione, se & veram humanitatem, & veram diuinitatem habere. Et veram quidem humanitatem se habere demonstrat. dum more hominum nauem ascendit & transfretat, & patriam terrenam visitat. Posset quidem omnipotens & summus Dominus, vt pote cui vniuersa famulatur elementa, mare diuisisse, vel super aquas: sicut aliquando fecit, siccis pedibus ambulasse, sed assumptionis humanitatis vera in se demonstrare voluit argumenta. Cum enim legimus Christum esuriisse, sitiisse, fatigatum fuisse, nauis vehiculo transfretasse, patriam & parentes habuisse, credimus eum verè nostram humanitatem & infirmitatem suscepisse. Ceterum quoniam tam de diuinitate quam humanitate eius eramus instruendi, nec super aquas vadit vt Deus, nunc naue transfretat vt homo, nunc de paucis

paucis panibus multa milia pascit vt Deus, nunc esurit & sitit vt homo, nunc alios sanat vt Deus, nunc patitur vt homo. Veram verò se habere diuinitatem hic demonstrat in quatuor: Primum in alterius fidei cognitione. Vnde & hic dicitur: *videns Iesus fidem illorum*. Possent quidem non ex fide, sed potius ex tentatione & derisione ei paralyticum curandum offerre, sed Dominum qui scrutatur renes & corda, fallere non potuerunt. Secundum in peccatorum dimissione, vnde & dicit: *Confide filii, dimittuntur tibi peccata tua*. Vbi notandum est fratres mei, quoniam non ait Euangelista: *Videns fidem paralytici, sed fidem illorum qui eum offerebant*. Si ergo tantum valuit paralytico fides aliena, vt mente & corpore sanaretur, quantum putatis valet vnicuique fides propria? Sed dices, Nunquid homini infideli Christus peccata dimisit? Nequaquam. Sed Dominus propter fidem offerentium, fidem paralytico inspirauit: & ita credenti peccata dimisit. Tertium se veram diuinitatem ostendit habere, in alienarum cogitationum cognitione. Vnde scribis intra se dicentibus, hic blasphematur, dixit: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quartum in paralytici per solam imperium curatione. Sunt enim fratres mei, hic quatuor: scilicet cognitio alterius fidei, peccatorum dimissio, alienarum cogitationum inspectio, solo nutu facta sanatio, propria solius Dei. Quae tamen per ministros, quando vult vt auctor operatur. Sed quoniam prima tria inuisibiliter operaturus erat, ideo per quartum visibile signum ea confirmat. Vnde & dicit, *Vt autem sciat is quod filius Dei habet potestatem in terra dimittendi peccata, subaudi & cognoscendi fides & cogitationes cordium*: Ecce vobis hoc per visibile signum demonstro. Vnde & subdit Euangelista: *Tunc ait paralytico, Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et surrexit, et abiit in domum suam*. Iuxta tropologiam verò erudimur in hac lectione in quatuor, Primum enim in hoc quod Dominus nauem ascendens, transfretauit, & venit in ciuitatem suam: erudimur expropeius, vt nos quoque nauiculam ascendamus, & ab huius mundi exilio ad aeternam transfretemus. Nauicula quippe significat sanctam Ecclesiam, quae quauis in hoc seculo malignis spiritibus infestetur, quamuis tribulationum vadis concutatur, quamuis nunc per prosperitatem eleuetur, nunc per aduer-

aduersitatem, ne submergatur, tamē Deo regere, & Spiritu sancto impellente, eos qui in ea sunt per fidei & charitatis unitatem, ad portū salutis aeternae transportat. Sed quod sine gemitu dicere non possum, plures sunt hodie, qui cum in Ecclesia videatur esse numero: extra sunt, merito plures, qui nolunt ad illā patriā transire: sed potius in huius mundi naufragio amant manere, & nolent praesentē finiri miseriam, sed semper hic durare. Plures etiā qui (quod grauius est) ipsam Ecclesiae nauiculā qua possent transire, haeresibus, cōtentionibus, insidijs, & persecutionibus persequuntur & scindunt, & quantum in ipsis est submergunt: sed ipsi ut meruere submerguntur. Nauicula verō cū fidelibus suis ad portum salutis applicatur. Transfretemus ergo fratres, spe & desiderio, & teniamus in ciuitate nostrā utiq;, quoniā ut ait Apost. Jam non sumus hospites & aduenae, sed sumus ciues sanctorū, & domestici Dei: haeredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Secundō verō, quia nō solū salutem nostram, sed etiam proximorum quærere debemus: instruiamur ab eis qui paralyticum in lecto iacentē Domino sanandū offerebant: ut nos quoq;, infirmis, siue mente siue corpore, & cōpatiāmur: & eos domino sanādos per orationē & desiderium offeramus. Nō sumus de numero illorum, qui quasi saxei vel ferrei essent, super afflictiones & dolores proximorū, nulla cōpassione mouentur, sed potius imitemur illū, de quo loquimur Iesum Christum, qui visceribus misericordiae semper affluit super infirmos & peccatores: sicut de eo per Prophetā dicitur, Verē lāguores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit. Imitemur etiā imitatorē eius Paulū, qui de se dixit, factus sum infirmis infirmus, ut eos lucrificarem. Et alibi: Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Tertiō quoq;, in hoc Dominus respexit ad fidem offerentiū paralyticū, instruiamur quod si pro nobis & alijs supplicantes à Domino exaudiri volumus, fidem perfectam, i. per charitatem operātem habere studeamus. Impossibile est enim orationē vel aliud aliquid, sine fide placere Deo. Vnde Iacobus: Si quis indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluēter, & nō improperat. Postulet autē in fide nihil hēsitans. Nam qui hēsitat, similis est flui.

Ephē. 3.

Rom. 8.

I. Sa. 53.

1. Cor. 9.

1. Cor. 11.

I. Ier. 4.
I. Iob. 1.

est fluctui maris, qui à vento circumfertur. O estimet autem ille homo se aliquid accepturū à Deo. Si ergo, nec ille qui supplicat, nec ille pro quo supplicatur, est Deo cognitus, quomodo audiuntur? Scimus enim quia peccatores Deus nō audit: Sed si quis est verus Dei cultor, hunc exaudit Deus. Quin potius si ille qui per infidelitatē vel impietatem suā est Deo odiosus, pro reo supplicare praesumit, nō solum Deus nō placatur, sed eū exacerbatur. Itaq;, fratres mei, studeamus per veram fidē nos notos & familiares Deo facere: ut ita locū intercessionis apud eum habere mereamur. Quartō etiā in hoc quod Dominus paralytico, non ob fidem suam, sed ob fidem offerentium peccata dimittit: ostendit quantum locum intercedendi habeant fideles apud ipsum, non solum pro se, sed etiam pro alijs: & quantum ipse sit pronus ad audiendū preces eorū. Vos ergo fratres, qui verē fideles estis, qui locū familiaritatis & intercessionis apud Deū obtinetis, nolite dissimulare vel negare auxilium intercessionis vestrae, reis & peccatoribus: qui etsi vos nō petant, tamen vos pro eis petere nō cōtemnatis, talentū vobis cōmissum non abscondatis: sed orate pro omnibus, orate pro singulis, quoniam Deus preces fidelium suorum spernere nō potest: sed ob preces nostras, nos qui in lecto torquentis conscientiae infirmi iacemus, qui paralytici, i. membris dissoluti, & impotentes sumus: qui nec bene velle, nec bene loqui, nec bene operari valeamus, per misericordiam suā ad bene agendum erigat: ut grabbatum, i. carnem infirmitatis nostrae, possimus à vitiō subleuare, & ad cōlestē Dominum supportare: quod ipse praestare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINIT.

Videte quomodo caute ambuletis, etc. In hac lectione fratres chari. hortatur nos Apostolus ut caute ambulemus viam mundanae peregrinationis, ut ita per eam ad aeternā patriam peruenire mereamur. Sunt autē huius lectionis quatuor partes. Primō enim nos monet ut caute ambulemus. Secundō, ut ab impedimentis temporalibus nos redimamus. Tertiō, ut non mundana, sed spiritalia ebrietati inebriemur. Quartō, ut propter Christum subie-

Ephē. 5.

Si nos inuice supportemus. Monens igitur nos Apo. vt viā huius mundi scilicet enter ambulemus, ait: *Videte quomodo cautē ambuletis.* Cautē fratres chariss. ambulat, qui ambulat quō debet, & qua via debet, & quomodo debet. Quo debemus, ambulamus, si ad æternā patriā toto desiderio festinamus, vt ibi videamus Deū deorū in Sid: quos siā iuxta Apo. Nō habemus hic manentē ciuitatē, sed futurā inquirimus. Semper ergo fratres, ad Christū qui nos præcessit, oculos erigamus, & qua via ipse præcessit, eū sequamur. Oculi enim sapiētis in capite eius. Via qua debemus ambulamus, si in fidei via de bono in melius proficimus. Non enim prodest fides sine operibus habēri tēpus: nec opera sine fide. Habent enim Iudæi & Gentiles bona opera pietatis: sed quia fidē nō habent, per ea ad æternam patriā peruenire non valent. Habent fratres mei, & aliqui falsi Christiani viā fidei, sed quia malē operātur, per viam fidei nō ambulāt, imō reuertūtur. Nos ergo fratres, si per fidē ad Deū peruenire volumus, de bonis operib' ad meliora nos extēdamus. Quomodo verō debemus, ambulamus, si rectē, si planē, si modēstē ambulamus. Rectē, si nō declinamus ad dexterā per prosperitatē, nec ad sinistrā per aduersitatē. Planē si euitamus mōtes superbię & præsumptionis, & valles tristitię & desperationis. Modēstē, si nec nimis citō, nec nimis lentē eamus. Qui enim nimis in principio festinat, ante tēpus laescit & deficit. Quod faciunt quidam, qui in principio conuersionis suę tantum onus suscipiunt, quod ante tempus sit necesse eos deficere. Qui verō nimis lentē graditur, pigrescit, & ad metam in tempore non peruenit. Quod faciunt qui vel parum, vel nihil in operando proficiunt. Nos ergo fratres, cū moderatiōe de minoribus ad maiora nos extendamus, vt nunquā deficiamus: sed vsque ad perfectum proficiamus. Sed quoniam sunt quidam qui sub prætextu elemosynę se ingerunt sollicitudinibus, & negotiis secularibus, subdit Apostolus: *Non quasi insipientes, sed quasi sapientes.*

Est autem hæc pars secunda, in qua Apostol. monet nos expediti & redimi à temporalibus sollicitudinibus, quas quidā insipienter amplectuntur, dicentes se hoc facere vt habeant unde erogent pauperibus. Sed Apost. vult seruos Dei

Dei esse expeditos. Vnde ipse alibi ait: *Nemo militās Deo implicat se secularibus negotiis.* Vnde & hic subiungit: *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt.* Tempus redimit, qui vt tranquillē & pacificē transire possit, etiam de suo derelinquit. Vnde idem Apost. Corinthios reprehendens, quia in iudicio contendebant, ait: *Quare non magis iniuriam patimini? Et Dominus in Euāgelio: Si quis, inquit, vult tecum contendere & tunicā tollere, da ei & palium.* Et alibi: *Si quis quod tuum est, tulerit, ne repetas.* Hoc tamen est consilium non præceptum. Nam omni homini licet sua repetere, sed nulli cum contentione. Sub iudicio verō sua repetere, licet minus perfectis: magis verō perfectis, non licet. Diuinum ergo consilium est, vt ne aliquando in contentionem decidamus, contententi cedamus: & etiam quod nostrum est fratres mei, dimittamus. *Quoniam,* inquit, *dies mali sunt,* nō in sui essentia, sed in prauē vtentium malitia: qui eos quos in via huius mūdi cernunt diuitis honoratos persequuntur. Nos ergo fratres, solis necessariis sumus contenti, vt pacificē & expeditē viā latronibus & prædonibus obsitā transeamus. Hinc subditur: *Propterea estote prudentes, intelligētes quę sit voluntas Dei.* Vult enim Deus seruos suos contemptores esse mundi, & sic expeditē ad eum festinare. Inde est quod cupientibus ditari, gloriari, & delectari hoc seculo opponit Deus aduersarios & impedimenta: vt cū viderint se non posse prosperari in hoc seculo, ad Deum conuertantur. Vnde Dominus sub specie vxoris fornicantis loquitur ad Iudæā dicens: *Septim viam tuam spinis, quæres amatores tuos, & non inuenies.* Et dices: *Reuertar ad virum meum priorem,* quia melius erat tunc mihi quā nunc.

Sequitur pars tertia, in qua, vt alacrius viam Dei pergamus, monet nos Apost. inebriari, non ebrietate mundana, sed spiritali, dicens: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini spiritu sancto, &c.* Sunt enim tres ebrietates. Prima est vinosa, secunda mundana, tertia spiritalis. Prima est vini immoderati: secunda immoderata cupiditatis: tertia abundantis charitatis. Prima igitur ebrietas mala est, quia sensus hominis disturbat, mentem alienat, ad inhonestā & turpia excitat. Vinum quippē genitalia Noë nudauit, Loth filiabus suis miscuit. Vx vobis, dicit

Non prodest fides sine operibus.

Heb. 13.

2. Tim. 2.

1 Cor. 6.

Mat. 5.

Lus. 6.

Osee 2.

Tres ebrietates.

Propheta, qui artes eius ad potandū vinū, & ad miscendā ebrietatē. Ebrietas verō secūda est pessīma, quia p̄ amorē seculi sensus distulbat à seruitio Dei, mentē alienat à sapiētia & amore Dei, ad flagitia & facinora trahit. Hic est calix Babylōnis, de quo inebriātur omnes peccatores terre. Tertia ebrietas est sanctissima, quia per amorē Dei, sensus retrahit ab operib⁹ malis: sensus alienat ab amore mōdi: desiderio ad cœlestem patriā trahit. Hac sancti inebriātur.

*Psal. 55.
Psal. 32.*

Vnde Propheta: Inebriabuntur ab vberitate domus tue: & torrente voluptatis tue potabis eos. Et alibi Dominus per Prophetā: Calix meus, inquit, inebrians, quā p̄ præclarus est. Nobis igitur, fratres, in via huius mundi, inter aduersitates lassitētib⁹, necessariū est vt inebriemur, nō ebrietate mundana, quæ facit Deum & proximū obliuisci, sed spiritali, quæ faciat nobis obliuisci mundana, & toto desiderio festinare ad æterna. Impleamini ergo fratres, spiritu sancto, qui nobis in via Dei multas cōsolationes & auxilia præstabit: quoniā ipso inspirante, eritis loquentes vobiscum: p̄s in Psalmis: Sic faciunt viatores, quia vario sermone laborē viæ alleuiāt. In via enim huius exilij, Psalmi debent esse colloquutiones & alleuiationes terræ. Vnde & in eis cātamus, Cantabiles mihi erāt iustificationes tue, in loco peregrinationis meæ. Simus etiā cātes voce & psalentes in cordibus nostris Domino, in hymnis & canticis spiritalibus, more peregrinorū, qui superata parte laboris cantant. Est autē Hymnus, laus Dei cum cantico. Canticū verō est exultatio mentis habita de æternis, prorumpens in vocem. Spiritalis ergo ebrietas confert fidelibus in aduersis, non solū cōsolationes in psalmis, sed etiam cōgratulationes in hymnis vocalibus, & canticis spiritalibus in corde. Facit etiam agere eas gratias Deo, sicut faciunt nauæ post naufragium palinodias.

Psal. 148.

Quid hymnus.

Gal. 6.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus, vt dum sumus in via huius seculi, simus subiecti inuicē in timore Christi, vt scilicet de sola humilitate & obsequio cōteadamus: supportantes inuicē, more viatorū: fortis debilem, leuis grauem: velox tardū. Vt impleamus illud Apostoli. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legē Christi, qui lāguores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Cuius timore pariter & amore, nos quoque

aliorū infirmitates debemus portare. Et si sic fratres mei, cautē ambulauerimus, si nos ab impedimentis secularibus redimerimus, si per spiritalē ebrietatē obliuiscētes temporalia, ad æterna cum toto desiderio festinauerimus: si per charitatē alter alterius onera portauerimus, proculdubio ad æternā cū triumpho perueniemus, per Dominū nostrū Iesum Christū, qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat Deū per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINITAT.

Smile factū est regnū cœlorū hominī Regi, qui fecit nuptias filiō suo. Rex ille fratres charis. Deus pater est, qui est Rex regū, & Dominus dominantū: qui habet filiū Regem secū conregnantē: Iuxta quod Psalmista ait, Deus iudiciū tuum Regi da, & iustitiā tuam filio Regis. Deus ergo Pater, filio suo nuptias fecit, quia eum nostrā sibi assumere naturā cōstituit. Et hoc nō quia ipse indigeret, sed quia nos indigebamus. Hoc enim fecit ob suā misericordiā, vt nostrā releuaret miserā. Videte ergo tria causam nuptiarum, dotalitiū, & prandiū. Et causa quidē, est reconciliatio hominis cum Deo. Sicut enim si fratres mei, frequēter videtis, quod quando inimicitie sunt inter duas familias, coniugiū sit causa reconciliationis, inter virū vnus familie, & mulierem alterius: ira & hinc factum est. Discordia quippe grādis erat inter Deum & hominem. Homo verō, per primam præuarcationē in hoc detrusus exilium, Deum nō cognoscebat, imo per praua opera eum impugnabat. Deus verō excelsus hominem propter inobediētiā odiebat. Quia tamen nō obliuiscitur misereri Deus, placuit ei vt suum fugitiuum reconciliaret sibi. Et vnigenitum suum huius reconciliationis mediatorem fecit, qui sibi nostram coniungens humanitatem, hominem Deo, & Deum hominī, reconciliavit. Dotalitia quoque est largitus filius Dei sponsæ suæ: conferens ei hic annulum fidei, & ceterarum arram virtutum & gratiarum: & pollicens, quod si in eius amore perseveraret, daret ei dotem cœlestium præmiorum. Prandium etiam fecit Deus in nuptiis filij sui in Ecclesia per sacramentorum communionem, apponens panem de cœlo quod confirmat, & vinum quod legitificat cor hominis. Apponens etiam per exemplorum informationem, tauros, id est, sanctos Patres veteris testamenti.

Mat. 22.

Psal. 71.

flamenti, qui cornu talionis referiebāt. Et altitia. i. sanctos patres noui testamenti, qui pinguedine gratiarum alti, & p̄na contemplationis ad cēlū subleuātur, quorū uidelicet exemplis & verbis pascērentur. Aponitur autē in his nouitijs ad imitatorum innocentia Abelis, iustitia Noē, fides Abrahā, castitas ioseph, mititudo Moysi, mānuctudo Dauid, patientia Iob, perfectio Apostolorū, consuetudo Martyrum, sobrietas confessorum, mūjitia virginum. Ad has igitur nuptias (teste Domino) multi sunt vocati, pauci uerō electi. Nam multi sunt inuitati & sēpē vocati, & tamē nō ueniunt. Multi quoq; sunt vocati & ueniūt, sed tamen eiiciuntur. Pauci uerō sunt respectu aliorū, qui cū sponso & sponsa in aeternum epulentur. Ecce tres distinctiones. Porro inuitati & pluries vocati sunt Iudei, nā primō inuitati sunt per Patriarchas: vocati sunt postea per Prophetas & Apostolos: & tamen uenire contēpserunt; quin potius abut alius in uillam. i. in amorem terrenae possessionis, timens amittere locū & gentem. Alius in negotiationē suā, i. in obseruationem suarū taxationū, praeponens eis mandatis Dei. Contra quos loquitur Psalmista: Quoniam nō cognoui, inquit, negotiationē, uel secundū aliā translationem, literaturā, introibo in potentias Domini. Reliqui uerō tenuerunt seruos eius. i. Apostolos & sequaces eorum: & cōtumelias affectos occiderūt: alium lapidantes ut Stephanum, aliū decollantes ut Iohannem Baptistam, & Iacobum Zebedaei, aliū praecipitantes, ut Iacobum Alphaei, & huiusmodi. Deus autē pater iratus, missis exercitibus suis per n. in Iherosolymam. Romanorum, perdidit homicidas illos, & Ciuitatē illorum succendit: Et etiam per ministerium Angelorum damnauit animas eorum & ciuitatē, id est, corpora eorum igne perpetuo succēdit. Multi quoque uocati sunt & ueniunt, sed tamen quidam eorum eiiciūtur. Hi sunt fratres mei, gētiles, nos uidelicet qui de exitibus uiarum i. de diuersis erroribus idololatriae, ceterorumq; uitiis uocati sumus: & per praedicatores tā boni quam mali conuocati ad nuptias Christi cōuenimus. Vnde Psalmista: Annuntiaui, inquit, & loquutus sum, multiplicati sunt super numerum. Sicut enim in arca super numerum granorum super exco. est numerus palearū: ita in Ecclesia super numerū electorū super exco. est numerus reproborum:

Psal. 70.

ū: in Ecclesia numero nō merito, nomine nō numine cōtentorum. Nusquam quippē boni soli sunt, nisi in cēlo. Et nusquam mali soli sunt nisi in inferno. in mūdo uerō uoluit Dominus permixtum esse bonos & malos triplici ratione: Quoniam mali sunt cum bonis ad purgationem, ad probationem, ad manifestationem. Ex persecutione enim malorū boni purgātur à peccatis Vnde scriptū est. Quod caminus auro, hoc confert tribulatio iusto. Ex tētatione quoq; malorū, iusti in patientia, ceterisq; uirtutibus probantur. Vnde scriptum est: Beatus uir qui suffert tētationem, quoniam cū probatus fuerit, accipiet coronā uitae. Ex comparatione malorū, sanctitas iustorū manifestatur clarus: Vnde sp̄sus in Cantico canticorū: Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Propterea fratres mei, patienter sustinete malos: quoniam oportet iustos semper habere, Cain & unum Iudā, Abel quippē esse nō potest, quē malitia Cain nō exercet. *Intrauit autem, inquit, Rex Iherosolymorum descumbentes:* Hoc fratres mei, quotidie facit Deus, Quia dum in ecclesia sedemus, dum corpus & sanguinem suum ceteraq; sacramenta participamus, qui, quo animo, qua deuotione nos habeamus, discernit & speculatur: iuxta illud: Speculator astat desuper qui nos diebus omnibus, actusq; nostros prospicit. *Vidit, inquit, hominē nō uestitū ueste nuptiali.* Vestis nuptialis, qua discernūt digni ab indignis, est charitas. Quae dicitur uestis, quia omne frigus mali excludit, & retinet oēm calorē boni. Dicitur nuptialis, quia Christus sponsus ueniens sibi coniūgere Ecclesiā, hac indutus uenit: Hae est tunica Christi inconsutilis, nō diuisa per odiū uel inuidiā, nec scissa per haeresim uel scisma. Hae est tunica Ioseph talaris. i. perseverans: quia charitas nunquā excidit. Est & polimita propter uirtutum uarietatē, quae in ea continentur. Hae & eadem est tunica sponsae, quae additit à dextris sponsi, in uestitu deaurato: Quia uera charitas fulgore sapientiae est ornata, & circumdata uarietatē uirtutū. Qui hanc uestem habet: securus in nuptiis discubuit. Non habenti uerō dicit Deus, uel per scripturas, uel per praedicatores, uel interiorē rationē. Quomodo huc intraisti cū fidelibus, qui ab eis es discolor per malitiam, & discolor per odiū, & inuidiam? Quomodo talis & talis ad mensam altaris, & ad cetera sacramenta ac

1. Cor. 2.

Cant. 2.

Vestis nuptialis.

1. Cor. 13.

Psal. 44.

cedere profut. *At ille obmutuit.* Obmutescit quem propria conscientia red. quit. Obmutescit qui silet peccatorum suorum confessione & emendatione. *Et dixit Rex ministris suis, sicut Angelis, ligatis manibus & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores.* Et hoc merito, quia noluit vitare interiores. *Ibi erit fletus & stridor dentium.* Sicut singula membra, singulis vitis delectata sunt, ita singulis poenis cruciatur. Pedes quippe qui ad malum currebant, & manus quae scelera patrabat, igneis cathenis vincuntur. Oculi, qui luce divina ad male agendum abutebantur, exterius tenebris excantur. Et qui in visione desiderabili gaudebant & delectabantur, aeternaliter stent. Deptes quoque, qui edacitate gaudebant, praerimietate frigoris stridebunt. Lingua etiam, quae detrahere & maledicere gaudebat, sicut de diuine purpurato legis, in aeternum sine ulla refrigerio ardebit. Gulosos quoque, qui in comestationibus & ebrietatibus delectabatur, famem & sitim sicut in Evangelio, & in Apocalypsi legis, aeternaliter patietur. Nares quoque qui in luxuriosis odoribus delectabantur, fetore intolerabili in aeternum afficientur, in Apocalypsi enim legis de stagno ignis & sulfuris, in quod reprobi iacentur. Aures quoque, quae ad sonum cithararum & luxuriosarum cantilenarum delectabatur stridore poenarum, rugitu demoniorum, & vltatui miserorum vexabuntur, sicut in Prophetis, & in Apocalypsi legis. Membra etiam quae luxuriosis & suauibus concubiis delectabatur, vermibus & incendio in aeternum punietur. Vnde in Propheta & in Evangelio legis: Quia vermis eorum non moritur, & ignis non exinguitur, & sic corpora impiorum secundum omnes sensus & actus suos torquebuntur. Nilominus & anima interius secundum passiones suas, cecitate & ignorantia, conscientia mala & penitentia inutili, dolore & pudore, ira & inuidia vexabitur in aeternum. Inter haec & tanta mala (vt tradit Ioan. in Apocalypsi) optabunt miseram mortem, & mors fugiet ab eis. Pauci vero sunt electi, qui in nuptiis Christi in aeternum epulabuntur. De quibus Psalmista: Nimis, inquit, honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Sed cum subiungatur, Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur, quomodo sunt pauci? quia electi, quia pretiosi, quia chari. Electi de multitudine malorum, sicut grana de multi-

Apo. 20.

Psal. 66.

Mar. 9.

Apo. 9.

Psal. 138.

multitudine peccatorum, aurum de multitudine arenarum, margarita de multitudine lapidum: pretiosi, pretio virtutum, pretio sanctorum operum, pretio aeternorum premiorum: Chari, quia amici, quia filii, quia heredes Dei, coheredes autem Christi. Coheredes videlicet Christi gloriae, Christi honoris, Christi beatitudinis, & Christi gaudij. Nos ergo fratres, laboremus esse de numero paucorum electorum. Induamus charitatem Dei & proximi: vniamur coelesti spolio & spolio, sicut sacramentorum participationes ita dilectionis & puritatis vniione: quatenus ad aeternas nuptias securi semper recumbere valeamus, largiente Deo & Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINIT.

Confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. In hac lectione fratres charissimi, monei & docet nos Apostolus, quomodo inimicis nostris resistere valeamus: & hoc modo. Primo monet nos confortari in Deo, & armari armatura eius. Secundo ostendit contra quos hostes pugnare debeamus. Tertio ostendit quibus armis possumus eis resistere, & eos impugnare. Primo ergo hortatur confortari nos in Deo, cui ait: Confortamini in domino. Ac si diceret. Fratres, nolite confidere in vobis, nec in aliqua re temporali: sed in solo Deo. In quo fratres, confundit multos homines, qui in suis vel amicorum suorum viribus, vel in diuitiis, vel in sapientia sua confidunt, & ideo decipiuntur, & pereunt. Vos autem fratres, si veri Christiani estis, in Deo, non alio, sperare habeatis, non confidatis in viribus vestris. Scriptum est enim: Gigas non saluabitur in multitudine virtutis suae. Non confidatis in sapientia vestra, quia scriptum est: Perda sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Non confidatis in diuitiis vestris, quia scriptum est: Qui confidit in diuitiis suis, corruet. Non confidatis in homine, nam scriptum est: Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Non confidatis in viribus liberi arbitrij, vos posse mandata Dei adimplere. Scriptum est enim: Iuravi & statim custodire iudicia iustitiae tuae. Sed se in hoc praesumpisse ostendit, cum subdit: Humiliatus sum usquequaque.

Idem quoque ait: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in aeternum. Sed auertisti faciem tuam a me, & fa-

Eph. 6.

Prouer. 32.

1. Cor. 1.

Prouer. 11.

Ierem. 17.

Psal. 118.

Eph. 29.

Et sum cor. *urbatus*. Petrus quoque nimis de se praesum-
 psit, dicens. Et si oportuerit me mori tecum, non te nega-
 bo, sed tamen negavit. Iudas quoque Machabeus dum in
 solo Deo confusus est, semper victor exitit, ut autem con-
 fidit in Romanis, corrui. Itaque fratres in solo Deo spem
 & confortationem nostram habeamus: & cum Propheta
 dicamus. Diligam te Domine virtus mea, dominus firma-
 mentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
 Et illud: Mihi autem adherere Deo bonum est, & ponere
 in Domino Deo spem meam. Quonia ut scribitur. *Quis*
speravit in Domino & confusus est. Spes enim iuxta Apo-
stolum, non confundit. Quare autem in Domino sperare
& confortari debeamus. ostendit Apost. cum subdit, & in
potentia virtutis eius. Potentia est in exterioribus, virtus
 vero in interioribus. In Deo vero idem est potentia & vir-
 tus. Quare ergo ait: *in potentia virtutis eius?* Quonia mul-
 ti habent potentiam sine virtute. Habent potentiam exte-
 rius, sed non interius. Exterius dominantur hominibus,
 sed interius sibi non possunt dominari. Sunt exterius do-
 mini hominum, sed interius sunt serui vitiorum. Vincunt
 exterius homines, sed vincuntur interius ab ira, a cupidi-
 tate, a superbia, & a caeteris vitiis. Inde est quod dominan-
 tur exterius, sed sine ratione iudicant, sed sine iustitia impe-
 rant, sed sine discretionem, potestatiue agunt, sed sine mo-
 destia. Ne vero aliquid tale suspicaretur de omnipotentia
 Dei, adiunxit, virtutis: quoniam omnipotentia eius virtus
 est. Quicquid enim agit, sapienter, iuste, fortiter & mode-
 ste agit. Quomodo autem in Deo fortes esse possimus,
 ostendit, cum subdit: *Et induite armaturam Dei.*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus con-
 tra quos hostes pugnare debeamus, cum subdit, *aduersus*
insidias diaboli. Non est enim nobis colluctatio aduersus car-
nem & sanguinem, subaudiis tantum. Sunt enim nobis tres ini-
mici, contra quos nobis est pugnandum. Caro nostra, mun-
duus, & diabolus. De carne dicit Apostolus: Caro concupi-
scit aduersus spiritum. Est igitur colluctatio nobis, non ad-
uersus naturam, sed aduersus vitia carnis & sanguinis. Na-
turam enim nostram non destruere, sed nutrire debemus;
sive in persona nostra, sive in proximo. Vnde Apostolus:
Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam.

In

In quo confunduntur illi qui naturam, veli, per nimiam
 macerationem, vel in proximo per oculum persequuntur: vel
 qui e contrario propter naturam, vel suis vel alienis vitiis ni-
 mis indulgent. Sic enim fratres mei diligenda & nutrienda
 est natura, ut vitia destruantur: & sic sunt vitia destruenda,
 ut natura nutriatur. Vitia vero carnis & sanguinis: ieiunando,
 laborando, & operando superamus. Secundus hostis
 est mundus, id est, malitia mundanorum hominum: de quo
 Dominus: Si mundus vos odit, scitote quia me priorē vo-
 bis odii habuit. Et si de hoc mundo essetis, mundus quod
 suum erat, diligeret, sed quia de hoc mundo non estis, pro-
 pterea odit vos mundus. Et Ioannes: Nolite inquit diligere
 mundum, neque ea quae in mundo sunt. Quia quicquid est
 in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia
 carnis, aut superbia vitae. Hunc hostem notat hic Apo-
 st. cum dicit, *aduersus huius mundi rectores.* Per hunc mun-
 dum malitiam mundanorum hominum, quae a daemonibus
 regitur intelligens. Contra mundi malitiam pugnandum est
 per patientiam, per contemptum mundi, & desiderium celestis
 regni. Tertius vero hostis est malignorum spirituum exer-
 citus, contra quem nos monet Apo. Petrus, dicens: Estote pruden-
 tes, & vigilate in orationibus, quia aduersarius vester
 diabolus, tanquam leo rugiens circuit, querens quem deuoret,
 cui resistite fortes in fide, de quo hic Apo. largius prosequitur,
 dicens: *Aduersus principatus & potestates, aduersus*
huius mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritua-
lia in caelestibus. His verbis fratres mei, malitiam maligno-
 rum spirituum exaggerat Apo. ut quanto hostes nostris
 sunt peiores ad nocendum, tanto efficiamur promptiores ad
 resistendum. Vocat ergo eos principatus, quia nec singuli,
 nec diuisi, nos persequuntur, sed ad exemplum sanctorum
 angelorum & archangelorum alij sunt maiores, alij sunt mi-
 nores Principes. qui cum omnibus suis subiectis, nos vani-
 miter persequuntur. Vocat etiam nos potestates, quoniam
 ex natura suae originis, magni vigoris & potestatis sunt,
 nec homo eis resistere posset, nisi Deus malitiam eorum refr-
 naret, vnde & legimus quod angelus vna nocte primoge-
 nita Aegypti occidit. Sed ut ait idem Apo. Deus fidelis est,
 nec patietur aliquem tentari ab eis, ultra quam potest. Vo-
 cat etiam eos rectores mundi tenebrarum harum, non qui-

Nn 3 dem

Mat. 26.
Mar. 14.

Psal. 17.

Eccle. 2.
Rom. 5.

Ioan. 15.

1. Ioan. 2.

1. Pet. 4.

Gal. 5.

dem mundi. & machinæ, quam solus Deus & cōdidit & regit: sed tenebrarū istius mundi, id est, mundanæ malitiæ, cæcitatibus & ignorantia, quam in hominibus & per homines prauos exercet. In quo demonstrat nimiam eorū calliditatem, quoniam tum ex spiritali sua origine, tum ex usu longæ experientia, vitæ callent acumine, per quod magicas artes, incantationes, fraudes, & insidias, inueniunt ad decipiendum. Vocat etiam eos spiritali nequitia, id est, spiritus nequitiarum. Quia enim spiritus sunt inuisibiles nobis, ideo facilius non decipere possunt, quia melius visibiles quam inuisibiles hostes cauemus. In eo autem, quod ait nequitia, innatam demonum notat malignitatem. Nequam enim est, qui naturaliter malitiosus est. Non quia malitia naturalis sit, sed quia vitium pro natura inoleuit. Diabolus autem exigentibus meritis suis, ita in malitia sua est obstinatus, ut non nisi malum velit & possit. Sæpe enim vult nocere: non quod inde sibi aliquid commodi speret, sed quia semper nocere conseruit. Cōuersantur autem demones in cœlestibus, id est, in aere: vnde & potestates aëriæ vocantur. Sed quidam eorum in aquis, alij in nemoribus, alij inter nos cōuersantur: qui quāto sunt nobis loco magis proximi, tātō magis timendi.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus, quibus armis prædictis hostibus resistere valeamus, & eos expugnare. Propterea, inquit, *assumite armaturam Dei*, quæ ideo dicitur Dei, quia non ab homine, sed à solo Deo nobis confertur. *Et positis*, inquit, *resistere in die malo*, id est, malitiæ prauorum, qui nunc habent diem suum. *Et in omnibus perferri stare*, id est, vndique muniti ad resistendum. Sicut autem spirituales sunt hostes: ita spiritualis esse debet armatura. Maligni quippe spiritus sagittis vitiorum machinantur nostram vitare & vulnerare naturam, & nos e contrario munimine virtutum eam munire debeamus. Ipsi enim inuisibiliter impugnant nos, vel per illicitam voluptatem, vel per illicitam cogitationem. Primum enim nos per illicitam voluptatem impugnant: cum voluptate, in glorie & libidine nos cupiunt vulnerare: contra quæ Apostolus monet habere abstinentiam & continentiam, cum ait: *Estote lumbos vestros præcincti*, in lumbis enim libido dominatur. Vnde Dominus loquens ad Iob de diabolo ait: Virtus eius in lumbis eius, & in Euangelio: Sint lumbi vestri præcincti. Cum ergo præcipit nos lumbos accin-

Iob. 38.
Luc. 19.

accingere, iubet nos per abstinentiam & continentiam luxuriam refrenare. Sagittat etiam nos maligni spiritus tentationibus, ut ita malignis cogitationibus nos vulnerent, contra quas monet nos Apostolus, ut induamur lorica iustitiæ: quæ custodiat nos, ne malis cogitationibus vulneremur. Porro contra hæc duo vitia præcepit Dominus per Moysen, ut sacerdos lumbos cædidis scemoralibus, & pectus rationali muniretur. Solent enim nos sagittare in pedibus, id est, in affectibus: ut scilicet solis terrenis non cœlestibus faciant nos inhærere. Contra quos docet nos Apostolus sandaliis calcari: ut scilicet exemplo mortuorum iustorum muniti, non terrenis inhæreamus, sed ad cœlestia tendamus: cum dicit, *calciati pedes in præparatione Euangelij pacis*. Illi quippe soli euangelizare sunt præparati, qui prædicto modo sunt calciani. Solent etiam nos maligni spiritus per incredulitatem vulnerare, ut scilicet nos faciant, vel de poenis reprobatorum, vel de glorificatione iustorum dubitare: ut ita nos faciant in labore iustitiæ lassescere. Contra quod nos docet Apostolus habere scutum fidei, in quo possumus inimici ignea tela extinguere: fortitudo quippe fidei, qua firmiter credimus Deum remuneratorem bonorum, & vindicem malorum, extinguit in nobis iacula libidinum & concupiscentiarum. Sed solent adhuc firmiter credentes iaculo animi timoris & desperationis vulnerare. Contra quod nos monet Apostolus galeam spei salutis assumere, quo caput nostrum, id est, fides Christi in nobis, & iustitia inuiolata seruetur. Postquam autem Apostolus muniuit nos armis protectionis, munit etiam nos gladio, quo non solum nos defendere, sed etiam hostem impetere valeamus: cum docet nos assumere gladium spiritus, id est, spirituale: quod est verbum Dei. Gladius enim quod Deus pater aërias potestates expugnauit, Christus est, qui constat ex manubrio & ferro: id est ex humanitate, per quam fide tenetur & diuinitate, quæ quidem ex utraque parte incidit: quia corpus & anima potest occidere. Hæc est securis quæ ad radicem arboris posita est: quæ non solum in fructuoso s homines, sed etiam demones dânat. Nihilominus & verbum Euangelij gladius dicitur quem si teneamus manu, id est operatione: possumus in verbo & in nomine Christi demones exorcizâdo deticere & malitiam eorum mortificare. Sed etiam malos homines ex-

Eph. 6.

commu-

comunicari. & occidere, vel certe eorum malitiā occideret dum per Euangelium facimus eos, peccato mori & Deo vivere. Sic itaq; fratres mei: si talibus armis muniti fuerimus, poterimus non solum securi vivere, sed etiā malitias demonū euacuare, & à faucibus eius captiuos eripere. Quod concedat vobis Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta vivit & regnat Deus, p̄ oīa secula seculorū, Amē.

DOMINICA XXI. POST TRINIT.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Caphtana. Ex hac S. Euāgelij lectione fratres char advertere potestis, quā sit homini necessaria aduersitas tēporalis: Nisi enim filius istius reguli infirmaretur, ad Christū accedere non cogeretur. Voluit ergo benignus & misericors Dominus hac de causa filium Reguli infirmari, vt sic eum ad se venire cogeret. Scriptum est enim: Cū occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur. Sunt autē huius lectionis tres partes: Primò enim Regulus postulat à Domino, sed indiscretè: Secundo corripitur à Domino iustè: Tertio exauditur benignè. Accedēs itaq; Regulus ad Dominum, propter infirmitatem filij postulat ab eo, sed indiscretè. Et indiscretè quidē postulat: priuū in hoc quod prætermiſſa salute animæ, solam corporis filio suo petit sanitatem. Si enim discretè peteret, primò animæ suæ, & animæ filij sui salutem postularet. Scriptū est enim. Primū quærite regem Dei. Secundo verò in hoc indiscretè postulat, quod Dominū descendere ad sanandū filium suum rogat, quasi Dominus impotens esset alicui conferre sanitatē, nisi corporaliter præſens esset. In quo apertè demonstrat, quod cū verum Deum esse non crederet. Si enim eum verū Deum esse crederet, eum vbique per diuinitatem præſentem esse sciret. Tertio etiā in hoc indiscretè postulat, quod postquam à Domino de incredulitate correptus est, tamē adhuc in eodem perſtat, dicens: Domine, descende priusquam moriatur filius meus, ac si Dominus mortuum resuscitare non valeret. Propterea à Domino iustè corripitur. Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus incredulitatē eius corripit, dicens: Nisi signa & prodigia videritis, non credetis. Hinc est quod alibi ab eo signum postulant fieri Iudei dicentes: Quod signum facis vt videamus & credamus tibi? Porro cum eadem possint esse prodigia & signa: tamē signa

signa à significatione & prodigia ab admiratione dicuntur. Ea quippè opera fieri a Domino postulabant, quæ essent prodigia. præter consuetum naturæ cursum admirabilia. Et signa, id est, eum Deum esse significantia. Erant enim Iudæi duri, & de numero eorum qui difficilè cōuertuntur. Quatuor quippè modi sunt, quibus diuina misericordia ad se trahit peccatores. Alium enim vocat solummodo per interiorē inspirationē, vt Magdalenam & latronem: alium per prædicationē, vt Samaritanam: alium per miraculorum ostensionem, vt Centurionē: alium per aduersitatis necessitatē, vt Paulum. Omnes tamē per interiorē illuminationē ad se trahit, secundum illud: Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Istū autē regulū ad se vocauit per necessitatē pariter & miraculū. Per necessitatē, quia nisi filius eius infirmaretur, ad Christū non veniret. Per miraculū, quia vt ipse ait, nisi regulus signa & prodigia vidisset, non credidisset. Contingit tamē, quod illi qui fuerūt ad cōuertendū difficiliores, sint in fide firmiores, & quārō difficilius potuerūt remoueri ab infidelitate, tārō difficilius possunt remoueri à fide, vt in Paulo apparet. Sequitur pars tertia, in qua regulus benignè à Domino exauditur, cū ei dicitur, *Vade, quia filius tuus viuit.* Sane duo postulauerat regulus à Domino, & vt descenderet, & vt filiū suū sanaret. In hoc ergo, in quo non bene postulauerat, non exaudit eum Dominus. In quo verò bene, & si non plenè postulauit, eū plenius audit. Descendere quippè in domum eius noluit, ob tres causas, vt videlicet vbique se esse per diuinitatis potentiā demonstraret: vt absentem in firmum mirabilius sanaret, vt se non esse acceptorē personarū demonstraret. Propter hoc quippè ad filium reguli etiam rogatus ire noluit, qui tamen ad seruum Centurionis sponte se iturum promissit, in quo fratres mei, confundit perversitatem nostram, qui diuites propter diuitias suas honoramus: & pauperes propter paupertatem suam aspernamus. Qui plus pensamus in omnibus honorē secularē, quā naturam. Super hoc eodem nos arguit Iacobus dicens: Nolite fratres habere in acceptionē personarū fidem gloriæ Iesu Christi. Et enim si quis vir in vestitu candido autē habens annulū, introierit in conuentum vestrum, dicetis: sede hic bene. Si autē introierit pauper in

Iacob.

Iacob.

sordi.

fordido habitu, dicetis: ista illic, aut sede sub scabellū pedū meorum. Sed si hoc peccatum est, quid est quod dicit Paulus: Cui honorem, honorem: cui vestigal, vestigal? Et alibi: Presbyteri boni duplici honore sunt digni. Sed aliud est iustificatio, aliud personarū acceptio. Iustificatio enim est reddere unicuique, quod suum est propter Deū. Vt sicut Apostolus iubet, cui honorē, honoriē: cui tributum, tributū: cui vestigal, vestigal. Acceptio ergo personarū est abusus reuerētiæ: ex priuata causā, vt quādo quis honorat aliquam personā non propter Deum, sed propter aliquam temporālē causam. Itaque omnes homines, inquantū sunt homines, æqualiter sunt venerandi & amandi. Boni verò magis honorandi sunt quā mali. Sicut verò homines, non sunt propter diuitias & potentias honorandi, sed propter Deum, ita nec sunt spernendi propter paupertatem suam, sed honorandi propter Deum. Si autē declinauerint apud me vnus diues, & vnus pauper eiusdē bonitatis: debeōne eos æqualiter venerari? vtiq; si fieri potest sine scandalo diuitis. Sed quia diuites facilius scandalizātur quā pauperes, & vt ait sanctus Benedictus, ipse timor potentum sibi exigit honorem: ad euitandum peccatum scandali præferimus diuitē pauperi: cum tamen in mēte non minus pauperem diligamus, & seorsum non minus ei deferamus. Itaque fratres mei, quātum possumus redemptorē nostrum imitemur, personarumq; acceptionem euitemus, pauperes honoremus, & infirmos deuotē visitemus. In quo regulus bene, & si non plenē postulauit, eum Dominus plenius quā postulauerat, audit. Ille enim solā sanitatem filij corporalem postulabat, & Dominus dat etiam ei salutem animæ, id est, fidem. Et nō solū illi, sed etiam ipsi patri, & familiæ toti. Viso enim triplici miraculo, videlicet quia Dominus absentē sanauerat, & quia solo verbo, & quia in eodē puncto in quo ibi dixit, & filiū sanauit, credidit ipse & domus eius tota. Credamus & nos in eum firmiter fratres mei, fide per charitatē operāte: eū tota deuotione diligētes, voluntatem eius nostræ præponētes, eius mandata facientes, nos immaculatos custodiētes, proximos nostros in Deo, & inimicos propter Deum diligētes, pauperes per cōpassionem & eleemosynā visitantes, terrena omnia vilipendētes, ad cœlestia toto desiderio festinātes, ipsos largiente

largiente qui cum patre & spiritu sancto v.uit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Confide de vobis in Domino, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Iesu Christi, etc. In hac lectione fratres charissimi, tria facit Apostolus: primò ostendit se confidere in Deo de salute nostra: Secundo ostendit quem affectum habeat erga nos. Tertio orat nos proficere magis, vt ad præmiij æterni finem perueniamus. Ostendens ergo se confidere de salute nostra ait, *Confido de vobis in Domino*. Non autem ait, cōfido in vobis: quia maledictus qui confidit in homine, vt in præcedenti Dominica exposuimus. Demōstrat autē in quo cōfidat, & de quo. In quo? in Deo. De quo? de vobis perficiendis. In quo dat fratres mei, exemplū nobis, vt nunquā confidamus in amicis nostris, sed in Deo. De amicis nostris nunquā confidamus in nobis, sed in Deo de nobis, dicentes cū Psalmista: Mihi autem adhrere in Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meā. De quo Paulus, in Deo cōfidis? *Quia qui cepit bonum opus in vobis, perficiet vsq; in diē Iesu Christi*. Tria ponit Apostolus, cepit bonū opus in vobis, & perficiet, & in diem Iesu Christi. Per quæ tria notantur tres gratiæ. Prima est incipiens. Secūda perficiens. Tertiā, saluans & coronans. Per primā gratiam iustificat Deus gratis impiū, quādo dat ei cordis cōtritionem: per secūndā cum perficit in bonum: per tertiā reddit ei præmiū. Prima dicitur gratia operans. Vnde Apostolus, *Deus operatur in vobis & velle & perficere*. Secūda dicitur cooperans: vnde idē: Non ego, inquit, solus, sed gratia Dei mecum. Tertiā dicitur saluans. Vnde idē: Non ex operibus, inquit, iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Itaque fratres, tam prima quā secūda, & quā tertiā, dicitur gratia, quia gratis data. Sed primā agit Deus in vobis sine nobis: per secūndā agit nobiscū: per tertiam remunerat Deus in vobis quod erat in vobis ex Deo, nō ex vobis. Vnde Gregorius: Primò, inquit, agit Deus in vobis sine vobis, vt postea agat nobiscū: & per immensam misericordiam remunerat in vobis illud ac si solū processisset ex vobis. Multum ergo fratres errant, qui putant se peccatū suum posse per se deferere,

ROM. 13.
2. Tim. 5.

Acceptio
personarū
quid.

Philipp. 2.

Psalm. 72.

Philipp. 2.

1. Cor. 15.
Tit. 5.

Psalms.

serere, qui putat se aliquid boni posse incipere per se. Contra hos loquitur Iacobus, dicens: Ecce dicitis cras ibimus in villam, & ibi faciemus annum. Et quæ est vita nostra? Vapor ad modicum parens, pro eo ut dicatis: Si voluerit Dominus, faciemus. Nihilominus & illi stulti sunt, qui in bono sibi collato se per se putant stare posse vel proficere. Vnde & David: Ego, inquit, dixi in abundantia mea non mouebor in æternū, quod inde se reprehendens, ait: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ad te Domine clamabo, &c. Similes enim sumus fratres mei, puero paruulo, qui surgere per se non potest, nisi à pædagogo erigatur. Erectus etiā nec stare potest per se, nec proficere, nisi manu pædagogi sustentetur. Sic quoque fratres, homo iacens in peccato, surgere à peccato non potest, nisi à gratia Dei præueniente erigatur. Erectus etiam à peccato, nec stare, nec proficere in bono potest, nisi gratia cooperante sustentetur. Itaque fratres mei, nostram infirmitatem cognoscamus, & nil posse nos ex nobis, nisi peccatū, intelligamus, & oremus, dicentes: Tua nos Domine gratia semper & præueniat & sequatur, Et misericordia tua subsequatur me omnibus diebus vitæ meæ. Et ad quid? Ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum. Et hoc est quod hic dicitur, *In diem Iesu Christi*. Dicitur autem dies iudicij, dies Christi: quia tunc gloriam suam manifestabit: quia tunc occulta cordium reuelabit: quia tunc fideles suos æterna luce glorificabit.

Sequitur pars secunda, in qua ostendens Apost. affectum suum erga illos, probat quia æquum est eum confidere de salute illorum, per duo: Per hæc, quia eos diligit: & quia habet eos socios in defensione & confirmatione Euangelij, de eis enim quos diligimus, & quos in bono statu videmus, de eorum perseverantia & salute in Deo confidimus. Et hoc est quod dicit: *Sicut*, inquit, *æquum est me sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde meo, in vinculis meis, & in defensione & confirmatione Euangelij, socios gaudij mei omnibus vos esse*. Ac si dicat: Sic de vobis in Deo confido, sicut est æquum me sentire pro omnibus vobis, id est, me sentiendo de omnibus vobis, confidere omnes vos esse socios gaudij mei, vel æterni, vel etiā nunc spiritualis. Et quare sic de nobis confidit? Eo quod habeam

habeam vos in corde meo per amorē, & hanc etiam in ipsis vinculis. In quo ostendit se adeo diligere illos, quod nec etiam in aduersis potest eorum obliuisci: aduersitas enim veram amorem extinguere non potest. Eo etiam quod habeam vos in vinculis, per compassionem, & in defensione & confirmatione Euangelij: quia scilicet mecum defendistis Euangelium contra infideles, contra hæreticos, contra sophisticas cauationes, & mecum etiam confirmastis. Prophetarum auctoritate, rationū veritate, miraculorum attestazione, & boni exempli exhibitione. Aequum utique est fratres charit. ut qui in via socij sunt charitatis, perfectionis, prædicationis, socij etiam sunt in patria æterni gaudij. Hinc sumamus exemplū, & nos prædicatores, etiam & vos subdit. Habeamus nos erga vos sicut Paulus erga discipulos suos. Paulus etiā in vinculis in corde suo habebat discipulos per amorem: nos quoque fratres debemus vos habere in corde nostro semper, siue quando oramus, siue quando elemosynam damus, siue quando sacrificium altaris accedimus. Hinc est quod Dominus præcepit, quod *Facitex* legalis haberet in pectore rationale inscriptum, nomina duodecim filiorum Israël, quando sacrificabat. Nos quoque, quando Patri filium sacrificamus, nomina nostra in corde nostro scripta habere debemus, orantes fidem imperfectorum confirmari, fortitudinē sanctorum magis augeri, delicta peccatorū dimitti. Econtra discipuli Paulū tanquā patrem diligebant, & ei in vinculis assistebant per cōpassionem & subministrationem, & eum quantum poterant, in defensione & cōfirmatione Euangelij iuabāt. Ita & vos fratres, in orationibus & elemosynis vestris debetis nos habere, nostris infirmitatibus compati, & nostris prosperitatibus congaudere, & nostrā prædicationem verbo & exemplo defendere & confirmare. Ne autem aliquis putaret Apostolū, non per varietatem hæc dixisse, sed per assentationē producit Deum in testem, dicens: *Testis est mihi Deus, quomodo cupiā vos in visceribus Iesu Christi*, id est, in Christo. In visceribus siquidem est vita, & ipsa viscera intima sunt, & in viscera nostra cibum trahimus. Ille ergo in visceribus Christi est, qui in eo viuunt: qui ei per charitatem intimus est, & qui per unionem ei incorporatur, quod maximè significatur per communionem Eucharistie.

ristice. Quam enim corpore Christi comunicamus, non Christus nobis, sed nos Christo incorporamur.

Sequitur pars tertia, in qua orat Apostolus eos proficere usque ad præmij perceptionem, dicens. *Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet.* Charitas enim otiosa & frigida esse non potest: sed more ignis in altum & in augmentum se semper tendit. Sed quoniam quidam habent charitatem, sed non secundum scientiam, cum videlicet hominem diligunt, in quo eum diligere non deberent, adiungit, *in scientia*, scilicet spiritualium beneficiorum & corporalium: quia in vtrisque, qui diligit verè proximum, debet eum iuuare. *Et sitis*, inquit, *sinceres & sine offensa.* Sinceres sunt quorum vitam nulla admixtio vanæ gloriæ vel similitæ intentionis corrumpit. Sine offensa sunt, qui proximi infirmitatem, nec per peccatum, nec per indiscretum bonum offendunt. Idem ergo est quod ait sinceres & sine offensa illic, quod alibi ait: *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Et ita fratres viuentes, venitis securè in diem iudicij: & tunc eritis repleti fructu iustitiæ per Iesum Christum in laudem & gloriam Dei. Sicut stipendia peccati mors, ita si iustus iustus est vita æterna: qua iusti futuro erunt repleti: quia unumquemque, sufficienter replebit illud modicum quod habebit: præsertim cum gloria singulorum per amorem sit communis vniuersorum: Et hoc per Iesum Christum auctorem & remuneratorem, in laudem & gloriam Dei, vel qua Deus glorificabit in anima & corpore, & laudabit suos: vocans eos benedictos, & etiam filios: vel qua electi glorificabunt & laudabunt Deum in æternum. Iuxta illud, *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Cuius beatitudinis & laudationis faciat nos participes, qui in trinitate perfecta viuunt & regnant Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Mat. 18. **S**imile est regnum caelorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Quis est iste Rex, fratres charissimi, nisi Rex regum, & Dominus dominantium, qui vniuersa creat, possidet, & gubernat? Qui rectè Rex dicitur: quoniam ita cuncta regit, quod nihil inordinatum reliquit. Et si enim mala vel in mundo, vel in inferno fieri permittit, tamen ad finem, vel misericordiam, vel iustitiæ suæ, ea dirigit.

git. Quod enim legitur, quod in inferno nullus est ordo, de ordine renouationis intelligendum est. Non enim sicut in mundo, ita & in inferno laborum succedit requies: miserie felicitas: nocti dices: dolori refrigerium: sed cõtinuus labor, cõtinua miseria, cõtinua nox, cõtinuus ibi habetur cruciatus. Huius autem summi regis serui, sunt homines: quoniam ad hoc eos creauit ut ei seruirent, & suam facerent voluntatem. Hi autem omnes, illius sunt debitores, quoniam in multis offendimus omnes. Quæ quidem debita nobis dimitti rogamus, cum quotidie in oratione dominica dicimus: *dimitte nobis debita nostra.* Ostenduntur igitur in hac lectione nobis quatuor: quomodo Deus ponit rationem cum seruis suis, & eis comunicatur: quomodo promittentibus emendationem facillè miseretur: & quanta sit immisericordiæ nostræ crudelitas, & quanta sit contra nos diuinæ iustitiæ severitas. Ponit igitur Deus rationem cum nobis seruis suis: quando nos diiudicat & discernit. Sunt autem duo iudicia Dei: vnum discretionis meritorum: alterum discretionis præmiorum. Primum quotidie fit in Ecclesia, dum Deus huc per misericordiam illuminat: illum per iustitiã excæcat: hunc facit de virtute in virtute ascendere illum permittit de vitio in vitium ruere. Secundum iudicium fiet in extremis: quando mali ibunt in ignem æternum: iusti verò in vitam æternam. De primo dicitur: *iudicame Deus, & discerna causam meam.* De secundo autem dicitur, *Deus in iudicio reddet vnicuique, secundum opera sua: Et oblatas est,* inquit, *vnus qui debebat ei decem milia talenta.* Decem milia talenta Deo debet, qui de decalogo non impleto satisfactionem Deo debet: quales sumus nos ferè omnes, fratres mei. Nam qui audet dicere, ego legem impleui? Hic talis offertur Deo: vel per angelos, qui singulorum merita Dei dicuntur offerre: vel per clamorem pauperum, quibus non cessauerat iniuriare. *Et cum non haberet, vnde redderet, &c.* Nihil habet peccator vnde reddat, qui nihil compunctionis, vel correctionis in se habet, vnde satisfaciat. Hunc talem iubet Dominus venundari, & vxorem, & filios, & vniuersa quæ habet, & reddi. Quoniam qui de perpetratis peccatis non vult satisfacere, iubet Deus & spiritum eius, & vxorem, id est, carnem (cuius mollitie vtebatur) & filios, id est, sensus: qui ex spiritu & carne procreantur:

Duo iudicia Dei.

Mat. 25.

Psalm. 41.

& omnia membra pro peccatis, æternæ pœnæ tradi, & ita dignam ultionē de eo reddi. Ecce fratres quān̄ terribiliter Deus minatur illis, qui nō conuertuntur. Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quān̄ facilē Deus pœnitētibz misereatur, cū subdit. *Procidens autē securus ille, rogabat eū dicens patientiā habe in me, & omnia reddā tibi. Misertus autē dominus serui illius, dimisit eū: & debitum dimisit illi.* Porro peccator intelligens pro peccatis commissis sibi gehennam parari, procidit & rogat Dominū, vt patientiā in eum habeat: & omnia reddat ei, quando peccatum suum recognoscens se humiliat: & spatium pœnitentiæ sibi dari postulat: & plenam promittit satisfactionē. Quod si fuerit vera humilitas, & vera compunctio, Deus dimittit eū: vt in melius viuat, & peccata indulget ei: Iuxta quod ipse per Prophetam ait: Nolo ego mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Quis sufficiat pensare fratres mei, viscera diuinæ misericordiæ, qui ad hoc minatur asperius, vt citius pareat. Qui mox vt emēdationem ei promittimus, ipse veniam nobis præstat.

Ezech. 18.

Sequitur pars tertia, in qua nostrę misericordiæ crudelitas demonstratur, cū subditur: *Egressus autē seruis ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centū denarios, & tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes, &c.* Porro egressus peccator ab humilitate cōpunctionis, & quasi securus factus, inuenit vnum de cōseruis suis, qui debebat ei centū denarios. Quanta differētia est inter centum denarios, & decem milia talenta, & in quātitate & in numero, tanta est differentia inter peccata quæ fecimus in Deū, & inter peccata quæ fecit proximus in nos. Ferē enim nulla sunt quæ fecit proximus in nos ad comparisonem eorū quæ fecimus in Deū. *Inuenit*, inquit, *vnum de cōseruis suis*. Pondus est in verbis: quasi cuius deberet magis misereri: quia plus esse misericors debet in miseros, qui ipsam miseriam expertus est. Et contra, dignus est miser redigi in miseriā, qui in miseros nō habet misericordiā. *Et tenens suffocabat eū*, id est, crudeliter & violenter exigebat. *Qui enim alium suffocat, vocē ei aufert, ne possit rogare vel misericordiā implorare.* Hoc faciunt quidā duri & imo misericordes, qui iniuriolis suis nō solum veniā denegāt, sed etiā à Deo denegari vellent, timentes ne implorēt vel

impe-

impetrent Dei misericordiā. Et procidens conseruus ille, rogabat eū, dicens: *Patientiā habe in me, & omnia reddam tibi*. Si omnibus malefactoribus nostris dimittere tenemur, fratres mei, maximē humilitatis, & veniā postulanti- bus & emendationē promitteutibus, tenemur dimittere. Vnde qui talibus nō misereatur, misericordiā proculdubio non cōsequetur. *Ille autē noluit, & abiit, & misit eū in carcerem.* Ille mittit debitorem suū in carcerem: qui iniuriosum suū desiderio mittit in gehennam. Quales sunt hodie plures (vnde magis dolendū est) qui etsi nō possunt opere, saltē quod possunt desiderio & imprecatione, lafores suos dānant. *Videntes autē cōserui eius*, id est, angeli, vel homines religiosi, quæ siebāt, nuntiauerunt quærimonus Domino suo quæ facta fuerāt. Nihil est enim fratres mei, quod plus exacerbet Angelos, & Sanctos Dei in nos, quā si odium obstinatum habuimus in proximos nostros.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quanta sit cōtra im- misericordes diuinæ iustitiæ seueritas: Cū subditur. *Tunc vocauit eum Dominus suus.* Tunc vocat Dominus peccatorē, cū ab hac vita facit eū transire ad aliā. *Serue nequam*, inquit, *omne debitū dimisi tibi*, per baptisum & pœnitentiā, *quoniā rogasti me*, humiliatus per cōpunctionem. *Nōne oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Non enim improperebit Dominus in iudicio reprobis, eos sic peccasse: sed eos misericordiā, per quā peccata sua redimere poterant, non habuisse: & quia nō fuerūt tales erga proximos, qualis Deus extiterat erga ipsos: hæc enim & similia dicturus est Dominus reprobis in iudicio. Ego satiaui vos, quare & vos nō satiaistis me in meis. Ego vestiui vos: quare & vos nō vestistis me in meis? Ego misertus sum vobis: quare & vos non miserti estis mihi in meis? *Et iratus, insit eū tradi tormentis, quousq; redderet vniuersum debitum.* Iratus dicitur Deus, fratres charissimi, nō à cōmōtione iræ, quæ in Deum nunquam cadit: sed à pœnæ irrogatione. Ira enim Dei, dicitur irrogatio pœnæ transumpto nōmine antecedētis ad consequēs. Iussit, inquit eum tradi tormentis, quoad usque redderet vniuersum debitum. Hoc fiet fratres charissimi, quando Dominus tradet impios eterno supplicio cum diabolo & angelis eius simul cruciādos: quosq; reddant dignā vltio-

nem pro omnibus iniquitatibus quas fecerunt, id est, in æternū. Quorū enim vita mortua est in culpa, eorū mors uiuit in pœna. Sic, inquit, Pater celestis faciet uobis, si non remisistis fratribus uestris de cordibus uestris. Sed dices, nunquid Dominus iustus iudex, peccata in baptismo vel cōfessione dimissa, iterū in inferno exiget, cum scriptū sit nō iudicabit Dominus bis in idipsum? Sed sciendū est fratres charissimi, quod peccata nō plenē dimittuntur nisi in pœnitentia & in emendatione perseverantibus. Vnde scriptū est: Vade & amplius noli peccare. Pœnitentia quippē est cōmissa mala plangere, & plangenda nō cōmittere. Ergo eis qui in pœnitentia non perseverauerint, omnia peccata redeunt: vel tantum pro ingratitude & incuria puniuntur, ac si perpetrata rediret uniuersa. Hoc itaq; fratres mei, cogitemus, hoc timeamus. Proposita est nobis ueniē cōfessio: Si non dimittimus, nō dimittetur nobis: quia ut ait Iacobus, iudiciū sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiā. Hoc etiā pacto in oratione dominica quotidie nos cōstringimus cū oramus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Legimus de sancto Ioāne patriarcha Alexandriē, quod cū quidā clericus eū offendisset, cantrabat quadā die Missam, cumq; cātans orationē Dominicam ad supra dictam petitionem uenisset, memor querelæ quā habebat aduersus clericum, eū mandat, & per ueniā eum sibi conciliat: & tūc rediens ad propositū suū, ait. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Faciamus & nos similiter fratres mei. Dimittamus ut dimittatur nobis. Misericordiā faciamus, ut misericordiam inueniamus. Simus pijs & clementes erga offensas proximorum, ut summum iudicem, piū & clementem nobis inuenire mercemur, Dominum nostrum Iesum Christum: qui cum Patre & Spiritu sancto uiuit & regnat in æternum. Amen.

DOMINICA XXIII. POST TRINIT.

Philip. 3.

Imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulant, sicut uidetis formam nostram, &c. Hac in lectione fratres charissimi, quinq; facit Apostolus: primò monet eos quibus scribit, & nos pariter cum eis, ad sui, & sui similiū imitationem: Secundò ad contrariorū uitiationem: Tertiò ostendit quò debeamus tēdere, & quid sperare: Quartò monet

monet ad perseverantiam. Quintò ad fratres adū auxilium his qui pro Euangelio laborant. Ait ergo: *Imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulant sicut uidetis formam nostram, &c.* In quo fratres tria notanda sunt, Apostoli confidentia, quid imitatio cōferat: & in quo fieri debeat. Confidentia quippē Apostoli in hoc apparet, quod præcipit ut imitemur eū. In quo demonstrat se imitatione dignū. Et uerè fratres, imitatione dignus erat, qui Christi uerus imitator erat, sicut idē alibi ait: *imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Talis enim debet esse prædicator, qui Christum expresse imitetur, & quē minores inoffense sequantur. In quo fratres (quod sine gemitu dicere nequeo) præsumptio nostra cōfunditur, qui pastores dici uolumus, & tamē veri pastoris imitatores nō sumus. Honorem diligimus, vitam nō tenemus. Vnde quid cōtingit, nisi quod nos, & nostri imitatores pariter trahimus ad ruinā? Scriptū est enim: Si cæcus cæcum duxerit, nōne ambo in fornem cadunt? Vos ergo fratres, per imitationem nostri, nolite deuiare: sed quod uidetis in uobis reprehensibile, deuitate: & quod imitabile, imitari satagite. Habetis enim caput & ducem Iesum Christū, & imitatorē eius Paulū: quos sequentes nequaquam deuiabitis. Est autem imitatio multum efficax, siue in bonū, siue in malum. Est enim imitatio ex admiratione & desiderio exemplaris nascens assimulatio. Primum fratres, admiramur aliquam uirtutē in aliquo: exinde, inardescimus desiderio ad eam adipiscendam: & incipimus quo ad possumus, eum imitari. Est autem imitatio tam in bono quā in malo. Nam multi admirantur diuitias, honores, & glorias secularium, & inde inardescunt ad illa adipiscenda, imitatur malitias seculariū, per quas diuitiæ, honores, & gloriæ seculares adipiscuntur. Contra quos nos hortatur David: *Noli, inquit, æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam scœnum uelociter arescent, &c.* Item illud. *Noli æmulari in eo qui prosperatur in uia sua, & in homine faciente iniustitias, &c.* Vos ergo fratres, nolite mirari temporales diuitias, honores uel glorias. Si enim non admiramini, non concupietis. Hinc Peēta: *Nihil admirari (subaudi temporale) propē res est una, quæ possit sola facere & seruare beatum: Solas uirtutes fratres charissimi.*

1. Cor. 4.

1. Cor. 11.

Ephē. 5.

Mat. 18.

Luc. 6.

Psal. 30.

aissimi, & bonos mores, & bona opera sanctorum imitari
 mini. Et iuxta præceptū Philosophicum, aliquādo virum
 honestum vobis in exemplū assumite, ad cuius exemplum
 mores vestros regatis. Et si nunc aliquam vsquequaq; iu-
 stum & honestū inuenire nō potestis, tamen quod in vno
 quoq; laudabile videritis, imitamini, quod reprehensibile,
 deuitate: more pictoris, qui multas exēplares formas ante
 oculos suos habet, & quod in vnaqua; cōuenientius eē-
 nit, assumit. Debemus autē fratres mei, imitari in Sanctis,
 nō excellentias honorū & dignitatū, sicut fecit lucifer, &
 pius homo, qui per rapinam voluerūt rapere diuinā al-
 titudinē, & sicut Simon magus, qui pecunia voluit emere
 Apostolorum potestātē. Sed potius virtutes, vt humilita-
 tē, patientiā charitatē, ceterasq; virtutes, quas Christus no-
 bis in exēplū reliquit, & quas Paulus, ceteriq; Apostoli in
 Christo imitati sunt. Nō enim ait Dominus: Discite à me
 omnia scire, vel mundū creare, sed ait: Discite à me quia
 mitis sum & humilis corde: *Et obseruate*, inquit, *eos qui
 ita ambulant, sicut videtis formā nostrā.* Forma Apostolica
 est recta fides, & recti mores. Quos ergo videmus tenere
 formā apostolicā, id est, rectā fidē, & rectos mores, eos se-
 quamur. Quos autem videmus deuiare, vel à recta fide, vt
 hereticos: vel à rectis moribus, vt falsos Christianos: eui-
 temus. Sequitur pars secunda, in qua nos docet Aposto-
 lus, quos euitare debeamus, dicēs: *Multi enim ambulant,*
subaudiis, nō secundū formam nostrā, sed malē, quos saepe
dicebā vobis, quādo erā vobiscum. Bene autē ait multos,
 quoniam multi sunt, quorum mores euitare debemus.
 Pauci verō sunt imitatione digni. *Sed & nunc*, inquit, *stans*
dico. In quo fratres est notādus mirabilis affectus, & cha-
 ritas Apostoli, quā habebat erga omnes, qui nō solū fra-
 tres delinquētes, imō etiā inimicos plorabat, imitator ma-
 gistri sui dicentis. Pater dimitte illis, quia nesciunt quid fa-
 ciant. Hoc nobis fratres in exemplum reliquerunt, quod
 nos malē seruantes, inimicis nostris maledicimus, impre-
 camur, & de ruina eorū letamur, eūm Iob dicat, si letatus
 sum super inimico meo, eō quod inuenisset eū malū, quā-
 si hoc & hoc mihi cōtingat. Quod si hoc fecerūt homines,
 qui fuerūt ante legē, vel sub lege, quid nos debemus face-
 re, qui in tēpore gratiæ sumus? Vincamus ergo fratres, du-
 riciam

Iob. 31.

ritia cordis nostri, & discamus inimicos nostros diligere, *psal. 118.*
 eorū dico naturā nō vitii, iuxta quod Dauid ait, perfectō
 odio oderā illos. Perfectum odiū est nō naturā odisse, sed
 vitium, *Inimicos*, inquit, *crucis Christi.* Porro inimici cru-
 cis Christi sunt, qui crucem Christi scandalum, vt Iudæi:
 vel stultitiam, vt Gentiles: opinātur. Inimici etiam crucis
 Christi dici possunt, qui & si credunt Christi crucē, tamen
 eam ferre recusant: Quales, vnde dolēdum est, sumus hodie
 nos, solo nomine Christiani, qui crucem prædicamus,
 & per crucem saluari volumus, & tamen crucem ferre no-
 lumus, carnem nostram cum vitiiis & concupiscentiis non
 crucifigimus, non hīc amara pati, sed dulcia quærimus:
 non tritari, sed prosperari. Iniurias illatas patienter non
 ferimus, sed potius malum pro malo, maledictū pro ma-
 ledictō reddimus: Cū Magister noster dicat. *Qui vult*
venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suā,
& sequatur me. Et qui me erubuerit, & sermones meos,
 hunc filius hominis erubescet. *Quorum*, inquit, *finis inter-
 ritus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione eo-
 rum qui terrena sapiunt.* Ordo. Inimicos crucis, qui terre-
 na sapiunt, quorum finis interitus, &c. Qui enim crucem
 Christi, vel non credunt, vel non portant, terrena sapiunt
 non coelestia, & ideo illorū finis est interitus. Non enim
 credunt resurrectionē, vel futurum iudiciū, sed finem ho-
 minum credunt esse interitum animarū. Inquiunt enim,
 Quis est regressus ab inferis, qui nobis nuntiet aliam esse
 vitam? Moriuntur enim homines, nec resurgunt: sic fuit,
 sic erit semper: alij moriuntur, & alij nascuntur. Fallit nos
 litera, promittens nescio quæ bona futura. Sed certē stul-
 tum est perdere præsentia bona quæ videmus & tenemus,
 propter quædam bona fortē nunquam futura. Dum ergo
 viuimus, comedamus & bibamus, cras enim moriemur.
 Quod, si quidam hoc verbis non dicant, tamen se ita cre-
 dere operibus demonstrant. Quia sola terrena quærunt &
 amant, gulæ & ventri satisfaciētes. *Quorum*, inquit Apo-
 stolus: *Deus venter est.* Quod enim quis plus diligit, hoc
 se colere ostēdit. Auarus colit nummū pro Deo, luxurio-
 sus Venerē, gulosus ventrē, & ebriosus vinū. Nōne enim
 ventrē pro Deo colit, qui plus ventri quā Deo obedit?
 qui plus pro ventre quā pro Deo facit? qui frequentius

Mat. 16.
Luc. 6.Ierem.
Athorā.

visitat coquina, a qua Ecclesiam? Qui plus delectatur in odore carnum quam incensorum & orationum? Nos ergo fratres, hoc grande vitiū fugiamus, non gulæ, sed naturæ satisfaciamus, iuxta illud Philosophi. Sine epulæ vis esse famem. Et gloria, inquit, in cōfusione eorum, supple gloria quā nunc habent, erit in confusione. Gloria quippe quam nunc habent in pinguedine & nitore carnis, & abundantia pulchrorū & suauū, tunc erit in confusione eorum. Quoniā iuxta librum sapientiæ dicturi sunt in inferno. Nos insensati vitam illorū aestimabamus insaniam & ecce quomodo reputati sunt inter filios Dei? Errauimus, & Sol iustitiæ non illuxit nobis. Magna fratres, erit confusio reprobis, quando amissa gloria temporali, erunt in glorij, videntes super se eos honorari, quos habuerunt aliquando in derisum, quādo eorū omnia peccata, & omnes turpes cogitationes patebunt. Ordo etiā notandus est. Qui enim sunt inimici crucis Christi, sapiunt terrena: & idē putāt sine interitum: & idē indulgent ventū, & gloriæ carnis, & ex his proueniet damnatio confusions.

Sequitur pars tertia in qua ostendit Apostolus quod tēdere, & quid sperare debeamus dicens: *Nostra autem conuersatio in cœlis est*: quasi diceret: Diligant alij terrena, sed nostra conuersatio spe in cœlis est. Si enim viri Christiani sumus, mente, ore, & opere, ad cœlū tendimus, & ibi desiderio habitamus: Et quāuis ex necessitate aliquādo tractemus terrena, tamē semper ad cœlestia mente reuertimur, & in eis cōuersamur. Per quē verō & quomodo ad ea peruenturi simus, ostēdit subdēs. *Saluatōrē enim expectamus Dominū nostrū Iesum Christū, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratū corpori claritatis suæ*. Vtinā fratres, & nos cū Apostolo hoc verū dicere possimus, quod Saluatōrē nostrū expectemus. Quid enim aliud est expectare quā cum desiderio sperare? Expectāt ergo cum suspiriis Dominū, qui sibi cōsiliij sunt hic toto corde eum diligere, eiusq; mandata implere. Alij enim eum non expectant venturū, sed timēt. *Qui reformabit*, inquit, deformatū propter peccata, *corpus*, ad primā, imō maiore immortalitatem. Quia quod creatura fuit immortale, id est, potens nō mori, sicut à Domino immortale, id est, nō potens mori. Corpus dico, *humilitatis nostræ*, id est, quod modō est

est vile, & expositū pœnæ & miseria: Vel casualis potest esse genitiuus, quia enim nunc nos spontē humiliamus, tunc glorificabimur. *Secundā potestātē, qua sibi subicere potest omnia*. Qui enim in primo aduentu apparuit subiectus & humilis, in secundo aduentu apparebit habere potestātē tantā, quod possit subicere sibi omnia, id est, cœlestia, terrestria, & inferna. Cœlestia restaurādo, terrestria glorificādo, inferna dānando. Subiectā quippe tunc ostendit sibi vitā & mortē, vitā cōferendo & mortē destrūēdo.

Sequitur pars quarta, in qua hortatur Apostolus ad persēuerantiam. Et quia exhortationem amici magis suscipimus, quā alterius: idē ostēdit affectū Apostolus quē habet erga filios p̄dicationis suæ. *Itaque fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meū & corona mea, sic state in Domino charissimi*. Fratres charissimos eos vocat, quoniā eos seruentissimē diligebat, nō solum propter naturam, sed propter fraternæ charitatis abundantiam, quæ in ipsis erat. Desideratissimos eos vocat, quoniā eorum profectū valdē desiderabat. Gaudiū suum eos vocat, quoniā bonum quod in eis erat, erat ei causā vnde ipse gaudebat. Coronam suam eos vocat, quoniā futuri erant ei causā coronæ. Sunt autē duo posteriora, causæ duorum precedentium. Idē enim eos charos habebat, quia erant ei causa gaudij. Idē eorum profectum desiderabat, quia erant ei futuri causa coronæ. Prosciente quippē discipulo, crescit merces magistro. In Paulo discant pastores Ecclesiæ, quales debent erga subditos esse. Bonum eorum charissimē diligant, eorum profectum valde desiderent de bono eorum valdē gaudeant, profectum eorū coronam suam putent. Propterea in eorum correctionem, instructionē, & exhortationem, tanquā in propria coronæ acquisitione semper inuigilent. *Sic state, inquit, in Domino*, sic state, sicut & ego p̄dicam vobis, sicut vos suscepistis, sicut & vos incepistis. State firmi, sicut stetit Moses corā Pharaone: Et sicut stetit Phinees rigidus inter fornicatores. State firmi, vt quadrus qui in quamcunq; partem cadat, stabilis stat. Superbia non eleuet vos sursum, desperatio nōn absorbeat vos deorsum, ventus adulationis non moueat vos à dextris, nec ventus detractionis à sinistris. Retro non moueant vos occultæ tentationes, nec ante apertæ

persecutiones. Et hoc totū non in vobis, sed in Domino, qui solus lapsos erigit, & erectos confirmat. *Euchodiā rogo, inquit, et Simeon deprecor, id ipsum sapere in Domino.* Hæ duæ personæ, quia vel à cæteris, vel ab inuicē inde, vel charitate dissentiebant, idēd momentur nominatim ab Apostolo, vt vnū idē in fide, & charitate, & cū cæteris & inter se sentiant. Nullum quippè bonū esse potest, vbi dissensio fidei & charitatis est. Sequitur pars quinta, in qua monet vnā personā nominatim, & in ea cæteras, vt auxiliū ferāt his qui in Euangelo laborant, dicens: *Rogo etiā & te Germanæ cōpar, adiuua illos qui mecum laborauerūt in Euangelio, cū Clemente, & cæteris et adiutoribus meis.* Sanè cū omnes in necessitatibus suis adiuuādi sint, maximè ministri Christi & in ministerio Christi laborantes, & in cōmuni omnī salute. Sunt enim prædicatores Euangelij ministri Christi. Et etiā Euangeliū Christi ministeriū est & prædicatio, cōmunis salus est. Illos ergo fratres mei, qui laborant cum Paulo, & ad similitudinem Pauli in Euangelio: vel prædicādo, vel pro eo patiendo, maximè iuuare debetis, eos suscipiendo, & eis necessaria ministrādo, defendendo & cōmendando. Si enim redemptor noster in quolibet paupere propter causam suscipi dicitur, maximè in ministris Christi & propter causam, & propter ministerium, & propter sanctitatem suscipitur. *Quorū nomina sunt in libro vite,* per prædestinationē ascripta. Vos ergo fratres, qui nescitis prædicare vel docere nec orationi, vel cōtemplationi, vel cæteris spiritualibus intēdere, saltem eos qui hoc possunt iuuare, suscipite, & temporalibus beneficiis sustinete. Si nō potestis esse in Ecclesia Dei, vitis, vel oliua, vel ficus, per spiritualē fructificationē, saltem estote in Ecclesia Dei vltimus, per spiritualiū virorū sustentationem. Vt sicut hic eorum coadiutores estis, ita & in futuro æternæ retributionis, cōparticipes esse mereamini. Quod cōcedat vobis vnus & vnus Deus Pater, Filius & Spiritus sanctus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

DOMINICA XXIII POST TRINIT.

Mat. 22. **A**beutes Pharisæi, consiliū inierunt, vt caperent Iesum in sermone. Duæ sunt partes huius Euangelicæ lectionis, fratres charissimi. primò enim malitia, versutiaq; Pharisæorū demonstratur, secundò, quomodo à Domino dissoluta

Nullam lo
cum vbi
dissentio
fidei & cha
ritatis.

luta sit, aperitur. Primū igitur malitia Pharisæorū describitur, cū dicitur: *Abeutes Pharisæi, consiliū inierunt, &c.* Si omnes veterū historias, & totū mundanæ vitæ cursum cōsideremus, fratres mei, semper inueniemus quod falsitas persequitur veritatē, malitia bonitatē, impietas pietatem. Et Deus cū sit omnipotēs & iustus, quare hoc patitur? Vt mali exigētibz suis meritis fiant deteriores: & sancti sanctiores, iuxta illud Apocalyp. Iustus est vt qui in sordibus est, sordescat adhuc: & iustus est vt qui sanctus est, sanctificetur adhuc. Multæ enim tribulationes iustorū, & de omnibus liberabit eos Dominus. Et ecōtrariò, in insidiis suis capiuntur iniqui. Et iterū: *Foderunt, inquit Propheta, ante faciē meam foueā, & inciderūt in eam.* Ecce fratres, quomodo ab initio Cain persecutus est fratrem suū Abel, in eius gloriā & sui confusionē. Esau persecutus est fratrem suū Iacob in eius gloriā & sui confusionē. Saul persecutus est David in eius gloriā & sui confusionē. Idololatras persecuti sunt Prophetas in eorū gloriā & sui confusionē. Iudæi Christū, in eius gloriā, & sui confusionem. Vnde & hic legitur, *quod Pharisæi abeutes, consiliū inierunt vt caperent Iesum in sermone.* Vnde abeutes: vel quod euntes? A bonitate ad malitiā, à vero ad falsum, à consilio iustorū ad consiliū impiorū. Et cū beatus sit vir, qui non abiit in consilio impiorū, isti ecōtrā miserī sunt, quoniam abierūt in consiliū impiorū. Ad quid? *Vt caperēt Iesum in sermone.* Quia nec in vita, nec in moribus, nec in operibus eū reprehēdere poterāt, teniāt, si vel in sermone eū capere possent. Sic fratres, adhuc quotidie mali bonis insidiantur. Cū enim pupullus, vel vidua, vel simplex aliquis aduocatū non habens in causā sua, suā simpliciter loquitur veritatē, impij eis insidiātur: vt capiāt eos in sermone, vt possint eos suis rebus spoliare. *Et mittunt, inquit, discipulos suos cū Herodianis.* Quare ipsi non venerunt? Vt per alios malitiā exercentes, ipsi innoxij viderentur. Quare vel solos discipulos suos, vel solos Herodianos nō mittūt? Vtrosq; mittunt, vt si timore mundanæ potestatis diceret contra legē, ab istis accusaretur. Et si timore istorū diceret contra secularē potestatem, ab illis teneretur. *Magister, inquit, sciimus, quia verax es, & viā Dei in veritate doces, & nō est tibi cura de aliquo.* Non enim respicis personam hominum.

Apo. 22.

Apo. 22.

Psal. 7.

Prou. 11.

Psal. 36.

Psal. 1.

Non

Non ex corde, sed ex dolo, sic magisterium Christi laudat: ut ita eum ad loquendum liberè pro lege cōtra secularem potestatem excitent, ut ita teneretur ab ea. Quamuis autem sinistra intentione, tamen sufficienter describunt magisterij perfectionē. In his quippè quatuor perfectio magisterij cōtinetur. Primò quod sit verax in vitæ puritate: secundò quod sit verax in legis eruditione: tertio quod non sit ei cura de aliquo, id est, non sit sollicitus in curiositate rerum temporalium: quartò ne sit acceptor personarum. Sed fratres mei, pauci (vnde dolendum est) tenent hodie hanc magisterij perfectionem. Nam quidam, & si in se vitæ puritatem teneant ad exemplum, tamen non habent veritatem doctrinæ ad erudiendum. De quibus Propheta, Ipsi, inquit, sacerdotes ignorauerunt intelligentiam: qui tamen quamuis in se purè viuunt, tamen quia cæci in scripturis, cæcos ducere presumunt, simul cum eis in foueam cadunt. Alij verò sunt, qui & si rectè docent, non tamen rectè viuunt. De quibus Dominus: Dicunt enim & non faciunt. Tales, quod sine gemitu dicere nequeo, sumus nos hodie indigni prædicatores, qui vitia quæ voce damnamus, facere non erubescimus: similes candelæ ardentis, quæ aliis quidem ministrat lucis beneficium, sibi autè detrimentum. Alij autem sunt, qui & si in veritate, & viuere & docere videntur: tamen in hoc peccant, quod in rebus secularibus solliciti sunt magis quàm deberent. Quales (vnde dolendum est) nos hodie sumus, qui orationi, lectioni, contemplationi, prædicationi, cæterisque spiritualibus studiis, vel paruam vel nullam operam damus: & caussis, negotiis, sollicitudinibusq; secularibus vacamus: non attendentes quod Dominus hanc sollicitudinē nobis prohibeat dicens: Nolite solliciti esse, dicentes: quid manducemus, &c. Et Apostolus: Victū, inquit, & vestitū habentes, his contenti simus. Alij verò sunt, qui & si nec hoc, nec illo vitio tenentur, tamen acceptores sunt personarū, dum palpant, vel molliter, vel nunquam arguūt diuites. Et hoc propter timorem, vel propter fauorem. Vnde canes muti non valentes latrare à Propheta vocantur, & interim nimis purè corrigunt pauperes propter cōtemptum. Vnde Dominus per Prophetā: Cum austeritate, inquit, imperabatis & cum potentia. Licet, inquit, censum dari Cæsari, aut

Mat. 17.

Mat. 23.

Mat. 9.
x. Tim. 6.

Esa. 26.

Ezech. 34.

non

non? Cornuto sophismate intendunt capere Dominum. Tunc enim inter Iudæos super hoc erat cōtentio, aliis decentibus tributa deberi Romanis, eò quod pro pace & salute omnium militabant. Aliis tributa dari Cæsari prohibentibus: eò quod in lege soli Deo seruire, & ei primitias & decimas dare iubebantur. Si ergo affirmaret tributa deberi Cæsari, doctores de lege eum accusarent: Si verò negaret, Herodiani eum tenerent. Sed Christus cordium inspector, cognita eorum nequitia, ait: *Quia me tentatis hypocrite.* Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus eorum insidias dissoluit. Primò duplicitatem eorum arguendo, cū dicit: *Quid me tentatis hypocrite?* hypocritas enim eos vocat, quia in verbis ostendebant simplicitatem, & in corde tegebant duplicitatem. Sophisma eorum dissoluit, eum subdit: *Ostēdite, inquit, mihi numisma census: Et cū obrulissent ei denarium: Cuius est, inquit, imago hæc & superscriptio?* Interrogat autè quod sciebat, ut ex ipsa eorū responsione, eis concludat. *Dicunt ei, Cæsaris.* *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.* Ita responsum temperat: ut nec contra legem, nec cōtra secularem potestatem dicat. In quo præcipit quod tributa potestatibus reddi debent: sicut decimæ oblationes Deo. Ipse quippè ordinauit potestates & iura regnorum. Vnde & præcepit Samuëli, ut diceret Israëlitis ius regni. Quin ipse etiā cum Petro reddidit tributum Cæsari: eum propter vitandum scandalum: tum propter exemplum: ostendens bene reddere eos qui debent, eum ipse reddidit, qui non debebat. Et Apostolus: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Et alibi: *Reddite cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vestigal, vestigal.* Est enim officium iustitiæ, vnicuiq; quod suū est, reddere: Deo religionem: sibi munditiam, parentibus honorem, familiaribus prouidentiam, filiis correctionem, fratribus amorem, dominis subiectionem, subiectis benignitatem, omnibus æquitatem. Cū autem Cæsari sua reddimus propter Deum, in hoc etiam Deo reddimus sua, dum hoc facimus propter eius mandatum. Sicut verò Cæsari reddimus denariū eius imaginem habentem: ita Deo debemus afferre & reddere animam nostram, ad eius imaginem & similitudinem factam. Sunt autem in denario tria, imago & similitudo

Rom. 9.
13.
Officium
iustitiæ.

Re-

HOMILIAE

Regis inscriptio nominis, forma rotunditatis. Anima quoque est ad imaginē & similitudinem Dei creata, nomine suo inscripta, ut à bono bona, à Christo Christiana. Iuxta illud: Habentes nomē eius & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Rotunda, id est, perfecta creata, videlicet sine fractura vitij: & sine flexura peccati. Vnde Propheta: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Vultus Dei ratio est, per quam voluntas Dei cognoscitur; lumen, diuina gratia est, quam ratio illustrat. Hæc est signata super nos, quia quanto sumus puriores & sanctiores, tanto magis ratio illustratur, & Deo similiores efficitur. Vnde fratres, toto studio, totisque viribus ad hoc laboremus, ut imago & similitudo Dei in nobis per vitium deformata, per studium virtutum reformetur. Ac ipso in nobis operante, sumus sancti: sicut ipse sanctus est. Veraces, sicut ipse verax est: misericordes, sicut ipse misericors est. Ut cum

Psal. 26. Psalmista dicamus, Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram, ut tandem eam nobis facie ad faciem contemplari tu ipse concedas: Qui cum Patre & Spiritu sancto viuis & regnas Deus, per omnia secula seculorum.
Amen.

FINIS.

ANTVERPIAE,

Typis Theodori Lyndani.

1575.